

~~Post hunc Titulum & in 1712~~
post hunc Titulum.

~~Ceclit in Vnum s. Henrici Saxe R. Mantis.~~

~~Ao 1660. Mense Iulio.~~

Habentur in hoc libro yclara opera.

1. B. Gregorij Saxe homelia in Ezechielam
libri duo editi. 1496. ad.
2. Eisdem expositio in Cantica Canticum.
3. Eisdem libri quatuor Dialogorum.
4. Pastorale Eisdem.

omnia impressa Basilea
ao. 1496.

P. Eccl. 123

Præfatio beati Gregorij pa-
pe in Omelias super Ezechielē
prophetā feliciter incipit.

Dilectissimo fratri Mariano
episcopo: Gregorij episco-
pus: seruus seruatorum dei:
omelias que in beato Eze-
chiele ppheta: vt corā po-
pulo loquebar: excepte sūt
multis curis irruētibus in abolitōe reli-
querā: sed post annos octo petētibus fra-
tribus notarioꝝ scedulas req̄rere studui:
easq; saugente dño transcurrens in quantū
ab angustijs tribulationū licuit: emenda-
ui. Qua itaq; dilectio: has sibi ad legen-
dū mitti poposcerat. Sed valde incōgruū
credidi vt aquā despiciabilē hauriret: quē
cōstat de beatorū patrū Ambrosij atq; au-
gustini torētibus profunda ac perspicua
fluenta assidue biberē. Sed rursum dñi co-
gito qđ sepe inter quotidianas delicias:
etiā viliores cibi suauiter sapiūt: transiit
si minima legēti potiora: vt dñi cibus gros-
sior velut pro fastidio sumit: ad subtilio-
res epulas auidius redeat.

Explicit præfatio.

Expositio beati Gregorij pa-
pe in Omelias super Ezechielē
prophetā feliciter incipit.

Omelia I
Si omnipotētis aspira-
tiōe de Ezechiele pro-
pheta locuturus prius
debeo tempa et modos
aperire pphetic: vt dñi
accessus eius ostendit:
virtus melius cogno-
scat. Prophetie tempa tria sunt: scilicet:
p̄teritū presens et futurū. Sed sciendū
est qđ in duobus t̄pibus propheta ethy-
mologiā perdit: quia cū propheta dicta
sūt i deo qđ futura predicat: quādo de pre-

terito vel presenti loquit: rationē sui nos
minis amittit. Quoniā non prodit quod
uenturū est: sed vel ea memorat que trās-
acta sunt: vel ea que sunt. Que tamē tria
pphete tempora verius loquimur: si ex
sacre scripture testimonijs ostendamus.
Propheta de futuro est. Ecce virgo in
vtero accipiet et pariet filiū. Et sic. 7. ca.
Propheta de p̄terito est. In principio
creauit deus celū et terrā. Gen. 1. De illo
em̄ tempore dixit homo: quo nō erat ho-
mo. Propheta de presenti est: quādo vt
cit Paulus apostolus. Si autē omnes p̄-
phetēt intrar autē quis infidelis vel idio-
ta cōuincit ab om̄ibus dijudicat: ab om̄-
nibus occulta cordis eius manifesta sūt.
Et ita cadens in faciē: adorabit dominū:
pronūciāns quod vere deus in vobis sit.
1. Corinth. 14. Cū igit̄ dicis: occulta cor-
dis eius manifesta sūt: profecto monstra-
tur: quia per hūc modū prophete spiritus
nō predicat quod futurū est: sed ostendit
quod est. Quo autē pacto pphete dicat
spiritus: qui nihil futurū indicat: sed pre-
sens narrat? Qua in re animaduertendū
est qđ recte propheta dicit: nō quia pre-
dicat ventura: sed quia p̄dit occulta. Nē
quippe quālibet sicut ab oculis nostris in
futuro subtrahūt tempora: ita ab oculis
nostris in p̄senti subtrahit causa. Ventu-
ra etem̄ res occulta in futuro tempore: pre-
sens autē cogitatio abscondit in latere cor-
de. Est etiā propheta presens cū res que
libet nō per animū: sed per absente locū te-
git: que tamen per spiritū denudatur. Et
tibi sit presens p̄phetantis animus: vbi per
presentiā nō est corpus. Nam giesi longe
a ppheta recesserat: cū Naaman syri mu-
nera percipiebat. Cui tamen iudem pro-
pheta dicit:

Nonne cor meū in presenti
erat: quādo reuersus est homo
de curru suo in occursum tibi?]
Sciendū quoq; est: quia pphete tem-
pora inuicē sibi concinūt ad probationē:
vt aliquādo ex futuris p̄terita: aliquādo

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

do vero ex preteritis probent futura. **Di-**
xerat enim moyses: **In** principio creavit deus
celum et terram. **Gen. 1.** Sed quis crede-
ret quia verum de preterito diceret: si de fu-
turo etiam aliquid non dixisset. **In** ipsius ere-
nim libri fine in cuius exordio illa de preter-
rito dixerat: aliquid propheticum per iacob
vocem de venturis permisit dicens: **Non**
feret scriptum de iuda: et dux de femoribus
eius: donec veniat qui mittendus est: et ipse
erit expectatio gentium. **Gen. 49.** Qui etiam
per semetipsum eundem qui mittendus
erat: ei quem dicebat populo prophetavit di-
cens: **Prophetam** suscitabit dominus deus ve-
ster: de fratribus vestris tanquam meipsum audies-
tis. **Erit** autem quicumque non audierit propheta-
tam illam exterminabitur de populo. **Deutro.**
18. **Cur** ergo preteritis ventura permisit:
nisi ut omnium implerent: ea que de futuro pre-
diceret: ostenderet etiam: quia de preter-
rito vera dixisset? **Quia** itaque docuimus
qualiter ex futuro prophetie probent pre-
terita: restat nunc ut adhuc de sacris elo-
quiis ostendam quomodo in ipso prophete-
cie spiritu ex preteritis probentur futura.
Certe rex babilonicus cum somnium vidis-
set: misit ad magos et artholos: omnesque sa-
pientes babilonie convocavit: nec ab eis so-
lūmodo interpretationem somnii: sed etiam
somnia quesivit: ut nimirum ex preterito col-
ligeret: si quid in eorum responsionibus de ve-
turo certum teneret. **Qui** cum dicere nulla
potuissent: daniel deductus ad medium est
qui de interpretatione somnii et de narratio-
ne requisitus: non solum hoc respondit quod
interrogatus est: sed ipsam somnii originem
replicavit dicens: **Tu** rex cepisti cogitare
in stratu tuo quid esset futurum post hec?
Dan. 2. **Et** paulo post. **Tu** rex videbas:
et ecce quasi statua grandis etc. **Cuius** vide-
licet somnii mox ut ordinem dixit: quicquid
ex eodem venturum sequebatur aperuit. **Pen-**
semus ergo ordinem prophetie. **A** cogita-
tionibus venit ad somnium: a somnio perue-
nit ad futura. **Qui** ergo ipsam ut ita dicam
radicem somnii protulit: profecto ex preteri-
tis probavit: quod vera essent que de futuris

diceret. **Prophetia** autem presentis tem-
poris nec preteriti attestatio indiget: nec
futuri: quia cum res occulta per prophetie
verba detegit: veritatem illius res ipsa que
ostendit attestat. **Figit**: quia de temporibus
prophetie tractavimus: restat: ut de
modis eius ac qualitatibus aliqua differa-
mus. **Spiritus** quippe prophetie nec sem-
per: nec eodem modo prophete animi tangit. **Nota**
Aliquando enim spiritus prophetie ex
presenti tangit animi prophetantis: et ex
futuro nequaquam tangit. **Aliquando** ex futu-
ro tangit: et ex presenti non tangit. **Aliquan-**
do vero ex presenti et ex futuro tangit. **Al-**
quando autem ex preterito et presenti: atque ex
futuro pariter animus prophetantis tangi-
tur. **Aliquando** tangit ex preterito prophetie
spiritus: nec tangit ex futuro. **Aliquando**
autem tangit ex futuro: nec tangit ex preter-
ito. **Aliquando** vero in presenti ex parte tan-
git: et ex parte non tangit. **Aliquando** in fu-
turo ex parte tangit: et ex parte non tangit.
Sed hec ipsa si possumus eo ordine quo pre-
missa sunt: sacre scripture testimoniis ostē-
damus. **Ex** presenti enim prophetie spiritus
prophetantis animi tangit: atque ex futuro
non tangit. **Sicut** iohannes baptista venie-
tem dominum videns ait: **Ece** agnus dei:
ecce qui tollit peccata mundi. **Iohannis. 1.**
Sed cum iam moriturus esset: missis disci-
pulis requirebat dicens: **Tu** es qui ventu-
rus es: an alium expectamus? **Mathei. 11.**
In quibus verbis ostendit: quia in terris
quidem venisse redemptorem nouerat. **Sed**
an per semetipsum ad aperienda inferni clau-
stra descenderet dubitabat. **Ex** presenti enim
prophetie spiritus tactus fuerat: qui huma-
nitatem mediatoris videns et divinitatem ei-
us intelligens: confitebatur agniti: qui peccatum
mundi tolleret: sed tactus ex futuro non fue-
rat: quia adventum illius in infernum nescie-
bat. **Aliquando** vero prophetie spiritus ani-
mi prophetantis ex futuro tangit: atque ex
presenti non tangit. **Sicut** aperte liber ge-
neseos historia testatur. **Cum** Isaac filium su-
um Esau ad venandum misit: cui minoris fi-
lium ad benedicendum rebecca supposuit: qui

bedinis pellibus indutus: paterno palpatui corpus fraternū finxit. Cui ille minori filio tanq̄ maiori bñdictionē dedit: que: q̄ ei lōge futura essent nūciauit: **Gen. 27** sed scire nō potuit q̄s esset qui corā se assisteret. **Prophecie** ergo spūs ex futuro pphetātis animū tetigit: atq̄ ex pñti nō tetigit: qñ caligātibus oculis pater et vētura p̄dicebat: et p̄sentē filiū nesciebat. **Alii** qñ pphetātis aim ex pñti pariter: et ex futuro cāgit: q̄s exodē libro geneleos liquido docemur. **In illo** q̄ppe scriptū est **Gen. 48.** q̄ cū vite iam termino p̄pinq̄aret: **Jacob** et duos filios suos **Joseph** fecisset assistere ante eū: vt ex bñdictionē illi⁹ posset longe post futura p̄mereri. **Cui** maiorē ad dexterā: minorē vero posuit ad sinistrā. **Cūq̄** ille oculis senectute caligātibus nepotes suos q̄s prior quisue esset minor: hūano visu discernere nequaq̄ possz ductis in obliquū brachijs: dexterā manū minor: sinistrā maiori posuit: q̄s dū corrigere filius vellet: ait: **Non ita** uenit pater: q̄ hic est priogenit⁹. **Audiuit.** **Sicio** fili nūscio: et iste quidē erit in populos: et multiplicabit. **Sed** frater eius iunior: maior illo erit. **Prophecie** ergo spūs ex pñti pariter ex futuro pphetantis aim tetigit dū **Jacob** et ventura nūciabat: et eos quos corp̄is oculis videre nō poterat: ante se positos per spiritū discernibat. **Sic** achie pphete aim ppheticē spūs: et ex pñti atq̄ ex futuro tetigerat: cū caligātibus oculis eā que se esse aliā simulabat: et vtorē **Jeroboā** esse cognouit: et quicq̄d ei futurū esset aperuit dicēs: **Ingrede**re vtor: **Jeroboā**: quare aliā esse te simulat: ego aut̄ missus sum ad te durus nūcius. **Vade** et dic **Jeroboā**: hec dicit dñs deus israel. **Quia** operatus es male sup oēs qui fuerūt ante te: et fecisti tibi deos alienos et cōstatiles: vt me ad iracundiā puocares: me aut̄ piecisti post corpus tuū: iccirco ego inducā mala sup domū **Jeroboā.** **3. Regū. 14.** **Ex** p̄senti ergo atq̄ ex futuro pariter pphetātis anim⁹ tactus fuerat: qui et ingredientē deprehēdere potuit: et ei vētura nūciare.

Aliquādo autē ex preterito et ex p̄senti: atq̄ ex futuro pariter animus tangit ppheticis. **Sicut** elyzabeth ad se venire **Mariā** conspiciēs: q̄ incarnatū verbū gestas: **reple** vtero agnouit: eāq̄ iam matrē dñi sui vocauit dicēs: **Unde** hoc mihi: vt veniat mater dñi mei ad me? **Luc. 1.** **De** cuius p̄ceptiōe per angelū quoq̄ ad ioseph dicit: **Quod** em̄ in ea natū est: de spūs sancto est. **Matth. 1.** **Que** videlz elyzabeth dicit: **Beata** que credidisti: qm̄ perficientur in te q̄ que dicta sunt tibi a dño. **Luc. 1.** **Dicēs** em̄ beata que credidisti: aper te indicat: quia verba angeli que dicta ad **Mariā** fuerāt: per spūs sanctū agnouit atq̄ subiūgens. **Perficiēt** ea que dicta sūt tibi a dño: que etiā eam in futuro sequerētur p̄uidit. **Simul** ergo de p̄terito et p̄senti atq̄ ex futuro per ppheticē spiritū tacta est: que et eā p̄missionibus angeli credidisse cognouit. **Et** matrē noians: q̄ redemptorē humani generis in vtero portaret intellexit. **Et** cū oīa perficiēda p̄diceret: quid etiā de futuro sequeret: aspexit. **Aliquādo** vero ppheticē spūs ex preterito tangit animū: nec tamē tangit ex futuro. **Sicut** in paulo ap̄lo aperte ostenditur: qui discipulis dicit: **Non** vobis facio fratres euangeliū q̄ euangelizatū est a me: q̄ non est fm̄ homīes: neq̄ ego ab homie accepi illud: neq̄ didici: sed per reuelationē iesu xpi. **Gal. 1.** **Unde** alijs q̄s discipulis dicit: **Scdm̄** reuelationē notū factū est mihi sacramentū. **Eph. 3.** **Qui** tamē hoc ip̄m euangeliū q̄s per reuelationē cognouerat: cū hierosolymā p̄dicatur⁹ ascēderet: ait: **Eccc** ego alligat⁹ spū vado in hierusalē: que in ea ventura sunt mihi: ignozās. **Act. 20.** **Hoc** q̄ppe q̄ euangeliū sacramentū est: q̄ vnigenit⁹ patris incarnatus atq̄ perfectus homo factus est: qui crucifixus: mortuus: et sepult⁹: die tercia resurrexit: die quoq̄ quadragesima ascendit in celum: atq̄ in dextera patris sedet. **Qui** ergo per reuelationē euangeliū cognouit: ppheticē spiritu de p̄terito tactus est. **Sed** q̄ quid p̄ eodē euangelio passus est.

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

rus esset: Ignorabat: De futuro proculdubio tactus non est. Nam et sic dicit: Nisi quod spiritus sanctus per omnes ciuitates per testat nubi dicens: Quonia vincula et tribulationes me manent in hierusalē. **Act. 29.** Aperte ostendit: quia ea que ipsi futura essent: alijs de ipso reuelata erant: non autem ipse de se: sicut de illo per agabū dicit: virum cuius est zona hec: ita alligari oportet in iherusalem. **Actū. 21.** Aliquādo autem prophēcie spiritus tangit ex futuro: nec tangit ex preterito: sicut in helysei factū scriptū est. Quia cum vnus ex filijs prophetarū materie succideret: huic ferrū se curis in aquā cecidit: quod exclamauit. **Deu deu domine mi: et hoc ipm mutuo acceperam.** Dixit autē homo, dei: **Ubi cecidit?** At ille monstrauit ei locū. **Precedit ergo lignū, et misit illuc: natauitque ferrum.** **4. Regū. 5.** In quo videlicet prophete factū cognoscit: quia qui requirit vbi ceciderat quid esset facturū nouerat. Sed tamen cum requirit cōstat: quia vbi ferrū cecidisset: ignorabat. **Prophēcie ergo spiritus helysei mentē ex futuro tetigerat: sed ex preterito nō tangebatur: qui et ferrū ex profundis dimersum: quia reuocaturus esset ad superficiē scire potuit: sed vbi ceciderat omnino non sciuit.** Aliquādo vero prophēcie spiritus in presenti tangit ex parte: et ex parte nō tangit: quod Petri apostoli hystoria testat. Cum missi ad eū a cornelio milites: ei sunt per spiritū nunciati. **Scriptū quippe est: et dixit spiritus ei: Ecce viri tres querūt te: Ad quos ille descendit: et requirens dixit: Que causa est propter quā venistis? Actū. 10.** In cuius verbis ostendit: quia eandē causam per spiritū non audierat: quā a militibus requirebat. **In presenti ergo mentē petri spiritus: et ex parte tetigerat: et ex parte nō tetigerat.** Qui et ad esse milites dixit: et pro qua causa venerāt: tacuit. Aliquādo vero spiritus prophēcie in futuro ex parte tangit: et ex parte nō tangit: sicut prophetarū filij de auferēdo helyam: ad helyseū dicūt. **Unquid nosti: quia hodie dominus tol-**

let dominū tuū a te? 4. Regū. 2. Quo tamen ablato sese per diuersa dispergunt: eumque in rupibus et vallis bus querūt. In futuro ergo eorum mentē prophēcie spiritus et ex parte tetigerat: et ex parte nō tangebatur: quādo eum quē tollendū nouerant: non inueniendū querebant. **Ex parte itaque tacti sunt: atque ex parte nō tacti: qui ex sciebāt quod tolli posset: et nesciebant quod inueniri nō posset.** **Idem quoque helyseus per prophēcie spiritū de futuro ex parte tactus est: et ex parte nō tactus: cum regi diceret israel. Percute iaculo terrā: et cum percussisset tribus tollendū et scississet: iratus est cōtra eum vir dei: et ait: Si percussisses quinquies: aut sexies: siue septies percussisses syriā vsque ad consumptionem. Hūc autem tribus vicibus percussit eam. 4. Regū. 13.** Qui itaque nouerat quia toties percuteret syriam: quotiens percussisset terrā. Sed cum ei diceret: percute terrā: quoties eam percussurus esset ignorabat. **Quippe quia et indignat⁹ est terrā tercio fuisse percussam profecto constat: quia de futuro ex parte tactus fuerat et ex parte nō tactus: qui syriam percuti predixit: sed terram percuti amplius voluit.** Sic samuel cum ad vngendū dauid a domino mitteret: respondit: **Quomodo vadame audiet eū saul et interficiet me? 1. Regū. 16.** Qui et dauid vnxit: nec tamen a saule occisus est. **Ex parte ergo de futuro tactus prophete anim⁹ fuerat: et ex parte nō tactus: qui et vngendū dauid in regno nouerat: et quia a saule nō esset occidendus ignorabat.** Sciendū quodque est quod prophete quidā e proximo tangunt: atque e longinquo minime tangunt. Alij vero e longinquo tangunt: et non tangunt e proximo. Alij autē et e longinquo et e proximo prophēcie spiritu tanguntur. Nam quidā tangunt e proximo: et nō a longinquo. Sicut samuel perisse asinas nouerat easque inuētas esse nūciabat. **1. Regū. 10.** Saul regē esse futurū predicit. **1. Reg. 9** Dauid quoque: quia in eius regno succederet nūciat. **1. Regū. 15.** Sed quia pater

regis eterni futurus sit: nō predicat. **Quid** dam vero tangunt e longinquo: et nō tangunt e proximo. Sicut idem dauid in car nandū dei vnigenitū nouerat de iudea dicens: Homo factus est in ea: et ipse fundauit eam altissimus. ps. 86. **Et** hūc ad celos ascensurū: et ad patris dexterā sessurū intelligit dicēs: Dixit dominus domino meo: sede a dextris meis. ps. 109. **Et** tamen multa e vicino que acta sunt: minime preuidit. **Et** enim pauca de multis loquar. Seruū miphiboseth sibam cōtra dominū suū mentientē non intellexit. 2. Regū. 16. et amase promittit dicens: **Hec** faciat mihi dominus: et hec addat si nō magister militie fueris contra me omni tempore pro iobab. 2. Regū. 19. videlicet quid sequeret ignozans: quia amasa isdē non solū principatū militie pro iobab nō susciperet: sed etiā per iobab post paululū vitam finiret. **Et** cū templū deo construere voluit: quid e vicino sequeret nesciēs: prophetā alterū requisit. Quidā vero et longinquo: et e proximo tangunt. Sicut **Esaias** longe post futura prenūciat dicēs: **Eccē** virgo cōcipiet et pariet filiū: et vocabitur nomen eius emanuel. **Esaias**. 7. **De** quo rursus ait: Paruulus natus est nobis: et filius datus est nobis: et factus est principat⁹ eius super humerū eius: et vocabit nomen eius admirabilis cōsiliari⁹. deus fortis: pater futuri seculi: princeps pacis: multiplicabit imperiū eius: et pacis non erit finis. **Esaias**. 9. **Qui** etiā de ezechia rege pphete spiritu tactus e vltimo: quia de infirmitate sua surgeret pre dixit: et quot annis post infirmitatē suam viueret: nō tacuit. **Esaias**. 38. **Al**iquādo em pphete spūs prophetis deest: nec semper eorū mentibus presto est: quaten⁹ cum hūc non habent: se hunc agnoscant ex dono habere cū habent. **Unde** helyseus cum fentes sunamitē mullerē a suis pedibus per giezī puerum auelli prohiberet: dixit: **Dimitte** illam: anima enim eius in amaritudine est: et dominus celauit a me: et non indicauit mihi. 4. Regū

4. **Sic** quoq; cum eum iosaphat de futuris requireret: et pphete ei spiritus de esset: psaltem fecit applicari: vt pphete ad hūc spiritus per laudem psalmodie descendere: atq; eius antmū de venturis repleret. **Uox** etenim psalmodie cum per intentionē cordis agitur: per hanc omnipotenti deo domino ad cor iter paratur: vt intente mentis: vel pphete mysteria: vel compunctiōis gratiam infundat. **Unde** scriptum est. **Sacrificium** laudis honorificabit me: et illic iter est quo ostendam illi salutare dei. ps. 49. **Quod** enim latine salutare: hoc hebraice **Iesus** dicitur. **In** sacrificio laudis igitur fit **Ihesu** iter ostensiōis: quia dum per psalmodiam cōpunctio effunditur: via nobis in corde fit per quam ad iesum in fine peruenit. **Sicut** et ipse de sua ostensione loquitur: dicens: **Qui** diligit me: diliget a patre meo: et ego diligam eum: et manifestabo ei meisem. **Iohānis**. 14. **Hinc** quoq; scriptum est. **Cantate** domino: psalmū dicite nomini eius: iter facite ei: qui ascendit super occasum: domin⁹ nomen est ei. ps. 47. **Ipsē** etenim super occasum ascendit: qui mortem resurgendo calcavit. **Cui** dñ cantamus: iter factamus: vt ad nostrum cor veniat: et sui nos amoris gratia accendat. **Quia** autem prophetis spiritus nō semper adest. **Etiam** vir dei indicat: qui contra samariam missus: mala que ei erāt ventura nūciat. 3. Regū. 13. qui tamen pphete falsi persuasionē deceptus est: quē fallax sermo nō deciperet: si pphete spiritū presentem habuisset. **Sciendū** quoq; est: qd aliquādo pphete sancti dum consilium ex magno vsu pphetandi: quedā ex suo spiritu proferunt: et se hec ex pphete spiritu dicere suspicant. **Sed** qd sancti sūt per spiritū sanctū citius correat: ab eo que vera sūt audiūt: et semetipsos qd falsa dixerint reprehendūt. **Mathan** etenim ppheta sanctū virū fuisse quis nesciat: qui dauid regē de culpa aperte reprehendit: et que ei pro culpa eadē essent ventura: nūciat:

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

quem tamen dñi idem dauid quia templū deo vellet pstruere: requisisset illico respōdit dicens: Omne qđ est in corde tuo vade & fac: quia dñs tecum est. 2. Regū. 7. **De** qđ illic statū subdit. Factū est autē in die illa: & ecce sermo dñi ad Nathan dicens: Vade & loquere ad seruū meū dauid. **Hec** dicit dñs deus? Nunquā tu edificabis mihi domū ad inhabitandū? Neq; esū. hīta ui in domo ex vie qua eduxi filios israhel de terra egypti: vsq; in diē hanc. Et paulo post. Cū impleti fuerint dies tui: & dormieris cū patribus tuis: suscitabo post te semen tuū quod egrediet de utero tuo: & firmabo regnū eius: ipse edificabit nomini meo domū. Ecce nathan ppheta qui prius regi dixerat: Vade & fac: Ipse postmodū prophēcie spiritu edoctus hoc fieri nō posse denunciās: & regis cōsilijs & suis sermonibus cōtradixit: quia qđ ex suo spiritu dixerat: falsum fuisse reprehēdit. Quia in re inter pphetas veros ac falsos ista distantia est: quia pphete veri si quid aliqđā p sūū spiritū dixerūt: hec ab auditorū mentibus per spiritū sanctū eruditi citius corripit. Prophete autē falsi: & falsa denūciant: & alieni a spiritu sancto in sua falsitate perdurāt. **De** Consideratis igitur pphēcie tempibus & modis intueri libet qualiter onipotens deus ad profectū hominū ire sue moderantiā dispensat. **Israe**liticus: quippe popul⁹ conditori suo deliquitū seruiebat: cū quo tamē Ezechiel ppheta in captiuitate mittit. Ezechiel. 3. quē diuina grā ita sibi placibile fecerat: vt per eū ventura queq; predicaret: & afflicti populi mentē consolari dignaret. **Consi**derem⁹ ergo h̄ possumus quāta est dispensatio pietatis supne: quia sic iratus est populo suo dñs: vt tamen nō omnimodo irasceret. **Nā** si iratus nō esset: in captiuitatē populū minime tradidisset. Et si omnino iratus esset: electos suos in captiuitatem cū illo nō mitteret. Sed agit hec diuina misericordia: vt ex vna eadēq; re ex qua carnalibus dat flagellū: ex ea spirita-

libus: virtutis prester incrementū. **Cūq;** illos per tribulationē purgat: istos ex societate tribulantū ad maiora promerēda excitat. Et sic iniustus irascit: vt tamē eorū corda per iustoz consortiū confolet: ne si omni modo deserat: nullus post culpas ad veniā redeat: tenendo igit repellit: et repellendo tenet: quādo cum his quos diiudicat: simul in tribulationē mittit quos amat. **Quis** ista tāte pietatis viscera pensare sufficiat: qđ & culpas populi domin⁹ sine vindicta nō deserit: & tamē delinquētē populū a se funditus nō repellit. Sic cū Moyses ad reponitiōis terrā: exploratores duodecim misisset. Numeri. 13. & 14. ex quibus cū decem postmodū desperationē populo facerēt: idem populus in ira murmuratiōis accessus seductū se a domino esse cōquestus est: vt eius cadauera iacerēt in deserto. **Cui** omnipotens deus iratus dixit: qđ nullus eorū in terrā repositiōis intraret. **Quo** terrore cōpuncti prae se egisse cognouerūt: sese in lachrymis affluerūt: & accincti armis protinus ceperūt contra hostes ascendere: vt in repositiōis terrā post lachrymas intrare potuissent. **Quibus** per Moysen dominus ait: Nolite ascendere neq; pugnetis non estis suz vobiscū ne cadatis corā inimicis vestris. Numi. 14. **Qua** in re pensandū est: si cū ipis non erat: cur eos ne caderent ascendere prohibebat. **Si** autē cū ipis erat: quid est quod ait: Non estis vobiscū. **Sed** mira dispensatiōe discipline ac misericordie: & cū ipis erat: & cū ipis nō erat. **Cum** ipis nō erat vt vinceret: sed tamen cū ipis erat: ne ab hostibus periret. **Q**uod in effabili pietatis viscera: culpas in seque: & tamen peccātes pregit. **Frāt**ū se indicat: & tamen ab hostib⁹ defendit. **Sic** plerūq; paruulo filio delinquēti irascitur mater reprehēdit: increpat: & verberat. **Sed** si hūc in precep̄tū ire conspexerit: vbi in mortis periculū ruat: manu tendit & retinet: & que sic irata verberauerat: ac si nō diligeret: sic diligendo retinet: ac si irata nō verberasset. **Hec** in sola prefatiōe cola-

loquētes: nauigij nostri quasi intra portū exercitiū fecimus: vt ad indaganda prophete mysteria veluti imensitate pelagi post vela pandamus. Quod tamē nō in nostra virtute psumimus: sed in eo qui in fantū linguas facit esse disertas: quia spiritus domini repleuit orbē terrarū: et hoc quod cōtinet oīa scientiā habet vocis. Omnipotē enim deus sermo patris omnipotentis est: et qui de illo loqui cōcupiscim? muti in illo nullo modo erimus. Pabit enim verba vtilia omnipotentis verbū: quod pro nobis incarnatū viuūt et regnat cū patre in vnitāte spūs sancti deus: per omnia secula seculorū Amen.

Explicit omelia. I.

Incipit Omelia. II. que interpretat primū capitulū a principio vsq; illā partem. Et quatuor facies vni.]

Quis prophete locutiōis est: vt prius personā: tempus: locūq; describat: et postmodū dicere mysteria prophete incipiat: quatenus ad veritatē solidius ostendēdam: ante hystorie radicē figat: et post fructus spiritus per signa et allegorias proferat. Ezechiel itaq; etatis sue tempus indicat dicens:

Et factum est in tricesimo anno: in quarto mense: in quinta mensis.]

Locū quoq; denūcians adiungit. Cū essem in medio captiuorū iuxta flumiū charazaperti sunt celi et vidi visiōes domini. Tempus etiā insinuat subdēs: In quinta mensis: ipse est annus quātus transmigratiōis regis ioachim: Quia vt bene personā indicet: et iam gen^o narrat cum subdit Et factū est verbū dñi ad Ezechiel filium Buzi: sacerdotē. Sed prima nobis questio oritur. Cur is qui nihil adhuc dixerat: ita exorsus est dicens: Et factū est in trice-

simo anno. Et nāq; sermo cōiunctiōis est. Et scimus: quia non coniūgitur sermo subsequēs nisi sermoni pcedenti: qui igitur nihil dixerat: cur dicit: Et factū est: cū non sit sermo: cui hoc quod incipit subiungat? Quia in re itundū est: quia sicut nos cor poralia sic prophete sensus spiritualia aspicit: eisq; et illa sunt p̄sentia que nostre ignorantie absentia vident. Nō fit vt in mente prophetarū ita cōsuetū sint exterioribus interiora: quaten^o simul vtrūq; videāt: simulq; in eis fiat: et intus verbū quod audiūt: et foras quod dicunt. Patet igitur causa cur qui nihil dixerat: inchoauit dicēs: Et factū est in tricesimo anno: quia hoc verbū quod foris protulit: illi verbo quod intus audierat coniūxit. Continuuauit ergo verba que protulit visiōi iuxta: et iccirco incipit dicens: Et factū est. Subiūxit enim hoc quod exterius loqui inchoat: ac si et illud foris sit: quod intus vidit. Hoc autē quod dicit: quia in tricesimo anno spiritū prophete accepit: indicat nobis aliquid cōfiderandū: videlicet quia iuxta ratiōis vsū: doctrine sermo nō suppetit: nisi in etate pfecta. Unde et ipse dñs anno duodecimo etatis sue in medio doctōrū in templo sedēs: nō docens: sed interrogās voluit inueniri. Luce. 2. Et enim non auderēt homines in infirma etate p̄dicare: ille anno duodecimo etatis sue interrogare homines est dignatus in terra: quod per diuinitatē suā semper angelos docet in celo. Quia enim ipse est dei sapiētia de ipso angeli videndo bibent hoc quod beatitudinē eterna satiant. Quod Moyses quoq; sub allegorie mysterio admonet dicēs: Non arabis in primogenito bouis. Deut. 15. Primogenitū enim bouis accipimus in infirma etate primi nostri tempis bonā operationē: in qua tamen arandū non est: quia cū prima sunt adolescentie vel iuuentutis nostre tempora: nobis adhuc a predicatiōe cessandū est: vt vomer lingue nostre p̄scindere nō audeat terrā cordis allent: quo aduocet etiam infirmi sumus cōtinere nos intra nosmetipsos debemus: ne dū tenera bona cū

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

zigus ostendimus: amittamus. Quia et
arbuta plāta: si prius in terra radicata
nō fuerint: manu tacta citius arefcūt. Et
si semel radicē fixerint: manus tangit et ta
men nil officit: venti impellūt: nec tāmen
impellentes ledūt. Et cōstructi parietes
si impellantē eruant: nisi a suo prius fue
rint humore siccati. Mens itaq; quousq;
ab humore prauitatis sue: perfecte nō fue
rit exsiccata: aliene lingue manu tangi nō
debet: ne priusq; plenē percipiat: perdat
soliditatē suam: ne impulsa ruat: ne velut
arbutū sine radicibus dū plusq; tolerare
valet: concutit arefcāt. Ad exemplū ergo
nō sunt ostendēda: nisi que vere firma sūt
Prius etenim conualefcere debet mēs no
stra: atq; ad utilitatē proximorū postmo
dū demonstrari: cū iam nec per laudē ele
uata corruat: nec per vituperationē pecu
sa cōtabefcat. Nam et si tymotheo dicat.
Precipe hec et voce: nemo adolescentiā
tuā contempnat. 1. 1. Timoth. 4. Scitēdū
est q; in sacro eloq; nōnunq; adolescentia
tuuēt vocat. Quā scriptū est. Petare iuue
nis in adolescentia tua. Eccl. 11. Prophe
ta igit vt ostendat cul⁹ auctoritatis sit in
predicatiōe: etatis solide esse describitur:
quatenus ei cū vita et spiritu oīa que
ad predicandū congruūt: cōcordare vide
ant. Hec contra hec quēpiā mouere de
bet: quod hieremias atq; daniel pphete
spiritū pueri perceperūt. Hierem. 1. Dan.
13. Quoniā miracula in exemplo opera
tiōis non sunt trahēda. Omnipotens enī
deus et linguas infantū fecit disertas: et
ex ore infantū atq; lactentiū perfecit lau
dem. ps. 8. Sed aliud est qd nos de do
ctrine vsu atq; disciplina dicimus: aliud
quod de miraculo scim⁹. Jam vero si que
rif: vt in ipa quoq; etatis illius expressio
ne mysticus aliquid designet: absurdum
non est qd propheta dominū quē verbis
denunciat: ipō quoq; etatis sue tempore
ostendat. Anno tricesimo ezechielis pro
phete celi aperti sunt: et vidit visiones do
mini iuxta fluuiū chobar. Quia: et quasi
tricesimo etatis sue anno: domin⁹ ad flu

uū iordanis venit. Ibi itaq; aperti sunt
celi: quia spiritus in columba descendit:
vox quoq; de celo sonuit dicens: Hic est
filius meus dilectus: in quo mihi bene cō
placui. Mat. 17. Sed et ipa verba he
breā multū nobis ad mysteriū interpretā
dum valēt. Nam chobar interpretat gra
uitudo vel grauitas. Ezechiel fortitudo
dei. Buzi despectus vel cōtemptus: cal
dei captiuātes: vel quasi demones. Ve
nit ergo Ezechiel iuxta fluuiū chobar: qz
em chobar grauitudo vel grauitas dicitur:
Quid per chobar fluuiū: nisi huma
nū genus congrue designat: quod ab or
tu defluit ad mortē: et graue sibi est ex pec
catis que et perperat et portat: quia sicut
scriptū est. Iniquitas in talentū plūbi se
det. Iach. 5. Omne em peccatū graue
est: quia nō permittit animā ad sublimia
leuari. Unde et per psalmistā dicit: Filij
hoīm viquequo graui corde. ps. 4. Scri
ptum vero de domino est: quia ipse est dei
virtus et dei sapientia. 1. Corinthioꝝ. 1.
Venit ergo ezechiel iuxta fluuiū cho
bar: quia fortitudo dei per incarnationis
sue mysteriū propinquare dignata est pec
catoꝝ suorū pondera portanti generi hu
mano qd ab ortu suo quotidie defluit ad
mortē: sicut de illo et per psalmistā dicit:
Et erit tanq; lignū quod plantatū est sec⁹
decursus aquarū. ps. 1. Iuxta decursus
quippe aquarū plantatus est: qz iuxta la
psus incarnatus est defluentū populorū.
Ezechiel autē fortitudinē dei. Buzi ve
ro despectū interpretari dixim⁹. Sed eze
chiel filius est buzī: qz ex illo populo vni
genitus dei incarnari dignatus est: quem
ppter culpā perfidie dñs despexit. Forti
tudo ergo dei ex contemptu vel despecto
nascit: qz redemptor noster humanitatē
assumere ex populo perfido et pemptū di
gnatus est. Venit ergo in terrā caldeorū.
Caldei interpretant vt diximus captiuā
tes: vel quasi demones. Iniqui etenim qz
et ipi iniquitates perpetrāt: et ad iniquita
tē alios persuadēdo trahūt: nimirū capti
uātes sunt: qui recte quoq; et quasi demones

Quia anno tricesimo venit ad fluuiū

mes interpretant: qz hi qui r alios ad iniquitatem suadendo prahunt: in semetipsis misteria demonum ad iniquitatem suscipiunt: quantum demones per naturam non sint. Venit ergo fortitudo dei in terra chaldeorum: quia inter eos vniuersus patris apparuit qui r in semetipsis ad peccatum deflexerat: r ad peccata alios captiuantes trahabant. Sed expositiois sermo, nunc ad propheta personam redeat.

Et facta est super eum ibi manus domini.]

[Manus vel brachium domini filius dicit: qz per ipsum omnia facta sunt. De quo etiam psalmista ait: Fiat manus tua ut saluum me faciat. ps. 118. Manus quippe dei que per diuinitatem non est facta: sed genita: per humanitatem facta est: ut humani generis vulgus sanaret. Ibi ergo propheta incarnationem vniuersi agnouit: ubi super se manus domini facta vidit. **Ad hoc hic subdit.]** Et vidi r ecce ventus turbinis veniebat ab aquilone. **Cap. 1.** Intuedum nobis est qui sit in propheta verbis ordo locutionis. Qui enim superius de seipso dixerat: Aperti sunt celi r vidi visiones domini.] Postea tanquam si de alio narret adiungit. **Et facta est super eum ibi manus domini. Ibidem.]** Ac deinde quasi ad se reuertit r dicit: Et vidi r ecce ventus turbinis veniebat ab aquilone. Quid est hoc quod modo Ezechiel loquit: modo de ezechiele? Si per totum diceret de se: questio non esset. Si per totum diceret: quasi de alio nihilominus questio non fuisset. Quid ergo est hoc quod sic variat sermo propheticus: ut modo propheta de se loquat: modo autem de ipso quasi alius loquitur? Sed sciendum est: quod hi qui propheticis spiritu replet: per hoc quod aperte nonnunquam loquuntur de se: nonnunquam sic de se verba tanquam de aliis proferunt: indicant: quod non propheta sed spiritus sanctus loquitur per prophetam. Pro eo enim quod per ipsos sermo fit: ipsi loquuntur de se. Et pro quod aspirate sancto spiritu loquuntur: id est sancto spiritu per ipsos: loquitur de quibus: id est sancto spiritu: qui dicit: Non enim spiritus veritate attestat: qui dicit: Non enim vos estis qui loquimini: sed spiritus patris et

filii qui loquitur in vobis. **Matth. 10.** Vnde etiam moyses ait. **Et erat moyses vir mitis simus super omnes homines: qui morabantur in terra. Num. 12.** Quia enim non dicitur: sed erat: profecto aperte indicat: quod is qui per illum de illo loquebatur: alius erat. Vnde Iohannes ait: Vidit illum discipulum quem diligebat Iesus. **Jo. 19.** Unde r paulus: ut non se esse qui loquebatur ostenderet: dixit: **An experimentum queritis eius: qui in me loquitur Christus? 2. Corin. 13.** Quia igitur in locutione prophetica: alter est qui presidet: alter qui obsequit: cum de seipso propheta loquitur: persona obsequens est: cum vero per prophetam spiritus loquitur: sublimitas presidentis ostenditur. Recte ergo r tanquam de alio dicit: Facta est super eum ibi manus domini.

Et de se protinus adiungit. Et vidi: r ecce ventus turbinis veniebat ab aquilone.]

Hunc itaque discutiendum nobis est: quod sic quod dicit. **Et ecce ventus turbinis veniebat ab aquilone: r nubes magna.** Pro eo quod ventus aquilo constringit in frigore non incongrue aquilonis nomine torpor maligni spiritus designat. quod etiam quosque propheta testatur: qui dixit de diabolo dicens: **Sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis. Esa. 14.** Malignus enim spiritus montem testamenti tenuit: qui iudicum populum qui legem acceperat sibi in perfidia subiugavit: quando enim corda doctorum tenet: montem testamenti dyabolus possidet: unde presidet. Qui etiam in lateribus aquilonis sedet: quia metes hominum frigiditas possidet. Unde r ipse voce in cantico cantorum dicit. **Surge aquilo r veni auster prope ostium meum: r fluat aromata illi. Cant. 4.** Cum enim iubente domino frigidus spiritus recedit: calidus spiritus mentem fidelium occupat: qui ostium dei. i. scripturas ecclesiarum perficit: ut opiniones virtutum eius ad multorum noticiam velut aromata defluat. **Recedete etiam aquilone. i. maligno spiritu: scriptus spiritus mentem quasi auster replet: qui dum calefacit doctorem: statum de fidelium cordibus aromata virtutum fluit. Propheeta ergo ea que essent in finem ventura con-**

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

spiciens: venire ab aquilone ventū turbī
nis vidit: qz in extremo seculi mentes ho
minū torporis sui frigore malignus spūs
gravi⁹ occupat. Unde scriptū est. De ter
re ⁊ mari: qz descendit dyabolus ad eos:
habens iram magnā: sciens quia modicū
tempus habet. Apoc. 12. Antiqu⁹ quip
pe aduersarius insidiarū suarū molimina
in humanis mētibus grauius exaggrega
uit: cōtra cuius excrescentē superbā īcar
nati manifestata est humilitas dei: atqz vt
humanū genus a suo languore sanaret:
tūc magna apparuit potētia medici: cum
languor creuit egroti. Bene autē maligni
spiritus īmissio: ventus turbīnis appella
tur. Turbo quippe edificū qd tangit: cō
cutiendo subipit: ⁊ omnis antiqui hostis
temptatio que agit in mēte: vētus est tur
binis: quia hāc cōcutiendo per desideria
a statu sue rectitudinis euellit. Sed nos
īsta reticētes que humano generi erūt ab
hoste callido in fine vetera: ad solā iudeā
ex qua ppheta fuit: ⁊ cuius perditionē p
phetādo pspicit: verba vertamus. Quia
īncarnato dño tanto graui⁹ ab aquilone
ventū turbīnis pertulit: quāto a sua recti
tudine cōcussa: cadens per torporē mētis
in perfidia frigida remāsit. Ventus ergo
turbīnis ab aquilone venit: cū vitā iudai
ci populi malignus spūs īterpretatione
cōcussit. *Abi recte addit.*

[Et nubes magna.]

Quia quāto plus quisqz exarsit in cru
delitate: tāto amplius obcecari meruit ig
norātie sue caligine. Redemptorē quip
pe humani generis que in lege ac pphes
tis intelligētes expectauerāt: vidētes ne
gabant. *En* actū est: vt eorū mens magna
ignorātia īste nube tegeret: ne hūc post in
quīrētes agnoscerēt: que prius ⁊ denūcia
re poterāt: ⁊ amare rennuebant. Nam cū
modo in eius virtutes ⁊ miracula: modo
autē passiones cōspicerēt: in infidelīū cor
dib⁹ nubes magna ab aquilone venerat:
qz ex peccati sui frigore ppter infirmitatē
passionis illius: ⁊ inter signa caligabāt.

Quid vero ex illa nubis magne caligine
se secutū subiungit cū p̄tinus dicit:

[Et ignis inuoluens.]

Ignis em̄ nomine cū per significatiōē
dicit aliquādo spiritus sc̄tus: aliquādo au
tem mētis malicia designat. De bono em̄
igne scriptū est. Ignē veni mittere in ter
ram: ⁊ quid volo: nisi vt accendat. *Lucē*
12. Ignis quippe in terrā mittit: cum per
ardorē sancti spūs afflata: terrena mens a
carnalibus suis desiderij ⁊ cōcremat. De
malo igne dicit: *Et nūc ignis aduersarios*
consumit. *Heb. 10.* Quia cor pessimū ex
sua malicia tabescit. Sicut autē ignis amo
ris mentē erigit: ita ignis malicie īnuol
uit: quia ⁊ sancti spūs cor qd replet ele
uat: ⁊ ardor malicie ad inferiora semp in
curuat. Iudea igit nubes sue ignorātie ces
cata: qz mox ad persecutiōis nequiciā eru
pit: igne suo inuoluta est: que in obliga
tiōe se nequicie per eandē ipam crudelita
tē qua arsit: implicauit. Ventus autē tur
binis veniebat ab aquilone: ⁊ nubes ma
gna: ⁊ ignis inuoluens: quia ex torporis
sui frigore ad ignorantie caliginē perdu
cta: vsqz ad maliciā persecutiōis erupit.
Unde ad alium quoqz prophetā dicitur:
Quid tu vides? *Qui ilico respōdit.* *Ol
lam* succēsam ego vīdeo: ⁊ faciē eius a fa
cie aquilonis. *Hierem. 1.* Iudeorū quip
pe mens in persecutiōe seuiēs: atqz in cru
delitate malicie vndas cogitationū volo
uens: quid aliud q̄ olla succēsa fuit: cui
tus facies a facie aquilonis esse dicit? *Et*
si se aduerso sp̄ritui per torporē mentis
non subderet: cōtra bonos in tanta mali
cia nō exarsisset. Nubē itaqz sequit ignis
īnuoluēs: quia eius cecitate mentis secu
ta est crudelitas persecutiōis. *Si em̄ co
gnouissent nunq̄ dominū glorie crucifi
xissent. 1. Corinth. 2.* Sed iste ignis alibi
arsit: atqz alibi splēdit. Nam subdit.

[Et splendor in circuitu eius.]

Dum em̄ persecutio in iudea agit: sc̄ta
aploꝝ p̄dicatio in vniuerso mūdo dispersa
est: sicut ipi dicunt. *Obis* missū fuerat

verbu dei: sed quia indignos vos iudicas
 stis: ecce imus ad gentes **Act. 11. De cry**
 d. litate ergo malicie que mentē iudee cō
 cremavit: omnipotens deus lucē gentib⁹
 sparsit: quia per hoc qd̄ illa redemptorē
 suuz: ac mēbra eius persecuta est: sanctis
 apostolis per diuersa dispersis: nos q̄ in
 iudee circuitu positi in tenebris fuimus:
 dono celestis gratie splendore veri lumi
 nis videmus. **Unde scriptū est. Sedenti**
bus in tenebris & ymbra mortis lux orta
est eis. Luc. 9. Iste itaq; ignis malicie:
 qui in iudeoz cordibus arsit: in persecu
 tiōe prius q̄ sanctos apostolos festinēdo as
 fligeret: in ipso se exercuit auctore ac redē
 ptore generis humani. **Unde & subdit.**

Et de medio eius quasi speci
es electri: id est de medio ignis.

Quid electri specie nisi xpus iesus me
 diator dei & hominū designat? **Electrum**
 quippe ex auro & argēto est: in electro dū
 argentiq; miscet: argenti ad claritatē cre
 scit: auz vero a suo fulgore pallefcit: illud
 ad claritatē proficit: hoc a claritate tem
 perat. **Quia igit in vnigenito dei filio na**
 ture diuinitatis vnita est natura nostra: in
 qua adunatiōe humanitas in maiestatis
 gloria excreuit: diuinitas vero a sui fulgo
 ris potētia humanis se oculis tempauit:
 per hoc qd̄ humana natura clarioz facta
 est: quasi per aurū creuit argenti: & quia
 diuinitas a fulgore suo nostris est aspecti
 bus temperata: quasi aurū nobis palluit
 per argenti. **Nulla em̄ natura immutabilis**
 que in se manēs innouat om̄ia: si ita vt est
 nobis apparere voluisset: fulgore suo nos
 incenderet: potius q̄ renouaret. **Sed cla**
 ritate sue magnitudinis tempauit nostris
 oculis deus: vt dū eius nobis claritas tē
 perat: etiā nostrā infirmitas per eius simi
 litudinē in eius luce claresceret: & per ac
 ceptā gratiā (vt ita dicā) sue habitudinis
 colorē mutaret. **Quasi electrum ergo in**
 igne est deus: homo factus in persecutio
 ne. **Sequitur.**

Et in medio eius similitudo

quattuor animalium.]

Quod in medio eius dicit: Sine electri
 siue ignis: nil obstat intelligi: quia quatu
 or hec animalia sancti: scz euāgeliste & etus
 dem dñi incarnatiōe ad fidei virtutē solis
 ditati sunt: & igne persecutiōis multis tri
 bulatiōibus afflicti. **Qd̄ si quis hec que**
 de primo dñi aduentu dixim⁹: etiā de ses
 cūdo velit accipere celeri assensu sequen
 dus est: quia sepe p̄p̄ecie spirit⁹ in vno
 quod loquit: multa simul intuet. **Vent⁹**
 em̄ turbinis ab aquilone vēit: quia nimis
 rū causa peccatoz extigit: vt districti iudicij
 cōcussio om̄ia simul elementa pertur
 bet: terror em̄ perturbatiōis vltime inde
 venire dicit vnde generat. **Nam quia ad**
 ferendas frigidās peccatoz mentes iudicij
 cium perturbatiōis vltime agit: recte ab
 aquilone vētus turbinis venire perhibet
 que videlicet cōcussio apte ventus turbis
 nis dicit: qz in illo die cunctoz qui tūc in
 carne mortali inuēti fuerint: in pauore ni
 mio corda cōmouent: cum em̄ ceperit im
 pleri quod scriptū est. **Sol obscurabit: &**
luna nō dabit lumen suū: et stelle cadent
de celo: & virtutes celoꝝ cōmouebuntur.
Math. 24. Que mens homis erit eter
ni iudicis sententiā non formidatis? Ibi
 em̄ tunc cūcta simul peccata ante oculos
 redeunt: ibi om̄ia que cū delectatiōe acta
 sunt ad memoriā cū pauore reuocant. **Ibi**
 caligo cogitatiōis misero ex pena proxi
 dampnatiōis. **Unde & subdit:**

Et nubes magna.]

Tunc quippe expectatoꝝ memoria sen
 sum mentis deprimit caligo cecitatis: cū
 vnigenitū dei filiū in forma diuinitatis cō
 spicere reprobi nō permittunt. **Udebūt**
 em̄ in que transfixerūt. **Zach. 12. Iobis**
19. Et tollat impius ne videat gloriā dei.
Ubi & apte subditur.

Et ignis inuolucens.]

Quia videlicet ignis ille iudicij: qui ces
 lū acreū & terrā cōcremat: peccatores iam
 in sua superbia nō permittit erigi: sed in
 uoluit quos p̄culdubio in pena sue dama

deus p̄cipio

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

natiōis cōfringit. Et splendor in circuitu eius. Quia sicut fulgor exiit ab oriente: et parer vsq; ad occidentē: ita erit aduentus filij hominis: vbi nullus tūc a iudicio in sua mēte latere permittit: quia se ipso iudicis fulgore penetrat: de quo mox iudicij die subditur.

Et de medio eius: quasi species electri: id est de medio ignis.

Ipse em̄ angelis atq; archangelis: oībus q; virtutib; p̄sident redēptor noster: q; velut in electri similitudine vn̄ ex vtraq;: et in vtraq; natura: et deus p̄māsit cū patre: et ad redemptionē nostrā factus est mortalia cū hominibus: in suo tūc terrore videbit: ei; ignis iudicij in reprobor; vindictam famulat. Hinc em̄ scriptū est. Dies dñi declarabitur: quia in igne: reuelabit. 1. Corinth. 13. Hinc psalmista ait: Deus manifeste veniet deus noster: et nō silebit ignis in cōspectu eius ardebit: et in circuitu eius tempestas valida. ps. 49. Hinc petrus ap̄lus dicit: Adueniet dies dñi vt fur: in quo celi magno impetu transibūt: elemēta vero ignis ardore soluent. 2. Petri. 3. Et quia tūc sancti om̄es qui mūdus perfecte reliquerūt: iudices veniūt: apte mox subditur.

Et in medio eius similitudo quattuor animalium.]

Quid em̄ per quattuor animalia: nisi quattuor euāgeliste designant? Hec immerito per euāgelistas quattuor: perfector; om̄nū numerus exprimit: quia om̄es qui in ecclesia modo perfecti sūt: perfectiōis sue rectitudinē per seor; euāgelistū didicerūt. de medio em̄ ei; similitudo quattuor animalium. Quia illi tunc eius corpori vniti: eius maiestati cōiuncti: et similes facti cū eo iudices videbunt: qui modo perfecta opera iuxta euāgelica precepta secuti sūt. Hinc est em̄ quod ip̄s sanctis apostolis dicit: Vos qui secuti estis me in regeneratiōe cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue: sedebitis et vos sup sedes duodecim: iudicantes duodecim tribus israel.

Matth. 19. Hinc Esaias ait: Dñs ad ius dicitū veniet cū seniorib; populi sui. Esa. 3. Hinc salomon de ecclesia loquitur dicens: Nobilis in portis vir eius: cū sederit cū senatorib; terre. Proverb. vlti. Hic itaq; sub breuitate trāscursis: aduentus patris ordinem sicut cepimus exequētes: ad euāgelistarum personas in expositiōe redeamus. Sequitur.

Et hic aspectus eorum similitudo hominis in eis.]

Quis hoc loco homo describit: nisi ille de quo scriptū est? Qui cū in forma dei esset nō rapinā arbitratus est esse se equalē deo: sed semetip̄m exinanivit formā serui accipiēs in similitudinē hominū factus: et habitu inuētus vt homo. Phil. 2. Hec itaq; animalia vt surgere ad sanctitatis virtutē valeant: ad huius hominis similitudinē tendūt. Sancta em̄ non essent: si huius hominis similitudinē non haberēt: quia quicq; in eis de viscerib; pietatis: quicquid de mansuetudine spiritus: quicquid de zelo rectitudinis: quicquid de custodia huius militatis: quicquid de seruoze charitatis est: hoc ab ip̄o fonte misericordie: ab ip̄a radice mansuetudinis: ab ip̄a virtute iusticie id est a mediatore dei et hominū: deo vobis mino traxerūt: huius se hominis similitudinē habere: egregius predicator ostendit dicens: Imitatores mei estote sicut et ego xpi. 1. Corinth. 4. et 11. Ad eius nos similitudines surgere admonet cum dicit: Primus homo de terra terrenus: secundus homo de celo celestis. Sicut portauimus imaginē terreni: portemus et imaginē eius qui de celo descendit. 1. Corinth. 15. Sanctus et em̄ quisq; intantū ad similitudinē huius hominis ducit: inquantū vitā sui redemptoris imitat. Nam ab eius mādatis atq; operibus discordare: quid est aliud q̄ a similitudine longe recedere. Plangūt autē vitam delinquentiū predicatorē sancti: sed de ip̄o nostro capite scriptū est. Quia stetit sup hierusalē. Luce. 19. Haudēt de bonis actibus subditor;: et recte operātes diligūt. Sed de redēptō

*Quattuor animalia sunt: filii
et vobis vobis vobis vobis
72*

re nostro scriptū est. **Cui** cū adolescēs qui
dam diceret: **Hec** omnia custodiu a iuuen
tute mea. **Matth. 19.** magis dilexit eum.
Portat illatas cōtumelias predicatores
sancti ⁊ nullā ad inuicem contumeliā red
dunt. **Sed** cū redemptori nostro diceret:
Demoniū habes. **Jobis. 8.** Non iniuriā
reddidit: sed mansuete respondit dicens:
Ego demoniū nō habeo. **Feruēt** zelo re
ctitudinis p̄dicatores sancti: sed redem
ptor omniū flagello de resticulis facto vē
dentes ⁊ emētes eiecit de templo: cathe
dras vendentiū colūbas euerit: ⁊ nūmu
lariorū effudit es. **Jobis. 2.** In omni quod
fortiter agunt: humilitatē tota intentiōe
custodiūt. **Sed** per redemptorū nostrū di
cit: **Dicite** aīme: quia mitis sum ⁊ humi
lis corde. **Matth. 11.** Persecutores suos
quoq; diligunt predicatores sancti. **Sed**
īpe auctor omniū ac redemptor in passio
ne positus: p̄ persecutoribus intercedit
dicēs: **Pater** ignosce illis: quia nesciunt
quid faciūt. **Luce. 23.** **Mēbra** sua ponūt
in passione p̄ fratribus: **Sed** pro electorū
vite vsq; ad mortē se tradidit auctor vite
Dicat ergo de sanctis animalibus q̄ simili
tudo hominis in eis est: quia q̄ sancta: q̄
mira sunt: hoc in eis de specie similitudi
nis est: id est de virtute imitationis. **Caput**
quippe oīm nostrū redemptor noster est.
Et per salomonē dicit: **Oculi** sapiētis in
capite eius: stultus autē in tenebris am
bulat. **Eccles. 2.** **Tunc** em̄ in capite ocu
los habemus: cū vitā redemptoris nostri
tacita cogitatiōe cōspicimus. **Et** cū omnis
nostra intentio in eius se imitationē eri
git: ne si vias lucis aspicere oculus men
tis neglexerit: statim clausus in tenebras
erroris cadat. **Ad** huius similitudinē ho
minis surgere festinabat p̄pheta cū dice
ret: **In** mandatis tuis exercebor: ⁊ cōside
rabo vias tuas. **ps. 118.** **Qui** etesi vias
dñi tacitus in mente cōsiderat: ⁊ se exer
cere in mandatis illius festinat: quid ali
ud in semetip̄o: nisi imaginē noui hoīs re
format: quod quia in sanctorū cordib; in
cessanter agit: recte nūc de animalibus dicit

Similitudo hominis in eis.]

Post hāc vero similitudinē que nūc in
moribus tenet: quādoq; ad similitudinē
glorie peruenit. **Hinc** etesi **Johānes** dicit:
Hunc filij dei sumus: ⁊ nō dum appa
ruit quid erim⁹. **Scimus** autē quoniam ap
paruerit similes ei erim⁹. **1. Job. 3.** **Qui**
mor vnde hoc fieri valeat: adiūgit dicens
Quoniam videbimus eū sicuti est. **Esse** ete
nim dei est eternū hāc gr̄a in cōmutabilē
permanere. **Nam** omne qd est mutabile
desinet esse qd fuit: ⁊ incipit esse quod nō
fuit. **Dei** vero esse est dissimiliter nunq̄ ef
se. **Unde** ad moysen dī: **Ego** sum q̄ sum.
Exo. 3. ⁊ dices filijs israel. **Qui** est: misit
me ad vos. **Jacobus** q; ait: **Apud** quē nō
est trāsmutatio: nec vicissitudis obumbra
tio. **Jaco. 1.** **Itaq;** per **Jobez** dicit: **Simi**
les ei erimus: qm̄ videbimus eū: sicuti est
Quia per hoc qd aspiciū⁹ eius essentia
nature: a mutabilitate nostra liberati figi
mur in eternitate. **Immutabimur** quippe
in ip̄o quē videbimus: q; morte caremus
videndo vitā. **Mutabilitatē** nostrā trans
cendem⁹ videndo imutabilitatē: corru
ptionē nullaten⁹ tenebimur vidēdo in coru
ruptionē. **Erit** autē tūc similitudo hoīs eri
am in corpibus nris. **Hinc** etesi per pau
lū dicit: **Mira** p̄uersatio in celis est. **Phil**
3. **Unde** etiā saluatorē expectamus dñm
iesum xpm: q̄ reformauit corpus hūilitatē
nostrē p̄figuratiū corpi claritatis sue. **Erūt**
Et tūc electorū corpa claritati dñici corpis
p̄figurata: q̄ ⁊ si equalitatē glorie eius nō
hnt per naturā: similitudinē tñ p̄figuratiōis
eius habebūt per gr̄a. **Q:** itaq; similitudo
vite ei⁹: nūc in morib; trahit electorū: ⁊ tñ
resurrectiōe sequit: similitudo eternitatis in
mente: qm̄ videbim⁹ eū sicuti est. **Et** q; si
similitudinē q; illius etiā corpa nra percipi
ēt: in configuratiōe dicat.

Recte de sanctis animalibus similitudo hominis in eis.]

Hec nos in expositiōis exordio s̄libasse suf
ficia: vt loqundi virt⁹ silētio refora: ad id a
gāda misteria q̄ sequūt robustior: exurgat

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

Tertium enim sumus: quia ipse de quo loquimur habemus adiutores: qui uiuit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti deus: per omnia secula seculorum amen.

Explicit omelia. II.

Incipit Omelia. III. que interpretatur primum capitulum ab illa parte. Quattuor facies unius: usque ad illam partem in eodem capitulo. Similitudo autem uultus eorum facies hominis et facies leonis.

Sancta quattuor animalia que prophetie spiritu futura preuident: subtili naratione describitur cum dicitur:

Quattuor facies unius: et quattuor penne unius.]

Quid per faciem nisi noticia? et quid per pennas: nisi uolatus exprimit? Per faciem quippe uniusque cognoscit: per pennam uero in altum autem corpora subleuant. Facies itaque ad fidem pertinet: penna ad contemplationem. Per fidem namque ab omnipotenti deo cognoscimur: sicut ipse de suis ouibus dicit: Ego sum pastor bonus: et cognosco oues meas: et cognoscunt me mee. **Johis. 10.** Qui rursus ait: Ego scio quod eligerim. **Johis. 13.** Per contemplationem uero: quod super nosmetipsos tollimur: quasi in aera leuamur. Quattuor ergo facies unius sunt: quia si requiras: quid **Matheus** de incarnatione domini sentiat: hoc nimirum sentit quod **Marcus**: **Lucas** et **Johannes**. Si queras: quid **Johannes** sentiat: hoc percul dubio quod **Lucas** **Marcus** et **Matheus**. Si queras: quid **Marcus**: hoc quod **Matheus** **Johannes** et **Lucas**. Si queras quid **Lucas**: hoc quod **Johannes** **Matheus** et **Marcus** sentit. Quattuor ergo facies unius sunt: quia noticia fidei qua cognoscunt a deo: ipsa est: in uno que est similis in quattuor. Quicquid enim in uno inuenis: hoc in omnibus simul quattuor recte cognosces. Et quattuor penne unius: quod

dei omnipotentis filium dominum nostrum Iesum Christum simul omnes corde corde predicant: et ad diuinitatem eius mentis oculos leuantes penna contemplationis uolant. Euangelistis statim ergo facies ad humanitatem domini pertinet: pena ad diuinitatem: quia in eo que corporeum aspiciunt: quasi facies intendunt. Sed dum hunc esse incircumscriptum: atque incorporeum ex diuinitate adnunciant: per contemplationis pennam quasi in aere leuant. Quia itaque una est fides incarnati deus eius in omnibus: et per contemplationem diuinitatis eius in singulis: recte nunc dicit:

Quattuor facies unius: et quattuor penne unius.]

Sed que uirtus esset: si fide atque contemplatione domini habentes predicatores illius sancta opera non haberent. Sequitur.

Et pedes eorum pedes recti.]

Quid per pedes nisi gressus actuum designant? Quattuor ergo animalium pedes recti esse describunt: quia sanctorum euangelistarum atque omnium perfectorum opera ad sequendam iniquitatem non sunt reuerta. Hi autem pedes rectos non habent: qui ad mala mundi que reliquerant reflectunt. De quibus scriptum est. **Canis reuersus ad suum uentum: et sus lora in uolutabro luti. 2. Petri. 2.** Dolebat de quibusdam doctor egregius quod pedum recitudo retro reuertentibus per increpationem dicebat. Quo modo conuertimini iterum ad in firmam et ege na elementa: quibus uenno seruire uultis dies obseruatis et tempora et annos: timeo uos ne forte sine causa laborauerim in uobis. **Gal. 4.** Qui alios admonet dicit: Propter quod remissas manus et soluta genua erigite: et gressus rectos facite pedibus uestris. **Heb. 12.** Et uero in eisdem scriptis predicatores uite grauitas fortitudo atque discretio monstraret: recte subiungit.

Planta pedis eorum quasi planta pedis vituli.]

Quia enim predicatorum sancti hominum nomine designant: docet **Paulus** apostolus legis

testimoniū exponens. Non obdurabilis os
 bouis trituratus. 1. Corin. 9. Deutro. 25.
 In sanctis ergo predicatoribus plāta pe-
 dis est vituli: scz mature incedens: et for-
 tis et diuisa: quia vnusquisq; predicator et
 venerationē habet in maturitate: et fortit-
 udinē in opere: et diuisionē vngule in di-
 scerentiē. Non em̄ facile predicatio ei⁹ ac-
 cipit: si leuis in moribus esse videat. Et
 nulla erit maturitatis ostensio: si cōtra ad-
 uersa omnia non affuerit operis fortitudo.
 Virtutis autē meritū ipsa fortitudo ope-
 ris amittit: si discretio in intellectu nō fu-
 erit. Ecce em̄ sacram scripturā legitimus:
 si omnia ad litterā sentimus. Virtutē di-
 scerentiōis amissimus: si omnia ad spiritalē al-
 legoriā ducimus: similiter indiscretiōis
 stulticia ligamur. Legūt enim sacra elo-
 quia pdicatores sancti: et aliquādo in hys
 stozia litterā suscipiūt: aliquādo vero per
 significatiōē littere spiritū requirūt. Et
 modo bona facta patrū precedentū sicut
 iuxta litterā inueniūt: imitāt. Modo que-
 dā que iuxta hystoriā imitanda nō sunt:
 spiritaliter intelligūt: et ad profectū ten-
 dūt. Quid ergo aliud pdicatores sancti
 in suo opere: nisi in pede vngulā findūt?
 De quibus adhuc apte subdit.

**¶ Et scintille quasi aspect⁹ eris
 candentis.]**

¶ Es metallū valde sonoz est: et recte vo-
 ces predicantiū eri comparant. Quia in
 omnē terrā exiuit sonus eoz: et in fines or-
 bis terre verba eoz. ps. 18. Bene autem
 es cādens dicit: quia vita predicantiū son-
 nat et ardet. Ardet em̄ dōsiderio: sonat, ver-
 bo. Es ergo candens: est predicatio accē-
 sa. Sed de cādenti ere scintille procedūt:
 quia de eoz exhortatiōibus verba flama-
 mantia ad aures audiētiū procedūt. Ne-
 cte autē predicatorū verba scintille appel-
 late sunt: qui eos quos in corde tetige-
 rint: incendunt. Considerandū quoq; est
 qd scintille subtiles valde et tennes sunt:
 quia cū predicatores sancti de celesti pa-
 tria loquūtur: non tantū valent apire ver-

bo quantū possunt ardere desiderio: et ex
 eoz lingua: quasi quedā ad nos scintille
 veniūt: quia de celesti patria in eoz voce
 vix tenue aliquid cognoscit: quod tamen
 ab eis nō tenuiter cremat. Itaq; em̄ cele-
 stem gloriā aut tantū videre sufficit quā-
 tum est: aut tantū loqui preualēt: quantū
 vidēt. Candens ergo es scintillas p̄icit
 quādo vix tenuiter pdicator loqui sufficit
 hoc: vnde ip̄o fortiter ignescit. Divina au-
 tē pietate agit: vix ip̄is scintillis tenuis-
 simis audiētis animus inflammet. Quia
 sunt quidā qui vix parua audiūt: maiorē
 desiderio replētur: et inde perfecte in dei
 amore ardēt: vnde vix tenuissimas verbo
 bozū scintillas acceperūt. Verbū quippe
 predicatoris semen in corde audiētis est:
 et auditor bonus: inde profert postmodū
 magnā messem sciētie: vnde parū p̄i⁹ ac-
 ceperat sonū lingue. Cui rei bene cōcinit
 factū in vidua ab helyseo p̄pheta miracu-
 lū: que ne duos filios auferētē creditore
 amitteret: p̄pheta dicitū obediuit: et ex eo
 qd parū olei habebat: per vasa vacua es-
 fudit: que cicta post vsq; ad summū reple-
 ta sunt: et ex eoz repletiōe mulieris credi-
 toris sui debito est soluta. 4. Regū. 4.
¶ Que videlicet mulier quā aliā: nisi san-
 ctā ecclesiā signat: duoz populoz: id est
 iudaici et gentilis: quasi duoz filioz ma-
 trē. Que prius ex peruerso opere per cal-
 lidi spiritus suasiōē: quasi quedā pecca-
 ti nummū a creditore acceperat: et duos
 quos in fide genuit: amittere filios times-
 bat. Sed p̄phete verbis: id est scripture
 sacre p̄ceptis obediēs: ex paruo quod ha-
 bebat olei vasa vacua infudit: quia dum
 ab vnus ore doctoris: parū quid de amo-
 re diuinitatis multoz vacue mētes audi-
 unt: exuberātē gr̄a vnguento diuini amo-
 ris vsq; ad summū replent. Et iam nunc
 multoz corda que prius fuerāt vacua va-
 scula vngento spiritus plena sunt: que ex
 paucitate olei solummodo infusa videbant.
¶ Quod dū alijs atq; alijs dat: et ab audis-
 toribus fides accipit: sarepta mulier vide-
 licet sancta ecclesia sub creditoris sui iam

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

debito non tenetur. Sequitur.

¶ Et manus hominis sub penis eorum in quattuor partes.]

¶ Possunt hoc in loco per quattuor partes regionis quattuor partes mundi accipi. scilicet: oriens: occidens: meridies: et septentrio: quia sanctorum predicatio auctore deo in circuitu mundi partibus est egressa: possimus etiam per quattuor partes principales quattuor virtutes accipere: ex quibus relique virtutes oriuntur: videlicet: Prudentia: fortitudo: iusticia: atque temperantia quas nimirum virtutes tunc veraciter accipimus: cum earum ordine custodimus. Prima quippe prudentia. Secunda fortitudo. Tercia iusticia. Quarta temperantia est. Quid enim potest potest prudentia si fortitudo deest? Scire etenim cuiquam quod non potest facere pena magis est quam virtus. Sed qui prudenter intelligit quod agat: et fortiter agit quod intellexerit: iam pseudubio iustus est: sed eius iusticia temperantia sequi debet. Quia plerisque iusticia si modum non habet: in crudelitate cadit. Ipsa ergo iusticia vere iusticia est: que si temperantie freno moderatur: ut in zelo quo quisque seruet: sit etiam temperans: ne si plus serueat: perdat iusticiam: cuius seruare moderamina ignorat. Due autem sunt predicatores sanctorum vite actiua scilicet et contemplatiua. Sed actiua prior est tempore quam contemplatiua: quia ex bono opere tendit ad contemplationem. Contemplatiua autem maior est merito quam actiua: quia hec in usu presentis operis laborat: illa vero sapore futuro ventura iam requie degustat. Quid itaque per manus nisi actiua? et quid per penas: nisi contemplatiua vita designatur? Manus ergo hominis sub penis eorum est: id est virtus operis sub volatu contemplationis. Quod bene in euangelio due ille mulieres designat: martha scilicet et maria. Martha etenim satagebat circa frequens ministerium: maria autem sedebat ad pedes domini et audiebat verba eius. Luca. 10. Erat ergo vna intenta operi: altera autem contemplationi. Vna actiue seruebat per exteri-

us ministerium: altera contemplatiue per suspensionem cordis in verbum. Et quis actiua bona sit: melior tamen est contemplatiua: quia ista cum mortali vita desicit: illa vero immortalis vita plenius excrescit. Unde de dicit. Maria optimam partem elegit: que non auferet ab ea. Ibidem. Quia igitur actiua minor est merito quam contemplatiua: recte nunc dicit: Manus hominis sub penis eorum. Nam et si per actiua bona aliquid agimus: ad celestem tamen desiderium per contemplatiua volumus. Unde et apud moysen actiua seruitus: contemplatiua autem libertas vocatur. Et cum vitas vita ex dono sit gratie: quam diu tamen inter proximos viuimus: vna nobis in necessitate est: altera in voluntate. Quis enim cognoscens deum ad eius regnum ingredi nisi bene prius operaretur? Sine contemplatiua ergo vita intrare possunt ad celestem patriam: que bona que prius operari non negligunt. Sine actiua autem intrare non possunt: si negligunt operari que possunt. Illa ergo in necessitate hec in voluntate est. Illa in seruitute: ista in libertate. Hinc est etiam quod ad Moysen dicitur: Si emeris seruus hebreorum: sex annis seruiet tibi: in septimo egredietur liber gratis. Cum quali veste intrauerit: cum tali exeat. Si habet uxorem: et uxor egredietur simul: si autem dederit illi dominus uxorem et peperit filios et filias: mulier et liberi eius erunt domini sui: ipse vero erit cum vestitu suo. Quod si dixerit seruus: diligo dominum meum et uxorem ac liberos: non egrediar liber: offerat enim dominus dijs et applicabit ad hostium et postes: perforabitque aurem eius subula: et erit seruus in seculum. Exod. 21. Paulo latius testimonium dedimus: ut distinctionem seruitutis atque libertatis in vitas vita mostremus. Sed onerosum esse non debet: si hoc exponendo exequimur: unde ipsa hec que diximus affirmemus. Hebreus enim transiens interpretatur. Et seruus hebreus emittitur: quando vnusquisque qui iam ab hoc seculo mente transiit: seruitio omnipotentis dei subdit. Ille etenim vere deo seruire appetit: qui ab hoc seculo mente transire videt

erit. Sic moyses trāsīuit vt videret vīfū
 Sic dauid; cū videret impiū exaltatū ⁊ ele
 uatū super cedros libani trāsīuit: ⁊ ecce
 nō erat. ps. 36. Quia iniquoz potentias
 esse magnū aliquid fortasse credimus: ni
 si ad permanēs seculū mente trāseamus.
 Seruus vero hebreus emptus sex annis
 seruire precipit: ita vt in septimo anno li
 ber exeat gratis. Quid em̄ per senarium
 numerū: nisi actiue vite perfectio designa
 tur? Quid per septenariū: nisi cōt empla
 tiva exprimit. Ser ergo annis seruit: ⁊ se
 ptimo egreditur liber: qui per actiua quam
 perfecte exhibuerit: ad contemplatiue vi
 te libertatē transit. Et notandū q̄ gratis
 liber egreditur: quia hi post q̄ omnia fecerint
 dicūt se inutiles seruos: eis p̄culdubiosi
 cur ipsa actiua fuit ex munere: ita erit ex
 gratia etiā contemplatiua. Cū quali ve
 ste intrauerit: cū tali exeat. Quia oīfīno
 necesse est vt vnusquisq̄ nostrū in hoc qd̄
 incipit perseueret: atq̄ vsq̄ ad finē ope
 ris in ea quā inchoauit: intentiōe perdu
 rat. Ille quippe bene ad cōtemplatiuam
 trāsīt: qui in actiua vita intentiōis sue ve
 stē ad deteriora nō mutauerit. Et sunt nō
 nulli qui priusq̄ omnipotētis dei seruitio
 in sancta cōuersatione socient: iam bona
 operari diligūt. Sunt vero alij qui bona
 opera post q̄ ad seruitiū omnipotētis dei
 venerūt discūt. Qui ergo operationē bo
 nā ⁊ priusq̄ ad dei seruitiū veniret habe
 re studuit: hebreus seruus cū vxore em̄p
 est. Et plerunq̄ is qui talis est: potest ad
 cōtemplatiuā vitā transire: ⁊ tamen acti
 uam nō deserere. Unde ⁊ illic subdit. Si
 habens vxorē ⁊ vxor egrediat̄ simul. Cū
 eo em̄ et vxor ad libertatē egreditur: qn̄ is
 qui ad cōtemplationē peruenit: etiā s̄o
 ris actionē boni operis qua p̄desse possit
 alijs: nō relinquit. Sin autē domin⁹ ve
 derit illi vxorē ⁊ pepererit filios ⁊ filias:
 mulier ⁊ liberi eius erūt dñi sui: ipse vero
 exibat cū vestitu suo. Seruo empto domi
 nus dat vxorē cum predicator: quisq̄ euz
 quē iuri omnipotentis dei: mancipauerit:
 boni actioni cōiungit. Nam ⁊ predicator

res domini vocant. Sicut helyseo p̄phe
 te de p̄dicatore suo dicit. Scis q̄ domin⁹
 tuus tollat a te? Vxor vero serui emptici
 filios ⁊ filias parit: quādo bona actio for
 tes vel teneros fructus generat. Sed mu
 lier que a domo data est: idē domo: cum
 filijs remanet: ipse vero seruus exit cū ve
 stitu suo: quia bona actio vel eiusdē bone
 actiōis fructus predicatoris mercedi re
 putant. Ipse vero in desiderij sui intentio
 ne perdurās: per supernā gratiā ad cōte
 plationē liber egreditur. Ad si dixerit ser
 uus: diligo dominū meū ⁊ vxorē ac libe
 ros: nō egrediar liber. Seruus dñm suū
 diligit: quādo predicatoris verba sollicita
 mente custodit. Vxorē quoq̄ amans ⁊
 liberos liber egredi recusat: quādo acti
 uā vitam eiusq̄ fructus diligens: transire
 ad contemplatiuā non vult: quia bona se
 opera habere in miserij sui seruitute cō
 siderās: ad libertatis quietē recusat sece
 dere. Sed offerat eū domin⁹ dñs: ⁊ appli
 cet ad ostiū ⁊ posses ⁊ perforet aurē eius
 subula: vt sit ei seruus in seculo. Is enim
 qui in actiua disposuit vitam perdurare a
 domino dñs offeret: quādo a predicatorē
 suo antiquozū patrum dictis imbuif: quis
 nobis in via omnipotētis domini sacerdos
 tes fuerūt: atq̄ ad ostium ⁊ postes taber
 naculi ducit: vt de ingressu celestis habi
 taculi altius aliquid audiat: ⁊ tremēdi iu
 dicij diem subtiliter cognoscat: ne per bo
 na opera que facit: placere hominib⁹ ap
 perat. Sicq̄ auris eius subula perfora
 tur: dñ mens illius timoris dei subtilitate
 percutit: vt verbi acumine transfixa: per
 omne quod agit nouerit ingressum regni
 semper attendere: ⁊ quasi ab ostio et pos
 ste tabernaculi perforatam aurem porta
 re. Qui erit seruus in seculum: vt esse
 post seculum liber possit. In seculo ete
 nim seruus est: qui per actiuam vitam ho
 minibus seruire disposuit: vt post sp̄re
 sens seculum ad libertatem veram valeat
 at peruenire. De qua per Paulū dicitur
 Quia ⁊ ipa creatura liberabit a seruitute
 corruptiōis in libertatē glorie filioz dei.

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

Rom. 8. Tunc etenim vera in nobis libertas erit: cum ad gloriam filioꝝ dei adoptio nostra peruenierit. Nunc vero non solum actiua vita in seruitute est: sed ipsa quoque contemplatio qua super nos rapimur: libertatem mentis adhuc perfecte non obtinet: sed imitat: quia illa que est intima in enigmate videtur. Ipsa tamen in qualibet sit contemplationis angustia actiua vita iam valde est latior atque sublimior: que ad quamdam mentis libertatem transit: temporalia non cogitans sed eterna. Quia itaque contemplatiua vita ad superiora euolat: et actiue vite longe superest: quadam (ut ita dicam) dignitate se curitatis sue apte nunc dicitur.

Et manus hoīs sub pennis eoz
Si vero hoc in loco homo redemptor noster accipit: manus hominis sub pennis eorum est: quia nisi dominus homo fieret: quis mentes predicantium ad celestia subleuasset. Illa que appareret animalia non volaret. Nec merito manus hominis esse sub pennis dicitur: quia de eodem redemptore nostro scriptum est. Qui cum sit splendor glorie et figura substantie eius: portansque omnia verbo. Hebr. 1. Eius ergo manus corda nostra portat: eius manus in contemplatione nos subleuat: nisi enim ut dictum est: omnipotens verbum propter homines homo fieret: humana corda ad contemplandam verbi excellentiam non volarent. Inde ergo excelsa facte sunt hominum mentes: unde inter homines apparuit humilis deus. Dicat itaque de sanctis animalibus.

Et manus hominis sub pennis eorum.]

De quibus adhuc subditur.

Et facies et pennas per quattuor partes habebat: iuncte erant penne eoz alterius ad alterum.]

Per quattuor partes: facies et pennas habet: quia in cunctis mundi regionibus predicantes demonstrant: quicquid de humanitate: qui quod de diuinitate nostri redemptoris sentiunt: quia dum incarnatum deum ubique

que predicant: in quattuor mundi partibus faciem demonstrant. Dum enim esse unum cum patre et sancto spiritu annunciant: ubique perna contemplationis volant. Quorum penne iuncte sunt alterius ad alterum: quia omnia eorum virtus: omnisque sapientia qua ceteros homines contemplationis sue volatu transcendunt: vicissim in pace sibi atque vnanimitate coniungunt. Unde scriptum est. Que sursum sunt sapientie. Iaco. 3. Sapientia primum pudica est: deinde pacifica. Et inde eiusdem suis predicatoribus veritas dicitur: Habete in vobis pacem et pacem inter vos habete. Marci. 9. Penna ergo animalium alterius ad alterum iungitur: quia sanctorum predicatorum virtus atque sapientia: vicissim sibi in charitatis atque concordie pace sociatur. Penna autem alterius ab altero diuisa esset: si in hoc quoque unusquisque in sapientia euolat: habere pacem cum altero recusaret. Sequitur.

Non reuertebant cum incederent: sed uniuersumque ante faciem suam gradiebant.]

Pennata animalia videlicet predicatores sancti cum incedunt: minime reuertuntur: quia sic a terrenis actibus ad spiritualia pertransseunt: ut ad ea que relinquuntur ulterius nullatenus reflectant. Quasi enim per quandam viam eis incedere est mente ire semper ad meliora. Quod contra de reprobis dicitur: Quia reuersi sunt corde in egyptum. Per semetipsum veritas dicit: Nemo mittens manum suam in aratrum: aspiciens retro aptus est regno dei. Luce. 9. Manu quippe in aratrum mittere est: quasi per quandam punctiōis vomerem ad prosperandos fructus terrarum sui cordis aperire. Sed retro post aratrum aspicit: qui post exordia boni operis ad mala reuertitur que reliquit. Quod quia electis dei minime contingit: recte nunc per prophetam dicitur.

Non reuertebant cum incederent. Qui cur non reuertant indicat cum subiungit. Uniuersumque ante faciem suam gradiebatur.]

Ante nos em̄ eterna sunt: post nos tempo-
raliaq; quia ⁊ illa pergētes inuenim⁹
⁊ ista recedētes quasi post dorsum reliquim⁹.
Unde ⁊ magnū illud pennatū anti-
mal dicebat: qđ vsq; ad celi tercij secreta
volauerat. Antū vero que retro oblitus in
ea que sunt ante extendēs me: sequor ad
palmā superne vocatōis. **Phil. 3.** In an-
teriora etem̄ extensus eorū que retro sunt
oblitus fuerat: quia temporalia despiciēs:
sola que sunt eterna requirebat. Ante fa-
ciē ergo suam gradiunt̄ illud animalia:
quia ⁊ ea que reliquerūt: nullo iā appeti-
tu respiciūt: ⁊ in eternis que appetūt: sub
cōtemplatiōis sue oculos boni operis pe-
dem ponūt. Quisquis itaq; iam ante fa-
ciē suā ambulare decreuerit: magna ei cō-
sideratiōe pensandū est: qđ aliter retrospi-
ciē ex opere: atq; aliter ex cogitatiōe. Sūt
etem̄ quidā qui magna deliberāt: ⁊ pecca-
torū cōsicij multa ex his que possidēt: ege-
nis distribuere pertractāt: vt culpas su-
as ante dei oculos misericordie viscerib⁹
redimāt. Itaq; hec operari inchoāt: ⁊ ple-
rūq; cū operant̄ pauperaris timor eorū anti-
mū concutit: atq; timētes ne egeant erga
egentes tenaces sūt: seseq; ab ea quā ce-
perāt: bona operatiōe suspendūt. **Hi** ni-
mirū incedētes reuerſi sunt: quia ante fa-
ciē suam ambulare noluerūt. **Cōtra** quos
recte per salomonē dicit̄: **Propter** frigus
piger arare noluit: mēdicabit ergo estate
⁊ nō dabit ei. **Prover. 20.** Qui em̄ nūc
propter pauorē mentis: atq; torporē bene
operari negligit: cū sol iusticie in iudicio
velut in estate claruerit: mēdicabit vitā:
sed nō accipit: quia ppter illā bona ope-
rari ptempſit. **Alius** despectus carnis de-
siderijs cūcta relinquere: ⁊ omnipotentis
dei se subdere seruitio pertractat: seseq;
sp̄m restringere sub cōtinentie ⁊ castitatis
freno deliberat: sed cū cecidisse alios etiā
post castitatē conspicit: hoc sp̄m facere qđ
deliberat: pertimescit. **Sitq;** vt retro per
cogitatiōe redeat: qui ad anteriora respi-
ciens: iam mētis gressibus addita ibat.
De quo bene per salomonem dicit̄. **Qui**

obseruat ventū non seminat: ⁊ qui cōside-
rat nubes: nunq; metit. **Eccles. 11.** Ventū
quippe noiē malign⁹ spiritus: qui mentē
temptatiōibus impellit. **Vobis** vero ap-
pellatiōe peccator exprimit̄: qui tempta-
tiōis impulsione cōmouet̄. **Qui** ergo at-
tendit ventū non seminat: ⁊ qui cōsiderat
nubes nunq; metit. **Quia** is qui tempta-
tiōes maligni spiritus metēs: ⁊ iniquos
rū lapsus cōspiciens: semetip̄m desperat:
neq; nūc exerceat in bono semine opis: neq;
post reficit̄ de munere iuste retributo
nis. **Sunt** vero nōnulli qui bona quidē
que nouerūt operant̄: atq; hec operantes
meliora deliberāt: sed retractātes melio-
ra que deliberāt immutāt: ⁊ quidē bona
agūt que ceperāt: sed a meliorib⁹ que de-
liberauerāt succūbūt. **Hi** nimirū ante hu-
mana iudicia stare vident̄ in ope: sed an-
te omnipotentis dei oculos ceciderūt in de-
liberatiōe. **Unde** sit plerūq; vt ⁊ bonum
opus eorū minus deo placeat: quia cū pas-
uore mētis in meliori gradu deliberatio-
nis incōstanter ponit̄: hoc ipsa cogitatiōis
incōstantia accusat. **Sed** q; perfecti quis
q; magna se discretiōis sublimitate: als
subtilitate conspicit̄: ne ad deteriora vn-
q; vel in opere vel in cogitatiōe dilabans-
tur: quantū quotidie pficiāt incessanter
pensant. **Recte** de his dicit̄.

Non reuertebant̄ cū incede-
derent: sed vnūquodq; ante fa-
ciem suam gradiebatur.]

Inter hec igit̄ considerari liber nos: ad
ista tractāda qui sumus: vnde venim⁹: ⁊
vsq; ad sacri eloquij mysteria perscrutan-
da subleuamur. **Certe** in antiquis parētī-
bus nostris cultores idolorū fuimus: sed
ecce per spiritū gratie verba iam celestia
rimamur. **Unde** hoc nobis: impleuit re-
dempto: humani generis qđ per prophē-
tā dixit. **Et** deserta in vbertatē versa ad-
uene comedēt. **Esaie. 5.** Hec quippe pro-
phetarū dicta deserta apud iudeos fuerūt:
quia per intellectū mysticū ea excolere in-
quiredo noluerūt. **Vobis** autē in vberta

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

rem versa sunt: quia et iuxta hystoriam visio-
nis dicta largiente deo menti nostre spiritus
taliter sapiunt: et iam aduene comedimus
que ciues legis maducare noluerunt. Sit
gratie unigenito: sit laus eterne sapientie
qui uiuit et regnat cum patre in unitate spi-
ritus sancti per omnia secula seculorum amen.

Explicit omelia. III.

Incipit Omelia. III. que in
terpretatur in primo capitulo ab
illa parte: Similitudo autem vul-
tus eorum: usque ad illam partem:
Ubi erat impetus spiritus: il-
luc gradiebatur.]

Per sanctum prophetie spiritum per
nata animalia subtiliter descri-
buntur: ut per hec euangelistarum
significari personas. Quia nobis
subtilitas descriptionis aperiat: nihilque ser-
mo dei nostro intellectui dubietatis relin-
quat. Ecce enim dicit.

Similitudo autem vultus eo-
rum facies hominis et facies leo-
nis a dextris ipsorum quattuor.
Facies autem bouis a sinistris
ipsorum quattuor. Et facies aqi-
le desuper ipsorum quattuor.]

Ad enim quattuor hec pennata animalia san-
ctos quattuor euangelistas designat: ipsa
vniuersumque libri euangelice exordia testa-
tur. Nam quod ab humana generatione cepit
Iure per hominem Matheus. Quia per
clamorem in deserto recte designat per leo-
nem marcus. Quia a sacrificio exorsus est:
bene per vitulum lucas. Quia vero a diuini-
tate verbi cepit: digne per aquilam signi-
ficat iohannes: qui dicit: In principio erat ver-
bum: et verbum erat apud deum: et deus erat ver-
bum. Jo. i. Quod in ipsam diuinitatis substā-
tiam intendit: quasi more aquille oculos in
solē fixit. Sed quia electi omnes membra
sunt redemptoris nostri. Ipse autem redem-
ptor noster caput est omnium electorum: per hoc
quod membra eius figurata sunt: nil obstat: si

etiā in his omnibus et ipse signetur. Ipse enim vni-
genitus dei filius veraciter factus est ho-
mo. Ipse in sacrificio nostre redemptionis di-
gnatus est mori ut vitulus. Ipse per vir-
tutem suam fortitudinis surrexit ut leo. Leo
etiā apertis oculis dormire prohibetur: quod
in ipsa morte in qua ex humanitate redē-
ptor noster dormire potuit: ex diuinitate
sua immortalis permanendo vigilauit. Ipse
etiā post resurrectionem suam ascendens ad ce-
los: in superioribus est eleuatus ut aquila.
Totus ergo simul nobis est: quod et nascen-
do homo: et moriendo vitulus: et resurgendo
leo: et ad celos ascendendo aquila factus
est. Sed quia per hec animalia euangelistas
quattuor: et sub earum specie simul perfectos
omnes iam superius significari diximus: res-
tat ut quomodo vniuersumque electorum istis
animalium visionibus exprimat: ostendamus.
Omnis etenim electus atque in via domini per-
fectus: et homo: et vitulus: et leo: simul et
aquila est. Homo enim rationalis est animal: vi-
tulus autem in sacrificio mactari solet. Leo
vero fortis est bestia sicut scriptum est. Leo
fortissimus bestiarum ad nullius pauebit
occursum. Aquila ad sublimia euolat: et
irreuerberatis oculis solis radijs intēdit.
Omnis itaque qui in ratione perfectus est:
homo est: et quoniam semetipsum ad huiusmodi
voluptate mortificat vitulus. Quia ve-
ro ipsa sua spontanea mortificatio contra
aduersa omnia fortitudinem securitatis habet.
Unde scriptum est. Iustus autem quasi leo con-
fidens absque terrore erit. Proverb. 28.
leo est. Quia vero sublimiter contemplat
ea que celestia atque terrena sunt: aquila est.
Igitur quasi iustus quisque per rationem homo.
Per sacrificium mortificationis sue vitulus.
Per fortitudinem securitatis leo. Per con-
templationem vero efficit aquila. Recte per
hec sancta animalia signari vniuersumque perfe-
ctus potest. Ad eccirco dicimus: ut ea que
de quattuor animalibus dicta sunt: pertine-
re quod etiā ad perfectorum singulos demonstre-
mus. Sed magna nobis de eiusdem euāge-
listis et sanctis predicatoribus questio oritur.
Cur homo et leo a dextris ipsorum quattuor
Titulus vero a sinistris ipsorum quattuor est

*Quatuor sunt membra eius
quattuor euangelice exordia testa-
tur. Nam quod ab humana generatione cepit
Iure per hominem Matheus. Quia per
clamorem in deserto recte designat per leo-
nem marcus. Quia a sacrificio exorsus est:
bene per vitulum lucas. Quia vero a diuini-
tate verbi cepit: digne per aquilam signi-
ficat iohannes: qui dicit: In principio erat ver-
bum: et verbum erat apud deum: et deus erat ver-
bum. Jo. i. Quod in ipsam diuinitatis substā-
tiam intendit: quasi more aquille oculos in
solē fixit. Sed quia electi omnes membra
sunt redemptoris nostri. Ipse autem redem-
ptor noster caput est omnium electorum: per hoc
quod membra eius figurata sunt: nil obstat: si*

se perhibet. **N**ec enim sine admiratione est cur duo illa a dextris: et unum hoc a sinistris esse dicit. Et rursum querendum: cur aquila non a dextris vel sinistris: sed desuper ipsoz quattuor esse memorat. Quas itaqz nobis quæstiones obieci: quas ozo ut aperiente domino dissoluamus. Homo igitur et leo a dextris: vitulus vero a sinistris esse perhibet. A dextris etenim letitia: a sinistris vero tristitia habentur. Unde et sinistrum nobis esse dicimus: hoc quod aduersum esse putamus: et sicut prefati sumus per hominem incarnationis per vitulum passio: per leonem vero auctoris nostri resurrectionis designat. De incarnatione autem virginis filij qua redempti sumus omnes electi letati sunt. De morte vero illius ipsi electorum primi sancti apostoli præstati: qui iteꝝ de eius resurrectione gauisi sunt. Quia ergo eius et natiuitas et resurrectio leticiam discipulis præbuit: quos eius passio contristauit: homo et leo a dextris: vitulus vero a sinistris eius fuisse describit. Ipsi namque euangeliste sancti de eius humanitate gauisi sunt: de eius resurrectione contristati: qui de eius passione fuerat contristati. Homo ergo et leo eis a dextris est: quia redemptoris nostri eos incarnatione viuificauit: resurrectio confirmauit. Sed vitulus a sinistris: quia mors illius eos ad momentum temporis in infidelitate præstrauit. Iure autem locus aquile non iuxta: sed desuper esse describit: quia siue per hoc quod eius ascensionem signat: seu quod uerbum patris dei apud patrem esse denunciat: super euangelistas ceteros uirtute contemptum platiōis excreuit. Cum quibus et si simul de eius ueritate loquitur: hanc tamen omnibus subtilius contemplant. Sed si aquila cum tribus alijs adibet quattuor a alia esse memorantur: nimirum quomodo desuper ipsoz quattuor esse describit: nisi quod lobes per hoc quod in principio uerbum uidit: etiam super semetipsum transiit. Nam nisi et se transisset: uerbum in principio non uidisset. Qui ergo et semetipsum transgressus est: non iam solummodo super tria: sed adiuncto et se super quattuor fuit. Sequitur.

Et facies eorum et penne eorum

rum extente desuper.]

Facies et penne extente desuper describitur: quod omnis intentio omniumque contentio sanctorum super se tendit: ut illud possit adipsi quod in celestibus appetit. Siue enim bono operi seu uero inuigilet præter platiōis: tunc ueraciter hoc quod agit bonum est: quoniam ei concipere concupiscit a quo est. Nam qui bona agere uidetur: et per hoc non deo: sed hominibus placere desiderat: intentionis sue faciem deorsum premit. Et qui ita in sacro eloquio ea que diuinitatis sunt: contemplant: ut per hoc quod intelligit: occupari ad quæstiones possit: quia non dulcedine quæstite beatitudinis faciam appetit: sed docere uideri: iste nimirum intellectus sui pennas desuper non extendit. Sed quoniam sensus sui uigilantiam in terreno appetitu occupat: pennas quas leuare in alium et quibus subleuari ipse potuit: in imis deponit. Quia in re pensandum est ut esse bonum quod agit: in intentionem semper ad celestia leuet. Qui enim per bona que facit terrenam gloriam concupiscit: penas suas et faciem deorsum deprimunt. Hinc enim per prophetam de quibusdam dicitur. Victimam in profundum deseruabat. **O**secro. Quid enim sunt aliud lachryme ofonit nisi uictime oblationis nostre: sic scriptum est. Sacrificium deo spiritus tribulatus. ps. 50. Et sunt nonnulli qui ita in prece lamenter afficiunt: ut aut eterna comoda acquirant: aut hominibus sancti esse uideantur. Quid isti nisi uictimas in profundo deseruunt: qui per hoc quod in timo sunt qui requirunt: orationis sue sacrificium deorsum deponunt. Electi autem quod et in bono opere omnipotenti deo placere appetunt: et per premissam platiōis gratiam eternam iam beatitudinem degustare concupiscunt: facies et pennas desuper extendunt. Sequitur.

Due penne singulorum iungebantur: et due tegebant corpora eorum.

Dictum fuerat. Et facies et penne eorum extente desuper atque mox subiunctum est hoc quod per tulimus: quod due penne singulorum iungebantur. **U**bi apte intelligitur: quod exte debant desuper et iungebant. Due uero tegebant corpora eorum. Quid autem pennas aialium: nisi ale noian.

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

Quia in re nobis diligenti perscruta-
tione querendū est: que sint quattuor pē-
ne san: toy: ex quibus due superius extē-
se iungunt: due vero eoz corpora tegūt
Si enī vigilanter aspiciamus: quattuor es-
se virtutes inuenim⁹: que a terrenis acti-
bus omne pennatū anial leuant. In futu-
ris videlicet amor ⁊ spes: de p̄teritis autē
timor ⁊ penitentia. Penne ergo sibimet
iūcte superius extendunt: qz sanctorū mē-
tē amor ⁊ spes ad superna eleuant. Que
apte quoq; cōiuncte nominant: quia electi
p̄culdubio: ⁊ amāt celestia que sperāt: et
sperant que amāt. Due vero corpora cōs-
tegūt: quia timor ⁊ penitētia ab om̄ipotē-
tis dei oculis eoz mala p̄terita abscon-
dūt. Due itaq; vt dictū est penne iungū-
tur sursum: quādo amor ⁊ spes electoz cor-
da ad superiora eleuāt: ad celestia suspen-
dūt. Due autē penne tegūt corpora: quā-
do eoz mala p̄terita a p̄spectu eterni iu-
dicis timor ⁊ penitētia abscondūt. In eo
enī quod se peccasse meminerūt: quia per-
timescūt ⁊ desent: quid aliud q̄ corpus co-
operiūt: qui peccata carnalia per superdu-
cta bona opera a districto examine abscon-
dūt. Scriptū quippe est. Beati quoz re-
misse sunt iniquitates: ⁊ quoz tecta sunt
peccata. ps. 31. Peccata enī tegimus cū
bona facta malis actibus supponimus.
Omne enī quod operi inferius ponit: ⁊
hoc vnde operi desuper ducit. Quādo
ergo abdicamus mala que fecim⁹: ⁊ eligi-
mus que faciamus bona: quasi tegimē ei-
res supducimus: quā erubescim⁹ videre.
Qualibet enī sancti viri in hac adhuc vi-
ta sunt: habēt tamen qd ante dei oculos
operire debeāt. Quia om̄ino est impossi-
bile vt aut in opere: aut in locutoe: aut in
cogitatioe nunq̄ delinquāt. Unde ⁊ bea-
tus Job qui perfecta quidē hominib⁹ dis-
perat: dei tamen vocē audiens: seipm̄ de
sua perfecta locutioe reprehendēs di-
cebat. Manū meam ponā super os meū.
Job. 39. In manu quippe opatio: in ore
locutio est. Manū ergo sup os ponere est
peccata locutiois per virtutē boni operis

tegere. Libet fratres charissimi ad hui⁹
rei testimoniū magistrū gentium vocare:
qualiter sanctū illud animal alis quatuor
innitat aspiciere: ex quib⁹ duabus ad su-
periora euolat: duabus vero pēnis corp⁹
cōtegit: quia p̄terita que egerat abscon-
dit. Videamus igit quātus hūc amor: ad
celestia eleuet. Mibi viuere xps est ⁊ mo-
ri lucrū. Phil. 1. Cognoscimus quanta
spe ad superiora tollit. Nostra cōuersatio
ī celis est: vnde etiā saluatoe expectam⁹
dominū nostrū Iesum xpm. Phil. 3. Vi-
deamus si ⁊ in tātis virtutib⁹ positus ad
huc timet. Castigo corpus meū ⁊ in serui-
tutē subijcio: ne forte cū alijs predicaueri
ipse reprobus efficiar. 1. Corin. 9. Co-
gnoscimus si hunc mala fecisse peniteat.
Ego sū minimus apostolorū: qui nō sum
dignus vocari ap̄lus: quia perfect⁹ sum
ecclesiā dei. 1. Corin. 25. In cui⁹ ver-
bis quid aliud q̄ duritia nostre mētis ac-
cusat: quia ipse plangit qd ante baptisma
cōmiserat. Hos dō ⁊ post baptisma mul-
ta commisimus: ⁊ tamē flere recusamus.
Quattuor itaq; pēnis sancta anialia vni-
tur: qz per amorē ⁊ penitentiā facta in se
illicita deplorāt. Sed qz dictū est. Due
penne singuloz iungebant. Hoc fortasse
intelligit: qz nō pennas pprias eleuātes
iungāt: sed vnus ad alterū penne coniu-
cte sunt: vt penne videlicet eleuate vicis-
sim sibi in cōiunctioe cōcordent. Quia in
re questio orit: quia si due penne que ele-
uant amorē ⁊ spem. Due vero que corpo-
ra cōtegit: timorē ⁊ penitentiā designāt.
Cur due que extense sunt: dicuntur esse
coniuncte: ⁊ due que corpus cōtegit nō
dicunt. Sed hac in te facilis largiēte vo-
mino ratio occurrit. Ad sanctorū penne
coniuncte sunt amor ⁊ spes. Due vero pen-
ne que corpora cōtegit: sibimetipsis ad
alterutrū coniuncte nō sunt: timor ⁊ peni-
tentia. Dauid enī pro lapsu carnis timē-
do ⁊ penitēdo affigit. Petrus casū perfi-
dē p̄terite persecutiois plangit. Omnes
tamen vnā patriā appetūt: ad vnū aucto-

rem omnium peruenire festinat. Due ergo singulorum penne conuiscite sunt: et due non sunt: quia per amorem et spem: unum est quod desiderant. Sed per timorem et penitentiam diuersum est quod deplorant. Sequitur.

Ervnuquodque eorum ante faciem suam ambulabat.]

Pictum superius fuerat. Annuquodque eorum ante faciem suam gradiebat: nunc autem dicit. Coram facie sua ambulabat. Ita itaque repetita videtur esse sententia. Sed quia coram in presenti dicimus: possumus subtilius inquirendo discernere: quod aliud sit ante faciem ambulare: atque aliud in presenti. Ante faciem quippe ambulare est anteriora appetere. In presenti vero ambulare est sibi in presenti ablatum non esse. Omnis etenim iustus qui vitam suam sollicitus aspicit: et diligenter considerat quantum cotidie in bonis crescat: aut fortasse quantum a bonis decrescat. Ite quia se ante se ponit: coram se ambulat. Quippe qui vigilanter videt: vtrum surgat: an desinat: quisquis vero vite sue custodia negligit discutere: quae agit: quae loquitur: quae cogitat: aut despicit: aut nescit: coram se ipse non ambulat. Quia qualis sit in moribus suis vel actibus ignorat: nec sibi in presenti presens est: qui semetipsum cotidie exquirere: atque cognoscere sollicitus non est. Ille autem veraciter se ante se ponit sibi in presenti est: qui se in suis actibus tanquam alium attendit. Nam sunt multa peccata quae committimus: sed lectico nobis graua non videntur: quia priuato nos amore diligentes: clausis nobis oculis in nostra deceptio blandimur. Unde fit plerumque ut et nostra graua leuiter et priorum mala leuiter grauitur iudicemus. Scriptum quippe est. Erunt homines seipos amantes. iij. Timoth. 3. Et scimus quia vehementer claudit oculos cordis amor priuatus. Ex quo fit ut hoc quod nos agimus et graue esse non estimamus. Plerumque agamus a proximo: et nimis nobis detestabile esse videatur. Sed quare hoc quod in nobis vile esse videbatur: graue esse videtur in proximo: nisi quia nec

nos sicut proximum: nec proximum conspiciamus sicut nos. Si enim nos sicut proximum aspiceremus: nostra reprehensibilia districte videremus. Et rursum si proximum aspicerem: ut nos: nunquam nobis eius actio appareret intolerabilis: qui sepe fortasse talia egimus: et nil nos proximo intolerabile fecisse putabamus. Hoc male diuisum mentis nostre iudicium corrigere: per legis preceptum moyses studuit: cum dixit ut iustus deberet esse modicus: equusque sextarius. Leuit. 19. Hinc salomon ait: pondus et pondus: mensura et mensura: virtusque abhominabile est apud deum. Proverb. 20. Scimus quia in negotiorum duplici pondere aliud maius: aliud minus est. Nam aliud pondus habet ad quod pensant sibi: et aliud pondus ad quod pensant proximo. Ad vandum pondera leuiora: ad accipiendum vero graua preparant. Omnis itaque homo qui aliter pensat ea quae sunt: proximo et aliter ea quae sunt: sua sunt pondus et pondus habet: virtusque autem abhominabile est apud deum. Quia si sic proximum ut se diligeret: hinc in bonis sicut se amaret: et si sic se sicut proximum aspiceret se in malis sicut proximum iudicaret. Debemus ergo nosmetipsos sollicitos sicut alios videre: nos quoque ipsos ut deus est: ante nos ponere: ut penitentiam animam imitantes incessanter: ne nesciamus quid agamus: coram facie nostra semper ambulemus. Peruersi autem sicut paulo ante iam diximus: coram facie sua non ambulat: quia ea quae agunt nunquam considerant: ad interitum tendunt: in prauis actibus exultant. De quibus scriptum est. Qui letant cum malefecerint: et exultant in rebus pessimis. Proverb. 2. Sepe vero iustus qui eos conspiciat desinet: sed ipsi freneticorum more plangunt et rident. Alii indigentibus de rebus propriis multa largiunt: sed cum occasione tempus inuenerint indigentes opprimunt eos: qui bus valuerint rapinis deuastant: ponunt ante cogitationis suae oculos bona quae faciunt: et non ponunt pessima quae committunt. Hi vnde delictum coram facie sua non ambulat: quod si sibi in presenti presens essent: cuncta subtiliter

pondus et pondus

Nota

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

que agunt viderent: qualiter bona opera malis actibus perdāt: agnoscerēt. Sicut scriptū est. Et qui mercedes cōgregauit: misit eas in sacculū pertusum. **Agg. i. 1.** De pertuso quippe saculo aliūde exit: qđ aliunde mittit: quia indiscete mētis mercedē que ex bono opere acquiri: nō aspiciūt: quomodo ex malo opere perdat. Alius castitatē seruat corporis seq; vigilāter circūspicit: ne quid foris reprehensibiliter admittat: suis cōtentus est: aliena nō diripit: sed tamē in corde odiū fortasse contra proximū seruat: cum scriptū sit. Qui odit fratrem suū homicida est. **J. Jobis. 3.** Considerat qđ sit mūdus foris in opere: et non perpendit qđ sit crudelis in mente. Quid iste: nisi sibi metip̄i absens est: qui in cordis sui tenebris ābulat: et ignorat. Alius iam aliena nō diripit: iam corpus ab immūdicia custodit: iam mēte pura p̄ximū diligit: et maloz preteritoz cōsciū lamētis se in precibus afficit: sed finita p̄ce letat: de quibus in hoc mūdo gaudeat requirit: et temporalibus gaudijs egentē animā dimittit: nec curat ne in eo lachrymarū mensurā immoderata gaudia transeāt. Sitq; vt bonū minime ridēdo perdat quod plangēdo lucratus est. Sic itaq; coram facie sua nō ambulat: quia dāna que ve patit: cōspicere recusat. Scriptū quippe est. Cor sapientiū vbi tristitia est: et cor stultoꝝ vbi leticia. **Ecclā. 7.** In cōtēto ergo que agimus diligēter nosmetip̄os cōspicere interius et exterius debemus: vt pennata anālia sequentes nobis in metip̄is presentes simus: et corā facie nostra semp ambulemus: habētes adiutorē vnicū patris Iesum xp̄m dominū nostrū: qui cū eo viuūt et regnat in vnitāte spiritus sancti de us per omnia secula seculoꝝ amen.

Explicit omelia. III.

Incipit Omelia. V. que interpretat in primo capitulo ab illa parte: Ubi erat impetus spiritus illuc gradiebant: vsq; ad il-

lam partem. Cūq; aspicerē anī: mala apparuit rota vna.]

O Quā mira est pfunditas eloꝝ quoz dei: libet huic intendere: libet eius intima gratia dūce penetrare. Hāc quorrens ad intelligendū discutiū: quid aliud qđ filiarū opacitatē ingredimur: vt in eius refrigerio ob hui' seculi estibus abscondamur: Ibiq; viridissimas sententiarū herbas legēdo carpinus: tractādo ruminamus. In ea locutiōe que ad vos fratres charissimi adhuc subtilius virtus exprimit: vt ad eoz imitacionē nos quoq; infirmi et despiciabiles inquantū dño largiēte possum' extēdamur. Ecce em̄ dicit **Ubi erat impetus spiritus: illuc gradiebantur.]**

In electis et reprobis diuersi sunt impetus: in electis videlicet impetus spiritus: in reprobis ipetus carnis. Impetus quippe carnis ad odiū: ad elationē: ad immūdiā: ad rapinā: ad exteriorē gloriā: ad crudelitātē: ad perfidiā: ad desperationē: ad iram: ad iurgia: ad voluptates animū impellit. Impetus vero spiritus: ad charitatē: ad humilitatē: ad continentia: ad largitatē misericordie: ad interiorē profectū: ad pietatis opera: ad eternoꝝ fidem: ad spem sequētis gaudijs: ad paciētia: ad pacē: ad considerationē vite mortallis: ad lachrymas mentē pertrahit. Unde necesse est vt magna semper cura cōsiderare debeamus in offitē quod agimus: quis nos impetus ducat: vtrū nostra cogitatio per impetū carnis: an per impetū spiritus impellat? Amare etētm̄ terrena: temporalia eternoꝝ preponere: exteriora bona nō ad vsum necessariū habere: sed ad voluptatem cōcupiscere: vltionē de inimico querere: de emuli casu gaudere impetus carnis

nis est. At contra amare celestia: cōtem-
pnere transitoria: nō ad fluxum volupta-
tis transitorie: sed ad usum necessitatis que
vere de inimici morte tribulari impetus
spiritus est. Et quia perfecti quicquid in
istis se semper virtutibus exercēt. Recte
nūc de sanctis animalibus dicitur:

**Ubi erat impetus spiritus:
Illic gradiebantur.]**

[Sed sciendū nobis est q̄ plerūq; ad spē-
tus carnis se sub velamine spiritalis im-
petus palliat: et qd carnaliter facit: men-
tis sibi ipsa cogitatio: quia hoc spiritaliter
faciat. Nam sepe iracūdie stimulus victus
contra delinquētes zelo viciscende iusti-
cie plusq; necesse est inflammat: et iusticie
limitē in v̄tionē transiēs: agit crudeliter
qd se iuste agere suspicat. Impetus igit
carnis huic sub specie spiritus velat⁹ est:
quādo hoc quod recte alis iuste agi credi-
tur: sub discretiōis moderamine nō tene-
tur. Et sepe alius nimie māsuētudini stu-
dēs: subiectoz vicia aspicit: atq; hec per
feruorē zeli corrigere recusat: que in eis
erudeliter nō corrigendo multiplicat: atq;
q̄ vt eius lentitas tibi sit et subiectis int-
imica: qui torporē mentis sue: quia patie-
tiā deputat: per carnis spiritū ab impetu
spiritus elongat. Prima ergo nos cogi-
tatio in requisitiōe nostrī cordis debet ex-
cutere: ne ad quedā que agim⁹ per aper-
tū carnis impetū ducamur: ne prius dele-
ctatiōibus animus seductus mala esse co-
gnoscat: et tamē faciat. Secūda vero nos
cura debet vigilātes reddere: ne se impe-
tus carnis: quasi impetus spiritus latēter
subijciat: et culpas quas agim⁹ nobis vir-
tutes fingat. Sciendū vero est: quia gras-
uiores culpe sunt: que supduca specie vir-
tutes imitant: quia ille in aperto cognite
animū in confusiōe dei cū: atq; ad peni-
tentiā trahūt: iste vero nō solū in peniten-
tiā nō humiliant: sed etiā mentē operan-
tis eleuāt: dum virtutes putant. Hoc au-
tē quod de sanctis animalibus dictū superi-
us fuerat: vt alius cōfirmet itē replicat

**Non reuertebant cum am-
bularent.]**

Et electi quicquid sic ad bona tendūt: vt ma-
la perpetrāda non redeāt. Qui em̄ perse-
uerauerit vsq; in finē: hic salu⁹ erit. Ma-
tthi. 1. et. 4. Et sicut per salomonē dicitur:
Iustoz semita quasi lux splendēs p̄cedit
et crescit vsq; ad perfectū diē. In eoz nā:
q̄ animo bonū desiderū atq; intellectus
lucis intime iā pars diet est: sed quia vsq;
ad finē vite in virtute proficiūt: ad perfe-
ctū diem tunc veniūt: quādo ad regna ce-
lestia perducti: in ea lucē quā desiderant:
tam minus aliquid nō habebūt. Sequit̄

**Et similitudo animalium et
aspectus eorum quasi carbonuz
ignis ardentium: et quasi aspe-
ctus lampadarum.]**

Aspectus animalū carbonib⁹ ignis ar-
dentibus atq; lampadibus comparant̄.
Quisquis em̄ carbonē tangit incendit:
quia qui sancto viro adheret ex eius assi-
duitate visionis: vsu locutiōis: exemplo
opis accipit vt accendat in amorē verita-
tis: peccatoz suoz tenebras fugiat: In de-
siderio lucis exardescat: vt iā p̄ verū amo-
rē ardeat: qui p̄us in iniquitate tū mortu⁹
quantū frigidus iacebat. Lampades dō
lucē suā longius spargūt: et cū in alio loco
sint: in alio resplendēt. Qui em̄ spiritu p̄-
pheticie: verbo doctrine: miraculoz pollet
grā: huius opinio longe lateq; vt lāpas
lucet: et quicquid bona eius audiūt: q̄ p̄ hec
ad amorē celestū surgunt: in eo qd se per
bona opera exhibent: quasi ex lampadis
lumine resplendēt. Quia ergo sancti vi-
ri quosdā iuxta se positos: quasi tangen-
do ad amorē patrie celestis accendūt: car-
bones sunt. Quia vero quibusdā et lōge
positis lucent: eoz itinera ne in p̄. i sui te-
nebras corruāt: lāpades sūt. Hoc dō in
ter carbones et lampades dicitur: qd carbo-
nes ardēt quidē: sed eius loci in quo iacu-
erit tenebras nō expellūt. Lampades au-
tē q̄ magno flāmaz luce resplendēt: vif-

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

fusas circumquaque tenebras effugāt. Quae ex re notandū est: quia sunt plerique sancto-
rum ita simplices et occulti: se sequi in locis
minoribus sub magno silentio cōtegentes
ut vix eorum vita ab alijs possit agnoscī.
Quid itaq; isti nisi carbōes sunt: qui et ipsi
per feruorē spiritus ardorē habent: tamē
exempli flammā non habēt: nec in alienis
cordibus tenebras peccatorū vincūt: quia
vitā suam omnino sciri refugiūt. Sibi met
ipsis quidē accensi sunt: sed alijs in exem-
plū luminis nō sunt. Hi autē qui et exem-
pla virtutū prerogāt: et lumē boni operis
per vitā et verbū itineratibus alijs erranti-
bus demonstrāt: iure lampades appellā-
tur: quia et per ardorē desiderij et per flam-
mā verbi a peccatorū cordibus erroris te-
nebras repellūt. Qui igit in occulto be-
ne viuit: sed alieno puectui minime profi-
cit: carbo est. Qui vero in imitatioe sanc-
titaris positus: lumen ex se rectitudinis
multis demonstrat: lāpas est: quia sibi ar-
det et alijs lucet. Sequit̄.

**¶ Et hec erat visio discurrens in
medio animalium splendor ignis
et de igne fulgur egrediens.]**

**¶ Splendor ignis et de igne fulgur egre-
diens in medio animalium discurrens vide-
tur. Quia nisi ab igne veritatis illa pen-
nata animalia calore susciperēt: ipsa in car-
bonū atq; lampadarū similitudinē nō ar-
derent. Ignis em̄ nomine sanctus spiritus
figurari solet: de quo in euāgello dñs di-
cit: Ignē veni mittere in terrā: et quid vo-
lo nisi ut accendat? Luce. 12. Cum enim
carnalis mens sanctū spiritū accipit: spiri-
tali amore succensa malū plangit qđ fecit
et terra ardet: quādo accusante se cōscien-
tia cor peccatoris vixit: atq; in dolore peni-
tentie cremat. Hinc rursus scriptum est.
Deus tuus ignis consumens est. Deutro.
4. Quia em̄ mentē quā repleuerit: eam
a peccatorū rubigine mundā reddidit crea-
tor noster: et ignis dicit et cōsumens. San-
ctus ergo spiritus in medio animalium splen-
dor ignis: et de igne fulgur egrediens vi-**

scurrere dicit: quia vniuersam ecclesiā re-
plens: in electorū cordibus ex seipso flam-
mas amoris projicit: ut coruscī fulgoris
more per terrorē feriat: et ad amorē suum
corda torpētia accēdat. Sed quia sanctus
spiritus deus ante secula patri est et filio
coeternus: querendū nobis est cur discur-
rere dicat. Omnis etenim qui discurret acce-
dit ad locū in quo non fuit: et eū deserit in
quo fuit. Quia igit ratioe discurrens spiri-
tū dicamus dū cuncta intra ipm̄ sunt: et lo-
cus nūq; sit: ubi nō sit: Sicut scriptū est.
Spiritus dñi repleuit orbē terrarū. Sa-
pien. 1. Et tamen cū laus sapiētie descri-
beret adiunctū est. Est em̄ in illa spiritus
intellectus: spiritus vnicū multiplex: sub-
tilis: mobilis. Et paulo post humanū sta-
bilis. Sapien. 7. In quibus rursus ver-
bis magna nobis questio orit̄. Cur iste spi-
ritus qui implet omnia simul mobilis et sta-
bilis dicat. Sed si ad vsum cōsuetudinis
humane recurrimus: sensum citius loquē-
tis inuenimus. Homo quippe qui in ea re-
gione in qua est vbiq; discurret: pculdus
vbi vbiq; obuiā venit: et repente vbi non
credit: inuenit. Omnipotentis ergo spiri-
tus ut vbiq; p̄sentia signaret: simul et mo-
bilis et stabilis dicit. Stabilis: quia per na-
turā omnia cōtinet. Nobilis autē dicit:
quia vbiq; etiā nescientibus occurrit. Te-
nens ergo omnia stabilis: presentē se omni-
bus exhibens mobilis appellat. Splen-
dor ergo ignis et de igne fulgur egrediēs
inter pennata animalia discurret. Quia
sanctus spiritus simul singulis atq; omni-
bus presto fit et incedit quos cōtigerit: et
illuminat quos incedit: ut post frigus p̄-
stinū accensi ardeāt: et per ignem amoris
quē acceperint: flāmas exemplorū reddāt
Fulgur quippe de hoc igne egrediēs tor-
pentes mētes percutit: easq; percutiēdo
excitat et in flāmat: ut post amorē illius ar-
dentes pariter et lucētes currāt. Unde ali-
is scriptū est. Thronus eius flāma ignis
rote eius ignis accēsus. Dan. 7. Hi em̄
qui animarū custodes sunt: et pascēdi gre-
gis onera susceperūt: mutare loca minime

permittunt. Sed quia vno in loco positi diuinitatis in se presentia portant et ardēt: thronus dei flāma ignis dicit. Hi autē qui amore dñi in predicatiōe discurrūt. Note eius ignis ardētes sunt. Quia cū ex eius desiderio per varia loca discurrunt: vnde ipi ardent: alios accendūt. Potest tamē discursus atq; mobilitas spiritus requisitiōe alterius consideratiōis intelligi. In sanctorū quippe cordibus iuxta quasdam virtutes semp permanet: iuxta qualdā vero recessurus venit: et ventur⁹ recedit. In fide etē spē atq; charitate: et in bonis aliis sine quibus ad celestē patriā nō potest intrit: sicut est humilitas: castitas: iusticia: atq; misericordia perfectōrū corda nō deserit. In pphēcie vero virtute: doctrinē faciētia: miraculōrū exhibitōe electis suis aliquādo adit: aliquādo se subtrahit. Adest vt eleuent: et semetipm subtrahit: vt humiliēt. Adest vt eos ostēsa virtute glorificet: recedit: vt semetipos subtrahat eius virtute cognoscat. Adest vt ostendat quid per ipm sint: recedit vt patefaciat: qui vel quales remaneāt sine ipso. In his itaq; virtutibus sine quibus ad vitā minime peruenit: sancti spiritus in electōrū suōrū cordibus permanet. In his vero per quos sanctitatis virtus ostēdit: aliquādo misericorditer preste: et aliquādo misericorditer recedit. Discurrens ergo et mobilis spiritus dicit: quia insignis atq; virtutib⁹ iuxta vniuersiūq; votū cōtinuē non habet. Bene autē inter sancta animalia discurrere perhibet. Discursus quippe ad celeritatē pertinet. Inter perfectos autē discurrit spiritus: quia et si ab eorū cordibus ad momentū recesserit: citius redit. Sequitur.

Et animalia ibant et reuertebantur in similitudinē fulguris coruscantis.]

Cum superius dictū sit: nō reuertebant cū ambularēt: qua ratiōe nunc dicit: animalia ibāt et reuertebant. Valde sibi hec vident esse cōtraria: qz ibant et nō reuertē-

bant: et ibant et reuertebant. Sed qualiter intelligendū sit: citius agnoscamus: si duas vitas actiuā scz et contemplatiuā sollicite discernamus. In vna em̄ fixi permanere possum⁹: in altera autē intentā mentē tenere nullo mō valeamus. Euz em̄ torporē nostrū relinquimus: nos ipos ad bone operatiōis studiū excitamus: quo alibi nisi ad actiuā imus: a qua reuerti post nos nullo mō debemus. Quia qui illā ad torporē negligētie ad prauitatis nequiciā quas reliquerat: redire esse sine dubio celesse anīa nescit. Euz vero ab actiua vita ad cōtemplatiuā surgimus (qz diu mensurare in cōtemplatiōe non valet: sed omne qd de eternitate per speculū et in enigmate cōspicit: quasi furtim hoc et per transitū videt) ipa sua infirmitate, ab immēsitate tāte celsitudinis anim⁹ repulsus: in semetipso relabif. Et necesse est vt ad actiuā redeat: seq; ipm cōtinuē in vsum bone opatiōnis exerceat: vt cū mens surgere ad ptemplanda celestia nō valet: queq; potest bona agere nō recuset. Sicq; fit vt ipis suis bonis actib⁹ ad superiora rursus in cōtemplationē surgat: et amoris passū de pabulo cōtemplate veritatis accipiat: in qua qz diu se tenere ipa corruptiōis infirmitas nō potest: ad bona rursus opa rediēs suauitatis vel memoria pacif: et foris pijs actibus: intus vero sanctis desiderijs nutrit. Hinc etē de perfectis viris post ptemplationē suā redeūtib⁹ dicit. Memoria suauitatis tue eructabit. ps. 144. Dulcedinē quippe suauitatis intime: qz vt etq; possunt (velut ex quodā corusco) pte gustādo tangere: eius memoriā studēt recolēdo semp et loquēdo eructare. Unde et apte nos psalmista admonet dicens. Lux orta est iusto: et rectis corde leticia. Retamini iusti in dño: et ptemplā mēorie sanctitatis ei⁹. ps. 86. Qui rursus ait: Quā magna multitudo dulcedis tue dñe. ps. 50. Que videlz q̄ magna esset: nullo cognosceret: nisi hāc aliquaten⁹ ptemplādo gustasset. Hinc iterū dicit: Ego dixi in exultati mea: piectus sum a vultu oculorū tuo

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

rū. **A**si em̄ in mentis excessu subleuatus dulcedinē suauitatis eterne cognouisset: in hoc adhuc mūdo retentus nō discernere: q̄ longe p̄iectus iaceret. **O**stensa ergo animalia vadūt et nō reuertunt: atq; vadunt et redeūt: q̄ sc̄i viri et ab actiua vita quā apprehēderūt: ad iniquitates nō corruūt: et a cōtemplatiua vita quā tenere iugiter nō possunt: in actiua relabunt. **S**icut em̄ dictū est ipso infirmitatis sue pondere deuicit: ad semetip̄os redeūt repulsi vt eūtes dīcunt quid desiderēt: et reuertētes vbi iaceāt sciunt. **E**untes intelligāt: vbi nō dū sint: reuertētes quid sint. **S**ed qualiter sancta hec animalia redeant demonstrat: cum subdit.

In similitudinē fulguris coruscāt.

Bene autē reuertentia animalia coruscātū fulguris cōparant. **Q**uia sancti viri cū al̄s dū ad superna cōtemplanda euolant: p̄i mitias sui sp̄s in celestis patrie amore ligant. **S**ed grauari humane cōuersatiōis pondere: ad semetip̄os redeūt: bona celestia que saltē per speculū cōtemplari possunt: fratribus denūciant: eorūq; an̄os in amorē intīme caritat̄ accendūt. **Q**uā nec videre sicut est: nec loqui p̄ueniēt sicut viderūt: loquētes autē verbis suis corda audientū ferūt et incendūt. **Q**uasi ergo fulgur coruscās redeūt: q̄ per eos supernū lumē intermicat: ad amorē celestis patrie mētes audientū inflāmat. **N**ore itaq; coruscātis fulguris cū loquēdo percussū: ignē spiritūal̄ desiderij spargūt. **A**lio q̄ nō sancta animalia vadūt et redeūt. **V**adūt em̄ cum ad insinuandā celestis doni gratiā in predicationē mittūt: atq; vt ad fidē trahant: mira corā infidelibus faciūt. **S**ed redeūt: q̄ hec omnipotentis dñi virtuti tribuēt: sibi meritis que fecerit nō ascribūt. **C**um em̄ stupēda faciūt fulgura sūt: q̄ corda intuentū cōcutiūt: terrēt: illumināt: et accendūt. **U**nde scriptū est. **I**n luce iacula tua ibūt: in splēdore fulguris armorū suoz. **A**bc. 3. **I**acula dñi sunt verba sanctorū: que corda peccantium ferūt: sed ista iacula habēt arma. **S**citis fratres: q̄

preliatores viri iacula mittūt: armis vero muniunt: dū ergo verbis addūt miracula quasi armis se muniūt: ne ipsi feriant. **I**n lumine iacula tua ibūt: q̄ in aperto exeūt verba dei. **S**ed q̄ comitari debēt sentētiās sanctorū doctorū facta miraculoz: recte subiūgit. **I**n splēdore fulguris armorū. **Q**uia dū addūt eis arma miraculoz mētes persecuentū fulgurāt: vt eos p̄sequi nō presumāt. **N**ec itaq; animalia vadūt et reuertunt in similitudinē fulguris coruscātis. **Q**uia postq̄ mira sancti inter hoīes faciūt: postq̄ corda audientū parafolūmēte incendūt: ad quandā auctori suo gloriā redeūt: vt illi laudē reddāt: p̄ que se posse talia sciunt. **S**ic petrus cū sanato hoīe qui claudus ex vtero matris fuerat: signū fecit: q̄ oēs qui cognouerūt: valde mirarent: dixit. **Q**uid miramini in hoc: aut nos q̄d intuem̄ quasi nostra virtutes: aut pietate fecerimus hūc ambulare? **D**eus abraā: deus ysaac: et deus iacob: deus patrū nostrorū glorificauit filiū suū iesum. **A**ct. 3. **E**t paulo post. **I**n fide noīe eius hūc quem vidistis et noīst cōfirmavit noīe eius. **S**ignū quippe faciēs intuentū oculos miraculi luīe perstrinxit: sed hūilitatē custodiēs: et laudē auctori reddēs: quā si vnde venerat redijt: q̄ lux fulguris vnde fuerit ostēdit. **S**ancta itaq; animalia cū ad signa operāda veniūt: et cū ad reddendā auctori suo gloriā intus apud semetip̄sa redeūt fulgur sūt: q̄ et ostēdendo miracula et exēpla humilitatis p̄bendo mentes intuentū ferūt et incendūt. **I**n omni autē q̄ faciūt: cicco semp ad laudē creatoris redeūt: vt in ea virtute quā accipiūt vera stabilitate persistūt. **N**am si quid sibi tribuerēt: in hoc q̄d acceperāt stare nō possent. **U**nde bene etiā per salomonē dicit. **A**d locū de quo exeūt flumina reuertuntur: vt iter fluāt. **E**ccl̄s. 1. **S**ine em̄ in virtutib⁹ seu in doctrina quid aliud sūt sancti viri q̄ flumina: que terrā cordis carnaliū aridā rigāt. **S**ed sine in operāde quā faciūt seu in doctrine verbis citi⁹ sicarēt nisi per intentionē cordis sēp sollicitē ad

locū de quo exiit redirēt. Si em̄ introz-
sus ad cor: nō redeant: ac sese in amore cō-
ditōis desiderioꝝ vinculis nō astringāt:
et manus ab eo quod agebat deficiat: et lin-
gua ab eo quod loquebat arescit. Sed in-
tus semp̄ per amorē redeunt: et hoc qđ in
publico operātes: atq; loquētes fundūt:
in secreto suo de fonte amoris hauriunt.
Amādo em̄ discūt: docendo pferūt. Ad
locū ergo de quo exiit flumina reuertunt̄
vt iterū fluant: qz aquā sapientie inde semp̄
per hauriūt vnde oriz: ne cū currerit exsic-
cet. Per os ergo qđ agimus ad fontē ve-
ri lumis sollicita mēte redeamus. Redda-
mus creatori nro gratias de bonis que ac-
cepimus: eisq; cū esaiā ppheta suppliciter
dicamus. *Oia opera nra operatus es no-
bis. Isa. 26.* Bona em̄ nostra eius sunt
opa: cui? vbi scribitur nō suffecit: vt nos eri-
geret: nisi et semetipm̄ p nobis inclinaret.
Si em̄ coeternus patri deus ante secula
nō fieret: homo in tpe: qñ homo spalis fa-
peret eterna: Descensio ergo veritatis as-
cēso facta est humanitatis nostre. Dem?
ei gloriā: deum laudans: qui viuūt et re-
gnat cū patre in vnitāte spiritus sancti de-
per omnia secula seculozum amen.

Explicit omelia. V.

**Incipit Omelia. VI. que in-
terpretatur in primo capitulo:
ab illa parte. Cūq; aspicerē et c.
vsq; ad illam partem. Et totum
corpus oculis plenū in circuitu
spozum quattuor.]**

Tenebrosa aqua in nubibus ae-
ris. Quia obscura est sciētia in
pphetis. Sed salomons voce
attestāte didicimus. Gloria re-
gū celare verbū et gloria dei est inuestiga-
re sermonē. *Prover. 25.* Quia et honor
est hominū eoz secreta abscondere: et glo-
ria dei est mysteria sermonis eius aper-
re. Ip̄a autē per se veritas dicit: *Quae di-
co vobis in tenebris dicite in lumē. Ma-*

thei. 10. Id est aperte exponite que in alle-
goriarū obscuritatib⁹ auditis. *Magne ve-
ro utilitatis est ip̄a obscuritas eloquioꝝ
dei: quia exercet sensum vt fatigatio de-
latef: et exercitatus accipiat qđ capere nō
potest ociosus: habet quoq; adhuc maius
aliud: quia scripture sacre itelligētia si in-
cūctis esset aperta vilesceret. In quibus-
dā locis obscurioribus tāto maiori dulce-
dine inuēta reficit: quāto maiori labore fa-
tigat animū quesita. Ecce em̄ sancti *Eze-
chielis nūc voce dicit.**

**Cumq; aspicerē aīalia appar-
ruit rota vna super terrā.]**

Quid sit rota nisi sacrā scripturā signat
que ex omni parte ad auditorū mentes vol-
uit: et nullo erroris angulo: a predicatio-
sue via retinet. Ex omni autē parte voluit
tur: quia inter aduersa et p̄spera et recte et
humiliter in cedit. Circulus quoque p̄ces-
ptoz illius modo sursum: modo deorsū est:
que perfectiorib⁹ spiritualiter dicunt: in-
firmis iuxta litterā congruūt. Et ipsa que
paruuli iuxta litterā intelligūt: docti viri
per spiritalē intelligentiā in altū ducunt.
Quis nāq; paruuloꝝ in facto esau et ia-
cob: quod alter ad venatū mittit vt bene-
dicat: alter vero per suppositionē matris
a patre benedicit: nisi iuxta sacre lectio-
is hystoriā pascit. In qua videlicet hysto-
ria si ad intellectū paulo subtilius astrin-
gat: videt: quia iacob primogeniti bene-
dictionē nō per fraudē subripuit: sed vt si-
bi debitā accepit: quā cōcedēte fratre da-
ta lentis mercede emerat. Et vero si quis
altius sentiens: vtrozūq; facta velit per al-
legorie archana discutere: prius ab hy-
storia in mysteriū surgit. Quid est enim
quod ysaac de maioris filij sui venatione
vesci cōcupiscit: nisi qđ omnipotēs deus
iudaici populi bona operatioē pasci dese-
derauit. Sed illo tardāte minorē rebes-
ca supposuit: qz vū iudaicus populus bo-
na opera foris querit: gentilis populū ma-
ter gratia instruxit: vt omnipotentī patri
cibum boni operis offerret: benedictio-

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

nē maioris fratris acciperet: qui eosdē ci-
bos ex domesticis animalibus p̄buit. Quia
gentilis populus placere deo de extero-
ribus sacrificijs nō querens: per vocē pro-
phete dicit: In me sūt deus vota tua que
reddā laudatiōes tibi. ps. 55. Quid est
q̄ idē iacob manus ac brachia ⁊ collū he-
dinis pellibus texit: nisi qd̄ hedus ꝑ pec-
cato offerri cōsuevit? Et gentilis popul⁹
carnis quidē in se peccata mactauit: sed ⁊
coopertū se peccatis carnalibus confiteri
nō erubuit. Quid est q̄ vestimētis fratris
maioris induit: nisi qd̄ sacre scripture pre-
ceptis que maiorī populo data fuerāt: in
bona opatiōe vestitus ē: ⁊ eis minor in do-
mo vtiis: que maior foras exiens: intus re-
liquit. Quia illa gentilis populus prece-
pta tenet in mēte que iudaicus populus
habere nō potuit: dū solā in eis litterā at-
tendit. Et quid est q̄ ysaac eundē filium
nescit quē benedicit: nisi hoc qd̄ de genti-
li populo dñs per psalmistā dixit: Popu-
lus quē non cognouit seruiuit mihi: ob au-
ditu aur⁹ ob audiuit mihi. ps. 17. Quid
est q̄ presentē nō vidit: ⁊ tamen ei que in
futuro veniebant videt: nisi qd̄ omnipotens
deus cū per ꝑphetas suos p̄dicaret gen-
tilitati grātiā prerogandā: eam ⁊ in p̄sen-
ti per grātiā non videt: quia tūc in errore
dereliquit: ⁊ tamē quia hanc quādoq̄ col-
lecturus erat: per benedictiōis grātiā p̄-
uidit. Unde ⁊ idē iacob gentilis populi si-
gurā tenet: eiq̄ in benedictiōe dicit: Ecce
odor filij mei sicut odor agri pleni: cui
bñdixit dñs deus. Gen. 27. Sicut est in
euāgelio veritas dicit. Ager est hic mun-
dus. Luce. 17. Et quia gētilis populus
ad fidē perduc⁹: per electos suos in vñs
uerso mūdo virtutibus redolet: odor filij
odor est agri pleni. Aliter namq̄ redolet
flos vire: qz magna est virtus ⁊ opinio ꝑ-
dicatoꝝ: qui inebriāt mentes audientiū.
Aliter flos oliue: qz suauē est opus mise-
ricordie. Aliter flos rose: qz mira est fra-
grātia que rutilat ⁊ redolet ex cruore mar-
tyrū. Aliter flos lilij: qz candida vita car-
nis est de incorruptiōe virginitatis. Ali-

ter flos viole: qz magna est virtus humi-
litū: qui ex desiderio loca vltia tenentes se
per humilitatē a terra in altū nō subleuāt
⁊ celestis regni purpurā in mente seruāt.
Aliter redolet spica cū ad maturitatē per-
ducit: qz bonoꝝ operū perfectio ad factes-
tatē eoꝝ qui iusticiā esuriūt preparat. Quia
ergo gentilis populus in electis suis vbi
qz per mundū sparsus est: ⁊ ex eis virtuti-
bus quas agit: oēs qui intelligunt odore
bone opiniōis replet. Dicat recte. Ecce
odor filij mei sicut odor agri pleni. Gen.
27. Sed qz easdē virtutes ex semetipso nō
habet adiūgat. Cui benedixit dñs deus.
Et qz idē electoꝝ populus per q̄sdā etiā
in cōtemplatiōe surgit: agri quosdā vero
in actiue vite solūm⁹ opera pinguescit: re-
cte illic addit. Det tibi dñs de roze celi:
⁊ de pinguedine terre. Gen. 27. Ibidē. Ros
em̄ desup ⁊ subitiliter cadit: ⁊ toties de ro-
ze celi accipimus: quoties per infusiōnē
cōtemplatiōis intime: de supnis aliquid
tenuerit videmus. Cuz vero bona opera
etiā per corpus agimus: de terre pingue-
dine vitamur. Quid est autē q̄ esau tarde
ad patrē redit: nisi qz iudaicus popul⁹ ad
placendū deo: al̄s ad placandū dñm sero
reuertit. Cui ⁊ hoc in benedictiōe dicit:
Tēpusq̄ erit cū soluat iugū de collo tuo
Esa. 10. Quia a seruitute peccati iudae⁹
popul⁹ in fine liberabit. Sicut scriptū est
est. Donec plenitudo gentiū introiret: ⁊
sic oīs israel saluus fiet. Ro. 10. Quē nō
parunloꝝ ipsa euāgelica hystoria in mira-
culi operatiōe reficit: qz hydrias vacuas
dñs aqua impleri ꝑcepit: eandēq̄ aquā
p̄tinus in vinū vertit. Iobis. 2. Sed cū
hec vigilātoꝝ ingenio audiunt: ⁊ sacra
hystoriā credendo venerant: qd̄ interius
inuat requirūt. Quia em̄ aquaz in vinū
mutare potuit: etiā vacuas hydrias vino
valuit stati replere. Sed impleri hydrias
aqua iubet: qz prius per sacre lectiōis hy-
storiā corda nostra replenda sunt: ⁊ aqua
nobis in vinū vertit: qñ ipsa hystoria per
allegorie mysteriū in spiritalē nobis in-
telligentiā cōmutat. Nota ergo quasi per

terrā trahit: quia paruulis humili sermone
 cōcordat: et tamen magna spiritalia insu-
 dens quasi circuli in altū leuat. Et inde
 sursum erigit: vnde terrā tangere paulo
 ante videbat. Quia vero vndiq; edificat
 quasi per circuli rota currit. Vnde et in le-
 ge scriptū est. **Facies et candelabū ducti-
 le de auro mūdissimo hastile eius: et cala-
 mos et ciphos et sperulas ac lilia ex ipso p-
 cedentia. Gen. 25.** Quis autē in cande-
 labro: nisi redēptor humani generis desi-
 gnat: qui in natura humanitatis insulsi-
 lumine diuinitatis vt mūdī candelabū fie-
 ret: quatenus in eius lumine omnis pecca-
 tor: in quibus faceret tenebris videret. Qui
 pro eo naturā nostrā sine culpa suscepit:
 candelabū tabernaculi ex auro purissimo
 fieri iubet. Ductile autē feriendo pducit-
 tur: quia redēptor: noster qui ex cōceptio-
 ne et natiuitate perfectus deus et homo ex-
 titit: passionū dolores pertulit: et sic ad re-
 surrectiōis gloriā peruenit. Ex auro ergo
 mūdissimo ductile candelabū fuit: quia et
 peccatū non habuit: et tamē eius corpus
 per passionis cōrumellas ad immortalita-
 tē profecit. Nam iuxta virtutes ante quo
 percussioibus potuisset pficere: omnino
 non habuit. In mēbris autē suis que nos
 sumus quotidie percussioibus profecit:
 quia dū nos tūdimur et efficiamur: vt eius
 corpus esse mereamur ipse pficit. De ei⁹
 corpore scriptū est: ex quo totū corpus per
 nexu conuictiones subministratū: et cō-
 structū crescit in augmentū dei. Col. 2.
Corpus quippe illius nos omnes sumus.
 Per nexu vero et cōiunctiōes corpus li-
 gat: quia dū capiti pectus: dū pectori bra-
 chia: dū brachijs manus: digiti manibus
 sunt conuicti: ac mēbra cetera mēbris in-
 herēt: corpus omne perficit. Nempe sicut
 sancti apostoli: quia redēptori nostro pro-
 pinqui steterūt: quasi pectus capiti inhe-
 sit. Quos quia martyres sunt secuti qua-
 si conuicta brachia pectori fuerūt. Quib⁹
 dū pastores et doctores subiecti sunt per
 bona opera: manus brachijs inhererūt.
 Hoc vero omne corpus redēptoris nostri

quotidie per nexu et cōiunctiōes submi-
 nistrat in celo: quia cū ad deū illuc electe
 anime ducūt: ei sua mēbra colligunt. De
 quo bene dicit: **Subministratū et cōstru-
 ctū crescit in augmentū dei.** Quia deus
 omīpotēs redemptor noster qui in se quo
 pficiat non habet: adhuc per mēbra sua
 quotidie augmentū habet. Vnde rursus
 scriptū est: **Donec occurramus omnes in
 virū perfectū in mensurā etatis plenitudi-
 nis xpī. Ephes. 4.** Hastile vero eiusdem
 candelabū ipa ecclesia debet intelligi que
 corpus eius est. Quia inter tot aduersa
 libera stat. Calami autē qui de hastile p-
 cedunt predicatorum sunt: qui vultū sōnū
 in mūdo ediderūt: videlicet canticū nouū
 Liphi autē vino repleri solēt. Quid er-
 go mētes auditorū: nisi liphi sunt: que san-
 ctis predicatibus vino scientie replent.
 Spherula autē quid est aliud: nisi volu-
 bilitas pdicatoris. Spera est ex omni par-
 te voluit: et predicatio que nec aduersitas
 te retineri potest: nec pspiritatibus eleua-
 tur. Spera itaq; est et inter aduersa fortis
 et inter pspera hūilis: nec timoris hūan-
 gulū nec elatiōis. In cursu sūo figi non
 valet: quia per cūcta se volubilitate trahit: vt
 autē hoc qd exempli causa prulimus exe-
 quamur. Bene post calamos ciphos: et
 sperulas in candelabro lilia describunt.
 Quia post eā diximus predicatiōis gra-
 tiā atq; volubilitatē illa virēs patria se-
 quis: que anialibus alē anīabus sanctis:
 id est floribus verna et eternis. Spherule
 ergo ad laborē pertinet. Lilia ad retribu-
 tiōē. Itaq; sicut apud moysen sperula
 doctrina predicatiōis accipit: ita hic per
 rotā sacra scriptura signat. Propbeta igitur
 dū sancta anīalia videret adiūxit.

**Cumq; aspiceret animalia ap-
 paruit rota vna super terrā.]**

**Qua in re querendū est cū inferius rote
 describunt: cur vna rota prius apparuisse
 dicit: nisi quia antiquo populo vetus so-
 lūmodo testamētū datū est: qd ad erudiē-
 dū mentē illius quasi rota volueret. Be-**

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

ne autē rota eadez super terrā apparuisse
dicit. Peccāti em̄ hominū dicitur. Ter
ra es ⁊ in terrā ibis. Sen. 3. Rota ergo su
per terrā apparuit: qz deus omnipotens le
gē super corda peccantū dedit. Sed qz
hec pēnata aīalia: sanctos vt ante dixi
mus: euāgelistas designāt: quomodo pri
us aīalia: ⁊ postmodū rota vna aspici
tū ante testamētū ver^o fuerit: ⁊ postmo
dū sancti euangeliste sēt uti sunt. Sed in
telligere in his possumus qd̄ illi prius a
ppheta visi sunt: qui merito transcendūt
Nam quātō sanctū euāgeliiū testamētū
vetus precellit: tāto ⁊ predicatorēs eius
in descriptiōe prophetica pferri debuerūt
Quāuis sit adhuc aliud qd̄ in hac descri
ptiōe cōsiderari debet. Quia pphēcie
spiritus sic intra semetipm̄ anteriora ⁊ po
steriora simul colligit: vt hec simul pphē
te lingua pferre nō possit: sed ampla que
videt dispersitū als de preteritis sermo
nib⁹ emanat. Et nūc vltima: post prima:
nūc vero prima: post vltimā loquit. Un
de ezechiel ppheta sub figura sancte vni
uersalis ecclesie ⁊ euāgelistarū gloriā: per
quattuor animalū similitudinē videt: et
tamen repēte illa subiūgit que anteriori
bus tempibus gesta sunt. Et patēter in
dicet simul se vidisse qd̄ carnis lingua nō
sufficeret simul dicere. Quia vero p quat
tuor aīalia etiā perfectos omnes significa
ri diximus. Considerandū quoqz est quos
dā sanctorū ⁊ ante legē fuisse: qui natura
li legē discrete als districte viuerēt: ⁊ om
nipotēti deo placerēt. Post aīalia ergo
rota describit: quia electorūz multi apud
omnipotentē dominū perfecti: ⁊ ante le
gē fuerūt. Si vero aīalia solos vt dixim⁹
euāgelistas debemus accipere: est adhuc
aliud qd̄ cōsiderare debeam⁹ Videbat em̄
in spiritu propheta: qz hec ipsa verba que
obscuritatibus obuoluta pferrebat: nō iu
daico populo: sed gentibus pandere.
Vobis igit loquēs prius aīalia: ⁊ post ro
tā describere debuit: qz nos ad fidez dño
largiēte veniētes: nō per legē euāgeliiū
sed per sanctū euāgeliiū legē didicimus.

Abi vero vel qualis rota apparuerit: ad
lungit cum dicit:

Cuxta aīalia habens quat
tuor facies.] **U**bi adhuc subdit.

BEt aspectus rotarū ⁊ opus
earū quasi visio maris: ⁊ vna si
militudo ipaz quattuor ⁊ aspe
ctus earū et opera quasi si sit ro
ta in medio rote.]

Quid est hoc qd̄ cū vna rota diceret pau
lo post adlūgit. Quasi si sit rota in medio
rote: nisi qd̄ in testamēti veteris lra testa
mentū nouū latuit per allegoriā. Et ⁊ ro
ta eadē que iuxta aīalia apparuit: quattu
or facies hīe describit: qz scriptura sacra
per vtraqz testamēta in quattuor partib⁹
est distincta. Verus etenim testamētū in le
ge ⁊ pphētis: nouū vero in euāgelis: at
qz aploz actibus ⁊ viciis. Scit als scim⁹
aut: qz vbi faciē intendim⁹: ibi qd̄ necesse
est videmus. Rota ḡ quattuor hz facies:
qz prius refecanda mala in populis vidit
per legē: postmodū vidit per pphas: sub
tilius vero per euāgelistā: ad extremū autē
per aplos ea q̄ in culpis hominū refecarent
asperxit. Potest ḡz intelligi qd̄ quattuor
facies rota hēat: propter hoc qd̄ scriptura
sacra per gratiā pdicatiōis extensa in qua
tuor mūdi partes innotuit. Un ⁊ bene ro
ta eadē vna prius iuxta aīalia apparuisse
⁊ postmodū quattuor facies habuisse des
cribit: qz nisi lex euāgelio pcordaret: in
quattuor mūdi partib⁹ nō innotesceret: seq̄.

Et aspectus rotarum ⁊ opus
earū quasi visio maris.]

Recte sacra eloq̄a visioni maris silia nar
rāt: qz in eis magna sūt voluia iniaz ⁊ cu
muli sensū. Nec immerito mari silis scri
ptura sacra dicit: qz firmant in ea sentētie
locutiōis sacro baptismatis. Vel certe cō
siderandū est: qz nauibus in mari nauiga
mus: cū ad desideratas terras tēdimus.
Vobis autē qd̄ est in desiderio: nisi illa tra
de qua scriptū est. Portio mea in terra vi

*Expositio
pape Gregorij*

*Expositio
pape Gregorij*

uentiū. ps. 141. **L**igno aſit vt dixi enebit
q̄ mare tranſit. Et ſcūm⁹ qz ſcriptura ſacra
lignū crucis per lignū aſis legē nobis pre
nūciat cū dicit. **Maledict⁹** a deo eſt q̄ pē
det in ligno. **Deut. 21.** **Q**d de redēpro
re nro paulus teſtat dicens: **Factus p** no
bis maledictū. **Gal. 3.** **P**er pphetas qz
lignū adnūciat cū dicit: **D**ñs regnauit a
ligno. ps. 95. **E**t rurſū. **M**ittamus lignū
in panē eius. **Hier. 11.** **P**er euangeliū ve
ro lignū crucis aperte ondif: vbi ipſa dñi
paſſio que pphata eſt declarā. **P**er apo
ſtolos autē hec eadē crux etiā in verbis z
opibus tenet cū paulus dicit. **M**ibi mi
dus crucifix⁹ eſt: z ego mūdo. **Gal. 6.** **E**t
rurſū. **M**ibi autē obſit gloriari niſi in cru
ce dñi nri iēſu xp̄i. **Gal. 6.** **H**obī q̄ qui ad
eternā patriā tendim⁹: ſcriptura ſacra per
q̄tuor ſuas facies mare eſt q̄ crucē adnū
ciat: qz nos ad terraz viuentiū ligno por
tat. **N**iſi autē mari ſcripturā ſacrā ſilez cer
neret: ppheta minime dixiſſet. **R**epleta
eſt terra ſciadñi ſicut aque maris operien
tis. **Eſaie. 11.** **S**equit.

**¶ Et vna ſilitudo ipſaz quat
tuor. Et aspectus earū z opera
quaſi ſi ſit rota in medio rote.]**

¶ **U**na ſilitudo eſt ipſaz q̄tuor. **Q**z qd p̄di
cat lex hoc etiā pphete. **Q**d denūciāt p
phete: hoc exhibet euangeliū. **Q**d exhibi
uit euangeliū hoc predicauerūt apl̄i per
mūdū. **U**na q̄ eſt ſilitudo ipaz quattuor.
Quia diuina eloq̄a z ſi xp̄ibus diſtincta:
ſunt tamē ſenſibus vnita. **E**t aspectus ea
rū: z opera quaſi ſi ſit rota in medio rote.
Rota intra rotam eſt teſtamentū nouū: ſi
cut⁹ diximus intra teſtamentū vetus: quia
qd deſignauit teſtū vetus: hoc teſtū no
uū exhibuit. **E**t em̄ pauca de multis lo
quar. **Q**uid eſt qd adā dormiēte: eua pro
ducit: **Gen. 2.** niſi qd moriente xp̄o eccle
ſia formāz: **Q**uid eſt qd yſaac ad ſmolan
dū ducit: z ligna portat: are ſuperimponi
tur z viuit. **Gen. 22.** niſi qd redēptor no
ſter ad paſſionē ductus: lignū ſibi crucis
ipe portauit: **E**t ſic in ſacrificiō pro nobis

ex humanitate eſt mortu⁹: vt tamen imoe
ralis maneret ex diuinitate. **Q**uid eſt qd
homicida poſt mortē ſummi pōtificis abſ
ſolutus ad terrā propriā redijt. **Joſue. 20**
niſi qd humanū genus quod peccādo ſibi
meriti mortē intulit: poſt mortē veri ſac
erdotis: videlicet redēptoris noſtri pec
catoz ſuoz vinculis ſoluit: z in paradifi
poſſeſſionē reparat. **Q**uid eſt qd taber
naculo propiciatoriz fieri iubēz: ſuper qd
duo cherubin: vnū a ſummitate vna z al
terū a ſummitate alia: ex auro mūdifiſſimo
ponunt: expandētes alas z operiētes ora
culū: qui ſe mutuo reſpiciūt verſis vultu
bus in propiciatoriz. **Exodi. 25.** **N**iſi qd
vtraqz teſtamēta ita ſibi in mediatorē dei
z hominū congruūt: vt qd vnū deſignat:
hoc alterū exhibeat. **Q**uid em̄ per propi
ciatoriz: niſi ipe redemptor humani gene
ris deſignat: **D**e quo per paulū dicitur:
Quē propoſuit deus ppiciationē per ſi
dē in ſanguine ipſius. **Rom. 3.** **Q**uid ve
ro per duo cherubin que plenitudo ſcien
tie dicunt: niſi vtraqz teſtamenta ſignata
ſunt: ex quibus vnū a ſummitate vna p
piciatoriz: aliud vero a ſummitate altera
ſtat. **Q**uia qd teſtamentū vetus de incar
nationē noſtri redemptoris cepit pphētā
do pmittere: hoc teſtamentū nouū per ſe
cte narrat expletū. **D**uo autē cherubin ex
auro mūdifiſſimo facta ſunt. **Q**uia vtraqz
teſtamēta pura ac ſimplici veritate deſcri
būt. **E**xpandūt vō alas z oraculū operiūt
Quia nos qui oīpotentis dei oraculū ſu
mus: a culpis iminentibus ſcripture ſa
cre edificatiōe pteginur. **Cui⁹** dū ſnias
ſollicite aſpicim⁹: ab errore ignorātie ei⁹
aſis velamur. **D**uo vō cherubin in ſe mu
tuo reſpiciūt verſis vultibus in ppiciato
riz: quia vtraqz teſtamēta in nullo a ſe di
ſcrepāt: z quaſi ad ſemetiſa viciffim facie
es tenēt: quia qd vnū pmittere: hoc aliud
exhibet: dū inter ſe poſitū mediatorē dei
z hominū vident. **F**acies quippe a ſemet
metiſis cherubin auerterent: ſi qd vnuū
teſtamentū pmitteret: aliud negaret. **S**z
vum cōcorditer de mediatorē dei z homi

sui pmissioe premiorum. Ostendit horribi-
 lem aspectum in terroribus suppliciorum. Re-
 eta est enim in preceptis: alta in pmissio-
 nibus: horribilis in penis: als nimis. Ha-
 bet staturam cum per prophetam dicit: Qute
 scite agere peruerse: discite benefacere:
 Esai. 1. Querite iudicium: subuenite oppres-
 so: iudicate pupillo: defedite viduam. Ibi-
 de. Et rursum. Frange esurienti panem tuum
 et egenos vagosque induc in domum tuam: cum
 videris nudum operi eum: et domesticos semi-
 nis tui ne despereris. Esai. 58. Habet al-
 titudinem cum per eundem prophetam dicit:
 Non erit tibi amplius sol ad lucendum per-
 die: nec splendor lune illuminabit te: sed
 erit tibi dominus in lucem sempiternam: et deus
 tuus in gloria tua. Esai. 60. Habet horri-
 bile aspectum: cum infernum describens dicit:
 Dies ultionis domini: annus retributivus iu-
 dicii syon: et convertent torrentes eius in
 picem: et humus eius in sulphurem: et erit ter-
 ra eius in picem ardentem: nocte et die non ex-
 tinguet in sempiternum. Esai. 34. Quaz
 beatus quoque Job describit dicens: Ter-
 ram tenebrosam et operam mortis caligine:
 terram miserie et tenebrarum: ubi umbra mor-
 tis et nullus ordo: sed sempiternus horroz
 inhabitans. Job. 1. Habet staturam cum per
 eum dominus propicius pollicetur dicens: Si-
 cut celi novi et terra noua que ego stare fa-
 cio coram me dicit dominus: sic stabit semen
 vestrum et nomen vestrum. Esai. vlt. Illi enim
 veraciter coram domino stant: qui vitam suam
 in prauitate non dissipant. Habet altitudi-
 nem cum statim subdit. Et erit mensis ex-
 mense: et sabbatum ex sabbato: et venit om-
 nis caro ut adoret coram facie mea dicit do-
 minus. Ibi de. Quid est mensis: nisi per-
 fectio dierum? Et quid est sabbatum: nisi qui-
 es: in qua fieri opus seruile non liceat?
 Mensis ergo ex mense est: quia qui hic p-
 fecte viuunt: illuc ad perfectionem glorie per-
 ducunt. Sabbatum vero ex sabbato est: quia
 qui hic cessant a peruerso opere: illic quie-
 scunt in celesti retributioe. Habet etiam hor-
 ribilem aspectum cum per tinus adiugit. E-
 gredientem et videbunt cadauera viuorum qui

preuaticati sunt in me. Ibi de. Termis
 eorum non morietur ignis eorum non extingue-
 tur. Ibi de. Quid enim horribilius dicitur
 quid cogitari potest quam dampnatiois vul-
 nera suscipere: et dolores vulnerum nunquam
 finire. De hoc horribili aspectu rotarum be-
 ne per Zophoniam dicit. Quis superuenire
 duris mentibus dies iudicii denunciat. Iux-
 ta est dies domini magnus: iuxta et velox ni-
 mis. Quis diei domini amara tribulabit ibi for-
 tis. Dies ire dies illa: dies tribulatiois et
 angustie: dies calamitatis et miserie: dies
 tenebrarum et caliginis: dies nebule et tur-
 binis: dies tube et clangoris. Zophon. 1.
 Sed quia exterioris rote dicta posuimus:
 restat nunc ut interioris quoque staturam alti-
 tudinem et horribilem aspectum proferre debeamus.
 Habet quippe rota interior staturam
 suam: cum per sanctum euangelium ad terrena
 desideria in carnare nos prohibet redem-
 ptoris nostri vocibus dicens: Attendite
 ut non grauentur corpora vestra in crapula
 et ebrietate: aut in curris huius vite. Lu-
 ce. 21. Habet altitudinem cum de eodem redem-
 ptore nostro permittit dicens: Quotquot
 autem crediderunt in eum: dedit eis potestatem
 filios dei fieri. Iohannis. 1. Quid enim hac
 potestate altius: quid hac altitudine sub-
 limius dici potest: in qua creatur quisque ef-
 ficiter filius creatoris. Habet horribilem as-
 pectum cum reprobis loquitur dicens: Ibi in
 supplicium eternum. Mat. 25. Habet statu-
 ram cum veritatis discipulos admonet di-
 cens: Vendite que possidetis et date ele-
 mosynam: facite vobis sacculos non veteras-
 scentes. Luce. 12. Habet pmissionis al-
 titudinem cum dicit: Veniet ab oriente et occi-
 dente: et recubent cum abraam ysaac et iaco-
 bo in regno celorum. Mat. 8. Habet horri-
 bilem aspectum cum subdit. Filii autem rea-
 gni eijcietur in tenebras exteriores: ibi erit
 fletus et stridor dentium. Ibi de. Quibus rur-
 sum voce veritatis dicit: Vos in peccatis
 vestris mortemini. Iohis. 8. Habet statu-
 ram cum primi pastoris vocibus dicit: Mi-
 nistrate in fide vestra virtute: in virtute
 autem scientiam: in scientia autem abstinentiam:

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielcm

In abstinentia autē patientiā: in patientia autē pietatē: in pietate autē amorē fraternitatis: in amore autē fraternitatis charitatē. 2. **Petri. 1.** Habet altitudinē cū paulo post dicit. Sic em̄ abundatē ministrabilis vobis introitus in eternū regnū dñi ⁊ salutarioris nostris iesu xpi. **Ibidē.** Qui rursus bonis pastorib⁹ pollicet̄ dicens. Cum apparuerit princeps pastoz percipietis inmarcessibilē glorie coronā. Habet horribilē aspectū cū dicit. Aduentet autē dies dñi vt fur: in qua celi magno impetu trāsbūnt: elementa vero calore soluent. 2. **Petri. 3.** Cum hec igit̄ omnia dissoluēda sint: quales oportet nos esse in sanctis pueris fidibus ⁊ pietatibus: expectātes ⁊ properātes in aduentū diei dei: per quā celi ardentē soluent: elementa vero ignis ardore tabescēt. Habet staturā cum per paulū nos a terrenis desiderijs erigit dicens. **Justificate mēbra vestra que sunt super terrā: fornicationē: immundiciā: libidinē: cupiscentiā malā: ⁊ auariciā que est idolorū seruitus. Col. 3.** Habet altitudinē cū promittit dicens. Vita vestra abscondita est cum xpo in deo. Cum em̄ xps apparuerit vita vestra tunc ⁊ vos apparebitis cū ipso in gloria. **Ibidē.** Habet horribilē aspectū cum minat̄ dicens. In reuelatiōe dñi nostri iesu xpi de celo, cū angelis virtut̄ eius in flamma ignis veniētis dantis vindictā his qui nō nouerūt deū: ⁊ qui nō obediūt euangelio dñi nostri iesu xpi: qui penas dabunt in interitū eternas a facie dñi: ⁊ a gloria virtutis eius. 1. **Tessal. 1.** Habet staturā cū nos admonet dicens. Videte ne quis alicui malū p malo reddat: sed semper qđ bonum est sectamini in inuicē ⁊ in omnes. 1. **Thesal. 5.** Habet altitudinē cū pmittit dicens. Si cōmorimur ⁊ cōluemus si sustinemus ⁊ cōregnabimus. **Ro. 8.** Et rursus. Non sunt cōdigne passiones hui⁹ tempis ad futurā gloriā: que reuelabit̄ in nobis. **Ibidē.** Habet horribilē aspectū cū minat̄ dicens. Terribilis que dam expectatio iudicij: ⁊ ignis emulatio que cōsumptura est aduersarios. **Heb. 5.**

Qui rursus ait: **Horrendū est incidere in man⁹ dei viuētis. Que omnia breui quoz qđ sentētia stringit dicens: Et possitis cōprebendere cū omnibus sanctis: que sit latitudo ⁊ longitudo: sublimitas ⁊ p̄fundū.** **Lata** quippe est charitas: quia inimicorū dilectionē capit: ⁊ per eam charitates qua nos omnipotens deus late diligit: etiam longanimiter portat. **Hoc** ergo nos debemus exhibere pximis: qđ indignis nobis a creatore nostro cōspicimus exhiberi. **Laritudo** itaq; ⁊ longitudo ad staturā pertinet: quia per amorē mores dilatat: vt fraterna mala charitas longanimiter portet. **Sublimitas** autē est eternoꝝ illa remuneratio premioꝝ: de cui⁹ immensitate dicit: **Quia** nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascendit: que p̄parauit deus diligētibus se. **Habet** ergo in sublimitate altitudinē: quia eterna sanctorū gaudia nulla nūc preualēt cogitatione penetrari. **Profundū** quoq; est illa inestimabilis dampnatio supplicioꝝ: que eos quos susceperit in imis demergit. **In** quibus sacra eloquia horribilē aspectum habēt: quia inestimabilē terroꝝ audientibus incutiūt cum supplicia inferi loquūtur. **Bene** ergo dicit.

Statura quoq; erat rotis ⁊ altitudo ⁊ horribilis aspectus.]

Quia scriptura sacra in vtroq; testamēto ⁊ ammonēdo recta est: ⁊ promittēdo alta ⁊ minando terribilis. **Hec** nos fratres charissimi hodierna die largiēte domino dixisse sufficiat: vt ad differenda que sub iuncta sunt ocio reparati redeamus: in auctore omnium ⁊ domino nostro iesu xpo cōfidentes. **Qui** viuit ⁊ regnat cū patre in vnitate spiritus sancti deus: per omnia secula seculozum amen.

Explicit omelia. VI.

Incipit Omelia. VII. que interpretatur in primo capitulo:

ab illa parte. Et totum corpus plenum oculis etc. vsq; ad illam partem. Et audiebam sonū alarum: quasi sonū aquarum multarum.]

Sicut nostis fratres charissimi consuetudo ppheticie est nunc ista: nunc illa cospicere: et ab aliis in aliud subito verba deriuare. Sicut psalmista cū de domino loqueretur dixit: Deus iudex iustus: fortis longanimis: nūquid irascetur per singulos dies? Nisi cōuertamini: gladiū suū vibrauit arcum suū tendit: et parauit illum: et in ipso parauit vasa mortis: sagittas suas ardentibus effecit. ps. 7. Repete subiūxit, concepit dolorē et peperit iniquitatem. Lacū aperuit et offudit eū: et incidit in foueam quā fecit. Ecce cū domini narraret iusticiā: quasi nō mutata voce repete peccatoris intulit culpā. Quod vni me exēpli causa dixisse sufficiat. Quia quisquis in pphetis vsū lectiōis habet: quā crebro ista faciat non ignorat. Unde nunc Ezechiel propheta cum de rotis loqueretur adiunxit.

Et totū corpus plenū oculis in circuitu ipsorū quattuor.]

Qui enim non ipsarū sed ipsorū dixit: profecto indicat: quia repete sermo eius a rotis ad anialia redijt: per que nimirū perfecti quicq; vt predictū est: designant. Corpora itaq; anialū itcirco plena oculis describunt: quia sanctorū actio ab omni parte circūspecta est: bona desiderabiliter prosequens: mala solerter cauens. Et hoc est laboriosius: vbi alē quia sanctorū mens vehementer inuigilat: ne se ante eorū oculos mala sub bonorū specie abscondat. Circūspecta ergo est vita sanctorū: ne sic sit libera vt superba sit: quia sepe superbia excedit in verbis et videri appetit libertas puritatis. Ne sic sit humilis vt formidolosa quā timo: aliquando restringit anīmū vt

loqui que recta sunt nō presumat. Sed tamen in ipa timida cogitatione humilitas tem esse se simulat. Ne sic sit parca: vt tenax sit: quia plerumq; tenacia parsimonia appetit estimari: vt iuste ac necessarie videatur tenere: quicquid egentī proximo misericorditer non vult impendere. Ne sic sit misericors vt effusa sit: quia nō nunquā effusio esse se misericōz putat. Aliud est enim pietatis studio necessaria parsimonia dare: atq; aliud ea que possident sine mercedis intentione dispergere. Quicquid ergo agit in radice intentionis persequendum est: quo merito apud iudicium creatoris habeatur. Unde et isdem creator dicit. Si oculus tuus simplex fuerit: totum corpus tuum lucidum erit. Matthei. 6. Oculum videlicet intentione: corpus vero actionem nominans. Quia si nostra intentio apud deum simplex fuerit: in eius iudicia nostra actio inebrosa non erit. Igitur: quia sancti viri solerter inuigilant: vt se vndiq; aspiciant: et vbiq; custodiant: ne aut mala propter ipa appetant: aut hec eadem sub specie bonorum agant: scilicet ne se eis vicia virtutes esse mentiantur: totum corpus plenum in circuitu oculis habent: quia omnes eorum actio prouidentia sollicitudinis et repletur et circumdatur. Hinc enim qd paulus apostolus dum cuidam penitenti de peccato facinorose conuictos prospiceret. voluisse misereri ait: Si cui aliquid donastis et ego: nā et ego quod donavi propter vos in persona xpī: vt nō circūuentur a sathana. Non enim ignoramus cogitationes eius. 2. Corinth. 2. Si enim parcendum erat: cur se humilitate tanta voluntati discipulorum magister egregius sociat: vt neq; ipse a discipulis: neq; ab eo discipuli in compassionis causa diuisi viderentur: Nisi quia sollicito prouidente oculo attendit: quod plerumq; dum alter donat: alter irascit. Et quale est iam misericordie sacrificium quod cum discordia proximo offertur. Unde recte ait. Et non circūuentamur a sathana. Non enim igno-

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

ramus cogitationes eius. Quia videlicet inde in alterius corde rixe malū solet immittere: vnde alterū conspicit pietatis ne gociū fecisse. Imperfectū enim bonū est quōd sic agit: vt ne quid ei ex alio latere male surrepat nō attendat: nisi forte hoc quōd sine cuiuspiā scandalo fieri nō potest culpa sit nō fecisse. Hoc vero ideo dicim⁹: vt notū vestre dilectōi faciamus: quia in nostro bono opere aliquādo cauendū est scādālū proximū: aliquādo vero p̄ nibilo cōtempnendū. Qd̄ in ip̄o nostro auctore didicim⁹: quōd dū tributū petro inquisito petref̄ p̄us paradigma p̄posuit: per quōd se nihil debere respōdit dicens: Reges terre a quibus accipiūt tributū vel censum a filiis suis ab alienis. **Matth. 17.** Cui cū dicere ab alienis: ilico respōdit. Ergo liberi sunt filij. Sed postquē se liberum esse monstrauit: ne fortasse scādālū cuiquē faceret subdit. Et autē nō scandalizemus eos vade ad mare ⁊ mitte hamū ⁊ eū piscem qui primus ascēderit: tolle: ⁊ aperto ore eius inuenies staturē: illū sumens da illū eis pro me ⁊ te. Qui rursum cū diceret: Quia omne quod in os intrat nō coinquinat hominē. Tunc accedētes discipuli dixerunt ei: Scis: quia pharisei audito verbo scādālizatī sunt? At ille respōdens ait: Omnis plantatio quā nō plantauit pater meus celestis eradicabilis: finite illos: ceci sunt: ⁊ duces cocoz. **Matth. 15.** Ecce magistra veritas ne in quorundā cordib⁹ scādālū gignere: quod nō debuit tributū dedit. Et rursum: quia generari scādālū in quorundā cordibus contra veritatem vidit in suo eos scādalo remanere permittit. Ex qua re nobis cōsiderandū est: quia inquantū sine peccato possum⁹: vitare p̄ximoz scādālū debemus. Si autē de veritate scādālū sumis: vtilius permittitur nasci scādālū quē veritas relinquat. Corpora ergo animalū plena sunt oculis: cū se hincinde caute circūspiciūt. Sed sciendū nobis est: quia sepe dū alios reproboos alis alijs rebus intendimus: fit vt alia negligamus. Et vbi negligimus: ibi p̄cul-

dubio oculū non habemus. Nam phariseus ille qui ascenderat in templū ozare: testante euāgelio: quōd dixit cognouimus. **Tit̄ em̄: deus gratias tibi ago. Luc. 18.** Recte autē gr̄as deo agebat: a quo acceperat bona que fecerat. Qui etiā subūgit. Quia nō sum sicut ceteri hominū raptores: iniusti: adulteri: velut etiā hic publicanus: ieiuno bis in sabbato: decimas de omnīū que possideo. Ecce ad exhibendā abstinentiā: ad impendendā misericordiā ad referēdas deo gratias oculū pharise⁹ habuerat: sed ad hūilitatis custodiā oculū nō habebat. Et quid p̄dest quod contra hostiū insidias pene tota ciuitas caute custodit: si vnū foramen apertū relinquit: vnde ab hostibus intret? Quid ergo prodest custodia que pene vbiq; circūponit: quādo inimicis tota ciuitas per neglectū locutiōis als loci vnus aperitur. Phariseus autē qui ieiuniū exhibuit: decimas dedit: deo gratias retulit: quasi pene per circuitū in sue ciuitatis custodiam vigilauit. Sed quia vnū in se foramē superbie nō attendit: sibi hostē pertulit: vbi per negligentīā oculū clausit. Quia ergo sanctorū mētes vndiq; se circūspicientes inuigilāt: atq; in omni suo opere paucis ⁊ sollicitudinib⁹ oculū circūducunt: ne aut praua agāt: aut recta que p̄cepta sunt nō agant: aut bonis actib⁹ expletis in suis cogitatiōibus intumescāt: ⁊ tanto grauius offendāt: quātoq; iusti vident foris ⁊ occultius peccāt. Recte dicit.

[Totum corpus eorum plenum oculis in circuitu.]

Sciendū quoq; qd̄ in translatiōe veteri non habet. Totū corpus eoz plenum oculis in circuitu: sed dicit:

[Dorsum eorum plenum oculis.]

Que videlicet sententiā ab edificatiōis intellectu non discrepat. Ea em̄ que sunt in facie: sepe etiā peccatores homines custodire solēt. Iusti autē viri: qd̄ se ⁊ in eis custodiūt que in promptu ⁊ in facie nō vident in dorsis oculos habere referuntur.

Qui ergo et ea que in occultis sunt discutiunt: atque et ab istis se custodiunt: que latet profecto oculos in dorsis habent. Quod tamē intelligi et aliter potest. Quia ea que sunt ante faciem nostram videmus: dorsa autē nostra aliis in nobis videt: et nos videre non possumus. Quia autē sancti viri solenter se aspiciunt: in quibus ab alijs iudicari possunt: et districte se videt: sicut sepe districte ab alijs vident: qui in se: nec ea que latere portant ignorant: lumē in dorsis portant. Sequitur.

Cumque ambularent animalia ambulabant pariter et rote iuxta ea. Et cum eleuarentur animalia de terra: eleuabantur simul et rote.]

Ambulant animalia cum sancti viri in scriptura sacra intelligunt: quemadmodum morali ter viuunt. Eleuantur vero a terra animalia: cum sancti viri se in contemplatione suspendunt. Et quia vnusquisque sanctorum quanto ipse in scriptura sacra profecerit: tanto hec eadem scriptura sacra proficit apud ipsum. Recte dicitur. Cum ambularet animalia ambulabant pariter et rote: et cum eleuarentur animalia de terra: eleuabantur simul et rote. Quia diuina eloquia cum legente crescunt.

Nam tanto illa quisque altius intelligit: quanto in eis altius intendit. Unde nec eleuantur rote si non eleuantur animalia. Quia nisi legentium mentes ad alta profecerint: diuina dicta velut in imis non intellecta iacent.

Cum enim legenti cuilibet sermo scripture sacre (si tepidus videatur sensus diuini eloquii) eius mentem non excitat. et in cogitatione sua nullo intellectus lumine emicat: rota et ociosa et in terra est: quia animal non eleuat a terra. Ac vero si animal ambulat: id est bene viuendi ordinem querat: et per gressum alius progressum ordinis inueniat: quemadmodum gressum boni operi sponat: ambulat pariter et rote: quod tantum in sacro eloquio profectum inuenit: quantum apud illud ipse profecerit. Si enim pennatum animal sese in

contemplatione tederet: alius tederit: rote pariter a terra subleuantur alius subleuantur: quod terra non esse intelligis: que prius in sacro eloquio iuxta terrenum morem dicta credidisti. Sicque ut scripture sacre verba esse celestia sentias: si accensus per contemplationis gratiam temetipsum ad celestia suspendas. Et mira atque ineffabilis sacri eloquii virtus agnoscitur: cum superno amore legentis animus penetrat. Quia ergo animal ad alta se subleuat: rota volat. Sequitur.

Quocumque ibat spiritus illuc eunte spiritu et rote pariter leuabantur sequentes eum.]

Quo enim spiritus legentis tendit: illuc et diuina eloquia leuantur. Quia si in eis altum quid videndo et sentiendo quaesieris: hec eadem sacra eloquia tecum crescunt: tecum in altioribus ascendunt. Bene autem de eisdem rotis dicitur. Sequentes eum. Legentis enim spiritus si quid in eis scire morale aut historicum querit: sensus hunc moralis per hystoriam sequitur. Si quid typicum: morum figurata locutio agnoscitur. Si quid contemplatiuum: statim rote quasi penas accipiunt: et in aere suspenduntur: quia in verbis sacri eloquii intelligentia celestis aperitur. Quocumque ergo ibat spiritus: illuc eunte spiritu et rote pariter leuabantur sequentes eum. Rote enim spiritum sequuntur: quia verba sacri eloquii (ut sepe iam dictum est) iuxta sensum legentium per intellectum crescunt. In vna enim eademque scripture sententia alius sola hystoria patitur: alius typica: alius vero intelligentiam per typum contemplationem alius contemplatiua querit. Et fit plerumque (ut sicut dictum est) in vna eademque sententia cuncta similitudina valeant inueniri. Moyses enim cum de ardente rubo vocatus fuisset: accessit propius ut videret visum: et ecce rubus ardebat et non consumebatur. Magna est hoc miraculum. Si sola in eo hystoria requiratur: est vnde legentis nutritur animus: ut videas quid in ligno ignis ardeat: et non consumatur. At vero si typicam intelligentiam queras: quid flamma: nisi legem de qua scriptum est.

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

In dextera eius ignea lex. Deutero. 33.
Et quid rubus ille: nisi iudaicū populū designauit: peccatorū suoz spinis oblitū? Sed rubus ardēs consumi nō potuit: qz iudaicus populus et ignē quidē legis accepit: et tamē peccatorū suoz spinas nō deseruit: nec eius vicia diuini sermonis flāma cōcremauit. Fortasse in hoc facto alius maiora per typū cōtemplari desiderat huius quia sensus excreuit: eleuant pariter et rote. Inter hoies em̄ perfectus homo factus est vnicus dei fili⁹: qui sua peccata nō habuit: sed spinas nostre nequicie suscepit: vsqz ad passionem pro nobis humiliari dignatus est: et in semetipso ignē tribulatiōis nostre suscipere. Sed arsit et nō arsit: quia et ex humilitate est mortuus: et tamē immortalis ex diuinitate permansit. Suscepit a nobis vnde sacrificiū fieret pro nobis: et tamen impassibilis atqz incommutabilis permansit in proprijs vt nos cōmutaret a nostris. Alius fortasse hystorie mortalitatis atqz per allegorie intelligentiā contemplationē requirit: patet cū etis iuxta hystoriam hoc qd in lege scriptū est: vt turtur que pro peccato offerret: retorqueat caput eius ad pēnulas ita vt collo inhereat: et nō penitus abrumpat. Leui. 1. et. 5. In quibus verbis dubius legēb⁹ sens⁹ hystoricus nō est: sed si hec intelligere moraliter requiras: agit rota dū ad morale intelligentiā ducit sacri verbi sententia. Nos em̄ ipsi in omnipotentis dei sacrificio esse turtur debemus: ita vt caput nostrū retorqueat ad pēnulas: id est anim⁹ ad virtutes. Non em̄ immerito per caput mentē intelligimus: quia sicut caput corpus: ita mēs actiōes regit. Sed caput ad pēnulas retorqueri precipit: vt ea que dicis facias: et os ad opera iungas. Nec ita caput abscidendū est: vt a corpe diuisum: sed ex parte declinatum corpi suo iubeat inherere. Quia videlicet mens nostra a carnali delectatiōe incidenda est: sed a carnis cura necessaria incidenda non est. Hinc em̄ scriptū est. Carnis curā ne feceritis in desiderijs. Rom. 13. Que ergo in desiderijs

hieri prohibet: pculdubio in necessitate cōcedit. Caput ergo turturis ex parte abscisum sit: et ex parte inhereat: vt sicut dictū est: et a voluptate carnis mens nostra incisa sit: et tamē a necessitate nō sit abscisa. Quod si hoc sacrificij genus sub typica redēptoris nostri intelligētia alius ad contemplationē requirat. Ascēdat ergo ad fortiora animus: eleuent anialia vt eleuentur pariter et rote. Quis em̄ caput nostrū est: nisi redēptor generis humani: de quo scriptū est. Ip̄m dedit caput supra omnē ecclesiā que est corpus ip̄ius. Ephe. 1. Quē cū iudei persequerent: nomē eius delere de terra conati sunt. Cūqz euz crucifixū et sepulcū viderent: hūc se ab amore omnium decidisse als diuuisse crediderunt. Sed caput turturis et incisū est: et tamen a suo corpe diuisus nō est. Quia ex eo qd pro nobis mortē pertulit: omēs nos sibi vritus in ip̄a sua morte iunxit. Et per hoc qd se nostris oculis visibilibus subtraxit: nostris se mentibus visibilibus radicauit. Caput ergo turturis incisū inbesti corpore: quia pro nobis quidē redemptor noster passus est: sed a nobis separatus per passionē nō est. Quia igit dicta sacri eloquij cū legentiū spū excreuit: recte nūc dicit: **Quocūqz ibat spiritus illuc eūte spiritu: et rote pariter leuabant sequentes eum.**]

[Et subditur.

Spūs em̄ vite erat in rotis.
In rotis em̄ spiritus vite est: qz per sacra eloq̄a dono spūs viuificatur: vt mortifera a nobis opera repellamus. Potest em̄ intelligi: quia spūs vadit: cū legentis animū diuersis modis et ordinib⁹ tangit deus: quādo hūc per verba sacri eloquij modo in zelo excitās ad vltionem erigit: modo ad patientiā mitigat: modo in predicationē instruit: modo ad penitētiā mēta cōpungit. Sed curramus breuiter per hec eadē verba que dixim⁹: et videamus quō sequit̄ rote spiritū: qui vite spiritus dicit: et rotis inesse perhibet. Certe

si legentis animū spūs vite in zeli seruoze
 reigerit: prius in sacris eloquijs videt
 qđ moyses ad castra redēs: et populū per
 ydola peccasse cognoscēs. **Dūc** per seruoze
 re spūs gladijs strauit. **Exo. 33.** **Qđ** sine
 es persequēdo luxuriā irā dñi gladio pla
 cauit **Hum. 25.** **Qđ** petrus mētientes si
 bimet verbo pertulit et occidit. **Actu. 5.**
Qđ paulus negligētibus discipulis vir
 gā minat. **1. Cor. 4.** Si spūs vite legētis
 aīn ad seruandā patientiā tangit: statim
 sequit̄ rote. **Quia** in sacris eloquijs in
 uenit: qđ moyses et aaron cū loquētes re
 cta persecutiōe populi passī sūt: ad taber
 naculū cucurrerūt p ipō populo exorātes
 quē fugiebāt. **Hum. 20.** Sancta aut̄ eorū
 mēs et timorē su puenitiū als supbien
 tiū pertulit: et tñ ptra eos ad odliū nō eru
 pit. **Patientiā** em̄ vera est que et ipm amat
 que portat. **Nā** tolerare sed odisse nō est
 virtus māfuetūdis: sed velamentū furo
 ris. **In** eis dem̄ qđ eloquijs inuenit: qđ sa
 muel de pncipatus culmie delectus: oraf
 se se etiā p dei ciētibus p̄fite. **1. Reg. 8**
Qđ nemo sanctorū ad celestī gloriā nisi pa
 tientīā seruādo peruenit. **Qđ** ipse auctor
 ac redemptor generis hūani spūta: cola
 phos: spineā coronā: crucē: lanceā pertu
 lit: et tñ p persecutoribus orauit. **Si** vite
 spūs legentis aīn ad studiū predicatiōis
 excitat: statim secunē et rote. **Quia** in sa
 cris eloquijs inuenit moyses iubēte dño
 cōtra egypti regē in quātis se predicatio
 nis als predicatiōibus libere verbis ere
 git. **Exo. 15.** **Qđ** steffan⁹ iudeis perfidis
 diceret: **Hos** semp spiritui scō restitistis.
Act. 7. nec inter lapides timuit. **Qđ** pe
 trus sustibus cesus: ne in noīe iesu loque
 ret cū magna libertate respōdit. **Oporet**
 obedire deo magis qđ homīb. **Act. 5.**
Qđ paulus carthenaz vinculis stringit̄:
 s tñ verbū dei nō ē alligatū. **Phil. 1.** **Si**
 vite spūs ad penitētiē lamēta cōpungit:
 secunē p̄tinus rote: cū scripture sacre ver
 ba dauid penitētiā pferūt: qđ rex rephē
 sus a ppheta: qđ subiectus celesti regi nō
 fuit: subiecto increpātū nō erubuit cōfite

ri qđ fecit. **2. Regū. 12.** **Qđ** publicanus
 qui reatū sue nequicie cognouit: et si iniu
 stus ad templū venit: iustificatus a tēplo
 redijt. **Luce. 18.** **Qđ** petrus negatiōis
 maclās lachrymis lauit. **Mat. 26.** **Qđ**
 latro qui in cruce cognouit culpā: in ipsa
 tā morte inuenit veniā. **Luce. 23.** **De** qui
 bus ad huc rotis eadem ppheta replicat
 atq; subiungit.

Cum eūtib⁹ ibant: et cū stan
 tib⁹ stabāt: et cū eleuatis a terra
 pariter eleuabant̄ et rote sequē
 tes ea: qđ spūs vite erat in rotis.
Hec sicut nostis frēs charissimi ex maxia
 parte tā dicta sūt: sed iterata descriptiōe
 narrant. **Hec** nos itaq; pigeat eadē breuif
 ter exponēdo repetere: que spūs per pro
 phetam dignatus est replicādo narrare.
Hoc em̄ solū in his verbis nouū addit̄ als
 dicit: qđ dictū est. **Cū** stantibus stabant.
Sunt aut̄ quidā qui vsq; ad hoc p̄ficiūt:
 vt trena que accipiūt: bene dispēfare no
 uerūt: misericordie opibus inuēdāt: op
 pressis subueniāt. **Hi** videlz vadūt: in eo
 qđ se ad pximi vilitatē tendūt. **Luz** his
 ergo rote gradiūt: qđ sacra eloquia dicto
 rū suoz passus in eius itinere disponunt.
Et sunt alij qui fidē quā acceperūt: ita ad
 testendū fortes sunt: vt aduersis quibus
 qđ resistere valeāt: et non solū minime ad
 perueritatē trabūt perfidie: sed etiā per
 uersa loquētes ipugnēt: eosq; ad rectitu
 dinē pertrahāt. **Cum** istis stantib⁹ stant:
 etiā rote: qđ in eis rectitudinē suam sacri
 eloquiū verba cōfirmāt: cū in eis audiūt.
Stare et tenere traditōes quas didicistis
2. Thef. 2. **Et** rurū. **Aduersari⁹** veser
 dyabolus tanq̄ leo rugiens circuit: que
 rens quē deuoret: cui resistite fortes in fī
 de. **1. Petri. 5.** **Et** sunt alij qui omīa ter
 rena despiciūt: nulla que p̄tereūt posside
 re dignant̄: et in dei se vt predictū est p̄tē
 platiōe suspendūt. **Cū** his ergo eleuatis
 et rote pariter leuant̄: qđ inquantū quisq;
 ad alta p̄fecerit: in tantū ei et sacra eloq̄a
 de altioribus locatur. **Vadunt** ergo ania

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

malia ad vitilitatē proximi: stant ad custodiam sui: eleuant ad contemplationē dei. Sed et rote pariter vadūt: stant: et eleuantur: quia quæstia sacra lectio talis inuenit qualis et sit ipse a quo querit. Ad actiuaz em̄ vitam p̄fecisti ambulat tecū. Ad inobilitatē atq; constantiā spiritus p̄fecisti: stat tecū. Ad contemplatiuā vitā per dei gratiam peruenisti volat tecum. Et rursum subditur.

¶ Quia spūs vite erat in rotis.

¶ Quid iccirco secūdo dicit vite spiritus in rotis esse: quia scripture sacre duo sunt testamenta: que vtraq; dei spiritus scribi voluit: vt nos ab anti morte liberaret. Vel certe: quia duo sunt p̄cepta charitatis: dilectio videlicet dei: et dilectio proximi: per que vtraq; nos sacre scripture vitā viuificat. Secūdo ergo dicit: qd̄ spiritus vite erat in rotis: quia dilectionē dei et proximi capimus in eloquijs diuis. Per p̄cepta em̄ scripture sacre reuiscim⁹: qui mortui in culpa iacebamus. Unde oī potenti dño per psalmistā dicit: In eternū non obliuiscar iustificatiōes tuas: qz in ip̄is viuificasti me. ps. 118. Iustificatiōes em̄ p̄cepta dñi dicunt: in quib⁹ nos corrigēdo iustificat. De quibus psalmista apertius dicit: In tuis iustificatiōibus meditabor: nō obliuiscar sermōes tuos. In eis itaq; nos viuificat: quia p̄ hec nobis spiritalē vitā demonstrat: eaq; als eam⁹ per afflatū spiritus nostris mentibus infundit. Quid qz quottidie per donū gratie in electorū mentibus agit: spiritus vite erat in rotis. Hec nobis scriptura in tenebris vite p̄sentis facta est lumē itinēris. Hinc etem̄ petrus ait: Cui bene facitis intēdentes quasi lucerne lucēti in caliginoso loco. 1. Petri. 2. Hinc psalmista dicit: Lucerna pedib⁹ meis verbū tuum domie: et lumē semitīs meis. ps. 118. Scimus tamē quia et ip̄a nobis nostra lucerna obscura est: nisi hāc nostris mentibus veritas illustret. Unde iterū psalmista ait: Quontā tu illuminas lucernā meam: dñe deus meus illumina tenebras me

as. ps. 17. Quid em̄ lucerna ardēs: nisi lumen est: sed lumen rectū als creatū nobis nō lucet: nisi illuminet a lumine non creato. Quia ergo omnipotēs deus ad salutē nostrā sanctorū testamentorū dicta: et ip̄e creauit: et ip̄e aperuit: spūs vite erat in rotis. Sequitur.

¶ Et similitudo sup capita animalū firmamenti: quasi aspect⁹ cristalli horribilis extēti: super capita eorū desuper.]

¶ Hec largiente dño duobus modis exponimus: vt lectoris iudicio quid eligendū censeat: relinquam⁹. Possunt em̄ firmamenti nomie celestes potestates intelligi qd̄ firmamentū recte: quasi aspectus cristalli dicit: quia videlicet cristallus forte quidē nimis est: sed ex aqua solidatur. Et natura angelica quādo creata est liberum arbitriū accepit: vtrū vellet in humilitate persistere: et in omnipotentis dei cōspectu permanere. An ad superbiam labere: et a beatitudie cadere: per similitudinē aqua fuit. Sed quia cadētib⁹ alijs sancti angeli in sua britudine perstiterūt: atq; hoc acceperūt in munere: vt iā cadere nō omnino nō possent: in eis natura sua quia iā ducti als desci mutabiliter nō potest: quasi in magnitudie cristalli durata est. Ad cristallū horribile et extensū super capita animalū dicit: quia ille potestates angelice que omnipotentis dei cōspectui assisūt: nobis adhuc in hac corruptiōe positus: terribiles atq; pauēde sunt: quarū nūc gaudia quia sensum nostrorū mentiū excedūt: super capita animalū esse memorantur. Quis em̄ in carne corruptibili positus cōprehēdere valeat: que sit illa angelorū ineffabilis: et sine fine leticia: que beatitudo sine defectu vultus videre creatoris: atq; in eius delectatiōe sine immutatiōe persistere. Potest autē firmamenti nomie ip̄e per figurā noster redēptor intelligi: vt⁹ deus super omnia: et factus inter omnia homo perfectus: in quo natura nostra apud patrē cōfirmata est. De quo etiā per psal-

Infirmum de...

missa prophetando dicit: **Fiat manus tua super virtutem dextere tue: et super filium hominis quem confirmasti tibi.** ps. 79. Humana etenim natura priusquam a creatore omnium suscipere: terra erat. Nam firmamentum non erat. Peccatori quippe homini dicitur est.

Terra es et in terra ibis. Gen. 3. Et postquam assumpta est ab auctore omnium: atque in celis subleuata: et super angelos ducta: firmamentum facta est que terra fuit. Sed firmamentum quod aspiciemus cuius habeat similitudinem subinfert cum dicitur: **Quasi aspectus cristalli horribilis.** Cristallum sicut dictum est ex aqua congelascit et robustum fit: scimus vero quanta sit aquae mobilitas. Corpus autem redemptoris nostri: quia usque ad mortem passioni subiaccit: a que simile iuxta aliquid fuit: quia nascendo: crescendo: lassescendo: esuriendo: sitiendo: moriendo usque ad passionem suam per momenta temporum mobiliter decurrit. **Qui?** cursum prophetam intuens ait: **Exultavit ut gigas ad currendam viam.** ps. 18. Sed quia per resurrectionis sue gloriam ex ipsa sua corruptio in incorruptiois virtute conualuit: quasi cristalli more ex aqua duruit: ut in illo et hec eadem natura esset: et ipsa tam que fuerat corruptio: nis mutabilitas non esset. Aqua ergo in cristallum versa est: quando corruptio eius in firmitas per resurrectionem suam ad incorruptiois est firmitatem mutata. Sed notandum quod hoc cristallum horribile: id est pavendum dicitur. **Quis** autem nesciat cuius pulchritudinis sit cristallus? Et mirum quomodo in hoc cristallo conveniat pulchritudo cum pauore. Sed omnibus vera scientibus constat: quia redemptor humani generis cum iudex apparuerit: et speciosus iustis: et terribilis erit iniustis: quem enim mansueti aspiciunt electi: hunc eundem pavendum atque terribilem conspiciunt reprobi. Sed hunc ideo tunc electi terribilem non videbunt: quia modo terroris illius considerare non cessant. Studiosi enim considerant: quod terribilis ad iudicium veniat: culpas antea actas deservit: imminentes declinant. Pavorem illius quotidie ante oculos mentis ponunt: et quando tremendus ap-

pareat: sine cessatione suspecti sunt: atque quotidie timendo agunt: nequando venerit per timeant. Similitudo ergo super capita animalium firmamenti: quasi aspectus cristallus horribilis. Et quia ipse pavore eius quem in suis cogitationibus tenent: eorum mentes protegit. Recte subiungitur. **Extenti super capita eorum desuper.** Firmamentum hoc quod in similitudine cristalli super capita eorum animalium apparet: et horribile et extensum est: quia bonorum mentes unde terret inde protegit. Si enim pavendus in eorum cordibus non esset: preceps et modo a peccatis: et postea suaplicitas non fuisset. Quia autem semper considerant quis pavore ex iudicio imineat: virtutum pennas in rectitudine conferunt. Unde et apte mox subditur.

[Sub firmamento autem pennae eorum recte alterius ad alterum.]

Tunc pennae virtutum sub firmamento recte sunt: quoniam bonum quod alter habet: hoc alteri impendit: ut qui terrenam substantiam accipit: indigentis primi inopiam subleuet. **Qui** doctrine gratia plenus est: ignorantis primi tenebras verbo sue predicatiois illustrat. **Qui** temporalis potestate subnixus est: oppressos a violentis releuet. **Qui** propheticie spiritu plenus est: a vitia primi mala imminetia bona suadendo declinat. **Qui** gratia caritatis accepit: in necessitate sua salutem infirmantium pie et humiliter impendat. **Qui** a terrenis actibus libere solti deo vacare meruit: per delinquentibus primis exoret. **Sit** autem sepe: ut qui terrena substantia nimis occupat: orationis non quantum debet inuigilet. **Et** sit plerumque ut is qui exorandum dominum cunctis mundi oneribus exutus vacat: sustentatione vivendi non habeat. Sed dum dives porrigit alimentum atque vestimentum pauperi: et dum pauper orationem suam anime divitis impendit: penne animalium recte alterius ad alterum tendunt. Nam dum ille mihi verbis predicatiois exhibet: et lumen veritatis ex corde meo ignorante tenebras expellit: dum illi ego quia fortasse a mundi huius potestate op-

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

primis solatiū mee defensionis impartior atq; hūc de violentis manibus euello: vicissim nobis pēnas nostras tēdimus: vt nos affectu ⁊ ope vicaria ex bono qđ accepimus tangamus. **U**nde bene p̄mus pastor ammonet dicens: **O**mnium finis appropinquabit: estote itaq; prudētes: ⁊ vigilate in oratiōibus. **A**n̄te oīa autē mutuā in vobismetip̄is charitatē p̄tinuā habētes: quia charitas operit multitudinē peccatorū: hōspitales inuicē sine murmuratiōibus vsusquisq; sicut accepit gratiā in alterutro illaz administrātes. **1. Petri. 4.** **Q**uod ergo apud ezechiē pennā: hoc apud petrū apl̄m accepta gratia dicit. **E**t qđ ille ait: **H**ec pēne alterius ad alterutro: hoc ecclesie pastor dicit: **A**usquisq; sicut accepit gratiā in alterutro illā administrātes. **P**enne em̄ nostre recte iā non sunt: si ad vtilitatē nostrā solūmodo refectunt. **S**ed tūc recte sunt: cū in vtilitatē p̄ximi dirigimus qđ habem⁹. **Q**uia em̄ bona nostra nō a nobis sūt: sed ab eo hec accepimus: a quo factū est vt essemus tāto ea nobis nō debemus retinere priuata quāto ea nobis sp̄cimus ab auctore nostro ad cōmunē vtilitatē data. **U**nde recte petrus apl̄m in exhortatiōe hui⁹ rei subdit dicens: **S**icut boni dispensatores multiformis gratie dei. **A**tq; adhuc dicitur: **S**i quis loquit̄ quasi sermones dei: si quis ministrat tanq̄ ex virtute quā administrat deus. **1. Petri. 4.** **A**c si aperte dicat: **H**umiliter impēdite bonū proximis: qz scitis vobis non a vobis esse qđ habetis. **Q**uelibet em̄ penna virtutis cū ad p̄ximū impartiendo tendit: recta nō erit si humilitate caruerit. **S**equit̄

¶ **U**numquodq; duabus alis velabat corpus suū: ⁊ alterū similiter velabatur.]

Quia per corpus actio: per alas vero virtutes signantur: supra iam diximus. **E**t cum dicat:

¶ **S**ub firmamento autem pen

ne eorū recte alterius ad alterū.

Querendū est qualiter subdit. **U**num quodq; duabus alis velabat corpus suū. **Q**ua in re hoc pasēter indicat: quia ⁊ pēnas alias ad alterū tendebant: ⁊ tamen duabus alis corpus propriū velabāt. **Q**uid est hoc: nisi quia sic debemus virtutes quas accepimus alijs impendere: vt ⁊ ea in quib⁹ peccauimus: nō desinamus caute cogitare: ⁊ reatū nostrū quoti die per timorē ⁊ penitentiā plangere. **D**uas em̄ alas superius quibus corpus velatur: timorē ⁊ penitentiā diximus. **S**ic ergo in charitate crescimus: ⁊ pēnas tendamus in p̄xios: vt nunq̄ desinam⁹ cogitare ⁊ plangere nosmetipsos. **P**enne tēdant luxta: penne cooperiāt corpora: vt ⁊ de bonis a cibus prebecamus exēpla: ⁊ mala que egimus abscondāt a iudicio timorē ⁊ penitentiā. **I**n translatiōe autē veteri de his alis dicitur:

¶ **S**ingulis due coniūcte ⁊ tegentes corpora eorum.]

In quibus verbis intelligit̄: quia rāpe erant pēne que iungebant alterius ad alterū: ⁊ ipe que eorū corpora cooperiebant. **Q**uod per figuraz bene accipit̄: quia ille nos virtutes apud omnipotentē deum protegūt: quas ex charitate proximis impartimur atq; coniūgimus. **C**um quibus dū cōcorditer viuim⁹: mala que fecimus velamus. **P**ossunt ergo etiā per has alas duo p̄cepta charitatis intelligi: **A**mor scilicet dei ⁊ proximi. **A**mādo em̄ deū nostra in nobis mala persequimur: idest corpus velamus. **D**iligēdo autem proximi ⁊ ei in quo prodesse possumus festinam⁹: idest alas ad alterū tendimus. **H**ec autē quod subdit. **E**t alterū similiter velabat: in translatiōe veteri non habet. **E**t queri potest: cur postq̄ dictus est. **U**numquodq; duabus alis velabat corpus suū. **S**ubjūgitur. **E**t alterū similiter velabat. **T**ranslatiōe autē septuaginta interpretū: aquile ⁊ theodotidis ⁊ symmachil sollicitē per scrutātes: nihil ex his verbis inuenim⁹.

Sed beati hieronymi scripturā legentes agnouim⁹: quia hāc sententiā in hebreā veritate ita positā: non quidē iuxta verbū sed iuxta sensum inuenerit. **Q**ueri ete s̄m potest cur post q̄ dictum est. **U**nūquodq; velabat corpus suū. **S**tatim subditur. **E**t alterū similiter velabat. **S**i enim diceret vnū ex altero: et alterū loquendi ratio staret. **P**ostq̄ vero dictū est. **U**nūquodq; **C**ur addit: alterū cum in vnoquoq; omnes cōprehendunt? **S**ed si et perfectozū vitā et proficiētū merita distinguimus: et vnūquodq; et alterū non irratiōabiliter positū videmus. **Q**ui em̄ et sua desent: et virtutū pennas ad proximos in exemplū tendūt: p̄culdubio perfecti sunt. **S**ūt autē tē pleriq; paruuloz: qui eoz lachrymas conspiciūt et imitant: et q̄ nudi in suis prauitatibus esse potuissent: sanctos vigilātiorez et viros cōsiderant: mox suis prauitatibus irati accendunt: et in flammā ad penitentiā: atq; vt velare sanctos corpora sua conspiciūt: ita ipsi quoq; lachrymarū suarum alis velant. **S**eipos em̄ magnis increpatiōibus ferūt: cur qui virtutes nō habēt peccata sua minime deploant: si et illi adhuc plangere nō desistūt: qui iam virtutū pennas per exempla ad primos tendūt. **I**n quibus verbis necesse est vt nos qui paruuli adhuc sumus perfectoz semp et virtutes et lachrymas ante mētis nostre oculos ponam⁹: imitemur que in illis aspiciamus: vt dū ceperimus per incrementa crescere: possimus ab illo districto examine mala que fecimus: velare. **I**n assiduis em̄ fletibus in quottidiana nostra penitentiā: habemus sacerdotē in celis qui interpellat pro nobis. **D**e quo etiā per **J**ohannē dicit. **S**i quis peccauerit: aduocati habemus apud patrem iesum xpm̄ iustum: et ipse est p̄piciātiō pro peccatis nostris. **1.** **J**ohis. **2.** **E**cce exultat animus cū aduocati nostri potentia audimus. **S**ed exultationē nostrā iternū remordet timor: quia ipse qui nobis aduocatus est: dicit iustus. **N**os em̄ causas iniusticie habemus: iustus vero aduoca-

tus iniustas causas nullomodo suscipit: nec verba dare pro iniusticia consentit. **Q**uid ergo agim⁹ charissimi fratres mei? **S**ed ecce occurrit animo quid agamus. **M**ala que fecimus: et deseramus et accusemus. **S**criptū est. **I**ustus in principio accusator est sui. **P**rouerb. 18. **Q**uilibet etem̄ peccator cōuersus in fletibus laz iustus esse inchoat: cū ceperit accusare q̄s fecit. **C**um em̄ iustus nō sit: qui cōtra suam iniusticiam iam per lachrymas seuit. **I**ustus igit aduocatus noster: iustos nos defēdit in iudicio: quia nosmetipos et cognoscimus: et accusam⁹ iniustos. **N**on ergo in fletibus nō in actib⁹ nostris: sed in aduocati nostri allegatiōe confidamus: q̄ viuūt et regnat cum patre in vnitāte spiritus sancti deus: per omnia secula seculorum Amen.

ExPLICIT omelia. VII.

Incipit Omelia. VIII. que interpretat in primo capitulo: ab illa parte. **E**t audiebā sonū alarū et. vsq; ad illam partem. **E**t audiui vocem loquentis in principio secūdi capituli.

Quod per exempla iustoz multū proficiāt: superioris locutiōis sine tractatū est. **A**tq; hoc ip̄m p̄pheta nobis certius aperit: cū his que dixerat adiungit.

Et audiebā sonū alarū quasi sonū aquarū multarū.

Solent in sacro eloquio per aquas populi designari. **U**nde per **J**ohannē dicitur: **A**que vero sunt populi. **E**cce itaq; autē aquis popul⁹ designat: q; et in vita sonū habet ex tumultu carnis et q̄tidie defluit ex decursu mortalitatis. **E**t autē sepe iā dixerimus: ale animalū sūt virtutes sanctoz. **Q**uid est ergo quod propheta alarū sonū audit: quasi sonū aquarū multarū: nisi quod ex omnipotentis dei pietate ille ale

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

virtutū que in paucis prius sanctis sonabāt: iam nūc predicatiōe diffusa: in multo tū populorū conuersatiōe resonāt. **I**ncarnato em̄ passo ac resurgente dño: pauca pennata animalia fuerūt: quia rari valde existerūt qui celestia desiderarēt: et virtutū pēnis se in alta suspenderēt. **S**ed post q̄ diuinitatis eius p̄dicatio in mūdo diffusa est: quāti iam paruuli: quāti grauiorētes: quāti fortes iuuenes: quāti imbecilles: quāte cōuerse peccatrices: quāte an̄ virgines per fidē: per spem: per amorē ad celestia euolat. **Q**uis dicere: quis estimare sufficiat: **E**cce alarū sonus qui prius in paucis animalibus fuit: iam nūc in populis resonat: iam nūc in multitudie als mūdi multitudinē ad celeste desiderū pēne virtutū leuāt. **B**ene ḡ d̄r: et audiebā sonū alarū quasi sonū aquarū multarū. **Q**ui sicut p̄dati sumus: ille virtutū sonus: qui in aure dei prius ex paucis sanctis fact⁹ est: postmodū ex aquis multis: id est ex innumerabilib⁹ est populis multiplicat⁹. **P**e quo adhuc sono bene addit. **Q**uasi sonū sublimis dei. **Q**uid est qd̄ alarū sonus in sanctis animalibus quasi sonus sublimis dei dicit⁹: nisi qd̄ omnipotens deus et ipse implet mentes sanctorū celesti desiderio: et ipse ex audit impleras. **I**pse etenim creat in sancto rū cordibus amorē: et ipse ex amantib⁹ cordibus suscipit precē. **N**egationē suā petrus fleuit amare: sed tamē illi premitit: quia iesus resperit petrū. **L**uce. 22. **V**enit maria magdalene post multas maculas culpe: ad pedes redēptoris nostri cū lachrymis. **L**uce. 7. **S**ed quis illā infudit intus: nisi qui benigne suscepit foris. **Q**uis illā ad lachrymas vergebat per cōpunctiōis spiritū: nisi qui hāc exterius corā simul recubentibus recipiebat ad veniam? **R**edemptor: ḡtē noster peccatricis mulieris mentē extergebat: cuz de culpa compungeret: suscipiebat vt a culpa liberaret. **B**ene ergo iste alarū sonus: quasi sonus sublimis dei dicit⁹. **Q**uia quicqd̄ in sanctorū virtutibus agit: eius est gratie q̄ merita largit: qui recte per prophetā sub

limis deus esse memorat. **E**saie. 57. **I**n scriptura etenim sacra aliquādo deus nūcupatiue em̄ dicit: sicut scriptū est. **E**cce cōstitui te deū pharaonis. **E**xo. 12. **E**t sicut moyses ait: **S**i quis hoc vel illud fecerit: applicabit ad deos videlicet ad sacerdotēs. **E**xo. 22. **Q**ui rurū dicit: **D**ixi nō detrahes: id est sacerdotibus. **I**bidē. **E**t sicut psalmista ait: **D**eus stetit in synagoga deorū: in medio autē deos discernit **p̄s. 31.** **E**ssentialiter autē deus dicit⁹: sicut ad moisen dicit⁹: **E**go sum deus p̄ris tui: deus abraā: deus ysaac: deus iacob. **E**xo. di. 3. **U**nde paulus ap̄tius volens nūcupatiuū dei nomē ab essentiali discernere: de redemptore nostro locutus est dicit⁹: **Q**uorū patres ex quibus xp̄us scdm carnē qui est super om̄ia deus benedict⁹ in secula. **R**om. 9. **Q**ui em̄ nūcupatiue dicit⁹ deus inter om̄ia. **Q**ui vero essentialiter deus super om̄ia est. **E**t ergo ostendit ret xp̄m naturaliter deū: nō hunc deū tantūmodo: sed deū super om̄ia esse memorauit. **Q**uia et electus quisq̄ sicut premisimus: vel in exēplo iusticie prerogādo positus dici deus potest: sed inter om̄ia quoniam nūcupatiue deus. **X**p̄s autē deus est super om̄ia: quia naturaliter deus. **Q**uē ergo paulus deū sup̄ om̄ia: hūc ezechiel p̄pheta deū sublimē nominat. **P**ost q̄ uero dictum est:

Audiebā sonum alarū quasi sonū aquarū multarum.]

Quia adhuc additur.

Quasi sonū sublimis dei.]

Etā hoc intelligere possumus: qd̄ futurū electis om̄ibus scimus. **A**larum em̄ sonitus sicut dixim⁹: fuit in p̄dicatoribus sanctis. **A**quarū sonitus in cōuersis et sequētib⁹ p̄pulis. **S**ed idē ipse sonitus erit quādoq̄ sonus sublimis dei. **Q**uia multitudo que nūc ad fidē per sanctos doctores trahit⁹: quādoq̄ in celestē patriā congregat⁹: vt ibi om̄es electi sine fine laudent cū uiderint sine fine que laudent. **E**t quia

hic perfecte corpus redemptoris efficitur omnis multitudo sanctorum iuxta pauli vocem dicentis. Et ipsa creatura liberabit a seruitute corruptiois in libertate glorie filiorum dei. Rom. 8. Que ita tunc inherent ut eis de corruptioe que per resurrectionem vincitur: nihil in suo sancto amore contradicat: sed unita glorie sui redemptoris fiat. Recte dicitur: Quasi sonus sublimis dei. Notandum est ordo describitur: quia prius sonus ex aliis animalium: qui postmodum quasi sonus aquarum multarum: ad extremum vero: quasi sonus sublimis dei dicitur.

Quod enim prius predicauerit sancti: hoc postmodum crediderunt atque tenuerunt cõuerfi ad fidem populi: qui ad extremum quoque liberatori omnium reddent laudem in celestibus aliis in celestia iam subleuati. Sonus itaque animalium fit sonus aquarum: et sonus aquarum fit quasi sonus sublimis dei. Quia laudem omnipotentis domini quam prius in mundo paucis: hanc postmodum multi clamauerunt. Et quam nunc multi clamant cum adhuc eis in semet ipsis sua corruptio repugnat: hanc in celestia patria electi omnes suo iam capiti uniti resonabunt. Adhuc autem sanctorum animalium opera virtutes describuntur: cum subditur.

Cum ambularent quasi sonus erat multitudinis ut sonus castrorum.]

Si per sonum sublimis dei: laus nostri creatoris in celestia patria designat: mirandum non est quod rursus ad sanctorum opera in hac adhuc vita uiuentium propheticus sermo refunditur. Quia sanctus spiritus in corde prophetarum quod simul ostendit intus: non simul eijcit per linguam foras. Aqua quippe scientie qua prophetantis animus repletur: in contemplatione vehementer exuberat. Sed quia angustus est spiritus omne os hominis: id est foramen carnis: ad explendam illam immensitatem que conspicitur: proferendo lingua variatur. Postquam ergo sonum alarum quasi sonum sublimis dei esse contempsit in celestibus: rursus ad terras redit: et penata antilia qua id hic agant loquitur: ut illic summa

mereantur dicens:

Cum ambularent quasi sonus erat multitudinis ut sonus castrorum.]

Cum predicatores sancti mundo predicando et trahendo circueunt: animalia ambulat. Et quod hi etiam quod colligunt statim ut crediderint in laudem nostri creatoris exurgunt: sicut sonus quasi sonus multitudinis. Et quod in predicatioe eadem bellum contra aereas potestates sumunt. Recte subiungitur. Ut sonus castrorum. Cum sanctis predicatores fideles populi coniunguntur: contra malignos spiritus in punctu fidei multitudinis castrorum fiunt. Et dum quotidie fideles quoque celestibus desideriis replentur: terrena despicuntur: dura sibi pro amore superne patrie proponuntur: contra potestates aereas castra fiunt quia armati fide et bonis operibus muniti gradiuntur. Quasi enim quibusdam castris spiritalis exercitus per paulum dicitur: Induite vos armatura dei: ut possitis stare aduersus insidias dyaboli: quia non est nobis colluctatio aduersus carnem et sanguinem: sed aduersus principes et potestates: aduersus mundi rectores tenebrarum: contra spiritualia nequicie in celestibus. Ephe. 6. Sanctorum ergo multitudinis castra sunt: que bellum contra potestates aereas susceperunt. Unde sancta et vniuersalis ecclesia ita sub specie dilecte describitur ut dicat. Pulchra es amica mea suavis et decora sicut hierusalem: terribilis ut castrorum acies ordinata. Cant. 6. Quia enim hierusalem pacis visio interpretatur: cuius nomine patria celestis exprimitur: sancta ecclesia suavis et decora ut hierusalem dicitur: quia eius vita et desiderium visioni iam pacis intime comparatur: ut in eo quod auctorem suum diligit quod eius specie videre concupiscit. De quo scriptum est. In quem desiderant angeli prospicere. I. Petri. 1. pro ipsa iam amoris sui desideria angelis summis dicat. Que quantum deo amabilis efficitur: tanto agit ut malignis spiritibus terribilis fiat. Qualiter autem sit terribilis sublimata comparatio ostendit: id est ut castrorum

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

rū acies ordinata. **Cantl. 6.** Quid est qđ sancta ecclesia hostibus suis vt castrorū acies sit timenda. Non enim a magno intellectu vacat ista cōparatio: et iccirco est subtiliter intueñda. **Scimus et cōstat:** quia castrorū acies tūc hostibus terribilis ostēdit: quādo ita fuerit cōstipata atq; densata: vt in nullo loco interrupta videatur. **Nam** si ita disponit: vt locus vacuus per quē hostis possit ingredi, dimittat: profecto iam suis hostibus terribilis nō est. **Et** nos ergo cū contra malignos spiritus spiritalis certaminis acie ponimus: summo per se necesse est: vt per charitatē semp vni ti atq; cōstricti: et nunq; interrupti per discordiā inueniamur. **Q:** si quelibet bona in nobis opera fuerint: si charitas desit: per malū discordie locus aperit in acie: vnde ad feriēdos nos valeat hostis intrare. **Antiquus** vero inimicus castitate in nobis si sine charitate fuerit: nō timer: qz ipse nec carne premitur: vt in eius luxuria dissoluat. **Abstinentiā** nō timer: quia ipse cibo non vit: qui necessitate corporis nō eget. **Distributionē** terrenarū rerum nō timer: si eidē operi charitas desit: quia diuitiarū subsidij nec ipse eget. **Valde** autem in nobis charitatē veram: id est amorem humilē quē nobis vicissim impendimus timer: et nimis cōcordie nostre inuidet: quia hāc nos tenemus in terra: quaz ipse tenere nolēs amisit in celo. **Bene** em̄ dicit: **Terribilis** vt castrorū acies ordinata: quia electorū multitudinē eo maligni spiritus pertimescūt: quo eos per charitatis concordia vnitos contra se et cōglobatos a p̄clit. **Quanta** autē sit concordie virtus ostendit: cum sine illa virtutes relique virtutes nō esse demonstrant. **Magna** em̄ est virtus abstinentie: sed si quis ita ab alimentis abstineat: vt ceteros in cibo diiudicet: et alimenta eadem que deus creauit ad percipiendū cum gratiarū actione fidelibus etiam dampnet: als donet. **Romañ. 8.** quid huc virtus abstinentie facta est: nisi laqueus culpe? **Unde** per

psalmistā quoq; nullam esse abstinentiā sine cōcordia designans ait: **Laudate** em̄ in tympano et choro. **ps. 150.** In tympano enim corium secum resonat. In choro autem voces eōcorditer cantant. **Quid** ergo per tympanum: nisi abstinentia? **Et** quid per chorū: nisi charitatis concordia designat? **Qui** itaq; sic abstinentiam tenet: vt concordia deserat: laudat quidem in tympano: sed non laudat in choro. **Et** sunt nonnulli qui dum plusq; necesse est student: a proximorū pace resiliunt: dum eos velut ebetes stultosq; contempnūt. **Unde** per se veritas admonet dicens: **Dabete** in vobis sal: et pacē habete inter vos. **Marci. 9.** **Et** quisquis habere sal sapientie studet: curet necesse est quatenus a pace concordie nunquā recedat. **Quod** vero de his duabus virtutibus diximus: hoc de ceteris omnibus sentiendum est. **Unde** terribiliter paulus admonet dicens: **Pacem** sequimini als sectamini cum omnibus: et sanctimoniam sine qua nemo videbit deum. **Hebreo. 12.** **Qua**rem nil sine concordia deo placeat: ipsa per se veritas demonstrat dicens: **Si** offers munus tuum ad altare: et ibi recordat⁹ fueris: quia frater tuus deliquit als habet aliquid ad uersum te: relinque ibi munus tuū ante altare: et vade prius recōciliari fratri tuo: et tunc veniens offeres munus tuū. **Mathei. 5.** **Ecce** a discordantibus accipere non vult sacrificiū: holocaustum suscipere recusat. **Hinc** ergo perpendite quantum sit malum discordie: ppter quod et illud abijcitur: per quod culpa laxatur. **Quia** vero electi semper in charitate coniuncti sunt: et hec eadem eorum charitas forum laudis reddit auctori: malignis vero spiritibus: id est antiquis suis hostibus penam incutit timoris. **Recte** nunc de penatis animalibus dicitur.

Cum ambularent quasi sonus erat multitudinis: vt sonus castrorum.]

Libet autem ab exortu sancte ecclesie si dei oculos vsq; ad finem mundi tendere: & hec eadem castra quomodo ambulent: & videre. **C**astra enim multitudinis appellatur exercitus cum in procinctum pergunt: aut in certo quolibet loco in itinere demorantur. **C**astris ergo via est presentis seculi omnibus concorditer viuentibus sanctis. **A**lia autem sunt castra predicantiu: qui huc illucq; pro colligendis animabus in sancti operis procinctu laborant. **A**lia castra continentiu: atq; ab hoc mundo recedentiu: qui contra malignorum spirituu bella quotidie in corde se preparant. **A**lia castra bonorum coniuuatorum: qui viuentes in amore omnipotentis dei concorditer: sic vicissim sibi carnis debitum soluunt: vt tamen quid deo de bonis operibus debeant: nullatenus obliuiscantur. **S**ed & si qua (vt homines delinquit) hec incessanter pijs actibus redimunt. **Q**uia ergo distincti fidelium ordines: ab exortu sancte ecclesie vsq; ad finem mundi concorditer viuentes: contra potestates aerias dimicant: castra ambulat. **E**t fit quasi quidam castrorum sonitus: quia in eis ad laudem omnipotentis dei & virtutu gladij: & arma miraculorum sonant. **D**e sanctis vero animalibus adhuc subditur.

Cumq; starent dimittebantur penne eorum.]

Stant sancta animalia quando ad que dei sunt: intenta contemplatione considerant. **S**ed eorum penne deponuntur: quia dum alta dei iudicia aspiciunt: sue in eis virtutes vilescunt. **Q**uod aperte exponitur cum statim subdit.

Nam cum fieret vox super firmamentum quod erat super caput eorum stabant et submittebant alas suas.]

Firmamentum superius subintellectu duplici iudicauimus exponendum. **D**os

sunt enim sicut dictum est: firmamenti nomine celestes virtutes intelligi. **E**t potest firmamenti nomine incarnatus vnigenitus per hoc quod in eius natura nostra ad eternitatem firmata est designari. **P**rius ergo quid sentiam? de angelis: & post modum de domino angeloru loquamur. **E**cce enim dicitur: **C**um fieret vox super firmamentu: stabant & submittebant alas suas. **Q**uo in loco hoc primus sciendum est: quia non submitti alis submittere ab inferiori ad superiora tendere: sed a superioribus ad inferiora alas deponere: debet intelligi: propter hoc quod premissus est. **C**um starent demittebantur penne eorum. **Q**uerendum itaq; nobis est: que sit vox que super firmamentu fit alis sit. **S**ed eandem vocem melius intelligim? si ab imis ad superiora gradientes: quasi quibusdam passibus ascendamus. **S**icut auditus corporis excitatus voce: ita sensus mentis excitatur intellectu qui de interioribus agitur. **V**ox ergo est in mente quia quidam sonus intelligentie. **S**ed sciendum est: quia nostris sensibus: aliquando vox carnis loquitur: aliquando vox anime: aliquando vox firmamenti: aliquando vox que super firmamentu est. **P**onamus ergo ante oculos quod quispiam sit lesus a proximo: qui ex humana ratione cogitat: vt vicem lesioni reddat: malum pro malo retribuatur. **H**uic vox carnis loquitur in mente: quia cum diuina mandata precipiant: bene nos facere his qui nos oderunt: quisquis male facere se odientibus cogitat: in eius animo carnis vox sonat. **M**ulta terrena quotidie agimus: post hec ad orationem redimus: accenditur ad compunctionem animus: sed earum rerum quas egimus ymagines versantur in mente: & intentionem compunctionis prepediunt in oratione. **E**t quod volentes foris agimus alis egimus hoc interiorius patimur inuiti. **E**t quedam cogitationu fantasmata mentem per imagines corporeas dispergant: ne stricte tota in oratione se colligat. **H**ec quoq; vox carnis est

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

Cū vero ista subīgimus: atq; ab oculis mentis cūctas corporeas imagines ef fugamus ipam in nobismetipsis naturam anime querētes: qualis sit que carnē viuificare potest: sed semetipam stringere in bonis cogitōibus sicut desiderat nō potest: inuenim⁹ quendā intellectualē spiritū: per creatoris potentā viuente: corpus qđ sustinet viuificantē: sed tamen obliuioni subditū: mutabilitatē subiectū: quē sepe timor afficit: leticia extollit. **I**pe itaq; intellectus ante uox eius est: quia sonat qđ est. que tamen adhuc uox sub firmamēto est. **S**ed transcēdentis animalis animā uocē de firmamēto querimus: cū illa sanctorū angelorū in numerā multitudinē in oī potētis dñi cōspectu qualis sit inuestigamus: que sit in eis sine fine festiuitas uisionis dei: que leticia sine defectu qđ amoris ardor nō crucians: sed delectās: quātū in eis sit desideriu uisionis dei cū facilitate: et quāta facie tas cū desiderio: in quibus nec desideriu penā generat: nec facietas fastidiū parit: quomō inherendo beatitudinī sint beati: quomō contemplādo semp eternitatē sint eterni: quomō conitūcti uero lumini facti sint lux: quomō aspiciētes semper incōmutabilē: mutati sunt in incōmutabilitatē. **S**ed cū ista de angelis cogitamus: adhuc uox de firmamēto est: nō super firmamentū. **T**ransseat ergo animus et ab ipsis transcēdat omne qđ creatū est: in solo creatoris sui lumīe fidei oculos figat: qđ unus uiuificet omnia que als qui creauit deus: qđ ubiq; est: et ubiq; totus est: qđ in circūscriptus et incōprehensibilis sentiri potest: et uideri non potest: qđ nusq; deest: et tamen ab iniquorū cogitatioibus longe est: qđ nec ibi deest: ubi longe est: quia ubi nō est per gratiā: adest per uindictā: qđ omnia tangit: nec tamē omnia equaliter tēgit. **Q**uedā em̄ tangit ut sint: nec tamē ut uiuant et sentiāt: sicut sunt cūcta insensibilia. **Q**uedā tangit ut sint et uiuāt et sentiāt: nec tamen ut discernāt: sicut sunt bruta animalia. **Q**uedā tangit: ut sint: uiuāt: et sentiāt: et discernāt: si-

cut est humana et angelica natura. **E**t cū ipse nunq; sibi metip̄ sit dissimilis: dissimiliter tamen tangit dissimilia. **U**bique p̄sens est: et inueniri uix potest: qđ stantē sequimur et apprehēdere nō ualem⁹. **P**onamus ergo ante oculos mentis: que illa natura sit que tenet omnia: implet omnia: circūplectit omnia: supercedit omnia: sustinet omnia. **N**ec alia ex parte sustinet: atq; alia supercedit: neq; alia ex parte implet: atq; alia circūplectit: sed circūplectēdo implet: implēdo circūplectit: sustinēdo supercedit: supercedēdo sustinet. **H**ui⁹ nature potētā cū strictus in ea cogitat animus: uox super firmamentū fit. **Q**uia eius intellectū cōspicit als cōcipit qui et angelorū sensum sua incōprehensibilitate transcēdit. **C**um ergo uox super firmamentū sit: stant animalia et submitūt alas suas: quia sanctorū mētes cū creatoris sui potētā intentā cōtemplatiōe considerāt: uilescunt eorū antio uirtutes quas habēt. **E**t tāto sūt apud se humiles: quāto eis illud altū est: qđ super angelos sonat. **F**ortasse em̄ doctores sunt: sed cū ceperint tacita mēte cogitare que sit ineffabilis dei sapiētia: que mentes hominū sine strepitu uerborū docet: et quomō hec eadē sapiētia s̄ auditorū mētes nō doceat uox docentiū vacue laborat: sua eis prōtinus doctrina uilescit: quia neq; qui plantat est aliquid: neq; qđ rigat: sed qui incrementū dat deus. **F**ortasse pphete sunt: sed cū tacita mente cōsiderant: quia prophete sue oculo simul omnia diuinitatis mysteria penetrare nō possunt. **Q**uoniam sicut ait ap̄tus. **E**x parte cognoscimus: et ex parte pphetam⁹. **1. Corinth. 13.** **I**n illa immēsitate secretorū uident: quia partū est omne qđ uident: atq; ex ipa altitudine luminis cōsiderant: qđ minus sit il lud qđ intēto oculo quasi per rimas uiderūt. **P**onāt ergo alas suas cū uox super firmamentū fit: id est humilient in eo qđ apprehendūt: cum supna conspiciūt: que ab eis cōprehendi nō possunt. **S**epe etiā sanctorū cogitatioibus ipa que habēt bona blā

diunt: vt eorū mētes in aliqua sui fiducia eleuent: sed protinus ad occulta dei iudicia recurrūt: quomodo alij ex virtutibus ad infernū per elationē corruūt: alij ex vicijs correcti: ad celū per humilitatē leuātur. Unde nos ad humilitatē reuocās ppheta terribiliter als terret et admonet dicens: Venite et videte opera dñi: q̄ terribilis in cōsilijs super filios hominū. ps. 65. Quis em̄ digne considerare valeat: quātus super nos terror sit cōsilioꝝ dei: quādo alter ex virtutibus in fine tēdit ad vicia: alter ex vicijs in virtutibus cōcludit finē. Quia iuxta Salomōis vocem. Sunt iusti atq̄ sapientes et opera eorū in manu dei: nec tamen scit homo vtrū amore: an odio dignus sit? Eccl̄s. 9. sed omnia in futuro seruauit incerta. Ibidē. Et est vita que videt hominibus recta: et nō uisumū eius ducit ad mortē. Proverb. 14. Hec itaq̄ occulta iudicia et profunda cogitare: quid aliud est q̄ alas deponere id est de nulla tā virtute cōfiderē: sed sub magno timore trepidare: Siue em̄ omnipotētis dei naturā cōsiderēt: siue eius iudicia perpendāt: trepidant: pertimescūt. Eis ergo quasi alas deponere: est virtutes quas habēt humiliare. Sic abraham alas deposuit: qui quādo loqui cū deo cepit: puluerē et cinerē se esse cognouit dicens: Loquar ad dominū meū cū sim puluis et cinis. Genes. 18. Sic moyses alas deposuit: qui eruditus omni scientia egyptioꝝ: moꝝ vt verba dñi audiuit: verba se nō habere deprehēdit dicens: Obscuro dñe nō sum eloquēs ab heri et nudius tertius: ex quo locutus es ad seruū tuū impenitioris et tardioris lingue sum. Exod. 4. Ac si aperte diceret: Postq̄ a te verba vultē audio: cōsulum me in verbis prioribus agnosco. Sic esayas cui⁹ vita dom̄o ad predicandū placuerat: cū eundē dominū cōtemplatus carbone de altari in ore tacitus est: ait: Mihi quia tacui: quia vir pollutus labijs ego sum. Esaiē. 6. Ecce ad superiora subleuatus: sibi metip̄i de labioꝝ pollutioe displicuit: nisi em̄ celestis

mūdicte alta cōspiceret: sese iudicabilem nō inuenisset. Sic loquēte domino diemias clamat: **A**a a dñe deus: ecce nescio loqui: quia puer ego sum. Hierem̄. 1. Iuxta ea enim verba que audiebat: verba se nō habere cognouerat. Sic daniel sublimem visionē videns: per plurimos dies elanguit et egrotauit. Daniel. 8. Quia et hi qui in virtutibus fortes sunt: cū altiora dei conspiciūt: in sua sibi met est imitatio ne infirmi atq̄ imbecilles sūt. Sic beatus Job de quo domin⁹ amicis illius dixit: Non estis locuti corā me rectū: sicut seruus meus Job. Job. 42. Cum verba dei colloquētis audiret: respondit dicens: Insipienter locutus sum: et que ultra modū excederēt scientiā meam. Ibidē. Et paulo post. Idcirco ip̄e me reprehendo: et ago penitentiā in fauilla et cinere. Ibidem. Qui em̄ quantū ad homines sapiēter locutus fuerat: loquentē sibi deū audiens: insipienter se locutum fuisse reprehēdit. Quia in cōtemplatiōe vere sapiētie: sua ei sapientia vilit. Ad vocē ergo desuper venientē anialia alas deponūt: quia virtutē dei siue in natura sua cōtemplari requiramus: siue in occultis iudicijs inuestigare cogitemus: pro eo qd̄ eius alta nobis impenetrabilia sunt: nostra nobis si qua inesse bona credebant vilesunt. Et qui in quātilacūq̄ scientiā volare credebamus inuisibile super nos naturā: et impenetrabilia eius iudicia perpēdentes: submissis alis humiliter stamus. Sequit̄.

¶ Et super firmamentū quod erat imminēs capiti eorū: quasi aspectus lapidis saphyri: similitudo throni. Et super similitudinē throni: similitudo quasi aspectus hominis desuper.]

¶ Quid per thronū: nisi ille virtutes angelice designant: que ip̄os quos angelos dignitate loci superioris excedūt. Nam cum angeli nūcij dicant: et sepe angeli ad annūcianda quedā hominibus veniant:

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

throni missi ad ministeriū nunciū nusquā legunt: quia eis longe sublimius creator omnium presidet. Unde paulus apostolus ordines celestium agminū quos ad tertium celū raptus viderat describens ait: **Sive throni: sive dominatiōes: sive principatus: sive potestates: omnia per ipsum et in ipso creata sunt.** **Kolof. 1.** Thronus igitur ante eos angelorum ordines dixit: quibus illos prelatos esse cognouit. Bene autem thronus lapidi saphyro comparat: quoniam nā lapis saphyrus aerium habet colorem. **Virtutes ergo celestium lapidi saphyro designant: quia hi spiritus quibus deus omnipotens altius presidet: superioris loci in celestibus dignitatem tenent.** Super thronū vero similitudo hominis: quia et super illas virtutes que et ipsos angelos antecedunt: nostri est gloria redemptoris. **Notandum ergo qui ordo seruat.** Super animalia enim firmamentū: super firmamentum thronus: super thronū homo esse describitur. **Quia et super sanctos homines ad huc in hac corruptiōe corporis viuentes angeli: et super angelos superiores et deo proxime angelice potestates.** Super potestates vero deo proximas eleuatus est mediator dei et hominum: homo christus Iesus. **1. Tymoth. 4.** Si vero ut predixim⁹ firmamenti nomine mediator dei et hominum pro assumpta humanitate debet intelligi quia sub vnus nominis appellatiōe solent per prophetie spiritū multa signari. **Vox super firmamentū facta est: que super baptisatū dominū de celo sonuit: dicens: Tu es filius meus dilectus: in te complacui.** **Luce. 4.** Vel sicut per euangelistam aliū dicit: **Hic est filius meus dilectus: in quo mihi complacui.** **Matth. 3. et 17.** Queramus igitur: quomodo hanc vocem animalia audiunt: et alas deponunt? **Abacuc propheta requisitus dicit: Domine audiui auditū tuū et timui: considerauit opera tua et expaui.** **Abac. 3.** Quid est autē quod pater de filio loquitur dicens: in quo mihi complacui. **Omnes enim qui penitendo corripit aliqua que fecit: coipso quo penitet**

se sibi displicuisse indicat: quia emendat quod fecit. **Et quia omnipotēs pater sicut intelligi ab hominibus poterat: humano modo locutus est de peccatoribus: dicens: Penitet me fecisse hominē super terrā.** **Gen. 6.** quasi sibi metipsum displicuit in peccatoribus quos creauit. **In solo autē sibi vnigenito domino nostro ihesu christo complacuit: quia hūc inter homines hominē creasse eum nō penituit: in quo peccatū nullomodo inuenit.** **Sicut de illo per psalmistā dicit: Iurauit dominus et non penitebit eū: tu es sacerdos in eternū: secundum ordinem melchisedech.** **ps. 109.** **In solo ergo sibi redemptore nostro complacet pater.** **Mar. 1.** quia in solo non inuenit culpā: in qua se reprobū hēdit quasi per penitentiam. **Sancta itaque animalia vocē super firmamentū audiant et pertimescāt.** **Quia si solus sine peccato est in eius innocētia inspicitur: in quātis ipsa quotidie delinquāt: que necesse est ut incessanter desceāt.** **Considerāt quos quia et ipse auctor vite: sine passiois dolore ex hac vita nō exiit: et ergo hec vox super firmamentū facta est: quia omnipotentis patris sententia etiā de morte ac resurrectione vnigeniti processit.** **Sed cū vox super firmamentū fit: stant animalia et submitunt alas suas: quia sancti quique cū ipsum quod vnigenitū flagellatū in hoc mūdo conspiciunt: deponunt si quid de suis meritis presumunt.** **Nam si ipse hinc sine flagello non exiit: qui venit sine peccato: quomodo flagellis digni nō erūt: qui huc cū peccato venerūt?** **Ipsū ergo firmamentū quod est super caput animalium: id est quod transcendit mētes sanctorum: habet super se vocē: quia redemptor noster eā quā cum patre disposuit ex diuinitate sententiā: pertulit in carne quā audientes iusti terrenē et omnē de suis viribus presumptionē deponunt.** **Quibuslibet enim virtutibus polleat: quid digna vita peccatorum: si et eius vita pro nobis flagello subiacuit: que subdita nulli peccato fuit?** **Sed ecce grauis questio nobis oritur cum dicit: Quia super firmamentū quod erat imminēs capiti eorum: quasi aspectus**

ctus lapidis saphyri similitudo throni.] Si enim per firmamentū dñs: et per lapidē saphyrū et similitudinē throni summe ille potestates angelice figurant: quomō super firmamentū: id est super dño als dominū esse credēde sunt. Cum et mox subdit. Et super similitudinē throni similitudo quasi aspectus hominis desuper. Nam si ita ut dictū est firmamentū exprimit dominus: et rursum homo accipit dominus qua ratioe potest intelligi: et ipse sup thronū: et ipse sub throno. Sed astrictos huius questionis nodos ipse soluit de quo loquitur: qui afflatus spiritus sancti ea que clausa sunt aperit. Incarnatus enim vnigenit⁹ patris per hoc quod homo factus est: infra angelos fuit: sicut de eo scriptū est. **U**idisti eū paulominus ab angelis. ps. 8. Resurgēs autem et ascendēs in celos omnibus angelicis potestatis presidet: sicut de illo rursum scriptū est. **O**mnia subiecisti sub pedibus eius. **I**bidē. Et sicut ipse ait: **D**ata est mihi omnis potestas in celo et in terra. **M**atth. 28. Firmamentū ergo sub throno: et homo super thronū est. **E**t per humane assumptionē nature: et ipse est sub angelis nat⁹: et ipse super angelos exaltatus: qui et priusq̄ per resurrectionis exaltatē gloriā: diuinitate super angelos fuit: sed tamē angelis ut dictū est humanitate minoratus: ex qua et morti subiicit: et als at postq̄ mortē resurgēdo calcavit: et humanitatē suam etiā maiestatis bus archangelorū superposuit. **P**rius itaque thronus super firmamentū: et post homo super thronū visus esse describit. **E**t humani generis redemptor humanitatē quā descendendo sub angelis assumpsit: ascendendo super angelos exaltauit. **S**i vero factū euz sub angelis dicimus sicut factū sub lege predicāte apostolo audim⁹ **G**ala. 3. **A**ssumptā ergo humanitatē sub angelis accipimus pro ea minoratōe: in qua dignatus est apparere. **N**am mox ut verbū caro factū est: mox deus homo potestate super angelos fuit. **D**e ipso quippe ante passionē scriptū est. **E**cce angeli

accesserūt et ministrabāt ei. **M**at. 4. **S**ed tamē ut infirmitas eius humanitatis monstraret. **R**ursum de eo scriptū est. **A**pparuit illi angel⁹ de celo confortans eū. **L**uce. 22. **I**n documēto als indumēto ergo vtriusq̄ nature: huic et angeli ministrare huic et angelus confortare describit. **U**nus quippe in vtraq̄ natura: quū qui de⁹ ante secula extitit: hō factus est in fine seculorū. **C**ui tñ ante passionē suā et angeli ministrat: et huic angelus confortat. **P**ost passionē vero atq̄ resurrectionē ei⁹: huic angeli ministrare possunt: sed iam huic confortare nō possunt: quia ut predictū est: et si prius firmamentū sub throno apparuit: iam tñ homo super thronū est. **I**n cui⁹ persona ut ppheta sanctus adiunctionē vtriusq̄ nature se vidisse ostēderet p̄tinus adiūxit.

Et vidi quasi speciem electri.] **Q**uid est quod aspectus hoīs videt in throno quasi spēs electri: nisi quod in electro sic longe superius diximus aur̄ argentūq̄ miscet: ut res vna ex metallis duob⁹ fiat. **I**n qua et per argētū auri claritas tparat: et per auri claritatē spēs clarescit argētū. **I**n redemptore autē nro natura diuinitatis et humanitatis incōfuse vnita sibi met atq̄ diuncta est: ut et per humanitatē diuinitatis eius claritas nris potuisset oculis tpari: et p diuitatē hūana in eo natura claresceret: atq̄ exaltata fulgorē vltra hoc quod creata fuerat h̄ret. **I**pse vero aspect⁹ hoīs sup thronū et spēs electri quā vidit qualis ei apparuerit: adhuc subscribēdo subiūgit.

Uelut aspectus ignis intrinsecus eius per circuitū a lūbis eius et desup. **E**t a lumbis eius vsq̄ deorsum: vidi quasi speciem ignis splendentis in circuitu.]

Quid est quod mediator dei et hominū hō xpus iesus a lūbis et desup aspectū ignis intrinsecus per circuitū habere describit et a lūbis et deorsus speciem ignis splendentis in circuitu. **I**nuestigandū namq̄ est: quare a lumbis et desuper ignē intrinsecus:

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

nec tamen splendentē ignem habere nar-
rat: a lumbis vero ⁊ deorsū habere ignis
speciē dicitur: nō tamen hunc habere in-
trinsecus memorat: quia ⁊ splendentē et
in circuitu hunc habere describit. **Quid**
em̄ lumboꝝ nomine: nisi propago morta-
litate expulsi? Propterea etiā ⁊ leui di-
citur: **Quia** adhuc in lumbis patris erat
cum melchisedech occurreret abrae. **De**
lumbis vero abrae virgo **Maria** exist in
cuius utero vniuentus patris per sanctū
spiritū in carnari dignatus est: ex qua in-
carnatiōe vniuerso innotuit mūdo deus.
Sicut ⁊ per psalmistā dicitur: **Accingere**
gladio tuo circa femur potentissime. ps.
44. **Gladiū** etenim circa femur potētis-
mus sumpsit: quia sermo predicatiōis il-
lius ex incarnatiōe conualuit. **Quid** ve-
ro iste ignis designat: nisi ardorem sancti
spiritus: qui corda que repleuerit incen-
dit. **De** quo ip̄a veritas dicit: **Ignē** veni
mittere in terrā. **Luce.** 12. **Quid** est ergo
quod in hoc aspectu hominis: qui pphe-
te apparuit: a lumbis superius intrinse-
cus per circuitū ignis ardet. **A** lumbis
vero inferius nō ignis intrinsecus: sed in
circuitu respēdet: nisi qđ ante incarnatio-
nē vniuenti redemptoris nostri sola in-
tra se iudea ardorē amoris eius habuit:
post incarnationē vero illius in circuitu
eius ignis respēdit. **Quia** in vniuerso
mundo gentibus claritatē sancti spiritus
effudit. **Præ**ter ergo intrinsecus ignis erat
sed splendor nō erat. **Quia** sanctus spiri-
tus in multis quidē partibus iudeā reple-
bat: sed ad noticiā gentiū: nec dum eius
lumen emicuerat. **A** lumbis vero eius et
deorsum ignis in circuitu respēdet. **Et**
postqđ de virgine carnē sumpsit: in huma-
no genere longe lateq; sancti spiritus do-
na dilatauit. **Et** notandū qđ ignis iste a
lumbis superius per circuitū esse descri-
bit: non extrinsecus sed intrinsecus: quia
amoris flamma sicut dictū est in electis at-
q; spiritalibus viris vbiq; in suis finibus
iudeā repleuit: nec tamen exiebat extrin-
secus: quia sese in multitudinē gentiū nō

dilatabat. **Que** ardoris flamma visa est:
postmodū in circuitu splendet: quia per
mūdi cardines in vniuersis gentibus om-
nipotētis dei cepit amor exrescere. **Erat**
ergo prius ignis intrinsecus cū iacob di-
ceret: **Salutare** tuū expectabo domie se-
nef. 49. **Quod** em̄ salutare dicimus la-
tine hoc verbo hebraico ibesuis dicit. **In**
quo verbo beati **Jacob** mens ostenditur:
quomodo ihesu desiderio ardebat quē se
moriens expectare perhibebat. **Ardebat**
ignis cū **Moyse** diceret: **Si** inueni gra-
tiam in cōspectu tuo: ostende mihi temet
ip̄m vt videam te. **Exod.** 33. **Ardebat** ig-
nis in mēte cū dauid diceret: **Sitiuit** ani-
ma mea ad deum viuū: quando veniā et
apparebo ante faciem dei mei. ps. 42.
Qui incarnationē verbi desiderans ait:
Ostende nobis domie misericordiā tuā:
⁊ salutare tuū da nobis. ps. 84. **Arde-**
bat ignis cum symeon de corruptiōe vite
presentis exire desiderans audiuit. **Non**
prius se visurū mortem: nisi videret xp̄m
domini. **Luce.** 2. **Sed** ecce iam ignis iste
quasi sub lumbis exterius respēdet: quia
vniuersa gētilitas incarnati dei est amor
re succensa. **Quod** tamē intelligi ⁊ aliter
potest. **Quia** redemptor noster de⁹ domi-
nus iesus xp̄us per humanitatē suā homi-
nibus innotuit: qui per diuinitatē notus
angelis ⁊ ante incarnationē fuit. **Nobis**
ergo a lūbis inferius respēdet in circui-
tu: cui⁹ ignis intrinsecus a lumbis supe-
rius ardet in celo. **Quia** illi al̄s illic cele-
stes spiritus eū in diuinitate sua cōspici-
unt: ⁊ amoris eius ignibus accendunt.
Hos vero qui hūc ex assumpta humani-
tate diligimus: adhuc in hac corruptibili
vita positi: splendorē ignis illius foris
habemus. **Tunc** itaq; super thronū est:
qui ⁊ super lumbos ignē intrinsecus ha-
bet in angelis: ⁊ sub lumbis ignē in cir-
cuiu habet in hominib⁹. **Quia** in omne
quod ab āgelis amat: ⁊ per om̄e quod ab
hominibus desiderat vnus est: qui in cor-
dibus ardet amantiū. **Vinc** est em̄ quod
magne ille potestates angelice seraphin⁹

id est incendiū nominant. **Heb. 12.** Pinc de ipso omnium creatore scriptū est. **Deus noster ignis consumens est. Deutero. 4.** Ignis enim dicitur: quia flammis amoris sui incendit mētes quas replet. **Et** de circo se raphā incendiū dicunt: quia potestates ei prime in celis inestimabili amoris eius igne succensi sunt. **Ex hoc igne succensa:** ardēt in terra corda iustorum. **Hoc igne calesfacta** redeūt ad penitentiā corda peccatorū: que inflammata uehementer timorem in amorē uertūt. **Nam** qui prius tabesce re metu ceperūt: postmodū igne amoris flagrāt. **Et** quia eius membra sunt electi angeli in celo: eius membra sunt cōuersi homines in terra. **Unus homo est** qui et super lumbos ardet intrinsecus: et sub lumbis inferius ignis sui splendorē in circuitu emittit: quia et angelos ad amorē suū per diuinitatē tenuit: et homines ad sancti ardoris sui desiderū ex humanitate reuocauit. **Sequitur.**

[Uelut aspectus arcus cū fuerit in nube in die pluuie.]

[Arcū omnipotēs deus inter se atq; homines in signo posuit: ut ultra mundū diluuiō nō deleter dicens: Arcū meū ponā in nubibus: et sit als erit signū federis inter me et inter terrā. Cumq; obduxero nubibus celū: apparebit arcus meus in nubibus: et recordabor federis mei uobiscū. Gen. 9. Unde etiā et in arcu eodem color aque et ignis simul ostendit: qui et ex parte est ceruleus: et ex parte rubicūdus: ut utriusq; iudicij testis sit: unus als vnus uidelicet faciēdi: et alterius facti: sed ita nō ulterius faciēdi: quia mūdus quidē iudicij igne cremabit: sed aqua ita diluuij nō delet. **Quid est autē qd splendentē ignē a lumbis hominis throno presidentis sicut aspectus arcus cū fuerit in nube in die pluuie propheta cōspexit. Quia** enim per ignem sicut dictū est: ardor sancti spiritus designat: que similitudo est arcus: et spiritus ut ignis: qui apparuit quasi aspectus arcus apparuisse diceret. **Sed** si ipsi quam

pdiximus uisioni arcus intendim: quomodo arcus significet spiritū uidemus. **In arcu** quippe sicut prefatus sum aqua et ignis apparet: et post mediatoris aduentū eo uirtus sancti spiritus in humano genere claruit: q̄ ele ctos dei et aqua baptis matis lauit: et igne diuini amoris incensit: quasi enim admixto colore aque simul et ignis: quidā arcus in nube ad propiciationē ponit cū ueritas dicit: nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto nō potest introire in regnū dei. **Jobis. 3.** Quis arcus in nube est in die pluuie: quia in dominica incarnatione in effusione predicationis ostendit: ut ad ueniā corda credentium dño parcente reuocent. **Nubem** enim redēptoris carnē nō in cōuenienter accipim: de qua per psalmistā dicit: **Qui** ponit nubē ascensum suū. **ps. 103.** Nubē quippe ascensum suū posuit: quia is qui diuinitate ubiq; est: carne ad celestia ascendit. **Expleta** uero omni mystica uisione subiūgit.

[Uiderit aspectus splendoris per gyrū: et hec uisio similitudinis glorie domini.]

[Quid enim in uniuerso mūdo sancti spiritus gratia agat aspiciēs ait: Uiderit aspectus splendoris per gyrū. Que uero intrinsecus eiusdē sancti spiritus gloria maneat cōsiderare uolens: sed sicut erat nō ualens subiūgit. **Et** hec uisio similitudinis glorie dñi. **Non** enim ait: uisio glorie: sed similitudinis glorie. **Et** uidelicet ostendat: q̄ quātalibet se intentione mens humana tetenderit: etiā si iam fantasias imaginū corporaliū a cogitatione compescat: si iam omnes circūscriptos spiritus ab oculis cordis amoueat: adhuc tamen in carne mortali posita uidere gloriā dei nō ualet sicut est. **Sed** quicquid de illa est qd in mente resplendet: similitudo et non ipsa est. **Unde** et ille pdicator qui raptus usq; ad tertium celū fuerat: dicebat: **Uidemus** nūc per speculū et in enigmate. **1. Corint. 13.** **Qua** in re nō despicienda nobis questio oritur: quomodo iohānes euāgelista cū

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

erga miracula redemptoris nostri iudeo-
rum perfidia: etiã ex verbis propheti-
cis descripsisset: adiungit dicens: **Hec dixit**
esaias quãdo vidit gloriã eius: et locutus
est de eo. Et si ezechiel vidit quid est quod
esse similitudinẽ glorie: et ille eius gloriã
vidisse describit. Sed cũ iohannes euan-
gelista prius miracula redemptoris nostri
narravit: atq; infidelitatẽ iudeoꝝ postmo-
dum subdidit: hãc eiusdem redemptoris
nostri gloriã que in mũdo apparuit e saiã
vidisse manifestat. Omne enim quod in ter-
ra mirũ diuinitus agit: gloriã omnipoten-
tis dei est: et eius gloria in omnibus factis
videt. Esaias ergo eius gloriã in terra vi-
dit: ezechiel vero eius gloriã in celo sicu-
ti est: videre non potuit. Quia aliter est
gloria eius in rebus factis: atq; aliter in
femetipso. Hec ergo eius gloria que in re-
bus est videri potest: illa vero que in ipso
est modo: nisi per similitudinẽ nõ potest.
Sed et si eandem similitudinẽ glorie: vel
subleuatus portare: ppheta potuerit: ag-
noscamus. Sequitur.

Et vidi et cecidi in faciẽ meã.
Quid ergo de hoc viro fieret: si ita vt est
eius gloriã vidisset: si ferre nõ valens ce-
cidit. Quia in re cũ magno merore pensa-
re et cõsiderare cũ lachrymis debemus:
in quantã miserã et infirmitatẽ cecidim⁹
qui et ipsum bonũ ferre non possumus: ad
quod videndũ creati sumus. Est tamen et
aliud de pphete factu: quod cõsiderem⁹
in nobis. Propheta enim mox vt glorie do-
mini similitudinẽ vidit: in faciẽ suam ce-
cidit: cuius similitudinẽ glorie quia nos
per spiritũ pphete videre nõ possumus:
hãc assidue cognoscere: et sollicitè cõtem-
plari in sacro eloquio: in celestibus moni-
tibus: in pceptis spiritualibus debemus. Qui cũ
aliquid de deo aspiciamus: in faciẽ nostrã
cadim⁹: qz ex malis erubescim⁹: que nos
meminim⁹ perpetrasse. Ibi enim cadit ho-
mo vbi confundit. Unde et paulus quasi
quibusdã in faciẽ iacetib⁹ dicebat: Quẽ
ergo fructũ habuistis tũc in illis in qui-
bus nũc erubescitis. Rom. 6. Ecce cele-

stis gratie dono largiẽte obuolutũ myste-
rijs libri instiũ in ezechiel ppheta discus-
simus: et dicta mystica moraliter disserẽ-
tes: volantẽ prophete hystoriã a terra ex-
traximus. Et que prius paruuloꝝ anime
mibiq; simillũ volabat: sed nõ eleuabat:
tam nũc ab eis legat et cognoscat: euolet
et leui t. Agamus ergo gratias redempto-
ri nrõ: qui spiritali sp alimẽto nos reficit:
qui panis viuus descendit de celo: et bar-
vitã mundo. Qui viuus et regnat cum pa-
tre in unitate spiritus sancti deus: per om-
nia secula seculorum Amen.

Explicit omelia. VIII.

Incipit Omelia. IX. que se-
cundũ capitulũ interpretat: ab
illa parte in principio capituli:
Et audiui vocẽ loquentis: vsq;
ad illam partẽ in principio ter-
tij capituli. Fili hominis quod
cũq; inueneris comede.]

Instiũ libri in ezechiel prophe-
tã: magnis obscuritatib⁹ clau-
sum: et quibus mysterioꝝ nos-
dis: ligatũ in omelijs octo: deo
dño nrõ iesu xpõ largiẽte discussim⁹. Itã
nũc planiora sunt: et minus difficilia que
sequitur. Charitati itaq; vestre cũ loqui-
mur: eidẽ omnipotẽti deo gratias referẽ-
tes: quia post tot opaca siluarũ: tandẽ le-
ti ad campos extuim⁹: in quibus liberis
gressibus locutiõis nostre in trepidũ pes-
dem ponam⁹. Ecce enim postq; propheta
similitudinẽ glorie dñi contẽplatus in fa-
ciem suã cecidit: adiũgit.

Et audiui vocẽ loquentis et
dixit ad me: Fili hominis sta su-
per pedes tuos: et loquar tecũ.]
Ibi adhuc subditur.

Et ingressus est in me spiri-
tus postq; locut⁹ est mihi: et sta-

tuit me supra pedes meos.]

Ecce diuina vox iacēti pphete iussit vt surgeret: sed surgere oīno nō posset: nisi in hūc oīpotentis dei spiritus intrasset.

Quia ex oīpotentis dei gratia ad bona opera conari quidē possumus: sed hec implere nō possumus: si ipse non adiuuat qui iubet. Sic paulus cū discipulos admoneret dicens: Cum metu et tremore vestram salutē operamini. **Philip. 2.** illico quis in eis hec ipsa bona opera operaret: adiūxit dicens: **Deus est em̄ qui operat in vobis: et velle et perficere pro bona voluntate.** Hinc est em̄ quod ipsa veritas discipulis dicit: **Sine me nihil potestis facere. Iobis. 15.** Sed in his considerandū est: quia si bona nostra sic oīpotētis dona sunt vt in eius aliquid nostrū non sit: cur nos quasi p̄ meritū eternā retributio nem querim? **Si autē ita nostra sunt: vt dona dei oīpotentis nō sint: cur ex eis oīpotenti deo gratias agim? Sed sciendū est: quia mala nostra solūmodo nostra sunt. Bona autē nostra oīpotētis dei sunt et nostra. Quia ipse aspirādo nos preuenit vt velimus: qui adiuuando sublequit: ne inaniter velimus: sed possumus implere que volumus. Preueniēte ergo gratia et bona voluntate sublequēte: hoc quod oīpotētis dei donū est: fit meritū nostrū. Quod bene paulus breui sentētia explicat dicens: **Plus illis omnibus laboraui. 1. Corinth. 15.** Qui ne videre sue virtutū tribuisse quod fecerat adiūxit. **Non autē ego sed gratia dei mecum. Quia em̄ celesti dono preuētus est: quasi alienū se a bono suo opere cognouit dicens: Non autē ego. Sed quia preueniēs gratia liberū in eo arbitriū fecerat in bono: quo libero arbitrio eandē gratiā est sublequit in opere adiūxit. Sed gratia dei mecum. Ac si diceret: In bono ope laboraui: nō ego: sed et ego et gratia. In eo enim quod solo dñi dono preuētus sum: nō ego. In eo autē quod donū voluntatis sum sublequitus ego. His igit breuiter cōtra pelagium et celestinū dicitis ad exponendū ordinem redeamus.****

Fili hominis sta super pedes tuos et loquar tecum.]

glum et celestinū dicitis ad exponendū ordinem redeamus.

Fili hominis sta super pedes tuos et loquar tecum.]

Notandū nobis est ordo locutiōis et operis: quia prius similitudo glorie dñi apparet vt deiciat: postmodū alloquitur vt eleuet: deinde superabūdantis gratie spiritū mittit et leuat: ac supra pedes statuit.

Nisi em̄ aliquid de eternitate in mēte videremus: nunquā in faciem nostrā penitendo caderemus. Sed iam iacētes vox domini consolatur: vt in opere surgamus: quod tamen nos facere nostra virtute nō possumus. **Spūs ergo nos spiritus implet eleuat: et super pedes nostros statuit: vt qui proni in penitentia pro culpa iaculumus: recti postmodum in bono opere stemus. Sed stans propheta quid audierit adiuūgit dicens:**

Et audiui loquentem ad me et dicentē: **Fili hominis: mitto ego te ad filios israhel: ad gentes apostatrices: que recesserūt a me.]**

Sic propheta describit sua: vt significet nostra. Nam quid est hoc quod ei iacenti dicitur: **Sta super pedes tuos et loquar tecū? Qui enim iacēti loquebatur: cur non se: nisi stanti promittit esse locutum? Sed sciendū quia alia sunt que iacentes: alia que stātes audire debeamus. Iacenti enim dicit vt surgat: stanti autē precipit vt ad predicationē proficiat debeat. Adhuc enim nobis in infirmitatis confusione iacentibus preberi non debet auctoritas predicationis. Sed cum iam in bono opere surgimus: cū iam recti stare ceperimus: dignum est vt ad lucrandos alios in predicatione mitti debeamus. Stans ergo propheta visionē spiritalem vidit et cecidit. Cadens vero iam monitiōis verbum suscepit vt surgeret. Surgens autem preceptum audiuit vt predicaret. Nam qui adhuc ex superbie vera**

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

tice stamus: cū iam de eternitatis timore aliquid sentire ceperimus: dignū est vt ad penitentiam cadamus. Et cum infirmitate nostrā subtiliter cognoscētes humiliter iacemus: per diuini verbi cōsolationē surgere ad fortia opa iubemur. Et cū iam in bonorū operū soliditate persistimus: necesse est vnde nosmetipsos corripimus: inde iam predicātes et alios leuamus. **Iacēti** ergo non precipit vt ad predicātionē pergat: ne infirmus quisq; hoc quod verbo edificare potest: opere destruat. **Unde** recte quoq; per psalmistā dicit: **Eduxit** me de lacu miserie et de luto fecit et statuit supra petrā pedes meos: et direxit gressus meos: et immisit in os meū canticū nouū hymnū deo nostro. ps. 39. Prius em̄ de luto prauitatis educit: vt eius pedes per fidē in petra solidentur. **Sed** ratio rectā fidei recta subsequi debet operationem gressuū: id est post perfectionē boni op̄is: in ore acciperet etiā nouū canticū predicatiōis. **Sic** saulus dū superbus damascū pergeret redemptionis voce prostratus iacuit. Actū. 9. **Et** qui predicator futurus erat: nō tū mox vt predicaret quō viderat audiuit. **Sed** iacēti dicit: **In** opere te facere. **Iacens** ergo hoc solū audire potuit: vt surgēs disceret quod audiret alis audierat. **Surgens** vero hoc vidit: vt que cognouerat predicaret. **Sed** querendū nobis est: cur ezechiēl et paulus in faciē cadunt: et de ascensore equi: id est de eo qui in huius mūdi gloriā eleuatus est dicit: vt cadat ascensor eius retro. Genes. 49. **Rursus** de persecutorib; domini scriptū est. **Abierūt** retrosum et ceciderūt in terrā. Jobis. 18. **Quid** est hoc quod electi in faciē: et reprobi retrosum cadunt? **Nisi** quod om̄is qui post se cadit: ibi proculdubio cadit vbi non videt: qui vero ante se ceciderit: ibi cadit vbi videt. **Iniqui** ergo quia in inuisibilibus cadūt: post se cadere dicūt: quia ibi corruūt: vbi quid eos tūc sequat: modo videre nō possunt.

Iusti vero: quia in istis visibilib; semetipsos sponte deiciūt: vt in inuisibilibus erigant: quasi in faciē cadūt: quia timore compūcti videntes humiliantur. **Notandū** vero quod dicit:

Aditto ego te ad filios israhel ad gentes apostatrices que recesserunt a me.]

Sicut em̄ duobus modis a deo recedit: ita duobus modis a deo apostate hoies sūt. **Nam** vnusquisq; a cōditore suo: aut fide recedit: aut opere. **Sicut** ergo qui si de recedit apostata est: ita qui ad peruersum opus quō deseruerat redit: ab oportetati deo apostata absq; vlla dubietate deputabit: etiā si fidē tenere videat. **Unū** em̄ si ne altero pdesse nil valet: q; nec fides sine opibus: nec opa adiuuāt sine fide: nisi fortasse p fide percipiēda fiāt. **Sicut** cor melius ante p bonis opibus meruit audiri q̄ fidelis existeret. Act. 10. **Qua** ex re colligit: q; bona opera pro fide percipiēda faciebat. **Nam** cui ab angelo dicitur: **Oratōes** tue et elemosyne tue ascendent: in memoriā in conspectu dei. **Ibidē**. et mox pro eadē ascensione precipit: vt ad symonem mittat: qui et veniēs predicare debeat: constat: quia hoc petijt: vnde meruit exaudiri. **Sequit.**

Patres eorū preuaricati sunt pactum meū vsq; ad diē hanc et filij dura faciē et indomabili cor de sunt ad quos ego mitto te.]

Ecce est vna culpa superbie: quia preuaricati sunt pactū. **Ecce** altera obstinatiois quia vsq; ad diē hanc. **Ecce** in iniquitate filiorū culpa grauis impudētie: quia dura faciē: quoniam mala que faciūt iam: nec erubescūt: et nunq; vel post culpas ad penitentiam redeūt: quia indomabili corde sunt. **Cum** vero tante prauitatis: tante obstinationis sint hi: ad quos propheta mittit: quis iam nō videat quod persona propheta a tam peruersis hominibus

despici valeat: Sed ecce auctoritas per
sone tribuit: cum subdit.

**[Et dices ad eos: Hec dicit do
minus deus.]**

**[Ac si aperte diceret. Quia si ex te despi
ceris: a mea voce necesse est vt loquaris
ne cōtempnaris: ipse qui mittit vires tri
buit verba mea proferēs ostende qui mi
sit. Sequitur.]**

**[Si forte vel ipsi audiant: et si
forte quiescant: quia domus ex
asperans est.]**

**[Cum cōstat quod om̄ipotens deus om̄i
nia sciat: mirandū valde est cur dicit: Si
forte audiāt: et si forte quiescāt. Quia pro
pter sciendū nobis est: quia ista dubitatio
locutiōis dei non ex ignorātia: sed ex ali
qua significatiōe desce dit. Nam quis ne
sciat qd̄ qui fecit et videt om̄ia: oīa sciat?
Et per semetip̄am veritas in euāgelio de
ant̄xp̄i predicatorib⁹ dicit. Dabūt signa
magna et p̄digia: ita vt in errore inducā
tur: si fieri potest etiā electi. Matth. 24.
Cur hoc sub dubitatiōe dicit: cū quid fu
turū sit a dño p̄sciat. Unū vero e duob⁹
est. Quia si electi sunt: fieri nō potest. Si
autē fieri potest: electi nō sunt. Et tamen
dicit vt in errore inducant: si fieri potest
etiā electi. Ita ergo dñici sermonis du
bitatio: ex electoꝝ cordibus designatio tē
ptatiōis fuit: quia qui electi sunt ad persi
stendū per signa predicatorū ant̄xp̄i tem
ptabunt ad cadendū. Per hoc ergo qd̄ di
cit si fieri potest: hoc exprimit: qd̄ electi in
corde temptabunt. Rutāt em̄ sed non ca
dupt. Dicit ergo si videri potest: quia tre
pidabūt: et tamen dicunt electi: quia non
caduunt. Dubitatio itaq; sermonis a dño
in electis exprimit dubitationē mentis:
quos et electos nominat: quia cernit quod
in fide et bono opere persistunt. Unde hic
quoq; dicitur.]**

**[Si forte audiant: et si forte
quiescant.]**

[Per hoc em̄ quod dicit: Si forte: quia

ex magna multitudine pauci audituri sūt
demonstrat. Per dubitationē ergo sermo
nū dei quid significat aliud: nisi paucitas
auditorū? Notandū vero qd̄ postq̄ mala
parentū defunctorū dixerat: mittēs pp̄he
tā ad filios dicit: Si forte vel ipsi audiāt:
et si forte quiescant. Quid est dicere: vel
ipsi: nisi quia eoz patres qui in culpa de
functi sunt: audire noluerūt. Pensemus
rogo que virtus sit in hoc dñici sermonis
defectu: vt dicat: Si forte vel ipsi audiāt.
Hobis hoc aperte dicit: qui afflicti: obse
si als oppressi: conclusi: om̄ia que in hoc
mūdo habuimus bona perdidim⁹: vbes
dirutas: euerſa castra: de poplato agros
suffossas ecclesias videmus: et tamen ad
huc parētēs nostros ad iniquitates sequi
mur: ab eoz elatiōe quā videmus nō mu
tamur. Et illi quidē inter gaudia nos ve
ro quod est grauius inter flagella pecca
mus. Sed ecce om̄ipotens deus iniqui
tates iudicās: iam priores nostros abſtu
lit: iam ad iudiciū vocauit: nos adhuc ad
penitentia expectat: nos ad reuertendū
sustinet. Et qui in illis iam iudiciū exer
cuit: nobis sue pauētie loganimitatē p̄o
gat: ne cū nostris p̄ribus perdat dicens:

**[Si forte vel ipsi audiant: et si
forte quiescant: quia domus ex
asperans est.]**

**[Om̄nis ania etiā post acceptā fidem in
peruersitate sua: aut permanēs: aut reuer
tēs domus exasperās vocat: quia cū quē
per fidem susceperat: repellit a se prauis
moribus habitatorē deū. Nam dom⁹ in
habitat a dño: si ergo domus quare exa
sperans? Si ergo exasperās quare dom⁹
que vtiq; iam nō inhabitat? Sed domus
quia in ea deus per fidē habitare ceperat
Exasperās vero est: quia ab ea prauis mo
ribus repulsus exist vt vacua remaneat:
quā prius celestis inhabitator replebat.
Unde etiā sicut veritatis voce cognoui
mus: nequissimus spūs cū septē alijs re
diēs domū scopis mundatā inuenit: quia
mentē a virtutib⁹ alienā replet. Sequit̄**

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

Et scient: quia propheta fuerit in medio eorum.]

Malis scire bonos aut ad adiutorium salutis proficere: aut ad testimonium damnationis solet. Sciatur ergo quia in medio eorum propheta fuerit: ut audita predicatione aut adiuuent ut surgant et conuertentur: aut sic in iniquitatibus eorum dampnentur: ut excusatione careant. Sequitur.

Tu ergo fili hominis ne timeas eos: neque sermones eorum metuas: quonia increduli et subuersores sunt tecum: et cum scorpionibus habitas.]

Patet ad quam peruersos in predicatione mittit: qui ne timeat ammonet. Et quia prauis atque peruersis quibus bona sibi loquentibus alia iniqua faciunt: et adhuc alijs alia alia minantur propter illa que faciunt dicunt: Ne timeas eos. Et propter hoc quod minantur adiungit. Neque sermones eorum metuas. Vel certe: quia reprobi atque iniqui et mala bonis ingerunt: et eorum semper actibus derogant. Propheta missus ammonet: ne eorum vel crudelitate aut furore metuat: vel verba pertimescat. In hoc itaque quod dicit: ne timeas prophete datur auctoritas predicationis. Et quia omnes qui in deo viuunt: organa sumus veritatis: ut sepe per alium mihi: sepe vero alius loquat per me: sic nobis boni verbi inesse auctoritas debet: ut et is qui preest dicat recte libere: et is qui subest inferre bona humiliter non recuset. Bonum enim quod maiori a minori dicitur: tunc vere bonum est: si humiliter dicatur. Nam si rectitudo sententiandi humilitate loquendi perderit: radice sensus in ramo lingue viciat. Quod videlicet viciu iam non ex ramo: sed ex radice est: quia nisi cor intumesceret: lingua minime superbiret. In esse ergo ad loquendum priorum humilis auctoritas: inesse autem minorum libera humilitas debet. Sed sepe in hominibus ipse loquendi ordo confunditur: sicut et longe superius

diximus. Nam aliqui quibus per timorem elationis loquitur: et loqui se per auctoritatem libertatis existimat: et aliquando alius per stultum timorem tacet: et tacere se per humilitatem putat. Ille locum sui regiminis attendens non metit sensum timoris: iste locum suae subiectionis considerans: timet dicere bona que sentit: et ignorat quantum charitati reus efficiat tacendo. Sic vero sub auctoritate superbia: et humanus timor sub humilitate se palliat: ut sepe nec ille valeat considerare quid deo: nec iste quid debeat primo. Nam ille eos qui sibi subiecti sunt conspiciunt: et ei cui omnes alii omnia subiacent non intedit in elatione attollit: et de elatione ne attollit: et de elatione sua velut de auctoritate gloriatur. Iste vero nonnunquam dum timet ne maioris gratiam amittat: atque per hoc aliquid temporalis dampni sustineat: recta que intelligit occultat: atque apud tacitum ipsum timorem quo constringit: humilitatem nominat. Sed ei alii eum cui nil vult dicere: tacendo in cogitatione iudicant: sitque ut vnde se humile existimat: de grauius sit superbus. Discernenda ergo semper sunt: libertas et superbia: humilitas et timor: ne aut timor humilitate: aut superbia libertate fingat. Ezechiel itaque quia non solum populo: sed etiam senioribus loqui mittebat: ne incautum timorem humilitate crederet: ut timere non debeat ammonet dum dicit: Ne timeas eos. Ne forte derogationis eorum verba pertimescat adiungit. Neque sermones eorum metuas. Cur autem linguas derogantium timere non debeat: etiam causa subiungit cum priorum subinferet. Quonia increduli et subuersores sunt tecum et cum scorpionibus habitas. Timendi enim essent hi quibus loqui mittebat si in fide et opere deo omnia potenter placuissent: quia autem increduli et subuersores sunt: in suis sermonibus derogantes: timendi non sunt: quia stultum valde est si illis placere querimus: quos non placere domino scimus. Debent autem haberi in metu et reuerentia iudicia iustorum: quia membra omnipotentis dei sunt: et hoc ipsum

terra reprehendit quod dominus redarguit e celo. Nam peruersorum derogatio vite nostre approbatio est: quia iam ostendit nos aliquid iusticie habere: si illis displicere incipimus: qui non placent deo. Nemo enim potest in vna eademque re omnipotenti domino atque eius hostibus gratum existere. Nam deo se amicis denegat: qui eius placet inimico inimicis veritatis aduersariis: qui ei de veritati in mente subiugant. Unde sancti viri in vocis libere increpationis successu: eos ad sua odia excitare non meruerunt: quos deus diligere non cognoscit. Quod propheta ardentem exhibens creatori omnium quasi in munere obtulit dicens: Nonne qui te oderunt deus odierit illos: et super inimicos tuos tabescebam: perfecto odio oderam illos: inimici facti sunt mihi. ps. 138. Ac si aperte dicat: Pensa quantum te diligo: qui tuorum hostium excitare contra me inimicitias non pertimesco. Hinc iterum dicit: Qui retribuere mala pro bonis detrahebant mihi: quoniam subsecutus sum iusticia. ps. 37. Bonum valde est quod iustus tribuit: quando male agentibus libera voce contradicit. Sed peruersi mala pro bonis retribuunt cum iustis derogant: quia contra eos iusticie defensionem seruant. Non enim iusti humana iudicia: sed eterne iudicis examen aspiciunt: atque ideo derogantium verba contempnunt. Hinc etenim derogantibus corinthiis paulus dicebat. Vbi autem pro minimo est ut a vobis iudicet aut humano die. 1. Corin. 4. Qui nec in corde suo vnde se reprehendere potuisset inueniens adiungit. Sed neque metipsum iudico. Videns autem: quia ei ad perfectionem sanctitatis nec suum iudicium sufficeret: subdidit. Sed non in hoc iustificatus sum. Cur vero nec sibi metipsum de seipso credidit: causam reddidit cum subiunxit. Qui autem iudicat me dominus est. Ac si aperte dicat: Nec ego de meo iudicio credendum existimo: quia ille me iudicat: cuius ego iudicium non comprehendam. Hinc beatus Job cum amicorum derogantium linguas inter dolores vulne-

rum patere faculo verberum: cogitatione pertinens ad conscientiam recurrit: atque ubi mentem solidam haberet: asperit dicens: Ecce enim in celo testis meus: et conscius meus in excelsis. Job. 15. Qui etiam subdit: Verbo mei: amici mei: ad deum stillat oculus meus. Ibidem. In omne enim quod de nobis dicitur: semper taciti recurrere ad mentem debemus: interiorum testem et iudicem querere. Quid enim prodest si omnes laudent: cum conscientia accusat? Aut quid poterit obesse si omnes nobis derogent: et sola nos conscientia defendat? Beatus ergo Job inter linguas derogantium inflexa mente persistens: quia in terra se impugnari falsis sermonibus vidit: in celo testem quesivit. Hinc Esaias ait: Popule meus qui beatificanti te ipsi decipiunt te: et viam gressuum tuorum dissipant. Esai. 3. Qui videlicet populus ne verba sue laudis attenderet: et in culpis altius periret: statim ei dicit: quem aspiciat: cuius iudicium pertimescat: cui subdit. Stat ad iudicandum dominus: stat ad iudicandum populos. Ibidem. Ac si aperte diceret: Iudicia humana cur sequeris: qui stare super te celestem iudicem scis? Hinc est quod Johannem baptista veritas esse arundinem vento agitatum negat dicens: Quid existis in deserto videre arundinem vento agitatum? Mathei. 11. Quod quia negando dixerit non affirmando: subiuncta verba testatur. Ait enim: Sed quid existis videre in deserto hominem mollibus vestitum: ecce qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt. Luce. 7. Arundo autem vento agitata modo flatibus erigitur: modo flatibus inclinatur. Omnis autem infirmus animus: qui vel derogatione dei iacet: vel laudibus exaltatur: arundo vento agitata est: quod Johannes non erat: quia inflexibilem mentis verticem inter laudes hominum: et derogationes tenebat. Sed magna inquisitionis re indiget: cum recti operis via tenemus: vtrum semper despiciere derogantium verba debeamus: an certe aliquando compescere. De qua

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

re sciendū est: quia linguas detrahētū si-
cut nostro studio nō debemus excitare ne
īpī pereant: ita per suā maliciā excitatas
debemus equanimiter tolerare: vt nobis
meritū crescat. Aliquī autē etiam cōpescere:
ne dū de nobis mala dissemināt: eorū
qui audire nos ad bona poterāt corda in-
nocentiū corrumpāt. Hinc est etiā qđ iō-
hānes obrectatoris sui linguā redarguit
dicens: His qui agnat primatū gerere in
eis diotrepes nō recipit nos: ppter hoc
si venero cōmouēā eius opera que facit:
verbis malignis garrēs in nos. 3. Job.
2. Hinc paulus iterū detrahētibus corin-
thijs loquit̄ dicens. Epistole inquisit̄ gra-
tias sunt ⁊ fortes: p̄sentia autē corpis in-
firma: ⁊ sermo cōtempribilis hoc cogitet
qui hīdōi est: quia quales sum⁹ in verbo
per epistolas absentes: tales ⁊ p̄sentes in
opere. 2. Corint̄. 10. Hī etem quorū vi-
ta in exemplo imitatiois est posita: dī bēt
si possunt detrahētū sibi verba cōpescere:
ne eorū predicationē nō audiāt: qui au-
dire poterāt: ⁊ in prauis morib⁹ remanen-
tes bene viuere cōtempnant. Sed hac in-
re subtili inquisitione necesse est: vt semet-
īp̄m animus inuestiget: ne fortasse sue lau-
dis gloriā querat: ⁊ animarū lucra se que-
rere nostra cogitatio simulet. Sepe enim
sui noīs laude animus pascit: ⁊ quasi sub
obtentu lucrorū spiritaliū: cū de se bona
dici cognouerit letat. Et sepe sue glorie
defensionē cōtra detrahētes irascit: ⁊ fini-
git sibi met qđ hoc ex eorū zelo faciat: quo-
rū corda a bono itinere detrahētis sermo
perturbat. Illi ergo oebēt magnopere cu-
rare: ne cōtra eorū opinionē detrahētū
verba p̄ualeāt: qui suā conscientīā sub-
tiliter discutit̄es se in ea inuentū de amo-
re p̄uate glorie nihil habere. Hinc est etiā
qđ iusti itaq; perfecti aliqui virtutes suas
p̄dicāt: bona que diuinit⁹ acceperūt nar-
rant: nō vt īpī apud homies sua ostensio-
ne p̄ficiant: sed vt eos quib⁹ predicant:
exemplo suo ad vitā trahant. Unde pau-
lus ap̄lus quotiēs sustibus celus: quoti-
ens lapidatus: quotiēs naufragiū pertus-

lit: quāta pro veritate sustinuit: qđ ad ter-
tiū celū raptus: qđ in paradīsum ductus
sit corinthijs narrat. 2. Corint̄. 11. vt eorū
sensum a falsis p̄dicatorib⁹ auertat: vt
dū se innotesceret qualis esset: illi eis vi-
lesceret: quos ab eis cognouerat inique
venerari. Ad perfecti eū faciūt: id est cū
virtutes p̄prias locunt: in hoc quos oī-
potentis dei imitatores sunt: qui laudes
suas homib⁹ loquūt: vt ab homib⁹ co-
gnoscat. Nam cū scriptura als scriptura
sancta precipiat dicens: Laudet te alien⁹
⁊ nō os tuū. Prouerb. 37. Quomodo fa-
cit īp̄e quod p̄hibet? Sed si virtutes su-
as oīnipotens dñs taceret: cū nullus ag-
nosceret: nullus amaret: si nullus amaret
nullus ad vitā rediret. Unde ⁊ per p̄la-
mistā de eo dicit: Virtutē operū suorū an-
nūciabit populo suo: vt dei illis heredita-
tem gentiū. ps. 128. Virtutes ergo suas
annūciat: nō vt laudibus suis īp̄e p̄ficiat
sed vt hī qui hūc ex sua laude cognouerit
ad perpetuā hereditatē veniāt. Iusti ita-
q; atq; perfecti nō solum cū vituperatio-
nis sue verba reprehendūt: sed etiā cū vir-
tutes quas habet infirmis locunt: rep̄hen-
sibiles nō sunt: quia per suā vitam quā re-
ferunt: aliorū animas ad vitā querūt. De
quibus tū sciendū est: qz nunq̄ bona sua
detegūt: nisi eos vt dixi: aut proximoꝝ vit-
litas: aut certe nimia necessitas cogat.
Unde paulus ap̄lus cū virtutes corinthijs
is enumerasset: adiūxit. Factus sum insti-
piens: vos me coegistis. 2. Corint̄. 12.
Fit vero aliquādo vt necessitate cōpulsis:
in bonis que de se referūt: non aliorū villi-
tatē sed suā requirant. Sicut beatus iob
facta sua enumerat dicens: Oculus fuit ce-
co ⁊ pes claudō: pater erā pauperū: ⁊ cau-
sam quā nesciebā: diligentissimē inuesti-
gabā. Job. 29. Et multa alia que se pie-
egisse cōmemorat. Sed quia in vulnere
doloris positus: ab amicis increpātibus
impie egisse: ⁊ violentis p̄mis atq; op-
presso: pauperū fuisse dicebat: vir sanct⁹
inter flagella dei ⁊ humane increpationis
verba dep̄hensus: mentē suam grauit̄er

cōcuti: atq; ad desperatiōis foueā conspe-
 xit impelli: qui tam iāq; cadere poterat:
 nisi ad memoriā sua beneacta reuocasset:
 vt ad spem anīa reduceret: ne oppressus
 verbis ⁊ vulneribus in desperatiōe peri-
 ret. Quod ergo bona sua enumerat: non
 inotescere alijs quasi ex laude desiderat:
 sed ad spem animū reformat. Iusti itaq;
 sicut sine arrogātia locunt aliquādo bona
 que agūt: ita sine zelo priuate glorie de-
 trahentiū sibi linguas redarguūt: quia no-
 xia locunt. Cum vero lingue derogantiū
 corrigi nequeūt: equanimitē sūt per om-
 nia tolerandē: nec obtrecciōis sermo tis-
 mendus est: ne dū vituperatio peruersoꝝ
 metuit: recti operis via d'eferatur. Unde
 nūc ezechieli prophete dicit: Sermones
 eoꝝ ne metuas: quia increduli ⁊ subuers
 sores sunt tecū. Minus autē mali esset: si
 bi qui sūt increduli: subuersores minime
 fuissent: quia em̄ ipi vel celestis regni p̄-
 mia: vel gehēne esse supplicia nō credūt:
 in suis prauitatibus dimissi: a fide ⁊ ope-
 re etiā alios subuertūt: vt regnū quod ipi
 capere als appetere non volūt: ne alter al
 sequat. Dī nāq; cū teneriores quosdā bo-
 na incipere: mala iam deuitare cognoue-
 rūt: modo irridēdo quod in celis p̄mitti-
 tur: modo despiciētes quod deus om̄i spo-
 rēs de inferni supplicijs minat: mō lau-
 dando bona temporalia ⁊ delectatiōes pre-
 sentis seculi callida persuasione pollicen-
 do: defectu mentes innocentū: eozūq;
 itinera peruertūt. Gaudēt si quos potue-
 rint a vita reuocare: ad mortē trahere: les-
 tant in prauitatibus suis: exultāt in alie-
 nis. His nimis pena sua non sufficit: qui
 agūt ne soli moriant. Et si fortasse iustum
 quēpiam tāte iam virtutis inuenerint: vt
 ei loqui cōtraria non presumāt: quia sub-
 uersores esse nō possūt: statim scorpiones
 sunt. Scorpio em̄ palando incedit: sed
 cauda ferit: nec mordet a facie: sed a poste-
 rioribus nocet. Scorpiones ergo sūt om-
 nes blādi ⁊ maliciosi: qui bonis quidē in
 faciē nō resistūt: sed mox vt recesserint de-
 rogāt: alios quos valuerint inflammāt:

queq; possunt noxia immittit: mortifera
 inferre occulte nō desinūt. Scorpiones ergo
 sunt: qui blandi ⁊ innoxij in facie viden-
 den: sed post dorsum portāt vnde vena-
 num fundant. Qui em̄ in occulto feriūt:
 quasi mortē latenter trahūt. Unde ⁊ etiā
 per psalmistā dicit: Circumdederūt me si-
 cut apes: ⁊ exarserūt sicut ignis in spinis
 ps. 117. Apes enim in ore mel habēt: in
 aculeo caude vulnus. Et om̄es qui ling-
 ua blandiunt: sed latent ex malicia feri-
 rūt: apes sunt. Quia loquēdo dulcedis
 nē mellis proponūt: sed occulte feriendo
 vulnus inferūt. Ista vero faciētes exarde-
 scūt: sicut ignis in spinis: quia per flāmas
 detrahentiū non iustoꝝ vita cōburit: sed
 si que eis inesse poterant: peccatoꝝ spine
 cōcremant. Dicat ergo: Increduli ⁊ sub-
 uersores sunt tecū: ⁊ cū scorpionibus ha-
 bitas. Increduli scz deos subuersores ve-
 ro infirmatibus p̄ximis. Scorpiones au-
 tem etiā fortibus ac robustis. Quibus ⁊
 si in faciē cōtradicere nō presumāt: ex oc-
 culto tamen vulnus derogatiōis inferūt.
 Increduli quippe simul ⁊ subuersores et
 scorpiones sunt: quia ⁊ audita ea que dei
 sunt nō credūt: ⁊ eos quos preualēt a bo-
 nis moribus subuertūt: ⁊ quos inflectere
 nō valent: occultis machinatiōibus feri-
 unt. Qua in re hoc quoq; notandū est:
 quia cū p̄phete dicit: increduli ⁊ subuer-
 sores sunt tecū: ⁊ cū scorpionib; habitas:
 nobis cōsolatiōis medicamentū profert:
 quos sepe tedet viuere: dū nolumus cum
 malis habitare. Querimur etem̄ cur nō
 om̄es boni sunt qui nobiscū viuūt. Mala
 proximoꝝ ferre nolumus: officē sanctos
 tā debere esse decernim?: dū esse nolum?
 qd ex p̄ximis portemus. Sed hac in re
 luce clarius patet: dū malos portare ren-
 nuimus: q̄ multū adhuc ipi de bonis mi-
 nus habeamus. Neq; em̄ perfecte bonus
 est: nisi qui fuerit ⁊ cū malis bonus. Hinc
 beatus iob de semetipō asserit dicens: Fra-
 ter fui draconum: ⁊ socius strutionū. Job
 30. Hinc paulus ap̄tus dicit: In medio
 natiōis prauē ⁊ peruersē: inter quos luce

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

tis sicut luminaria in mundo. **Philip. 2.**
Hinc petr⁹ gregis officii pastor dicit: **Iu-**
stus loth oppressum a nephandor⁹ iniuria
conuersatione eripuit: aspectu enim et auditu
iustus erat habitans apud eos: qui de die
in die animam iusti iniquis operibus cru-
ciabatur. **2. Petri. 2.** Sepe vero cum de vita
proximorum querimus: mutare locum cona-
mur: secretum vite remotioris eligere: vide
licet ignorantes: quia si desit spiritus non ad-
iunat locus. **Identem enim loth de quo loqui-**
mur in sodomis sanctus extitit: in monte
peccauit. **Gen. 19.** Quia autem loca mentem
non muniunt: ipse humani generis primus
testat parens: qui et in paradiso cecidit.
Sed minus sunt omnia que loquimur ex ter-
ra. Nam si locus saluare potuisset: sathana de-
celo non caderet. **Unde psalmista ubique in**
hoc mundo temptationes esse conspicimus:
quesiuit locum quo fugeret: sed sine deo in-
uenire non potuit munitum. **Ex qua re et ipse**
sibi locum fieri petijt: propter quem locum que-
siuit dicens: **Esto mihi in deum protectorem**
et in locum munitum alius in domum refugij vt
saluum me facias. **ps. 30.** Tolerandi ergo
ubique sunt primi: quia abel fieri non valet
quem cayn malicia non exercet. **Unum vero**
est pro quo vitari societas debeat malorum
ne si fortasse corrigi non valeant: ad imita-
tionem trahantur: et cum ipsi a sua malicia non
mutantur: eos qui sibi consueti fuerint: per-
nertant. **Unde paulus ait: Corruptum mo-**
res bonos colloquia mala. **1. Corinth. 15**
et sicut per salomonem dicit: **Noli esse ami-**
cus homini iracundo: nec ambules cum viro
furioso: ne forte discas semitas eius: et su-
mas scandalum anime tue. **Proverb. 22.**
Sicut ergo perfecti viri peruersos proxi-
mos non debent fugere: quia et eos sepe ad
rectitudinem trahunt: et ipsi ad peruersitatem
nunquam trahuntur: ita infirmi quoque societate
declinare debent prauorum: in mala que fre-
quenter aspiciunt: et corrigere non valent: de-
lectentur imitari. **Sic enim verba proximorum**
audiendo quotidie sumimus in mente: sicut
flando atque respirando: aerem trahimus
corpore: et sicut malus aer assiduus flatu trahit

do alius tractus inficit corpus: ita peruersa
locutio assidue audita: infirmantium in-
ficit animum vt tabescat delectatione prauis
operis: assidui iniquitate sermonis. **seqt.**

Verba eorum ne timeas: et vul-
tus eorum ne formides: quia do-
mus exasperans est.]

Ideo boni timendi sunt: ne offendant ne
fortasse pro eis alius ne forte per eos ille pro-
uoceat ad iram qui eorum corda semper inhabi-
tat. **Nam sicut superius dictum est: si ma-**
los offendimus: timere minime debemus:
quia illis nostra actio displicet: quibus nec
iusticia creatoris placet. **Quid ergo time-**
dum est si nobis ingrati sunt: qui deo amabi-
les non sunt. **Unde recte nunc dicit.**

Verba eorum ne timeas: et vul-
tus eorum ne formides: quia do-
mus exasperans est.]

Ac si aperte diceret: Timendi essent nisi
si me in suis actibus exasperet. **De quibus**
adhuc subdit.

Loqueris ergo verba mea
ad eos si forte audiunt et quiescant
quia irritatores sunt.]

Quis qui peccat: quid aliud quam cond-
toris sui in se iracundiam irritat? et scimus
quia quotiens actu: quotiens verbo: quotiens
cogitatione delinquimus: deum contra
nos toties irritamus: sed tamen sustinet et
clementer expectat per patientiam: per pre-
dicatores autem suos verbum nobis exhorta-
tionis prerogat. **Quis autem qui recta predicat**
si audiat iram irritati creatoris super pu-
ricatores populum placat. **Unde necesse est**
vt ipse non debeat agere malum: quod solet
in populo furoris condiciois sui irritare: pro-
pter quod iam subdit.

Tu autem fili hominis audi
quecumque loquor ad te: et noli esse
exasperans sicut domus exasper-
atrix est.]

Ad ista mala que fieri conspicias: ipse non fa-

claus ne hoc qđ prohibere mitteris: ipse cōmittas. **O**mnis etem predicator intenta semper debet mēte pensare: ne qui missus est lapsos stringere alio erigere: ipse in prauidate operis cū lapsis cadat: et pauli hūc apostoli sentētia feriat dicētis: In quo alterū iudicas teipm cōdempnas. **Ro. 12.** **U**nde Balaā dei spiritu repletus ad loquendū: sed tamen in carnalē vitā suo spiritu detētus: de semetipso loquitur dicens: Dixit auditor sermonū dei: qui nouit doctrinā altissimi: et visiones omnipotentis videt: qui cadens apertos habet oculos. **Ruffi 2.** **C**adēs apertos oculos habuit: qui rectū quod diceret vidit: sed recte uere alio uidere cōtempnit. **C**adens videlicet in peruerso opere: et apertos habēs oculos in sancta predicatiōe. **E**st tamen aliud qđ possit intelligi cur beatus **Ezechiel** qui ad predicatiōem mitti esse exasperas prohibet: nisi em̄ ad loquēda uerba cū mittebat obedire: omnipotentē dominū sicut populus de peruerso opere: sic ppheta de suo silentio exasperasset. **H**az sicut mali ideo deū exasperat: quia locuntur vel faciūt mala: ita nōnunq̄ boni exasperat: quia reticent bona. **I**llis itaq̄ culpa est peruersa agere: istis recta reticere. **I**n hoc ergo cū malis etiā boni simul deū exasperat. **Q**uia cū peruersa nō increpāt eis per suū silentiū proficiendi licentiam prestant. **S**equit̄.

[Aperi os tuū et comede quecunq; do tibi.]

Aperimus os nostrū cū recta loquimur et comedim⁹ que a deo accipimus: quia et tribuit et auget in nostris sensibus cib⁹ uite: cū predicare ceperimus. **U**nde ppheta alius dicit: **O**s meū aperui: et atraxi spiritū. **ps. 118.** **N**on em̄ spiritū atraheret: nisi os aperiret: quia nisi ad predicandū proximis se impenderet: spiritualis doctrine in eo gratia nō creuisset. **S**equit̄.

Et uidi et ecce manus missa ad me: in qua erat inuolutus liber: et expandit illū corā me qui

erat scriptus intus et foris.]

Sicut per ppheta predicator ordo: ita per librum quē accepit: scripture sacre pagine designant. **L**iber autē inuolutus est: scripture sacre eloquiū obscurū: qđ profunditate sententiarū inuoluit: ut non facile sensu omnī penetret. **S**ed corā propheta liber expandit: quia corā predicatoribus sacri eloquiū obscuritas aperit. **I**n uolutū librum man⁹ dei potreyerat: cū euangelista dicebat: **S**imile factū est regnū celoz homini qui seminauit bonū semen in agro suo: cū autē dormirēt homines: uenit inimicus eius et supseminauit zizania in medio tritici et abiit. **C**um autē creuisset herba et fructū fecisset: tūc apparuerūt et zizania. **Matth. 13.** et reliqua que charitas uestra etiā me reticēte reminiscit. **S**z librum quē inuolutū ostenderat expandit: cū hoc qđ per enigmata loquebat: exposuit dicens: **Q**ui seminauit bonū semen est filius hominis: ager autem est mūdus: bonū uero semē hi sunt filij regni: zizania autē filij sunt neq̄: inimicus autē qui seminauit ea est dyabolus: messis uero cōsummatio seculi est: messores autē angeli sunt. **S**icut ergo colligunt zizania et igne comburunt: sic erit in cōsummatioe seculi. **I**n uolutus itaq; liber expandit: quādo hoc qđ obscure prolatus fuerat: per latitudinē intellectus aperit. **H**unc inuolutū librum ueritas expandit: quādo in discipulis egit qđ scriptū est. **T**ūc aperuit illis sensum ut intelligerēt scripturas. **Luce. 24.** **D**e quo hic libro subdit.

[Qui erat script⁹ intus et foris.]

Liber est sacri eloquiū intus script⁹ est per allegoriā: foris per hystoriā: intus per spiritale intellectu: foris autē per sensum littere simplicē: adhuc infirmitatibus cōgruentē. **I**ntus qz inuisibilia pmittit: foris qz uisibilia pceptoz suoz rectitudine dispōit. **I**nt⁹ qz celestia pollicet: foris at qz terrena pteptibilia qualr sint: uel in usu hūda: uel desiderio fugienda p̄cipit. **A**liā nāq; de secretis celestib⁹ loq̄: alia **Ro** in exteriorib⁹ actiōibus iubet. **E**t ea quidē

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

que foris precipit patet: sed illa que de in-
ternis narrat plene apprehendi nequeunt.
Unde scriptum est. **E**xtendens celum sicut pel-
lem qui tegis aquas superiora eius. ps. 103
Quid enim celi nomine: nisi sacra scriptu-
ra signat? De qua nobis et sol sapientie et
luna scientie: et ex antiquis patribus stelle
exemplorum atque virtutum lucent. **Q**uod sicut
pellis extendit: quia per scriptores suos
carnis lingua formatum ante oculos nostros
per verba doctorum exponendo displicat.
Qui id vero aquarum nomine: nisi sanctissi-
mi angelorum signantur choiri. De quibus scri-
ptum est. **E**t aque que super celos sunt: lau-
dant nomen domini. ps. 149. **H**uius ergo ce-
li superiora dominus aquis regit: quia alta sa-
cri eloquii: id est ea que de natura divini-
tatis: vel de eternis gaudiis narrat nobis
adhuc nescientibus solis angelis in secre-
to sunt cognita. **C**elum ergo hoc et coram no-
bis extendit: et tamen in aquis superiora
eius contemunt: quod et quedam sacri eloquii
tam nobis per apertionem spiritus patet: et
quedam que solis angelis possunt esse ma-
nifesta: nobis adhuc servantur occulta. **D**e
quibus tamen occultis iam partem per spiri-
talem intelligentiam sentimus: iam sancti
spiritus pignus accepimus: quia aliquid qui
hec et plene necdum cognovimus: et tamen
medullitus amamus: et in multis spirita-
libus sensibus quos iam cognovimus: veri-
tatis pabulo pascimur. **D**icat ergo. **Q**ui
erat scriptus intus et foris: quia in sacro
eloquio et dictis occultioribus atque subli-
mioribus fatiantur fortes: et preceptis apertio-
ribus nos paruuli nutrimur. **U**nde scri-
ptum est. **M**ontes excelsi ceruis: petra refu-
gium herinacis. ps. 103. **H**abeat enim mon-
tes intelligentie: qui iam contemplationis
saltus sicut cervi dare nonerunt: sed petra
sit refugium herinacis: quia nos paruuli et
peccatorum nostrorum spinis cooperiti: et si in-
telligere alta non possumus: in petre nos-
tre refugio: id est in christi fide saluamur. **U**n-
de et quibusdam dicit. **N**ihil iudicavi me
scire inter vos: nisi christum Iesum et hunc cru-
cifixum. 1. **C**orinth. 2. **A**c si diceret. **Q**uia

vos capere divinitatis eius mysteria non
posse pensavit: sola vobis humanitatis eius
infirmus locutus sum. **S**equitur.

[Et scripta erant in eo lamen-
tationes et carmen et ve.]

Carmen aliquando in bono: aliquando ve-
ro in malo dici aliquid accipi dubium non est: quod
et letum carmen et lugubre carmen dicere pos-
sumus. **S**ed nos scripture sacre usum se-
quentes: que pene semper carmen ponere in
prosperis solet: hoc in loco pro bona parte
dictum carmen accipimus. **N**am cum omni-
potens deus populum suum de mari rubro li-
berasset. **S**criptum est. **T**unc moyses et filii
israhel cecinerunt carmen domino. **E**xod. 15.
Et cum dauid victoriam de hostibus fecisset:
scriptum est. **L**ocutus est dauid domino verba car-
minis huius. 2. **R**egum. 22. **S**alomon quoque
ait. **A**cceti in nitro: et qui cantat carmina
corde pessimo. **P**rover. 25. **A**cceti quippe
pe si mittat in nitro: servescit nitrum protinus
et ebullit. **E**t perversa mens quando
per increpationem corripit: aut per predica-
tionis dulcedinem bona suadentium: de core
piorum fit deterior: et inde in murmuratorem
iniquitate succendit: unde debuit ab iniqui-
tate copenesci. **P**er helyu quoque de ingrato
se se desperate dicit. **E**t non dixit: ubi est
deus qui fecit me qui dedit carmina in nos-
tra. **J**ob. 35. **C**armen quippe in nocte est
leticia in tribulatione. **C**armen autem in no-
cte accipimus: quando in pressuris presen-
tibus de futuris gaudiis consolamur. **C**ar-
men nobis in nocte ostendebat apostolus cum
dicebat. **S**pe gaudentes in tribulatione pa-
tientes. **R**om. 12. **C**armen in nocte se da-
uid habere indicat dicens. **T**u mihi es re-
fugium a pressura que circumdedit me exulta-
tio mea: redime me a circumstantibus meis.
ps. 31. **Q**ui enim circumdare se pressuris nar-
rat: et tamen deum sibi esse exultationem no-
minat: proculdubio carmen in nocte can-
tat. **Q**uia igitur pene semper in bono car-
men ponere scriptura sacra consuevit: ita a
nobis etiam in hoc loco debet intelligi. **E**t
autem in scriptura sacra sepius de eterno lu-

etu q̄ presentī solet intelligi. Unde scripsit
 est. **U**e impio in malo: retributio est
 manū eius fiet ei. **Esai. 3.** **E**t beatus iob
 loquit̄ dicens: **S**i impius fuero ve mihi
 est. **S**i autē iustus nō leuabo caput satū:
 ratus afflictioe et miseria. **Job. 1.** **I**ustoz
 est afflictio temporalis est. **U**e ergo quod
 dixit: a tempore afflictioe distinxit: qui et
 iustū afflictionē et impiū ve habere perbi
 buit. **P**er semetip̄am quoq; veritas dicit
Ue mūdo ab scandalis. **Mat. 18.** **E**t ve
 vobis qui ridetis: quoniā fletibitis. **Luce**
6. **E**t ve pregnātibz et nutritibz in il
 lis dieb. **Mat. 23.** **P**ensandū nobis er
 go est quomodo hec iria in sacro volumi
 ne scripta sint: lamentatioes carnē et ve.
Ametario videlicet: quia in eo cōscripta
 est penitentia peccatoz. **C**armen veroz
 quia ibi p̄nūciant̄ gaudia iustoz. **U**e au
 tē: quia illic expressa est dampnatio repro
 boz. **E**t ergo peccatoz punias: lege que ī
 hoc volumine scripta sunt lamēta. **S**cin
 dite corda vestra et nō vestimēta vestra.
Jobel. 2. **E**t rufus. **M**iseri estote et lu
 gete: iustus vester in lucū cōuertet̄: et gau
 diū in merore. **Jacob. 4.** **E**t autē in pro
 missione gaudij sequētis hylarescas: co
 gnoce que in hoc volumine scripta sun
 carnia laudis eterne. **B**eati qui habitāt
 in domo tua dñe: in seculū seculi lauda
 bunt te. **ps. 83.** **E**t sicut per quendā sapien
 tē de celesti hierusalē dicit̄: **E**x lapide pre
 cioso et mūdo oēs platee ei? sternēt̄: et per
 omnes vicos eius alleluia cantabit̄. **To**
bie. 13. **H**oc nobis carnē celestis patrie
 nūciare ciues eius venerāt: qui cōcordi
 ter clamabāt: **S**lozia in excelsis deo: et in
 terra pax hominibz bone volūtatis. **Nu**
ce. 2. **S**ed si adhuc p̄senti seculo mēte be
 res: si adhuc terrenis voluptatibus dele
 ctaris: amare nō potes gaudia eēna que
 audis. **C**ognoce ergo in hoc volumine
 ve qd̄ in eo scriptū est: atq; ab animo per
 timorē expelle qd̄ villigis: vt possis ex iu
 dicio carmen amare qd̄ legis. **I**bi quippe
 sub vni? dampnati specie multitudo om
 nis exprimit̄ reproboz: cū voce veritatis

dicit̄: **L**igatis pedibus eius ac manibus
 mittite eū in tenebras exteriores: illic erit
 fletus et stridor dentū. **Mat. 22.** **T**ūc
 est̄ reprobi in exterioribus tenebras cadū
 quia nūc in interioribus sua se sponte des
 lecerūt: vt veritatis lumē: nec credendo:
 nec bene operādo sequerent̄. **I**n quibus
 ligatis pedib? ac manibus mitti precipiū
 tur: quia nūc dū tempus operādi atq; cur
 rendi est: habere manus et pedes liberos
 in bona actioe noluerūt. **I**bi ve reproboz
 rū scriptū est. **V**ermis eoz non moriet̄: et
 ignis eoz non extinguet̄. **Esai. 66.** **I**bi
 dampnatis ac repulsis dicit̄: **D**iscedite a
 me maledicti in ignē eternū: qui prepara
 tus est dyabolo et angelis eius. **Mat. 25**
In hoc itaq; volumine cūcta que edificant
 oīa q̄ erudiāt: scripta cōtinent̄. **P**eccasti
 est̄ et iā te penitet illicita p̄petrasse: vt ad
 agendā penitentiā docearis: ibi inuenis
 lamēta. **S**pe celestū gaudioz mentē re
 leuare desideras: ibi ad cōsolationē tuam
 inuenis carnē. **S**in vero mala perpetra
 sti: et hec te perpetrasse nō penitet: sed cer
 uitē mentis erigis: ad nulla penitētie la
 mentatioes inclinares: nulla celestū gau
 dioz expectatioe corrigaris: velis nolis
 ibi scriptū auditorurus es ve: vt que nec ti
 mor ad penitentiā humiliat: nec spes ad
 superna p̄mia exaltat: dampnatiois sue
 iam nūc penā prospiciat: et sine excusatio
 ne in eternū supplicū cadat. **Q**uid igi
 fratres: quid agendū est miseris nobis: ni
 si vt euigilemus ad hui? verba volumis:
 et mala que nos egisse meminim?: fletib?
 puniamus: vt per lamēta penitentie per
 ueniamus ad carnē vite. **U**e si affligi mo
 do penitēdo volumus: ve postmodū sine
 fine sentiamus. **N**ec nos nostroz vulne
 rū multitudo in desperationē deprimat:
 quia maior est potētia medici q̄ magnitu
 do languoris nostri. **Q**uid est est̄ qd̄ res
 parare ad salutē nō possit: qui potuit om
 nia ex nihilo creare? **A**nigenitus quippe
 est omnipotenti patri coeternus: qui cū eo
 viuūt et regnat in vnitāte spiritus sancti: p
 ostia secula seculozum amen.

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

ExPLICIT omelia. IX.

Incipit Omelia. X. in qua interpretatur tertium capitulum: a principio usque ad illam partem. Et veni ad transmigracionem.]

Solent quidam scripta aliter scripturam sacri eloquii legentes: cum sublimiores eius sententias pernetratur: minora mandata que in firmitioribus data sunt: tumēti sensu despicere: et ea velle in alium intellectum permutare. Qui si recte in eo alta intelligerent: mandata quoque minima despectui non haberent. Quia divina precepta sic in quibusdam locum magnis: ut tamen in quibusdam congruant parvulis qui per incrementa intelligunt quasi quibusdam passibus mentis crescunt: atque ad maiora intelligenda perveniunt. Unde nunc sancto propheta sic dicitur.

Sili hominis quodcumque inueneris comede.]

Quicquid enim in sacra scriptura inuenitur credendum est: quia et eius parua simpliciter componunt vitam: et eius magna subtiliter edificat intelligentiam. Sequitur.

A comedere volumē istud et vadens loquere ad filios israel. Et aperui os meum: et cibavit me volumine illo.]

Scriptura sacra cibus et potus est. Unde etiam per prophetam alium dominus ministrat. Mittam famem in terram non famem panis neque sitim aque: sed audiendi verbum domini. Amos. 8. Qui ergo subtracto suo eloquio fame ac siti nos dicit atteri: quia eius verba et cibus noster et potus sint demonstrat. Sed notandum quod aliquando cibus: aliquando potus sunt. In rebus enim obscurioribus que intelligi nequeunt: nisi exponantur: scriptura sacra cibus est: quia quicquid exponit ut intelligat: quasi mandatum ut glutiat. In rebus vero apertioribus

potus est. Potus enim non mandando glutimus. Apertiora ergo mandata bibimus: quia etiam non exposita intelligere valemus. Pro eo autem quod multa ezechiel propheta obscura atque perplexa auditorus erat: nequaquam ei de sacro volumine dicitur biberi: sed comedere: ac si diceret: Pertracta et intellige: id est prius mada et tunc degluti. Sed in verbis sacri eloquii iste debet studij nostri ordo seruari: ut hec ideo cognoscamus quatenus de iniquitate nostra concupiscimus: cognoscetes mala que fecimus: vitemus: ne alia faciamus. Et cum iam ex magno visu lachrymarum de peccatorum remissione ceperit esse fiducia: per verba dei que intelligimus: ad vitam quoque et alios trabamus. Ad hoc enim intelligenda sunt: ut et nobis presentent: et intentione spirituali aliis conferant. Unde bene nunc dicit: Comede volumē istud et vade loquere ad filios israel. Ac si ei de sacro cibo diceret: Comede et pascere: saturare et eructa: accipe et spargere: confortare et laborare. Et notandum quod propheta subiugit dicens: Et aperui os meum: et cibavit me volumine illo. Os in corde esse alius propheta testatur dicens: Labia dolosa in corde: et corde locuti sunt mala. Ps. 11. Os ergo aperimus: quando sensum ad intelligentiam sacri verbi preparamus. Ita quoque ad vocem domini propheta os aperit: quia ad spiramentum domini precepti cordis nostrum desideria inhiant: ut de cibo vite alii quid sumant. Sed tamen hoc ipsum sumere nostrarum virium non est: nisi ipse cibaverit: ut comedat iussit. Ille etenim cibatur qui per se edere non potest: et quia ad capiendam verba celestia ydonea nostra infirmitas non est: ipse nos cibatur qui nobis in tempore mandatum hodie intelligimus: quod hesterno die nesciebamus: cras quoque comprehendimus: quod hodie nescimus: per divine dispensationis gratiam: quortidiano alimento nutriamur. Omnipotens enim deus quasi rotans ad os cordis nostri manum porrigit: quotiens nobis intellectum aperit: et cibum sacri eloquii in nostris sensibus mittit. Et

bat ergo nos volumie: cū sensum nobles
scripture sue dispēdando aperit: et ei⁹ dul
cedine nostras cogitationes replet. An
de et subditur.

**Et dixit ad me. Fili homis
venter tuus comedet: et viscera
tua replebunt volumie isto qđ
ego do tibi.]**

In translatiōe veteri nō habet: venter
tuus comedet: et viscera tua replebunt.
Sed: os tuū comedet: et viscera tua com
plent. Os em nostrū comedit dū verbum
dei legimus: viscera vero nostra cōplent
cum intelligim⁹ atq; seruamus ea in qui
bus legēdo laboramus. In posteriori au
tē translatiōe quā et veraciōrē credimus.
Scriptū est. Venter tuus comedet: et vi
scera tua replebunt. In sacro vero eloq̄o
nōnunq; venter p mente pont cōsuevit.
Unde et per hieremiā dicit: **Ventrē meū
doleo: ventrē meū doleo. Hiere. 4. Qđ**
quia de spiritali et nō corporeo vētre dix
rat adiūrit. Sensus cordis mei cōturbati
sunt. Neq; em ad salutē populi pertine
bat: si ppheta ventrē corporeū se dolere
predicaret: sed ventrē voluit: qui mentis
afflictionē sensit. Sed cur exemplū pphe
te pferimus: cū testimoniū dñi apertius
habeamus? Et necesse est vt cū per semet
ip̄am veritas loquit: ppheta taceat: qz
lucerna claritatē nō habet in sole. Sit em
qui credit in me sicut dicit scriptura. Flu
mina de vētre eius fluēt aque viue. Job.
6. Quia em de mente fidelitū sancte p̄dis
catiōes defluūt: quasi de ventre creden
tū aque viue flumina decurrūt. Ventrīs
aut viscera quid sunt aliud: nisi mētis in
terna: id est recta intētio sanctū desideritū
humilis ad deū: pia ad proximū volūtas.
Unde recte nūc dicit.

**Venter tuus comedet: et vi
scera tua replebunt.]**

Quia cū mens nostra pabullū veritatis
acceperit: in terna nostra nō iam vacua re
manet: sed alimēto vite satiata. Pense;

mus fratres charissimi q̄ sit pia ista p̄mif
sio qua dicit: **Venter tuus comedet: et vis
cera tua replebunt volumie isto qđ ego
do tibi. Multi etem legū: et ab ip̄a lectio
ne ieiunant sunt. Multi vocē predicatiōis
audiunt: sed post vocem vacui recedunt.
Quoz et si venter comedit: viscera nō re
plent: quia et si mente intellectū sacri ver
bi percipiūt: obliuiscēdo et non seruādo q̄
audierint hec in cordis visceribus nō re
ponūt. Hinc est em quod per pphētā ali
um quosdā dñs increpat dicens: **Ponite
corda vestra sup vias vestras. Semiatistis
multū et intulistis parū: com edistis et non
estis satiati: bibistis et nō estis inebriati.
Aggei. 1. Multū cordi suo semiat: sed pa
rū infert qui de mādatis celestibus vel le
gendo vel etiā audiēdo multa cognoscit:
sed negligēter operādo pauca fructificat.
Comedit et nō satiatur qui verba dei audis
ens: lucra vel gloriā seculi cōcupiscit.
Bene autē nō satiari dicit: quia aliud mā
dit: et aliud esurit. Bibit et non inebriatur:
qui ad vocē predicatiōis aurē inclinatur: s;
mentē non mutat. Solet em per ebrietas
tē bibentū sensus mutari. Qui ergo ad
cognoscendū dei verbū deuotus est: sed
ea que sūt bulus seculi adipisci desiderat
bibit et inebriatus nō est. Si em inebria
tus esset: mentē pculdubio mutasset: vt
iam terrena nō quereretur: iam vana et trā
sitoria que amauerat nō amaret. De ele
ctis nāq; per psalmistā dicit: **Inebriabū
tur ab vbertate domus tue. ps. 35. Quia
tanto om̄ipotentis dei amore repleti sūt:
vt mutata mēte sibi metip̄is extranei esse
videant implētes quod scriptū est. Qui
vult post me venire: abneget semetip̄m.
Matth. 16. Semetip̄m abneget: qui mu
tat ad meliora: et incipit esse qđ non erat.
Sepe autē quibusdā vidimus ad vocem
predicatiōis: quasi ex conversione com
punctos: habitū non animū mutasse: ita
vt religiosam vestem sumerent: sed ante
acta vicia non calcarent: ire stimulis im
maniter agitari: malicie dolore in proxi
mi lesione feruescere: de ostensis quibus******

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

dam bonis ante humanis oculis superbi
re: presentis mundi lucra inhiater querere
et de solo exterius habitu quem sumserunt
sanctitatisque fiducia habere: quibus quid
aliud dicendum: nisi hoc quod magister alius
doctor egregius quibusdam legis exteriori
ra seruantibus loquitur dicens: Quia in christo
iesu neque circumsissio aliquid valet: neque pro
pucium: sed noua creatura. **Gal. 5.** Non enim
magni est meriti si quod foris erga nos agatur
in corpore: sed magnopere pensandum
est quid agatur in mente. Nam presentem mundum
despicere: transitoria non amare: mentem
medullitus in humilitate deo et proximo
sternere: contra illatas contumelias patientiam
seruare: et custodita patientia dolorem
malicie a corde repellere: egenis propria
tribuere: aliena minime ambire: amicum in
deo diligere: propter deum et eos qui inimici
sunt amare: de afflictione proximi lugere:
de morte eius qui inimicus est non exulta
re: hec est noua creatura: quam idem magister
gentium apud alios discipulos vigilanti
oculo requirit dicens. Siqua igitur in christo
noua creatura vetera transferunt: ecce facta
sunt noua. Ad veterem quippe hominem
pertinet presentem mundum querere: transito
ria ex concupiscentia amare: mentem in super
bia erigere: patientiam non habere: ex dolore
malicie de proximi lesione cogitare: sua in
digentibus non dare: atque ad multiplican
dum aliena querere: nullum pure propter deum
diligere: inimicitias inimicis reddere: de
afflictione proximi gaudere. Cuncta hec vetu
sti sunt hominis que videlicet de radice tra
himus corruptionis. Sed qui istam exu
perat: et ad precepta diuina mentem in beni
gnitate commutat: de hoc recte dicitur: Quia
vetera transferunt: ecce facta sunt noua.
Tunc ergo in nostris membris noua fiunt
cum a nobis vetusti hominis vicia transeunt:
quando sacri verbi preceptum venter come
dit: et viscera medullitus replent. Sepe
enim quosdam vidimus tota se mente ad san
cte lectionis studium commulisse: atque inter ver
ba diuina recognoscere in quantum deli
querunt: semetipsos in lachrymis mactare

merore continuo affici: in nullis huiusmodi
diuinitatibus delectari: ita ut eis vita
presens oneri et lux ipsa fastidio fieret: vix
ad colloquendum communia admittere: atque
a rigore discipline animi difficile relaxa
re pro amore conditoris luctu solummodo et si
lentio gaudere. Hoc venter sacrum volu
men comedit: et viscera repleta sunt: quia
precepta vite que sensus cape potuit: me
moriam non amisit. Sed hec collectum in deo
animus lugendo semper et recolendo serua
uit. Et fit plerumque ut tales quique ex dono
celestis gratie: etiam verbum doctrine perci
piant: atque de veritatis pabulo quod ipsi intri
secus dulciter ruminant: et primos suauiter
pascant. De quorum profecto ore predica
tio tanto audientibus dulcis est: quanto eo
rum actio contraria suis predicacionibus non
est. Quia de propria vita sumunt: quod per
linguam proximis conferunt. Unde hic recte
quoque propheta subiungit.

**Et comedi illud et factum est
in ore meo sicut mel dulce.]**

Liber qui viscera replet dulcis in ore
sicut mel factus est: quia ipsi de omnipotente
domino sciunt suauiter loqui: qui hunc didice
runt in cordis sui visceribus veraciter ama
re. In eis quoque ore scriptura sacra dul
cis est: cuius vite viscera mandatis illius
replent. Quia ei suavis est ad loquendum
cum interius impressa ad viuendum fuerit.
Nam sermo dulcedinem non habet: quem vi
ta reproba intra conscientiam remouet. An
de necesse est ut qui verbum dei loquitur: pri
us studeat qualiter viuat: et post ex vita
colligat: que et qualiter dicat. Ad predi
candum namque plus conscientia sancti amo
ris edificat: quam exercitatio sermone. Quia
amando celestia intra semetipsum predicator
legit quomodo persuadeat: ut despici debe
ant terrena. Qui enim vitam suam interius
pensat: et exemplo suo foris ammonendo ali
os edificat: quasi in corde lingue calami
tingit: in eo quod manu verbi alius verbum pro
ximis exterius scribit. Inde admirabilis
predicator cum multa discipulis exhortando

xit: quia nulla intra semetipsum de consuetudine contrarietate pertulit: securus adiunxit. Si qua virtus: si qua laus discipline: hec cogitate: que et vidicistis: et accepistis: et audistis: et vidistis in me hec agite: et deo pacis erit vobiscum. Phil. 4. Sequitur.

Et dixit ad me. Fili hominis: vade ad domum israel et loqueris verba mea ad eos.]

In eo quod dominus propheta dicit: loqueris verba mea ad eos. Quid aliud quam ei? oratione non moderamus imponit: ne que prius in tus non audierit: foris dicere presumat. Nam propheta falsum suum et non dicit verba loquebatur. De quibus scriptum est. Nolite audire verba prophetarum qui prophetant vobis et decepti sunt vos: visione cordis sui loquuntur non de ore domini. Hier. 22. Et rursus. Non loquebar ad eos et ipsi prophetabant. Ibidem. Quia ex re quoque colligendum est: quia et quisquis expositor explanatione sacri eloquii ut fortasse auditoribus placeat aliquid mentiendo componit: sua et non domini verba loquitur: si tamen placendi vel seducendi studio mentiat. Nam si in verbis dominicis virtutem requirens: ipse aliter quam is per quem prolata sunt senserit: etiam si sub intellectu alio edificatione charitatis requirat: domini sunt verba que narrat: quia ad hoc solum deus per totam nobis sacram scripturam loquitur: ut nos ad suum et proximi amorem trahat. Sequitur.

Non enim ad populum profundum sermonis et ignote lingue: tu mitteris ad domum israel: neque ad populos multos profundum sermonis et ignote lingue: quorum non possis audire sermones: et si ad illos mitteris ipsi audierint te. Domus autem israel: noluit audire te: quia noluit audire me.]

In ipso iussionis exordio quo propheta ad predicandum mittitur: aperte et vocatio gentium et israelitarum repulsio designat. Nam cum dicit: Non ad populos multos profundum sermonis et ignote lingue mitteris: quorum non possis audire sermones: atque statim subdit. Et si ad illos mitteris ipsi audierint te: aperte declarat obedientiam gentium: que quandoque predicatorum voces essent sine tarditate secuturæ. Et cum subdit. Domus autem israel: noluit audire te: quia noluit audire me: in deo duricia designat que verba predicantium et cognouit: et sequi noluit. Ignota autem lingua gentium ad obediendum moram non fecit: quis extranea ab eloquio legis fuit. Bene autem dicit: Noluit audire te: quia noluit audire me: scilicet hoc quod scriptum est. Qui vos spernit: me spernit. Luce. 10. Causa quoque cur non audiant subinfertur eum dicit:

Omnis quippe domus israel attrita fronte est et duro corde.]

Cum domus israel attrita fronte esse prohibet: quid aliud sentiendum: quid ducendum est: nisi quod frontem cordis in impudentia atterit culpa frequens: ut quod crebrius committitur: eo de illo committentis animi minus verecundetur: atque ideo ad tantam cordis duriciam quandoque peccatorum peruenit: ut iam in correptione sensibilis non sit: quia qui usu peccandi induruit: nullum cordis palpantis: id est manum palpantis sentit: sicut iudee quoque crebrius delinquenti dicitur: Frons mulieris meretricis facta est tibi: noluit erubescere. Jerem. 3. Vel certe attrita frons est in huius mundi actibus assueta: quia sicut sunt nonnulli qui quiete cunctis mundi premiis atque honoribus preponunt: ita nonnulli ut in hoc mundo aliquid esse videant: terrenis laboribus insudant: in suis causis permiscunt iurgios: et quantumvis se corpore defecere inter labores sentiant: amore tamen terrenarum rerum deuicti debetabiliter fatigant. Quibus per prophetam dicit: Effraim vitula docta diligere trituram. Osee. 10. Vitula etiam in trituram areæ assueta: etiam si relaxata a labore sponte redit. Sic quibusdam prauis mētibus nihil

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

est laboriosus q̄ si eis precipit: vt in huius mundi actibus nō laborent. Nam sepe quidā repulsi ab actiōe: terrena deprecatur vt redeāt: rogant vt premant: graue se incurrisse periculū quietē putāt. Atria ergo fronte sunt: qui nō solum labores nō fugiūt: sed neq; īportūi videri in laboribus q̄ sibi negant erubescūt. Sequit̄.

Ecce dedi faciē tuam valentiorē facieb; eorū: et frontē tuā duriorē frontibus eorū.]

Sicut verecūdia laudabilis est in malo ita reprehēnsibilis est in bono. Erubescere em̄ malū sapientie est. Bonū vero erubescere fatuitatis. Unde scriptū est. Est cōfusio adducēs peccatū: et est cōfusio adducens gloriā. Eccl̄. 4. Qui enim erubescit penitēdo mala que fecit: ad vite libertatē peruenit: qui vero erubescit bona facere: a statu rectitudinis cadit: atq; ad dampnatōnē tendit. Sicut per redēptorem dicit: Qui me erubuerit et meos sermones: hūc filius hominis erubescit cū venerit in maiestate sua. Luce. 9. Et sunt q̄ bona iam in mēte sōcipiūt: sed necdū malis aperte cōtradicit. Hi nimirū quia boni sunt in mēte: sed auctoritatē nō habēt in locutiōe: apti ad veritatis defensionē non sunt. Ille em̄ esse veritatis defensor debet: qui qd̄ recte sentit: loqui nec metuīt: nec erubescit. Unde nūc in magno munere pphete promittit. Ecce dedi faciē tuā valentiorē facieb; eorū: et frontē tuā duriorē frōtibus eorū. Quid est autē peccator: nisi vulneratus? Et qd̄ p̄dicator: nisi si medicus? Si ergo nō erubescit peccator: qui tacet in vulnere: cur erubescat medicus: qui per medicamēta puidet salutem. Sepe vero cōtingit vt p̄dicator reuerētē audiat: nonnūquā vero a pueris ita despiciat: ac si eis nihil utilitatis loquat̄. Unde recte nūc subdit.

Ut adamantem et vt silicē dedi faciē tuam.]

Adamas et silex vitraq; dura: sed vnū bo-

rum p̄cio sum est: alterū vile. Adamas ad ornamentū sumitur: silex ab itinere atibus calcat. Et sepe cōringit: vt hos quos correptionē suam cōspicimus nimis humiliter audire: verecūdemur eis aliqua dicere. Nonnūquā vero euenit: vt eos quos increpatōnē suā videmus postponere: et despectui habere: trepidemus eis verbū predicationis inferre. Sed si recte sapim⁹ et ad eos a quibus honorari cōspicimus: et ad eos a quib⁹ nos despici videm⁹: auctoritatē exhortatiōis vel increpatōis sumimus: vt nec illorū humilitatē debeam⁹ erubescere: nec horū superbiam formidare. Dicit̄ ḡ. Dedi faciē tuam vt adamantē: id est si ab auditoribus honoraris. Dedi faciē tuam vt silicē: si ab auditorib⁹ consularis atq; despiceris: vt nec per illatū honorē refrēneat lingua ex verecūdia: nec per despectū taceat ex infirmitate. Sequit̄.

Ne timeas eos: neq; metuas a facie eorum: quia domus exasperans est.]

Hoc iam superius dictū est. Sed notandum quā aspera domus habet: cui⁹ asperitas tam crebro replicat. Increpandus itaq; peccator est: et nūquā timēdus: quia domus exasperans est. Timeri em̄ homo debuerat: si ipse aucto: em̄ omnū vt homo tenuisset. Nam qui ratiois sensus ad timorē dei nō habuit: tanto in nullo timēdus est: quāto hoc quod esse debuit: non est. Sequitur.

Et dixit ad me. Fili hominis omnes sermones meos quos loquor ad te assume in corde tuo: et auribus tuis audi: et vade ingredi ad transmigratiōnē filiorū populi tui.]

Agilanter intuentū est qd̄ voce domini ad prophetā dicit: vt prius sermones audiat: et postmodū loquat̄. Audim⁹ em̄ verba dei si facimus. Et tūc ea proximis recte loquimur: cū prius ipsi fecerimus.

Quod bene marcus euāgelista cōfirmat cū factum dñi miraculū narrat dicens: Ad ducit ei surdū et mutū et deprecabant euz vt imponat illi manū. **Mar. 7.** Cuius or dinē curatōis īsinuat subdēs. **Misit digi tos suos in auriculas: expuēsq; tetigit lin guā eius: et suspiciēs in celū ingemuit: et ait illi: Effeta qđ est ad aperire: et statim aperte sunt aures eius: et solutū est vincu lū lingue eius: et loquebat recte. **Ubi dez.** Quid est em̄ quod creator omnū deus: cum surdū et mutū sanare voluisset: in au res illius suos digitos misit: et expuēs lin guā eius tetigit? Quid per digitos redē ptoris: nisi dona sancti spiritus designā tur? Unde cū in loco alio eiecisset demo nū dixit: Si in digito dei eicio demonia pfecto peruenit in vos regnū dei. **Uce 11.** Qua de re per euāgelistā aliū dixisse describit. Si ego in spiritu dei eicio de mones: igitur peruenit in vos regnū dei. Et quo virosq; loco colligit: quia digitus spiritus vocat. **Digitos ergo in auricu las mittere: est per dona spiritus sancti mentē surdū ad obediendū aperire. Quid est vero quod expuēs linguā eius tetigit Salua nobis est ex ore redēptoris: acce pta sapientia in eloquio diuino. Salua quippe ex capite defluit in ore. Ea ergo sapiētia que ipse est: dum lingua nostra tā gis: mor ad predicatōis verba forma. Qui suspiciens in celum ingemuit: non quod ipse necessariū gemitū haberet: qui dabat qđ postulabat: sed nos ad deū ge mere qui in celo p̄sudet docuit: vt et aures nostre per dona spiritus aperiri: et lingua per saluā oris: id est per scientiam diuine locutiōis solui debeat ad verba p̄dicatio nis. Cui mor effeta id est ad aperire dicitur: et statim aperte sunt aures eius: et so lutū est vinculū lingue eius. **Marci. 7.** Qua in re notandū est: quia p̄pter clau sas aures dictū est: ad aperire. Sed cui aures cordis ad obediendum aperte fue rint ex subseqūēti proculdubio etiā lin gue eius vinculū soluit: vt bona que ipse fecerit: etiā faciēda alijs loquat. **Ubi bes******

ne addit. **Et loquebat recte. Ille em̄ res cte loquit: qui prius obediendo fecerit: q loquēdo ammonet esse faciēda. Quod vero ad trāsmigrationē populi ammonēs dam p̄pheta mittit: non solū ea trāsmis gratio debet intelligi que ei? populi erat in corpore: sed etiā que facta fuerat in mē te. **Ubi hierusalē quippe ad babiloniā ve nerat. Et quid hierusalē: nisi visio pacis? Quid babilonia: nisi cōfusio vocatur? Quisquis vero a rectis opibus in puer sis actib? cadit: quādo a bono studio ad vicia defluit: quasi ab hierusalē ad babilonē ciuitatē venit. Culmen em̄ bone cō templatiōis deseruit: atq; in trāsmigra tione cōfusio nis iacet. Quod illis sepe so let euenire: qui cum bona agūt in his de sua virtute gloriānt. Unde psalmista ne a visione pacis: id est a bonis actibus cap tiu? ad babiloniā emigraret: dño sup plicās dicit: Adiutor meus non emigra bo. ps. 61. Si em̄ in se cōsideret: a iusticie operibus cadēdo migrasset. Sed ne q; hi qui a statu rectitudis in prauā actio nē ceciderūt: desperādi sunt. Quia ecce propheta ad trāsmigrationē babilonte mittit. Et per p̄phetā aliū domin? dicit: Et ventes vsq; babilonē ibi liberaberis **Michee. 4.** Sepe em̄ quis postq; in p̄su sionē vicioz ceciderit: erubescēs mala q; perpetravit ad penitentiā redit: seq; a suis lapsib? bene viuēdo erigit. Quid q; iste: nisi vsq; ad babilonē venit: et ibi libera tus est? Qui postq; p̄susus mente p̄uersa perpetravit: hec ip̄a erubescens mala que fecit: se cōtra se erigit: et bene opando ad statū rectitudis redit. In babilone traq; liberatus est: q; per diuinā gratiā ostendit. etiā de cōfusione saluatus. Prop̄ba ergo ad trāsmigrationē loquit: cū illos incre pat qui a statu rectitudis ad erroris vicia trāsmigrādo ceciderūt. Sequit.****

Et loqueris ad eos: et dices: Ihec dicit dominus deus si forte audiant et quiescant.

Quod totiens diuis vocib? difficultas

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

audendi repetit vt dicat: si forte audiât: quid aliud q̄ trāsmigrati populi duricia designat? In quib⁹ verbis magna est nostra cōsolatio: quia si omnipotens deus p̄phetam mittēs a peruerso populo verba sua denūciat difficile audiri: cur nos miseri cōtristamur cū sepe a fratrib⁹ in nostra ammonitiōe cōtempnimur? **N**az crebro delinquētēs alloquimur: frequēter increpamus: sepe cū eis blandis sermonibus agimus: at alī t̄ tamen alter audit: alter audire cōtempnit: alter ex parte verba exhortatiōis suscipit: t̄ ex parte recipere recusat: ita vt quottidie impleri videamus hoc q̄d per prophetā aliū dñs narrat que fecerit iratus cū dicit: **P**luui sup ciuitatē vnā: t̄ super alterā non pluit. **P**ars vna cōpluta est: t̄ pars que cōpluta nō est exaruit. **A**mos. 3. **C**uz em̄ sancte exhortationis verba aliā mēs suscipit: aliā suscipere recusat: sup vnā ciuitatē dñs pluit: t̄ sup alterā nō pluit. **C**um vero t̄ ip̄e q̄ p̄rios audit ab alijs se vicijs corrigat: atq; ab alijs emēdare p̄tēnit: vna eadēq; ciuitas t̄ ex p̄te cōpluit t̄ ex parte arida remāet in qua a se predicatiōis pluuiā repellit. **S**ūt etem̄ quidā qui exhortatiōis verba om̄i nō audiūt: hi penitus suscipere pluuiā nolunt. **E**t sunt quidā qui audiūt: sed tamen hāc medullitus nō sequūtur: q̄t aliā in se victa refecāt: sed in alijs grauit̄ perdurant. **S**epe em̄ quosdā videmus q̄ per predicatiōis verbū a semetip̄is auaricie estū repellūt: t̄ non solū iam aliena nō raplūt: sed pp̄ria indigentib⁹ largiunt: nec tamē ire stimulos edomāt: t̄ paciētie moderamina per mētis tranquillitatē seruāt. **E**t sepe alij ad exhortatiōis verbū in semetip̄is tanto carnis immūdiāz vincūt: corpus in castitate custodiūt: nec tamen adhuc animū sicut debent p̄rimis inclināt: sed per rigozē superbe in cogitatiōe se eleuant. **I**n istis pars vna cōpluta est: quia fructū fecit: t̄ pars que cōpluta non est aruit: quia exhortatiōis verbū nō plene suscipiens: a bono opere sterilis remāsit. **S**equitur.

Et assumpsit me spirit⁹ t̄ audiui post me voce cōmotionis magne benedicta gloria domini de loco suo.]

Quid est hoc q̄d p̄pheta postq̄ ad trāsmigratiōē filioz populi mittit: vocē post se magne cōmōtiōis audit dicentē: **B**enedicta gloria dñi de loco suo. **C**ōuersus quippe ad peccatores babilonie fuerat: t̄ vocē glorie dñi de loco suo post tergū audiebat. **L**ocus est em̄ dei hierusalē: id est visio pacis. **Q**uia nimirū illa corda vidēt ea que dei sunt: que ad trāsmigratiōē nē babiloniā: hoc est ad cōfusiōis viciā nō descēdūt. **I**bi em̄ inhabitat deus: vbi vera pax querit̄: interne contemplatiōis gloria amat̄. **N**am qui ad peruersitatē descendit: locus dei esse cōtempnit. **L**ocus ergo glorie dei est vel sancta que q̄ aīa: vel vnusquisq; in celestib⁹ permanēs angelicus spiritus t̄ gloria dñi de loco suo benedicat: cū vel ab electis hominibus: vel a sanctis angelis auctori oīm laus eterna cantat̄. **I**n eo ergo q̄d iusti de p̄uertēdis peccatoribus cogitāt: quia eoz vicia cōsiderādo ad carnales actus oculū ducūt: quasi ad babiloniā intendūt: qui tamen pro statu sue rectitudis: quia in laude dei bona sanctorz cōsiderare nunq̄ desinūt: quāuis per cogitatiōē aliud intendūt: quasi post se vocē glorie dñi ab hierusalē: id est de loco suo audiūt. **S**ed cur in istis imorramur: qui hec p̄phete verba largiēte volumino per ascēsum alterū t̄ subtilius intelligere: t̄ aptius dicere valeam⁹. **A**lt em̄: **E**t assumpsit me sp̄s. **P**redicatores spiritus assumit cū eius mentē in amorē dei omnipotentis eleuatā a terrenis iā desiderijs alienā reddit: vt nihil ei agere libeat nisi ea que quibus lucra spiritalia cōgregat cōgregat: t̄ ad regna celestia q̄tidia: ni sul opis fructū portet. **U**nde t̄ nobis p̄dicatozibus iubet. **O**peramini nō cibuz qui perit: sed q̄ permanet in vitā eternā. **I**obis. 6. **B**ene autem subdit. **E**t audiui post me vocē commotiōis magne. **P**ros

pheta sancto spiritu repletus: quasi trans
acta narrat: que faciēda p̄uidit: quia et
in p̄destinatōe iam facta sunt: que ad
huc in ope sequitur. **Unde** et in trāslatio
ne veteri per esaiā dicit: **Qui** fecit que fu
tura sunt. **Quid** est ergo q̄d post se p̄phe
ta vocē audiuit commotiōis magne: nisi
q̄d post sermonē p̄dicatiōis qui sit ad cor
da peccantiū: lamenta penitentū sequūf.
Peruersi etem quicq̄ dū p̄raua agunt: et a
iustis recta audiūt: nesciūt q̄ sint graua
que cōmittūt: atq̄ ex ip̄a sua ignorātia in
suo stupore securi sunt: et iacentes in cul
pis: quasi molliter quiescūt. **Sicut** de q̄
dā peccatore et securo populo dicit: **Re**ge
uit in fecibus suis. **Diere.** 48. quia secu
rus iacuit in peccatis. **Cū** vero audire p̄
uersi verbū p̄dicatiōis ceperint: que sine
supplicia eterna cognoscere: qui terror iu
dicij q̄ subtilis examinatio de singulis q̄
busq̄ peccatis illico cōremiscūt: implent
gemitū: et nō se capiētibus suspirijs an
xiant: atq̄ magno pauore p̄cussi: in luctu
et fletibus erumpūt. **Prophetā** ergo vox
magne cōmotiōis sequit̄. **Quia** post ver
bū p̄dicatiōis cōuersorū atq̄ penitentū
luctus audiunt: qui em̄ prius quletū face
bāt in vulnere: tacti postmodū manu me
dicine: cū dolore redeūt ad salutem. **De**
hac cōmotiōe penitentū per p̄phetā ali
um dicit: **Pedes** eius steterūt et mota est
terra. **Zach.** 14. **Quia** cū veritatis vesti
gia in mēte audientū figurūt: ip̄a mens in
sua cōsideratiōe turbata cōmouet̄. **Hinc**
psalmista p̄ peccatoribus exorat dicens:
Qui sedes sup̄ cherubin moueat̄ terra.
ps. 79. **Hinc** p̄ afflictis et p̄ penitētibus
deprecās ait: **Cō**monisti terrā et cōturba
sti eam sana p̄tritiōes eius: quia mota est
ps. 69. **Terra** quippe cōmota et turbata
est: peccator de cognitiōe reatus sui anxi
us ad penitētie lamētā perductus. **Pec**
canti etem homini dictū est: terra es et in
terrā ibis. **Gen.** 3. **Exoret** ergo vt sanetur
cōtritiō terre: quia mota est quaten⁹ pec
cator qui de culpis suis affligit̄: de cele
stis misericordie gaudio cō solef̄. **Hec** est

itaq̄ vox cōmotiōis magne: quādo vnus
quisq̄ sua acta dijudicās: in afflictōe pe
nitentie perturbat̄. **Sed** quid vox ip̄a dis
cat: audiamus.

**[Benedicta gloria domini de
loco suo.]**

Locus em̄ maligni spūs fuerant corda
peccantiū: sed cū sibi em̄ ip̄is irati per pe
nitentiā redeūt ad vitā glorie: dñi locus
sūt. **Iam** em̄ se contra se erigūt: iam pen
tētie lachrymis insequūt̄ mala que cōmi
serūt. **Unde** ergo audif̄ benedictio glorie
in laude dei: vnde prius sonabat creato
ris iniuria de amore p̄sentis seculi. **Et** cor
da penitentū sūt iā dño locus suus: que
prius in peccatis suis posita: fuerāt locus
alienus. **Ipi** autē quia peccatis suis a do
mino cōuertunt̄: non solū velent lachry
mis peruersa que fecerūt: sed et iā miris
opibus ad alta p̄ficiūt: vt sancta anialia
dei oīpotētis fiat: vt signis et virtutib⁹ ad
alta euolēt: vt terrā fundit⁹ desiderant: et ac
cepto dono sese ad celestia p̄ desideria sus
spendāt. **De** quibus adhuc subdit̄.

**[Et vocem alarū animalū per
cutientū alterū ad alterū.]**

Audiuit post se p̄phā vocē cōmotiōis ma
gne: q̄ sicut dictū est: verbū p̄dicantiū lu
ctus penitentū sequit̄. **Audit** post se vo
cem alarū animalū: quia ex ip̄o luctu pe
nitentū oriunt̄ virtutes sanctorū: vt tāto
magis in sancta actiōe p̄ficiant: quāto se
ad cognitiōe vite nequiter egisse memi
rūt. **Sed** est in his verbis magna dubita
tio: quia nō aperte per p̄phetā dicit̄: vtrū
vnūquodq̄ anial alas suas in remetiōis
percutiat: an certe hec eadē sancta ania
lia aliis suis se vicissim feriat: vt ala hui⁹
alterū: et ala alterius istud anial tangat.
Sed quia plerūq̄ in sacro eloq̄o ideo ali
quid obscure dicit̄: vt dispēsante mirabili
ter deo: multipliciter exponat̄. **Mos** cha
ritati v̄re vtrāq̄ exponere largiēte domi
no debemus. **Sepe** iam alas anialū vir
tutes diximus esse sanctorū: quomō ergo
vnūquodq̄ anial alas suas excutiet̄ alte

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

ram percutit: nisi quod aperte dat intelli-
gi: quia si sancta animalia efficiuntur vir-
tus in nobis virtutem excitat: dum vna
altera ad perfectionem pulsatur. **E**cce etiam
quis habet iam verbi dei scientiam: discat
ut viscera etiam misericordie habeat. **P**er
scientiam quippe verbi dei discit. **D**ate
elemosynam: et ecce omnia munda sunt vo-
bis. **N**uce. 11. **C**unq; iam esse misericors
in elemosynis ceperit: verba sancte aucto-
ritatis legit: et quicquid in eis de miseri-
cordia dicit: uberius per experimentum in-
telligit. **I**bi enim scriptum est. **P**ater eram
pauperum. **J**ob. 29. **Q**uod fortasse antea
legebat et peribat. **S**ed cum in eius corde
iam misericordiam ceperit imitari natura:
quod est patrem esse pauperum: legit et reco-
gnoscit: quia introitus rediens: in semet-
ipso intelligit quod foris audit. **A**liud na-
q; est elemosynam ex precepto facere: atq;
aliud ex charitate. **E**x precepto enim facere
bonum: inchoantum est: ex charitate autem bo-
num perfectum: qui non solum que iubentur
faciunt: sed etiam diligunt faciendo quod iube-
tur. **H**inc est enim quod in magna virtute
per psalmistam dicitur. **V**ide quia mandata
tua dilexi domine: in tua misericordia viuifi-
ca me. **P**s. 118. **M**andata etiam dei pro
iussione facere seruicium et obedientiam est:
diligendo hec facere obedientiam et amantem.
Quia ergo et per scientiam charitas miseri-
cordie discit: et per charitatem misericordie
in corde compuncto scientia multiplicatur.
Ala in nobis aliam percutit: quia virtus
virtutem excitat. **S**ic qui castitatis bonum in
suo corpore custodit: contra luxuriam zelo
accendit: ut ab immundicie maculis ex-
pient. **E**t sepe dum quosdam in lapsibus in-
uenit: edomat: affligit: atq; ad castitatis
mundiciam restringit: cuius si forte mens de
imundicia luxurie fuerit temperata: ex ipso
zelo quo alios correxit: semetipsum conuenit
et erubescit immunda cogitare: que se
malis recolit correxisse. **I**n hoc ergo ala
ala percutit: dum virtus virtutem pulsatur: et
ab immundicia custodit. **S**i vero ut presar-
ti sumus vicissim se alis suis animalia se-

riunt: et alter ad alteram ala percutit singulo-
rum: huius quoque descriptionis largiente do-
mino sensus patet. **Q**uid est ergo quod hec
pennata animalia vicissim alas altera ad al-
teram feriunt: nisi quod omnes sancti semini-
cem suis virtutibus tangunt: et sese ad pro-
fectum excitant ex consideratione virtutis alie-
ne? **N**on enim vni dant omnia: ne in super-
bia elatus cadat? **S**ed huic dat quod tibi
non dat: et tibi dat quod illi denegat:
ut dum iste considerat bonum quod habet: et ipse
non habet: te sibi in cogitatione preferat.
Et rursum dum tu habere illum conspicis quod
ipse non habet: te illi in tua cogitatione post-
ponas et fiat quod scriptum est. **S**uperiores si-
bi huic arbitrantes. **P**hilip. 2. **E**t enim
pauca ex multis loquar: illi mire abstinentie
virtus tribuit: et tamen verbum scientie
non habet. **I**lli autem datur verbum scientie:
et tamen virtute perfecte abstinentie appre-
hendere conatur et non valet. **H**uic libertas
votis tribuit: ut oppressis quibusque pres-
cutionis solatia impendens: ad defensionem
iusticie libere loquatur: sed tamen adhuc
multa in hoc mundo possidens relinquere
omnia vult et non valet. **I**lli vero iam datum
est omnia terrena relinquere ut nihil in hoc
mundo cupiat habere: sed tamen adhuc au-
toritate vocis contra peccata quosque non
presumit exercere. **E**t qui ideo plus loqui
libere debuit: quia iam non habet unde in
hoc mundo teneatur: loqui contra alios libere
recusat: ne ipsam vite sue quietem perdat.
Isti virtus propheticum data est: multa iam que
ventura sunt preuidet: sed tamen presentis
proximi egritudine conspicit: atq; compa-
tiens non valet curare. **I**lli data est cura-
tionis gratia: atq; a corpore proximi molestiam
que in presenti est orationibus repellit:
sed tamen quid seipsum paulo post sequatur
ignorat. **M**ira itaque dispensatione omnipo-
tens deus sic in electis suis sua dona dis-
pensat: ut et isti det quod illi denegat: et
alteri maius quod alteri minus tribuat: quas
tenus dum vel iste habere illum conspicit quod
ipse non habet: vel ille huic maius accepisse con-
siderat quod sibi minus a deo pensat: et

na dei alter in altero: id est vicissim omnes ammirant: atq; ex hac ipsa ammiratiōe humiliter alter alteri: et quē videt habere quod non habet: eū diuino iudicio sibi prelatū putet. **Alis** ergo suis vicissim se aequalia feruit: cum sancte mētes alternis se virtutibus tangūt: et tangendo excitāt: atq; excitata ad profectū volant. **Videam** paulū quomodo apostolorū alis tactus: atq; ad penitentiā excitatus fuerat: qui mala pterite persectiōis sue et apostolorū innocentē vitā considerās dicebat. **Ego** em̄ sū minimus apostolorū: qui nō sum dignus vocari apostolus: quia persecutus sum ecclesiā dei. **1. Corinth. 15.** Considerauit quippe apostolorū innocentia: et ppter preceudentē maliciā villis in ei' oculis facta est omnis quā exhibebat in ecclesia sollicitudo sua. **Et** quod multos ex accepto intellectu precederet nō attendit: quia illoz innocentia pēfians persecutorē aliquādo fuisse se voluit. **Sed** videam' si quis ex apostolis eū qui paulo datus est intellectu mirat'. **Ipsē** nobis apostolorū primus requirēdus est: qui discipulos amonens ait: **Sicut** et charissim' frater noster paulus scōm dicit sibi sapentiā scripsit vobis. **2. Petri. 3.** **Sicut** et in oibus epistolis loquēs in eis de his in quib' sunt quedā difficulta intellectu que indocti et instabiles deprauāt. **Mirat'** itaq; in apostolis omnibus paul' innocentia: miratur apostolorū primus in paulo sapentiā. **Alis** ergo se tangūt qui inde se vicissim ad profectū excitāt vnde volant. **Hoc** itaq; omnipotens deus agit in cordib' hominū: quōd facit in regionib' terraz. **Poterat** nāq; vnicuilibet regio: si fructus omnes tribuere: sed si vnaqueli bet regio alteri' regionis fructibus nō indigeret: cōmuniōnē cū altera nō habuisset. **Unde** fit vt huic vini: alij vero olei abundantia tribuat: hāc multitudine peccudū: illam vero vbertate abūdare faciat frugum: vt cū illa defert quod ista nō habet: et ista reddit quod illa nō detulit: per cōmuniōnē gratie sibi simul etiam diuise terre cōiūctē sint. **Sicut** ergo terrarum:

ita sunt mentes sanctorū. **Que** dū vicissim sibi cōferūt quod acceperūt: quasi fructus suos regiones regionib' impendūt vt in vna omnes charitate iungant'. **Sed** inter hec sciendū est: quia sicut electi quilibet hoc semper in alijs attendūt: quōd a deo melius acceperūt quā ipsi vt eos sibi in cōsigitatiōe preferāt: seq; illis in humilitate substernāt: ita reproborū mens nunquā considerat quid alter boni amplius quā alter alis ipse habeat. **Neq;** em̄ pensant que bona spiritus alter acceperit et ipis desint: sed que bona ipsi et que mala ad sint. **Et** cū omnipotens deus ad hoc virtutes singulis diuidat: vt alteri alteri in cōgnitione alis cogitatiōe humillet: ad hoc reprobi pertrahūt bonū quod acceperūt: vt ex eo in elatiōe perdant: dum semper cōsiderāt bona que ipsi habent: et alij non habent: et nunquā perpendere studēt quanta bona alij habēt: et ipsi non habent. **Quod** ergo diuina pietas in augmentū disponit humilitatis: hoc mētes reprobe in augmentum vertūt elatiōis: et ex diuersitate munerum a bono deficiūt vnde crescere in humilitatis bono debuerūt. **Propter** hoc ergo necesse est fratres charissimi: vt in vobis hoc semp debeatis aspiciere quod minus habetis: in primis vero hoc quod vobis amplius acceperūt: quatenus dū super vosmetipsos eos p bono quod ipsi habent et vos nō habetis aspiciatis: ad hoc quoq; obtinendū etiā vos ex humilitate crescatis. **Si** em̄ et vos in illis accepta bona pēditis: et illi in vobis pēderāt bona que habetis: vicissim vos alis tangitis: vt ex citati semper ad celestia voletis. **Sequit'**

Et vocem rotarū sequentiū gēralia et vocē cōmōtiōis magne.

In rotis sacri eloquij testamēta signari superius diximus. **Vox** igit' rotarū est sermo testamentoz. **Post** vocem itaq; aliarum animalū audiē etiam vox rotarum: quia predicantiū sermone suscepto: dum virtutes sanctorū ad altiora agenda euolant: seq; vicissim ad profectum pulsant: sancte ecclesie status erigitur: vt per vni-

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

uersum mundū sacrorū testamentorū pagine legant. **U**biq̄ etēn̄ iam sanctū euāgelium: ubiq̄ apostolorū dicta: ubiq̄ lex et psalme resonāt. **P**ost alarū ergo vocē uox rotarū sequit̄ quia post sanctorū miracula uerba sacri eloquiū intra sanctā ecclesiā libere licēt̄ audiri. **Q**ue rote alia sequūt̄: quia sicut superius dictū est: post q̄ in honore uenit uita sanctorū: ueneranda quoq̄ apparuerūt hoībus eloquia testamentorū. **N**el cerse rote anialia sequūt̄: quia in sanctorū patrū uita cognoscimus: quid in sacre scripture volumine intelligere debeam⁹. **I**llorū quippe nobis actio aperit hoc qd̄ in suis p̄dicatiōibus pagina testamentorū dicit. **S**ed querendū nobis est cur postq̄ superi⁹ dictū est. **A**udiui post me vocē cōmotiōis magne post vocē quoq̄ alarū atq̄ rotarū subdit. **E**t vocē cōmotiōis magne. **Q**uod si uiliger genter aspiciat: inueniri potest: qz nō ocio se repetit. **D**ue quippe sunt cōmotiōes magne: quib⁹ corda nostra commouent̄. **U**na quippe cōmotio ex timore est: altera ex caritate. **U**na fit ex luctu penitentium **A**lia ex feruore amantium. **P**ost p̄dicatiōis ergo uerbiū prima cōmotio est: cum plangimus mala que fecimus. **P**ost uocem uero alarū et rotarū secunda cōmotio est: dū magnis fletibus querim⁹ celestia bona que audimus. **E**cce etēn̄ quia intra sanctā ecclesiā de multis patrib⁹ uirtutū exempla cognoscim⁹: quasi alarū sonitū quotidie audimus: quia ubiq̄ sacra eloquia personāt: quasi rotarū uocibus excitemur. **E**t quia per eadē sacra eloquia ad amorē nostri conditoris accēdimur: magnis feruoris ignib⁹ ardentē esse nos lōge adhuc ab omnipotentis dei facie plangimus. **P**ost primā ergo vocē cōmotiōis magne: et ad extremū quoq̄ uox cōmotiōis magne fit: quia qui cognoscēdo deum cepimus peccata plāgere: iam diligēdo quē cognoscimus nō cessamus eū cum fletibus desiderare. **P**ost rotarū itaq̄ uocē uox magne cōmotiōis sequit̄: quia cum testamēta dei in aurē alis aure cordis so-

nare ceperint: audientium spiritus ex amore compunctus ad lamenta cōmouet. **H**ic est etēn̄ quod scripture sacre uerba sūt in corde legentium sapida. **H**inc est quod ab amantibus plerūq̄ in silentio quasi furtiue et tacite legunt̄. **E**t per p̄phetā quoq̄ alii dicit̄: **P**rescidisti in alienatiōe capita potentium: mouebunt̄ in ea gentes ad aperiet̄ ora sua sicut pauper edens in occulto. **P**otens etēn̄ deus in alienatiōe capta potētū prescidit̄: qz in deorū supbia a se metipso alienādo: repulit̄: in qua alienatiōe gentes mote sunt: quia dū iudei a fide caderēt: ad agnitiōē fidei corda gentiliū cucurrerūt: que uidelicet gētes in sacre lectionis pabulo os cordis aperit̄: et in occulto sicut pauper comedūt: quia cū festinatiōe et silentio uerba uite legētes sumunt̄. **S**ed sciendū est quia la quāto audiores in charitate atq̄ intellectu p̄ficiūt̄: tāto sanctis p̄dicatoribus maior gratia spiritus dat̄. **E**t cū prius p̄pheta dixisset **A**ssumpsit me spūs: et audiui post me uocē cōmotiōis magne. **P**ost uocē cōmotiōis magne alarū atq̄ rotarū: atq̄ iterū cōmotiōis magne. **I**lico subiungit̄.

Spiritus quoq̄ eleuauit me et assumpsit me.

Cur qui se assumptū iam a spiritu dixerat: iterū eleuātū et assumptū narrat. **S**ed ad altiora mēs p̄dicantium p̄ficiūt̄: cū per eos sensus audientium ad omnipotentis dei desiderium cōmouent̄. **Q**ui uidelicet p̄dicatores sancti iectico p̄ficiūt̄: ut per eorū ministeriū dona gratie in sancta ecclesia multiplicent̄: sicut de hac sancta ecclesia scriptū est. **X**uos eius inebriās multiplicata generatiōis eius: in stillicidijs suis letabit̄ cum exozief. ps. 22. **X**iuī quippe ecclesie sancti: p̄dicatores sunt: qui terrā nostri cordis infundūt. **S**ed cū inebriant̄: generatiōis ecclesie multiplicāt̄: quia cū ueriorē gratiā spiritus p̄dicatores accipiūt̄: fidelium numerus auget̄: que sancta ecclesia in suis stillicidijs letat̄. **I**n stillicidio etēn̄ aqua de tecto in terrā ca-

ait que de celo ceciderat in tectū. Tectū vero ecclesie sancti predicatorum sunt: qui nos intercedēdo et ammonitiōibus muniēdo p̄tegūt. Sed quia illoꝝ cor diuinitus in predicatiōe infundit: quasi aqua de celo venit in tectū: quia vero nos eoz verbis irrigamur: quasi aqua de recto defluit in terrā. Sancta itaq; ecclesia dū exozit: in sillicidijs suis letat: q; cū in fide et bonis operibus nascit: ea que accepit dona cōsiderat: et in verbis predicantiū exultat. Quia ergo auditoribus ad meliora surge nribus: eoz quoq; p̄dicatoribus gratia multiplicat: p̄pheta dicat.

Spiritus quoq; eleuauit me et assumpsit me.]

Inde em̄ predicator magis ac magis eleuat et assumit: vnde auditor ad meliorem vitā mutat. Sed querendū nobis est: tū spiritus mentē nō eleuet nisi assumpserit cur prius eleuauit: et postmodū dicit assumpsit. Sed hoc loco assumpsit dicitū est cōstater tenuit. Nam sunt nōnulli quos eleuat spiritus sed nō assumit: quoꝝ et intellectus ad spiritalia emicat: et tamen vita in factis carnalibus remanēs: intellectui nō cōcordat. Balaam nāq; per p̄pheticē spiritū eleuatus erat: sed assumptus non erat. Num. 22. qui et veraciter potuit loꝝge post futura p̄picere: et tamē a terrenis desiderijs mentē noluit separare. Sed q; p̄pheta sanctus sciētia eleuatus est: et vita pariter assumptus: iam qualis in p̄dicatiōe pergat audiamus.

Et abij amarus in indignatione spiritus mei.]

Spensate fratres charissimi is cui dona sancti spiritus creuerāt cur amarus abiibat? In omne cor qd idem spūs assumit: amarus in indignatiōe sui spiritus facit. Unde sciendū est: quia cui adhuc p̄sens vita dulcis est etiā si verbū dei loqui videat: eleuatus et assumptus predicator nō est. Mentē enim quā sanctus spūs replet: in amaritu dīne temporalī delectatio eternoz cōmouet. Dulce em̄ est esse in rebus

humanis: sed ei qui adhuc de celestibus gaudia nulla gustauit: quia quāto minus eterna intelligit alīs diligit tāto delectabilius in temporalibus requiescit. At siq; iam cordis ore gustauerit: que sit illa dulcedo celestīū p̄mīoz: qui illi hymnidis ei angeloz chori: que incōprehensibilis visio sancte trinitatis: huic q̄to illud dulce fit qd intus videt: tāto in amaritudinē vertit omne qd foris sustinet. Rixat secū de his que male egisse se recollit: et sibimet ipsi displicet: cū ei ille iam placere ceperit qui omnia creauit. Rep̄hendit se de cogitatiōibus: insequit de verbis: et punit flectendo de factis: sup̄nis inhiat: terrena iam omnia per mentis despectū calcat. Et quā dū illud qd desiderat adhuc per speciem nō habet: seseq; flere dulce habet: seseq; cōtinuis lamentis affligere. Et q; nec dū se esse in patria ad quā creatus est videt: in huius vite exilio nil ei plus aliud q̄ sua amaritudo placet. Dedignat et em̄ subiacere tpalibus: et ardēter suspirat de terris alīs eternis. Unde recte quoq; per salomonē dicit: Eo qd in multa sapiā multa sit indignatio: et qui apponit sciētia apponit dolorē. Eccl. 1. Celestia et em̄ cognoscētes terrenis animū subdere dedignamur. Et dū plus sapere incipim: de his que male egim nobis ipis irascimur. Et fit in multa sapiā multa indignatio: q; quantū plus p̄ficimus in cognitiōe: tanto nobis indignamur amplius de peruerso opere. Atq; cū scientia dolor crescit: quia quātomagis eterna cognoscim: tātomagis esse nos in huius exilij miseria dolemus. Vel sicut translatiōe alia dicit: Et qui addit scientiā addit laborē. Quo em̄ scire incipim que sunt celestia gaudia: eo magis vt errorū nostroz laqueos possimus euadere flendo laboramus. In multa ergo sapiētia multa est indignatio quia si eterna iam sapimus: cōcupiscere temporalia dedignamur. Si eterna iam sapim: nosmetipos despiciamus egisse hoc quod nos ponit ab eternitatis amore separare. Rep̄hendit semetipam. consciē

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

ria accusat quod egit: dampnat per penitentiam quod accusat. Sit rixa in animo parituriens pacem cum deo. Sic achab iniquus rex a propheta reprobatus cum contra se diuinam sententiam audisset pertinuit: et magno merore deprehensus est ita ut prophete suo dominum diceret: Nonne vidisti humilitatem achab coram me? Quia igitur humilitas est mei causa non inducam malum in diebus eius. 3. Regum. 21. In quibus domini verbis merore amaritudinis placeat qui amittere timent deum: si sic et reprobi penitentia placuit: qui timebat perdere presens seculum. Aut quomodo ei grata sit spontanea afflictio pro culpis in eis qui placet: si hec ad tempus placuit: et in eis displicebat. Sed sciendum quia nullus hec pro amore omnipotentis dei ex toto corde agere potest: nisi is cuius animi spiritus factus assumpsit. Nam quando homo ex sua virtute sufficiat terrenam despiciere: celestia amare: pacem cum deo querere: seculum rixam subire: in cogitatione semetipsum reprehendere: et gemitibus punire: Nullus hec agere nisi quem diuina gratia roborauerit valet. Unde et subdit.

Manus enim domini erat mecum confortans me.]

Ad bona quippe assurgere perfecte non possumus: nisi nos spiritus et pueniendo eleuet: et subsequendo confortet. Sed querendum est cum superius de volumine quod acceperat scriptum sit.

Et factum est in os meum sicut mel dulce.]

Qua ratione postmodum dicit. Abij amarus in indignatione spiritus mei. Utrum quippe valde est: si dulcedo simul et amaritudo conueniant. Sed iuxta superiorum sensum sciendum est: quia cui sermo dei in ore cordis dulcis esse ceperit: huius proculdubio contra semetipsum animus amarefecit. Qui enim in illo subtiliter discit qualiter se reprehendere debeat: eo se durius per amaritudinem penitentiae castigat: qui tanto sibi magis displicet quanto in sacro volumine

amplius de omnipotenti deo videt quod amet. Sed quia ad ista proficere sua virtute non valet homo: recte nunc dicit. Manus enim domini erat mecum confortans me. Manus enim domini in sacro eloquio aliquando etiam vnigenitus filius appellatur: quia omnia per ipsum facta sunt. Et de cuius ascensione per moysen pater omnipotens loquitur dicens: Tollam in celum manum meam. Hec manus que electorum suorum corda confortat discipulis dicebat: Sine me nihil potestis facere Jobis. 15. In omni enim quod cogitamus semper orandum est ut et ipso aspirante cogitemus: et ipso adiuvante faciamus. Qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti deus: per omnia secula seculorum amen.

Explicit omelia. X.

Incipit Omelia. XI. in qua interpretatur tertium capitulum: ab illa parte. Et veni ad transmigracionem: usque ad illam partem. Et facta est super me manus domini

Inter cetera propheticie miracula hoc quoque mirandum habet libet propheta: quod sicut in eis verbis res: ita nonnunquam verba rebus exponunt: ut eorum non solum dicta: sed etiam res geste propheticie sint. Unde nunc dicit.

Veni ad transmigracionem ad acerum novarum frugum ad eos qui habitabant iuxta flumen chobar.

Cum causa exigeret et indicare debuisset: quia ad transmigracionem ventret: que diei diuinitas fuit: ut pro fruges locum quoque exprimeret dicens: Ad acerum novarum frugum: nisi quod sepe per res et loca cause significante. Multi quippe ezechiele prophetam te iam captivitatis anni defuerant: atque ex his qui in captivitate ducti fuerant: plures iam morte carnis obierant: ad quorum filios loqui propheta veniebat. Unde et ei superius dicit:

Uili hominis mitto ego te ad

filios israel ad gentes apostatricos que recesserunt a me patres eorum preuaricati sunt pactum meum usque ad diem hanc. Et filii dura ceruice et in domabili corde sunt ad quos ego mitto te.]

[Ex quibus quia multi fuerat credituri: atque per obedientiam ad fertilitatem boni operis perueniunt: acernus frugum vocantur. Quia enim bone anime fruges appellantur dei: propheta alius testatur dicens: Sanctus israel domino primitias frugum eius. Hieronimus. 2. Fruges etenim domini etiam conuerse ad fidem gentes postmodum facte sunt: sed quia prius israel domino creditur: recte hunc prophetam frugum eius primitias appellauit. Quia ergo propheta missus non priori populo: sed filijs eius: ad populi verba intulit: ad acernum frugum nouarum venit. Quid vero per chobor fluminis designet supra iam diximus: que nequaquam modo repetimus: ne repetendo fastidium generemus. Sequitur.]

[Et sedit ibi ubi illi sedebat et mansi ibi septem diebus meres in medio eorum.]

[Notandum captiuo populo propheta sanctus quanta compassione se copularet: eorumque se meroribus cõsedendo et mercedo coniungit: quia radix verbi est virtus operis. Et ille sermo ab audiente libenter accipitur qui a predicatore cum compassione animi profertur. Sic ferrum cum ferro iungitur: liquat prius ut postmodum vicissim a seipso teneatur. Si enim prius minime mollescit: postmodum tenere se fortiter non sufficit. Sic propheta captiuo populo cõsedidit: et meres in medio eorum erexit: ut dum per charitatis gratiam descendendo se et molliorem reddideret: et eum statim ubi fortitudinem teneret. Sin vero israeliticus populus domum exasperatus vocatur: quia culpas nec inter flagella cognouit: nullo merore animi depessit: propheta inter gaudentes meres sedere studuit: ut tacendo ostenderet: quid loquendo venerat docere. Et priusquam verba faceret in hoc quod meres

tacuit: formam verborum sumpsit. Sequitur. Cum autem pertrassissent septem dies factum est verbum domini ad me dicens.]

[In eo quod septem diebus meres sedit: et post diem septimum verba domini iustionis accepit ut loqui debuisset: aperte indicat: quia eisdem diebus meres tacuerat: missus autem ad predicandum fuerat: et tamen septem diebus sedens tacebat. Quid est hoc quod nobis propheta sanctus in hoc suo silentio innuit: nisi quod ille loqui veraciter nouit: quod prius bene tacere didicerit. Quasi enim quodam nutrimentum est verbi celsura silentij. Et recte quod per excrecentem gratiam sermonem accepit: qui ordinate antea per humilitatem tacuit. Hinc enim per salomonem dicitur: Tempus tacendi et tempus loquendi. 3. Non enim ait tempus loquendi et tempus tacendi: sed prius tacendi premitit tempus: et postmodum subdit loquendi. Quia non loquendo tacere: sed tacendo debemus loqui discere. Si ergo propheta sanctus qui missus ad loquendum fuerat: dum prius tacuit: ut postmodum recte loqueretur: pensandum nobis est quia ei culpa sit non tacere: que nulla cogit necessitas loqui. Sequitur.]

[Fili hominis speculatore de dite domui israel.]

[Notandum quod eum quem dominus ad predicandum mittit: speculatore esse denunciat. Cui enim cura aliena committitur: speculatore vocatur: ut in mentis altitudine sedeat: atque vocabulum nois ex virtute actionis trahat. Non enim est speculatore qui in imo est. Speculatore quippe semper in altitudine stat: ut quicquid venturum est longe prospiciat. Et quod quis populi speculatore ponit in alto: debet stare per vitam ut possit prodesse per prouidentiam. Hinc propheta alius speculatore ammonet dicens: Super montem excelsum ascende tu qui euangelizas syon. Esaias 40. Et videlicet quod predicationis locum suscepit: ad altitudinem bone ascendat actionis ad excelsa transeat: et eorum qui sibi commissa sunt opera transcendat: quatenus subies

*Quia auctoritate
is q post officium pidi
mors piane debeat*

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

etorū vitam tanto subtilius videat: quā-
to et terrenis rebus quas despicit animū
nō supponit. **Q**uā dura mihi sūt ista que
loquor: quia memetipm loquēdo serio: cui?
neq; lingua vt dignū est pdicationē tenet
neq; inquantū tenere sufficit: vita sequit
linguā. **Q**ui ociosis verbis sepe splicor:
et ab exhortatiōe atq; edificatiōe primo:
rū torpens et negligēs cesso. **Q**ui incōspe-
ctu dei factus sūz mutus et verbosus: mu-
tus in necessarijs: verbosus in ociosis. **S**z
ecce sermo dei de speculatozis vita cōpel-
lit vt loquar: tacere nō possum: et tamē lo-
quēdo me ferire pertimesco. **D**icā: dicā:
vt verbi dei gladius etiā per meipz ad af-
figendū al's confingendū eoz pximi per-
trāseat. **D**icā: dicam: vt etiā cōtra me fer-
mo dei sonet per me. **E**go me reū esse nō
abnego: torporē meū atq; negligentīā vi-
deo. **E**rit fortasse apud piū iudicē impe-
tratio veniē: ipsa cognitio culpe. **E**t qui-
dē in mōasterio positus valebā: et ab ocio-
sio linguā restringere: et in intentiōe ora-
tiōis pene cōtinue mentē tenere. **E**t post
q; cordis humerū sarcine pastoralis suppo-
sui: colligere se ad semetipm assidue non
potest animus: quia ad multa partiū. **C**ogor
nāq; modo ecclesiarū: modo monasterio:
ruz causas discutere: sepe singuloz vitas
actusq; pensare. **M**odo quedā ciuiū ne-
gocia sustinere: modo de irruētibus bar-
baroz gladijs gemere: et cōmissio gregi in-
sidiantes lupos timere. **M**odo rerū curā
sumere: ne desint subsidia eis ipis qb? di-
scipline regula tenet. **M**odo raptozes qd
dam equanimiter perperit: mō eis sub stu-
dio seruare charitatis obuiare. **C**uz itaq;
ad tot et tanta cogitāda scissā ac dilanīata
mens ducit: quādo ad semetipam redeat
vt totā se in pdicationē colligat: et a p-
ferēdi verbi ministerio nō recedat. **Q**ui a
aurē necessitate loci sepe virtis secularib?
iungor: nōnunq; mihi linguā discipline
relaxo. **N**am si in assiduo censure mee vi-
gore me teneo: scio quia ab infirmiorib?
fugio: eosq; ad hoc qd appeto nunq; tra-
ho. **U**nde fit vt eoz sepe et ociosa pacien-

ter audia. **S**ed quia ipse quoq; infirmus
sum: in ociosis sermonibus paulisper tra-
ctus: libeter tam ea loqui incipio que aus-
dire ceperā inuitus. **E**t vbi tedeat cade-
re: libet iacere. **Q**uis ergo ego vel qua-
lis speculatoz sum: qui nō in monte opis
stor: s; adhuc i valle infirmitatis iaceo. **P**o-
tēs vero est humani generis creator et re-
demptor indigno mihi et vite altitudinē
et lingue efficacitā donare: p cuius amore
in eius eloquio: nec mihi parco. **E**st ergo
speculatozis vita et alta debet semp et
circūspecta. **N**e em̄ terrenarū rerū amori
succubat: alta sit ne occulti hostis iaculis
feriat ex omni latere circūspecta. **N**e q; hoc
speculatozi sufficit vt altū viuat: nisi vt lo-
quēdo assidue ad alta auditores suos per-
trahat: eozq; mentes ad amorē celestis
patrie loquēdo succēdat. **S**ed tūc hec re-
cte agit: cū lingua eius ex vita arserit. **N**ā
lucerna que in semetipm nō ardet: eam re-
cui supponit non accēdit. **H**inc em̄ de lo-
hante veritas dicit: **I**lle erat lucerna ar-
dens et lucēs. **J**obis. 5. **A**rdens videlicet
per celeste desiderii lucēs per verbū. **E**t
ergo seruet veritas pdicādi: teneat ne-
cessesse est altitudo vinendi. **U**nde recte
quoq; sancte ecclesie sponsi voce in cātis
eis canticoz dicit: **N**asus tuus sicut tur-
ris lybani. **C**anti. 7. **Q**ue ergo laus est
fratres mei vt spōse nasus turri cōparet.
Quia per nasum semp odores fetozesq;
discernim?. **Q**uid per nasum nisi specu-
laroz discretio designat: **Q**ui nimirū na-
sus et sicut turris esse et lybani dicit. **Q**ui
videlicet ppositoz discretio et munita sp-
debet esse ex circūspectiōe: et in altitudi-
ne vite cōsistere: id est in valle infirmi ope-
ris nō iacere. **S**icut em̄ turris in monte
secūco ad speculādū ponit: vt hostes qui
veniūt: longius videant. **S**ic pdicatozis
vita semp in alto debet fixa permanere:
vt more nariū discernat fetozes viciozū:
odoresq; virtutū: incursum malignoz spi-
rituū longe spiciat: et cōmissas sibi anis-
mas per suā prouidentia cautus reddat.
Sequitur.

**Et audies ex ore meo verbū
z annūciabis eis ex me.]**

Ecce iterū monet ppheta ne presumat loqui qđ nō audierit: sed prius aurē cordis aperiat voci creatoris: z postmodum ore sui corpis aperiat auribus plebis. **U**n de ppheta alius dicit: **Inclinabo ad similitudinē aurē meā: aperiā in psalterio ppositionē meā.** ps. 47. **Q**ui em̄ recte predicat: prius sicut dictū est aurē cordis locutiōi intime inclinat: vt postmodū os corporis in ppositionē ammonitiōis aperiat. **S**equitur.

Si dicente me ad impiū morte morieris: nō annūciaberis neq; locutus fueris: vt auertat a via sua impia z viuat ipse ipius in iniquitate sua morietur sanguinem autē eius de manu tua requiram.]

In quibus verbis: quid nobis notandū est: quid sollicitē cogitandū: nisi quia nec subiectus ex culpa ppositi morietur: nec ppositus sine culpa est: quādo verba vite non audiēs ex sua culpa morietur subiectus. **I**mpio etenim mors debet. **S**ed z a speculatore via vite nūcianda est: z eius impietas increpāda. **S**i vero speculatore taceat: ipse impius in iniquitate sua morietur. **Q**uia impietatis eius meritū fuit vt dignus nō esset: ad quem speculatores sermo fieret. **S**ed sanguinē eius dñs de manu speculatores requirit: quia ipse hūc occidit: qui eū tacēdo morti perdidit. **I**n quib; vtrisq; pensandū est: quantū sibi cōnexa sunt peccata subditoz atq; prepositoꝝ: qz vbi subiectus ex sua culpa morietur: ibi is q; presertim est: quoniam tacuit reus mortis teneat. **P**ensate ergo fratres charissimi pensate: qz z qđ nos digni pastores nō sum; etiā ex vestra culpa est: quib; tales prelati sumus. **E**t si quādo, vos ad iniquitatē defluistis: etiā ex nostro hoc reatu est: qđ obfistētes atq; reclamātes ī prauis desiderijs nō ha-

betis. **V**obis ergo z nobis pctis si a prauo opere cessatis. **V**obis z nobis parcimus: quādo hoc qđ displicet nō tacem;.

Quā liber a cōmissoz sibi sanguine fuerat p̄dicator egregius qui dicebat: **M**undus sum a sanguine omnī. **N**on em̄ subterfugi quo minus annūciarē omne consiliū dei vobis. **A**ctū. 20. **S**i em̄ nō annūciasset: mundus a sanguine nō esset. **S**ed quibus omne cōsiliū dei annūciare studuit ab eoz sanguine mundus fuit. **I**n qua voce nos cōuenimur: nos p̄stringimur: nos rei esse ostēdimur: qđ sacerdotes vocamur qđ sup ea mala que ppria habem; alienas qđ mortes addim;: qz tot occidim;: qđ ad mortē ire quortidie tepidi z tacētes videmus. **C**ū vero dicit. **S**anguinē autē ei; de manu tua requirā. **S**i hoc in loco sanguinis nomie mors corpis designat: valde nobis de nostro silentio auget metus: quia si in subiectis suis is qui platus ad speculandū est: etiā de morte corpis quādoq; morituri tā grauitē reus teneat: quo reatu de morte anie subiecti constringit; que potuisset semp viuere si verba correptiōis audisset. **S**ed melius possunt sanguinis noie peccata signari. **U**nde quidā eū peccata carnis desheret dixit: **L**ibera me de sanguibus deus deus salutis mee. ps. 50. **S**anguis ergo morietis de manu speculatores requirit: quia peccatū subditi culpa esse ppositi sitauerit reputat. **E**st ergo qđ faciat: vt etiā morietē subdito se liberū reddat. **S**urgat: inuigilet malis actibus cōtradicat. **S**icut scriptū est. **D**iscurre: festina: suscita amicum tuū ne deris sompnū oculis tuis: nec dormitent palpebre tue. **P**rouer. 6. **U**nde hic quoq; additur.

Si autē tu annūciaueris ipio z ille nō fuerit cōuersus ab impietate sua: z a via sua impia ipse quidem in iniquitate sua morietur: tu autem animam tuam liberaisti.]

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

Tunc enim subiectus moris sine te: quando in causa mortis peradictore pertulerit te. Nam mori cui non contradicis: adiungis. Et notandum que sunt que debeant a speculatore predicari. Mirum fides et operatio. Nam ait:

Si autem tu annunciaueris impio: et ille non fuerit conuersus: ab impietate sua: et a via sua impia.]

Impietas quippe ad infidelitatem pertinet: via vero impia ad prauam actionem. Et omnis speculator hoc habere debet studij ut prius ad pietatem fidei: postmodum ad piam viam: id est ad bonam operationem aliam actionem trahat. Sed quia de exhortatione sermo se intulit: innotescere breuiter debemus in ore pastoris quantum esse debeat ordo: atque consideratio locutionis. Pensare etiam doctor debet: quid loquatur: cui loquat: quando loquat: qualiter loquat: et quantum loquat. Si enim vnum horum defuerit: locutio apta non erit. Scriptum quippe est. Si recte offeras: recte autem non diuidi cas peccasti. **Leuit. 2.** Recte autem offerimus: cum bono studio bonum opus agimus: sed recte non diuidimus si habere discretione in bono opere postponamus. **Confidere etiam debemus quid loquimur: ut in pra pauli voce sermo noster semper in gratia sale sit conditus. Col. 5.** Pensandum vero nobis est cui loquamur: quia sepe increpationis verbum quod hec admittit persona: altera non admittit: et sepe ipsa eadem persona secundum factum fit altera. Unde nazthan propheta dauid post adulterium furti increpationis sententia percussit: qui cum de raptoze ouis diceret: **Filius mortis est vir qui fecit hoc. 2. Regum. 12.** Et prius respondit dicens: **Tu es ille vir. Cui tamen cum de salomons regno loqueretur: quia culpa defuit: ei se humiliter in adoratione prosternit.** In vna ergo eademque persona: quia causa dispar exitit: etiam sermo propheticus dissimilis fuit. Pensandum quoque est: quando loqui debeamus: quia sepe et si dif-

ferur increpationis: postmodum benigne recipit: et nonnumquam languescit: si hoc quod ante perferri debuit: tempus amiserit. Nam et sapiens mulier nabal ebrius videns increpare de culpa tenaciter noluit: quem digesto vino increpationis sue verbis vtiliter percussit. **1. Regum. 25.** Et propheta adulationem linguas non esse in subsequenti tempore deferendas: annunciat dicens: **Confundant statim erubescetes qui dicunt mihi euge euge. ps. 40.** Adulatio etiam si vel ad tempus patienter suscipit: augetur: et paulisper demulcet animum: ut a rigore sue rectitudinis mollescat in delectatione sermone. Sed ne crescere debeat statim est et sine mora ferienda. Pensandum quoque nobis est qualiter loquamur. Nam sepe verba que huc ad salutem reuocant: alium vulnerant. Unde paulus quoque apostolus: qui **Tytum** ammonet dicens: **Argue cum omni imperio. 2. Timotheum** exhortat dicens: **Argue: obsecra: increpa: in omni patientia et doctrina. 2. Tim. 4.** Quid est quod vni imperium et alio patientiam precepit: nisi quod vnum lenioris: alterum vero feruentioris spiritus esse cognouit. Veni per auctoritatem imperij iniungenda eras: seueritas verbi. **Is autem qui per spiritum seruebat: per patientiam temperatus fuerat: ne si plus iusto inferuisceret: non ad salutem vulnerata reduceret: sed sana vulneraret.** Curandum quoque quantum loquamur: ne si ei qui multa ferre: non valet per verbum vel exhortationis: vel increpationis longius tradimus: auditorum nostrum ad fastidium perducamus. Unde idem predicator egregius hebreis loquitur dicens: **Obsecro vos fratres ut sufferatis verbum solarij etiam per paucis scripsi vobis. Heb. 13.** Hoc tamen infirmis precipue congruit: ut pauca quidem et que capere preualent audiant: sed que eorum mentem in penitentia dolore compungant. Nam si eis vno in tempore exhortationis sermo fuerit multipliciter dictus: quia multa retinere non valet: simul amittunt omnia. Unde et medici corporum panes quos infirmatibus stomachis ponunt

Quantum debeat esse ordo et consideratio locutionis in ore rectoris

Quid

Cui

Quando

apto quidē medicamine: sed subtiliter li-
 nū: ne si repleti multo medicamē infir-
 mitatē stomachi non roborātes adiunēt:
 sed opprimētēs grauent. Sciendū tamē
 quia et si quando modū suū sermo proluxi-
 or: trāseat: periculosus hoc auditorib⁹ nō
 est. Si autem qualiter quid dicat: et qui-
 bus dicat non vigilanter conspiciat: val-
 de periculosum est. Verecūde etiam men-
 tes si quas fortasse culpas admiserint: le-
 niter arguēde sunt: quia si asperius incre-
 pent: franguntur potius q̄ crudunt. At
 contra mētes aspere atq; impudentes si
 increpare leniter fuerint: ad maiores cul-
 pas ip̄a lenitate prouocant. Quod bene
 in eodem egregio p̄dicatore discim⁹: qui
 cū corinthios cognosceret pro amore per-
 sonarū in scismate diuisos: eorū verecū-
 die consulēs: locutionē suam eis a gratia
 riuacōe et laudibus cepit dicens: Gra-
 tias ago deo meo semper p̄ vobis in gra-
 tia dei que data est vobis in x̄po Ihesu:
 quia diuites facti estis in illo in omni ver-
 bo et in omni scientia: sicut testimoniuū x̄pi
 confirmatū est in vobis. I. Corinthio. I.
 Qui adhuc adiūgit et dicit: Ita vt nihil
 vobis desit in vlla gratia expectātibus
 reuelationē domini nostri iesu x̄pi. Que
 so te paulē si iam nihil deest: cur eis scri-
 bendo fatigaris: cur in longinquo posis
 loqueris? Pensemus ergo fratres charis-
 simi quantū laudat. Ecce eis gratiam dei
 datā asserit: factos in om̄ibus diuites di-
 cit: in om̄i verbo et in om̄i scientia x̄pi tes-
 timoniū: id est quod de semetip̄o morien-
 do et resurgēdo testatus est: in eorū vita cō-
 firmatū esse perhibet: et nihil eis deesse in
 vlla gratia testatur. Quis igitur credat:
 quia paulo post eos corripit quos ita lau-
 dat. Post cetera subiūgit. Obsecro autē
 vos fratres: per nomē domini nostri iesu
 x̄pi: vt idip̄m dicatis om̄es et non sint in
 vobis scismata. I. Corinth. I. Quid em̄
 potuit tam perfectis tamq; laudabilibus
 scisma subipere? Significatū est em̄ mi-
 hi de vobis fratres mei ab his: qui sunt
 sloes: quia contentiōes inter vos sunt.

Hoc autē dico quod vnusquisq; vestrū vl-
 cit: Ego quidē sum pauli. Ego autē ap-
 pollo. Ego vero cephe. Ego autem x̄pi.
 Ecce quos in om̄i verbo et in omni sciens
 tia laudauerat: quib⁹ nihil de esse in vlla
 gratia dixerat: paulisper loquēs ad in-
 crepandū leniter veniēs: diuisos erga se
 ip̄os reprehēdit: et quoz prius salutē nar-
 rauerat: postmodū vulnera patefecit. Pe-
 nitus em̄ medicus vulnus sanandū alis se
 candū videns: sed egrū timidū esse con-
 spiciens: diu palpauit et subito percussit:
 prius blandā manū laudis posuit: et quo-
 modū fer rum increpatōis fixit. Nisi em̄
 verecūde mētes fuerint palpādo rep̄hen-
 se: ita vt ex alijs rebus audiāt quod in cō-
 solationē sumant: per increpationē proti-
 nus ad desperationē cadunt. Sed nunq̄
 quid mētus est paulus: vt prius eis ni-
 hil de esse in om̄i gratia diceret: quibus
 postmodū dicitur erat vnitate deesse?
 Absit hoc vt quis de illo talia vel desipi-
 ens credat. Sed quia erāt inter corinthi-
 os quidā omni gratia repleti: et erāt qui-
 dam in personarū fauoribus exciti: cepit
 a laudibus perfectozū: vt modesta inue-
 ctioe ad reprehensionē pertingeret infir-
 moz. Et in hoc quoq; ad medicinā cor-
 dis a medicina corporis vsū trahens.
 Nam cū feriendū vulnus medicus aspi-
 cit: prius ea mēbra que circa vulnus sa-
 na sunt palpat: vt post ad ea que vulnera-
 ta sunt leniter palpādo perueniat. Cum
 ergo Paulus perfectos in corinthijs lau-
 dauit: sana mēbra iuxta vulnus tetigit:
 cum vero infirmos de diuisione rep̄hen-
 dit: vulnus in corpore percussit. Videā-
 mus tamen hunc ip̄m qui tanta modestia
 atq; māsuertudine ad corripēdos corin-
 thios ducit: qualiter cōtra galathas qui
 a fide discesserāt: exercetur alis erigitur.
 Nulla enim modestia patiētie premissa:
 nulla locutiōis dulcedine prerogata: eos
 q̄s a fide discessisse cognouit ab ip̄o episto-
 le sue exordio inuehēdo redarguit. Naz-
 p̄missa salutatioe sicut cepit. Miror q̄s sic
 tā cito transferimī ab eo q̄ vos vocauit in

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

gratia xpi. Gal. 1. Quibus etiā in aperta increpatōe post cetera subiūgit. **I**n sen-
sati galathae quis vos fascinoit? **V**en-
tes etem dure nisi aperta essent increpa-
tiōe percusse nullomō malū cognoscerēt.
qđ egissent. **N**am sepe hi qui impudētes
sunt: tantū se peccasse sentiūt: quantū de
peccatis que fecerint increpant: vt mino-
res culpas suas estimant: quas minor in-
uectio castigat: et quas vehemēter obiur-
gari vident: maiores esse dephendant.
Unde necesse est vt semp sermo predicā-
tis cū auditōy debeat qualitate formari:
ne aut verecūdis aspera: aut impudētib?
lenia loquat. **Q**uid autē mirū si hoc ver-
bi dei erogator faciat: cū et agricola qui se-
men in terrā mittit: prius terre qualitatē
prouidet: quib? semibus apta videat: et
postquā qualitatē terre pūderit: tunc se-
mina spargit. **S**ed quia de qualitate do-
ctrine locutionē longius traximus: oportet
vt ad eū quē cepimus: exponēdo ordi-
nem redeamus.

V Sed et si cōuersus iustus a
iusticia sua fecerit iniquitatem
ponā offendiculū coram eo: ipse
moriē? quia non annūciasti ei.
In peccato suo morietur: et non
erūt in memoriā iusticie eius
quas fecit: sanguinē vero eius
de manu tua requirā.]

Quia iusto qui in peccato cecidit pdica-
tor tacuit: eius sanguine reus tenet: et qui
sollicitus esse nō studuit in pdicatiōe: fac-
tus est particeps in cōdemnatiōe. **S**ed
cū dicit in peccato suo morietur: et nō erunt
in memoriā iusticie eius quas fecit. **H**oc
nobis maxime cōsiderandū est: quia cum
mala cōmittimus: sine causa ad memoriā
bona nostra trāfacta reuocamus: quoniā
in perpetratiōe maloy nulla debet esse fi-
ducia bonoy preteritoy. **S**ed queri po-
test: vtrū iusto postqđ ceciderit pdicandū
sit an et priusqđ cadat? **I**nuiuilare predi-
cator debet: ne ad casum veniat: pculdu

bio et priusqđ cadat. **N**am sequit.

Si autē tu annūciaueris iu-
sto vt nō peccet iustus et ille pec-
cauerit viuens viuet: quia an-
nūciasti ei: tu autē animā tuam
liberasti.]

Si ergo pdicator ideo suā animā libera-
uit: quia iusto ne peccaret denunciāuit: cū
iustus ad peccatū predicatore tacēte ceci-
derit: pdicator quia tacuit reus tenet. **S**ed
quis nostrū rogo ad hec sufficiat: vt non
solū peccatores studiose corripiat: sed et
iam iustis inuigilet ne cadāt. **N**os em in-
firmi tatis nostre cōscij cū iustos viros cō-
spicimus: amonere eos nō presumimus:
vt iusticie viā teneant: quā quia tenēt vi-
demus et tamē pdicatoris est debitiū etiā
iam iustos amonere. **U**nde pdicator egre-
gius dicebat: **S**apientibus et insipientibus
debitor sum. **Rom. 1.** In his vero oibus
que de iusto ad iniquitatē cōuerso dicta
sunt: hoc est laboriosū ad loquēdū hoc val-
de pertimescendū quod dñs ait: **P**onā of-
fendiculū coram eo. **A**t em.

Si cōuersus iustus a iusticia
sua fecerit iniquitatem: ponam of-
fendiculū coram eo.]

Nos em dicimus: quia si iniquitatē fe-
cerit offendit: et verū est omnino qđ dicitur
mus: cur adhuc ei deus omnipotens offen-
diculū ponit quē iam imple egisset et ceci-
disse per iniquitatē quā perpetravit cō-
spicit? **S**ed districta sunt omnipotētis dei
iudicia: et qui peccatore diu expectat vt
redeat: nō rediūt atq; cōtempnēti ponit
adhuc vbi grauius impingat. **P**eccatū
quippe qđ per penitentiā citius nō delet
aut peccatū est: aut causa peccati: aut pec-
catū et pena peccati. **O**mne em qđ prius
cōmittit peccatū est: sed si citius peniten-
do nō tergit: iusto iudicio omnipotēs de-
us obligatā peccātis mentē etiā in culpā
alterā permittit cadere: vt qui siēdo et cor-
rigendo noluit mūdare qđ fecit: peccatū
icipiat peccato cumulare. **P**eccatū ergo

quod penitentie lamento non diluisset: peccatum simul est et causa peccati: quia ex illo oritur unde adhuc peccatoris animus altius obliget. Peccatum vero quod ex peccato sequitur: peccatum simul est et pena peccati: quia ex crescente cecitate: ex retributione prioris culpe generatur: ut quasi iam quedam sint in peccatore supplicia ipsa incrementa vicio. Fit vero nonnunquam ut unum idemque peccatum et peccatum sit et pena peccati: simul et causa peccati. Ponamus enim ante oculos quempiam rem primi concupisse: quam quia aperte non valuit furto diripuit: sed in furti accusatione positus se hanc diripuisse iureiurando negavit. Huic ergo concupiscentia peccatum fuit et causa peccati: quia per eam peruenit ad rapinam. Item vero furtum quo rem concupiscentia diripuit: et peccatum ei factum est et pena peccati: quia ex retributione iam non represso concupiscentie: factum est ut veniret ad furtum et culpa cordis excresceret in opere et ex ultione cecitatis. Sed quia furtum per iuriam tegere curauit: ex peccato rursum peccatum genuit. Furtum ergo quod ex concupiscentia peccatum et periculum pertulit: et peccatum et causa peccati factum est culpe precedentis: peccatum et causa peccati culpe subsequenti quia de illa nati hanc genuit. Quod bene paulus de quibusdam deum intelligentibus: sed non honorantibus insinuat dicens: Cum cognouissent deum non sicut deum glorificauerunt aut gratias egerunt: sed euauerunt in cogitationibus suis. Rom. 1. Ecce enim peccatum et causa peccati. Ex qua causa quid sequatur adiungit. Et obsecratum est insipientes cor eorum: dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt. Et mutauerunt gloria incorruptibilis dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis et voluerunt et quadrupes dum et serpentium. Ecce peccatum solimodo. Et pena peccati esset: si non adhuc ex hoc peccato et aliud sequeretur. Nam post infidelitatem eorum subdit. Propter quod tradidit illos deus in desideria cordis eorum in immunditiam: ut contumelios afficiat corpora sua in semetipsis. Quia igitur cognoscetes deum non sicut deum glorificauerunt. Ex eo peccas-

to et causa peccati ad hoc quod perducti sunt: ut ad cultum serpentium et voluerunt laberent. Sed quia per hanc etiam cecitatem usque ad immunditiam et carnis contumelias ceciderunt ipsa infidelitatis eorum cecitas precedens intellexit: et peccatum est et pena peccati: subsequenti vero immundicie peccatum facta est et causa peccati. Sed quia de his in libris moralibus diu tractatum est: nobis nunc in eis diutius immorandum non est. Hoc autem nobis cum tremore considerandum est: quomodo iustus et omnipotens deus dum procedentibus peccatis irascitur: permittit ut cecitas mens etiam in alijs labetur. Unde moyses ait: Non dum completa sunt peccata amorreorum. Dauid quoque dicit: Appone iniquitatem super iniquitatem ipsorum ut non intraret in riuo iusticiae. ps. 68. Propheta etiam alius dicit: Maledictus et mendacium et homicidium et furtum et adulterium inmundauerunt et sanguis sanguinem tetigit. Osee. 5. Sanguis enim sanguinem tangit: quando peccato peccatum addit: ut ante dei oculos adiunctis iniquitatibus anima crucienter. Paulus apostolus ait: Ut impleant peccata sua semper. 1. Timoth. 2. Iohanni quoque per angelum dicit: Qui nocet nocet: at adhuc: et qui in foribus est sordescat adhuc. Apocal. vlt. Unde nunc etiam dominus dicit. Si conuersus iustus a iusticia fecerit iniquitatem: ponam offendiculum coram eo. Ac si dicat: Quia videre penitentem noluit ubi iam impigit alius impingit: iusto enim iudicio deserens ponam ei ut et alibi impingat. Quod tamen domini ponere est nequaquam ad peccandum premere: sed nolle a peccato liberare sicut de pharaone dicit Ego inducabo cor eius. Exod. 5. Non enim cor peccantis dominus obdurat: sed obdurare dicitur cum ab obduratiōe non liberat. Misericors enim deus tempus nobis ad penitentiam relaxat: sed cum eius gratie patientiam: nos ad augmentum vertimus culpe: hoc ipsum tempus quod ad parcendum plei dispensat: districte ad feriendum vertit: ut cum alio quia reuertit quis etiam spacio temporis accepto noluerit: per hoc mala sua ad reatum augeat: per quod ea diluere potuit si conuerti voluisset.

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

set. Unde scriptum est. Ignoras quoniam benignitas dei ad penitentiam te adducit: firmi duricia autem tua et cor impenitentis thesaurizans tibi iram in die ire et reuelationis iusti iudicii dei. Rom. 2. De benignitate ergo omnipotentis dei iram sibi in die ire reprobis thesaurizat: quia dum ad penitentiam tepus accipit: et ad peccandum exhibet: ipsum remedium gratie vertit in augmentum culpe. Unde et omnipotens deus: quod collata remedia respicit: ad culpe augmentum trahi ipsa benignitate quam committit: in iudicii distributione vertit: ut inde post amplius feriat: unde modo amplius expectat. Et quod homo deserere malum non vult ut viuat: augeat unde moriat. Sed siue iustus in culpa siue peccator in morte corruat: speculatorum timendum est: ne hunc ex suo silentio reatus peccantium pariter inuoluat. Sed inter hec dum loquor: auertere ad me ipsum oculos volo: et ecce iterum sermo diuinus me impingit in memetipsum: ut mea negligentiam videam: et mihi dici hec que audio pertimescam. Sicut enim superius dixi: cuius cor in curis innumeris sparsum est: quando se ad se colligat: quando etiam possum et ea que circa me sunt: sollicito omnia curare: et in memetipsum adunato sensu conspiciere: quando possum prauorum nequitias insequendo corrigere: bonorum actus laudando et ammonendo custodire: alijs terrorem atque alijs dulcedinem demonstrare. Quando valeo et de his que sunt necessaria fratrum cogitare et contra hostiles gladios de vrbis vigilijs sollicitudinem gerere: ne incurusiones subiticiues pereant: prouideret inter hec omnia per animarum custodia plene atque efficaciter verbum exhortationis impendere? Loqui et enim de deo quiete valde et libere mentis est. Tunc namque bene lingua dirigitur in sermone: cum secure sensus quietuerit in tranquillitate: quia nec commissa aqua imaginem respicietis reddit: sed tunc in ea vultus intendentis alio aspicientis aspicit: cum non mouet. Quam ergo exhortationem vobis speculator vester fratres charissimi faciat que tot rerum confusio perturbat. Certe is

de quo loquimur propheta vltima reuelatione templi videns: que in eodem templo conspexerit: inter cetera narrat dicens: Terra usque ad fenestras: et fenestre clausae. Paulus quoque apostolus dicit: Templum etiam dei sanctum est quod estis vos. 1. Cor. 3. In hoc autem templo fenestre sacerdotes et speculatores sunt: qui in populo fidelium lumen sancte predicationis fundunt. Sed cum terra usque ad fenestras est: fenestre clausae sunt. Quia cum terrena cogitatio in sacerdotum cordibus exercescit: fenestre lumine non fundunt: quia sacerdotes ab officio predicationis obmutescunt. Est et aliud valde in ordine sacerdotum graue: quia non sicut hi qui vitam quietam ac remotam ducunt: fixi valent in sua cogitatione permanere. Hi enim sicut superius diximus: qui a loco regiminis longe sunt: possunt peccatorum suorum maculas alijs culpas et sceleribus lauare: et post fletus in eodem mentis merore persistere. Sicut de bona quoque muliere scriptum est: que ad tabernaculum orauerat: et ab intentione sua animus post compunctionis gratiam non mutabat cum dicit: Vultus eius non sunt amplius in diueria mutati. 1. Regum. 1. In qua nobis considerandum est quia si sic planxit mulier que querebat filium: quomodo debet plangere anima que querit deum? Sacerdos vero etiam post compunctionem ac lachrymas: cogit necessaria queque alio quoque filiorum suorum cognoscere: et ea que refugit animo patienter audire: atque post suspiria celestium quouslibet carnalium hominum onera portare: et sepe cum superuenientibus cor in diuersa qualitate transfundere. Nam aliquando de lacris spiritalibus gaudet: sed cum quilibet merens superuenierit: nisi eius merorem in se susceperit: tribulationi illius compaties non est. Et aliquando de dampnis animarum luget et repente superueniunt: qui de quibusdam suis prosperitatibus letant: quorum si leticie sacerdos non cogaudet: minus amare creditur filios in quorum gaudio non exultat: precipue cum paulus dicat: Gaudere cum gaudentibus: flere cum flentibus. Roman. 12. Et

hū ergo tam onerosum in ordine sacerdotū video quā rigorē mentis compatiendo flectere: cum personis superuenientibus animū mutare: et tamen hoc est valde necessarium. Nam quādo ex predicatiōe eius ad boni operis gratiā peccator reducitur: si ipse predicator videt ingratus. Unde per hūc quoque eundē pphetā in extrema parte dicit: Et cū sacerdotes intrinsecus ministrāt: vestibus laneis nō vtiunt. Exod. 28. et. 29. et Leuit. 11. De quibus subditur. Cumque egredientē atriuꝝ exterius ad populū: exiunt se vestimēta sua in quibus ministrauerāt et reponent ea in gazophylatio sanctuarij. Grossiora quippe indumenta sunt lana: sed cū sacerdos ad sanctū ministeriū accedit: cū intus per communionē ingredi sublimiori intellectu: necesse est quasi lineo indumento vestiā. Sed cū ad populū foris egreditur: oportet ut vestimēta in quibus intrinsecus ministrauerat reponat: atque populo alijs vestibus indutus appareat: quia si in compūctiōis sue rigore se teneat: si in eo quē orationis tempore habuit meroze perduret: exteriorum rerum verba suscipere nō admittit. Et quod grex de necessarijs faciat: si audire atque perpendere et hoc quod presens tempus exigit pastor recusat. Grossiora ergo vestimenta sacerdos exiens ante populū sudat: ut mētis sue habitū pro utilitate filiorū etiam ad terrena tolerāda componat. Pensate ergo fratres charissimi quā speculatoꝝ labor sit et ad sublimia corde et hoc repete ad ima reuocare et in sublimitate cognitiōis intime extenuare animū: et propter exteriores causas primo rū (ut ita dicā) subito in cognitiōe grossescere. Non ergo mihi modo necesse est pphete verba exponere: sed meā coram vobis miserā deferre. Unde peto ut vestra me oratio talē faciat: qualis et mihi valeat et vobis prodesse. Potēs est indigno mihi et infirmo ex vestra intercessiōe ista tribuere: qui et alis ex sua pietate pro nobis dignatus est infirmari. Virtus enim dei est atque sapientia que nostram infirmitatē sum-

psit: ut ex sua nos infirmitate roboret. Iesus xpus dominus noster: qui viuit et regnat cū patre in vnitate spiritus sancti deus: per omnia secula seculorū amē.

Explicit omelia. XI.

Incipit Omelia. XII. in qua interpretatur ab illa parte tertij capituli. Et facta est super me manus domini: vsque ad finē. Et partem quarti vsque ad illud. Et tu dormies super latus tuū.

Seruata veritate hystorie: vsus na eloquia aliquādo ex tempore: aliquādo ex loco causas designant: quas aperto sermone non indicāt. Ex tempore etenim: sicut predicante iudeis domo per euangelistā dicitur: Hiems erat. Jobis. 10. Inter illa enim mysteria que veritas loquebat quid cause fuit ut nomen hiemis adderet: nisi ut per qualitatem temporis: ostenderet frigus cordis? Quia et cum verba veritatis acciperēt frigida iudeorū corda remanebant. Aliquādo ex loco: sicut carnali israelitico populo descendente de monte moysi lex in campestribus data est. Exod. 19. Mat. 5. Et sanctis apostolis dominus in monte sedens summa spiritalia precepta locutus est: ut ex locis videlicet monstraret: quia et illis tanquā carnalibus mandata minia dabant in valle terrarū: et isti tanquā spirituales et sancti in monte mandata celestia audirent: quatenus aperte monstraret: quod ascendentes in corde ad celestia infirma mundi relinquerēt: et in mentis culmine starent. Unde nūc Ezechiel ppheta quid iubente deo in locis indicet describit: ut per locorum qualitates indicet quid impostorū de pphete mysterijs sequeret: ecce enim dicit.

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

Facta est super me manus domini et dixit ad me: surgens egredere in campum et ibi loquar tecum.

Quid est hoc quod prius dominus in medio israelitarum locutus ad prophetam suum fuerat: et tamen postmodum dicit: Egredere in campum: et ibi loquar tecum: nisi quod prophetie sue gratiam et prius iudeis infundere: et hanc postmodum dignatus est in latitudine gentium demonstrare. **Reb.** enim immerito per campum gentilitas designat: que longe lateque: id est in uniuerso mundo distenditur. **Ubi et subditur.**

Et surgens egressus sum in campum et ecce gloria domini stabat quasi gloria quam vidi iuxta flumen chobar.]

In campo gloriam domini propheta vidit: quam iuxta flumen chobar in medio israelitarum viderat: quia ipsa eius maiestas gentibus apparuit que prius se electis in iudaeo populo reuelante spiritu declarauit. **Sequitur.**

Et cecidi in faciem meam.]

Visa domini gloria in faciem suam propheta cecidit: quia quantum homo ad intelligendum sublimitate eleuet: ex contemplatione tamen maiestatis dei infirmitate sue conditionis intelligit: et quasi statum non habet qui se ante dei oculos esse cineres et puluerem videt. **Sequitur.**

Et ingressus est in me spiritus et statuit me supra pedes meos.]

Quam nos humiliter deo sternimus: cum esse nos puluerem cineremque cognoscimus: cum infirmitate conditionis proprie pensantes: statum rigiditatis et superbie non habemus: omnipotens deus per spiritum suum nos leuat: et super pedes nostros statuit ut qui humiliter apud nos ex infirmitatis nostre cogitatione iacuiamus et iacemus: in bono post opere quasi super pedes ex rectitudine stemus. **Quod cur in campo de propheta agit nisi ut specialiter designet: quia etiam electis gentium sancti spiritus dandus esset:**

qui eos quos assumeret et prius a supbia sue statu deiceret: et postmodum super pedes suos: id est super bona opera solidareret. **Sicut per paulum dicit: Remissas manus et dissoluta genua erigite: et gressus rectos facite pedibus vestris. Heb. 2. Sequitur.**

Et locutus est mihi: et dixit ad me. Ingredere et icludere in medio domus tue.]

Quid est quod de medio israelitici populi propheta ad campum educitur: atque ad domum postea de campo reuocatur: nisi quod per latitudinem gentium gratia a iudaeo populo ablata: in latitudine gentium restituta sparsa est. **Sed tamen quia in fine mundi dum iudei ad fidem redeunt: quasi ad domum prophetam reducit: ut in suo populo rursus predicatio inhabitet: que modo velut in campo ita in diuersis gentibus fulget. Scriptum quippe est. Donec plenitudo gentium subintraret: et sic omnis israel saluus fieret Rom. 12. Quia et per prophetam alterum dicit: Si fuerit numerus filiorum israel quasi arena maris relique salue fient. **Psee. 5. Exeat ergo propheta de medio populi ad campum: de campo redeat ad domum: ut predicatio que iudee facta est: egrediatur in gentes: et repletis fide gentibus: recipiat iudea spiritualis doctrine dona que amisit. Includi autem in medio domus sue propheta precipitur: quia antequam tempore ab eis gentibus que in infidelitate remanserint: plebs conuersa iudeorum diuersis persecutoribus coangustatur. Unde scriptum est. **Terrium autem quod est extra templum eijce foras et ne merieris illud quonia datus est gentibus et ciuitate sancta calcabunt mensibus quadraginta duobus. Apoc. 11.******

Et tu fili hominis: ecce data sunt super te vincula: et ligabit te in eis: et non egredieris in medio eorum: et linguam tuam ad herere faciam palato tuo: et eris mutus: et quasi vir obiurgans: quia domus exasperans est.]

Que videlicet verba si per typice expo-
sitionis ordinē sequimur: ppheta in do-
mo sua vincula suscipit & ligat: quia in ex-
tremis cum iudea crediderit grauissimas
antipri tempore persecutiōes sentit: ita vt
predicatiōes eius ministri iniquitatis nō re-
cipiāt: sed resistendo has vinculis doloꝝ
premar: & in medio eoz nō egredit: quia
ad corda prauoz predicator nō peruenit:
dum lingua bonoz ligata tribulatiōibus
tacet. Erūt etem tunc multi ex iudeis in-
fidelibus qui eisdē ipso qui ex iudeis cre-
diderint persequētur. **Unde notandū est**
qđ hic quoz dicit: quia in domo sua p-
pheta vincula sustineat: vt videlicet desi-
gnet: qm̄ ex ipso suo genere iudea cō fidēl
fuerit: tribulatiōē persecutiōis portet.
**Dum em̄ vnigenitus summi patris incar-
natus ac mortuus resurrexisset vsq; ad ces-
los ascēdisse nō credit: sicut per sacre scri-
pture paginas predicat: nimirū apud eos
ppheta ligata erit: que si ita vt dicta est
in eozū intellectū decurreret: quasi gres-
sus liberos sue pdicatoris habuisset. Re-
probis ergo tūc predicator scientia tace-
re compellit. **Unde & his subdit. Et lin-
guam tuā ad heresecere faciā palato tuo &
eris mutus: nec quasi vir obiurgans qz do-
mus exasperās est. Sed quia enoch & he-
lyā pdicantē multū ex his qui tūc ex iude-
is in infidelitate remanserūt ad cognitio-
nē veritatis redeūt: sicut de eodē helyā di-
cit: Helyas veniet & ipse restituet omnia.**
**Mat. 17. qui vtriq; per Zachariā due
olivæ: & per iohannē duo candelabꝝ no-
minant. Zach. 4. Apocal. 11. Recte hic
quoz subiungit.****

**Cum autē locutus fuero tibi
aperiam os tuū: & dices ad eos:
Hec dicit dominus deus.]**

**Tunc em̄ velut in extremo os pphete
aperit cum in predicator enoch & helyā
a iudeis ad fidē redeūtibus ppheta sa-
cri eloquij de xpo fuisse cognoscit. Sed quia
hec typice diximus: nūc verba eadē chari-
tati vestre moraliter disseram. Quid est**

em̄ qz exire ppheta ad campū iubeat: nisi
qz vnusquisq; qui pdicat ppter eos quos
extra se positos corrigit: atq; ab iniquitas
te cōpescit: loquēdo ad campū exit: ibiq;
gloriā videt. **Quia tāto largius doctrine
gratiā percipit: quāto se i labore pdicatio-
nis ex amore pximoz tendit. Foras er-
go exeūdo in altū visione ducit: quia vn-
de in alienis cordibus ignoratiē cecit atē
ministerio sue locutiōis illuminat: inde
eū superna gratia in altiori intelligētia ex-
altat. Sed quia semp pdicator debet ad
mentē recurrere: humilitatē atq; mundi-
ciā intrinsecus custodire: post campū ne-
cesse est vt ad domū redeat: quatenus in
his que dicit qualis etiā ipse sit intra cons-
scientiā cognoscat. Si em̄ aut hoc qđ lo-
quit minime custodit: aut his que loquit
temporalē gloriā requirit: loquēdo quis
dē ad campū exit: sed nō cogitādo semet-
ipm̄ ad domū redire cōtempnit. **Accepto
em̄ spiritu in medio domus includimur:
quādo per eius gratiā ad discutienda mē-
tis nostre secreta reuocamur: vt apud ses-
metipm̄ in deo animus quiescat: nō iā per
exteriores cōcupiscētiās in appetitū laus-
dis & glorie cogitatiōis mobilitate discor-
rat. De hac domo cordis cuidā sanato p
semetipam veritas dicit: **Tolle grabatū
tuū & vade in domū tuā. Job. 5. et Mar-
2. Per grabatū quippe in quo carnis est
requies: ipa caro signat. Per domū vero
consciētia figurat. Et quia cū mente mor-
tui in vicij iacem: in carnis delectatio-
ne quiescim: infirmi portamur in lecto.
Cū vero sanati fuerim: mentis vt iā pul-
santibus carnis vicij resistam: necesse
est vt & temptationū contumelias de nra
carne tolerem. Egro itaq; ad salutē re-
ducto precipit. **Tolle grabatū tuū: id est
porta lectū in quo portat: es: quia neces-
se est vt sanatus quisq; portat cōtumeliā
carnis in q̄ prius tacebat egrotus. Quid
est ergo dicere: **Tolle grabatū tuū & vade
in domū tuā: nisi porta temptiōes carnis
in quibus hactenus iaculisti: ac reuertere
ad consciētia tuā vt videas que fecisti.**********

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

Propheta igitur post eampm̄ in domū in ciuitate precipit: vt predicator semper post gratiā doctrine quā p̄ximis ministrat ad conscientia redeat: seq̄ ip̄m subtili exami natione discutiat: ne de his que foris pres dicat: aliquid ip̄e apud se intrinsecus trā sitorie laudis querat. Unde per salomonē dicit: Bibe aquā de cisterna tua: et fluenta putei tui: diuēt fontes tui foras: et in plateis aquas diuide: habeto eas solus: nec sint alieni participes tui. Prouer. 5. Valde autē cōtraria vident esse que dicit: Priuentur fontes tui foras: et in plateis aquas diuide: cū protinus adiūgit. Habeto eas solus: nec sint alieni participes tui. Quomō enim aquā scientie solus habere poterit: si hāc in plateis diuidit? Quo modo alieni aque eius participes nō sunt si fontes illius foras deriuant? Sed cum p̄dicamus populis: in plateis nimirū aq̄s diuidimus: quia in auditorū multitudinē scētie dilatamus. Cū vero nos adluuāte diuina grā intrinsec⁹ custodim⁹: et ne maligni sp̄s qui iure a nobis alieni sunt: qz forte beatitudinis perdidērūt: nobis in elatione subripiāt: sollicitudine cauta circūspicimus: soli habem⁹ aquas quas in plateis diuidim⁹: vt nobis in eis alieni participes nō sint. Hi nimirū de quib⁹ scriptū est. Alieni insurrexerūt in me: et fortes que fierūt animā meā. ps. 53. Aquas ergo et in plateis diuidit et solus habet: qui per hoc qd̄ multis predicat se in cogitatōe rēporalis glorie nō exultat. Tunc em̄ possidet homo: qd̄ docet: quando se nō gaudet inotescere: sed p̄desse. Ex campo ergo ad domū p̄pheta reducit: vt is qui ex deo loquit: postq̄ pro utilitate p̄ximorū loquēdo foras exierit: ex humilitate semp̄ ad discutienda cordis sui secreta reuocet. An. de et subditur.

Et tu fili hoīs: ecce data sunt sup te vincula et ligabūt te in eis et non egredieris in medio eorū.

Cum em̄ predicator quiescat ad cōscientiā domus sue reducit: super eū vincula dan

tur: et ligat in eis quia quāto plus se in cogitatōe discusserit: rāto amplius agnoscit iusti anima quāto mortalitatis sue infirmitatib⁹ sit ligata. Vbi em̄ se ligatū p̄spicit ceret paulus minime dixisset. Desideriū habēs dissolui et cum xp̄o esse. Philip. 1. Vinc et per psalmistā dicit: Et audiret gemitū vinculatorū: et soluat filios interemptorū. ps. 101. Et rursus. Intret in cōpectu tus gemitus cōpeditorū. ps. 66. Sepe autē cum iam anima ad redēptoris sui speciem cōtemplandā extire desiderat: cū celestib⁹ gaudijs interesse suspirat: ip̄a mortalitatis suis sue vincula cōspicit et gemit quibus adhuc in p̄senti mūdo ligata retinet. Hinc est em̄ qd̄ subtile. omnipotentis dei iudiciū intueēs Hieremias ait: Circūedificauit aduersus me: vt nō egrediar aggrauauit compedē meā. Tren. 3. Habemus em̄ com pedes ip̄am infirmitatē atqz corruptionē mortalitatis nostre: sed cū tribulatio nobis et gemitus addit ip̄e nostre cōpedes aggrauant. Et quidē quādiu in hac vita iustus moras patit loquēdo bonarū p̄desse alijs festinat: sed cū duras mētes cōspicit easqz cōsiderat. contentiōibus occupari: predicatoris verbū retinet: et in medio eorū nō egrediet: quia a bonis que loqui poterat obmutescit. Sic per paulū dicit: Nihil per contentiōē. Philip. 2. Et rursus. Si quis vult contentiosus esse nos talē cōsuetudinē nō habemus. 1. Corinth. 11. Unde hic qz apte subiungit.

Et lingā tuam adherere faciam palato tuo et eris mutus: nec quasi vir obiurgans: quia dom⁹ exasperans est.

Aliquādo vero etiā cōtra resistentiū linguas predicatoriū corda zelo sui dñs accēdit ne taceāt: sed dicta fallaciū verbis veritatis premāt. Unde hic subdit.

Cum autē locutus fuero tibi aperis os tuū et dices ad eos: Hec dicit dominus deus.

Sed hec que breuiter sub duplici intel

lectu discussimus placet ut iuxta considerā
tionē littere leniter tangēdo transeamus
Quid em̄ amplius nobis per ipsa verba
hystorie q̄ virtus obediētie cōmendat.
Cum modo ad transmigratiōē iuxta flu
viū chobar pergere: modo in campū egre
di: modo ex campo ad domū redire. p̄phe
te p̄cipit ut prius ex iussōe pergrēs: et pau
lo post extens: atq; iterū domū rediēs et se
metipm̄ recludēs semper sue volūtatis ar
bitriū ad diuini eloquiū preceptū frangat
q̄m̄s i celesti iussōe suspēsus: nō suā sed
p̄ditoris sui volūtate implet. Cui dicit.

**Et tu fili hois: ecce data sunt
sup te vincula: et ligabūt te in eis
et nō egredieris in medio eorū.]**

Qua in re notandū est q̄ aduersa pro
pheta p̄noscit: ut cōtra om̄ia pareat: min⁹
em̄ mala cōtra mentē p̄ualat: que inopi
nata nō veniūt: et tamen dū cōtraria p̄e
noscunt: quāta sit in eo obediētie virtus
ostendit: qui et cognoscit q̄ aduersa pas
surus est: et tamen voci dīnice inobediens
non est. Magna autē consideratiōe indi
gent verba que p̄tinus addunt.

**Et linguā tuā ad adherere fa
ciā palato tuo et eris mutus: nec
quasi vir obiurgās: quia dom⁹
exasperans est.]**

Discernendū nobis quippe est: vtrum
pro solis malis auditoribus: an aliquā
do etiā pro vicio predicatiōis sermo sub
trahit: Quattuor em̄ qualitativ⁹ res hec
cōsiderata distinguit. Nam aliquādo p̄
pter malos auditores bonis tollit sermo
doctoribus. Aliquādo vero p̄pter bonos
auditores dat sermo doctoribus et malis.
Aliquādo autē p̄pter docentiū atq; audi
entiū iustificatiōē bonis doctorib⁹ dat:
ut et ipi per meritū crescāt: et auditores eo
rū intellectū et vita p̄ficiāt. Aliquādo ve
ro quia neq; hī digni sūt accipere quibus
doctrina verbū p̄ferret: neq; illi doctrinae
verbū p̄ferre qui locū docēdi tenent p̄di
candi sermo tollit: ut vtraq; pars vistris

cte iudicet. Propter malos nāq; auditō
res bonis sermo doctorib⁹ tollit sicut nūc
ad ezechiel dicit: Linguā tuā adheresce
re faciā palato tuo et eris mutus: nec qua
si vir obiurgās: quia dom⁹ exasperans est.
Et sicut paulo dicit: Festina et exi veloci
ter ex hierusalē: quoniā nō recipient testi
moniū tuū de me. Et sicut volētibus apo
stolis p̄dicare in asia scriptū est. Quia p̄
hibuit eos spūs iesu. Actu. 16. Propter
bonos auditores etiā malis doctoribus
sermo dat: sicut de phariseis dñs dicit:
Om̄ia quecumq; dixerint vobis seruare et
facite: scdm̄ opera vero eorū nolite facere
dicit em̄ et non faciūt. Mat. 23. Propt̄
docentiū quoq; meritū et audientiū iustifi
cacionē sermo doctrine subtrahit sicut san
ctis aplis dicit. Nunc docete om̄es gen
tes. Par. 16. Propter malos vero audi
tores et indignā vitam eorū: qui docere de
buerāt sermo doctrine subtrahit. Sicut
hely ad corrigēdos filios suos: districe
inreparatiōis verbū nō habuit: quia et ei⁹
negligētia et filiorū exigebat vita: ut cum
eis et populus caderet: et archa dñi capta
ad aliophilos trāsiret. 1. Reg. 2. 3. et. 4.
Magna em̄ omnipotentis dei est gratia cū
iniquē agētibus durus a doctorib⁹ sermo
inreparatiōis p̄ferret. Quo cōtra nūc dicit
Et eris mutus nec quasi vir obiurgās. De
linquentes etenim obiurgasserit digni ipsa
obiurgatiōis grā fuissent. Sed cū in do
ctrina atq; silentio sit meritū tāta diuer
sitas: ut sciri facile nō possit: vtrū ex audi
toris: an ex eius vicio qui doctrine locū
videt tenere docēdi sermo subtrahat: q̄d
aliud nobis q̄ seruare sp̄ in rebus dubijs
hūilitas iubet ut et qm̄ loqui possumus nō
extollamur: ne fortasse hec ipsa locutiōis
nr̄e gratia nō nobis sed auditoribus no
stris collata sit. Et rursus quando loqui
non possumus: hī qui nobis cōmissi sunt
minime nos dijudicēt: ne fortasse non ex
nostro sed ex peccato audientiū loqui mi
nime possumus. Adhuc ergo nobis cun
cta de meritis nostris incerta sūt: ut vni
certam gratiā teneamus humilitatē qua

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielm

ten⁹ et nos cui loquimur ex omnipotentis dei dono hoc esse nostrum meritum putemus: et quando a locutione doctrine obmutescimus: quantum nostra culpa sit: vos tamen hanc esse vestram specialiter credatis: ut dum vicissim mala nobis tribuimus et bona alijs: per ipsam humilitatis gratiam fiat: ut doctrine sermo qui ablatus fuerat redeat. **Seqt.**

Cum autem locutus fuero tibi apertis os tuum et loqueris ad eos. **Hec dicit dominus deus: qui audit audiatur: et qui quiescit quiescat: quia domus exasperans est.]**

Sepe quidam verbum dei audire desiderant sed dum alios conspiciunt aurem auertere etiam ipsi a salutis auditu deuiant. Et plerumque multi quiescere appetunt: atque cunctis mundum huius actibus vacare nullis iam desiderijs terrenis succubere: sed dum videt alios in quiete agendo proficere: atque in hoc mundo diuitijs et honoribus extolli: quia necdum in via rectitudinis firmi sunt: ad prauam operam ex aliorum exemplo dilabuntur. Hinc est enim quod in typo infirmantium psalmista loquens dicebat. **Mei autem pene moti sunt pedes mei pene effusi sunt gressus mei: quia zelatus sum in peccatoribus pacem peccatorum videns.** ps. 72. Hinc iterum dicit: **Dux superbit impius incendit pauper.** ps. 9. Hinc ad hieremiam prophetam voce domica de iudea et israel dicit: **Hunquid vidisti que fecerit aduersarij abiecit semetipsum super omnem montem excelsum et super omnem lignum frondosum et fornicata est ibi et dixi cum fecisset hec omnia ad me conuertere et non est reuersa.** Hierem. 4. **Ubi statim subdidit qualiter ex emulacione eius iudea cecidit que stare videbatur. At enim: Et vidit puaricatrix soror eius iuda pro eo quod mechata esset aduersarij israel dimississe eam et deditsem ei libellum repudij: et non timuit puaricatrix iuda soror eius: sed abiit et fornicata est etiam ipsa. Ecce misericors deus contempnitur et vocat: aduersantibus se finem misericordie aperit: quia peccati dicit**

Ad me conuertere et tamen non est conuersa. Sed quia omnipotentem deum plebs israelitica deseruit: reuertit nolens: libellum repudij accepit. Deseruit videlicet peccator: sed libellum repudij accepit in suis iniquitatibus sine flagello remanendo. Ania enim que peccat recedit: sed si eam post peccatum prosperitas sequitur: nulla disciplina: nulla districtio increpatione reuocat: ad eam in diuisione quam inter se et deum fecit. Cum am libellum repudij accipit: ut iam velut aliena derelicta maneat mala que vult zeli dei flagella non sentiat: quatenus ad eterna supplicia profundius descendant. Sed soror eius iuda quoniam dimissa israelitica plebe in suis voluptatibus exarsit: ipsa quoque in immundicia fornicationis videtur: ipsa quoque in immundicia asperit adulteram in sua peruersitate flores: etiam ipsa non timuit deterius peccare: atque a coniunctione domini quasi a viri legitimitate cubili recedere. Non necesse est ut peccatores quosque tunc consideremus amplius misericeros: quanto eos conspiciamus in culpa sua sine flagello derelictos. Hinc enim per salomonem dicit: **Auersio paruulorum interficit eos: et prosperitas stultorum perdet illos. Proverb. 1. **Qui enim a deo auertit et prosperat tanto perditio fit primus: quanto a zelo discipline inuenit alienum. Dicit ergo.****

Qui audit audiatur: et qui quiescit quiescat: quia domus exasperans est.]

Ac si aperte diceret: Vos qui iam et verba veritatis audire et a praua cepistis actione quiescere: nolite illos imitari quorum me exasperari moribus videtis. Quod tamen et intelligere aliter possumus. Quidam enim verbum audientes non audiunt: quoniam aurem ad sacrum eloquium ponunt: sed cor a mundi desiderijs non euellunt. Et sunt nonnulli qui quiescentes minime quiescunt: quia a prauis quiddam actibus ociosi sunt corde: sed peruersitate operum ex delectatione versant in mente. Hinc est enim quod de iudea ad captiuitatem peruenientem scriptum est. **Viderunt eam: hostes et deriserunt sabbata eius. Areno. 1.**

Dofes quippe sabbata derident: quando maligni spiritus ociose mēti prauas cogitationes iniiciūt: vt ⁊ si quiescit ab opere: nō quiescat a maloz operū delectatiōe. **Res** ete h̄ nūc dicit: Qui audit audiat: quatenus sic fiat sermo in aure corporis: vt sonet in aure cordis. Et qui quiescit quiescat. Et prauitatis desideria repellant a cogitatiōe: cū iam repulsa vident ab opere. **Ubi** ne maloz sicut diximus exempla sequamur: adiungit. Quia dom⁹ exasperans est. **Mal** autē ⁊ si diu tolerant subitō corrūit: ⁊ eoz penas infirmi cōspiciūt. ne quoz culpasim punitas existimāt imitent. **Unde** hic quoq; eiuſdē iudee desolatio subiungit: q; domus exasperās vocat: cū prius pphete suo dñs dicit.

Et tu fili hominis sume tibi laterē ⁊ pones eū coram te: ⁊ describes ciuitatē hierusalē: ⁊ ordinabis aduersus eam obsidionē ⁊ edificabis munitiōes ⁊ cōporabis aggerē: ⁊ dabis contra eā castra: ⁊ pones arietes in gyro. Et tu sume tibi sartaginē ferream ⁊ pone eam murū ferreū inter te ⁊ ciuitatē: ⁊ obfirmabis faciem tuam ad eam: ⁊ erit in obsidione: ⁊ circūdabis eam signū est domus israhel.]

In quibus videlicet verbis quōd aliud iuxta hystoriā: nisi hierosolyme vrbis obfessio atq; destructio designat: ⁊ peccatoris populi afflictio exprimit: qui dom⁹ exasperans vocat: cum aperte dicitur: **Ordinabis** aduersus eam obsidionē: ⁊ edificabis munitiōes ⁊ comportabis aggerē: ⁊ dabis cōtra eam castra: ⁊ pones arietes in gyro. **Sed** quia verba ppheticie sic plerūq; narrat hystoriā: vt per hāc etiā mystica describāt: oportet vt hec eadē dicta que primum hystorizaliter: etiā spiritaliter differamus: maxime quia in eis in

terponit quod teneri posse ad litterā nō videt cum dicit. **Et tu sume tibi sartaginē ferreā: ⁊ pones eam murū ferreū inter te ⁊ ciuitatē: ⁊ obfirmabis faciem tuā ad eā ⁊ erit in obsidione.** **Al**lī em̄ rebus hystoricis mystica myscerent: quid sartago ferrea necessaria pphete fuit: vt hanc inter se ⁊ ciuitatē poneret: quaten⁹ se ab eius obsidione separaret. **Cum** em̄ dicit: **Sume tibi sartaginē ferreā: ⁊ pones eā murum ferreū inter te ⁊ ciuitatē: aperte declarat:** quia per eandē sartaginē ferreā ab obsidione ciuitatis ppheta se liberū reddat. **Unde** ⁊ quod pdixit subiungit. **Obfirmabis faciem tuā ad eam: ⁊ erit in obsidione.** **Ex** qua re ostendit: q; ppheta in eadē obsidione nō erit si sartaginē ferreā in se ⁊ ciuitatē murū ferreū ponit. **Et** certe siue in ea captiuitate que prius: siue in ea que postmodū israelitico populo cōtigit nullus ab eiusdē captiuitatis periculo liber fuit: sed om̄es simul per calamitatem inuoluit. **Quid** ergo intelligi iuxta litteram potest: vt ppheta inter se ⁊ ciuitatē que obsidenda est sartaginē ferreā ponat. **Sed** quāuis omne hoc qd in descriptiōe lateris ob signū al̄s sub signo hierosolymoz ciuitatis legit iuxta litterā factū sit. **Robis** tamen sciendū est: quia typicū ali quid per sartaginē figurat: sed ⁊ obfessio hierosolymoz vera describit. **Ex** qua re instruimur: vt dū aliud cōpletū iuxta hystoriā scimus: ⁊ aliud iuxta allegoriā a ratione vacare cognoscim⁹: i sacro verbo vtraq; teneamus: q; tñs ⁊ obfessionē hierosolymoz que iuxta l̄rāz postmodū facta est: in pphete verbis ⁊ factis credam⁹ esse figuratā: ⁊ tñ p eādē obsidionē obsidio alia: id est interior designat. **In** qua iure querimus quid per sartaginē ferreā que murus ferreus dicit valeat designari. **Alia** itaq; obsidionē qua hierosolymoz ciuitas destructa est iam factā nouimus: sed nūc aliā intrinsecus que quortidie agit requiram⁹. **De** qua per significationē dicit.

Et tu fili hominis sume tibi

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

laterē ⁊ pones eū coram te ⁊ describes in eo ciuitatē hierusalē.

Sed ante nobis inquirendū est: cur ezechiēl ppheta vel quoties sublimia cōspicit: vel quoties aliqua agere mystica iubet: prius filius hominis appellat. Sepe em̄ subleuat ad celestia: ⁊ occultis atq; inuisibilibus rebus eius mēs pascit. Necesse ergo est vt iter occulta que penetrat filius hominis vocet: vt semper agnoscat qd̄ est: ⁊ nunq̄ extollat de his ad que dicit. Quid est em̄ pphete ad spiritalia subleuatū semp̄ fili hominis dicere: nisi eū infirmitatis pprie memorē facere: vt cōscius cōditionis infirmi eleuari in cogitatione nō debeat de magnitudine cōtemplatiōis sue. Quia vero idē propheta vt supra iā diximus typū predicantiū vel doctorū tenet. Recte ei nūc dicit.

Sume tibi laterē ⁊ pone eū coram te.]

Omnis etenim doctor cū terrenū quēptam auditor ad celestis verbi doctrinā suscipit laterē assumit. Cui dū loqui ceperit que sit retributio celestis patrie: que visio pacis superne: ciuitatē hierusalē describit in latere quē corā se ponit. Quia intentamēte qualitatē audiētis cōsiderat: id est pfectū vel defectu aspiciat: ⁊ iuxta eius intelligentiā predicationis sue verba moderat: vt describit in audiētis mente ciuitas hierusalē: id est visio pacis possit. Dicat ergo. Sume tibi laterē videlicet proximi cor terrenū pones eū corā te scilicet vt et vitā atq; intellectu illius intēta mente custodias. Et describes in eo ciuitatē hierusalē: vt ei que sint superne patrie gaudia de visione pacis innotescas. Quasi em̄ iā hierusalē in latere descripta est cū terrēna mēs ceperit que sint illa interne pacis gaudia vera cognoscere: ⁊ ad conspiciendam gloriā patrie celestis anhelare. Quasi in terra als in terra visio pacis describitur: quādo mēs que prius terrena sapuerat: per amorē iam ad cōtemplandā gloriā regni celestis eleuat. Sed mox vt ani-

mus amare celestia ceperit: mox vt ad visionem pacis intime tota se intentiōe colligerit: antiqu⁹ ille aduersarius qui de celo lapsus est inuadet: ⁊ insidiari amplius incipit: ⁊ acrores quā cōsueuerat temptatiōes admouet. Ita vt plerūq; sic resistentē animā temptet: sicut ante nūq̄ temptauerat quādo possidebat. Unde scriptū est. Fili accedēs ad seruiturē dei: sta in iusticia ⁊ timore ⁊ ppara animā tuam ad temptationē. Eccl. 2. Unde ⁊ demoniacus quā a dño sanāt ab ereute demone discerpit sicut scriptū est. Et clamans ⁊ multū discerpēs eū exiit ab eo. Mar. 9. Quid est em̄ qd̄ obfessū hominē antiqu⁹ hostis quē possessum nō discerpserat deserēdo discerpit nisi qd̄ plerūq; dū de corde expellit: acrores in eo temptatiōes generat: qd̄ prius extraherat quādo hoc quietus possidebat. Unde israelite quoq; ad moysen ⁊ aaron dicit. Videat dñs ⁊ iudicet quoniam fetere fecistis odorē nostrū corā pharaone et seruus eius: ⁊ pbulistis ei gladiū vt occideret nos. Exod. 5. In moyse em̄ ⁊ aaron lex ⁊ pphete figurate sunt. Et sepe apud se infirmus anim⁹ quasi cōtra sacra eloq̄a murmurat: quia postq̄ verba celestia audire ⁊ sequi ceperit: regis egyptij aduersitas: id est maligni spūs temptatio excrescit. Debet ergo vigilāter doctor pfectiōti anima que illā temptatiōes sequant in notescere: vt cauta se valeat ptra maligni spiritus insidias ppare. Unde bene nūc post descriptā ciuitatē hierusalē in latere dicit pphete.

Et ordinabis aduersus eam obsidionē ⁊ edificabis munitiones ⁊ cōportabis aggerē.

In qua em̄ iam pacis visio describit: ei necesse est vt temptatiōis bella nunciatur. Nam vt valeat ad illa pacis gaudia eterna pertingere: hanc hic proculdubio oportet tribulationū certamina multa sustinere. De qua bene dicit.

Ordinabis aduersus eam obsidionem.]

Predicator quippe contra erudendam animam obfusione ordinat: cum proponendo indicat: quibus se modis vicia virtutibus opponant: quomodo luxuria castitate feriat qualiter ira tranquillitate anie perturbet quantum inepta leticia a vigore mentis resoluat: qualiter multiloquium munitiorem cordis destruat: quomodo inuidia charitatis interficiat: quemadmodum superbia artem humilitatis effodiat: qualiter fallacia cum veritate in sermone corrumperit: hanc etiam in cogitatione corumpat: ut qui verum dicere noluit quod intellexit: iam nec intelligat quod dicere valeat. Ordinatur ergo a predicatore obfusio: cum per sancte admonitionis verba singulis quibusque virtutibus que vel quibus modis vicia insidie ostendit. Et contra hierusalem quam descripsit in latere. Predicator munitiorem edificat: quam do mala queque munita contra mentem veniant demonstrat: ut si se vicia sub virtutum specie abscondat: quatenus sicut sepe iaz diximus immoderata ira iusticia videri appetit: et discipline remissio mansuetudo videre velit: et tenacia sese parsimonia nominet: et inordinata rerum effusio se benivolentiam appellet. Quasi enim edificare contra mentem munitiorem sunt: quando vicia sub virtutum specie exercescunt et in alto se ostendunt per imaginem: que in limbo lacet semper per actionem. Adhuc quoque addit.

[Et comportabis aggerem.]

Quomodo enim mens desiderare celestia cepit: eo in illa maligni spiritus temptationibus suis terrenas amplius cogitationes exaggerat. Propeta ergo aggerem conportat: cum predicator sanctus bonis mentibus qualiter terrena desideria surripere solent denunciat. Atque adhuc addit.

[Et dabis contra eam castra et pones arietes in gyro.]

Quasi dicit contra animam doctor castra: quando malignorum spirituum contra eam collectas atque adunatas insidias indicat ut aliquando non solummodo ex vno sed ex consuetudine vicij simul temptet. Nam sunt que-

dam vicia quasi per quamdam sibi cognationem propinqua. Sicut dissolutio spiritus appetitus gula: et immundicia luxurie. Sicut multiloquium fallacia atque periurium. Ex dissolutio quippe spiritus mens ad inglutum ventris rapit. Et dum cibus veterem extendit: ad luxuriam caro trahit superbiam captiuam. Et reuersus ex multiloquia fallacia generat. Quia valde difficile est: ut qui multa loquitur: non etiam mendatur. Et sepe mendacium contra periurio regit: ut ante humana iudicia veletur. Superbia quoque esse sine inuidia atque inani gloria nullatenus potest. Superbus etenim quisque honorem quem ipse ambit: alijs inuidet. Et cum hunc fortasse obtinuerit: in elationem glorie temporalis attollit: atque quod alios conspiciat minime percipere potuisse: hoc se per inane gloriam pre ceteris putat habere. Sciendum quoque est: quia sepe nonnulla vicia ad mentem nisi simul veniunt: sed superponuntur ut vnum alteri in temptatione succedat et aliud contra faciem venit aliud vero in temptatione se ex latere subijcit: quatenus dum alteri resistit: ab altero mens decipitur capiatur. Ipsa enim que superius diximus vicia plerumque se alia pro alijs furtim superponunt. Sicut nonnunquam dum iram vincere in nobismetipsis conamur: plus quam necesse est lenitas mentem occupat: ut asperitate peccatis quam oportet minime proponat. Sepe vero dum nobis incauta lenitas displicet: zelus se in furorē trahit: atque extra patientie limitem animam captiuam rapit. Quia ergo permixta simul vicia atque adunata contra mentem veniunt: recte in predicatoris ore contra describitur. Hierusalem castra proponuntur. Et quia aliquando singula hinc inde sensum ferunt: in gyro arietes ordinantur. Pone ergo predicator arietes in gyro dum caute denunciat: que blande luxuria percutit: que aspere in patientia occidit: quam laboriose auaricia accendit et interimit: que tumide superbia extinguit. In gyro itaque arietes ponere: est predicando ostendere qui vndique soleat animam mucrones vicio et erire. Sequitur.

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

Et tu sume tibi sartaginem ferream et pones eam murum ferreum inter te et civitatem.]

Quia ferrum forte metallum est: et in sartagine cibus frigitur. Quid per sartagine ferream: nisi spiritualis zeli fortis fritura signatur. Omnis quippe spiritualis zelus doctoris animam frigit: quia valde cruciatum dominum in firmos quosque eterna deserere: et rebus temperantibus delectari conspicit. Quam bene paulus sartagine ferream sumpserat: cum zelo animarum cruciatus dicebat. Quis infirmus et ego non infirmus: quis scandalizans et ego non vroz? 2. Corinth. 12. Ipsum suum cor quod animarum zelus succederat: quid aliud quam sartagine fecerat: in qua amore virtutum contra vitia ardebat. Quod enim verba sartago erat inardescere et coquebat: quia incendebat amaritudinem zeli contra vitia: sed alimenta parabat ex sua affecta cogitatione. Sed quid est quod eandem sartagine prophetam intra se et civitatem murum ferreum ponit: nisi quod idem fortis zelus qui nunc in mente doctoris agit: in die extremi iudicii inter eum et animam quam a vitio zelus testis est. Et si audire is qui docet non erit: doctor tamen pro zelo que exhibet de auditoris negligentia reus non sit. Murum ergo ferreum inter se et civitatem ponit: quia ultionis tempe inde doctor ad damnationis periculo munus: unde nunc per zelum custodie cordis fritura patitur. Nullum quippe omnipotenti deo tale est sacrificium quale est zelus animarum. Hinc enim psalmista ait: Zelus domus tue comedit me. ps. 68. Quatum enim fritura cordis que spirituali zelo agit: omnipotentem dominum placat aperte ostendit: cum offerri per legem similia in sacrificium iubet. De qua scriptum est. In sartagine oleo conspersa frigitur: offeraturque eam calidam in odore suavissimum domino sacerdos qui patri iure successerit: et tota cremabitur in altari. Levit. 6. Tunc enim similia in sartagine frigitur: cum munda mens iusti per zeli sancti ardorem crematur. Que conspergi oleo precipitur: id est caritati misericordie mysteri

que in conspectu omnipotentis domini ardet et lucet. Conspergitur ergo oleo mens que in sartagine frigitur. Quia in sancti zeli distributione necesse est ut ex misericordie virtute et ardeat et clarescat. Amat enim eundem ipsum quem insequi videatur. Unde et calida in odore suavissimum domino offerri precipitur: quia si amor et zelus non habet ea que de sartagine offerit calorem similia amittit. Et notandum quis eam offerre precipitur: videlicet sacerdos qui patri iure successerit. Ille enim sacerdos patri iure succedit: qui esse se omnipotentis domini filium moribus demonstrat: atque a nobilitate intima operum suorum ignobilitate non discrepat. Que in altari tota crematur: quia in holocaustum holocaustum fit. Holocaustum enim totum incensum dicitur. Unde et in translatione altera in hoc loco hec eadem similia: que in sartagine frigitur holocaustum fieri iubet. Hoc autem inter holocaustum et sacrificium distat: quia omne quidem holocaustum sacrificium est: non omne sacrificium holocaustum. Sunt enim multa bona que aguntur sacrificia: sed holocaustum non sunt: quia totam mentem in amore spirituali minime incendunt. Qui enim sic operantur ea que dei sunt: ut tamen et quedam que sunt seculi non relinquunt: nimirum sacrificium et non holocaustum offerunt. Qui autem cuncta que mundi sunt deserunt: et totam mentem igne divini amoris accendunt: hi nimirum omni potentia domino sacrificium et holocaustum fiunt. Similia itaque in sartagine est munda mens iusti in zeli spiritualis afflictione: que per sollicitudinem animarum frigitur: et non solum sacrificium: sed etiam holocaustum domino esse deputat. Sumamus ergo sartagine ferream: et ponamus eam murum ferreum inter nos et civitatem: id est assumamus zelum forte in inter nos et auditoris nostri animam inveniamus hanc postmodum forte munitionem. Tunc enim hunc murum ferreum inveniri sumus: si nunc eum fortiter tenemus: videlicet docendo custodiendo: suadendo: increpando: mulcendo: terrendo: aliquando leniter: aliquando vero etiam severius agendo. De qua recessu sequitur subditur.

Et obfirmabis faciē tuam ad eā ⁊ erit in obsidione.

Quid est obfirmare faciē ab iherusalez in latere descriptā: nisi vt ei anime cui ceslestis pacis visionē doctor denūciat: si ad huc eam infirmari in suis actibus conspicit: remissiorē ⁊ clemētiore se minime ostēdat. vnde scriptū est. **S**ille tibi sunt serua corpus illarum ⁊ nō ostendas hilarē faciē tuā ad illas. **I**n firme quippe aie atq; ad appetitū mūdi veditte aliquādo meli⁹ ex seueritate seruant vt obfirmata facies: id est p seueritatis custodias ab omni spe frivole remissionis abducta inconstantes animam terreat atq; a delectatione vitiorum distractionis rigore cōstringat. **Q**uod cum a doctore agitur semper necesse ē vt dulcedo ⁊ humilitas i corde teneat: qua tenus ⁊ multum amet ⁊ nunq̄ contra eū per elationē superbiat: cui tamen amores suum ⁊ humilitatem pro vilitate eius p dere recusat. **S**equitur.

Et circūdabis eam.

Circūdat doctor auditoris animā: cum in omne quod in hac vita agitur: temptationum laqueos apponit posse denūciat vt dum vbiq; fit mens pauida vbiq; circūspēcta quāto timidior tanto vigilantior lueat. **S**equit̄.

Signum est domus israel.

Si ad hystoriaz obsidionis que iuxta litteram facta est. signuz est dom⁹ israel qd propheta fecit. **S**i vero ad ministeriū qd quotidie erga vniuscuiusq; animā a doctore agit: signuz est dom⁹ israel ⁊ hoc qd egit ⁊ hoc qd agendū nunciavit. **Q**uia si cur domus israel obsidionē corporaliter ptilicit: vnaqueq; anima que iam seruire omnipotenti deo incipit: obsidentes se in idias malignoz spiritū sentit. a quibus si vere eripi appetit: scire debet quia eripi sua virtute non possit: sed eius necesse est vt adiutorium speret: qui nos ⁊ in carne corruptibili viuentes per redemptionis sue mysterium potest etiam super spirit⁹

qui sunt sine carne roborare **I**esus christ⁹ dominus noster. **Q**ui viuit ⁊ regnat cum patre in vnitare: spiritus sancti de⁹. **P**er omnia secula seculozum **A**men.

Omeliarum beati **G**regori⁹ pape super **E**zechielz liber primus finit feliciter.

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

Incipit prefatio Omeliaruz
bri Gregorij pape libri secūdi.

Quia multis curis premēs-
rib⁹ Ezechielis pphete
librū coraz charitate v̄ra
totū p ordinem p̄scrutari
nō licuit: bonis vestris de-
siderijs placuit petere: vt
salte extrema ei⁹ visio q̄ ei facta est de edi-
ficio in mōte p̄litu: q̄ r̄ cūctis est visio-
nib⁹ eius obscurior: exponi debuisset. Et
quidē volūtatī vestre me parere necesse ē
s̄ duo sunt q̄ hac in re p̄turbāt aīm meū.
Anū q̄ hec eadē visio tante obscuritatis
nebulis tegit: vt vix in ea aliqd̄ intellectu
interlucēte videat. Aliud q̄ iā Aguiluz
lōgobardozū regē ad obsidionē nostrā sū-
mope festinantē padum transisse cognoui-
mus. An̄ p̄sate fratres charissimi i cali-
giniosis ac mysticis sensib⁹ penetrare qd̄
valeat mēs misera: timoris sui p̄turbatio
nibus occupata. Quāto enim circa terre-
na pl⁹ satagit: tāto in his que sūt celestia
min⁹ videt. p̄ eo q̄ curis suis extra se du-
citur: r̄ valde inr⁹ minor ē: qz scriptū est.
Deprimūt terrena inhabitatio sensum m̄l-
ta cogitantē. Sap. 9. Que enim supiora
penetrare etiā collecta nō sufficit: pensate
quid agere poterit diuisa? Scim⁹ autē:
scim⁹ oēs qz r̄ fluuius qui i multis riuus
diuidit: a suo alueo siccat. Sed tamē iter
hec adest supna gratia. Et si mentē meā
cogitationū mearū p̄dera dep̄imūt: ves-
trozū hāc p̄ne desideriozū leuāt. Obscu-
rū quidē valde est opus qd̄ aggredimur:
s̄ ponam⁹ in aīo: qz nocturnū iter agim⁹
restat ergo vt hoc palpando carpiam⁹.

Incipit Omelia. XIII. q̄ ex-
ponit. XL. ca. a principio vsqz ad
illam ptem. Fili hominis vide
oculis tuis.

In vicesimo r̄ quinto
anno trāsmigratiōis
nostre i exordio anni

decima mēsis quartodecimo an-
no postq̄ percussa est ciuitas ip-
sa hac die facta est super me ma-
nus dñi: r̄ adduxit me illuc.

Dicitur⁹ mysticā narationē hystoricas
premittit: vt fiat ex tēpore qd̄ credatur in
reuelatiōe. Notandū vero qd̄ in exordio
libri hui⁹ quo anno ppheta cepit: in-
dicant. in fine vero inperuit qd̄ in extre-
ma visione vidit: ita vt cognosci valeat i
quot annis pphete sue libz dixerit. Tē-
pus nāqz quo ppheta cepit: in locutio-
nis sue initio posuit dicēs. Aperti sūt ces-
li. r̄ vidi visiones dñi: in quinta mēsis: ip-
se est ann⁹ quint⁹ trāsmigratiōis regis
ioachim. Hūc vero loquit dicēs. in vices-
simo r̄ quinto anno trāsmigratiōis nostre
Idē nāqz ppheta i captiuitate prima: cū
Joachim rege fuerat in Babiloniā tran-
sduct⁹. Nā de sc̄ba hierosolymozū captiui-
tate subiūgit. Quartodecimo anno post-
q̄ p̄cussa est ciuitas. Undecim quippe an-
nis sedechias post captiuitatē primaz in
qua Ezechiel ppheta cū Joachim rege
ductus est in hierosolymozū vrbe regna-
uerat. Post captiuitatē vero eiusdē sede-
chie que etiā sc̄ba erat vr̄bis captiuitas:
quartodecimo anno ppheta visionē vlti-
mam vidit. Undecim itaqz r̄ quatuordec-
cim simul iuncti: faciunt viginti r̄ quinqz
Si igit̄ visionē primā quinto captiuitatis
prioris anno locutus est: atqz hāc vltimā
vicesimo r̄ quinto anno factā fuisse descri-
bit: p̄fecto patet q̄ in viginti annis locu-
tionis sue moras vsqz ad vltimū visionis
sue verba tetenderit. Nec mouere quem-
piā debet q̄ in medio pphete sue volū-
mine cū de Babilonico rege loqueret̄ vi-
cesimi ac septimi anni memoriā facit.
Quo in loco cū nihil de tēpore sue capti-
uitatis interserit: aperte demonst̄rat quia
eius regis tēpora describat: de quo vt p̄-
phetaret acceperat. Qd̄ vero ait in exor-
dio anni decimi mēsis: tēpus simpliciter
exprimit: vt ex ipso quo-ibz tempore in cor-
da audientū iuxta litterā verbi radicē sūt

garet: qua spiritalis fructus postmodum
perferat. Notandum vero quod ait. Quarto
decimo anno postquam percussa est ciuitas ip-
sa hac die. Quid est enim quod per hanc visio-
nem ultimam omnipotens deus ea ipsa die di-
gnatus est permissionis sue misericordiam
facere: qua die in percussa ciuitate ira iusti-
cie impleuit: nisi quod illa diuinitas que vs-
que in diuersitatis motu et mutabilitate non
duci ipsa luce iusticie afflictos ac penite-
tes viuificat: qua supbia ac rigidos per-
cutit, permisso itaque visiois sue tempore subiugit.

Facta est super me manus domini: et ad-
duxit me illuc in visionibus domini.
Adduxit me in terram israel: et di-
misit me super montem excelsum ni-
mis: super quem erat quasi edificium
ciuitatis vergentis ad austrum.

Cuius vicis ciuitatis edificium accipit iuxta
litteram nullatenus potest. Nam paulo post sub-
dit hoc ipsum edificium calamo sex cubito-
rum et palmo, portam vero eiusdem ciuitatis quat-
tuordecim cubitis mensuram, cuius porte
frontes esse perhibet sexaginta cubitorum.

Que cuncta stare iuxta litteram nullatenus
valent. Quomodo enim totum simile edificium calamo
id est sex cubitis et palmo mensuratur: et por-
te edificij in quatuordecim cubitis, frontes
vero portarum in sexaginta cubitis extendun-
tur? Porta vero in ciuitate est, frontes vero in
portis. Et nulla recipi ratio permittit, quod mi-
nus est hoc quod continetur ab eo quod continetur. In
scriptura autem sacra et ea que accipi secundum histo-
riam prout plerumque spiritaliter accipienda sunt:
ut et fides habeat in veritate historie et spi-
ritalis intelligentia capiat de mysterijs alle-
gorie. Sicut illud quod nouimus quod psalmi-
sta ait. Quomodo videbo celos tuos opera digito-
rum tuorum: lunam et stellas que tu fundasti. ps.
8. Ecce enim exteriori descriptione stat firmo-
ris, que et celi opera dei sunt, et luna ac stelle
ab eo create atque fundate sunt. Sicut hoc
psalmista iuxta sola exteriora opera et non est
secundum intellectum mysticum asserit: quod celos
opera dei esse professus est: dicitur luna et

et stellas: cur non etiam sol qui scimus que
eius opus est pariter enumerauit. Si enim
solum iuxta litteram loquebatur: dicitur lu-
minare minus: prius luminare malus dis-
cere debuit, ut ante solem et post lunam atque
stellas fundatas esse perhiberet. Sed que
iuxta intellectum mysticum loquebatur: ut lu-
nam sanctam ecclesiam: et stellas homines san-
ctos accipere debemus. Sol enim nominare no-
luit, quia videlicet ipsi eterno soli loque-
batur, de quo scriptum est. Vobis autem qui
timetis dominum orietur sol iusticie. Mala.
4. De quo reprobi in fine dicitur sunt. Sol
iusticie non ortus est nobis. Sap. 10. Di-
cendo ergo lunam et stellas quas tu funda-
sti, et tamen tacendo solem qui factus est: indi-
cauit quod illi soli locutus est qui non solum so-
lem et lunam atque stellas corporaliter: sed etiam
lunam ecclesiam atque stellas homines sanctos
spiritaliter fecit. Si ergo aliquid de histo-
rie apta ratione ducimus ad intellectum alle-
gorie: quanto magis illa spiritaliter accipi-
enda sunt in quibus iuxta rationem littere ni-
hil historicum sonat.

Facta est super me manus do-
mini: et adduxit me illuc in visi-
onibus domini: adduxit me in
terram israel.

Quod dixerat adduxit me illuc: hoc repli-
cans subdidit, adduxit me in terram israel.
Manus quippe in visione est virtus in prelati-
one, quibus vobis quid apte indicat: nisi que
nihil de ciuitate quam viderat iuxta litteram
dicat? Nam spiritaliter de ea loquitur: quam
spiritaliter prelatatur.

Et dimisit me super montem
excelsum nimis.

Que ergo significat mons excelsus nisi me-
diator dei et hominum: homines christum ipsum. Qui
de terra quidem: sed ultra terram est, quia caro eius
uisum redemptoris nostri de limis huius materij
atque in summis preeminet ex parte. Quez
minus erat ut excelsum diceret: nisi adde-
ret nimis, quia non solum homo: sed eius
uisum humanitatis conceptione que ab eo

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

assumpta est deus et homo. Non solum homo ultra homines: sed homo etiam super angelos factus. Hinc enim de illo per Esaiam dicitur. In die illa erit fructus terre sublimis. **Esai. liij.** Creator et eternus noster quia pro nobis incarnatus est: fructus terre factus est nobis. Sed iam fructus terre sublimis est. quia qui homo natus est in terra: super angelos regnat in celo. Quia iuxta David et Pauli vocem: omnia subiecit sub pedibus eius. **Ps. 8.** In eo enim quod ei subiecit omnia: nihil dimisit non subiectum ei. **Heb. 2.** Mons ergo iste est excelsus et nimis: quia et si de terra est per substantiam humanitatis: in comprehensibilis tamen est ex altitudine divinitatis. Hinc est enim quod eundem dominum cum Esaias prophetam prospiceret in carne esse venturum per prophetie spiritum subleuatus ait. Et erit in nouissimis diebus preparatus mons domus domini in vertice montium. **Esai. 2.** Mons enim domus domini israeliticus populus fuit. Mons itaque domus domini ille appellatur est qui in israelitico populo incarnari dignatus est. Fuerunt autem in eodem populo sancti viri qui motes iure vocarentur. quia per vite meritum ad celestia propinquauerunt. Sed incarnatus unigenitus istis modis equalis non fuit: quia natura vitam merita omnibus ex sua diuinitate transcendit. Unde et recte mons super verticem montium dicitur: quia excelsus ex diuinitate sua inuentus est: etiam super cacumina sanctorum. ut hi qui multum in deo profecerunt: eius vestigia viri potuissent tangere. ex vertice cogitationis. Qui ergo illic mons super verticem montium dicitur: ipse hic mons excelsus nimis esse prohibetur. Sequitur.

Super quem erat quasi ciuitas edificium vergentis ad austrum.

Votandum quod non dicitur super quem erat edificium: sed quasi edificium. Unde videlicet ostenderetur quod non de corpore: sed de spiritali ciuitatis edificium cuncta dicerent. Qui enim non se edificium sed quasi edificium vidisse perhibet: cor audientium ad spiritalem fabricam mittit. Sicut per psalmistam dicitur. Hierusalem que edificat ut ciuitas.

Ps. 121. Quia etenim illa interne pacis visio ex sanctorum cuius congregatione constituitur Hierusalem: celestis ut ciuitas edificatur. Que tamen in hac peregrinationis terra domus flagellis percutit. tribulationibus confunditur: eius lapides quotidie quadrant. Et ipsa est ciuitas sancta ecclesia que regnatura in celo adhuc laborat in terra. Cuius ciuitas Petrus dicit. Et vos tanquam lapides vitium superedificamini. **1. Pet. 2.** Et Paulus ait. Dei agricultura: dei edificatio estis. **1. Cor. 3.** Que videlicet ciuitas: hic in sanctorum moribus magnam iam edificium sum. In edificio quippe lapis lapidem portat: quia lapis super lapidem ponit. Et qui portat alterum: portat ab altero. Nam vicissim se proximi tolerant: ut per eos edificium charitatis surgat. Hinc enim Paulus admonet dicens. Inuicem onera vestra portate. et sic adimplebitis legem christi. **Gal. 6.** Cuius regio virtutem denunciatis ait. Plenitudo legis charitas. **Rom. 13.** Si enim ego vos portare negligo in moribus: melius vos me tolerare contentus in moribus vestris: charitatis edificium inter vos videtur surgit: quos vicaria dilectio per patientiam non coniungit. In edificio autem ut diximus lapis qui portat portat. quia sicut ego iam mores eorum tolero qui adhuc in conuersatione boni operis rudes sunt: ita ego quoque ab illis toleratus sum qui me in timore domini precesserunt et portauerunt ut portare portare discerent. Sed et ipsi quoque a maioribus suis portati sunt. Lapides vero qui in summitate atque extremitate fabrice ponunt. ipsi quidem portant ab alijs: sed alios nequaquam portant. Quia et hi qui in fine ecclesie. id est in extremitate mundi nascuntur sunt tolerant quidem a moribus: ut eorum mores ad bona opera imponant. Sed cum non eos sequuntur qui per illos proficiant: nullos super se fideles fabrice lapides portant. Hinc itaque alij portant a nobis. nos vero portati sumus ab alijs. Domine autem pondus fabrice fundamentum portat: quia mores simul omnium solus redemptor noster tolerat. De quo Paulus ait. Fundamentum enim aliud nemo potest ponere preter id quod positum

est: quod est Christus Iesus. 1. Corinth. 3. Por-
tat fundamentum lapides: et a lapidibus non
portat: quod redemptor noster omnia nostra to-
lerat: sed in ipso malo non fuit quod tolerare
debuisset. Unde bene nunc dicit:

**[Dimisit me super montem ex-
cellsum nimis: super quem erat qua-
si edificium civitatis.]**

[Quia mores et culpas nostras solus ille
sustinet: quod tota sancte ecclesie fabrica por-
tat: qui per prophetam vocem de peruerse ad-
huc viciis dicit: Laboravi sustinens.
Hier. 6. Non autem sustinendo dominus labo-
rat: cuius divinitatis potentia nulla fatiga-
tio contingit: sed verbis humanis loquens
ipsam suam circa nos patientiam labore vo-
cat. Et notandum quod eandem civitatem quam
propheta conspexerat: ad austrum vergentem vi-
dit. Ausus enim ventus: quia in sanctis spi-
ritus typo poni solet: qui in sacro eloquio
studiosus sunt recognoscunt. Cant. 4. sicut
ecorario per aquilonem sepe dyabolus de-
signat: quod ille relaxat in calore: et iste con-
stringit in frigore. Et veritas dicit: Abun-
dabit iniquitas: refrigescet charitas mul-
torum. Mat. 24. Propheta quoque de iu-
dea allerit dicens: Sicut frigidam facit cy-
sterna aquam: sic frigidam facit malicia sua.
Hier. 6. Hinc enim dyabolus propheta at-
testante dixisse perhibet. Sedebam inquit
in monte testamento in lateribus aquilonis.
Esa. 14. Et quod torpore mentis sancti spi-
ritus gratia relaxat. Hinc psalmista ait: Con-
uerte domine captivitatem nostram: sicut torrens
in austro. ps. 125. Captivitas enim nostra
que corporis frigore ad sequendum deum pro-
gra remiserat: per calorem sancti spiritus rela-
xat ut currat in amore dei. Unde et nunc di-
cit quod civitas que in monte constituta est ad
austrum vergit: quod electorum ecclesia cogitati-
ones suas in afflatu sancti spiritus aperit: at-
que ab omni superbie sue vertice discendens:
in deo cui credit amoris calorem concipit: ut
nihil ei libeat nisi eius gratie submitti: eius
dilectione calefieri: eius afflatus semper mu-
nere repleri. Unde et valido amore succē

sus contemplator dicebat: Anima mea exul-
tauit in domino: delectabitur super salutari eius.
ps. 61. et 69. Qui enim latine salutaris:
ipse hebraice ihesus dicitur: propheta igitur
quod vias eius atque miracula redemptionis
que nostre mysterium per prophetie spiritum con-
templabat: exultare se in domino: et delectari
super iesu perhibet: quod inde gaudium in mente
conceperat: unde per amoris fortiter ardebat
Abac. 3. Pensentur itaque si mentes spirita-
lium patrum in illo delectate sunt: qui necdum
venerat: sed preuidebat cuius reat? sit eius
vias: eius exemplar: eius monita: postquam ve-
nit et redemptionem exhibuit non amare. Nec
ergo civitas ad austrum vergere dicit: ac si
aperte diceret: quod prior illa civitas scilicet sy-
nagoga in infidelibus suis ad aquilonem ste-
tit: que in frigore perdidit duravit. Sancta
vero ecclesia quod charitate fidei precepit per
calorem ad austrum vergit: et quasi per calidum ven-
tum innititur: quod non in sui fiducia: sed in dono
spiritualis gratie letatur. Sequitur.

[Et introduxit me illuc.]

[Celestis civitatis edificium ille intrat qui
in sancta ecclesia bonorum vias imitatio con-
siderat. Intrare quippe est edificium super mon-
tem: electos sancte ecclesie aspiceret. Ille enim
vitam purgationis ligatam ducit: propriis rebus con-
tentus est: aliena non diripuit: de suo quic-
quid proaleat indigentibus largitur: peccata si-
ne quibus quotidiana vita a purgationis du-
ci non potest: flere non negligit. Pro eo enim
quod ipsa familiaris cura animi perturbat: se se
ad lachrymas excitat. Ille vero iam cuncta
que sunt mundi deseruit: nil eius habere appe-
tit: solius contemplationis exercitatione pacifice
spe premiorum celestium cum fletibus letatur: tra-
scendit penitentiam que habere processa sunt: quoti-
dianum cum domino habere secretum querit: nulla
eius animi pretereuntis mundi cura perturbat:
mentem semper in expectatione celestium gau-
diorum dilatat. Alius vero iam huius mundi cum
cta deseruit: eiusque mens in contemplatione ce-
lestium subleuatur: sed tamen per edificationem multo-
rum locum regimis tenens: qui rebus pretereun-
tibus desiderio non succubitur: ad eas aliquando pro-
pter priorum compassionem reflectitur: ut ex eaz

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

cura indigētibus miserat: verbū vste au-
ditozib⁹ predicat: aīabus simul ⁊ corpori-
bus necessaria ministrat. Et qui ppter se
ad celeste desiderū iam p contemplatione
euolat: adhuc tamē pfectu ⁊ vtilitate p-
rimozū in reb⁹ tēporalib⁹ laborat. Quis
quis ergo in sancta ecclesia cōsiderare sol-
licite studet: vt aut in bonozū cōlugatorū
vitā: aut in arce cōtinentiū: ⁊ oīa que sūt
hui⁹ mūdi derelinquētū: aut etiā in pre-
dicatozū summitatē pfciat: iā ciuitatis ī
mōte poste edificū intrauit. Nā qui con-
siderare meliozū vitā vt pfciat negligit:
adhuc extra fabricā stat. Et si honozē quē
tam sancta ecclesia in mūdo habet admi-
rat: quasi edificū foris cōspicit ⁊ obstupe-
scit. Et qz exteriorib⁹ solus intētus est: in-
tus ingressus nō est. Sequitur.

**Et ecce vir cuius erat species
quasi species eris.**

Ipsē signat in viro qui figurat ex mōte.
Vir autē iste metri edificū dicit. Et rectē
domin⁹ p virū signat ⁊ montē: quia ⁊ ipse
oīa intra sanctā ecclesiā iudicādo dispōit
⁊ ipse eandē sanctā ecclesiā porat. ⁊ por-
tādo ad celestia subleuat. Sicut in sancto
qz euāgelio idē redēptoz noster loquit⁹ di-
cēs. Qui intrat p ostium: pastor est ouīū.
Job. 10. Et paulo post. Ego sū ostiū. At
qz itez post pauca subliūgit. Ego sū pastor
bon⁹. Si igit ipse pastor: ⁊ ipse ostiū: ⁊ in-
erat pastor p ostiū: cur non hoc loco ⁊ ipse
mōs ⁊ ipse vir intelligit: qui edificū meti-
tur in mōte? Sed querēdū nobis est: cur
de hoc viro dicit: cui⁹ species erat qsi spe-
cies eris? Cūcti autē nouim⁹ fratres me-
tallus eris valde esse durabile atqz oīodo
sonozū. Quid est ergo qz aspect⁹ media-
tozū dei ⁊ hoīm speciei comparatur eris: ni-
si hoc qd apte nouim⁹. qz vnigenit⁹ fili⁹
formā serui accipiēs: fragilitatē nostram
carnis hūane p resurrectionis sue gloriā
vertit in eternitatē. qz in eo caro facta est
iā sine fine durabilis. Nā surgens a mor-
tuis iā nō morit⁹: ⁊ mors ei vltra nō dñas-
bit. Rom. 11. Quid est autē qd ipsa eius

incarnatio sonoro metallo compat nisi qd
per eandē assumptionē hūanitatē no stre
insonuit oībus gloria maiestatis sue? Et
quasi aspectū eris habet ex corpore. qz deus
mūdo innotuit ex carne. Nā ⁊ p iohānē dī
Habeat ī vestimēto ⁊ ī femore suo scrip-
tū: rex regū ⁊ domin⁹ dñantiū. Apoc. 19.
Quid enī vestimentū ei⁹ est: nisi corpus
qd assūpsit ex virgine? Nec tamē aliud ei
us vestimentū est: atqz aliud ipse. Nā no-
strū quoqz vestimētū caro dicit⁹: ⁊ tamē ip-
si nos sum⁹ caro qua vestimur. Hoc autē
vestimētū illi⁹ lōge ante Esaias aspiciēs
p crucē passiois sanguine cruentatū dixit
Quare rubrū ē indumētū tuū: ⁊ vestimē-
ta tua qsi calcātium in torculari. Esa. 63.
Cui ipse rēdit. Torcular calcāui sol⁹: ⁊ d-
gētib⁹ nō est vir meū. Ibidē. Sol⁹ enīz
torcular in qd calcat⁹ est calcāuit: qd sua po-
tētia eā quā ptulit passionē vicit. Nam qd
vsqz ad mortē crucis passus est: de morte
cū gloria surrexit. Nā aut dicit. Et de gē-
tib⁹ nō est vir meū. qz hi p quibus pati
venerat: passionis ei⁹ esse pncipes debue-
rāt: qd p eo qd illo tpe necdū crederēt de
ipīs in passione querit quozū vita in illa
passione querebat. Per femur enī ppa-
gatio carnis ē. Ergo p ppaginē gene-
ris hūani sicut generationū ordines Va-
theo vel luca narātib⁹ describunt: ī hoc
mūdo venit ex virgine. ⁊ p incarnationis
sue mysteriū qz rex esset ⁊ dñs. Mat. 1. ⁊
Luc. 3. cūctis gētibus indicāuit. In vesti-
mēto ⁊ femore scriptū habuit. rex regū et
dñs dñantiū. Nā enī in mūdo innotuit:
ibi de se lectiois scientiā infixit. Predi-
catio ergo ei⁹ ex carne: quasi quidā soni-
tus ex ere est. Dicit igit recte cui⁹ spec-
ies quasi species eris. Sequit.

Et funicul⁹ line⁹ ī manu eius:

In septuaginta interpretib⁹ funicul⁹ line⁹
nō habet: sed funicul⁹ cemētarioz. Quo-
rū si in hoc versu trāslationē ad exponēns
dū tenem⁹: qd aliud cemētarios qz scōs
doctozes accipim⁹: qui loquendo spirita-
lia: ad celeste edificū viuos lapides. i. ele-
ctoꝝū atas cōponūt. Quicquid enī antiq⁹

pres. q̄cqd̄ p̄phete. q̄cqd̄ a p̄li. q̄cqd̄ a pos-
tolorū successores locuti sūt: q̄d̄ aliud fuit
q̄ cōpositio lapidū in hac q̄ quotidie con-
struit fabrica scōp̄. In funiculo at̄ cemen-
tarij hoc agi solet: vt cognosci equalitas
vel rectitudo surgētis parietis debeat. vt
si lapsi int̄ est: foras eiecit. si exteri? pro-
mimet: interi? reuocat. Et certe quotidie
hoc agi p̄dicatio doctorū: vt vnaqueq̄
aīa cui regimīs onera suscipere fortasse non
expedit: etiā si foris apparere appetat ite-
ri? reuocet. Et rursus q̄ latere vult et sui
tantūmō curā gerere: si sibi ac multis esse
villis p̄t̄ etiā cū latere desiderat: exteri?
p̄ducet vt appareat. Sicq̄ fit vt sancto-
rū lapidū ordo teneat: vñ sepe et volēs ad
honorē venire repellit: et honorē fugiēs ī
sacri ordīs arce subleuat. Sz qz vt p̄ iter:
pret̄ nostrū didicimus. hebreorū historia
nō hz cemetariorū: sz funicul? line? in ma-
nu ei?. Hocq̄ apud nos certi? habet: ex-
ponere debem?. Scim? aut̄ qd̄ funiculus
line? subtilior ē q̄ funiculi sūt aliūde. Et
quid ī funiculo lineo nisi subtiliorē p̄dica-
tionē. id est spiritalē debem? accipere. Cē-
sura etenī legis funicul? fuit: sz line? non
fuit. qz rudē populū nō subtili p̄dicatione
coercuit: in q̄ p̄ pene snīam nō p̄ctā cogi-
tatiōis: sz opis resecauit. At postq̄ p̄ se-
metipm̄ dñs etiā cogitatiōis hoīm predi-
cādo reliquit: et p̄fectū esse peccatū etiā ī
corde inouit: funiculū lineū in manu te-
nuit. At enī. Audistis qz dictū est anti-
quis. nō mechaberis. Exod. 20. Ego aut̄
dico vobis: qz q̄ viderit mulierē ad p̄cupi-
scendū eā: etiā mechab? est eā in corde suo.
Mat. 5. Funicul? ergo line? p̄dicatio
est subtilis q̄ mentē audientis ligat: ne se
vel ī misera cogitatiōe dissoluat. Et notā
dū qd̄ dicit qz ei funicul? in manu ē: id ē
p̄dicatio in opatione. Ipse enī ostēdit oē
qd̄ vovuit. sicut scriptū est. Que cepit Je-
sus facere et docere. Act. 1. Et qz ipsa que
dixit etiā scripture tradidit vt posterj mā-
daret: recte subiungit.

**¶ Et calamus mensure in ma-
nu eius.**

De sancta ecclesia p̄ p̄phetā aliū domi-
nus pollicet: dicēs. Oriet̄ in ea viros ca-
lami et iunci. Esa. 25. Qd̄ in loco alio ex-
posuisse me memini. vt p̄ calamū scriptos
res: p̄ iuncū vero debeāt auditores itellit-
gi. Sz qz ad humorē aque et iunc? et cala-
mus nasci solet. ex vna eadēq̄ aqua vtra-
q̄ p̄ficiunt. et calam? quidē ad scribendū
assumit: cū iūco vero scribi nō p̄t̄. Quid
in iunco et calam? accipere debem? nisi qz
vna est doctrina veritatis que multos au-
ditores irrigat? Sed irrigati alij ad hoc
vsq̄ proficiūt in verbo dei: vt etiā scripto-
res sūt videlicet tanq̄ calami. Alij vero
verbū vite audiūt: bone spei et rectoz ope-
rū viriditate tenēt: sed tamē ad scribendū
p̄ficere nullaten? possunt. hi quid in aq̄
dei: nisi quidā vt ita dicā iunci sūt? Qui
quidē viri discēdo proficiunt: sed litteras
exprimere nequaq̄ possunt. Redēptor
noster qz verba que dixit etiā p̄ doctorum
studiū scribi largit? est: in manu calamus
tenuit. qui calam? mēsure dicit: qz in ip̄a
doctorū studia sub quadā occulta iudicij
dispēsatione detinent: vt et alijs legētib?
psint: et alijs legētib? p̄desse nō possint.
Et sancti apostoli cū magistrūz veritatis
sibi apertius loquentē requirerēt cur tur-
bis in parabolis loqueret: audierūt. Et
vobis datū est nosse mysteriū regni celoꝝ
illis autē nō. Math. 13. et Mar. 4. Vel
certe calam? mēsure est: qz in ip̄o sacro ei-
us eloquio qd̄ nobis cōscriptū est: occul-
tas esse dispēsationes ei? agnoscim?. Hā
p̄ incōprehēnsibile eius iudiciū et alter in-
tra mensurā electorū mittit: et alter foras
relinquit: vt nullo modo ad electorū nu-
merū p̄tinere mereat. Habet ergo funicu-
lum. habet in manu calamum mensure.
Qui enim funiculo locum meritur: alibi
funiculum trahit: aliunde retrahit. et huc
ducit quem aliunde subducit. Sic nimis
rū sic redēptor noster in collectiōe hoīm
facit: vñ alios a suis iniquitatib? educit:
alios ī sua iniquitate derelinquit. In his
enim quos colligere dignat? est: occulte
mensure funiculum trahit. et ab his q̄s re-

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

In quē dōs esse iudicauit: qđ aliud nisi fun-
 niculū retraxit: Et t boni intra mensurā
 celestis fabricę teneant: t mali extra fabri-
 cę. In quibus bona que estimant nō sūt:
 quasi sine mēsurā remanēt. Hūc funiculū
 t mēsurę calamū in manu sua redemptor
 noster tenuit: cū paulū aplm per apparen-
 tē virū macedonē admonere dignat⁹ est:
 ita vt idē macedo vir diceret: **T**rāsies ad
 iuua nos. Act. 16. Et n̄ volētibus aplis
 ad pdicandū ire in asiā: non permisit spūs
 iesu. Quid est qđ sancti apli t ibi vocabāt
 tre vbi fortasse p̄gere nō cogitabāt: t illuc
 vbi desiderabāt pergere p̄hibebant: nisi
 qđ occulti iudicij funicul⁹ t mēsurę cala-
 mus tenet in manu: vt t alij vba vite au-
 diāt: t alij audire nullaten⁹ mereant. Fu-
 nicul⁹ ergo mēsurę est: qui alio tract⁹ est
 ali iude retractus. Sancto qđ euāgelio te-
 stāte didicim⁹ qđ venit qui diceret. Ma-
 gister sequar te quocūq; ieris. Math. 8.
Cui responsū est. Vulpes foveas habēt:
 t volucres celi nidōs: filius autē hoīs nō
 habet vbi caput suū reclinet. Venit alter
 qui diceret: Magister: sine me primū ire
 t sepelire patrē meū. Ibidē. Cui dīr: Si-
 ne: mortuos sepeliāt mortuos suos: tu au-
 tē me sequere: t ānūctā regnū dei. Quid
 est qđ ille p̄mittit se ire t deserit: iste do-
 mū vult redire: t tñ vt sequi debeat iube-
 tur: Ille nō suscipit: iste nec ad hore mo-
 mētū ab obseqō relaxat. Interno qđ occul-
 toq; iudicio funicul⁹ t mēsurę calam⁹ du-
 cit: in qđ t iste trahit t ille relinquit: vt ce-
 lestis fabrica nō sine pio et iusto examine
 p̄struat. Potest etiā calam⁹ mēsurę scri-
 ptura sacra p̄ eo intelligi: qđ q̄squis hęc
 legit: in ea semetip̄m metit vel q̄rū in sp̄i-
 rituali v̄tute p̄ficit: vel q̄rū a bonis que p̄-
 cepta sūt longe distūctus remāsit: q̄rū iaz
 assurgat ad bona faciēda: q̄rū adhuc in
 prauis actib⁹ p̄stratus iaceat. Sequit.

Quasi in porta stat. **Q**uasi in porta stat: ex quadā pte int⁹
 est: ex quadā vero foris. Et aliud eius fo-
 ris aspiciet: aliud intus abscondit. Redē-
 ptor itaq; n̄r p̄ nobis miscōr incarnat⁹:

añ hūanos oculos q̄si in porta stetit: qđ t
 p̄ hūanitatē visibil appuit: t se se invisibilē
 p̄ diuinitatē seruauit. Hinc enī iudei qui
 hūc ex p̄phetarū p̄missione sustinuerant
 p̄fidie sue cōfusione turbati sūt: qđ eū quē
 ad ereptionē suā venire crederāt: mor-
 talem videbant. Qui igit in porta stat si-
 cut supius dictū est ex quadā pte foris: ex
 quadā vero pte intus videt. Unde nec ip-
 sa iudeorū p̄fida sine diuine virtutis oñē-
 sione est derelicta. Nā miracula ei⁹ vidē-
 tes: trahēbant vt crederēt. Sz rur̄s pas-
 siones illi⁹ perpēdentes dedignabāt deū
 credere: quē carne mortale videbāt: vnde
 factū est: vt de eius cognitione dubitaret
 Videbāt enī esurientē. sitientē. comeden-
 tē. bibentē. lassescētē. dormientē. t pup-
 hlic hominē esse estimabāt. Videbāt mor-
 tuos suscitantē. leprosos mundantem. ce-
 cos illuminantē. demonia eijcientē. t eis
 se hūc vltra homines sentiebāt. Sz ipsa ei-
 us miracula in eorū corde cogitata: huma-
 nitas p̄turbabat. In sancta ecclesia sub
 spōse voce hūc apte iā videre desiderans.
 ait: En ipse stat post parietem nostrum.
Cant. 2. Qui enī hūanos oculis hoc qđ
 de mortali natura assumpsit ostendit. t in
 seipso invisibilis p̄mansit: in apto se vide-
 re querētibus quasi post parietē stetit. qđ
 vidēdū se manifesta maiestate nō prebuit
 Quasi enī post parietē stetit: qui humani-
 tatis naturā quā assumpsit ostēdit. t diuini-
 tatis naturā humanis oculis occultauit
 In t illic subdit. Respiciēs p̄ fenestraz:
 p̄spiciēs p̄ cācellos. Ibidem. Quisquis
 enī p̄ fenestras vel p̄ cācellos respicit: nec
 totus latet: nec totus videt. Sic nimirū
 redēptor noster ante dubitantiz oculos
 factus est: qđ si miracula faciēns nil p̄mil-
 set vt hō: plene eis apparuisset de⁹: t rur-
 sum hūana patiens si nulla fecisset vt de⁹
 purus putaret hō. Sed qđ t diuina fecit
 t hūana prulit: quasi p̄ fenestras vel p̄ cā-
 cellos ad homines prospexit. vt deus et
 appareret miraculis: t lateret ex passi-
 onibus. t homo cerneretur ex passio-
 bus: sed tamen esse vltra hominē ex mira

culis agnosceret. Sed quia vir iste stare in porta videtur: querendum nobis est: vtrum facie interius stetit: Quia in re si ea que sunt premissa et subiuncta conspiciamus: citius qualiter steterit inuenimur. Prius enim dicitur: Erat quasi edificium ciuitatis vergens ad austrum: et introduxit me illuc. Et paulo post de eodem viro subdit.

Stabat autem in porta.

Stabat autem in porta.

Et locutus est ad me idem vir.] Qui enim introducto propheta in edificium stans in porta locutus est: pfecto constat: quia facie interius: et tergo exterius stetit. Sed introductus propheta cui vir stans in porta locutus est: pculdubio facie ad portam tenebat: vnde verba loquentis audiebat. Quid est ergo vir interius aspicit: propheta foris: Quid est quod eiusdem viri facies ad edificium: propheta vero oculi ad portam sunt: nisi quod vniuersus patris: iccirco incarnatus est: ut nos ad spirituale edificium: id est ad sancte ecclesie fide introduceret: Cuius oculi edificium suum semper aspiciunt: quia quantum quisque in virtutibus proficiat: indefinenter attendit. Propheta vero ad portam respicit: quia qui verba dei audit: semper oculos cordis ponere ad exitum debet: sine cessante meditatione quando a presenti vita creat: atque ad eterna gaudia pertingat. Propter hoc quippe incarnatus est deus: ut nos introduceret ad fidem: et educat ad speciem visionis sue. Unde quoque in sancto euangelio loquitur dicens: Per me si quis introierit saluabitur: et ingrediet et egrediet: et pascua inueniet. **Jobis 10.** Ingredeat videlicet ad fidem: egrediet autem ad speciem: pascua vero inueniet in eterna satietate. Hinc etiam psalmista ait: **Domine custodiat introitum tuum et exitum tuum.** ps. 120. Custodit enim dominus vniuersum: usque anime introitum quo intrat ad fidem: exitum quoque quo exit ad speciem: ut neque intrans ecclesiam erroribus supplantet: neque ab hac temporalis ad eterna exiens: ab antiqua hoste rapiat. Propter hunc vero egressum

nostrum quem quotidie debemus mente meditari: apostolus de redemptori nostro loquitur dicens: **Ut sanctificaret per suum sanguinem populum: extra portam passus est.** Heb. 8. **Exeamus ad eum extra castra: improprium eius portantes.** Ibidem. Non enim hic habemus manentem ciuitatem: sed futuram inquirimus. **Vir itaque qui apparuit: in porta stetit: atque ita locutus est: quia mediator dei et hominum Christus Iesus in ipso quoque passiois sue tempe precepta vitiosis cupidibus dedit: ut hi qui in eum credunt ad portam semper respiciant: et passionem eius sollicita consideratione pensantes: a suo quoque exitu cordis oculos non auertant. Nos quoque cum iam claustra carnis despiciere: mortalitatis nostre angustias per immortalitatis desiderium transire: ad supernae lucis libertatem tendere: ad celestis patrie gaudia anhelare ceperimus: ad portam oculos tenemus: quia dum a sacramentis temporalibus transire ad eterna cupimus: quasi iam presenti vite terga dedimus: et cordis faciem in desiderio nostri exitus habemus. Scriptum quippe est. **Corpus quod corrumpit aggrauat animam: et deprimat terrena inhabitatio sensum multa cogitantem.** Sapient. 9. Si itaque per contemplationem iam mentem extra carnis angustias tendimus: adhuc tamen in sacramentis que cognouimus: ipsa carnali angustia intra portam tenemus. Sepe namque animus ita in diuina contemplatione suspenditur: ut iam se percipere de eterna illa libertate quam oculus non vidit: nec auris audiuit aliquid per quamdam imaginem letet. **Esai. 64. 1.** **Corinth. 11.** Sed tamen reuerberatus potest mortalisatis ad ima relabatur quibusdam pene sue vinculis ligatus tenet. **Porte igitur intendit qui vere libertatis sue gaudia conspiciunt: iamque ex ire concupiscunt: sed adhuc non valent. Hinc est ergo quod hebraicus populus de egypti seruitute liberatus: cum loquente deo columnam nubis cerneret: vnusquisque in tabernaculi sui foribus stabat et orabat. **Exod. 33.** De quibus paulo superius dicitur. **Cum egredereis moyses ad tabernaculum surgebat vniuersa plebs: et stabat vnus******

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

quisq; in ostio papilionis sue. **Ibidē.** **I**bi etem stamus vbi metis oculos fugimus. **Unde** helias ait. **A**uit dñs in cui⁹ cōspectu suo. **3. Regū. 17.** **I**bi utiq; stabat vbi cœ fixerat. **Q**uid est autē populū colūmā nubis aspicere et in tabernaculi sui forib⁹ stare atq; orare: nisi q; hūana mēs cū superiora illa atq; celestia vtrūq; in enigmate cōspicit: iā claustra habitatiōis corporee p subleuatā cogitationē exit. atq; illū humiliter adorat: cui⁹ rē videre substātiā nō valet: iā tamē ei⁹ potentiā p illuminationē spūs mirat⁹. **E**t cū moyses tabernaculū ingrediret: eius terga popul⁹ aspiciat: et in papilionū suozū ostijs cōsistat. **Q**uā cū sanct⁹ quisq; p̄dicator alta de deo loq̄tur: supne habitatiōis iā vtrūq; tabernaculū ingredit. **C**ui⁹ p̄dicatiōis infirmū q̄s et si virtutē plene p̄sare nō possunt: rē velut terga aspiciūt: qz postrema q̄ preualēt p̄ intellectū sequunt. **S**z in ipsis quoq; q̄ min⁹ cape sufficiūt: iā de suis papilionib⁹ quasi exeūt atq; i ostijs stāt: qz et habitacula carnis relinquere. et ad illa eterne vite gaudia q̄ audiūt. p̄gredi conant. **V**inc ē etiā q; helias cū vocē dñi secū loquentis audiret in spelūce sue ostiū stetit: describit⁹ et faciē velasse. **3. Regū. 29.** qz cū p̄ cōtēplationis gratiā vox supne intelligētie fit in mēte: tot⁹ hō iā intra spelūcā nō ē. qz animū carnis cura nō possidet: sed stat in ostio: qz mortalitatis angustias exire meditat. **S**z iā qui in ostio spelūce cōsistit et verba dei i aure cordis p̄cipit: necesse est vt faciē velet: qz vñ p̄ supernā gratiā ad altiora intelligēda ducimur: quāto subtilius leuamur tāto semp ad humilitatem nosmetipsos intellectu nostro p̄mere debem⁹. ne conemur pl⁹ s̄ape q̄ oportet sapere. **Ro. 12.** sed s̄ape ad sobrietatem. ne tū nimis iuisibilia discutim⁹ aberrem⁹. ne i illa natura corporea corpeū lumis aliū quid queram⁹. **A**urē enī intēdere et faciē operire: est vocē interioris substātie audire p̄ mentē: et tamē ab omni specie corporea oculos cordis auertere. ne quid sibi in illa corpale animus fingat que vbiq; tota

et vbiq; in circūspecta est. **H**os itaq; fratres charissimi qui iā p̄ redēptoriz morē ac resurrectionē atq; ad celos ascensionē gaudia eterna didicim⁹: qui i testimonio diuinitatis eius apparuisse exteri⁹ ciues nostros angelos illi⁹ scim⁹. cōcupiscam⁹ regem. desideremus ciues quos cognouimus. atq; i hoc sancte ecclesie edificio stātes oculos in porta teneam⁹. demus terga metis huic corruptioni vite tēporalis. intēdamus cordis faciē ad celestis patrie libertatē. **S**ed ecce adhuc multa sūt que nos de cura vite corruptibilis premunt. **Q**uā ergo p̄fecte exire nō possum⁹: saltem in spelūce nostre ostio stem⁹ exiri q̄s p̄pere p̄ gratiā redēptoriz nostri. **Q**ui viuūt et regnat cū patre in vnitare spūs sancti. per omnia secula seculozū. Amen.

Explicit omelia. XIII.

Incipit Omelia. XIII. que exponit capitulum. XL. ab illa parte: fili hominis vide oculis tuis: vsq; ad illam partem. Et venit ad portā que respiciebat ad vitam orientalem.

Nequidā me fortasse tacita cogitatione reprebēdāt: qui Ezechieles p̄phete tā pfunda mysteria a magnis expositioribus intētata discutere p̄sumo: qua mēte id faciā agnoscat. **N**ō enī hoc temeritate aggreديو: s; hūilitate. **S**cio enī qz plerūq; multa in sacro eloquio que sol⁹ intelligere nō potuit: corā fratrib⁹ meis posu⁹ intellexi. **E**x quo intellectu et hoc quoq; intelligere studui: vt scirem ex quozū mihi merito intellectus daretur. **P**ater enī quia hoc mihi p̄ illis datur: quibus mihi p̄sentibus dat. **E**t qua re largiēte deo agitur: vt t̄sus crescat et elatio decreseat: dū propter vos discō quod inter vos doceo. **Q**uia verū fateor: plerūq; vobiscum audio quid dico. **Q**uiaquid ergo in hoc p̄

pbeta min⁹ intellexero: mee cecitatis est. si quid intelligere apte potuero: et diuino munere vestre venerationis. Sepe enim per omnipotentis domini gratiā in ei⁹ eloquio quedam intelligitur melius: cuz sermo dei secretius legitur. atq; animus culparum suaruz conscius dum recognoscit qd̄ audierit: doloris se saculo percutit: et compunctionis gladio transfigit: vt nihil ei nisi flere libeat: et fluentes flētus maculas lauare. Inter que etiā aliquando ad sublimiora contemplāda rapitur: et in eorum desiderio suaui fletu cruciatur. **D**olet sese hic esse anima vbi adhuc prostrata per infirmitatem iacet: atq; illic adhuc nō esse vbi illuminata fortiter vigeat: et iā mētis oculū ad mortalitatis tenebras nō reducat. **H**inc itaq; hic ardor nascitur in mente: lucus oisur ex ardore. **E**t qz inherere celestib⁹ necdū valet: seruore suo in lachrymis fessa requiescit. **S**ed aliud est cum de vniuz profectu res agitur: aliud cum de edificatione multorum. **E**a itaq; doctrine sermone largiente deo proferenda sunt: que vitam audientiu morales componant. **H**unc ergo quisquid nos ad studium bone operationis edificet: in ppbe te verbis sicut cepimus exequamur.

Fili hominis vide oculis tuis et auribus tuis audi.

Ad testimonium spiritualium rerum deducto: quid est qd̄ cum dicitur vide oculis additur tuis. et cuz subditur audi auribus: adiungitur tuis? **S**ed sciendū quia oculi atq; aures corporis adsunt etiam carnalibus: eisq; sunt in vsu rerum que corporaliter videntur. **O**culi vero atq; aures cordis solūmodo spiritualium sunt. qui inuisibilia per intellectum vidēt: et lau dem sine sono audiunt. **H**as omnipotens dominus aures querebat cum diceret. **Q**ui habet aures audiendi audiat. **L**uce. 8. **Q**uis nancq; in illo populo esse tunc poterat: qui aures corporis non haberet? **S**ed cum dicitur qui habet aures audie-

di audiat: aperte monstratur qd̄ illas aures quereret quas omnes habere non poterant. **D**icatur ergo.

Fili hominis vide oculis tuis et auribus tuis audi.

In priorē autem locutionū nostrarū parte iam diximus: cur propheta quoties ad videnda spiritualia ducitur: filius hominis appellatur. **S**ed ne hoc mente excesserit breuiter replicabo. **Q**uia in hac appellatione memoratur semper quidē ex infirmitate: ne extollatur de contēplationis magnitudine. **E**t notandū quia diuersa sunt vt dicatur. oculis tuis vide: auribus tuis audi. et tamen filius hominis vocet. **S**ed per hec verba quid ei aliud aperte dicit: nisi spiritualia spiritualiter aspice: et tamē infirmitatis tue memorare? **H**inc est etiam qd̄ plerūq; qui plus in contēplationem rapitur: contigit vt amplius in tēratione fatigetur. **S**icut quibusdā sepe contingit re bene proficientib⁹ solet. quozū mentes dum aut cōpunctio afficit: aut contēplatio sup̄ semetipsum rapit. **S**tatim etiā tēratio sequitur ne de his ad que rapta est extollatur. **H**am cōpunctio vel contēplatione ad deum erigitur: sed tērationis sue pondere verberatur ad semetipsam. quatinus tēratio aggrauet: ne contēplatio inestet. et item contēplatio eleuet: ne tēratio demergat. **S**i enim sic contēplatio attolleret vt tēratio funditus deesset: in superbia animus caderet. **E**t si sic tēratio premeret vt contēplatio non leuaret: plene in culpa laberetur. **S**ed mira dispensatione in quodam medio anima liberat. vt neq; in bonis superbiat: neq; in malis cadat. **U**nde et per beatum **J**ob de domino dicitur. **E**t aquas appendit mensura. **J**ob. 28. **A**quas quippe deo mensura appendere est inter prospera et aduersa. inter bona et temptatōnes. inter summa et infima animarum sensum humilitate custodire. **E**t sic etiam **H**elyas ignem de celo deposuerat: aquas celo ligas

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

uerat: et tamē pauore vnus mulieris ter-
ritus per deserta fugebat. 3. Regū. 18. et
19. et. 4. Regū. 1. Apparet fugiēti ange-
lus: cibum prebet: quia longū iter restat
p̄dicat: et tamen timorē de corde nō excu-
tit: quia in corde p̄phete mentis magna
erat custodia fortitudinis illa infirmitas
timoris. Sequitur.

Pone cor tuuz in omnia que
ego ostendā tibi: quia vt osten-
datur tibi adductus es huc. Ad
nuncia omnia que tu vides do-
mū israhel.]

Pone cor tuū. Ac si dicat: Considera:
quia vt ostendant tibi adductus es huc.
Et annūcia omnia que vides. Ad hoc ideo
es adductus huc: vt videas. Et ideo vi-
des: vt adnūcies. Quia quisquis spirita-
lia vidēdo p̄ficat: oportet vt hec loquēda
etiā alijs p̄pinet. Videt quippe vt annū-
ciat qui ideo qd̄ in se p̄fecerit: et predicā-
do de p̄fecto p̄ximi curā gerit. Unde et
alibi scriptū est. Qui audit: dicat veni.
Apocal. 22. Cui em̄ iam vox vocātis dei
efficit: in corde necesse est vt p̄ximi per
dicatōis officiū erumpat in voce. Et lecti-
co alius vocet: quia iam ip̄e vocatus est.
Unde et sp̄s quoq; in cānticis canticorū
loquit̄ dicens: Que habitas in ortis ami-
ca: ausculta: fac me audire vocē tuā. Can-
ticoz. 8. In ortis em̄ sancta ecclesia. In
ortis vnaqueq; anima habitat: que etiā
viriditate sp̄ei est et bonoz operū repleta.
Sicca quippe spes est hui⁹ seculi: qz om-
nia que hic amant: cū festinatiōe marces-
cūt. Et petrus nos ap̄lus festinare admo-
net dicēs: In hereditatē incorruptibilē:
incontaminatā: immarcessibilē. 1. Petri
1. Que ergo in ortis habitat: oportet vt
sponsū suū vocem suā audire faciat: id est
canticū bone predicatōis emittat: in qua
ille delectet̄ quē desiderat: quia amici au-
scultāt: videlicet officēs electi: quia vt ad
celestē patriam reuiscāt: verba vite au-
dire desiderant. Sed iam p̄pheta ea no-

bis que v̄let aperiat. Sequit̄.

Et ecce murus forinsecus in
circuitu domus vndiq;.]

Plerūq; in sacro eloquio ex protectōis
sue minime murus dici ip̄e in carnatus
dñs solet: sicut de sc̄a ecclesia p̄ p̄phētā
dicit̄: Pone in ea murus et antemurale.
Esai. 26. Ip̄e em̄ nobis murus est: qui
nos vndiq; custodiendo circūdat. Antem-
murale autē muri nostre p̄phete oēs fue-
rūt: qui priusq; dñs appareret in carne ad
construendā fidē: p̄phetando missi sunt.
In sancta ergo ecclesia dñs murus nobis
et p̄phete eius antemurale sūt positi. Quia
ad nos quos ip̄e perfecte p̄grediet̄ etiā pro-
phetaz verba in fidei constructionē vene-
rūt. Unde et bene prius murus et post an-
temurale ponit̄: quia vocati ex gentibus
nisi prius dñm cognoscerem⁹: p̄phētā
illi⁹ dicta minime suscepsem⁹. Et notā-
dū qd̄ iste mur⁹ spiritualis edificij esse forin-
sec⁹ dicit̄. Mur⁹ quippe qui ad munitio-
nē edificij cōstruit: nō interi⁹ s; exteri⁹ po-
ni solet. Quid ergo necessariū fuit vt dis-
ceret̄ forinsec⁹: dñm nunq; poni muros in-
trinsec⁹ soleat: qz necesse ē vt exteri⁹ pos-
tus ea q̄ intus sunt: defendat. S; in hoc
verbo: quid apte nisi ipsa dñica incarna-
tio demonstrat̄. Mur⁹ em̄ nobis int⁹ ē de-
us: mur⁹ vero foris ē deus homo. Unde
et p̄ quendā p̄phētā dicit̄. Existi in salutē
populi tui: vt saluos facies christos tuos.
Abac. 3. Iste etenim mur⁹ incarnatus: vix
dñs mur⁹ nobis nō esset: si forinsec⁹ non
fuisset. Quia int⁹ nos nō p̄geret si exteri⁹
nō appareret. Sed neq; hoc negligenter
pretereundū est qd̄ idē mur⁹ positi⁹ dicit̄
in circuitu dom⁹ vndiq;. Dom⁹ ap̄pe dei
nō soluz angeli sancti de quib⁹ psalmista
ait: Dñe dilexi decore dom⁹ tue: et locuz
tabernaculi glorie tue. Ps. 29. Sed etiā
nos sum⁹ quozū mētes inhabitare digna-
tur. Et mur⁹ iste vndiq; in circuitu dom⁹
est: qz vnigenit⁹ patris q̄ sursum est firmi-
tas angelozū: ip̄e deorsum factus est re-
demptio hominū. Illis fortitudo ne cas-

dant: nobis adiutorii vt surgam⁹ post ca-
sum. **S**t vero p^o domū dei hoc loco sola re-
demptorū hominū multitudo signat: vn-
dicq; nobis murus⁹ & per circuitū murus
est. q; vt nos pfecte custodiret omnia q; do-
cuit ostēdit. **S**icut scriptū est. **Q**ue cepit
Iesus facere & docere. **A**ct. 1. **Q**uia enīz
nos vocare ad celestē patriā venit: nīmīz
despicere nos bona transitoria docuit: et
mala tēporalia nō timere. **A**nde & obpro-
bria desperit. iniurias pertulit. mortē nō
timuit. crucis patibulū non reuitit. & cuz
hunc voluissent rapere & regē constituere
statim fugit. **Q**uid nobis aliud huius exem-
plis inueniens: nisi vt debeam⁹ huius mū-
di & aduersa nō metuere: & prospera vita-
re? **Q**ui plus plerūq; eius bona occupant
animū: q; mala perturbēt. **A**nte passionē
vero suā contumelias audiuit: nec tamen
contumelias reddidit. **T**raditorē suū diu-
ticitus pertulit: ei fecte salutāri dare oscu-
lum nō recusauit. **S**uscepit mortē ne mor-
ri timerem⁹ us. **O**stēdit resurrectionē: vt
nos resurgere posse crederem⁹. **P**ost pas-
sionē quoq; suā de his qui se crucifixerāt
ad fidei gratiā vocauit: donū pro iniqui-
tate reddidit. **Q**ui ergo nos exemplo suo
de omnibus instruit: murus nobis p^o cir-
cuitū & vndiq; factus est. **S**e quis.

Et in manu viri calamus
mensure sex cubitorū & palmo.

Preterita lectione iā diximus: quia per
calamū scriptura sacra signatur. **Q**ui cas-
lamū mēsure esse dicit. quia in ipsa om-
nem vite nostre actionē metimur. vt scili-
cet videam⁹ vel q̄tum proficim⁹: vel q̄-
tum longe a profectu discamus. **N**am ses-
pe aliquid agētes: iam cuiusdā meriti es-
se nos credim⁹ us: sed cum ad verba dei re-
currim⁹ us: precepta sublimia audim⁹: ibi
cognoscimus q̄tum a perfectione minus
habeamus. **C**alamus ergo mensure ē: q̄a
per manus scribentū vita mensuratur au-
ditorum. **Q**ui calamus in manu viri & es-
se dicitur: siue quia sacrū eloquium in po-
testate est mediatoris dei & hominum ho-

minis christi **I**esu: seu certe quia hoc qd
scribi voluit operando cōpleuit. **I**dē ve-
ro calamus sex cubitorū & palmo esse de-
scribitur. **Q**ue etenim vite sunt in quibus
nos omnipotēs deus per sa- crū eloquium
erudit. **A**ctiua videlicet & contēplatiua.
Et per sex cubitos quid aliud q̄ actiua vi-
ta exprimitur? **Q**uia sexto die perfecit de-
us omnia opera sua. **P**almus vero q̄ su-
per sex cubitos esse dicit iam de septimo
est: sed tamē cubitus nō est. **A**ctiua ergo
vita signatur p^o sex cubitos. **C**ontēplatiua p^o
palmū. **Q**uia illā opere perficim⁹ de ista
vero etiā cū cor tendimus vir parū aliqd
attingere valemus. **A**ctiua enī vita ē pa-
nem esurienti tribuere. verbo sapiētie ne-
scientē docere. errantē corrigere. ad hu-
militatis viā superbientē proximū reuoca-
re. infirmitatis curā gerere. **Q**ue singulis
quibusq; expedit dispensare: & cōmissis
nobis qualiter subsistere valeant provide-
re. **C**ontēplatiua vero vita est charitatē
quidem dei & proximī tota mente retine-
re: sed ab exteriori actione quiescere. **B**o-
li desiderio conditoris inherere. vt nil iaz
agere debeat. sed calcatis curis omnibus
ad videndā faciem sui creatoris anim⁹ in
ardescat. **N**ā vt iam nouerit carnis corru-
ptibilis pondus cū merore portare: totis-
q; desiderijs appetere illis hymnidicis
angelorū choris interesse. admī sceri cele-
stibus ciuibus. de eterna in cōspectu dei
in corruptione gaudere. **I**n palmo itaq;
manus & digiti tendunt. **S**ed parū quid
de mensura cubiti per palmū contingitur
quia quantolibet amore animus ardeat:
quātalibet virtute se in domino & cogita-
tione tetēderit: nō iam qd amat perfecte
videt: sed adhuc inchoat videre qd amet
Quia sicut fortissimus predicator dicit.
Videmus nūc per speculuz in enigmate:
tunc autez facie ad faciem. 1. **C**or. 13. **E**t
nunc cognosco ex parte: tunc autē cognos-
cam sicut & cognitus sum. **D**e septimo er-
go cubito palmū tangimus: qui in hac vi-
ta positi contēplationis intime sola inrita
de gustamus. **A**ctiua autē vita quia pers-

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

recte teneri potest. et sexto die homo est conditus qui bona debet operari: sex cubitos calamus habet. Bene has utraque vitas due ille mulieres signauerunt: martha videlicet et Maria. quarum una satagebat circa frequens ministerium. alia vero sedebat ad pedes dei: et audiebat verba de ore eius. **Luce. 10.** **Cum** contra sororem martha quereretur quod se adiuuare negligeret: respondit dominus dicens. **Martha** occuparis et satagis multa. Porro vnus est necessarius. **Maria** autem optimam partem elegit: que non auferetur ab ea. **Eccle. pars** **Mariae** bene non reprehenditur: sed marie laudatur. **Hec** enim bona partem elegisse **Maria** dicit: sed optimam. ut etiam pars marthe indicaretur bona. **Quare** autem pars **Mariae** sit optima subinfert cum dicitur. **Que** non auferetur ab ea. **Actiua** etenim vita cum corpore deficit. **Quis** enim in eterna patria pamen esurienti porriget: vbi nemo esurit: potum tribuat sitienti vbi nemo sitit. **Quis** mortuum sepeliat vbi nemo moritur? **Cum** presentis ergo seculo vita auferat actiua. **Contemplatiua** autem hic incipit ut in celesti patria perficiat. **Quia** amoris ignis qui hic ardere inchoat: cum ipsum quem amat viderit in amore ipsi: amplius ignescit. **Contemplatiua** ergo vita minime auferat. quia subtracta presentis seculi luce perficitur. **Has** utraque (sicut et ante nos dictum est) due beati iacob mulieres signauerunt. **ha** videlicet et rachel. **Gen. 29.** **Ha** quippe interpretatur laboriosa. **rachel** vero ouis vel visum principium. **Actiua** autem vita laboriosa est. quod desudat in opere. **Contemplatiua** vero simplex ad solum videndum principium anhelat. videlicet ipsum qui ait. **Ego** sum principium: propter quod et loquor vobis. **Job. 8.** **Beatus** autem iacob rachel quidem concupierat: sed in nocte accipit liam. **Et** videlicet omnes qui ad deum conuertuntur. **contemplatiua** vitam desiderat: quietem eterne patrie appetit. sed prius necesse est: ut in nocte vite presentis operetur bona que poterit. desudet in labore: id est liam accipiat: ut post ad videndum principium in rachel amplexibus re-

quiescat. **Erat** autem rachel videns et sterilis. **Ha** autem lippa: sed fecunda. **Rachel** pulchra et infecunda. **Quia** contemplatiua vita speciosa est in animo. sed dum quietescere in silentio appetit filios non generat ex predicatione. **videt** et non parit: quia quietis sue studio minus se in aliorum collectione succendit. **Et** quantum introitus conspicit: aperire alijs predicando non sufficit. **Ha** vero lippa in opere minus videt. sed dum modo per verbum: modo per exemplum ad imitandum suam proximos accendit: multos in bono opere filios generat. **Et** si in contemplatione mentem tendere non valet: ex eo tamen quod agit exterius gignere sequaces valet. **Recte** ergo in mensura calami prius sex cubiti et postmodum palmus dicitur. quia ante actiua agitur: ut ad contemplatiua postmodum veniat. **Sed** sciendum est quia sicut bonus ordo viuendi est ut ab actiua in contemplatiua tendatur: ita plerumque vilitate a contemplatiua animus ad actiua reflectitur. ut per hoc quod contemplatiua mentem accenderit: perfectius actiua teneatur. **Debet** ergo nos et actiua ad contemplatiua transmittere: et aliquando tamen ex eo quod introitus mente conspeximus: ad actiua melius contemplatiua reuocare. **Unde** et idem **Jacob** post **Rachelis** amplexum ad lie rediit: quod et post visum principium laboriosa vita boni operis non est funditus deserenda. **Est** autem in contemplatiua vita magna mentis contentio: cum sese ad celestia erigit. cum in rebus spiritualibus animu tendit. cum transgredi nititur omne quod corpore liter videt. cum sese angustat ut dilatet. **Et** aliquando quidem vincit: et reluctantes tenebras sue cecitatis expurat. vnde in circumscriptione scripto lumine quiddam furtim et tenuiter attingat. **Sed** tamen semetipsam protinus verberata reuertit. atque ab ea luce ad quam respirando transiit: ad sue cecitatis tenebras suspirando atque lamentando rediit. **Ad** bene sacra historia designat: que beatum **Jacob** cum angelo luctatum narrat. **Cum** enim ad parentes proprios rediret

In via angelum inuenit cum quo in lucta magnū certamen habuit. **Secū. 32.** Is enī qui certat in luctamine aliquādo superio rem se: aliquādo vero eū cū quo contēdit inferiorē inuenit. **Designat** autē angelus dñi et iacob qui cum angelo contēdit vniuersiusq; pfecti viri animā: et in ptem platiōe eā positā exprimit. **Quē** videlicet cū contēplari deū nitit: velut in quodam certamine posita modo quasi exapat. qz i telligēdo et sentiēdo de incircūscripto lumine aliquid degustat. mō succēdit: qz et degustādo iterū desicit. **Quasi** ergo vincitur angel: quādo intellectu intimo aprehēdit deus. **Sz** notandū qz idē victus angelus neruū femoris iacob tenuit. eūq; marcescere statim fecit. atq; ab eo iacob tēpore vno claudicauit pede. qz scz omni potēs de: cū iam p desiderū et intellectū cognoscit: omnē in nobis voluptatē carnis arefacit. **Et** qui p: quasi duob; pedibus innitēs. et deū videbamur querere: et seculi tenere. post agnitiōē suauitatis dei vni in nobis pes sanus remanet: atq; alius claudicat. qz necesse est vt debilitato amore seculi: conalescat ad amorē dei. **Sz** ergo tenem; angelū vno claudicam; pede. qz dñi crescit nobis fortitudo amoris intimi: infirmat; pculdubio fortitudo carnis. **Om̄s** quippe qui vno pede claudicat: soli illi pedi inmititur quē sanus habet. **Quia** et cui desiderū terrenū taz arefaci fuerit: in solo pede amoris dei tota virtute se sustinet. **Et** in ipso stat. quia pedem amoris seculi quē ponere in terza cōsueuerat: iā a terza suspensum portat. **Et** nos ergo si ad parentes pprios: id est ad spiritales patres redimus: teneamus in via angelū: vt suauitate intima apprehendamus deū. **Contēplatiue** etenim vite amabilis valde dulcedo est: que super semet ipsam animā rapit. celestia aperit. terrena autē debere esse contēptū ostēdit. spiritalia mētis oculis patefacit. corporalia abscondit. **En̄** bene ecclesia in cānticis cānticoū dicit. **Ego** dormio: et cor meū vigilat. **Cap. 2.** Vigilanti etenim corde dor

mit. quia per hoc qz interius contēplādo proficit: ab inquieto foris opere quiescit. **Sed** inter hec sciendū est. quia qd̄ in hac mortali carne viuatur: nullus ita in virtute contēplationis proficit: vt in ipso in circūscripto luminis radio mentis oculos infigat. **Neq;** enī omnipotēs deus iā in sua claritate conspicit sed quiddam sub illa speculatur anima vnde refota proficit: at: et post ad visionis eius gloriā pertinēgat. **Sic** nāq; **Esai.** cum se domnū vidisse faretur: vices. **Anno** quo mortuus est rex **Ozias**: vidit domnū sedentē super solium excelsum et eleuatū. **Esai. 6.** **Pro**tinus adiūxit. **Et** ea que sub eo erāt implebant templū. **En̄** ozias rex superbus ac psumptor mort: dñs videtur. quia cū mundi huius elatio a desiderio mētis occidit: tūc ipsa mens dei gloriā contēplatur. **Et** notandum qz dominus super solius excelsum et eleuatū sedit. **Quid** nāq; est ei? solius: nisi creatura angelica vel humana cui per intellectum quem dedit presidet. **Quod** videlicet solium excelsum et eleuatū dicitur. quia et natura humana ad celestem gloriā eleuata proficit: et creatura angelica dñi multis spiritibus cadentibus iam solidata est in celo ne cadat. inde et eleuata est. vnde et confirmata. **Templum** vero eius hoc est qd̄ solium. quia eternus rex ibi habitat vbi sedet. **Hos** ergo templum illius sumus: in quorum mētibus habitare dignatur. **Sed** ea que sub eo erant implebant templū. quia qz quid de illo modo conspicitur adhuc non est ipse: sed sub ipso est. **Sic** iacob angelum vidit: et vidisse deū faretur. quia cum ministeria eius conspicimus: iam multus est quod super nosmetipos leuamur. **Notandū** vero qz dicit: implebāt templum. quoniam et si angel; apparet: infirmē tamē mētis desiderio satisfacit. vt si adhuc magis non potest: iā tamen minus qd̄ videt admiretur. **Ea** ergo que sub eo sunt implent templū. quia sicut dicitur est: et cum mens in contēplatiōe pferit non iam quod ipse: sed id qd̄ sub ipso est contēplā

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

tur. In qua videlicet contemplatio iam quietis interne gustus contingit. Cuius quia quedam quasi pars est: et perfecta esse non potest: recte in apocalypsi scriptum est. Factum est silentium in celo quasi media hora. Apocal. 8. Celum quippe est anima iustificat per prophetam dominum dicit: Celum mihi sedes est. Et cellenarrant gloriam dei. ps. 102. et. 10 et. ps. 18. Cum ergo quies contemplatione latere vi te agit in mente: silentium fit in celo: quod terrenorum actuum strepitus quietescit a cogitatione: ut ad secretum intimam aurem animam apponatur. Sed quod hec quies mentis esse in hac vita perfecta non potest: nequaquam hora integra factum in celo silentium dicit: sed quasi media hora. Ut neque ipsa media hora plenententat: cum premitit quasi: quia moritur se animus subleuare ceperit: et quietis in tunc lumine perfundi: redeunte citius cogitationum strepitu de semetipso confundit: et confusus cecit. Vita igitur contemplatiua que illic hora quasi media dicit: apud ezechielem prophetam non cubitus sed palmus appellatur. Ecce fratres carissimi dum vniuscuiusque vite causas exprime cupimus paulolarius per excessum locuti sumus. Sed bonis mentibus quibus utraque eadem vita est agenda amabilis: esse non debet ad audiendum grauis. Sequitur.

Et mensus est latitudinem edificij calamo vno: altitudines quoque calamo vno.]

Omnipotens deus qui nec in magnis redit: nec in minimis angustatur: sic de tota simul ecclesia loquitur: ac si de vna anima loquatur. Et quod sepe ab eo de vna anima dicitur: nil obstat si de tota simul ecclesia intelligatur. Latitudo itaque edificij ad charitatem pertinet: de qua psalmista dicit: Latum mandatum tuum nimis. ps. 118. Nil enim latius quam omnes in sinu amoris recipere: et nullas odij angustias sustinere. Sic quippe lata est charitas: ut in amplitudine dilectionis sue capere etiam inimicos possit. Unde et precipit: Diligite inimicos vestros: bene facite his qui oderunt vos. Mat. 5. Con-

siderandum quoque nobis est: quia latitudo in equitate: altitudo vero in sublimitate tendit. Latitudo ergo pertinet ad charitatem primi: altitudo ad intelligentiam contemplationis. Sed latitudo et altitudo edificij vno calamo mensuratur: quod videlicet vnaqueque anima quantum lata fuerit in amore proximi: tantum et alta erit in cognitione dei. Dum enim se per amorem iuxta dilatat: per cognitionem superius exaltrat. Et tantum super se metipsum excelsa fit: quantum se iuxta se in proximi amore tendit. Et quia edificij quod inhabitat deus et angelica simul et humana natura perficitur: per hoc quod angelica creatura sursum est et humana adhuc deorsum potest per latitudinem atque altitudinem edificij utraque hec creatura signari. Quia ista ad huc in imis degit: illud vero in sublimibus permanet. Sed vno calamo mensuratur utraque: quod humilitas hominum quoque ad equalitatem perducit angelorum. Unde scriptum est. Neque nubet neque nuben: sed erunt sicut angeli dei in celo. Mat. 22. Mar. 12. Luce. 20. Et vni per iohannem dicitur: Morsura hominis que est angeli. Apoc. 21. Quod usque ad illam altitudinem glorie homo perducitur: in qua solidatos se angeli letant. Latitudo ergo edificij rata est quanta et altitudo: quod electi quique qui modo in imis laborant quique illis beatissimis spiritibus non erunt inuales. Sed nos inter hec redeamus ad mentem ac totis mediis cordis deum diligamus et proximum. Dilatemur in affectu charitatis: ut exaltemur in gloria celestium dinis. Compatiamur per amorem primo: ut consuegamur per cognitionem deo. Conde scdamus fratribus in imis in terra: ut coequemur angelis in celo. Quia vir qui sua imagine redemptorem signat: mensus est latitudinem edificij calamo vno: altitudines quoque calamo vno. Nunc igitur mentem morere: pensat opera: cogitationes considerat: ut sine fine postmodum retributione reddat. Iesus christus vnigenitus patris. Qui cum eo viuunt et regnant in unitate sancti spiritus per omnia secula seculorum. Amen.

Explicit Omelia. XIII.

Incipit Omelia. XV. que ex
ponit litteram in capitulo. XL.
ab illa parte. Et venit ad portā
que respiciebat ad viam orien-
talem: vsq; ad illam partē in eo-
dem capi. Et mensus est vesti-
bulū porte octo cubitoꝝ.

Uir cuius calamus mesure in
manu eius describit: venit ad
portā que respiciebat ad viam
orientalē. Quis vero ali⁹ por-
te huius appellatiōe signat: nisi ipse dñs
ac redemptor noster: qui nobis ianua fa-
ctus est regni celestis: Sicut ipse ait: **Ne-
mo** venit ad patrē: nisi per me. Sed cum
eundē virū lineis indutū figurā domini
tenere dixerim: querendū nobis est qua-
ratiōe conueniat: vt idē dñs ⁊ per virum
designari valeat ⁊ per portā: dum vir ve-
niat ad portā: Nunquid nā ipse venit ad
semetipm? An ita est: quia ⁊ in euāgelio
ipse testat dicens: Qui nō intrat per osti-
um in ouile ouiu: sed ascendit aliūde: ille
fur est ⁊ latro: Job. 10. Qui autē intrat
per ostiū pastor est ouiu. Et paulo post di-
cit: Ego sum ostiū. Atq; iterū subiūgit.
Ego sum pastor bonus. Si ergo pastor in-
trat per ostiū: ipse est ostiū: ipse pastor: ipse
pauidubio intrat per semetipm. Ecce dñs
ezechielis sensum enodare cupimus: de
euāgelio etiā questionē ligamus. Que-
rendū nobis itaq; est qualiter ⁊ ipse in-
trat ⁊ per semetipm intrat. Dñs em̄ ac redem-
ptor noster cū sancta ecclesia quā redemit
em̄ carnē vna substātia est: paulo attestā-
te qui ait: Adim plebo ea que desunt pas-
sionū xp̄i in carne mea: p corpore eius qd
est ecclesia. Colof. 1. Ephef. 1. Qui⁹ ca-
piti⁹ corpus ecclesia est: ⁊ hui⁹ corporis
caput xp̄s. De quo suo capite exultat cor-
pus: id est sancta ecclesia: cū per psalmi-
stā dicit: **Hunc** autē exaltauit caput meū
super inimicos meos. ps. 26. Quia em̄
quādoq; ipsa etiā exaltanda est: iam nūc
caput inū sup inimicos suos exaltatū gau-

det in cellis. Cum ergo electi quicq; ad via-
tam perueniūt: quia mēbra eius per eū in-
trāt ad eum: ipse per se intrat ad se. Ipse
em̄ in suis mēbris est qui intrat: ipse cas-
put ad quod intrantia mēbra perueniūt.
Quod ezechiel ppheta multipliciter in-
sinuat: qui virū venisse dicit portā: ⁊ que
eadē porta sit ostendit dicēs:

Que respiciebat ad vias ori-
entalem.]

Ipse etem̄ nobis est via: qui dixit: **Ego**
sum via veritas ⁊ vita. Job. 18. Ipse etia-
m orientalis via de quo scriptū est. **Ecce**
vir oriens nomen eius. Zacha. 6. Porta
ergo viā orientalē respicit: quia illū signat
qui nobis iter ad ortū fecit luminis. Po-
test etiā porte nomie vniū quicq; predica-
tor intelligi: quia q̄squis nobis ianuā re-
gni celestis ore suo aperit porta est. Unde
⁊ duodecim porte vel in iohānis apo-
calips: vel in extrema huius prophete vi-
sione describunt. Apocal. 21. Potest eti-
am porte nomie scripture sacre sciētia nō
incōuenienter intelligi. Que duz nobis
intellectū aperit: celestis regni ianuā pan-
dit. Possumus portē noie ⁊ fidē accipe-
re: quā primā contingimus: vt ad virtū-
tum edificia intremus. Unde hic aperte
subiungitur.

Et ascendit per gradus eius.

Quid em̄ gradus sunt hui⁹ porte: nisi
merita virtutū? Siue enī in cognitionē
mediatores dei et hominū hoīs iesu xp̄i:
seu in sciētia diuini eloquiū seu in ipā fide
quā de illo accipimus: quibusdā gr-
dib⁹ ad altiora incremēta peruenim⁹. Nemo
em̄ repente fit summ⁹: sed in bona cōuer-
satiōe a minis quisq; inchoat: vt ad ma-
gna perueniat. De his gradibus per psal-
mistā dicit: **Deus** in gradibus eius dino-
scit dum suscipiet eā. ps. 47. Dum em̄
sanctā ecclesiā domin⁹ suscipit: in grad-
b⁹ eius dino scit: quia eius gloria per il-
lius incrementa declarat. Quantū enim
sancta ecclesia ascēdendo profecerit: tantū
deus hominibus ex eius virtutibus sus-

Expositio beati Gregorij pape super Ezechiellem

notescit. De his quoque gradibus beatus
Iob loquitur dicens: Per singulos gra-
dus meos pronuntiabo illum. **Iob. 31.**
Omnipotentem quippe dominum per sin-
gulos gradus suos pronuntiat: qui per in-
cremента virtutū que cepit ei semper lau-
dē sue pietatis reddit. **Si** quidā gradus
in cordis ascensioe nō essent: psalmista nō
diceret: **Ambulabit de virtute in virtute**
ps. 63. **Nec mirū** fide virtute in virtute
gradus sūt: quādo **unaqueque** virtus qua-
si quibusdā gradibus agit: et sic per incre-
mēta meritoꝝ ad summa perducit. **Alia**
nāq; sunt virtutis exordia: aliud pfectū
aliud perfecti. **Si** em̄ et ip̄a fides ad perfe-
ctionē suam nō quibusdā gradibus duce-
ret: sancti apl̄i minime dixissent. **Adau-**
ge nobis fidē. Luce. 17. **Et quidā** venit
ad iesum qui curari voluit filiū suū: sed re-
quisitus an crederet: respōdit: **Credo** do-
mine: ad inua incredulitatē meā. **Matth.**
9. **Pensate ergo** quod dicit: **Si** credebat
cur incredulitatē dicebat: **Si** vero incre-
dulitatē habere se nouerat: quomō crede-
bat? **Sed** quia per occultam inspiratio-
nem gratie, meritoꝝ suozum gradibus fi-
des creuit: vno eodemq; tempore is qui
necdū perfecte crediderat simul et cre-
debat: et incredulus erat. **Dos** nimirum
gradus dñs sub messis noīe describit di-
cens: **Sic** est regnū dei: quēadmodū si ia-
ciet homo semē in terra et dormiat: et exur-
gat nocte ac die: et semen germinet et cre-
scat dū nescit ille. **Mar. 4.** **Altro** em̄ ter-
ra fructificat primū herbā: deinde spicā:
deinde plēnū frumentū in spica. **Et** cū ex-
se pduxerit fructus statim mittit falcē: quo-
niā adest tempus messis. **Semē** homo ia-
ctat in terra cū cordi suo honā intentionē
inserit. **Et postq̄** semē iactauerit: dormit
quia iā in spe boni operis quiescit. **Nocte**
vero exurgit ac die: quia in aduersa et p-
spera pfcit. **Et** semen germinat et crescit
dū nescit ille: qz dū adhuc metiri incēmē-
ta sua nō valet semel cōcepta virtus ad
perfectū ducit. **Et** vltro terra fructificat:
qz p̄ueniēte se gratia: mens hoīs spon-

tanea ad pfectū boni opis assurgit. **Sed**
hec eadē terra primū herbā: deinde spicā
deinde plēnū frumentū producit in spica.
Herbā quippe pducere est inchoationis
bone adhuc teneritudinē habere. **Ad** spi-
cā vero herba peruenit: cū se virtus anto-
cōcepta ad pfectū boni opis pertrahit.
Plēnū vero frumentū in spica fructificat
qū iam intantū virtus pfcit vt esse robus-
sti et perfecti opis possit. **Sed** cū ex se per-
dixerit fructū: statim mittit falcē: qm̄ ad
est t̄pus messis. **Om̄ps** em̄ deus pducto
fructu falcē mittit: et messem suā defecate:
qz cū vnūquēq; ad opa perfecte perduret:
rit: eius t̄palē vitā per emissā suā incli-
dit: vt granū suū ad celestia boīea perdu-
cat. **Cū** igit̄ desideria bona cōcipimus: se-
men in terrā mittimus. **Cū** vero opari re-
cā incipim̄: herba sumus. **Cūq;** in eius-
dē operatiōis perfectiōe solidamur: iam
plēnū frumentū in spica pferimus. **Her-**
ba etem̄ petrus fuerat: qui passiois t̄pe
per amorē dñi sequēs hunc p̄sterni an an-
cille vocē timebat. **Iuc. 22.** **Matth. 26.**
Mar. 14. **Iob. 18.** **Erat** em̄ iā viriditas
in mēte: qz credebat oīm redemptioē: sed
valde adhuc flexibilis pede calcabatur
moris. **Iam** in spicā surrexerat: qm̄ em̄
moriturū p̄sterni timebat: nūciantē ange-
lo in galilea viuente videbat. **Sed** ad ple-
nū granū in spica peruenerat: qm̄ veniēte
desup spū: et suā mentē in illius amore ro-
borate ita solidat̄ est: vt vires perseque-
ntiū cesus despiceret: et redemptioē suā li-
bere inter flagella p̄dicaret. **Nullū** itaq; qd
ad bonū ppositū adhuc in mētis teneritu-
dine esse conspicit despiciat: qz frumentū
dei in herba incipit vt granū fiat. **Vir** ergo
vestitus lineis venit ad portā: qz dñs
ac redemptor noster mēbris suis iniranti-
bus perducit ad se. **Et** ascēdit per gradū
eius: qz nobis p̄ficiētibz: eo nobis am-
plius exaltat̄ quāto altius: in cōp̄tibus
libilis esse cognoscit. **In** virtute quippe
nostrarū mentū gradibus ipse ascendere
dicit: quia tanto ip̄e sublimior nobis ostē-
dit: quantū noster animus a rebus infu-

nis separaf. Sequitur.

[Et mensus est limen porte calamo vno latitudinē.]

Cur postq̄ dictū est limen porte: statim subiungit: limē vnū: Nisi quia aperte inuenit q̄ adhuc inferius limen aliud dicat̄ porta autē a limine surgit vt porta sit. Si igit̄ porta dñs: quis hui⁹ porte limen est nisi illi antiqui patres ex quoz̄ progenie dñs incarnari dignat⁹ est: Sicut per paulū dicit̄: Quoz̄ patres ex qb⁹ xps̄ fm̄ carnis: qui est super oīa deus bñdicit⁹ in secula. Ro. 9. Notandū nobis est in hac pauli sententiā q̄ dixit ceteri hoīm sunt vocati sicut moysi dicit̄: Pōnā te in deū pharaoni. Erod. 7. Et per psalmistā dicit̄: Ego dixi dixi estis. ps. 81. Et rursum. De⁹ stetit in synagoga deoz̄. Sed aliud est nūc patiue: aliud naturaliter dici deum. Et si moyses in deū pharaoni est posit⁹: sed deus intra oīa non deus super oīa dicit̄: Qui vero est in vtero virginis incarnat⁹: deus super oīa vocat̄. Itaq̄ limen porte antiq̄ patres ex qb⁹ ille natus est: q̄ nobis adiut̄ regni celestis aperuit. Limen autē porte vno calamo mensurat̄: qz ipsi antiqui patres potuerūt redemptorē nostrū et propheta dō et bene viuē dō p̄dicare: tanq̄ sex cubita in perfectiōe operis: et palmū in exortatiōis per cōtemplatiōē habuerūt. Quia em̄ eoz̄ vitā in vnitatē fidei: et perfecta opatio: et inchoata p̄templatio sub limē reddidit: in vno calamo mensura līminis fuit. Sequitur.

[Et thalamū vno calamo in longo: et vno calamo in latū.]

Considerem⁹ quid agi in thalamo soleat atq̄ exinde hoc qd̄ in sancta ecclesia agi colligamus. In thalamo quippe sp̄s et sponsa federant: sibiq̄ in amore iunguntur. Qui ergo sunt in sancta ecclesia thalami: nisi eoz̄ corda in qb⁹ ante per amorē sponse inuisibili iungunt̄: vt eius desiderio mens ardeat: nulla iam que in mōdo sunt cōcupiscat: presentis vite longitudinē penā deputet: exire festinet: et amoris

amplexu in celestis sp̄s visione requiescere. Mens itaq̄ que iam talis est nullā p̄sentis seculi cōsolatiōē recipit: sed ad illā quā diligit medullit⁹ suspirat: feruet anhelat: anxiat̄. Nullis ei fit ip̄a salus sui corporis: qz trāsfixa est vulnere amoris. Unde in cāticis dicit̄: Vulnerata charitate ego sum. Canti. 2. Mala autē salus est cordis que dolorē hui⁹ vulneris nescit. Cūvero anhelare tā in celesti desiderio et sentire vulnus amoris cepit: fit anima salubrior ex vulnere que prius egrotabat ex salute. Mente autē sponsum suū fortiter amat̄ de amore vite p̄sentis vna solet esse cōsolatio: si per hoc qd̄ ipsa ab eius visione differit: alioz̄ anime eius verbo p̄ficiat̄: et ad celestē sponsum amoris facibus inardescat. Meret: quia differre se cōspicit: triste est ei osse quod aspicit: quia illi adhuc nō videt quem videre cōcupiscit. Sed est vt dixi nō parua cōsolatio si feruens anīa differit: et per eā multe colligitur: vt tarde cum multis videat: quē sola videre citius volebat. Unde rursus in cātico sp̄sa dicit̄: Fulcite me floribus: stipitate malis: quia amore languet. Canti. 2. Quid nāq̄ sunt flores: nisi anime bonū tam opus inchoantes et desiderii celeste redolentes? Quid mala de floribus: nisi perfecte iam bonoz̄ mentes que ad fructum perueniūt boni operis de initio sancte p̄positiōis? Que ergo amore languet fulciri querit floribus: si ip̄a malis: quia si illū quē desiderat videre adhuc nō permittit: magna est ei cōsolatio si alioz̄um profectibus letetur. Anima ergo sancta amore languida florib⁹ malisq̄ fulciat̄: vt requiescat in bono opere proximi: que adhuc cōtemplari nō valet vultum dei. Pensemus ergo qualis thalamus pauli mens fuerat: qui dicebat: Mibi vivere christus est: et mori lucrum. Philipē. 1. Omnipotentī deo inquantū se amore coniunxerat: qui sibi vitam xpm̄ tantūmodo et mori lucrum esse deputabat. Ibidem. Hinc est q̄ iterū dicit̄: desiderii habens dissolui: et cū xpo esse multo magis melius

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

us. Sed ecce qui dissoluti desideras: quo amore langueas videm⁹. Quia interim differre te cōspicis: fulciri queso floribus nō requiris. **Q**ueris plane. nā sequitur. **P**ermanere autē in carne necessariū propter vos. **E**t proficere tibus discipulis dicit. **Q**ue est enī nostra spes: aut gaudiū aut corona glorie? **H**ōne vos ante domum nostrū iesum chrištū. **H**inc est q̄ idē thalamus vno calagio in longo: et vno calamo in lato dicit mēsur. **L**ongitudo q̄p̄ ne ad longanimitatē expectationis pertinet. et latitudo ad amplitudinē charitatis. **T**antū ergo vnusquisq̄ thalamus habet in longitudinē: q̄tum et in latitudinē: habere potuerit. qz mēs celestī desiderio succensa: q̄tum amorē habuerit ad colligendum proximū: tantū et longanimitatē exhibet ad expectandū deū. et patienter portat moras longitudinis. qz se in profectu primi dilatat amplitudo charitatis. **P**otest etiā ipsa longitudo longanimitatē patientie que exhibetur proximo designare. **E**t qz latitudo charitatē signat: que sinuz mentis aperit: et amicos in amorē recipit tanta est longitudo thalami: quāta latitudo qz q̄tum lata mens fuerit per amores tantū erit et patiens per longanimitates. **H**ā tantū quisq̄ portat proximū: quantum amat. **S**i enī amas portas. si desistis amare: desistis tolerare. **Q**uē enim minus diligimus: minus etiaz toleramus. quia irruente fastidio: citius facta proximi adducuntur in grauedine pōd: ris: que nobis non leuiat penna charitatis. **S**equitur. **E**t inter thalamos quinqz cubitos.

Tanū supra thalamū dixerat et postmodum quinqz cubitos esse inter thalamos narrat. **E**a videlicet ratioe quia mlti thalami vnū faciūt: sicut et multe ecclesie vna ecclesia vocatur. **U**nde et in tobānis Apocalipsi septē ecclesijs scribit. p̄ quas vna catholica designat. **A**poca. i. **H**i itaqz q̄ in sancta ecclesia sicut dixim⁹ seruētī amore deū videre sitiunt. eiqz iam pe. deside-

rium cōiungunt thalami vocant. **S**ed thalami sunt in ea quidā qui penetrare subtilia nō valentes. et quinqz adhuc corpis sensibus depressi. tāto min⁹ amat eū qui fecit omnia: quāto ampli⁹ in his que facta sunt illigant. **E**t iam quidē exercere se in timore dñi et amore. pximi tēdere studēt. bona opera corporaliter agere. elemosynis peccata redimere. **S**z qz vi amoris intimi ardere ad celeste desiderū nesciūt: quasi ad huc deuincit corporeis sensib⁹ tenentur. **I**sti itaqz thalami nō sunt: sed tamē inter thalamos continent. qz per eorū vncas qui visionē dei pfecte diligūt: et ipsi ad pfectū mētis diligunt. **I**nter thalamos ergo quinqz sunt cubiti. qz hi qui ab exterioribus quinqz sensib⁹ adhuc ad intellectū mysticū nō assurgūt: vū inter eos sunt qui spiritu amoris seruēt: velut manētes inter thalamos in fidei cōstructione proficiunt. et a mēsurā celestis edificij distincti nō sunt. **H**ā paulisper se ab appetitu corporaliū sensuū subtrahūt. et dilatato mentis spacio imitates charitatē quā conspiciunt: hinc inde ad thalamos extendunt. **Q**uō ergo nō per sex cubitos: sed p̄ quinqz descripti sunt: ipsa adhuc eorū imperfectio designat. sed tamē p̄ bonū desiderū in mēsurā spiritalis edificij esse memoratur. qz ex voce ecclesie per psalmistā dicit. **I**mperfectū meū viderūt oculi tui et in libro tuo oēs scribent. **P**s. 138. **Q**ui iteruz p̄ psalmistā dicit. **V**ndixit omēs timētes te dñs: pusillos cū maioribus. **H**i itaqz et imperfecti sunt et pusilli. **P**s. 113. **I**nquātuz tamē cognoscere preualēt: et deū et proximum diligūt: atqz ideo bona que pnt non negligūt opari. **Q**ui et si necdū ad spiritalia dona p̄ficiūt: vt vel ad p̄fectā opationē: vel ad succēsam p̄tēplationē aiam exarant. tamē ab amore dei et pximi inquitū capere preualēt non recedūt. **U**nde fit vt ipsi quocqz et si minori loco: in sancta tabernaculo edificatione sint: positi. **Q**uia et si ad doctrinā. si ad prophetiā. si ad miraculorū gratiam. si ad contemptū mundi plenus exequēdū: ortasse minores sunt: tamē

In timoris et amoris fundamento sunt in quo solidant. **Q**uasi si igne celestis desiderij non arderent in ipsis exterioribus que exercere sufficiunt vapore charitatis astantur. et inter proximorum precellentium edificia continent. **E**nde et recte sponsa in canticis canticorum loquitur dicens. **F**erculum fecit sibi rex Salomon de lignis libani. columnas eius fecit argenteas. reclinatorium aureum. ascensum purpureum. media charitate prostravit: propter filias hierusalem. **C**ant. 5. **R**ex enim credendum est Salomonem tante magnitudinis regem: qui sic in mensis divitijs affuebat. ut pondus auri eius estimari non possit et argentum in diebus illis precium non haberet. quia ferculum sibi lignum fecit. **S**ed est Salomon videlicet pacificus noster: qui sibi de lignis libani ferculum fecit. **L**ibani quippe ligna cedrina valde sunt impuribilia. **F**erculum itaque regis nostri sancta ecclesia est. que de fortibus patribus. id est impuribilibus mentibus est constructa. **Q**ue recte ferculum dicitur: quia ipsa fert quotidie animas ad eternum convivium conditoris sui. **Q**ui ferculo columnae argenteae facte sunt. quia predicatorum ecclesie sancte eloquij luce resplendet. **E**st autem cum columnis argenteis reclinatorium aureum. quia per hoc quod a sanctis predicatoribus lucide dicitur: mentes audientium fulgore charitatis intime in qua reclinent inveniunt. **P**er hoc enim quod luculente et aperte audiant: in illud quod clarescit in corde requiescunt. **C**olumne ergo argenteae et reclinatorium aureum factum est. quia per lucem sermonis invenitur apud animam claritas quietis. **M**ilius iam quippe fulgor internam mentem irradiat. per intentionem ibi requiescat: ubi predicationis gratia non queratur. **D**e eadem quippe sancta ecclesia scriptum est. **P**ene columbae de argenteitate: et posterio: a dorso eius in specie auri. ps. 67. **Q**ue enim hic spiritus mansuetudinis impleta: quasi columbae pennis de argenteitate habet in posterio: a dorso eius specie auri continet. quia hic predicatorum suos sermonis luce induit. **I**n posterio autem seculo: fulgorem in se claritatis

ostendit. **S**ed ad hoc quod clarum intus ostenditur qualis sit ascensus adiungit eum de eodem ferculo protinus subdit. **A**scensum purpureum. **T**era quippe purpura. quia sanguine tingitur non immerito in colore sanguinis videtur. quia maxima multitudo fidelium in exordio nascentis ecclesie per martyrij sanguinem pervenit ad regnum. **R**ex noster ascensum purpureum fecit in ferculo. quia ad clarum quod intus aspicit: per tribulationem sanguinis pervenit. **Q**uid ergo nos miseri atque ab omni fortitudine destituti. quid acturi sumus? **E**cce in hoc ferculo columna esse non possumus. quia in nobis nec fortitudo operis: nec lumen emicat predicationis. **R**eclinatorium aureum non habemus. quia nec dum sicut oportet per intellectum spiritalem requiem interne claritatis aspiciamus. **A**scensus purpureus non sumus quia pro redemptore nostro fundere sanguinem non valemus. **Q**uid ergo de nobis agendum est? **Q**ue spes erit si nullus ad regnum pervenit nisi qui summis virtutibus praeditus fuerit. **S**ed adest quoque nostra consolatio. **A**mem in quantum possumus deum diligamus et proximum: et simul quoque nos ad dei ferculum pertinemus. quia sicut illic scriptum est. **M**edia charitate construxit. **C**ant. 3. **H**abe quippe charitatem: et ibi sine dubio pertinet ubi et columna argentea creditur: et alius purpureus tenet. **M**as per hoc propter nostram infirmitatem dicitur: aperte monstratur cum illic prius subdit. **P**ropter filias hierusalem. **I**bidem. **S**ermo etenim dei qui non filios: sed filias dicitur: quod aliud per sexum femineum quod mentium infirmitate signavit. **Q**uod ergo illic inter columnas argenteas reclinatorium aureum et ascensum purpureum inesse media charitas dicitur propter filias hierusalem: hoc hic inter thalamos per quinque cubitos designatur: quia et qui in virtutibus infirmantur si ipsi bona que possunt facere cum charitate non negligunt: a dei edificatione alieni non sunt. **S**equitur.

¶ Et limen porte iuxta vestium.

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

bulum porte intrinsecus cala-
mo vno.

Dum limen quod modo describitur iuxta vestibulum porte intrinsecus esse memoratur: aperte ostenditur quia limen quod prius scriptum est extrinsecus fuit. Sed si porta est dominus: quod sit limen porte intrinsecus: extrinsecus requiram? Per limen etenim portam unusquisque ingreditur. Et que sunt duo hec limina: nisi patres testamenti veteris et patres testamenti noui? Non solum quippe hi de quibus dominus incarnari dignatus est: sed omnes testamenti veteris patres porte huius limen fuerunt. Quia hi qui eum predicare et in eo sperare meruerunt: cunctis ad eum venientibus aperuerunt aditum fidei. ut omnis qui crediderit dominum: quasi iam portam huius liminis intraret. Sed cur ante limen exterius et post limen interius dicit: nisi quod prius testamenti veteris patres: et postmodum noui testamenti doctores fuerunt? Recte autem limen exterius testamenti veteris patres designat. quia per eorum predicationem opera peruersa punita sunt. Per dicta vero nouorum patrum uniuscuiusque animus etiam ab illicitis cogitationibus coercetur: dum reatus esse perfectus in de liberatione cordis ostenditur. Illi quippe a flagitijs. a crudelitatibus. a rapinis. auiditorum animas prohibere curauerunt. Illi vero dum non solum peruersa opera: sed etiam illicita cogitationum refecant: quid nobis aliud nisi limen intrinsecus facti sunt? Unde et ipsa veritas loquitur dicens. Audistis quia dictum est antiquis: non occides qui autem occiderit reus erit iudicio. Ego autem dico vobis: quia omnis qui irascitur fratri suo sine causa reus erit iudicio. **D**as. **R**ecte quoque exterius limen illos patres designat: qui ab ipsa incarnatione redemptoris nostri: per interualla temporum longius constituerunt. Et quidem ab Abel sanguine passio iam cepit ecclesie. Et vna

est ecclesia electorum precedentium atque sequentium. Sed tamen quia discipulis dicitur. Multi reges et prophete voverunt videre que vos videtis et non viderunt. **L**uce. 10. Antiquis patribus quasi foris stetit est: redemptoris nostri presentiam corporaliter non vidisse. Exterius igitur sed tamen non diuisa a sancta ecclesia fuerunt quia mente. opere. predicatione ista iam si dei sacramenta tenuerunt. **I**ta sancte ecclesie celsitudinem conspexerunt: quare nos non adhuc prestolando: sed iam habendo conspiciamus. **S**icut enim nos in preterita passione redemptoris nostri: ita illi per fidem in eadem ventura sunt saluati. Illi ergo foris non extra mysterium: sed extra tempus. **U**nde et in constructione tabernaculi ut columine argentee interius staret: par illi erei figi per circuitum exterius iussi sunt: in quibus religatum tabernaculum teneretur. **C**olumine itaque argentee interius: paxilli vero erei in circuitu figuntur: atque in ipsis funes ligati sunt ut tabernaculum fixum maneret. quia videlicet ut sancti apostoli in luce sermonis sui solidi starent et totum tabernaculum. id est sancta ecclesia in fidei integritate consisteret: tanquam paxilli erei patres testamenti veteris ac prophete exterius fixi sunt: qui verborum suorum funibus predicatorum mentes in soliditate stringerent. atque in hoc dei paxilli sunt: ut habitaculum in statu fidei ligarent. **E**xtra ergo paxilli sunt: qui ante tempus huius sancte ecclesie fuerunt. Sed tamen eos ligant qui in ipsa sunt. quia dum celestia mysteria ventura predicantur: hec postquam ostensa sunt: credibilia omnibus fecerunt. **E**rgo intus columine immobiles stent: foris paxilli funes continent. quia ut sancti apostoli perfecte incarnationis dominice mysterium crederent: illorum predicatione obtinuit qui hoc priusquam fuerit et videre et predicare potuerunt. **U**nde recte quoque ipse primus apostolorum magna scilicet columna veri tabernaculi loquitur dicens. **D**as. **B**emus firmiorem propheticum sermonem

cui benefactis intendentes: quasi lucerne
 lucenti in caliginoso loco. 2. **Pe. 1.** In
 quibus verbis indicat quāuis ad altiora
 surxit ex culmine ubi religata persistat
 in fide. **Que** tamen lucerna pphetici ser
 monis iam quidē intelligentibus lucet: s;
 adhuc non intelligentibus cooperta alle
 goziarum obscuritatibus permanet. **In**
 de etiam per psalmistā de isdem pictis p
 phetarum dicitur. **Tenebrosa** aqua i nu
 bibus aeris. **ps. 17.** Quia videlicet oc
 culta est scientia i prophetis. **Hec** im me
 rito colūne argenteę parilli vero eret fac
 ti sunt. quia qđ clare iaz apostoli predicāt
 hoc pphete sub intellectu mystico ob
 scure locuti sunt. **Recte** ergo per ezis ne
 tallum signati sunt: quia clari in sris predi
 cationibus non fuerunt. **Sancti** vero apo
 stoli qui ad redēptoris nostri mysterium
 lucem predicationis habuerūt: argenteis
 colūnis expressi sunt. **Et** notandū qđ argē
 tum sonat et lucet. **es** vero sonat et non lu
 cet. quia predicatoris noui testamenti ap
 te locuti sunt que etiam monstrare potue
 runt. **Predicatores** vero testamēti vete
 ris quia per allegoziarū vmbas de cele
 sti mysterio obscura dicta protulerūt: qua
 si sine luce sonitū dederunt. **Quō** ergo il
 lic per parillos et colūnas. hoc hic per li
 men exterius designat. **Si** vero portā scri
 pturam sacrā hoc in loco accipimus: ipsa
 quoq; duo limina habet exterius et inte
 rius. quia in littera diuiditur: et allegozia
Limē quippe scripture sacre exteri⁹ lit
 tera. limen vero eius interius allegozia.
Quia enim per litterā ad allegoziam ten
 dimus: quasi a limine qđ est exterius ad
 hoc qđ est interius venimus. **Et** sunt i ea
 per multa que ita iuxta litterā mentes edi
 ficant. vt per hoc quod exterius agit: au
 dientis mens interius trahatur. **Ibi** qđ
 pe inuenimus predicamenta operis et ex
 empla virtutis. ibi iubetur quid agere eti
 am corporaliter debemus. ibi hoc qđ ad
 operandū precipitur: in sanctorū viroꝝ
 ac fortium actione monstratur. vt post qđ

nos apertiora precepta atq; exempla ius
 storum ad bonā operationē instruunt: tūc
 ad limen interius: id est ad intellectū my
 sticum intīme contemplationis tendam⁹
 si possumus pedē mentis. **Stude**te que
 so fratres charissimi dei verba meditari:
 nolite despiciere scripta nostri conditoris
 que ad nos missa sunt. multum valde est
 qđ per ea animus refricatur ad calozes: ne
 iniquitatis sue frigore torpescat. **Cum** il
 la precedentes iustos fortiter egisse cog
 noscimus. et ipsi ad fortitudinē bone ope
 rationis accingimur. sanctorū exemplozū
 flamma animus legentis incenditur. **Au**
 det que fortia ab eis facta sunt et valde in
 dignatur sibi. quia talia non imitat. **An**
 de recte sponsi voce ad sponsam dicit. **Si**
 cut turris dauid collū tuum: que edifica
 ta est cum propugnaculis suis. **Mille** est
 pel pendet ex ea: omnis armentura for
 tium. **Cant. 4.** In collo etenim guttur i
 gutture vox est. **Quid** ergo per collū san
 cte ecclesie: nisi sacra eius eloquia desig
 nantur. **In** qua dum mille clipei depen
 dere memorantur: per hunc perfectū nu
 merum. numerus vniuersus ostenditur:
 quia vniuersa nostra munitio in sacro elo
 quio continetur. **Ibi** quippe sunt precep
 ta dei. ibi exempla iustozū. **Si** enim tor
 pet animus a conditoris sui desiderio: au
 diat quod dicitur. **Diliges** dominum de
 um tuum ex tota mente tua: et ex tota vir
 tute tua. **Mathei. 22.** **Matthei. 12.** **Si**
 quis in odio forasse labitur proximo: au
 diat quod dicitur. **Diliges** proximum tu
 um sicut teipsum. **Ibidem.** **Res** aliena
 concupiscitur: audiat quod illic scriptum
 est. **Non** concupisces rem proximi tui.
Ex. 12. **Mathei. 19.** **De** iniuria que pro
 ximi ore vel facto illata est: ad iram mens
 accenditur: audiat quod dicitur. **Non**
 queres vltionem nec memor eris iniurie
 cuium tuozū. **Leuit. 19.** **In** carnis cou
 piscentiā male sancta mens acceditur: ne
 sequatur ocul⁹ mentē: audiat qđ paulo su
 peri⁹ dicitū ē. **Qui** viderit mulierē ad cō

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

mo mensurā. Calamus autē in sex cubitis et palmo tendit. qz vicz in scriptura facta doctrina pfecte opationis et inittū superne contemplatōis inuenit. Sin vero porta hoc loco vnusquisqz predicator accipit: lamen exteri⁹ in porta est vita actiua. limē vero interi⁹ vita p̄tēplatiua. Per illā quippe ambulat in fide: p̄ hāc vero festinat ad specē. Illa exteri⁹ ducit vt vn⁹ quisqz bene viuere debeat. ista interius p̄ ducit vt ex bona vita ad gaudia eterna p̄tingat. Nec nos hodie tractasse sufficiat. quia enī trāseuntes ad alia: diu p̄ excelsus locuti sum⁹: ea que subiecta sunt lectioni alteri reseruem⁹: repandi per sitentiū: sperantes in verbo: qd̄ viuūt et regnat cū patre in vnitāte sp̄s sancti. Per omnia secula seculorum. Amen.

Explicit omelia. XV.

Incipit omelia. XVI. que exponit litterā in capi. XL. ab illa pte. Et mensus est vestibulum porte octo cubitorū. vsqz ad illā ptem in eodē capi. Thalami autē sex cubitorū erant hinc inde.

Uir cui⁹ erat sp̄s quasi sp̄s eris mēsus ē vestibulū porte octo cubitorū. et frontē ei⁹ duob⁹ cubitis.

Ac ne hoc vestibulū extra portā esse crederemus: subditur.

Vestibulū autem porte erat intrinsecus.

Quid ergo p̄ interi⁹ vestibulū nisi eterne vite largitudo signat. que nō inter angustias vite p̄sentis iā spe mēte p̄cipitur. De qua p̄ psalmistā d̄r. Intrate portas eius in p̄fessione: atria ei⁹ in hymnis p̄fessionū. ps. 99. **C**ū enī pctā nostra p̄ labrymas cōstemur: anguste vite portam ingredimur. **S**z cū post hec ad eternā vi-

tā p̄ducimur: porte nostre atria in cōfessionū laudib⁹ intram⁹. qz ibi iam angustia nō erit: cū nos leticia eterne solēntat⁹ assumpsert. Propter cōfessionis nostre angustia veritas dicit. Intrate p̄ angustam portā. Mat. 7. Et cū se psalmista recte i latitudine gaudia eterna p̄sumperat dicebat. Statisti in loco spacioso pedes meos. ps. 30. Ad atrii ergo p̄ portā tenditur. qz ad latitudinē solēntatis p̄tingitur ab angustia cōfessionis. Illa itaqz gaudia que apud dauid atria: apud Ezechielem vestibulū intrinsec⁹ vocatur. Unde et hoc ipsum vestibulū octo cubitis dicitur mensuratū. Ibi enī omēa recipiēdi sunt q̄ nūc in exercitio operis laborāt: et ad eterna gaudia per cōtēplationis gratiam suspirāt. Nec imerito mēsurā vestibuli octo cubitis ponit. quia septem diebus vniuersum tēpus euoluitur. Eterna enī dies que expletā septem dierum vicissitudinem sequitur: scilicet octaua ē. Unde etiā psalmista resurrectionis diē considerans. quia de extremi iudicij districtione erat locuturus: premisit titulū: dicens in finez ps. dauid pro octaua. Et enī quā octauas diceret demonstraret: diē illā tremēdi terrois in psalmi inchoatione secutus est dicens. **D**ne ne in ira tua arguas me: neqz i furore tuo corripas me. ps. 6. **M**odo enī quisquis p̄ flagella corripit: et correptionib⁹ emendat in māsuetudine corripitur nō i ira. In districto autē illo examine omnis argutio atqz correptio ira est. qz venia post correptionē nō est. **D**uius octonarij numeri causa ē qz post sabbatum diēs, voluit a morte resurgere. Dies quippe dñi cuius qui tertius est a morte dñica. a cōditio ne dierū numerat octauus: qz septimū sequit. Unde et ipsa vera redēptoris nostri passio et vera resurrectio: figurauit aliqd̄ de suo corpe in dieb⁹ passionis sue. **S**erua enī feria passus est. sabbato quieuit i sepulchro. dñica die surrexit a morte. **P**reterea enī vita nobis adhuc sexta est feria qz in doloribus ducit et in angustijs cruciatur. **S**ed sabbato quasi in sepulchro

quiescimus quia requiem anime post corpus inuenimus. Dominico vero die vis delicta a passione tertio: a conditione ut diximus octauo. iam corpore a morte resurgemus: et in gloria anime etiam cum carne gaudebimus. Quod ergo mire saluata: nos fecit in se: hoc veraciter significauit in nobis. ut nos dolor in sexta: et requies in septima: et gloria exoptat in octaua. Hinc per Salomonem dicitur. *Partes septem necnon et octo. quia ignoras quid mali futurum sit super terram. Eccl. 6.* Partes etenim septem simul et octo damus: quando sic ea que septem diebus euoluunt disponimus: ut per hec ad bona eterna veniamus. Et dum modo caute agit: postmodum uolentis tremendi iudicii ira deuiter. Octo itaque cubitos vestibulum mensuratur intrinsecus. quia per lucem que post septem dies sequitur: latitudo nobis eternitatis aperitur. Sed nemo ad illam venit: nisi qui hic dilectionem dei ac proximi deuota mente tenuerit. Unde et subdit.

Et frontem eius duobus cubitis. Frons etenim porte est boni meritum vite presentis. Sicut enim vestibulum intrinsecus superna requies debet intelligi: ita per frontem porte necesse est qualitatem visibilis vite signari. Frons ergo porte duobus cubitis mensuratur. quia quisquis hic dilectionem dei ac proximi seruare studuerit: ipse ad eternitatis atrium pertingit. *Utra igitur nostra ut duobus cubitis sit mensurata: tendi quotidie per charitatem debet in amorem dei simul et proximi. Non enim charitas vera si minus a duobus cubitis habet. Unde moyses cum per colores vestium electorum virtutes exprimeret in ornamento pontificis bis tinctum coccum tubet adhiberi. Exod. 28.* Quid namque per coccum nisi charitas designatur: que semper per flammam amoris accendit. Sed coccus tingitur quando non solum ex amore dei: sed etiam proximi nostra charitas inflamatur. Nam quisquis sic amat deum ut commisit sibi proximi curam relinquat: adhuc in eo coccus semel tinctus est. Et qui quis

sic amat proximum ut minuat desiderium quod flagrare debet in deum: non est adhuc in eo color tincture geminatus. *Dehemus ergo et amare eos cum quibus viuimus: et ad illum totis desiderijs anhclare in quo veraciter viuamus. Ecce enim ad fidem atque ad audiendum verbum omnipotentis domini nos qui religioso induti habitu uis demur: ex diuersa mundi qualitate conuenimus: atque ex dissimilibus iniquitatibus in sancte ecclesie concordia congregati sumus. ita ut iam patenter factum esse uideatur quod de promissione ecclesie per Esaiam dicitur. *Habitabit lupus cum agno et pardus cum hedo accubabit. Esai. 11.* Nam per sancte charitatis viscera lupus cum agno habitat. quia hi qui in seculo raptores fuerunt cum mansuetis ac mitibus in pace conuiescunt. Et pardus cum hedo accubabit. quia is qui peccatorum suorum maculis uariis fuit: cum eo qui se despiciat et peccatorum fatetur humiliare consentit. *Ubi et subditur. *Titulus et leo et ouis simul morabuntur. Quia et is qui per contrarium cor ad quotidianum se deo sacrificium preparat. et alius qui tanquam leo ex crudelitate seuebat. et alter qui uelut ouis in innocentie sue simplicitate perdurat: in caulis sancte ecclesie conuenerunt. Ecce qualis est charitas que per diuersitates mentium accenditur. cocremat. conflat. et quasi in unam auri speciem reformat. Sed in eo quod se electi sic amant: ad illum necesse est ut festinent: quem eterno gaudio in celis uidere mereantur. Unus est etenim dominus ac redemptor noster: qui et hic electorum suorum corda ad unanimitatem ligat et ad supernum amorem per interna desideria semper stimulat. Unde et illic subditur. *Et puer paruulus minabit eos. Ibidem. Quis iste est puer paruulus: nisi de quo scriptum est. *Puer natus est nobis: filius datus est nobis? Qui simul habitantes minat: quia ne in terrenis rebus corda nostra inhereant: et hec per internum desiderium quotidie inflammat. Et hoc ipsius eius minare: est ad suum nos ad*****

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

morē incessanter accendere: ne cū nos vici-
cissim diligimus mēte in hoc exilio rema-
neamus: nō quies hui⁹ vite sic placeat vt
ad obliuionē patrie perducat: ne delecta-
ta mens p̄peris torpeat. **Unde** ⁊ donis
suis flagella pmiscet: vt nobis omne quod
nos in seculo delectabat amarescat: ⁊ illud
incendiū surgat in animo qđ nos semp ad
celestē desiderū inquiete excitet: atq; (vt
ita dicā) delectabiliter mordeat: suauiter
cruciet: hilariter cōrūstet. **Puer** ḡ nos
paruulus minar: qz is qui paulominus ḡ
angeli minorat⁹ est per charitatē quā nō
his tribuit: in hoc nos mūdo mentē figere
nō permittit. **Bis** tinctus itaq; in nobis
coccus est: si ⁊ hic primos nostros sicut
nos diligim⁹: ⁊ ad auctore omnium cū ip̄s
quos diligimus festinamus. **Si** igit̄ vita
nostra de perfecta charitate bis tingitur:
frons in nobis porte duob⁹ cubitis men-
surat. **Sive** igit̄ doctor: seu sacrū eloquiū
vel certe fides porte nomie signet: in mē-
sura vtriusq; cubiti charitas nō incōueni-
enter accipit: quia ⁊ ille vera p̄dicat: qui
vel ac p̄imi amorē docet. **Et** ip̄a est cer-
ta sciētia quā charitas edificat: ⁊ fides ro-
busta est que se in dilectiōe dei ac p̄ximi
exercet. **Sequitur.**

Porro thalami porte ad vi-
am orientalem tres hinc: ⁊ tres
inde: ⁊ mensura vna triū.]

Quid thalami: quid via orientalis desi-
gnat iā superius dixim⁹: nec replicare la-
tius necessariū putamus. **Sed** querendū
nobis est: qđ est qđ dicit: tres hinc ⁊ tres
inde? **Thalami** quippe iuxta viā orienta-
lē sunt corda feruentiū in amore dei. **Et** si
ue hi qui electi in testamēto veteri fuerūt
siue hi qui in testamēto nouo secuti sunt:
nimiriū cōstat: quia omnes ex amore trini-
tatis accēsi sunt. **Neq;** em̄ vere deū dili-
gerēt: si eius dē trinitatis que deus est gra-
tiā nō accepissent. **Iuxta** viā ergo orientā-
lē tres hinc ⁊ tres inde sūt thalami: quia
dñs inter veteres ⁊ novos patres dñs in-
carnari dignat⁹ est: quasi in medio thala-

moz viā orientalis apparuit: qui thalami
ad verā spectē ex trinitatis sunt cognitio-
ne decorati. **Sin** vero ad virtutes electo-
rū eundē numerū referamus: tres sūt vir-
tutes sine quibus is qui aliqd operari tam
potest: saluari nō potest: videlicet fides:
spes: charitas. **Et** quia eadē fides: spes:
⁊ charitas in antiquis patrib⁹ que in no-
uis doctorib⁹ fuit: iuxta orientāle viā tres
hinc ⁊ tres inde thalami describunt. **Vel**
certe quia tres patrū veterū distinctiōes
fuerūt: tres quoq; nouorū sub gratia sequū-
tur. **Vetus** quippe popul⁹ habuit p̄res
ante legē: ac deinde in lege: et postmodū
p̄phetas. **In** nouo autē populo p̄ius he-
breorū p̄mitie crediderūt: postmodū ple-
nitudo gentiū fidē secuta est: ac deinde in
fine seculi hebreorū reliquie saluant. **Ro-
ma. 9.** **Quia** ergo incarnatio dñi ⁊ ex su-
periori parte p̄res ante legē: patres in le-
ge: atq; ad extremū p̄phetas habuit: et
ex posteriore fideles ex hebreis: fideles
ex gentibus: ac postmodū hebreorū oēs re-
liquias collegit: orientalis viā tres hinc: ⁊
tres inde thalamos habere memorat. **Sed**
hoc quoq; nō incōuenienter accipim⁹: si
tres esse fidelīū ordines dicamus. **Sive**
nāq; in veteri seu in nouo testamēto: ali-
us est ordo predicatorū: alius cōtinentiū
atq; alius bonorū cōiugatorū. **Unde** ⁊ idē
p̄pheta in superiori parte tres viros libe-
ratos vidit: noe daniel ⁊ iob. **Ezech. 14.**
in quib⁹ videlz tribus p̄dicatores: p̄tines-
tes: ⁊ cōiugati s̄gri sunt. **Haz** noe archā
mūdis rexit: atq; ideo figuram rectorū tes-
nuit. **Daniel** in aula regia abstinentie des-
ditus fuit: ⁊ iccirco vitā cōtinentiū signa-
uit. **Job** vero in cōiugio positus: ⁊ curam
domus pprie exercens placuit: per quē
digne bonorū cōiugatorū ordo figuratur.
Quia ergo etiā ante mediatoris aduen-
tum ⁊ p̄dicatores ⁊ cōtinentes ac boni cō-
iugati fuerūt: qui eundē eius aduentū p̄-
stolarent: ⁊ magna hūc s̄ti desiderij vide-
re cuperent: ⁊ postmodū predicatorēs: cō-
tinentes: ac boni cōiugati sicut cernim⁹
existūt. **Qui** redemptorē nostrū iam dē

deramus in carnath: sed in maiestatis sue gloria cōtemplandū: orientalis via tres hinc et tres inde thalamos habet: iuxta psalmiste vocē: qui de eadē via videlicet redēptore nostro dicit: **In circuitu ei⁹ tabernaculū eius. ps. 17.** Sed pensandum nobis est sollicita intentiōe quod dicitur quia mensura vna triū. Cum em̄ longē sit a continētibus ⁊ tacētibus excellētia predicatoꝝ: ⁊ valde a cōiugatis distet eminētia continētū: quid est q̄ vna mēsurā dicitur triū? **Coniugati** quippe quāuis ⁊ bene agāt: ⁊ omnipotentē deū videre desiderēt: domesticis tamen curis occupant: ⁊ necessitate cogēte in vtroq; mētē dīnīdūt. **Continētes** autē ab huius mūdi actione remoti sunt: ⁊ voluptatē carnis etiam a licito cōiugio restitūgūt: nulla cōiugata: nulla filioꝝ cura: nullis noxijs ac difficialibus reifamiliaris cogitatioibus implicant. **Predicatores** vero nō solū se a vicijis coerēt: sed etiā alios peccāre p̄hibent: ad fidē ducūt: in studio bone cōuersationis instruant. **Quomō** ergo vna eorū mensura est: quoz vite equalitas vna nō est? **Sed** mēsurā vna triū est: quia est in eis meritoꝝ magna est diuersitas: tamen distātia in fide in qua tendunt nō est. **Hā** eadē fides que istos solidat in maximis: illoz infirmitatē continet in paruis. **Vel** certe triū vna mēsurā est: qz in retributione vltima quāuis eadē dignitas omnibus nō sit: vna tamen erat omnibus vita beatitudinis. **Unde** per semetip̄m dñs dicit: **In** domo patris mei māsiōnes multe sūt. **Io. 14.** **Sed** tamē qui in ea ducti sūt: quāuis in diuersis horis venerint: vnum denariū perceperūt. **Qua** itaq; ratioe cōueniant māsiōnes multe cū vno denario: nisi quia diuersē quidē beatoꝝ ciuium dignitates erūt: sed tamen vna requies eterne retributionis? **Hanc** ⁊ si dispar erit mēsurā singuloꝝ: non erit diuersitas gaudiorū: quia ⁊ si alter minus: atq; alius amplius exultat: omnes tamen vnū gaudium de cōditiois sui visioe letificat. **Hoc** quoq; est siue de veteribus seu de nouis patri

bus sentiendū: quia oriētalīs via cū tres hinc ⁊ tres inde thalamos habet: mensura vna triū est: quoniam ip̄a fides atq; ip̄m meritū tenuit corda precedentū: que repleuit corda sequentiū sub testamēto nouo positoz: sicut ⁊ per paulū dicit: **Habētes** autē eundē spiritū fidel. 2. **Corint. 4.** **Sicut** scriptū est. **Credidi** p̄pter quod locutus sum. ps. 114. **Et** nos credimus propter qd ⁊ loquimur. **Spiritalis** quippe illi patres omnipotentē deū trinitatē ita esse crediderunt: sicut eandē trinitatē noui patres aperte locuti sunt. **Fatas** nāq; audiuit angelica agmīna in celo clamātia. **Sanctus**: sanctus: sanctus dñs deus sabaoth. **Esaiē. 6.** **Et** em̄ personaz trinitas monstraret tertio sanctus dicit: **Sed** vt vna esse substantia trinitatis appareat: nō dñi sabaoth: sed domin⁹ sabaoth esse perhibet. **Quod** dauid quoq; sentiens ait: **Benedicat** nos deus de⁹ noster: benedicat nos deus. ps. 66. **Qui** tertio dixisset deus: vt vnū esse hūc ostenderet: subdit. **Et** metuāt eum omnes fines terre. **Paul⁹** quoq; loquit dicens: **Quonia** ex ip̄o: et per ip̄m: ⁊ in ip̄o sunt om̄ia. **Roman. 12.** **Ex** ip̄o videlicet ex patre. **Per** ip̄m: per filiū. **In** ip̄o autē: in spiritui sancto. **Quē** ergo ip̄m cū tertio dixisset: adiunxit. **Ip̄s** gloria in secula seculozū amen. **Qui** em̄ nō dixit: ip̄is sed ip̄i: dicendo ter ip̄m distinxit p̄ psonas. **Et** subiūgendo: ip̄i gloria nō diuisit substantiā. **Quia** itaq; vna est vetēz ac nouoz patrū fides: recte thalamos describit mensura vna triuz. **Ad** verbis alijs replicat cū subdit.

[Et mensura vna frontū.]

[Ex vtraq; em̄ parte est mensura frontū quia patres nostri vel prius a veteri: vel nunc a nouo testamēto venientes: in vna mediatoris fide cōueniūt. **Qui** pro eo q̄ charitate pleni sunt: carnē suam abstinentia edomant: corda audientū predicatiois lumie illustrāt: signa faciūt: virtutes operant. **Per** hoc quod eoz bona nobis foris innotescūt: non immerito hui⁹ cele

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

stis edificij frontes vocant. Omne enim quod nūc in aperto ostendit frons est: ut illud sit vestibulū edificij: quod nobis interius reservatur. Unde et sancte ecclesie in cantico canticorū dicitur: Sicut cortex mali punici gene tue absq̄ occultis tuis. **Canti. 6.** Gene quippe sunt sancte ecclesie spirituales patres: qui nūc in ea miraculis coruscant: et velut in eius facie venerabiles apparent. Cum em̄ videmus multos mira agere: veniura prophetare: mūsdum perfecte relinquere: celestibus desiderijs ardere: sicut cortex mali punici sancte gene rubent. Sed quid istud omne quod miramur in illius rei comparatione de qua scriptus est. **Esai. 64.** Quod oculus non vidit: nec auris audiuit: nec in corda hominis ascendit: que preparavit deus diligentibus se: et **1. Corinth. 12.** Bene ergo cum miraretur genas ecclesie: subdidit. Absq̄ occultis suis. Ac si aperte diceret. Ea quidem que in te non latēt magna sunt: sed illa valde ineffabilia que latent. Sequitur.

Et mensus est latitudinem liminis porte decem cubitorū: et longitudinē porte tredecim cubitorum.]

Multa superius de porte significatione iam diximus. Sed vñ tenere aliquid debemus per quod possit et cetera lectoris prudentia penetrare. Dicitur quippe est: per portam scripturam sacram posse figurari. Sed hoc nobis modo laboriose discutendū est: cur latitudo liminis porte decem cubitis: et longitudo porte tredecim mensuratur. Hoc autem loco longitudo porte altitudo dicitur: sicut nos longe stature dicim⁹: quem altum videm⁹. Nam longitudo porte dici in transuersu nō potest: cuius latitudo per decem cubitos demonstratur. Quid ergo latitudo liminis porte: nisi lex testamēti vete-

ris fuit: et longitudo porte: nisi gratia testamenti noui? Quia videlicet scriptura sacra dum per testamentum vetus crima operum compescuit dare decimas precepit: quasi per mandata humilia in liminis latitudine iacuit. Sed dum per testamentum nouum cogitationes prauas coercuit: derelinqui omnia: et pro deo vitam corporis fuisse cum presenti seculo despici: quasi porta nostra in longitudo altitudine surrexit. Minora quippe precepta israelitico populo per legē date sunt. Unde et eidem populo moyses in campo locutus est. **Exodi. 19.** Altiora dominus sanctis apostolis dedit. **Mathei. 5.** Unde et eisdem mandatis vite in monte docuit. Dum vero redemptor noster per euangeliū dicit: Nolite putare quoniā veni soluere legem: aut prophetas: non veni soluere sed adimplere. **Ibidem.** Adimplere em̄ venerat legē: qui legis iusticie gratiam addidit: ut quod illa iubebat in minimis ipse perfici adiuuaret in sumis. Et quod illa coercerat ab opere: ipse rescaret a corde. Intellecta ergo lex que in latitudine iacuit: in altitudine surrexit. Ipsa enim dei cognitio que apud illam in spiritualibus patribus fuit: nota omni hebreorum populo non fuit. Nam omnipotentē deum: sanctam videlicet trinitatem cum prophete predicarent populus ignorabat: solum decalogum tenebat in fide: legem trinitatis nesciens. Mensuretur ergo latitudo liminis porte decē cubitis. Et quia durus ille populus subtilitatem fidei ignorans: mandatis seruiebat decalogi. Mensuretur ergo longitudo porte tredecim cubitis: quia per testamentum nouū in corde fidelis populi super mandata decalogi quem verius custodit cognitio trinitatis creuit. Et cum mādara legis perficit: trinitatem esse omnipotentem dominū credidit. **Ubi et queri rationabiliter potest: cur istam latitudinem liminis porte quas superius dixerat vno calamo mensurari: inferius subiūxit**

¶ Decem cubitis mensuretur: ac deinde
 subditur: q̄ longitudo porte tredecim sit
 cubitis mēsurata: vnus etenim calamus
 iam sicut sepe dictum est sex cubitos ha-
 bet ⁊ palmū: decem vero cubiti iam men-
 suram suam calamū tenent: tredecim ve-
 ro amplius q̄ decem. **Quid** est ergo q̄
 prius vno calamo limen porte: postmo-
 dum latitudo eius decem cubitis: ad ex-
 tremum quoq; longitudo porte trede-
 cim mensuratur: nisi q̄ sancti **Patres**
 quos per sacram scripturam ante legem
 fuisse cognoscimus: vnū quidem omnipo-
 tentē deū sanctam videlicet trinitatē es-
 se nouerūt: sed eandem trinitatem quam
 cognouerunt aperte minime predicaue-
 runt: qui eius iussionibus obediētes ⁊ ri-
 te iudiciam conseruantes quasi in sex eu-
 bitis calami habuerūt perfectionem ope-
 ris: ⁊ sepe angelos videntes habuerunt
 palmū contemplatiōis. **Data** autem lege
 rudus ille hebreorum populus mandata
 decalogi seruare conatus est: sed tamen
 de cognitione sancte trinitatis eruditus
 non est. **Et** quamuis hanc spirituales pa-
 tres perfecte cognouissent: multitudo ta-
 men synagoge nec inuenire mysteriū tri-
 nitatis potuit: nec querere sciuit. **Super**
 ueniente autem gratia per testamentū no-
 uū: omnis fidelis populus vnū deum tri-
 nitatem esse cognouit: ⁊ virtutem decalo-
 gi eius agnitioe compleuit. **Prius** ergo
 limea porte mēsuretur calamo vno: post-
 modum latitudo eius cubitis decem: at-
 q; ad extremū lōgītudo porte cubitis tre-
 decim: quia ⁊ sanctis patribus ante legē
 actiua et contemplatiua vita non fuit: et
 sub lege decalogi populus diuine substā-
 tie mysterium nesciens in mandatoꝝ la-
 titudinem seruauit. **Et** nunc sub gratia cu-
 stodiis verius decalogi preceptis oñis
 qui ad fidem venerit: sancte trinitatis sa-
 cramenta cognoscit. **Qua** in re hoc quo-
 q; nobis sciendum est: quia et per incre-
 menta temporum creuit scientia spirita-
 lum patrum, **Plus** namq; **Moy**ses q̄

abraham: plus prophete q̄ moyses: plus
 apostoli q̄ prophete in omnipotentis dei
 scientia eruditi sunt: fallor si hec ipsa scri-
 ptura non loquitur. **Pertransibunt** plus
 rimi: ⁊ multiplex erit scientia. **Danie**. 12.
Sed hec eadem que de abraham moyses
 prophetis et apostolis diximus: ex eius-
 dem scripture verbis si possumus: ostens-
 damus. **Quis** enim nesciat quia abrahā
 cum deo locutus est: ⁊ tamen ad moysen
 domin⁹ dicit: **Ego** sum deus abrahā: de-
 us ysaac: ⁊ deus iacob: ⁊ nomen meū ado-
 nay nō indicaui eis. **Exod.** 6. **Ecce** plus
 moysi q̄ abrahe innotuerat: qui illud de
 se moysi indicat quod se abrahe non indi-
 casse narrabat. **Sed** videamus si prophe-
 te plus q̄ moyses diuinam scientiam ap-
 prehendere potuerunt. **Certe** psalmista
 dicit: **Quomodo** dilexi legem tuam do-
 mine: tota die meditatio mea est. **ps.** 118.
Atq; subiunxit. **Super** omnes docen-
 tes me intellexi: quia testimonia tua medita-
 tio mea est. **Et** iterum. **Super** seniores
 intellexi. **Ibidem.** **Qui** ergo legem me-
 ditari se memorat: et super omnes docen-
 tes se: ac super seniores intellexisse testa-
 tur: quia diuinam scientiam plus quā moy-
 ses acceperat: manifestat. **Quomodo** au-
 tem ostensuri sum⁹: quia plus sancti apo-
 stoli edocti sunt q̄ prophete? **Certe** veris-
 tas dicit: **Multi** reges et prophete volu-
 erunt videre que videtis: et audire que
 auditis: sed non viderūt. **Luce** decimo.
Plus ergo q̄ prophete de diuina scien-
 tia nouerunt: quia quod illi solo spiritu
 viderant: ipsi etiam corporaliter videbāt.
Impleta itaq; est ea quam superius dixi-
 mus danielis sententia: quia pertransi-
 bunt plurimi: et multiplex erit scientia.
Daniel. 12. **Mensura** ergo calami qui est
 sex cubitorum et palmo ducatur ad cubi-
 tos decem: et mensura decem cubitorum
 ad extremum surgat in tredecim. **Quia**
 quanto mundus ad extremitatem ducit-
 tur: tanto nobis eterne scientie adit⁹ lar-
 gius aperitur. **Sequitur.**

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

[Et marginez ante thalamos cubiti vnus.]

Sicut sepe diximus: thalami corda electorum sunt omnipotentis amoris feruentia. quod per marginem ante thalamos: nisi fides exprimitur? **Q**uod non prius ipsa teneat. nullo modo ad spirituale amoris peruenit. **N**on enim charitas fidei: sed fides charitatem precedit. **N**emo enim potest amare quod non crediderit. **M**argo itaque est ante thalamos: fides ante ardorem charitatis. **Q**uod sicut dictum est nisi ea que audis credideris: ad amoris eorum que audieris nullatenus inflammaberis. **S**ed margo ante thalamum cubiti vnus est. quod tunc fides corda audientium in amore copulat quam per errorem et scismata diuisa non est: sed in unitate perdurat. **E**t videlicet margo vnus cubiti audientis animum ad thalamum perducit: qui celestis spiritus specie quam hic predicat: postmodum in celestibus demonstrat. **U**bi et bene subdit.

[Et cubitus vnus finis vtriusque.]

Atriusque autem dicitur: ac si dicat vtriusque. **P**er latitudinem quippe luminis et longitudinem porte: vetus ac nouum testamentum diximus designari. **A**d extremum vero addit quod cubitus vnus sit finis vtriusque. quod videlicet et testamentum vetus vnum nobis mediatoris dei et hominum nunciauit. et testamentum nouum eundem nobis nunciat in eterna claritate venturum. quem iam pro nobis cognouimus incarnatum. **C**ubitus ergo vnus vtriusque est. quod et quem lex, predixit in carne apparuit. et ipse quem nunc testamentum nouum loquitur in gloria maiestatis apparebit. **E**t tunc vtriusque finis erit: cum visus in diuinitatis sue potentie omnia que sunt predicta compleuerit. **S**criptum namque est. **F**inis legis chabitus ad iustitiam credenti. **R**om. 10. **S**i quis videlicet non qui consumit: sed qui perficit. **T**unc enim legem profecit: cum sicut lex predixerat incarnatus apparuit. **S**ed adhuc de eius iudicio multa nouum testamentum loquitur. adhuc multa de regno illius narrat que necdum videmus impleta. **E**cce quo

tidie euangelium legit. ventura predicant. **T**unc ergo erit et nouum testamentum finis: cum et que de se promissum compleuerit. **F**initis vero testamentum nouum que perficiet. **N**am cum ipse de quo loquitur visus fuerit: eiusdem testamenti verba cessabunt. **U**nde et sancte ecclesie veri luminis die quasi tempus vernale prestolanti per sponsi vocem dicitur. **S**urge propterea amica mea. columba mea. formosa mea et veni. **I**am enim hyems transiit: imber abiit et recessit. flores apparuerunt in terra. **L**ant. 2. **S**ive enim sancta ecclesia seu vnaqueque electa anima. celestis sponso est amica per amoris. columba per spiritum. formosa per morum pulchritudinem. **Q**ue cum iam de corruptione carnis ducitur: et pulchritudo hyems transit. quia presentis vite torpor abscedit. **I**mbre quoque abiit et recedit. quod cum ad contemplandum in sua substantia omnipotentem deum educitur: iam verborum gutte necessarie non crunt: ut pluuia debeat predicationis infundi. **N**am quod minus audire potuit: amplius videbit. **T**unc appareret flores in terra: quia cum de eterna beatitudinis vita quedam suauitatis primordia preguisare anima ceperit: quasi iam in floribus odorata erit. **Q**uod postquam egressa fuerit: in fructu vberius habebit. **U**nde et illic subditur. **T**empus putationis aduenit. **I**bidem. **I**n putatione que per sementa sterilia reciduntur: ut ea que preualent vberius fructum ferant. **R**ostre itaque putationis tempus tunc aduenit: quando infructuosam ac noxiam corruptionem carnis deserimus: ut ad fructum anime peruenire valeamus. **Q**ui fructus nobis erit vberimus: visio vnus cubiti. **E**rgo vnus est finis vtriusque. quia vnus est ille qui dixit. **S**ingulariter sum ego donec transeat ps. 140. **Q**ui solus cum patre et sancto spiritu presidet in celo: sicut passer vnus in edificio. **Q**uem admodum impleuit legem per mysterium incarnationis et perfecte humanitatis sue: ita testamentum et nouum promissa impleturus est per ostensam gloriam claritatis sue. **N**unc vnus nobis cubitus mensura quoque arce

locuta est. Archa enim que trecentis cubitis fieri in longitudine iussa est: sexaginta vero latitudine: triginta autē in altitudine: in vno est cubito cōsummata. Quid enim per archā nisi sancta ecclesia figurat. que inferius ampla est: supius angusta? Que a trecentis et sexaginta ac triginta cubitis ad vñū cubitū colligit: quae latitudinē quā sancta ecclesia in mēbris suis adhuc infirmātibz habet: paulisper angustata et in altū p̄ficiēs ad vñū tendit. Ipa enim ratio exigit vt credam⁹ q̄ in illa arche latitudine omnes bestie: cūcta quadrupedia atq; reptilia in inferioribz fuerūt. Homo vero atq; volatilia nimirū in superioribz. Iuxta superiorē etem partē fenestra fuit in latere: de qua coruū vel columbā dimisit homo: vt si tā diluuij trāssisset aqua cognosceret. Et q; archa eadem in vno fuit cubito p̄summata: homo et volatilia iuxta cubitū fuerūt. Recte itaq; per archā vniuersa ecclesia designat: que adhuc in multis suis carnalibz lata est: in paucis spiritalibus angusta. Et quia vñū hoīem qui est sine peccato colligit: quasi in vno cubito p̄sumat. Videmus etem multos intra ciuitatē sancte ecclesie sinū in superbia erigunt: in carnis voluptate dissolui: acq; reditū terrenis rebz inbiare: impetrāre avaricia mare transire: deseruire iracūdiē: iurgijs vacare: prios quos p̄ualēt ledere. Sed q; eos adhuc sancta ecclesia tolerat vt cōuertat: quasi in arche latitudine deorsuz bestie morant. Videmus alios tā aliena nō querere: illatas iniurias equanimiter portare: rebus p̄prijis esse p̄tentos: humiliter viuere. Sed quia isti iam pauci sunt angusta archa. Alios autē cōspicimus etiā possessa relinquere: nullū terrenis rebus studiū dare: inimicos diligere: carnē a cūctis voluptatibus domare: mor⁹ omnes sub ratiōis iudicio premere: per celeste desiderij contemplatiōis pennas subleuare. Sed q; tales quicq; valde rari sūt: in archa iuxta cubitū ducunt vbi homines et volatilia cōtinent. Querat tamen siq; in eis esse valeat sine peccato: et nullus in

uenit. Quis itaq; homo sine peccato est nisi ille qui in peccato natus non est. In vno ergo cubito cōsummat archa: q; vñū est auctor et redemptor sancte ecclesie sine peccato: ad quē omnes p̄ficiūt qui se esse peccatores nouerūt. Dicat itaq; de lumine et porta. Et cubitus vnus finis vtrūq; est. Quia cum vnus mediator dei et hominū x̄pus Iesus in maiestate sua apparuerit: omnia vtriusq; testamēti que predicta et p̄missa sunt compleuit. Sin vero vtraq; hoc loco marginē ac thalamos memorat: neq; hoc ab hac sententia abhorret: quia cū maiestas redemptoris nostri fuerit ostensa finit fides: cū iam ceperit videre homo qd credidit. Et ad finem suū perueniūt thalami: quia corda fidelij incomparabiliter longe q̄ modo sunt in amore illius perficiunt. Cubitus ergo finis vtrūq; est: quia vnus domini et saluatoris vsq; in electis suis fidem finit: et charitatem perficit. Considerare libet: qui nos sumus qui ista tractamus. Certe ex gentibz venimus: certe parētes nostri lignoz ac lapidum cultores fuerūt. Unde ergo hoc nobis: vt (ea quoq; que nūc vsq; hebrei nesciūt) ezechielis p̄phete tam p̄funda mysteria rimemur. Agamus ergo gratias toto desiderio vni: qui cūcta que de eo in sacro eloquio scripta sunt opere impleuit: vt que intelligi audita nō poterāt: visis panderent. Ibi quippe in carnatio: ibi passio: ibi mors: ibi resurrectio: ibi ascensio illius continet. Sed quis nostrū hec audita crederet: nisi facta cognouissz? Si gnati ergo libri sicut in iohānis apocalypsi legit: que aperire et legere nemo poterat: leo de tribu iuda aperuit. Apocal. 5. quia omnia eius nobis mysteria in sua passione ac resurrectione patefecit. Et per hoc q; iſmritatis nostre mala pertulit: sue nobis potētie et claritatis bona monstrauit. Caro enim factus est vt nos spirituales faceret: benigne inclin⁹ est vt leuaret: exist vt introduceret: visibilis apparuit vt inuisibilia mōstraret: flagella pertulit vt sanaret: opprobria et irrisiones sustinuit vt

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

ab opprobrio eterno liberaret: mortu⁹ est
vt viuificaret. **A**gam⁹ ergo gratias viuifi-
cãti & mortuo: & ideo amplius viuificã-
ti: qz mortuo. **N**ñ bñ salutē nostrã & pas-
sionē illius eſaias cõtēplatus ait: **E**t fa-
ciat opus suū: alienū est opus eius: vt ope-
ret opus suū: peregrinū est opus eius ab
eo. **Isa. 27.** **O**pus et est dei est animas
quas creauit colligere: ad eterne luc⁹ gau-
dia & euocare. **Flagellari** autem atq; spu-
tis liniri: crucifigi: mori: atq; sepeliri nō
hoc in sua substantia opus dei est: sed opus
homis peccatoris: qui hec omnia meruit
per peccatū. **Sed** peccata nostra ipse per-
tulit in corpe suo super lignū. **1. Petri. 2.**
Et qui in natura sua ante semp in cōpre-
hēnsibilis: in natura nostra cōprehendi di-
gnatus est ac flagellari: nisi ea que erant
infirmittatis nostre susciperet: nunq̄ nos
ad sue fortitudinis potentiã subleuaret.
Unde ergo faciat opus suū: alienū opus
eius: & vt operet opus suū: peregrinū est
opus eius ab eo: quia incarnatus de⁹ vt
nos ad suã iusticiã colligeret: dignat⁹ est
pro nobis tanq̄ peccator homo vapulare.
Et alienū opus fecit vt faceret propitiu⁹:
quia per hoc qd infirmas mala nostra su-
stinuit: nos qui creatura illius sumus ad
fortitudinis sue gloriã perduxit. **I**n qua
viuit & regnat cū patre in vnitate spūs san-
cti: per oia secula seculorū. **A**men.

Explicit Omelia. XVI.

Incipit Omelia. XVII. que
exponit litterã capituli. XL. ab
illa parte: **T**halami autem sex
cubitorum erant hinc inde: vsq;
ad illam partem in eodem capi-
tulo. **E**t eduxit me ad atrium
exterius.]

Amoratis superius thalami
ppheta subiūgit: quia thalami
sex cubitorū erant hinc & inde.
Qua in re magna nob questio
generat: cur superius thalamū vno cala-
mo mensuratū dixit: quē videlicet cala-
mū sex cubitos & palmū habere perhibu-
it: atq; inferius thalamos sex solūmodo di-
cit cubitis mēsurari? **S**i em̄ non calamo:
sed sex cubitis inueniunt: palmus deest
qui superius in mēsurā calami dicebat ad
esse. **Sed** si thalami sunt sensus atq; cogi-
tatiōes fidelium: in quibus caste anie cōdi-
tori suo in amore iungunt: & per sex cubi-
tos perfecta operatio: per palmū vero in-
choatio cōtemplatiōis exprimit: sancte
vniuersalis ecclesie debemus mēbra pipi-
cere: & citius inueniri: qz sunt in ea tha-
lami vno calamo: & sunt alij sex tantū-
modo cubitis mēsurari. **N**am fideles quidã
in illa oipotentē deū ita amāt: vt in ope-
re perfecti sint & in cōtemplatiōe suspēsi:
hi pfecto calamū in mensura habēt: qz et
sex cubitos operatiōis & palmū cōtempla-
tiōis possident. **Q**uidã vero oipotentes
quidē deū diligunt: & perfecte in bōis ope-
ribus exercent: sed tamen cōtemplari ei⁹
magnitudinē subtiliori intellectu nesciūt.
Amant autē: sed inuestigare gaudia eius
claritatis ignorāt: hi itaq; sex cubitos ha-
bēt & palmū nō habēt: quia ei ita per amo-
rem iūcti sunt: sed ex cōtemplatiōe diuisi
cū. **Q**ui tamē thalami post cōmemoratio-
nē cubiti vnus hinc & inde esse referunt:
quia videlicet in amore auctoris ac redē-
ptoris nostri fideles anie & ex iudæo po-
pulo & ex gentilitate cōuenerūt. **A**ñ
de & idē redemptor noster cum asello se-
dens hierusalē tenderet (sicut euāgelista
testat) multi vestimenta sua strauerūt in
via: alij autē frondes cedebāt de arbori-
bus & sternebāt in via: & qui preibant & q̄
sequebant clamabāt dicētes: **B**lanna be-
nedictus qui venit in nomine dñi. **M**arci
11. Matth. 21. Luce. 19. **S**aluator et em̄
noster asellū sedens hierusalē tendit: quã-
do vnusquisq; fidelis anie regē videli-

et iumentū suū: ad pacis intime visionē
ducit. Iumentū sedet etiā cum sancte ec-
clesie vniuersaliter p̄sident: eamq; in super-
ne pacis desiderii accendit. Multi autē
vestimēta sua in via sternūt: quia corpo-
ra sua per abstinentiā domāt: vt ei iter ad
mentē parent: et exempla bona sequētib;
prebeant. Alij autē ramos vel frondes
de arboribus cedūt et sternūt in via: quia
in doctrina veritatis verba atq; sentētiās
patris ex eorū eloquio serpunt. Et hec in
via dei ac laudatoris animū veniētes: hu-
mili precatiōe submitunt: quod indigni
quoq; et nos mō facimus. Nam cū patrū
sentētiās in sermone exhortatiōis assūmi-
m: frōdes de arborib; cedim: et has in
via dei omnipotentis domini sternimus.
Sed qui preibāt et qui sequebant̄ elamas-
bāt: osanna. Precessit ḡppe iudaicus po-
pulus sequitur est gentilis. Et q; eēs electi
sue qui in iudea esse potuerunt: siue qui
nūc in ecclesia existūt: in mediatozē dei et
hominū crediderūt et credunt: qui preeūt
ei qui sequitur: osanna clamāt. Osanna
autem latina lingua salua nos dicis. Ab
ipso enim salutē et priores quesierūt: et pre-
sentes querūt: et benedictum qui venit in
nomine domini confitent: quoniam vna
spes: vna fides est precedentū atq; sequē-
tium populorū. Nam sicut illis peccata
passione ac resurrectiōe eius sanata sunt:
ita nos preterita passione illius: ac per-
manenti in secula resurrectiōe saluamur.
Quem etiā priores nostri ex iudaico po-
pulo crediderunt: atq; amauerūt ventu-
rum: hūc nos et venisse credimus et ama-
mus: eiusq; desiderio accēdimur: vt eum
facie ad faciem cōtemplemur. Thalami
ergo eius hinc et inde sunt: q; corda amā-
tū fidem que in illo est: et a priori parte se-
culi et ab vltima cōplectunt. Sequit̄.

¶ Et mensus est portam a te-
cto thalami vsq; ad tectum eius
latitudinem viginti et quinq;
cubitorum.]

¶ Sepe iam diximus portam fidem: et
per eandem fidem ipm̄ dominū ac redem-
ptorem nostrū mediatozem dei et hominū
Ihesum xp̄m posse signari: quia per fidem
que in eo est: introitus ad fidem patet.
Sed etiam scripturam sacram que nobis
eandem ipam fidem in redemptoris
nostri intellectū aperit: nō immerito por-
tam accipimus: quia ea vt oportet cogni-
ta: ad intelligenda inuisibilia intramus.
Sic igitur hoc in loco vt prediximus por-
ta scriptura accipitur: quarendū est quid
per tectum thalami: quid per tectum por-
te signetur. Sed habet thalamus tectum:
quia operta est mens amārum: et adhuc
feruor amoris in occulto est. Habet quoq;
et porta tectum: quia scriptura tota quid-
dem propter nos scripta est: sed non intel-
ligitur a nobis. Multa quippe in illa ita
aperta sunt vt pascāt paruulos: quedam
vero obscurioribus sentētijs vt exerceant
fortes: quaten cū labore intellecta plus
grata sint. Nonnulla autē ita in ea clausa
sunt: vt vū ea non intelligimus: agnos-
centes infirma nostre cecitatis: ad humi-
litem magis q; ad intelligentiā proficiamus.
Sunt etiā quedam que ita de ce-
lestibus loquūtur: vt solis illis supernis
ciuib; in patria sua persistētibus pateāt
nec dñs nobis peregrinātib; referant.
Nam si quis ad urbem incognitam per-
gens: multa de illa in via audiat: quedā
quidem ex ratiōe colligit: quedam vero
quia necdū videt nullo modo cognoscit:
ip̄i vero ciues qui in ea sunt: et que de il-
la tacentur vidēt: et que de illa dicitur in-
telligūt. Nos igitur in via adhuc sum:
multa de illa celesti patria audimus: alia
iam per spiritū et rationem intelligimus:
quedā vero nō intellecta veneramur. An-
te et de eodē sacro eloquio scriptū est. Ex-
tendēs celū sicut pellē: qui tegis in aquis
superiora eius. ps. 103. Celum quippe si-
cut pellis extendit: quia per ora mortālū
scriptura sacra nobis in expositiōibus ex-
plicat. Sed sunt aque in celo superiores
videlz multitudines: id est angeloz agm̄.

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

na: in quibus eiusdem celi tegunt superiora. quia ea que in sacro eloquio altiora et obscuriora sunt. angelicis solummodo spiritibus patent: et nobis adhuc incognita perdurant. Habet ergo thalamus tectum. quod nescit adhuc proximus. quod tunc amat a proximo. Porta quoque id est sacrum eloquium. ubi habet tectum. quia necdum omnia penetrare intellectu possumus que de celestibus audimus. Restat ergo ut in his que intelligimus: in profectu quotidie charitatis ambulemus. Et quisquis in nobis proximi quoque nostri non videat quantum diligantur a nobis: atque in sacro eloquio ea que necdum intelligimus humiliter veneramur. in his tamen ad que intelligendo peruenimus: dilatari per bonam operationem debemus. Unde et dicitur.

Et mensus est portam thalami usque ad tectum eius latitudinem viginti et quinque cubitorum.

Quinq; enim carnis sensibus preedit sumus. videlicet visu. gustu. olfactu. auditu. atque tactu. Visum vero quinarium numerus per semetipsum multiplicatus ad vicemum et quintum numerum surgit. Operari autem exterius quiddam de mandatis celestibus sine istis corporeis quinque sensibus non valemus. His quippe officiis suis index animus interius presidet. et quid exterius agere iuste vel misericorditer possit: quasi eiusdem officiis renunciantibus ac deseruientibus agnoscit. Cum ergo timore omnipotentis domini animus impletur: necesse est ut quinque nostri sensus nobis velut subiecta officia in bona operatione deseruiant. Per quos cum aliquid agere misericorditer ceperimus: per se quotidie ipsa misericordia aperit: et quasi quidam sinus boni operis expandit. Quinque igitur sensus multiplicatur in se dum hoc quod per ipsos agitur in bono quotidie opere per profectum multiplicat. Unde et latitudo esse viginti et quinque cubitorum dicitur. quia timor tectus et pigredo angustia est. Quisquis enim ideo iudicanti dare panem metuit ne si

bi desit: adhuc in angustia timor est. Quisquis igitur vestimentum argenti non portat: quia hoc solus habere concupiscit: adhuc tenacie sue angustia coartat. Quisquis ideo bonus non agit quia torpore animi torpescit: ipse et suus torpor angustia est. Respicere autem inopem exaudire precem. largiri stipem. prebere defensionem atque pro eiusdem defensione pauperis aduersus sanctis cuiuscumque inimicitias non timere: magne mentis latitudo est. Mensuretur ergo inter thalamum et portam ea que interest latitudo cubitis viginti et quinque. quia in exteriori sensuum operatione probatur et cognoscitur que intrinsecus largitas bonitatis habeatur. Nam quid tam de scriptura sacra didiceris: et quantum proximum tacitus ames: in latitudine boni operis ostendis. Pateat itaque viginti et quinque cubitis latitudo inter thalamum et portam. quia inter charitatem et scientiam testis est bona operatio. Que si fortasse defuerit: profecto certum est nec cognouisse te deum. nec diligere proximum: id est nec portam sacri eloquii: nec amorem thalami habere. Et notandum etiam quod a tecto thalami usque ad tectum porte dicitur mensuratum. Per ea enim que nobis in sacra scriptura cooperata sunt nostra humilitas approbatur. quia quies quid in illa non intelligimus non superbe reprehendere: sed venerari humiliter debemus. Unde et de domino est scriptum. Psalms 10: Palpebre eius interrogant filios hominum quando aliquid nobis claudunt et aliquid aperiunt. Aperiendo nos interrogant: si intelligendo non extollimur. Claudendo nos interrogant si non despiciamus que intelligere non valemus. Per ea autem que de charitate nostra proximis nostris non loquimur in conspectu dei verius probamur. In quorundam enim ore charitas ficta est: in quorundam cordibus vera. Et sepe de charitate ostenditur quod non est: et demonstrat quod est. Amorem itaque nostrum erga proximum plus bona operatio loquitur quam lingua: ut in ipso bono opere proximus noster ama

vi se videat. Et cum tantū nō possum? Quā-
 tam volum? opari: omnipotēti deo oculi
 ta amoris nostri sufficient. **A** tecto ergo
 thalami vsq; ad tectū porte fit magna lati-
 tudo: vt ab occultis nostre charitatis pro-
 pter proximū vsq; ad humilitatē scientie
 & ppter deū in q̄tum intelligim? & vales-
 mus bona semp opemur. **P**otest enī por-
 talis tam aditus regni celestis intelligi.
Habet nōc thalamus tectū. habet & por-
 ta tectū. quia & quāta sit nostra charitas i-
 ter deū & proximū non cognoscitur. & quā-
 do de hoc seculo ad eterne vite requiē in-
 troducamur ignorat. **E**st enī nob conditio:
 noster diē mortis nostre incognitū vo-
 luit: vt dum semp ignorat. semp esse pri-
 mus credat. & tanto quis feruentior sit in
 opatione: quanto & incertus est de vocati-
 one. **A**nd & latitudo viginti & quinque cu-
 bitorū a thalamo ad portā tenditur. quia
 charitatē quā semel in deo & primo cōce-
 pimus: vsq; ad ingressum regni debemus
 omne qd possum? multipliciter atq; ices-
 sante operari. **I**n tecto itaq; thalami vs-
 q; ad tectū porte magna latitudo est. quia
 ex gratia qua inchoam? deū diligere: vs-
 q; ad ipsam dilectionē que nobis aditus
 regni celestis aperit. debemus nosmetip-
 sos in magna bonorū operum actione dis-
 latere. aduerfa patiēter perpeti. benigna
 charitatis obsequia libetē impēdere. ip-
 sos etiā quos patimur amare. habita trā-
 buere. non habita nō ambire. proximis si-
 cut semetipsos diligere. eorū bona nostra
 credere. eorū mala quasi ppria desere.
In tali ergo mente magna latitudo est: in
 qua angustia odiorū non est. **Q**uā profe-
 cto latitudinē ex dei & proximi amore cō-
 cipimus: q̄tum per sacra mādata cognos-
 uimus. **N**ā & ipsos latitudines viginti et
 quinque cubitos nō incōuenienter intelli-
 gimus: si eos iuxta sacrū eloquiū discute-
 re velimus. **S**ex enī cubitis mensuratos
 thalamos dixerat: & sexto diē homo est cō-
 ditus. eo quoq; diē dominus pfectisse ope-
 ra sua describitur. **S**en. i. **U**nde etiā pro
 perfectione poni senarius numerus solet.

Et quia omnes operationē bonā per qua-
 tuor sancti euangeliū libros agnouimus:
 si sex quater ducimus ad viginti & quatuor
 peruenimus. **Q**ui monas addidit. quia
 in vno semper deo bene omnes opamur.
Viginti ergo & quinque cubitis latitudo hec
 explicare debuit. quia omnis bona operatio
 per quatuor sancti euangeliū vt dixi-
 mus libros agnoscat: & in vnius dei cog-
 nitione & confessione cōpletur. **S**equit.

Contra ostium ostium.

Hoc loco contra: nō pro aduersitate pos-
 nitur sed ad rectitudinē. **O**stium enim con-
 tra ostium est cū recto itinere ab exteriorē
 ad interiorē aditus peruenitur. **I**n cog-
 nitione vero omnipotētis dei primum osti-
 uz nostrū fides est. secundū vero species il-
 lius ad quā per fidem ambulādo perueni-
 mus. **I**n hac etenī vita hanc ingredimur
 vt ad illam postmodū perducamur. **O**sti-
 uz ergo contra ostiū est. quia per aditus fi-
 dei aperit aditus visūis dei. **E**t quis ve-
 ro vtraq; hec ostia in hac vita velit accipe-
 re: neq; hoc a salubri intelligentia abhor-
 ret. **N**am sepe volum? omnipotētis dei na-
 turā inuisibilē considerare: sed nequaquā
 valem? atq; ab ipsis difficultatibus fati-
 gata aīa ad semetipsam redit. sibiq; de se
 ipsa gradus ascensionū facit: vt primū se-
 metipsam si valet consideret. **E**t tūc illaz
 naturā que super ipsam est in q̄tum potu-
 erit inuestiget. **S**ed mens nostra si in car-
 nalibus imaginib? fuerit sparsa: nequaquā
 vel se vel anie naturā considerare sufficit.
Quia per quot cogitationes ducit: qua-
 si per tot obitacula cecatur. **P**rimus er-
 go gradus est vt se ad se colligat. **S**ecun-
 dus vt videat qualis est collecta. **T**erti-
 us vt super semetipsam surgat: ac sic contem-
 plationi auctoris inuisibilis intendendo
 subijciat. **S**ed se ad se nullaten? colligit:
 nisi prius didicerit terrenarū atq; celestium
 imaginū fantasmata ab oculo mentis cō-
 pescere quicquid de visu. quicquid de audi-
 tu. quicquid de odoratu. quicquid de ta-
 ctu & gustu corporeo cogitationi eius occu-
 22

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

currerit respuere atq; calcare. quatenus talem se querat intus: qualis sine istis est. **N**am hec quādo cogitat quasi quasdam umbras corporū introitus versat. **A**bigēda ergo sunt omnia manu discretionis ab oculis mentis. quatenus talem se anima consideret: qualis sub deo super corp' creata est: vt a superiore viuificata: viuificet inferius qđ administrat. **Q**ue r sic infusa est: corpori: vt non per membrorū partes partibus sit diuisa. **N**am in quolibet loco pars corporis percutitur: tota dolet. **D**iro autem modo vna eadēq; viuificatione membrorū presidens cum ipsa per naturam nō diuersa sit: per corpus tamen agit diuersa. **I**psa quippe est que per oculos videt. per aures audit. per nares odorat. per os gustat. per mēbra omnia tangit et tangendo lene ab aspero discernit. **E**t cuz rāz diuersa per sensus opatur non hec diuersa: sed vna illa in qua creata est ratio: ne disponit. **L**um ergo seipsam sine imaginibus corporis cogitat anima: iam primum ostiū intrauit. **S**ed ab hoc ostio ad illud tenditur: vnde de natura dei omnipotentis aliquid contempletur. **A**nima itaq; in corpore vita est carnis. **D**eus vero qui viuificat omnia: vita est animarū. **S**i igitur tante est magnitudo diuisis vt comprehendī nō possit vita viuificata: quis in intellectu comprehendere valeat quāte maiestatis sit vita viuificans. **S**ed hoc ipsuz considerare atq; discernere iā est aliquatenus intrare. quia ex sua estimatione anima colligit quid de incircū: ripto spiritu sentiat: qui ea incōprehensibiliter regit q̄ incomprehensibiliter creauit. **C**onditor etenim noster longe incōpabiliter creature sue presidet. r quedā opatur vt sint nec tamen viuunt. quedā vero vt sint r viuunt. nec tamen discernere aliquid de viuis valeant. quedā autem vt sint: viuāt: atq; discernant. **E**t opatur vnus omnia: sed in omnibus non diuisus. **1. Corinth. 12.** **E**st enim vere summ' r nunquā sibi dissimilis. **A**nima autem r si per naturāz sibi bimetip' diuersa non est: per cogitationē

tamen diuersa est. **E**o enim mōtō isse quo de visu cogitat: s̄ auditu cogitare obliuiscitur. r eo mōtō isse quo de auditu vel gustu cogitat: de odoratu vel tactu cogitare non preualet. quia per contētionem r obliuionem fit semper sibi bimetip' si dissimilis: vt nunc hoc: nunc illud cogitatione teneat. **O**mnipotēs autem deus quia sibi bimetip' similis est: ea virtute videt qua audit. omnia ea virtute creat qua iudicat. creata. **E**ius ergo r videre simul omnia administrare est: r administrata cōspicere. **N**ec alia cogitatione iustos adiuuat. atq; alia iniustos dānat. sed vna eadēq; vi nature singularis sibi semper in dissimilis dissimilia disponit. **C**ur autem hoc de potētia creatoris admiremur: qui virtutis eius vestigia r in creatura cōspicimus? **N**atura quippe luti r cere diuersa est. solis vero radius nō est diuersus. r tamen cum diuersus nō sit: diuersa sunt q̄ in luto operatur r cera. quia vno eodēq; sui ignis calori durat r cerā liquat. **S**ed fortasse hoc in natura luti vel cere ē non in ipsa solis substantia: que in naturis diuersis diuersa videtur opari. **O**mni potens autem deus in semetipso habet sine imutatione mutabilia disponere. sine diuersitate sui diuersa agere. sine cogitationum vicissitudine dissimilia formare. **L**ōge ergo dissimiliter opat' dissimilia. nūq; sibi dissimilis deus: qui r vbique est: r vbiq; totus est. ait enim. **C**elū mihi sedes ē: terra autē scabellū pedum meorum. **Esa. 66.** **E**t de ipso scriptum est. **Q**ui celum metit' palmo: r terram pugillo cōcludit. **Esa. 4.** **E**x qua re considerare necesse est: quia is qui celum velut sedem presidet: super r intus est. **E**t qui celum palmo et terram pugillo cōcludit exterior. superius r inferius est. **U**t ergo indicaret omnipotens deus interiorē se esse r superiorē rem omnibus: celū ipse sedem esse perhibuit. **U**t vero se ostenderet omnia circū dare: celum metire palmo: r terram se asserit pugillo cōcludere. **I**pse est interior r exterior: ipse inferior r superior. r regna

do superior: portando inferior. replendo interior: circūdando exterior. Sicq; ē interior ut portet: sic circūdat ut penetret. sic presidet ut portet: sic portet ut presideat. Cum ergo eleuata ad seipsam anima suuz moduluz intelligit: ⁊ quia corporalia omnia transcendat agnoscit. atq; ab intellectu suo se ad auctoris intellectuz tendit: quid iam hec nisi ostiuz contra ostiū aspiciat. Unde ⁊ auctori omnium propheta dicit Mirabilis facta est scientia tua ex me. ps. 138. Quia quantūlibet intēderit: nec semetipsam anima perfecta sufficit penetrare. quanto magis illius magnitudinē qui ponit ⁊ animā condere. Cumq; ī scientie dei intellectu laboraret: lassescens ac deficiens subdidit. Confortata est: nec potero ad eam. Ibidem. Sed cum conantes atq; tendētes quidam iam de inuisibili natura conficere lassamur. reuerberamur. repellimur. Et si interiora penetrare non possumus: tamen iam ab exteriorē ostio interioris ostium videmus. Ipse considerationis labor ostium est. quia ostendit aliquid eo qd̄ intus est: ⁊ si adhuc ingrediendi potestas nō est. Sequitur.

¶ Et fecit frontes per sexaginta cubitos ad frontem atrii porte vndiq; per circuitum.

Sepe iam diximus senario numero perfectionem boni operis designari: non illis sequentes quod conati sunt huius seculi sapientes astruere. dicentes iccirco senarium numerum esse perfectū quia suo ordine numeratus perficitur: ut cum vnus duo tres dicunt: senarius numerus impletur. vel quia in tribus partibus diuidit̄. id est sexta tertia ⁊ dimidia: videlicet in vno duobus ⁊ tribus. Sed iccirco senarius numerus esse perfectū. quia sicut paulo ante dictum est. sexto die perfecti deus omnia opera sua. Quoniam vero peccatorum homini legem dedit: que in decē preceptis scripta est. ⁊ sex decies ducta in se

sexagenarium surgunt: recte per sexaginta cubitos bonorum operum perfectio designatur. Quod aperte etiam dominus in euangelio designat: qui cum parabolam seminantis exponeret dixit. Aliud cecidit in terram bonam ⁊ dabit fructum ascendentem ⁊ crescentem. afferbat vnum triginta. ⁊ vnum sexaginta. ⁊ vnum centum. Luce. 8. Mathei. 13. Mar. 4. Fructus etenim terre bone triginta afferit euz mēs perfectionem fidei que est in trinitate conceperit. Sexaginta afferit: cum bone vite opera perfecte protulerit. Centum vero afferit: cum ad eterne vite contemplationem profecerit. Sinistra enim nostra ē vita presens. Dexterā vero est vita ventura. Et recte per centenarium numerū eterne vite contemplatio designatur. Quia cum post triginta ac sexaginta ad centesimum numerum computandum peruenimus: idem centenarius numerus in dexteram transit. Fides atq; operatio adhuc in sinistra est: quia hic adhuc positi ⁊ credimus quod nō videmus: ⁊ operamur ut videamus. Cum vero iam se animus in contemplatione eterne vite suspendit: quasi ad dexteram manum compotus peruenit. Fecit itaq; frontes per sexaginta cubitos. Quia enim per sexagenarium numerum perfectio: quid per frontes edificij nisi ipsa opera designantur: que exterius videntur. Predicationis enim verbum tribuere. alimenta esurientibus. vestimenta algētibus dare: ⁊ pro bono opere patienter aduersa tolerare: quid aliud quam frontes sunt edificij celestis? Quia pulchritudo operum extertoruz ornat habitaculum dei. quod adhuc latet intrinsicus. Sed iste frontes habent atrium vndiq; per circuituz. quia in hoc magna sūt opera. si hec in mente dilatatur amplitudo charitatis. De charitate quippe scriptum est. Datum mandatum tuum nemo. ps. 118. De hac iterum psalmista ait. Statuisti in loco spacioso pedes meos. ps. 30. Sed ecce vuz loquor animo

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

occurrit quomodo lata est charitas. Si per charitatem pertingit ad deum: et per semetipsum veritas dicitur: Intrate per angustas portas. **Matth. 7.** Rursum psalmista audio dicentem: Propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras. **ps. 16.** Atque in euangelio dominus dicit: Iugum enim meum suave est: et onus meum leue. **Mat. 11.** Quomodo ergo: aut lata charitas si angusta porta: aut quomodo iugum suave est et onus leue: si in preceptis dei vie dure sunt que custodiuntur? Sed hanc nobis questio non citius ipsa veritas soluit: quia via dei et inchoantibus angusta est: et perfecte iam viuentibus lata. Et dura sunt que contra suum spiritualiter animo proponimus: et tamen onus dei leue est postquam hec ferre ceperimus: ita ut pro amore eius etiam persectio placeat et omnis pro eo affectio in mentis dulcedine veniat. Sicut sancti quoque apostoli gaudebant: cum pro domino flagella tolerabant. **Actu. 5.** Ipsa ergo angusta porta amantibus lata fit: ipse vie dure spiritaliter currunt molles: et plane sunt dum scit animus se pro temporalibus doloribus gaudia eterna recipere: et hoc incipit quod affligit amare. Atrium ergo ante fratres et in perfectione operis est latitudo dilectionis. Et notandum quod dicitur undique per circuitum: ut videlicet homo per omne quod agit semper semper charitatis amplitudine dilatet ne hinc aut timor: aut odia angustent. Si quis ergo de verbo dei loquitur: et charitatem quam predicat in mente non seruat: edificii frontem habet: sed atrium ante frontem non habet. Si quis elemosinam indigentibus largitur: et per hanc fortasse in corde extollitur nec ex charitate proximi inopie subuenit: sed se elatione tacita extollit: frontem quidem in edificio ostendit: sed iuxta frontem atrium non fecit. Si quis illatas a proximo contumelias tolerat: et mala obiecta tacite portat: magna est patientia quam demonstrat: si dolore in corde non habeat: si lucrari ad tranquillitatem mansuetudinis: etiam ipsum qui male excesserat querat. Nam si pariter ista exterius adhibens intus dolore tenet:

nec amat eum quem sustinet: habet quidem frontem in edificio: sed ante frontem atrium non habet: quia is qui se angustie odio subdidit: perfecto charitatis latitudinem amisit. Non sicut superiori parte iam diximus: patientia enim vera est: et ipsum amat quem portat. Nam tolerare sed odisse non est virtus mansuetudinis: sed velamentum furoris. Et notandum quod hoc ipsum atrium porte dicitur. Porta quippe nostra est: aditus ad regnum. Et deum ac proximum perfecte amare iam ad ingressum regni est tendere. In quantum enim quisque amat: in tantum ad ingressum propinquat. In quantum vero amare negligit: in tantum ingredi recusat: quia nec studet videre quod appetit. Tunc ergo habemus atrium porte: quando ex latitudine charitatis ad supernam vitam quam adhibere contingere minime possumus: iam per desiderium intramus. Itaque cum bonum opus erga proximum agitur: restat ut eiusdem boni operis intentio discernatur. Si non presentis gratie retributionem querit: sed spem suam animus ad futuram promissionem tendit: ut ex temporalibus eterna: ex terrenis celestia speret. Spes enim celestium mentem solidat: ne concutiat fluctibus tumultuum terrenorum. De qua et per paulum dicitur: Quam sicut anchoram habemus anime tutam ac firmam: et incedentem usque ad interiora velamentis. **Hebr. 6.** de quibus interioribus hic quoque subiungit.

Et ante faciem porte que pertingebat usque ad faciem vestibuli porte interioris quinquaginta cubitos.]

Hoc quod hoc loco dicitur ante faciem porte: non exterior sed interior ante portam locus describitur: usque ad faciem vestibuli porte interioris pertingere prohibet. Unde et idem locus quinquaginta cubitis dicitur mensuratus. Per quinquagenarium enim numerum requies eterna signatur. Habet enim septenarius numerus perfectionem suam: quia eo die dierum numerus est completus. Et per legem sabbatum in requie dicitur esse. **Ipse autem**

rem septenarius per semetipsum multiplicatus ad quadraginta et nouem ducit. Cui si monas addit: ad quinquagenarium peruenit: quia omnis nostra perfectio in illius unius contemplatione erit: in cuius nobis visione iam minus aliquid salutis et gaudij non erit. Hinc etiam iubilum: id est annus quinquagesimus in requie datus est: quia quisquis ad omnipotentis dei gratia peruenit: labore et gemitu ulterius non habebit. Notandum vero quia locus qui describitur per quinquaginta cubitos tendit: ad faciem vestibuli porte interioris pertingere memora. Non ergo hoc loco propheta iam ipsum vestibulum porte interioris sed locum interius qui tendit ad vestibulum porte interioris narrat: per quem locum uti sicut diximus spes nostra signat. Que dum eterna requie querit: mentem ad vestibulum porte interioris ducit. Hoc ipsum enim quod desideramus celestia: quod ad promissa gaudia suspiramus: quod eterne vite requie querimus: iam ad interioris vestibuli faciem propinquamus. Signet ergo per portam fides: per atrium charitas: per locum vero qui ad faciem vestibuli porte interioris propinquat figuret spes: sine quibus tribus virtutibus quisquis iam uti ratione potest: ingredi ad celeste edificium non potest. Habeat ergo fides in porta: quia introducit ad intelligentiam. Charitas in atrio quia mentem dilatat in amore. Spes in loco quinquaginta describitur cubitis: quia per desideria atque suspiria introducit animam ad secreta gaudia quietis. De qua quere et si adhuc sicut est veritatis lumen non cernimus: iam tamen per rimas intelligentie ad aliquid videmus. Unde et hic subditur

Et fenestras obliquas in thalamis.]

In fenestris obliquis pars illa per quam lumen intrat angusta est: sed pars interior que lumen suscipit lata. Quia mentes contemplantium quantumvis aliquid tenuiter de vero lumine videant: in semetipsis tamen magna amplitudine dilatant. Que

videlicet et ipsa que conspiciunt capere pauca vix possunt. Exiguum valde est quod de eternitate contemplantes vident: sed ex ipso exiguo laxat sinus mentium in augmento feruoris et amoris. Et inde apud se ample sunt: unde ad seueritatis lumen quasi per angustias admittunt. Que magnitudo contemplationis quia concedi non nisi amantibus potest: in thalamis oblique fenestre esse prohibent: vel in his que iuxta thalamos non iam extrinsecus: sed esse intrinsecus dicunt. Nam de eisde fenestris subditur

Et in frontibus eorum que erant intra portam undique per circuitum.]

Erant enim in thalamis: erant et in frontibus eorum: que intra portam undique per circuitum fuerant constructa: quia qui cor intus habet: ipse quoque lumen contemplationis suscipit. Nam qui adhuc exteriora lumine rime contemplationis ignozant. Hec enim cum corporearum rerum imaginibus illa se infuso in corporee lucis caput: quia dum sola visibilia cogitant: lumen inuisibile ad mentem non admittit. Sed quisquis iam lumine contemplationis in: endit: curare magnopere debet: ut mentem semper in humilitate custodiat: nunquam se de gratia qua infunditur extollar: et ipsas obliquas fenestras que mentes contemplantium signat quales sint consideret. Per obliquas etenim fenestras lumen intrat et sursum non intrat: quia hi qui vere speculatores sunt: semper sensum in humilitate deprimunt: atque ad eorum mentes intelligentia contemplationis intrat: sed lactantia elationis non intrat. Et pariter itaque fenestre: et munite sunt: quia et aperta est in mentibus eorum gratia qua repletur: et tamen ad se aduersarij ingredi ad superbiam non permittunt. Notandum vero quod intra portam undique per circuitum fenestre oblique esse memorantur. Non enim contemplationis gratia summis datur: et minimis non datur: sed sepe hanc summis: sepe minimis: sepius remoti aliquando eam

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

tugati percipiunt. Si ergo nullū est fidelium officium a quo possit gratia cōtemplatiōis excludi: quisquis cor intus habet illustrari etiā limine cōtemplatiōis potest. Quia intra portā vndiqz per circuitum fenestre oblique cōstruete sūt: vt nemo ex hac gratia quasi de singularitate glorię Nullus se donū veri luminis estimet habere priuatū: quia in eo se habere precipuum putat: sepe alter est ditior quē habere apud se boni aliquid non putat. Unde hic quoqz adhuc aperte subiūgitur.

Similiter autem erant et in vestibulis fenestre per gyrū intrinsecus.]

Postq̄ dixit fenestre in frontibus adiungit fenestras in vestibulis per gyrū intrinsecus. Quia nō solum alta sancte ecclesie mēbra que prominēt habent cōtemplatiōis gratiā: sed plerūqz hoc donū etiā in illa membra percipiunt: que et si itaqz per desiderium ad summa emicāt: tamē adhuc per officium in ima iacēt. Nisi et his qui de despectu vident: omnipotēs deus lumen cōtemplatiōis infuderit: fenestre in vestibulis nō fuissent. Videmus itaqz alios in summis locis sancte ecclesie cōstitutos alta de celestibus loqui: miro studio inquātū illustrata mēte sufficit superne patrie secreta rimari: quia fenestre sunt in frontibus. Alij verō in sancte ecclesie sinu cōtinent: et despectu humanis oculis vident: sed apud se sapiētie studijs vacant: ad celestia anhelāt: atqz inquantū preualent: que sint gaudia eterna considerant: fenestras itaqz oblique sunt: sed in vestibulis. Bene autē dicit per gyrū: quia omnis inq̄situs secretarū rerū gyrū habet: dū in cogitatiōe sua dicit animus: putasne hoc illud est: quasi circuit vt inueniat qd̄ querit. Cui cū in circuitu scriptū lumen erumpere in cogitatiōe ceperit: quasi per obliquā fenestrā radius veritatis venit. Sic quippe in cōtemplationē nostrā multa cogitatiōibus circueundo p̄ficiamus: sicut exemplā bonoz sepe querimus: vt in moribus

p̄ficiamus. Nam cū iam cogitat animum ad meliora trāsire: quicquid meli⁹ de alijs audire possit exquirat: nūc huius: nunc sancti alterius vitā ventilat. Unde et ecclesie per vniuersum mūdum mentis oculos miserat: bonoz vitam ad imitationē requirēs dicebat: Circuibō et imolabo in tabernacula dei hostiā iubilatiōis. ps. 26. Ecce vt imolaret iubilatiōis hostiā circuibat: quia nisi animā huc illucqz ad bonorum vitam exquirendā mitteret: ipse vsqz ad iubilatiōis sacrificiū non perueniret. Cum vero sancti viri intra ecclesiā ad loca summa perducunt: eoz vitā quasi in speculo ponit: vt cuncti videāt bona que debeant imitari. Unde et adhuc apte subiungitur.

Et ante frontes pictura palmarum.]

Quid per palmas: nisi premia victorie designant? Ipse quippe dari vincētibz solent. Unde de his quoqz quilibet certamine martyrij anti quū hostem vicerat: et iam victores in patria gaudebāt: scriptū est. Et palme in manibus eoz: Apoca. 7. et clamabāt voce magna dicētes: Salus deo nostro qui sedet super thronū et agno. Palmas quippe in manibz tenere est victorias in operatiōe tenuisse. Cui⁹ operatiōis palma ibi retribuet: vbi iam sine certamine gaudebit. Unde et hic nō dicitur palme ante frontes: sed ante frontes pictura palmarū. Ibi etiā victorie palma videbit: vbi iam sine fine gaudebit. Nā hic plerūqz sanctos viros aspici⁹ mira agere: virtutes multas facere: leprosos mūdare: demonia eijcere: tactu egritudinis corpora sanare: p̄pheticē spiritu ventura p̄dicere: cūcta itaqz hec necdū palme sunt sed adhuc pictura palmarū. Nam hec aliquid dant et reprobis. Unde et per euāgelium veritas dicit: Multi dicent mihi in illa die: domine dñe nōne in nomine tuo p̄phetamur: et in tuo nomine demonia eiecim⁹: et in tuo nomine virtutes multas

fecimus? **Matth. 7.** Et tunc cōfitebor illis: quia nunq̄ noui vos: discedite a me qui operamini iniquitatē. **Quō** vero signū electiōis est soliditas charitatis: sicut scriptū est. **In hoc sciet:** quia discipuli mei estis: si dilectionē habueritis ad inuicē.

Iobis. 13. **Hec** autē miracula cū electi faciūt: longe dissimiliter a reprobis sūt: qz q̄ electi ex charitate: hoc reprobi studēt agere per elationē. **Sed** eisdē electis ip̄a mira que per charitatē faciūt non tam palme sunt: sed adhuc pictura palmarū: quia de eis foris ostendit: quales apud om̄ipotentē dominū intus habeant. **Ibi** autem eis palma erit: vbi iam mortis cōtentio nō erit. **Nam** p̄dicator egregius tūc aspexit palmā veram vincētibus dari: cū resurrectionē preuidit mortuorū fieri: sicut dicit: **Porro** eū corruptibile hoc induere incorruptionē et mortale hoc induere immortalitatē. **1. Corinth. 15.** **Cum** autē mortale hoc in duerit immortalitatē: tūc fiet sermo qui scriptus est: **Absorpta** est mors in victoria: vbi est mors victoria tua vbi est mors stimulus tuus: **Tūc** erit perfecta victoria: cū mors plene fuerit absorpta. **In** omne autē q̄ modo intrabiliter de signis agi cōspicimus nō iam ip̄am virtutē: sed adhuc imaginē victorie videmus. **Quia** plerūq̄ sanctis etiā et in locis sublimiorib⁹ positi: vt ad bona opa alij p̄nocent: vt rutes et signa dant: ante frontes iteriora edificij palmarū pictura ostēdit. **Hec** hodierno die tractata sufficiant: vt ad ea que subiuncta sūt valētiores adiunāte dño nostro iesu x̄po ventamus. **Qui** viuit et regnat cū patre in unitate sp̄ssancti: per oīa secula seculorū. Amen.

Explicit Omelia. XVIII.

Incipit Omelia. XVIII. que exponit litterā. XL. capituli ab illa parte: **Et eduxit me ad atrium exterius:** vsq̄ ad illam partem eiusdē capituli **Porro** vero

que respiciebat viam aquilonis atrij exterioris.]

Quā de p̄templatiōis gratia obliquas fenestras insinuās p̄pheta multa locut⁹ est: eductū se exterius dicit: et gazaphilatia vidisse cōmemorat. **In** quibus gazaphilatijs quid aliud q̄ doctorū scientiā designat? **Sed** recte hac in re queri potest: cū doctores sancti spiritalia atq̄ interna doceant: cur p̄pheta eductū se exterius dicit et gazaphilatia foris vidisse? **Sed** sciendū est: quia alia est cōtemplatio que tantū videt quantum dicere nō valet: alia vero scientia atq̄ doctrina que tantū videt quantum exprimere per linguā possit. **In** cōparatiōe als cōtemplatiōe quippe illius q̄ voce exprimi nō potest: q̄si hoc tantū foris est q̄ exprimi voce pōr̄at itaq̄.

Et eduxit me ad atrium exterius: et ecce gazaphilatia et pavementū stratum lapide in atrius per circuitum.]

Quia sermone greco philaze seruare dicit: et gaza lingua persica diuitie vocant. **Gazaphilatiū** loc⁹ appellari solet in quo diuitie seruant. **Quid** itaq̄ p̄ gazaphilatia designat: nisi vt p̄dixim⁹ corda doctorū sapie atq̄ scie diuitijs plena? **Quia** iuxta pauli vocē: alij dā per sp̄ssi sermo sapientie: alij sermo scie in eodē sp̄. **1. Cor. 13.** **Sunt** em̄ quidā qui per donū gratie et ip̄a intelligūt que exponi a doctorib⁹ nō audierūt: hi videlz sermonē sapie perceptorūt. **Et** sunt quidā q̄ per semetip̄os intelligere audita nequeūt: sed ea que in expositionib⁹ legerint retinēt: atq̄ sciēt p̄ferūt que lecta didicerūt. **Quā** itaq̄ isti nisi sermone scie pleni sūt? **Quāuis** hoc intelligi et alie possit: qz sapia ad vitā scia dōgrinet ad doctrinā. **Qui** igit̄ bñ viuit et prudēt p̄dicat: gazaphilatiū spiritalē edificij recte notat: qz ab ei⁹ ore celestes diuitie dispēnsat: his diuitijs abūdere discipulos idē mgr̄ gētū viderat cū dicebat: **Et**

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

astes facti estis in illo in omni verbo: et in omni scientia. **1. Cor. 1.** Sunt itaque in sancte ecclesie edificio constructa gazaphilata quae abudant diuitijs scientie lingua doctorum. Has veras esse diuitias ipsa per se veritas denunciat: cum de transitorijs diuitijs dicit. **Fallacia diuitiarum suffocat verbum scientie. Mat. 13.** Sapiencia etenim atque scientia doctrine spirituales vere sunt diuitie: in quorum compactione que transire possunt false nominantur. De his diuitijs per Salomonem dicit. **Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis. Prouerb. 21.** Exempto autem eo quod ad eternam patriam diuitie spirituales ducuntur. est eis a terrenis diuitijs magna distantia. quia spirituales diuitie erogate proficiunt: terrene autem diuitie aut erogantur et desiciunt: aut retinentur et vitales non sunt. Qui ergo has in se veras diuitias continent: recte gazaphilata nominantur. Et habent ipsa gazaphilata pavementum per circuitum. quia eis adheret ac subiacet humilitas auditorum. Quod pavementum recte stratum lapide in atriu dicitur. quod in latitudine charitatis vicissim sibi iungere sunt anime fideles. Que et lapides appetunt pro fortitudine fidei. et strata in pavemento sunt in compage humilitatis. Has fidelium mentes petrus apostolus fortis in fide conspexerat cum dicebat. **Et vos tanquam lapides vivi superedificamini domos spirituales. 1. Pet. 2.** De his lapidibus sancte ecclesie dominus per Esaiam dicit. **Ponam lapidem propugnaculum tuum. et portas tuas in lapides sculptos. vniuersos terminos tuos in lapides desiderabiles. omnes filios tuos doctos a domino. Esa. 54.** Omnipotens enim deus sancte ecclesie propugnacula lapidei (qui lapis viridis coloris est) posuit quia predicatorum illius mentes interne viriditatis amore solidauit: ut transitoria cum cuncta despiciant. nihil in hoc mundo quod sine claudis appetant. cuncta eius gaudia velut arida continent. Unde et ipse pastor ecclesie auditores suos ad pascua eterne viriditatis vocans: de deo loquitur dicens. **Secundum magnam misericordiam suam regere**

nerauit nos in spem viua. per resurrectionem iesu christi ex mortuis. in hereditate incorruptibile. et incontaminata. et inaccessibilem conseruata in celis. **1. Pet. 1.** Vultus sancte ecclesie porte in sculptos lapides ponunt. quod hi per quorum nos vocem ad vitam eternam ingredimur: sancta opera que diuinitus precepta sunt dum in semetipsis ostenderet: quasi in se sculpta tenuerunt. Porte etenim non sculpte sed pure essent si vocem quidem promeretur: sed sancta esse opera non demonstraret. At ubi secundum hoc se ostendit viuere quod loquuntur et porte sunt quod intrus ducunt. et sculpte quia viuendo custodiunt que alijs loquuntur. **Porte sancte ecclesie vniuersos terminos in lapides desiderabiles posuit videmus: dum in ea fideles quosque fortes in fide et charitate conspiciamus: qui (ut quos dixit lapides demonstraret) adiunxit. Omnes filios tuos doctos a domino. Esa. 54.** Quod ergo Esaias vniuersos ecclesie terminos desiderabiles vidit: hoc Ezechiel pavementum lapide stratum per circuitum esse probauit. qui adhuc de gazaphilantijs subdit.

Triginta gazaphilata in circuitu pavementi.

Denarius numerus perfectione semper accipitur. quia in decem preceptis legis iustitia continetur. Actiua etenim ac contemplatiua vita simul in decalogi mandatis coniuncta est. quia in ea et amor dei et amor seruare proximi iubetur. Amor quippe dei ad contemplatiua. amor vero proximi pertinet ad actiua. Sed vnusquisque doctor ut in actiuam vitam plene se dilaret. atque in contemplatiua vigilanter surgat: in sancte trinitatis fide debet esse perfectus. Unde et eadem gazaphilata triginta esse commemorantur. ut cum denari ter ducit: vita et lingua doctoris in trinitate solidetur. Et hac in re illud nobis est vigilanter intueendum quod propheta dum gazaphilata descripsisset: adiunxit. **Pavimentum per circuitum. Atque inferius subiunxit. Gazaphilata in circuitu pavementi. Quatuor et gazaphi-**

lata in circuitu pauimentū: et pauimentum
 in circuitu gazaphilatorū esse videat. Pa-
 uimentū quippe et gazaphilata eo sūt or-
 dine distincta. vt gazaphilata inter pau-
 uimentū et pauimentum inter gazaphilata
 fuerit strātū. Ad hoc fratres sine magno
 mysterio est qd in circuitu gazaphilatorū
 dicitur esse pauimentū: et in circuitu pau-
 imētū narrant esse gazaphilata. Habet enī
 pauimentū in circuitu gazaphilata. qz
 vt a audientū erudit quorūdie: et custodit
 linguam doctorū. Doctores etenī boni in
 sancte eruditionis verbis modo somētis
 dulcedinis: modo asperitate increpatōis
 inuigilant: vt auditorū suozū vitam a vi-
 tijs defendant. Sed habent ipsa quoqz
 gazaphilata in circuitu pauimentū. quia
 sepe etiā doctorū eoz vitiolorū tērationis
 bus tangitur: vt modo eleuetur iactatio-
 nis superbia: modo ire stimulis inflamme-
 tur. Sed cum bonozū auditorū vitam cō-
 siderant. eāqz proficisse suis exhortationi-
 bus pensant: erubescit tales non esse qua-
 les auctore deo per se conspiciūt alios fa-
 ctos esse. et ante se in mente etiā stabili-
 tē plene in culpā labantur. Nam cum ip-
 sa sua doctoribus verba ad memoriā re-
 ducunt: erubescunt nō seruare qd dicunt.
 Unde per Salomonē quoqz dicit. Anti-
 ma laborātis laborat sibi. quia compulit
 eum os suū. Proverb. 16. Os enī nostrū
 nos cōpult ad laborem: quando per hoc
 qd diximus a vitijs refrenamur: qz turpe
 nimis est ibi nos negligendo cadere. vnde
 de predicando conati sumus alios leuare.
 Habent ergo gazaphilata in circuitu pa-
 uimentū. quia doctorum magna custodia
 est vita venerabilis auditorū. Et suus et
 sermo fit in adiutorio. quia erubescit pul-
 santibus vitijs nō resistere qui contra vi-
 tia alios armauerunt. Quia enī qd diu in
 hac vita viuimus: cōtra malignos spiritū
 quōd aliud qd in acie stamus. Sicut predi-
 cimus: doctoris animū forsitan aliqua cla-
 rione pulsatur. Sed siue ne ipse pereat:
 seu ne per exemplū suum alios ad perditio-
 nem trahat. vigilanter se et festine circū-

spicit: in cogitationib⁹ remouet. Ad-
 cta auditorū suozū vitam ad memoriā se-
 metipsum humiliat. et quib⁹ preualet mo-
 dis agit: ne elatio pūncipetur in mente:
 ne dominetur in opere. Scriptū quippe
 est. Initis: in omnis peccati supbia. Eccl.
 9. Quis ergo ante vel oculos fructus bo-
 ni operis: si ex radice putruit elationis.
 Sepe vt predictū est eius animus tēatur
 et tēatur sed cū ad circūspiciendum recol-
 lit: et discipline pondere deprimēs agit
 ne mot⁹ animi trāseat in sermone: ne erū-
 pat in voce. Fitqz vt ira perturbati animi
 vbi per negligentia ouitur: ibi per iudiciū
 suffocata moriatur. Quia ex re agitur vt
 excepta culpa animus virtutem pariat. qz
 et si se fortiter custodire noluit ne ad in otū
 surgeret: se tamen in cōmōtione fortiter
 vicit. Unde bene per Salomonē dicitur
 Melior est patiens viro forti: et qui domi-
 nat animo suo expugnatore vrbiū. Pro-
 uerb. 16. Patiens preferitur. quia in illa
 actione victorie: homo victor est hominū.
 In hac autem mansuetudine patientie:
 animus victor est suus. Sequit.

¶ Et pauimentum in fronte
 portarum secundū longitudinē
 portarum erat inferius.

¶ Si portarum longitudinē ad locum re-
 ferimus in quo porte fuerunt cōstrute se-
 cundū longitudinē portarum: pauimenta
 erat inferius. quia ptum tenere loc⁹
 portarū poterat: tantū tenebatur et pau-
 uimentū qd erat inferius. Longitudo ergo
 pauimenti a portis non erat dissimilis: s⁹
 tam en equalitas pauimenti nō erat cum
 portis. Quid ergo q pauimentū euz por-
 tis longum similiter erat: sed equale non
 erat nisi q longe distat vita populozum a
 vita docētū. Quia etiā ad regna celestia
 tendētes ean tē loganimitatē spei habēt
 eadem vero viuendi studia nō habēt. Tē
 datur ergo pauimentū similiter in longu-
 quia ipsam fidem ipsaz spem in se retinēt
 auditores quam habere certum est predi-
 catores. Sed pauimentū inferius iaceat.

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

vt omnes auditores predicatorum suos lo-
ge suis meritis antecedere cognoscant.
Sin vero longitudinē portarū ipsam sicut
superi⁹ diximus eazū similitudinē intelligere
debem⁹. vñs sicut paulo post scriptum est
ad portas gradibus ascendebat: tanto pa-
uimentum facit inferius. quāto vnaque-
q; porta surgit in altitudinē. Quia quan-
to sanctior est vita doctoris: tanto fit hu-
milior sensus audientis. Et semetipsum
despicit dum predicat⁹ suis vitā in ma-
gna surgere altitudine perpedit. Imitari
etenim bona eius alia forsitan potest: alia
non potest. In quibus preualet proficit:
in quibus minime preualet ad humilita-
tem crescit. Et hoc ipsum ergo ei in profe-
ctu est: qd̄ ei imitabile ad profectum non
est. Ecce enī, predicatorum nostrorum ea
que legimus dicta ⁊ facta pensamus: ⁊ in
quantā altitudinem surrexerint porte co-
gnoscamus. At enī taceamus de offensio-
ne signorū loquamur de virtutibus cordi-
us. Certe paulus qui se legi mortuus per
legem dicit. Roma. 7. quia vt in christo
crederet: ei hoc ⁊ lex ipsa predicauit. ma-
gno fidei ardore successus: precepta legi
tenere carnaliter noluit. circūcisionem in
gentibus fieri vetuit. Gal. 5. Et cuz Pe-
trus apostolus seruari adhuc in circūcisio-
ne legis consuetudinē vellet ei in facie re-
stitit: eumq; hac in re fuisse reprehensibi-
lem dicit. Et in hoc eius studiū discipulis
loquens non solū culpam: sed qd̄ est ma-
gis hypocrisis. id est simulationem nomi-
nat dicens. Gal. 2. Cum venisset petrus
antiochiam: in facie ei restitit: quia repre-
hensibilis erat. Et paulo post. Et simula-
tioni eius consentierūt ceteri iudei. Idez
vero apostolorū primus cum multa disci-
pulos admoneret. atq; a quibusdā detra-
hi pauli scriptis agnosceret dicit. ⁊ Pe.
3. Sicut charissimus frater noster Pau-
lus secundū datam sibi sapientiaz scripsit
vobis: loquens in eis de his in quib⁹ sūt
quedam difficilia intellectu que indocti
⁊ instabiles deprauant sicut ceteras scrip-

turas: ad suam ipsorū perditionem. Ecce
Paulus in epistolis suis scripsit petrum
reprehensibilem. ⁊ ecce Petrus in episto-
lis suis asserit paulum in his que scripsit
rar admirandū. Certe enī nisi legisset pe-
trus pauli epistolas nō laudasset. Si au-
tem legit: quia illic ipse reprehensibilis di-
citur inuenit. Amicus ergo veritatis lau-
dauit etiā quod reprehēsus est. atq; ei ad
hoc ipsum placuit quia in his non placue-
rat que aliter q̄ debuerat sensit. Sed et
am minori fratri ad cōsensum dedit: atq; i
eadem re factus est sequens minoris sui
etiā vt in hoc preiret. quatenus qui pri-
mus erat in apostolozū culmine: esset pri-
mus ⁊ in humilitate. Penfate ergo fra-
tres charissimi in quo mentis vertice ste-
tit qui illas epistolas laudauit in quibus
scriptum se vitupabilem inuenit: que illa
mansuetudo tanta esse potuit: que quies
animi: que soliditas atq; impurbatio cogi-
tationis. Ecce a minore suo reprehendi-
tur: ⁊ reprehendi non dedignatur. Non
ad memoriaz reuocat q̄ primus in aposto-
latum vocatus est. nō q̄ clauas regni ces-
lestis acceperit. non q̄ peccata quecuq; i
terza soluerit: essent soluta ⁊ in celo. nō q̄
in mare pedibus ambulauit. nō q̄ paraliticos
in iesu nomine iudēdo erexerat. non
q̄ egros corporis sui vmbra sanauerat:
non q̄ mensūtes verbo occiderat. non q̄
mortuos oratione suscitabat. Ne igitur i
crepationis verba dedignaret audire om-
nia dona que acceperat quasi a memoria
reppulit: vt vnū fortiter humilitatis do-
num teneret. Quis ergo nostruz vel si ex-
tremum aliqd̄ signū fecisset: a minore fra-
tre increpatus: increpationis verba patie-
ter audiret. Nihil enim signi fecim⁹. Et
si quis nos fortasse de actioe nostra repre-
henderit: statim tumescimus: magnos q̄s
dam nos taciti cogitam⁹. virtutes nobis
ad animū deducimus etiam quas nō ha-
bemus. At contra petrus cū virtutibus
humilis in reprehensionibus permansit:
sed porta surrexit in altitudinem. Hanc

autem tantam mansuetudinem nos imitari non possumus: sed quia pavimentum sumus: longe inferius iacemus. Sunt vero nonnulli qui non Petrum apostolorum principem: sed quendam alium eo nomine qui a Paulo est reprehensus accipiunt. Qui si pauli studiosius verba legissent: ista non dicerent. Dicitur etenim Paulus cum venisset Petrus antiochia: ei in facie resisti. Gal. 2. ut de quo Petro loqueretur ostenderet: in ipso sue narrationis initio premisit: dicens. Creditum est mihi euangelium preputi: sicut Petro circumcissionis. Ibidem. Qui enim operatus est petro in apostolatu circumcissionis: operatus est et mihi inter gentes. Patet ergo de quo petro paulus loquitur. quem et apostolum nominat: et prefulse euangelio circumcissionis narrat. Et fuerunt quidam qui secundam Petri epistolam: in qua epistole pauli laudate sunt: eius dicerent non fuisse. Sed si eiusdem epistole verba pensare voluissent: longe aliter pensare poterant. In ea quippe scriptus est. Voce de lapia ad eum huiusmodi a magna gloria. hic est filius meus dilectus in quo mihi complacuit. 2. Pe. 1. Atque subiungitur. Et hanc vocem nos audiuimus cum essemus cum ipso in monte sancto. Ibidem. Regant itaque euangelium: et protinus cognoscunt quia cum vox ista de celo venit: Petrus apostolus cum domino stetit. Ipse ergo hanc epistolam scripsit: qui hanc vocem in monte de domino audivit. Sed quia pauca de Petro diximus: nunc si placet ad Pauli mansuetudinem conuertamur. et pensemus si possumus. Ille qui tanti ardoris est in zelo predicationis: ut apostolorum quoque primo non parceret. quante sit mansuetudinis in studio longanimitatis. Taceamus autem quod ter virgis cesus est. quia semel lapidatus est quia ter naufragium fecit. quia nocte ac die in profundo maris fuit. quia a iudeis quinque quadragenas una minus accepit. 2. Corinthi. 11. Vidimus enim ante

num ad iracundiam commouent ea mala que nobis ab aperte aduersariis irrogantur. hoc plus solet dolere quod a proprijs patimur. Unde et per psalmistam ipsa veritas contra traditorem suum loquitur dicens. Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi: suppoxassem vitis. Tu vero vnanimis dux meus et notus meus: qui simul mecum dulces capiebas cibos. Psal. 54. Pensemus ergo si possumus. Paulus apostolus qui tantum patiens inter persecutores: quantum mansuetus inter discipulos fuit. Certe corinthios veniens ab idolorum seruitio corinthios retraxit. quis esset verus deus innotuit. eterne eius vite gaudia predicauit. Et cum magnam multitudinem populi in fide collegisset: tantam illic inopiam pertulit: ut victus sui graui necessitate laboraret. Et panem terre a discipulis non accepit: quibus panem celi predicauit. Insistebat verbo pro vita audientium. insistebat labori manuum pro vita corporis sui. prima Corinthi. quarto. De teris quoque alijs stipendia et a discipulis mittebantur: ut Corinthijs predicare sufficeret. Ipse quoque ad eosdem corinthios post per epistolam loquitur dicens. Cum essem apud vos et egerem: nulli onerosus fui. nam quod mihi deerat suppleuerunt fratres qui venerunt a macedonia. scda Corinthi. duocedimo. Quibus ad magnum quoque in properium premisit dicens. Alias ecclesias spoliaui: accipiens stipendium ad ministerium vestrum. Ibidem. Pensemus ergo si possumus cuius hoc mansuetudinis fuerit. Panem spiritus predicare. et panem carnis non accipere. corda audientium de diuitijs eternis instruere. Et inter eosdem discipulos fideles et habundantes fame laborare. inter satiatos pati inopiam: nec tamen quod patiebatur dicere: nec tamen etiam dolere. videre dura erga se corda audientium tenacium: nec a predicatione desistere. Nam sicut

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

apostolorum acta testant: anno et sex mensibus continue in eadem ciuitate predicauit. **Actu. 18.** Cumq; ab eis de corinthiis recessisset ad eos postmodum scribit quod apud eos positus pertulit. **2. Corinth. 11.** Quare autem hoc eis cum inter eos uideret: nunquam dixit: Ne quod erga eum factum ex bona uoluntate non fuerat: fieret ex iustione. Et cum innotesceret eorum miseria: remaneret uoluntas ignota. Quare autem hoc postmodum loquere positus scribit: Ne omnimodo discipuli incorrecti remanerent: et quales magistro in tenacia fuerant: alius quocumque fratribus tales non essent. Vere in hoc paulus uere magister gentium: sua negligens: aliena curans: impleuit quod prederat. Nemo quod suum est querat: sed quod alterius? et non quod sua sunt singuli cogitantes: sed ea que aliorum. **1. Cor. 10.** Quanta itaque ista mansuetudinis uirtus est? Quanta tranquillitas spiritus? Quis autem nostrum si unum huius mundi diuitum ad omnipotentis dei seruitium conuertisset: seque egere conspiceret: et illum sibi uite subsidia non prebere: non protinus de eius uita desperasset? Quis non incassum laborasse se diceret? Quis non ab eius exhortatione obmutesceret: quem in semetipsum primam ferre fructum boni operis non uideret? Sed paulus per mansuetudinem in uirtutum uertice solidatus perstitit: predicauit: dilexit: et bonum quod ceperat expleuit: eaque portans et persistendo discipulorum corda ad misericordiam perduxit. Nam eorum profectum postmodum scire se indicans: in eadem epistola scribit de ministerio quod fit in sanctos. Et abundantia est enim mihi scribere uobis. Scio enim promptum animum uestrum: pro quo de uobis glorioz apud macedonas: quoniam achaia parata est ab anno prior: et uestra emulatio prouocauit plurimos. **2. Corinth. 9.** De quibus rursus ait Qui non solum facere sed et uelle cepistis ab anno prior. **Ibidem.** In quibus enim non tam opera quam pia uota requirebat: in eis proculdubio plus laudat pia uota quam opera. **Notandum** nobis est: quia habet improperium beata consolatio: cum dicitur ab anno

prior. Bonum quippe: sed tarde fecerant: atque ideo hoc magister non sine reprehensione laudat. **Medic** quippe est: qui medicamentum uulneri apponit: quod et ea que purgata sunt refouet: et ea que putrida inueniunt mordet. Sed hec tolerando atque predicando expleuit quod cepit. Et miramur longanimitatis uirtus: discipulorum duricia me molluit ad misericordie viscera: quia longitudo porte surrexit in altitudinem. Sed infirmi nos ad imitandum tante mansuetudinis longanimitate idonei non sumus: quia uidelicet pauimentum sumus et despecti in nostris moribus iacemus. **Ece** autem dum de duobus uicibus celestis exercitus loquor: martyr quocumque stephanus memorie occurrit: qui tentus per creatoris sui nomine: et in medio persecutorum deductus: imperterritus stetit: fiducialiter docuit: et ex zelo ueritatis persecutores suos fortiter increpauit dicens: Vos semper spiritum sancto restitistis. **Actu. 7.** Cumque illi ad lapides curreret: flexo genu pro eis dem persecutoribus orauit dicens: Domine: ne statuas illis hoc peccatum. **Que** itaque ista uirtus est sic zelo feruere: ut eis a quibus terrebat perfidie improperia fiducia liter diceret: et sic diligere ut in morte quoque pro eis a quibus in oriebat oraret? Sic quippe ex zelo inferuit: ac mansuetudinis nihil haberet. Et sic mansuetus in eorum dilectione perstitit: ac sic contra eos feruoris nihil habuisset. **Pensemus** inter hec: ubi nostre conscientie reatus iacet. **Quis** enim nostrum si saltem uerbi contumelia a proximo acceperit non confundit: commouet: non ad odium erumpit: non preceptum dilectionis obliuiscit? **Sed** hoc stephanus ex omnipotentis dei gratia potuit quia surgens in altitudine porta fuit. **Hoc** nos miserum nostra uirtute imitari non possumus: quia longe inferius sicut pauimentum iacemus. **Quid** autem nos in uita sanctorum de nostra admiratione uicimus: cum ipsi quocumque antiqui patres predicatorum sancte ecclesie uitam considerantes ualde admirati sunt? **An** non eorum uitam palamista

admiratus est cum dicebat. **M**ibi autem valde honorati sunt amici tui deus: nimis confortatus est principatus eorum. **Ps.** 138. **Q**uod de quibus? **I**eius amicis dicat euāgelium interrogat: in quo veritas predicationibus dicit. **N**os amici mei estis. **Job.** 16. **E**lias quoque eorum vitam intravit: ait. **Q**ui sunt isti qui ut nubes volāt. et sicut columbe ad fenestras suas? **Isa.** 60. **R**ecte autem predicatorum sancti nubes appellati sunt. quia verbis pluunt. miraculis choruscant. **Q**ui volare quoque ut nubes dicuntur. quia in terra viuentes extra terram sunt omne quod egerūt. **U**nde et per quandā nubem dicitur. **I**n carne enim ambulantes non secundum carnem militamus. **1. Corinth.** 10. **P**riores enim patres coniugijs utebantur. filios procreabant. substantias possidebant. curis rei familiaris intendebāt. **I**stos autem prophetie iam spiritu preiudicēs substantias deserere. nihil in terra querere. nil possidere. non eos vel homines per terram ambulantes: sed nubes volantes nominat. **S**olant enim qui terram quasi non tangunt. quia in ipsa nil appetunt. **Q**ui et ad fenestras suas quasi columbe sunt. quia pro mansuetudinis sue spiritu in hoc mundo per oculos nil concupiscunt. **C**onsideremus ergo quāte altitudinis iste spiritalis edificij porte sunt: quas et spiritalis patres admirantur quantumque nos in earū admiratione humiliare necesse est: qui pavimentū sumus. **S**ed quia sub longitudinis appellatione altitudinē portarum audiuimus: nunc aliquid de earum latitudine cognoscamus. **S**equitur.

Et mensus est latitudinem a facie porte inferioris vsque ad frontem atrij interioris extrinsecus. centum cubitos ad orientē et ad aquilonem.

In quibus verbis si portā aditum accipimus quo ad cognitionē domini intramus. **P**orta inferior fides est. atrium ve-

ro interius contemplatio. **H**abet autē porta inferior latitudinē in facie. quia videlicet fides per charitatis sue amplitudinē habet eam que videtur a proximis operationem. **Q**uā dum fortiter a perfectioribus agi conspiciunt nos qui in bonis actibus angustamur exempla per eos magnae operationis accipimus. **E**t vnaqueque sancta actio quasi quedā nobis fit latitudo itineris que prius erat angustia difficultatis. **H**abet quoque atrij interioris frontē. quae contemplatiua vita per quedā signa desideriorum et gemitū ostendit quantum intus videat que tantū amat. **D**enarij autē numerus per semetipsum multiplicatus in centenarij surgit. **U**nde recte per centenarij magna perfectio designat. sicut de electis dicitur. **O**mnis qui relinquit domū vel fratres. aut sorores. aut patrē. aut matrem. aut uxorem. aut filios. aut agros. propter nomen meū centuplū accipiet: et vitā aetnā possidebit. **Mat.** 19. **N**ec enim sancti quicquid terrena deserit: ut hec possidere in hoc mundo multiplicius possit. **Q**ui quisquis terreni studio terrā relinquit: terrā non relinquit: sed appetit. **N**ec qui vnam uxorem deserit centum recepturus est: sed per centenarium numerū perfectio designat. **Q**ui quisquis pro dei nomine temporalia atque terrena contēnit: et hic perfectionē mentis recipit. ut iam ea non appetat que contēnit: et in sequenti seculo ad eterne vite gloriā peruenit. **C**enties itaque recipit quod dedit: qui perfectionis spiritū accipiens terrenis non indiget: etiam si hec non habet. **I**lle autē pauper est: qui eget eo quod non habet. **N**am qui et non habens habere non appetit: diues est. **P**aupertas quippe in inopiam mentis est non in quātitate possessionis. **N**am cui in paupertate bene cōuenit: non est pauper. **M**ensus est ergo vir latitudinem a facie porte inferioris: vsque ad frontem atrij interioris extrinsecus centū cubitos. **Q**uia redemptor noster quotidie per magistros atque doctores in mensura perfectionis metitur vitam fidelium. vel in specie boni operis per fidem vel in sanctis desi-

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

derijs per contemplationē. Multi etenim videntur in fide positū magna operari: sed in centū cubitis non mesurantur. quia per ipsa que faciunt terrenā gloriam querūt. **E**t quidā videntur per abstinentiam cruciari. gemitibus insistere. sed eorum mensura ad centū cubitos minime ducitur. quia in his que agunt ab humano iudicio fauores requirunt. **Q**uis ergo est qui per centū cubitos mēsuratur: nisi is cuius bona operatio recta intentione vitur. ut in eo quod agit non ad terrena lucra appetenda aut ad laudes transitórias reflectat. **E**cce enim misericordiā proximis exhibere. posse largiri. cum celeritate indigenti tribuere: latitudo in facie porte interioris ē. **S**ed si tua dāns aliena nō appetas. si terrenam gloriā de ipso bono opere non requiras: recte in centenario numero. id est in perfectione mensuraris. **N**ā qui videtur dare misericorditer ppria. et rapit forsitan violenter aliena: iste adhuc quā sit via perfectionis ignorat. **N**ec cognouit unde ad perfectionem tenditur. quia nec ipsius eius initium inuenit. **P**rius enim appetitum euellere a mēte debuit et postea que iure possidet largiri. **U**nde scriptum est. **D**eclina a malo et fac bonū. ps. 33. **Q**uid enim potest esse boni quod fecit: qui necdū a malo declinauit. **E**t sunt quidam qui si cut dictum est ab alimentis abstinent. carnem cruciant. sed tamen si pulsati fuerint cognoscuntur quia ad mundi gloriā anhelant. isti frontem atrij interioris ostendunt: sed per centum cubitos nō mesurantur. **H**i ergo in numero perfectionis sunt: de quibus per paulū dicitur. **Q**ui carnes suam crucifixerunt cum vitijs et concupiscentijs. Gal. 5. **E**t notandū quia non dicitur quod intrinsecus: sed extrinsecus ista mēsurantur. **Q**uia videlicet redemptor noster cum per nos facta hominū vel approbat: vel iudicat: non intrinsecus metitur. unde et per euangeliū dicit. **E**x fructibus eorum cognoscetis eos. Mat. 7. **Q**uia enim per hoc quod videmus cognoscimus operantis animū quem non vide-

mus: siue latitudinem que in facie porte ē inferioris: siue frontem atrij interioris extrinsecus metimur. **C**um enim alios conspiciamus largiri elemosinā. afflicto occurrere. oppresso subuenire: nihil eos in hoc mundo glorie querere. nullis huius mundi compedijs inbiare. **A**lios videmus carnes domare. lachrymis insistere. verbis celestibus occupari. nihil transitorij honoris appetere. quid aliud debemus: nisi eos perfectos esse credere. sanctos estimare. **Q**uia ergo per hoc quod aspiciamus: eos perfectos esse videmus: eorum vitā per centum cubitos extrinsecus metimur. **E**t quia multi in iudea: plerique vero in gentilitate positi ad hanc perfectionis summā venerunt: recte subiungitur **A**d orientē et ad aquilonem. quid aliud debemus: nisi quod nō populus oriens iure dicitur est. de cuius carne ille est natus qui sol iusticie vocatur. **D**e quo per prophetā dicitur. **V**obis autem qui timetis dominū oriatur sol iusticie. Mal. 4. **P**er aquilonem vero gentilitas figuratur que diu phidie sue frigore torpuit: et in cuius corde ille regnauit: qui attestante propheta apud semetipsum dixit. **P**onam sedem meā ad aquilonē. Esa. 14. **Q**uia itaque incarnatus omnipotens deus alios perfectos ex iudea. alios ex gentilitate perfectos intra sanctam ecclesiam fecit: centum cubitos non solum ad orientem mensus est: sed etiam ad aquilonem. **S**ed quia sub aquilonis nomine de gentilitate sermo se intulit: considerare libet quātum super nos effusa sunt viscera creatoris nostri. **O**mnes enim nos ex gentilitate venimus. **A**ntiqui parentes nostri lignis et lapidibus seruebant: et deos venerati sunt quos fecerunt. **N**os autem per omnipotentem dei gratiam ad lucem de tenebris venimus. **R**ecolamus ergo de quibus tenebris venimus: et de luce quam accepimus gratias agamus. **N**ec enim diuinam misericordiam inteligit: qui sue miserie memoria non est. **A**nde et per psalmistam deo dicitur. **M**irris

ea misericordias tuas domine: qui saluos facis sperantes in te. **Ps. 16.** Tunc enim nobis dei misericordie mirificatur: cum nobis ad memoriam miserie nostre reuocantur. Quia recolentes quid fuimus: intelligimus cui debemus quod sumus. **T**antum itaque cum gaudio creatori nostro: qui de seruitio creature colla mentis excussimus. Gaudeamus in nobis impletum esse quod per **Esais** dictum est. **Et** frenum erroris quod erat maxillis populorum canticum erit vobis sicut vox sanctificationis solennitatis. **Esa. 30.** Frenum quippe erroris maxillas populorum constrinxerat: quando ydolorum errore obligata gentilitas: deo vero confessionis laudem dare nesciebat. Sed hoc ipsum erroris frenum iam nobis in canticum verbum est: cum gaudento psallimus atque cantamus. **P**hines diu gentium demonia: dominus autem celos fecit. **Ps. 95.** **Et** rursum. Si mulachra gentium argentum et aurum: opera manuum hominum. **O**s habent et non loquentur: oculos habent et non videbunt. **A**ures habent et non audiunt: nares habent et non odorabunt. **M**anus habent et non palpabunt: pedes habent et non ambulabunt. **Ps. 113.** Qui itaque hec omnia potenti domino psallendo vicimus: ipsum erroris nostri frenum quod a laude dei ora nostra ligauerat. vero domino cantibus fecimus. Bene autem dicitur. sicut vox sanctificationis solennitatis. Quia dum confessionis laudem deo reddimus: in sanctificatione solennitate gaudemus. **R**espōdeamus ergo moribus tante misericordie redemptoris nostri: et qui lucem cognouimus: prauorum operum tenebras declinamus. **Q**uid est iam rogo quod in hoc mundo liberat? **V**bius luctus aspiciamus. ubique gemitus audimus. **D**estruite vrbes. euersa sunt castra. depopulati agri. in solitudinez terra redacta est. **N**ullis in agris incola pene: nullus in urbibus habitator: remansit. **E**t tamen ipse parue generis humani reliquie adhuc quotidie et sine cessatione feriuntur. **E**t sine non habent flagella cele-

stis iusticie. quia nec inter flagella correpte sunt actionis culpe. **A**lios in captiuitatem duci. alios detruncari. alios interfici videmus. **Q**uid est ergo quod in hac libest fratres mei. **S**i et tale adhuc mundum diligimus non iam gaudia: sed vulnera amamus. **I**psa autem que aliquando mundi domina esse videbatur qualis remansit **Roma**: conspicimus. **I**mmensis doloribus multipliciter attrita. de solatione ciuitatis impressione hostium. frequentia ruinarum. **I**ta ut in ea completus esse videamus quod contra urbem samariam per hanc eundem prophetam longe superius dicitur. **P**one ollam. pone in qua et mitte in ea aquam et congere frustra eius in ea. **Ezech. 24.** **E**t paulopost. **E**fferbuit coctio eius. et disiecta sunt ossa illius in medio eius. **Q**ui iterum **C**ogere ossa que igne succedat. psument carnes. et coquetur vniuersa compositio. et ossa tabescunt. **P**one quoque ea super prunas vas cuius ut incalcescat et liquat es eius. **T**unc enim nobis olla posita est: cum hec est ciuitas constituta. **T**unc in ea aqua missa est: et frustra eius congesta sunt: quando ad eam vndique populi defluerunt: qui velut aqua calens actionibus mundi feruescerent: et quasi frustra carnum in ipso suo seruore liquarentur. **D**e qua bene dicit. **E**fferbuit coctio eius: et disiecta sunt ossa eius in medio illius. **Ezech. 24.** **Q**uia prius quidem in ea vehementer incaluit actio glorie secularis: sed postmodum ipsa gloria cum suis sequacibus defecit. **P**er ossa etenim potentes seculi. per carnes vero populi designatur. **Q**uia sicut carnes portant ossibus: ita per potentes seculi infirmitas regis populorum. **S**ed ecce iam de illa omnes huiusmodi potentes ablati sunt. ossa ergo excocta sunt. **E**cce populi defecerunt. carnes eius liquefacte sunt. **D**icat itaque. **C**ogere ossa que igni succedat. consument carnes: et coquetur vniuersa compositio eius: et ossa tabescunt. **U**bi enim senatus: ubi iam populus. **C**ontabuerunt ossa: consumpte sunt carnes. omnis in ea secularium dignitatum ardor extinctus est. **E**xcocta est vni-

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

uersa compositio eius. Et tamen ipsos nos paucos qui remansimus: adhuc quotidie gladij: adhuc quotidie innumere tribulationes premunt. Dicatur ergo: **P**one quoque eas super prunas vacuam. Quia senatus deest: populus interiit: et tamen in paucis qui sunt dolores et gemitus quotidie multiplicantur: iam vacua ardet romana. Quid autem ista de hominibus dicimus cum ruinis crebrescentibus ipsa quoque destrui edificia videmus. Unde apte de civitate iam vacua subdit. Incalcescat et liquefiat es eius. Jam enim et ipsa olla consumitur: in qua prius et carnes et ossa consumebantur. Quia postquam defecerunt homines etiam parietes cadunt. Ubi autem sunt qui in eius aliquando gloria letabantur: ubi eorum pompa: ubi superbia: ubi frequens et immoderatum gaudium? Impletum est in ea quod contra districtam Niniven per prophetam dicitur. Ubi est habitaculum leonum: et pascua catulorum leonum. Nam. 2. an eius duces ac principes leones non erant: qui per diuersas mundi prouincias discurrerent predam feruendo et interficiendo rapiebant? Sic leonum catuli inueniebantur pascua: quia pueri: adulescentes: iuuenes: seculares: et secularium filij huc videntes concurrebant cum proficere in hoc mundo voluissent. Sed iam ecce desolata: ecce contrita: ecce gemitibus oppressa est. Jam nemo ad eam currit: ut in hoc mundo proficiat: iam nullus potens et violentus remansit: qui opprimendo predam diripiat. Dicamus ergo. Ubi est habitaculum leonum: et pascua catulorum leonum? Contigit ei quod de iudea nouimus per prophetam dictum. Dilata caluitium tuum sicut aquila. Caluitium quippe hominis in solo capite fieri solet. Caluitium vero aquile in toto corpore: quia cum valde senuerit: plume eius ac penne ex omnibus membris illius cadunt. Caluitium ergo suum sicut aquila dilatat: quia plumas perdidit que populum amisit. Harum quoque penne ceciderunt: eorum quibus volare ad predam consueuerat: quia omnes potentes extincti sunt per quos aliena rapiebat. **H**ec autem que de romane va-

bis contritio dicimus: in cunctis facta mundi ciuitatibus seminis. Alia etiam loca clade desolata sunt: alia gladio consumptas: alia fame cruciata: alia terre hiatribus absorpta. Despicimus ergo ex toto animo hoc presens seculum: vel extinctis finiamus mundi desideria: saltem cum mundi fine imitemur bonorum facta que possumus. Apud orientem et aquilonem multi sunt: qui pro perfectione vite centum cubitis mensurantur. Ex iudea etiam et gentilitate sicut dictum est: ad sanctitatis culmen excreuerunt: quantum intelligi per orientem et aquilonem etiam iusti et peccatores possint. Oriens quippe non merito iusti nominatur: qui sicut in luce fidei nati sunt: in innocentia perstiterunt. Per aquilonem vero recte peccatores accipimus: qui meritis frigore delapsi: sub peccati sui umbra torpuerunt. Sed quia omnipotentis dei misericordia etiam tales ad penitentiam reuocat: compunctio et lachrymis lauati virtutibus ditatur: usque ad perfectionis gloriam subleuat. Non centum cubitis solum ad orientem sed etiam ad aquilonem ducunt: dum cum iustis etiam peccatores per dona et penitentiam ad perfectionem veniunt. Per eum qui viuunt et regnat cum patre in unitate spiritus sancti: per omnia secula seculorum. Amen.

Explicit Omelia. XVIII.

Incipit Omelia. XIX. que exponit litteram. XL. capituli ab illa parte porta vero que respiciebat viam aquilonis atrij exterioris: usque ad illam partem eiusdem capituli. Et porta atrij interioris in via australi. Et mensus est etc.]

Signa legentium debet esse discretior: ut in sacro eloquio cuiuslibet vnus sermo dicat: non semper vnâ eandem rem significare credat. Sicut aliquando sol in bono: aliquando vero accipit in malo. Solis etenim nomine aliquando signat dominus: aliquando persecutio. Vite scilicet autem libro sapientie: in inferno impij dicturi sunt. Er rauiamus a via veritatis: et sol iusticie non luxit nobis. Sapient. 5. Et de iactis semitibus dñs dicit: Ouo sole aruerunt. Marti. 4. Quia videlicet facta persecutio: in reproborum cordibus predicatiois verba sicut. Sic leo dominum signat. Unde scriptum est. Vicit leo de tribu iuda. Apocal. 5. Sic leonis noie diaboli similitudo exprimitur: sicut per primū pastorem dicit. Adversarius vester dyabolus sicut leo rugiens circuit: querens quem deuoret. 1. Petri. 5. Sic bouis nomine sapiens designatur. Unde scriptum est. Non iuges bouem et asinum: id est sapientem cum stulto in predicatione non societ. Deut. 22. Sic per bouem fatuus figurat: sicut de eo qui in turpitudine amoris captus est dicit: Statimque eam sequit: quasi bos ductus ad victimam: id est sicut fatuus trahit ad mortem. Proverb. 7. Hec igitur dixit quia porta significare dominum: vel predicatorum: vel scripturam sacram: vel fidem exposuit. Abis cumque iam in hoc propheta porta legit: signare aliud non credat. Cum enim de vna porta propheta loqueretur: recte fides intellecta est: quia vna est omnis electorum fides. Cum vero alie porte nominantur: intelligi ora predicatorum possunt: per que vera vita cognoscitur: et per que ascendit ad sacramentorum spiritualium cognitionem. Nam portam per quam significare fidem diximus: notandum nobis est quia inferior appellatur. In hac enim vita dum sumus quasi in limo positi adhuc inferius tenemur. Et recte inferior porta fides est: quia nobis in terra positus aperit cognitionem dei. Itaque nunc dicitur.

Portam quoque que respicie-

bat viam aquilonis atrij exterioris mensus est: tam in longitudine quam in latitudine: et thalamos eius tres hinc: et tres inde. Et frontes eius et vestibulum eius secundum mensuram porte prioris quinquaginta cubitorum: longitudinem eius et latitudinem viginti et quinque cubitorum. Fenestre autem eius et vestibulum sculpture secundum mensuram porte que respiciebat ad orientem: et septem graduum erat ascensus eius et vestibulum ante eam.]

Unde porta que respiciebat viam aquilonis atrij exterioris: eadem replicat que iam de porta alia superiori dicta sunt: atque alia subiungitur que de predicta porta propheta tacuerat. Et ergo de his latius differamus: que necdum discussa sunt: debemus ea que dicta sunt sub breuitate replicare. Porta enim viam aquilonis respicit: cum predicator quisque vitam peccatoris agnoscit: eius interiora vite per verbum predicationis aperit: que porta atrij exterioris dicitur. Exterioris quippe est atrium vita presentis in qua omne quod corporaliter agit: corporaliter etiam videtur. Que tam in longitudine quam in latitudine mensurat: quia cum ad fidem peccator ducit: necesse est ut eius doctor consideret vel quantum in longitudinem spei vel quantum in latitudinem charitatis ex eius admonitione proficiat. Qui enim ad deum conuertitur: si adhuc bona vite presentis sperat: longitudinem non habet: quia brevis est vita in qua spem posuit. Si per terrenorum concupiscentiam et ad huc proximi odio coangustatur: latitudinem non habet: quia nescit vel transitoria committere: vel se in proximi amore dilatare. Cum vero conuersus quisque eterne vite

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

te gaudia longanimiter sperat: proximorum molestias cum charitate tolerat: et ea que non habet concupiscere contemnit: longitudinem et latitudinem porta habet: quia gloria predicatoris est perfectus auditoris. Unde quibusdam per magnum predicatorum dicit: Gaudium meum et corona mea. Philip. 4. Et rursus. Ecce nunc vivo: si vos statis in domino. 1. Thes. 3. Atque iterum. Que est nostra spes: aut gaudium: nonne vos ante dominum? 1. Thes. 4. Longitudo ergo et latitudo porte est que ad aquilonem respicit: quia cum in fidelibus quæritur in peccati sui frigore torpentes predicantur ad fidem converterent: per hoc quod eum in longitudinem spei tendit: et in amplitudinem charitatis dilatat: eius gloriam facit. Et quia in cognitione sancte trinitatis ex verbo predicationis auditores quibus in eiusdem trinitatis amore proficiunt habet hec eadem porta thalamos tres hinc et tres inde: quia omne quod per testamentum novum de trinitate conditor loquitur: hoc etiam de testamento veteri ostendit. Et cor audientium in amore celestis patrie perficit: ut anima inherens deo: quasi sponsa cum sponso in quodam iam thalamo se deat: atque se a terrenis desideriis funditus auertat. Vel certe ut longe superius dictum est: quia tres sunt ordines bene viventium: bonorum scilicet coniugatorum continentium: atque predicatorum. Et quia alij etiam in coniugijs positi: amore celestis patrie anhelant: alij autem spe eterni gaudij etiam carnem macerant: omnesque actus terrenos refugiunt: et in cura huius seculi implicari contemnunt: alij vero et terrena bona despiciunt: et celestia gaudia predicant que cognoverunt. Quid isti nisi in spiritali edificio thalami sunt: in quorum cognitione et meditatione anima celesti sponso sociatur? Quos tres bonorum ordines: quia non solum ecclesia ex gentibus habet: sed aliquando etiam synagoga habuit dum magna multitudo spiritalium redemptoris gratiam ardenter expectavit: porta edificij celestis tres hinc: et tres inde thalamos

habet. Quia predicator quibus est ad supernam patriam auditorem prouocat et novos patres et veteres anhelasse celestis desiderio demonstrat. Plus enim plerumque exemplum et rationationis verba concupiscunt. Et cum predicator dicit: quales alij in coniugio: vel in continentia: vel in predicatione erga omnipotens dei amorem in nouo testamento fuerint: vel alij quales in veteri porta que loquitur ternos ex utroque latere habere thalamos ostendit. Que porta habet et frontem: quia sunt in predicatoris vita aperta que opera videntur. Habet et ante frontem vestibulum: quia priusquam bona opera insinuet: predicat fidem per quam anima humiliter veniens ad bonorum actuum altitudinem subleuetur. Que cuncta secundum mensuram porte prioris sunt: iuxta hoc quod subditur. Quia mensus est quinquaginta cubitorum longitudinem eius: et latitudinem viginti quinq; cubitorum. Hec iam superius latius me dixisse meministis. Per quinquagenarium enim numerum requiem diximus figurari: quia et quinquagesimum veteri populo in requiem datur: qui appellatus est iubilus: et septenarius numerus per quem hoc omne tempus euoluitur septies multiplicatus: ad quadraginta et nouem ducitur. Cui monas additur: quia in vnius contemplatione requies eterna perficitur. Idem ergo quinquagenarius numerus nobis in longitudinem est: quia peruenire ad illam requiem non potest: nisi qui ad eam spem suam modo tendere longanimiter potest. Quia enim per quinquagenarium numerum ad eternam requiem prouocatur: etiam hoc nos omnino instruit: quod in tabernaculo decem cortine fuisse sunt fieri: que haberent ansulas quinquagenas: et circulos aureos quinquagenos a latere et summitate. Cortine tabernaculi sancti omnes sunt: qui ex diuersis virtutum coloribus in sancte ecclesie ornamento proficiunt. Qui et interiore velant: et exteriora omnimodo exornant: quia eorum vita in quantum videtur ornamentum est: et eorum intellectus

Intus absconditis: ubi celestia que in intus
te seruans edicere non possunt: in eis aliis
quo modo velatur. Recte autem decem
cortine sunt: quia per decalogi studium ipsa
sanctorum corda profecerunt. Iacinctine ve-
ro ansule cortinarum fieri quinquaginta pre-
cepta sunt. Iacinctus celi speciem habet.
Ansule ergo cortinarum sunt precepta ce-
lestia in quibus ligantur anime: ut ab in-
ferioribus subleuare superius pendean-
t. Que videlicet ansule habent et circulos
aureos: intellectum scilicet vera sapientia
fulgentem. Qui intellectus quia esse de-
bet per omnia circumspectus: et caute solli-
citudinis vigilatia munitus: recte per cir-
culos designatur. Et notandum quod a la-
tere et summitate iubentur ansule vel cir-
culi in cortinis fieri: quia precepta celestia
et intellectus spiritualis non solum debet
nos sursum in dei amorem suspendere: sed
etiam proximo in charitate sociare. In eo
enim quod conditorum nostrum diligimus:
quasi per superiores ansulas in aere pen-
demus. In eo vero quod sicut nosmetipsos
proximo et amamus: ansulas et circulos a
latere habemus: ut cortine tabernaculi:
id est fidelium anime per charitatem con-
iuncte sint: et non per discordiam diuise. An-
de et hic post longitudinem quinquaginta
cubitorum protinus latitudo subiungitur:
viginti et quatuor cubitorum: que videlicet
latitudo ad charitatem proximi pertinet.
Ipsa enim in fratrum amore se dilatat: at
quod erga eos omne quod potest boni ope-
ris exercet. Cuncta autem bona opera que
corporaliter sunt: per quinque corporeos
sensus exhibentur: videlicet per visum:
audirum: tactum: gustum: odoratum. Qui
narius vero numerus per seueritatem du-
ctus ad viciesimum et quintum peruenit: quia
bona opera cum agi ceperint: per feruorem
animi ad augmentum excitant: et per se-
metipsa multiplicantur. Unde et latitudi-
nem menti faciunt: ut non sit angusta per-
teporum: sed expansa in bonis actibus per
charitatem. Omnis enim torpor teporis
angustia est: omnis vero benignitas cha-

ritatis magna latitudo. Nam et si res des-
sunt: que fortasse indigent proximo pres-
beant: ampla est substantia voluntatis bo-
ne que sufficit ad regni retributionem: si-
cut scriptum est. In terra hominibus bonevo-
luntatis. Luce. 2. Sequitur.

Fenestre autem eius vestibulum
et sculpture: secundum mensu-
ram porte: que respiciebat ad
orientem.]

Cuncta hec iam superius latius dicta sunt
et ideo sermo non debet morosa exposi-
tione tardare. Hoc tamen magnopere no-
tandum est: quod porta ad aquilonem ea omnia
habere prohibet: que porta ad orientem: fe-
nestras scilicet contemplationis: vestibulum
humilitatis: sculpturam bone operationis.
Omnes enim qui per hoc quod deo in
conuersatione nati sunt: in innocentia perse-
uerant: portam ad orientem habent: quia
eis celestis regni aditus patet ex lumine
quod acceperunt. Et omnes qui in peccatis
postmodum lapsi torporis sui frigore
sunt depressi: sed per penitentiam redeunt
ad amorem celestis patrie et recallescunt:
portam ad aquilonem habent: quia eis etiam
post peccati sui frigoris regni aditus per
misericordiam patet. Ea ergo habere dicitur
ad aquilonem: quia et conuersi peccato-
res sic ditantur virtutibus: sicut illi sunt
diuites: qui eadem re in peccati penitentiam
vitauerunt. Unde et psalmiste voce per do-
minum dicit: Cinerem sicut panem manduca-
bam. ps. 101. Quia sic penitentes recipit
ut iustos. Scriptum quippe est de peccato-
ribus. Olim in cilicio et cinere penitentiam
egissent. Mat. 23. Cinis ergo sicut panis
comedit: quoniam auctori suo peccator per peni-
tentiam sicut innocens reuocatur. Porta igitur
ad aquilonem habet fenestras: habet vestibulum:
habet sculpturas: quod cum peccator ad vitam post
culpam reducit: sepe lumen contemplationis
accipit: atque de ipsa memoria iniquitatis sue
gratia magne humilitatis: bone operationis
efficacia: ut omne quod fieri precipit: in vita
eius quasi sculptum esse videat. Septem vero gra-

talium donorum gradus celestis vite aditum
intremus. Actus. 10. Non enim virtutibus
venit ad fidem: sed per fidem pertingit ad
virtutes. Cornelius enim centurio cuius ele-
mosyne ante baptismum angelo testate lau-
date sunt: non operibus venit ad fidem: sed
fide venit ad opera. Nam et ei per ange-
lum dicitur. Oratioes tue et elemosyne
ascenderunt in conspectum dei. Ibidem.
Si enim deum vere et ante baptismum non cre-
diderat quid orabat: vel quomodo hunc om-
nipotentem deum exaudierat: si non ab ipso se
in bonis perfici petebat. Si eiebat igitur cre-
ator omnium deum: sed quod eius omnipotens
filius incarnatus esset ignorabat. Neque effi-
 poterat bona agere: nisi ante credidisset.
Scriptum namque est. Sine fide impossibile
est esse placere deo. Heb. 11. Fide ergo ha-
buit: cuius operationes et elemosyne place-
re poterunt. Bona autem actione premeruit
et deum perfecte cognosceret: et incarnatio-
nis eius mysterium crederet: quatenus ad sa-
cramentum baptismatis perveniret. Per fi-
dem ergo venit ad opera: sed per opera soli-
tatis in fide. Testibus itaque ante gradus
est: qui per credidit: ipse post virtutum gra-
dibus ad portam aditum ascendit. Sequitur.

¶ Et porta atrij interioris contra portam aquilonis et orientalem.

Hoc loco contra non per adversitatem pontis
sed per circuitum: ita enim porta interioris
atrij posita monstrabat: ut porta aquilo-
nis et orientis perfecto ad eam aditu tende-
ret. Quid est ergo quod porta interior recto
itinere posita contra portam orientis et aquil-
onis ostendit: nisi hoc quod aperte dicitur
intelligi: quia sive iudaico et gentili popu-
lo: sive iustis et peccatoribus: sed per pecca-
ta conversis eque aditum regni celestis aper-
rit. Larga est enim misericordia creatoris
nostri. Et porta interior non solum portam
orientis respicit: sed etiam aquilonis. Quia
non solum his qui in innocentia permanent:
sed etiam peccatoribus peccata sua peniten-
do damnantibus aperit: et interioris atrij
gaudia et ineffabilia mysteria patrie cele-

stis agnoscat: agnoscendo sitiatur: sitiendo
currat: currendo perveniat. Nec eterni gau-
dij secreta cognoverat qui dicebat: Siti-
vit anima mea ad deum vivum: quando veniam
et parebo ante faciem dei. ps. 61. Predica-
tor gentium ad hunc aditum regni celestis an-
helabat: cum dicebat: Cupio dissolvi et esse
cum christo. Philip. 1. Nec exultationis ocs-
culte secreta cognoverat sponsa: que dice-
bat: Dilectus meus misit manum suam per fo-
ramen: et venter meus intremuit ad tactum
eius. Cant. 5. Dilectus etenim manum per
foramen mittit: quando virtute sua domi-
nus nostrum animum per subtiliter intellectum
pullat. Et venter in tactu illius contremis-
cit: quia infirmitas nostra per hoc quod ces-
lestis gaudij intellectu tangitur: ipsa sua ex-
ultatione turbatur. Et fit in mente paucorum
leticia: quia et si iam sentit quid de celesti
gaudio diligit: adhuc metuit ne non perse-
rat quod vix tenuiter sentit. Quid igitur restat
nisi ut se ad perfectioris vite cursum diris-
gat: omnes qui illa gaudia patrie celestis
agnoscunt: Unde hic apte subiungitur.

¶ Et mensus est a porta usque ad portam centum cubitos.

Centenarium numerum: quia decies per de-
narium ducitur: iam superius diximus esse per-
fectum. Et itaque qui aditum atrij interioris vi-
det: perfecto necesse est ut per vitam perfe-
ctionis currat: et a porta inchoationis usque
ad consummationis ingressus perveniat. De-
siret igitur atrium interius quod a portis exterio-
ribus usque ad portam interiorem tendit centum
cubitum: ut qui intrare amando cepit: lati-
tudinem perfectionis habeat in mente. Qua-
tenus in eo que diligit: hunc nec adversa
coangustet: sed transitoria cuncta despiciens
quousque ad gaudia secreta perveniat
per atrium perfectionis currat. Sunt etenim
multi qui in septem gradibus aditum por-
te exterioris intraverunt: iuxta quandam su-
perne dispensationis modum: per timorem dei
humiles: per pietatis studium misericordes
per scientiam districti: per mentis fortitudi-
nem liberi: per consilium cauti: per intelles-

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

etā puidit: per sapientia maturi. **Sed** ad
huc quibusdā necessitatib⁹ obligati: hu-
tus mūdi curis inseruiūt. **Et** vnde iam ex
magna parte excusserūt animū: ibi adhuc
tenent inuiti. **Cūq;** sup̄imposita terrene
occupatiōis portāt onera: minus in prece-
ptis celestibus percent. **Et** dū anhelare
medullitus ad eternā patriam, nō vacat:
īpā in eis sua aliquo modo desideria lan-
guescūt: q̄ animo curis t̄p̄alibus p̄pediti
vera gaudia que cognouerūt amare nō tā
tum licet quantū libet. **Hi** plerūq; a iugo
mūdi colla mentis excutiūt: oīa deserunt:
terrene cure pōdera deponūt. **Atq;** vt ad
celestē desiderii latius animi sinū laxāt:
vitā remotā petunt: et in ea sanctis p̄cib⁹
intentī: sacris meditatiōibus deditā quot
tidiano se fletu afficiūt: et vetustatē cordis
igne amoris cōstant: atq; ad celestē gau-
diū accendēdo se innouāt. **Hi** plerūq; in
īpō suo desiderio accensi exire tā de carne
concupiscūt: atq; ad vitā presentē redire
post fletū nolūt. **Sed** tamen differunt vt
dilatatus amor ex īpā sua dilatiōe p̄fi-
iat: et ardētī desiderio quasi q̄d negat̄ crescat.
Sic in regione gerasenoꝝ qui liberat⁹ a
legiōe demonū fuerat: iam cū dño ire vo-
lebat: sed tamen ei dicit: **Reuertere** in do-
mū tuam: et narra quāra fecerit tibi dñs.
Luce. 8. **Sic** sponsa in cānticis canticoꝝ
sanctis desiderijs anxia loquit̄ dicit̄: **In**
lectulo meo per noctes quesiui quē dili-
git anima mea. **Quesiui** illū et nō inueni.
Cantico. 3. **In** lectulo em̄ dilectū querit:
quādo in īpō suo ocio et vacatiōe quā ap-
petit iam videre anima dominū concupis-
cit: iam ad eum exire desiderat: iam care-
re presentis vite tenebris anhelat. **Sed**
querit illū et nō inuenit: quia quāuis ma-
gno amore desiderat: adhuc tamē ei non
concedit̄ videre quem amat. **Tales** itaq;
sanctoꝝ mētes quid aliud in hoc deside-
rio faciūt: nisi q̄d iam a portis exteriorib⁹
per atrii interioris ad portā currūt? **Qui**
bus sepe euenit: vt cū se viderint magno
celestis gratie munere cōpuncto: iam se
perfectos existimēt: et obediētes putent.

Sed quia nullus est qui dura p̄cipiat: pa-
tientes se esse credāt: sed quia nemo eos
per cōtumelias et aduersitates pulsar: et
plerūq; p̄tigit vt spiritale misterii vel iui-
ti suscipiat: atq; ad gubernatiōē fidelis
deducant. **Qui** cū magnis tribulatiōib⁹
fuerint hinc inde pulsati: turbati mēte se-
se inspectos inueniūt qui nō pulsati per-
fectos se esse crediderūt. **Qua** ex re agit
vt ad semetip̄os colligāt: et apud se oppo-
bitū sue infirmitatis erubescāt: atq; ex īpā
sua cōfusione roborati cōtra aduersa pati-
entiā opponāt: et ex tribulatiōe p̄ficiant:
qui prius in ocio ex īpā sua securitate tor-
pebant. **Et** veraciter esse tales incipiūt:
quales se esse prius inaniter putauerūt.
Hi itaq; cū a portis exterioribus vsq; ad
interiorē portā p̄ boni studij atrii deserūt
hocipm̄ in eis atrii centū cubitis mensu-
ratur: quia dilectiōe et exercitio in sancta
quotidie perfectiōe proficiūt. **Per** quot
tidiana em̄ desideria in mēte perfici: qua
si centū est cubitis iterius atrii mēsurari.
Accirco ergo a portis vsq; ad portā centū
sunt cubiti: vt quasi quedā more vnde sic
īpā dilatio viuendi: per quā quotidie in
virtutibus crescit: vt ad interiorē aditum
perfectius perueniat. **Sequit̄.**

Et eduxit me ad viam au-
stralem: et ecce porta que respici-
ebat ad austrū. **Et** mensus est
frontem eius: et vestibulū eius
iuxta mensuras superiores. **Et**
fenestras eius: et vestibula in cir-
cuitu sicut fenestras ceteras: qui
quaginta cubitoꝝ longitudinē:
et latitudinē viginti quinq; cu-
bitoꝝ. **Et** in gradibus septē
ascendebatur ad eam: et vestibulū
ante fores eius.]

Cuncta hec in orientis et aquilonis posi-

is iā deleta sūt: & congruū nō est vt ea que
semel ac secūdo exponētes diximus: sepi
us replicem⁹. Notandū tamen nobis est
quia in spiritali edificio alter adit⁹ ad ori
entem: alius ad aquilonē: atq; ali⁹ ad au
strū patet. Sicut em̄ aquilonis frigore pec
catores: ita per austrālē viā feruentes spi
ritu designant. Qui calore sancti spiritus
accensi: velut in meridiana luce virtutib⁹
excreverūt. Pateat itaq; porta ad orientē:
vt hi qui sacramēta fidei bene inchoaue
rūt: & in nulla postmodū viciorū profundī
tate demersi sūt: ad gaudia secreta perue
niāt. Pateat porta ad aquilonē: vt hi q̄
post inchoationē calorū & lumis in pctō
rū suoz frigore & obscuritate dilapsi sūt p
cōpactionē penitentie ad veniā redeāt:
et que si interne retributiōis vera leticia
cognoscāt. Pateat porta ad meridiē: vt
hi qui in sanctis desiderijs in virtutibus
seruēt: spiritali intellectu quotidie inter
ni gaudij mysteria penetrent. Inter hec
autē queri potest: cū quattuor hui⁹ muns
di partes sint: cur in hoc edificio hec exte
riora nō quattuor: sed tres porte esse me
moant⁹. Quod recte querendū fuerat: si
propheta nō spiritale sed corporale edifi
cū vidisset. Sancta em̄ ecclesia: id est spi
ritale edificū: vt ad secreta gaudia pertin
gat: tres solūmodo portas habet: videli
cet fidem: spem: atq; charitatē. Nam ad
orientē: aliam ad aquilonē: tertiā ad meri
diem. Porta quippe in oriente est fides:
quia per ipsam lux vera nascit in mente.
Porta ad aquilonē spes: quia vnusquis
q; in peccatis positus: si de venia despe
rauerit: funditus perit. Unde necesse est:
vt qui per suam iniquitatem extinc⁹ est:
per spem misericordie reuiviscat. Porta
ad meridiē charitas: quia igne amoris ar
det. In meridiana etē parte sol in altū
ducitur: quia per charitatem lumen fidei
in dei & proximi dilectiōe subleuat. Tri
bus igitur portis ad interiora atrij tendi
tur: quia per fidem: spem: atq; charitatē
ad gaudia secreta peruenitur. Alia quo
q; questio oritur: cur porta atrij interiori

ris posita contra portam orientis & aquil
lonis dicitur: & an ad australem portam
pateat tacetur? Sed quia per orientem in
choantes: per aquilonem lapsos dicim⁹
designari: dignum fuit vt vel de inchoan
tibus quibus adhuc sol in tepore est: vel
etiā de lapsis: sed per conuersionem re
deuntibus aperte diceretur: q̄ eis porta
atrij interioris pateat. Quatenus ex ip̄s
nos certos faceret: de quib⁹ dubitare po
tuerat. Hoc autem de porta australi dice
ndum non erat: quia eos ad gaudia inter
na pertingeret: qui seruoze spiritus in vir
tutibus permanent nullus ignorat. Ses
quultur.

**Et celate palme erant: vna
hinc: et altera inde in fronte
eius.]**

Quid est hoc quod prius in frontibus
pictura palmarum: nunc autem celate pal
me in fronte esse memorantur? Sed sicut
iam superius diximus: Pictura palmarum
est ostensio signozum. Hunc vero ce
latura palmarum dicit⁹: vt bonozum ope
rum demonstratio designetur. Ipsis enim
summīs pdicatoribus dicit⁹: Cēdeāt ope
ra vestra bona: & glorificēt patrōn vestrū
qui in celis est. Mat̄. 5. Qui igitur in
vita sua impressa esse sancta opera demō
strant: palmas in fronte celatas habent:
quia quāta illos in posterum victozia se
quatur: iam nunc in sanctis suis operi
bus ostendunt. Vel certe quia fidem per
orientis: spem per aquilonis: charitatem
vero per australem portam diximus desi
gnari. Notandum vero nobis est: quia in
orientis porta pictura palmarum: in aquil
lone vero et meridiē celatura esse perbia
betur. Quia cōtingit sepe vt hi qui ad
huc inchoantes sunt: necdum se in operi
bus solidis ac magnis exercent. Hi ve
ro qui post iniquitates ad virtutē redeūt:
plerūq; vt culpas suas ante ostēporentis
dei oculos tegere valeāt: in magnis opi
bus exercēt. Et qz iā seruoze sp̄s actib⁹ &

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

virtutibus excreuerunt: quasi merides in sanctis actibus inardescunt. In orientis ergo porta pictura est. in aquilonis vero et meridiei celatura. Quia signum victorie quod inchoantibus ostenditur: hoc in reuertentibus atque seruētibz iam solidius et robustius tenetur. Notandū quoque magis gnopere est. quod dicitur hunc et inde. Omnes enim qui ad viam aditum tendunt: et ex dextero et sinistro latere habere palmā dehemus. Ad enim hinc et inde dicitur. latus utriusque signatur. A dextero igitur palmam habet is: quem prospera non extollunt. A sinistro palmā habet is: quem aduersa non desiciunt. Quasi ex utraque parte portabat paulus palmā cum diceret. Per arma iusticie a dexteris et a sinistris per gloriam et ignobilitatē. per infamiam et bonam famam ut seductores et veraces. 2. Cor. 6. Non hunc aduersa frangebāt. non prospera in mentis tumorē subleuabant. Hinc inde ergo gestabat palmā. quia et in aduersitate fortis: et in prosperitate humilis permanebat. Quisquis enim de prosperis extollitur: habere in dexterā partem palmam nescit. Quisquis in aduersitatibus frangitur: portare palmā a sinistro latere ignorat. At ergo hinc et inde palma gestet in fronte: adesse semper nostris mentibus debet et in aduersis fiducia: et in prosperis timor. Ne aut aduersa in desperationē pertrahant: aut prospera animū in sui fiduciam extollant. Hinc est quod idē egregius predicator dicebat. Scio et humiliari: scio et abundare. vbiq; et in omnibus institutus sum. Et satiari. et esurire. et abundare. et penuriam pati. omnia possum in eo quod me confortat. Phil. 4. Nunquid fratres ars est aliqua humiliari et abundare: satiari et esurire. abundare et penurias pati. ut promagno se ista scire tantus predicator insinuet? Ars omnino et mira discipline scientia: que toto nobis cordis est nisi discenda. Quē enim penuria sua non frangit. a gratiarū actione non retrahit. in rerum temporallium desiderium non accedit: scit humiliari. Hoc enim loco apostolū humiliari: ut

at penuriā perpeti. Nā statim e contrario subiungit. scio et abundare. Qui enim acceptis rebus non extollit. qui eas ad usum vane glorie non intorquet: qui solus non possidet quod accepit. sed hoc cum indigentibus misericorditer diuidit: scit abundantiam. Qui accepta alimenta non ad ingurgitationem ventris vitur: sed ad reparationem virtutis. nec plus carni tribuit quam necessitas petit: scit satiari. Qui alimentorum inopiam sine murmuracione tolerat. nec pro necessitate virtutis agit aliquid. vnde anima peccati laqueū incurrat: scit esurire. Quem ergo nec abundantia in superbia eleuat. nec in necessitate cupiditas irritat nouit abundare: nouit penuriam pati. Qui cum statim subdidit: omnia possessum elationis esse verba crediderimus: adiunxit in eo qui me confortat. Ecce in alium ramus prodixit. Sed quia in radice se tenuit: in viriditate permansit. In altum enim surgens arceret: si se a radice diuisisset. Sibi enim nihil tribuit. quia omnia se posse non in se: sed in eo qui se confortat fatetur. Hinc et inde ergo predicator egregius palmā habet: quem nec abundantia in superbiam: nec in opia ad auariciam pertrahit. Dicamus itaque fratres non solum in prosperis: sed et in aduersis quoque gratias agere. Pater enim nobis ex pietate sua factus est conditor noster. nosque adoptiuos filios ad hereditatem regni celestis nutrit. Et non solum donis reficit: sed etiam flagellis erudit. Dicamus igitur abundare. ut cuncta que ab eo accepimus cum indigentibus partiamur. ut mentem abundantiam non eleuet: ne fortasse gaudeat. quia hoc adest sibi quod deest alteri. et non iam cōmuni bono: sed proprio letet. A priuato gaudio veritas ad cōmune discipulos reuocat: cum eos de predicatione redeuntes et de subiectione demonum letantes admonet: dicens. Nolite gaudere super hoc: sed potius gaudete et exultate. quod nomina vestra scripta sunt in celo. Luc. 10. Non enim omnes electi demonia eiciunt: sed tamen electorum omnium nomina celo

tenentur ascripta. Admonentur ergo di-
scipuli priuata letitiam deponere. de cō-
muni autem et perpetua felicitate gaudere.
Quisquis itaq; in eo gaudet qd alter
non habet: ex ipsa sua abundantia deterior
factus: gaudium priuatum habet. Contra-
hutus nos appetitū abundantie Johan-
nes admonet dicens. Nolite diligere mū-
dum: neq; ea que in mūdo sunt. 1. Joh. 2.
Qui mori rationē subdidit quare. Si qd
diligit mundū: non est charitas patris in
eo. Ibidem. Nemo enī potest duobus do-
minis seruire. quia nō valet simul transi-
toria et eterna diligere. Si enī eternitatē
diligimus cūca tēporalia in vīu non ī as-
sectu possidemus. Qui eandē rationē p-
stinus subdit: dicens. Quisq; omne quod ī
mundo est: concupiscētia carnis est. et cō-
cupiscētia oculorū. et supbia vite. 1. Joh.
2. Ideo enī habere aliquid hoies et vitra
q; necesse est concupiscūt: vt habēdo sup-
biant. et q; hoc alius nō habet: se in cogi-
tationibus extollāt. Quisquis itaq; talis
est: adhuc ad portandā abundantiam do-
ctus non est. Sepe autē qd avaricia ex ap-
petitu suggerit: necessitatē putat. Et cum
minora sufficiant: dolet maiora deesse: at-
q; incautus animus quandā quasi necessi-
tatem patitur quā parit. Et cū nimia sunt
que desiderat: suam sibi avariciam aliquo
modo excusat. Abundantia itaq; superbie
vicina est. Quā si quādo etiaz cupiditas
intercepit: hanc (vt ita dixerim) quasi pe-
regrina captiuitas inuasit. Si igitur ab-
undandi artem scire volumus: necesse est
vt non solus ea que vicina sunt: sed ea eti-
am que de longinquo veniūt vitia fugia-
mus. Discamus penuriam pati. ne ea que
non habemus habere etiam cū culpa re-
quiramus. ne felices putemus quos res
bus onustos cernimus. Phil. 4. Minia
valde sunt ea que sibi quasi in sumptus vi-
te presentis preparant. Multa portant:
sed in via breuit. Magna est in hoc itine-
re socia paupertas que animū non angus-
tat. cum deest terrena substantia de qua
eterno iudici rationes ponamus. Liberi?

ad patriam tendim⁹. quia quasi in via pō-
dere caremus. Discamus fatiari: ne in su-
mendis alimentis corporis gule magis q̄
necessitati seruiamus. Plus enim concu-
piscētia q̄ necessitas petit. Et sepe dum
carnis inopie satisficere curamus volups-
tas surripit: modum refectionis excedit.
Unde fit vt culpa transeat ad culpā quia
plerūq; inde alia tētatio carnis nascit: vbi
carni imoderata refectione seruitur. Ex-
pectata etenim primi hominis infirmatē
natura: in hoc mundo cum nostris tētatio-
nibus nascimur. Et caro nobis aliquan-
do adiuri⁹ est in bono opere: aliquando
autē seductrix in malū. Si igitur ei plus
q̄ debemus tribuimus: hostem nutrim⁹.
Et si necessitati eius que debem⁹ nō red-
dimus: ciuem necamus. Satianda itaq;
est caro: sed ad hoc vsq; vt in bono nobis
opere famulari sufficiat. Nam quisquis
ei tantū tribuit vt superbiat: satiari penit⁹
ignorat. Hic itaq; magna est fatiari: ne
vnusquisq; per satietatē carnis ad iniqui-
tatem prorumpat turpitudinis. Discamus
esurire: vt nobis ppter abundantiam sequē-
tē nostra hic inopia placeat. Nec nos vā-
trīs necessitas ad culpam trahat: nec pec-
catum menti ipsa indigētia suggerat. Et
dum caro fame afficitur: ad cupiditatem
animus irriterur: et querat cum culpa p-
uidere vnde carni valeat in necessitate sa-
tisficere. ne cor in indignationē profiliat:
et linguam in murmurationis amaritudi-
nem accendat. Qui igitur in carnis sue ī-
opia se hinc inde circūspicit. atq; a pecca-
ti laqueo custodit: nouit esurire. Hos ita-
q; fratres charissimi train atq; avariciam
in aduersitate fugientes et elationem et ī-
moderata gaudia in prosperitate declinā-
tes. quia per fidem. spem. atq; charitates
interioris vite atrium tribus portis intra-
re conspiciunt: palmas hinc et inde tenea-
mus. Liber adhuc alterum ciuem celestis
patrie ad mētez reducere et qualiter hinc
unde palmam teneat demonstrare. Beat⁹
etenim iob cum esset viris orientalis: di-
tior: et ei prospera cuncta suppeterent. su-

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

lijs polleret. familia cresceret. greges ex-
perarent. in tanto omnipotentis dei timo-
re perstitit: vt inter custodiam discipline.
inter acta iusticie. inter multa humilita-
tis obsequia. misericordie operibus intes-
tus. sacrificijs offerendis deditus. holo-
causta domino pro singulis filijs immola-
ret: me quis eorum saltē in corde peccas-
set. **P**ensemus ergo quāta erat custodia
boni operis: qui in filijs suis exprobat sa-
crificijs culpas cordis. **S**ed quā iustus es-
set in prosperitate innotuerat. **V**alde au-
tem ignotum erat: si perseverare iustus et
inter flagella potuisset. **T**angēdus ergo
erat verberare vir ille sanctus in prosperis:
interrogatur aduersis. vt qui notus erat
omnipotentī domino: notus per flagella
fieret nobis et sibi metipsi. **D**isponente ita
quod domino consumpti sunt greges. inter-
fecti custodes. euersa domus. extincti fi-
lij. percussa caro a planta pedis vsq; ad
verticem. **R**emansit vxor incolumis: que
verborum iaculis vulnera auget. **S**ed
hanc vir sanctus in tēratione sanus. i vul-
nere prudenter docet: etq; respondet di-
cens. **S**i bona accepimus de manu domi-
ni: mala quare non suscipiamus. **J**ob. 2.
Amici quoq; ad consolandū veniunt: ad
contumelias prozumpūt. et in dolore vul-
nerum: addunt adhuc vulnera verborū.
Immisericordē dicunt. raptozem nomi-
nant. violentū denunciant. oppressorem
pauperū fatentur. **Q**uid igitur miles del-
faceret inter dolētia vulnera et amara ver-
ba depressus. **E**cce flagella dei et verba
dominū simul afflicti animū ad despera-
tionem premant. sed virtute spiritus ple-
nus: carnis vulneribus tacens. mētis ro-
bore stans. cōtra desperationis impulsus
reduxit ad memoriam bona que egerat.
Quia misericors fuerat: dicit. **O**cul⁹ fuit
ceco: et pes claudō. **J**ob. 29. **E**t rursum.
Pater eram pauperum. **I**bidem. **Q**uia
discipline custos et benignus: dicit. **C**um
quod sederem quasi rex circūspectante me ex-
ercitus: eram tamen merentiū consolator.

Ibidem. **Q**uia humilis fuerat: dicit. **S**i
contempsi subire iudicium cui seruo meo
et ancilla mea: cum disceptarent aduersus
me. **J**ob. 21. **Q**uia hospitalis fuerit. fate-
tur. **S**i desperi pretereuntē eo quod non ha-
buerit indumentum. **I**bidē. **Q**uia larg⁹
in donis: dicit. **S**i non benedixerunt mi-
hi latera eius: et de velleribus ouīū mea-
rum calefactus est. **I**bidem. **Q**uia violē-
tus non fuerat testatur dicens. **S**i leua-
ui super pupillum manum meam: cum vi-
derem me in porta superiorē. **I**bidem. **¶**
Quia de inimici periculo nunquā exulta-
uerit: dicit. **S**i gaudis sum ad ruinas eis-
us: qui me oderat. **I**bidem. **¶** **Q**uia pati-
ens fuit et etiam suorum maliciā equanis-
miter pertulit: dicit. **S**i non dixerunt via-
ri tabernaculi mei: quis det de carnisus
eius et saturemur. **I**bidē. **Q**uid est hoc
quod vir sanctus tot suas virtutes inter fla-
gella enumerat: **Q**uid est quod ore suo ope-
ra que fecerat laudat: nisi quia inter vul-
nera et verba que hunc ad desperationem
trahere poterāt ad spem animū reformat.
Et qui in prosperitate humilis fuit: reuo-
catis bonis suis ad memoriam: infractus
in aduersitate permansit. **O**culus enim
animum inter tot flagella illa verba ad
desperationem non impellerent: nisi sibi
ad memoriam bona que fecerat reuocasse-
ret. **V**idit igitur sanctus vir mentem su-
am auditis tot malis ad desperationē con-
cuti: et mirabiliter studuit in spe certa ex
bonis suis actibus solidari. **S**ic imple-
tur quod scriptum est. **I**n die bonorum
ne immemor sis malorum: et in die malo-
rū ne immemor sis bonorum. **E**ccl. 11. **S**i ei cū
bona hēmus maloz remiscimur: quod aut iam
passi sumus: aut adhuc pati possumus: ac-
cepta bona mentē non eleuant. quia eos-
rum gaudium timor memorie malozū pre-
mit. **E**t si cum mala habemus bonozū re-
miniscimur: que aut iam accepimus: aut
adhuc nos posse accipere speramus: malo-
rum pondus animum ad desperationem
non premit. quia hunc ad spem memoria

honorum leuat. **S**istatq; fratres charissimi et per precepta dominica: et per exempla gradimur ut nos nec prosperitas eleuet: nec a diuersitas frangat: habere nos ante omnipotentis dei oculos: palmas hinc et inde monstramus. **C**ui est honor et gloria in secula seculorum. Amen.

Explicit omelia. XIX.

Incipit omelia. XX. que exponit litteram. XL. capi. ab illa parte. **E**t porta atrij interioris in via australi. vsq; ad illaz partem in eodem capi. **E**t in vestibulo porte due mese hinc et due mense inde.

Prophete verba que largiēte domino hodie charitati vestre loquenda sunt: lectione magis indigent q̄ expositione. **E**a enim in tribus portis interioribus replicantur: que secundo iaz vel tertio de exteriorib; dicta sunt. **P**auca vero in earum descriptione permittantur. **A**nde necesse est ea nos que iaz dicta sunt replicare. ut ea que dicenda sunt licet eius possumus enodare. **I**taque nunc dicitur.

Et porta atrij interioris in via australi. et mensus est a porta vsq; ad portam in via australi centum cubitos. **E**t introduxit me in atrium interioris ad portam australem. et mensus est portam iuxta mensuras superiores. thalamum eius frontem eius et vestibulum eius eisdem mensuris. **E**t fenestras eius: et vestibulum eius in circuitu quinquaginta cubitos longitudinis et latitudinis viginti quinque cubitos: et vestibulum per gyrum.

Tunc hec superius dicta atq; exposita esse meministis. **N**ec dum vero est dictum quod de eodem vestibulo subditur. longitudine viginti et quinque cubitorum: et latitudine quinque cubitorum. et vestibulum eius ad atrium exterioris. **A**tq; iterum hoc qd iam superius dictum fuerat replicatur cum dicitur. **E**t palmas eius in fronte: et statim qd adhuc dictus non fuerat subditur. **E**t octo gradus erant in quibus ascēdebatur ad eam. **H**oc quoq; qd de australi porta scriptum est: de orientali quoq; porta in eodem ordine narratur. **N**am protinus subinfertur.

Et introduxit me in atrium interioris per portam orientalem: et mensus est portam secundum mensuras superiores. thalamum eius et frontem eius et vestibula eius sicut supra. et fenestras eius et vestibula eius in circuitu longitudine quinquaginta cubitorum latitudine viginti quinque cubitorum. **E**t vestibulum eius id est atrij exterioris: et palme celate in fronte eius hinc et inde et in octo gradus ascensus eius.

Ea quoq; que de australi porta et orientali dicta sunt: in eisdem verbis etiam de porta que ad aquilonem respicit replicantur. **N**am subditur.

Et introduxit me ad portam que respiciebat ad aquilonem: et

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

mensus est scdm mensuras superiores thalamū eius: et frontē ei: et vestibulū eius: et fenestras eius per circuitū: longitudinez quinquaginta cubitorū: latitudinē vigintiquinque cubitorū: et vestibulum eius respiciebat in atriū exterius: et celatura palmarū in fronte illius hinc et inde in octo gradus ascensus eius.]

Quid itaq; interiori atrio: quid thalamo: quid frontib?: quid vestibulo: qd fenestris: quid lōgitudine et latitudine: qd palmarū celatura signef: late iam superius diximus. **N**ec oportet vt in eisdē iterū sed in his solūmodo que necdū dicta sunt occupemur. **N**unc ergo querendū nobis est que iste tres porte interiores sint: vel quid est q; earundē portarū vestibula vigintiquinque cubitis longitudine: et quinq; cubitis latitudine metiunt: vel cur ad eas non septē sicut de porti exterioribus dictū fuerat: sed octo gradibus ascenditur. **P**orte em̄ atrij interioris que superius dicta est: de his tribus portis interioribus non est: quia illa cōtra orientis et aquilonis portā respicere dicit: iste autē singule interius ad austrū vel orientē et aquilonē posite esse memorant. **U**nde recte per illam aditus interior designatur: quia sicut precedēti locutiōe iam dictum est: vel indee et gentilitatis: vel inchoatibus atq; in bono perseverantibus: vel a bono cadentibus: sed post culpas per penitentiā surgentibus patet. **N**unc autem post q; singule in oriente et aquilone et austro porte descripte sunt: cur interioris atrij rursū porte singule in austro et oriente atq; aquilone describunt: **A**spirante domo magna tententiōe opus est sint: tante profunditatis indagare. **S**i est portarū nomine sanctos p̄dicatores accipimus: sciendū nobis est quia vna est ecclesia in p̄dicatores testamenti veteris ac noui. **P**orte autē septē

vel octo gradus habent: quia sancti spiritus septiformē gratiam cōcorditer p̄dicat. **O**ctauo vero gradu adiciat premium retributiōis eterne. **U**nde scriptū est. **P**artes septē: necnō et octo. **E**ccl. 11. **Q**uid itaq; dicere possumus exteriores porte: nisi antiquos patres fuisse qui per p̄cepta legis nouerāt opera populi magis q; corda custodire: vt interiores portas p̄dicatores sancte ecclesie debeam accipere: qui spiritualib; monitis discipulorū suorū corda custodit: ne malis que nō faciūt vel in cogitatiōib; delectent. **P**er illas em̄ septem gradibus ascendi dicit: istarū vero octo graduū ascensus esse perhibet. **Q**uia et in veneratiōe legis dies septimus fuit: et in nouo testamēto octauus dies in sacramēto est: istis videlicet qui domine appellat: qui tertius a passione sed octauus a cōditione est: quia et septimū sequit. **S**in vero portarū noie solos intelligim; sanctos ap̄stolos designat: qui videlicet p̄mi nobis sunt sancte ecclesie p̄dicatores: et nos fidē spem atq; charitatē summoque tenere docuerūt. **I**psi itaq; nobis in his virtutib; porte sunt: q; nos per easdē virtutes ad interiorē intellectū eterne sapiētie perducit. **S**ed si ipsi exteriores porte sunt: q; accipim; interiores **S**i vero ipsi interiores sint: quos intelligimus exteriores: **Q**ua in re intelligi vult ter potest: q; ipsi nobis et exteriores simul et interiores porte sūt. **C**um em̄ adhuc inchoatib; nō alta et mystica: sed quedā que capt p̄ualēt predicat: porte exteriores sunt. **C**ū vero perfectis p̄funda et mystica loquūt: porte interiores. **V**ideam; quos liter porta exterior pateat. **N**on potui vobis loq; quasi spiritualib;: sed quasi carnalibus tanq; paruulis in xp̄o: lac vobis potū dedi non escā. **1. Corin. 3.** **V**ideam; qualiter porta interior patet. **S**apientia loq;mur inter perfectos. **1. Corin. 2.** **V**ideam; vtrū ipsa eadē sit porta interior et exterior. **S**apientibus et insipientib; debitor sum. **Rom. 1.** **Q**ui rursū dicit: **S**icut mēte excedimus: deo: siue sobrius sumus: vos

bis. 2. **Corinth.** 5. In hoc em̄ q̄ contem-
plando ⁊ loquēdo sapiētibus mente exce-
dit: porta interior est. In hoc vero q̄ par-
uulis sobrie in predicatiōe se temperat: ⁊
quāta ebrietate spiritus infundat in men-
te cum pdicat nō ostendit: exteriorē por-
tam se manifestat. Ipsi itaq; ⁊ exteriores
porte nobis sunt ⁊ interiores: que nos et
in primo aditu fidei: spei: atq; charitatis
instruūt. Et cū tam proficiētibus celestis
regni mysteria pdicāt: per subtiliorē sen-
sum nos ad interiora perducūt. Unde et
per septē gradus prius ascensus earū des-
cribit: ⁊ postmodū per octo. Per octauū
etē gradum illius vite mysteria signan-
tur: quā in secretis suis perfecti intelli-
gūt: qui iam cūcta temporalia mente tran-
scendere nouerūt: qui presentē vitā que
septem dierū curriculo euoluit plene des-
picūt: qui de intima cōtemplatiōe pascū-
tur. Habet igit; porte spiritalis edificij se-
ptē gradus: quia timorē domini: pietatē
et scientiā: fortitudinē ⁊ consiliū: intelle-
ctū ⁊ sapientiā suis auditoribus predicāt.
Sed cū tam omnia dimitti precipiūt: cum
nihil in hoc mūdo diligi admonēt: nil p̄-
fectū teneri: vim contemplatiōis celestis
patrie intēdi: atq; i eius suadet mysterijs
delectari: gradū addūt ad interiora trai-
cūt. **Ite** gradus docente veritate cuidā
ostensus est: cui cū legis precepta dicerē-
tur: respondit. **Hec** omnia custodiui a iuuen-
te mea. **Matth.** 19. Quasi em̄ iam in se-
ptem gradibus stabat: cū a iuuentute sua
oīa custodisse se diceret. Sed ei mox dici-
tur: **Adhuc** unū tibi deest. **Si** vis perfe-
ctus esse: vade vende omnia que habes et
da pauperibus: ⁊ habebis thesaurū in ce-
lo: ⁊ veni sequere me. **Idē.** In quibus
verbis octauū equidē gradum vidit: sed
ascendere noluit: quia tristis abscessit.
Quisquis itaq; cōtemptis rebus tempo-
ralibus eternitatis cōtemplatione pascit
celestis regni gaudia rimat. Post septē
gradus quos timēdo ⁊ operando atq; in-
tellectu sapiētē sue crescēdo tenuit: octa-
uo gradu interioris porte aditū intrauit.

Per octauū vero numerū et dies eterni
iudicij: ⁊ carnis resurrectionis designat. **En-**
de ⁊ psalmus qui pro octaua scribit a pas-
sione iudicij est inchoatus: cū dicitur: **Do-**
mine ne in ira tua arguas me: neq; in fura-
rore tuo corripas me. **ps.** 6. **Nunc** enim
tempus est misericordie: in illo autē iudi-
cio dies ire. In quo videlicet die omne hoc
tempus finit: quod septē diebus euoluit.
Et quia post septē dies sequitur octa-
uus appellat. In quo ⁊ caro nostra resur-
git ex puluere: vt siue bona siue mala que
egit recipiat a veritate. **Unde** per legem
quoq; octauo die fieri circūcisio iubetur.
Genes. 7. **Nam** per membrū quod circū-
cidit: mortalis propagatio generat: de-
cedentiū quoq; ⁊ succedentiū numerus au-
getur. Sed quia in resurrectione mortuo-
rum: nec carnis iam ppagatio agit: ⁊ de-
cessio atq; successio nulla erit: quia sicut
scriptū est. **Neq;** nubēt: neq; nubent: sed
erunt sicut angeli in celo. **Matth.** 22. et
Marci. 12. et **Luce.** 20. octaua die preci-
pitur preputiū incidī. Ibi enim locū tam
carnis propagatio nō tenet: vbi resurgēs
caro perseueratiā eternitatis habet. **Per**
hoc verbū mater virgo descendit: que de
um in vtero sine virilis carnis admixtio-
ne cōcepit: qui primus nobis eterne pas-
sionis gloriā in sua resurrectione monstra-
uit. **Qui** surgens a mortuis iam nō mo-
ratur: ⁊ mors ei ultra nō dominabit. **Rom-**
an. 6. **Mobilis** exemplū dedit: vt ea fie-
ri in die vltimo de nostra carne credam⁹
que facta de carne illi⁹ in die resurrectio-
nis agnouimus. Sed quia de carnis res-
urrectione nobis sermo se intulit: riste ni-
mis ⁊ valde lugubre est: q̄ quosdā in ec-
clesia stare: ⁊ de carnis resurrectione du-
bitare cognoscimus. **Hęc** autem antiqui
patres venturam esse certissime credide-
rūt etiam cum nullū adhuc eiusdē resur-
rectionis exemplū tenuerūt. **Qua** igitur
damnatiōe digni sunt: qui et exemplum
tam dominice resurrectionis acceperūt: et
tamen de sua resurrectione diffidunt? **Qui**
gnus tenent ⁊ fidem nō habent. **Ecclesi-**

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

as replent: sed quia de resurrectione sua dubitant: ipsi quoque mente vacua stant. De hac quippe resurrectione per beatum Job dicitur: Scio enim quod redemptor meus uiuit: et in nouissimo die de terra surrecturus sum: et rursus circumdabo pellem meam: et in carne mea uidebo deum. Quem uisurus sum ego ipse: et oculi mei conspiciuntur: et non alius. Job. 19. Hinc etiam per psalmistam dicitur: In conspectu eius procidunt uniuersi qui descendunt in terram. ps. 21. In terram enim mortui non spiritu: sed corpore descendunt. In conspectu ergo domini procidunt: qui in terram descendunt: quia resurgendo ad iudicium ueniunt: qui nunc in puluere putrescunt. Hinc iterum dicit: Sitiuit in te anima mea: quam multipliciter et caro mea. ps. 52. Sitiit anima ad deum: uideat caro quid sitit: ut resurgat. Hinc rursus ait: Auser spiritum eorum et deficiet: et in puluerem suum reuertentur. ps. 103. Mors quoque de carnis resurrectione subiungit. Emitte spiritum tuum et creabuntur: et renouabis faciem terre. Ibidem. Hinc iterum dicit: Exurge domine in requiem tuam: tu et archa sanctificationis tue. ps. 131. Surrexit enim dominus in requiem suam cum carne suam de sepulchro suscitauit. Post hunc quoque exurgit et archa: quia resurgit ecclesia. Hinc per eundem prophetam de quo loquimur scriptum est. Ezechiel. 37. Ossa arida audite uerbum domini. Hec dicit dominus deus ossibus his. Ecce ego intro mittam in uobis spiritum et uiuetis. Et dabo super uos uernos: et succrescere faciam super uos carnes: et superextendam in uos cutem: et dabo uobis spiritum et uiuetis. Ibidem. Hinc est quod propheta alius per resurrectionem domini humanum genus uidit in fine suscitari: atque ait. Uisificabit nos post duos dies: in die tertia suscitabit nos et uiuemus in conspectu eius. Esai. 6. Hinc est quod cum de semetipso dominus loqueretur: adiunxit. Nolite mirari hoc: quia uenit hora: in qua omnes qui in monumento sunt audient uocem eius. Et procedet qui bo-

na fecerunt in resurrectione uite: qui uero mala egerunt in resurrectione iudicij. Johis. 5. Hinc paulus ait: Unde etiam saluatorem expectamus dominum Iesum christum: qui reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue. Philippien. 3. Hinc iterum dicit: Si enim credimus quod Iesus mortuus est et resurrexit: et deus eos qui dormierunt per Iesum adducet cum eo. 1. Thessal. 4. Qui rursus ait: Permittite dormientium chasus? 1. Corinth. 15. Si enim nos a mortis somno non surgimus: quomodo resurrectionem dominicam primitias habemus? Ecce ueteres ac noui patres: uno sibi spiritu de carnis resurrectione concordant. Ecce ipsa per se ueritas patrum uoce docuit: quod de resurrectione carnis postmodum opere demonstrat: et tamen adhuc quorundam infirmitas fidem non habet in domino fidei stans. Sed mirari solent qualiter caro reuiuiscere possit ex puluere. Miratur igitur altitudinem celi: molem terre: abyssus aquarum: omnia que in mundo sunt ipsos quoque angelos creatos ex nihilo. Minus est ualde aliquid ex aliquo facere: quam omnia ex nihilo fecisse. Ipsa nobis elementa ipse rerum species resurrectionis imaginem predicant. Sol enim quotidie nostris oculis moritur: quotidie resurgit. Stelle matutinis horis nobis occidunt: uespere resurgunt. Arbuscula est uis temporibus plena folijs et frugibus uidemus: que hyeme mali tempore nuda folijs floribus ac fructibus: et quasi arida remanent: sed uernali sole rediit: cum a radice humor surreperit: suo iterum decore uestiuntur. Cur ergo de hominibus dissidit quod fieri in linguis uidetur? Sed sepe in puluere putrescentes carnes aspiciunt et dicunt. Unde ossa et medulle: unde caro uel capilli poterunt in resurrectione reparari? Hec itaque requirentes parua semina in gentium arborum uideant: atque si possunt dicant. Ubi in eis later tanta moles roboris: tanta diuersitas ramorum: tanta multitudo et uiriditas foliorum: tanta species

florum: tanta vbertas sapor atq; odor fructuum: Nunquid semina arborum vel saporum habent: quem ipse post arbores in suis fructibus proferunt? Si ergo ex semine mine arborum quod videri nō potest produci potest: cur de puluere carnis humane diffidit: quia ex eo reparari forma valeat que non videtur? Sepe autem obijcere inanem questūculam solent: qua dicunt. Carnē hominis lupus comedit: lupum leo deuorauit: leo moriens: ad puluere redijt: cam puluis ille suscitaf: quomodo caro hominis lupi et leonis carne videtur? Quibus quid responderem aliud debemus: nisi vt prius cogitent qualiter in hoc mundo venerint: et tunc inuentent qualiter resurgant. Certe tu homo qui loqueris: aliquādo in matris utero spuma sanguinis fuisti: ibi quippe ex patris semine et matris sanguine paruus ac liquidus globus eras. Dic rogo si nosti qualiter ille humor feminis in ossibus duruit: qualiter in medullis liquidus remansit: qualiter in neruis solidat? est: qualiter in carne creuit: qualiter in cute extēsus est: qualiter in capillis atq; vnguib? distinctus: ita vt capilli molliores carnib? et vngues essent teneriores ossibus: carnibus duriores. Si igitur tot et tanta ex vno semine per species distincta sunt: et tamen in forma remanent cōiuncta: quid mirum si possit omnipotens deus in illa resurrectione mortuorum carnē hominis distinguere a carne bestiarum: vt vnus idemq; puluis et non furgat in quātum puluis lupi et leonis est: et tamen resurgat in quātum puluis est hominis. Vide itaq; homo qualiter ad vitam venisti: et nequaquam dubites ad vitam qualiter redeas. Cur autem ratione vis comprehendere quomodo redeas: qui ignoras quomodo venisti? Paupertie creatoris tui quod comprehendere non vales de temetipso. Certe enim quia tu ex terra factus es: terra vero ex nihilo tu es creatus ex nihilo. Ne ergo de carnis tue resurrectione desperes: perpende prudenter: quia minus est deo reparare

quod erat: q̄ fecisse quod non erat. Sed non potes per resurrectionis effectum ratione cōprehendere: perpende q̄ multa sunt que nō intelligis qualiter sunt: et tamen esse nō dubitas. Dic rogo si nosti gyros celi: terre cardines: aquarū abyssus: vbi finiūtur: vbi suspensi sunt? Scimus autem quia q̄d ex nihilo factum est: pendet in nihilo. Sed si est aliquid q̄d dicitur nihilū: iam nihilum nō est. Si autem nihil est nihilū: nūq̄ mundi moles deprehenderet: nec vbi sit quod creatū est vt sit. Quomodo ergo nūq̄ est: quod nouitū? quia est? Sed hec fortasse ad te multa sūt ad temetipsum homo reuertere. Certe ex spiritu es creatus et limo. Vno inuisibilis altero visibilis: vno sensibili: et altero insensibili. Quomodo ergo permiscet in te positus spiritus et limus: atq; ex diuerso fieri res nō diuersa: ita vt in tanta cōuenientia mystere spiritus et limus: vt cum caro atteritur spiritus marceat: et cum spiritus affligit caro contabescat. Sed forsitan necdū preuales discutere temetipsum: perpende rogo si vales quomodo rubrum mare virga diuisum est. Exod. 14. quomodo petre duritia: percussione virge vridas emanauit. Num. 20. quomodo aarō virga sicca floruit. Num. 17. Quomodo ex eius genere venēs virgo cōcepit: quomodo et in partu virgo permāsit: quomodo quatrīduan? mortuus iussione suscitatus: ligatus manib? ac pedibus de sepulchro exijt: quē postmodū solui dñs per discipulos iussit. Job. 6. quō idem redēptor: noster in vera carne atq; ossibus resurgens: clausis ostijs ad discipulos intrauit. Job. 20. Ecce hec inuestigare nō vales: et tñ credis. Cur q̄ de resurrectionis glia dubitādo et discutiēdo dubitas: q̄ tā multa mysteria sine discussiōe credidisti? Qui tñ si resurrectionē carnis nō credis: omnia sine causa credidisti. Q: in hoc angelorū spectaculo videris quidē velocitē curreres: postq̄ cursus pegeris: ne brauiū accipias auerfaris. Vñ per paulū dñ. Sic currites: vt cōprehendatis. 1. Corint. 9. Qui rursus

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

sus ait. Si in hac vita I christo tantū sperantes sumus: miserabiliores sumus omnibus hominib⁹. **1. Cor. 15.** Diuine autē virtutis mysteria que comprehendī non possunt. nō intellectu discutiēda sūt: sed fide veneranda. Sciendū itaq; nobis est. quia quicquid ratione hominis comprehendī potest: mirū esse iam nō potest. Sed sola est in miraculis ratio portētia facientis. Ecce dum de resurrectione carnis loquimur: ab expositionis ordine paululum digressi sumus. Ad ea ergo que cepimus: redeamus. Habent autē interiores porte vestibula: que viginti ⁊ quinque cubitis in lōgitudinē metiunt. Si enī octo ter ducimus: ad viginti ⁊ quattuor peruenimus. Cui vnus additur: vt viginti ⁊ quinque teneamus. Auditores. etenī boni qui quasi quedam vestibula sunt portarū eterne spei. longanimitatē tenent. octauū diem in trinitatis fidem sustinent. **¶** Que trinitas quia vnus est deus. octo quidem per tria ducunt: sed in vnus dei confessione solidant. Plana sūt vestibula. qz humilia sunt corda bonorum auditorū. Habent longitudinem. quia in spei perleuerant longanimitatē. Viginti ⁊ quinque cubitis earum lōgitudinē mensurat. quia resurrectionē carnis in octaua per trinitatē credūt: ⁊ eandē sanctam trinitatē vnū esse deum fatent. Habent quoq; quinque cubitos lōgitudinē. quia per vitam simplicē que quinque sensibus ducitur: circa amorē proximi dilatantur. **¶** Et notandū qz postq; portarū vestibula superius alta dicta sunt. postmodū vestibulum qd quinque cubitis habet lōgitudinē exterius respicere dicitur. quia nimirū sunt auditores alij qui intellectū interioris vite magnis virtutibus proficiendo penetrāt. ⁊ sunt quidam simplices qui bene quidem: sed iuxta sensus corporeos viuunt. **¶** Ande ⁊ exterius respicere dicuntur. Quasi enī extra respiciunt. quia iuxta sensus corporeos viuunt. Sed tamen ⁊ exterius respicientes intus sunt. quia ⁊ si sensus corporeos intelligendo transcendere nesciunt: fidē ta-

men atq; charitatē ⁊ humilitatem tenent. Et intus ergo sunt in spiritali edificio per amorem. ⁊ quasi foris respiciunt per simplicitatem. Potest per vestibulū qd exterius respicit fides inchoantiū designari. ⁊ per vestibulum qd est interi⁹ fides perfectorum: qui iam per eam in virtutibus emicant. Possunt etiam per vestibulum interius precepta altiora. per vestibulum vero qd respicit exterius precepta adhuc minima figurari. **¶** Per vestibulū quippe itur ad gradus ⁊ ad portam. quia per precepta predicationis pertingit ad virtutes atq; aditum gratie celestis. Cum vero iubet alijs in cogitatione sua eterna meditari. celestia sapere. eisq; dicitur in psalmis ⁊ hymnis ⁊ canticis spiritalibus viuere: quasi interius vestibulū ostendit quod quinque cubitis lōgitudinē ⁊ viginti quinque latitudine mensurat. **¶** De quib⁹ numeris nunc tacemus. quia ex his iam multa superius diximus. Cū vero alijs precipitur. vxori vir debitū reddat. similiter autem ⁊ vxor viro: quasi vestibulū qd exterius respicit designatur. **1. Cor. 7.** Qd quāuis extra respiciat: tamē intus est. qz rudis auditor ⁊ adhuc agit qd carnis est ⁊ tamen a bonorū numero alienus nō est. Potest autem ⁊ per orientis portā domus. ⁊ per australē iudea. per aquilonis vero conuersa gētilitas designari. **¶** Sed hac in re questio animū pulsat: cur in superioriori narratione prophete prius orientalis. postmodū aquilonis. ac deinde austris portā descripta est? Cūq; eandem portā interiori atrio narret: prius portam austris. deinde orientis. ⁊ tertio in loco descriptis aquilonis. Cur autem nō eundē ordinem quē ceperat tenuit: sed hunc in portarum descriptione permutauit: vt ⁊ pri⁹ diceret. orientis portam aquilonis ⁊ austris ⁊ postmodū austris orientis ⁊ aquilonis. Sed si aquilonis nomine gentilitas designatur: cunctis studiose legētib⁹ liquet quia ante synagogā gentilitas fuit. **¶** Naz ⁊ vir ipse a quo hebrei appellati sūt: gētib⁹ est electus. **Scē. 10.** Dicitur ergo

porta orientalis ante portam aquilonis et austri. quia in dignitate sua dominus ante gentilitatem et iudeam natus est. quia et ante omnia secula. **D**icatur vero narratione subsequenti porta austri orientis et aquilonis. quia redemptor noster in humana natura inter iudeam et gentilitatem nasci dignatus est. Quia et in fide synagoge venit et ante initium ecclesie quam ex gentibus collegit. In prima ergo descriptione fit orientalis porta ante portam aquilonis et austri. in secunda autem inter portam austri et aquilonis orientis porta nominetur. quia ex divinitate antecessit omnia et ex humanitate venit inter omnia. Quia et decedentis iudee finis factus est: et subsequens gentilitatis initium. **I**gitur quia ea que nec duz dicta fuerant ut domino largiente potuimus rimari sumus: et ea que sepius sunt replicata transcurramus. **H**unc ad ea veniamus que sic iam per ordinem dicuntur. ut in eis pene nihil de his que dicta sunt replicetur.

Et per singula gazaphilatia ostium in frontibus portarum.

Gazaphilatia superius diximus corda doctorum: que scientie divitias servant. **F**rontes autem portarum sunt verba atque opera predicatorum: in quibus eos foris agnoscimus quales apud se intrinsecus vivunt. **E**st autem ostium per gazaphilatia singula in frontibus portarum. quia unusquisque doctor in corde auditoris intellectum aperit. in dictis et opibus patrum. **C**um enim Petri apostoli predicatione discutimus. cum pauli verba perscrutamur. cum Iohannis evangelium inuestigamus. atque ex eorum verbis auditores nostros ad iteriore intellectum trahimus: quid aliud agimus nisi ostium in portarum frontibus aperimus. **D**icatur ergo per singula gazaphilatia ostium in frontibus portarum. quia si doctor hoc quod loquitur apostolorum dictis minime confirmat in frontibus portarum ostium non habet. **E**t si ostium non habet: vici iam gazaphilatiu spiritus edificij non potest. quia si intellectum

non aperit: doctor non est. **C**um vero auditores boni per ora docentium apostolorum dicta et opera cognoscunt: culpas suas apud semetipsos tacite reprehendunt. et lachrymis insequantur omne quod se egisse inique miserunt. **U**nde hinc quoque de ostio quod est in frontibus portarum subdit.

Ubi lauabunt holocaustum.

Qui enim se per fidem in conversatione sancta domino devotum erunt: holocaustum domini non faciunt. **S**ed quod adhuc multa in se de corruptibili sua carne parant. quia adhuc in eis cordis mundicia sordiditas cogitationibus inquinat: quotidie ad lachrymas redeunt assiduis fletibus affliguntur. **S**anctorum enim patrum dicta et facta considerant. et cum se indignos pensant: in portarum ostio holocaustum lauant. **E**cce etenim quis pro timore omnipotentis domini esse patiens devotus. nulli conuitio pro conuitio reddere. omnia equanimiter tolerare. **E**t tamen cum hunc contumelia ab ore proximi illata subito percusserit: turbatur. forte aliquid loquitur: quod loqui non debuit. **C**erte iste iam holocaustum est sed adhuc inquinatum. **F**ortasse contra illatas contumelias patientiam exhibuit. tacitus permansit sed tamen contra easdem contumelias quas portat dolore tangit: cuiusque animus in charitate saucia. **P**atientia enim vera est: que et ipsam amat quem portat. **N**on tolerare sed odissentium furoris. **H**ic itaque sepe in cogitatione sua se iudicat reprehendit semetipsum quia dolet: nec tamen apud se preualet obtinere ne doleat. **I**am ergo per bonam deuotionem holocaustum est: sed tamen per dolorem quo tangitur adhuc inquinatum. **A**lius ea possidet apud semetipsum decreuit indigentibus cuncta tribuere. nil sibi retinere. **V**is tamen suam soli supne gubernationi committere. **S**ed dum prebet pauperibus que habet: fortasse cogitatio mentem subrepat que dicit. **U**nde vivis. si cuncta dederis? **N**ec tamen desistit tribuere. **S**ed quod letus dare ceperat: postmodum tristis prebet. **Q**uid huiusmodi?

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

mes nisi misericordie holocaustum est? Sed
 tamen per tristitia cogitationis inquinatum.
 Aut enim deliberare summa non debuit:
 aut post deliberationem nullo modo dubitare.
 Alius contempta mundi superbia honores
 atque dignitates huius seculi de creuit vitare.
 Ultimus appetit inter homines locum tenere
 ut tanto excelsior inueniatur in permanenti gloria:
 quanto humilior aspicitur in transeunte vita.
 Is fortassis cum subito se a primo despici agnoscit
 de dignatur cur despiciatur. Vult quidem
 in loco humili: sed tamen attendi contemptibilis
 non vult. Hunc iam deuotio eleuat: sed adhuc
 infirmitas grauat. Jam ergo per deuotionem
 holocaustum est: sed adhuc infirmitate inquinatum.
 Hi itaque qui in eis que optime deuouerunt
 aliqua infirmitate sui culpa tanguntur: cum per
 verba doctorum dicta patrum intelligunt. et in
 quanta culpa iaceant agnoscunt. seque ipsos
 penitentie laments afficiunt: holocaustum
 in ostio portarum lauant. **Sciendum**
 vero est quia hoc inter sacrificium atque holocaustum
 distat quod omne holocaustum sacrificium
 est: sed non omne sacrificium holocaustum.
 In sacrificio etenim pars pecudis. in holocausto
 vero totum pecus offerri consueuerat. **Unde**
 et holocaustum latina lingua torum incensum dicitur.
De semus ergo quid est sacrificium: quid holocaustum.
 Cum enim quis suus aliquid deo vouet
 et aliquid non vouet: sacrificium est. Cum
 vero omne quod habet. omne quod viuunt.
 omne quod sapit omnipotenti deo vouerit:
 holocaustum est. Nam sunt quidam qui
 adhuc mente in hoc mundo retinentur: et
 tamen ex possessis rebus subsidia egentibus
 ministrant. oppressos defendere festinant.
 Isti in bonis que faciunt sacrificium offerunt.
 quia et aliquid de actione sua deo imolant:
 et aliquid sibi metipsis referuant. Et sunt
 quidam qui nihil sibi metipsis referuant:
 sed sensum. linguam. vitam. atque substantiam
 quam ceperunt: omnipotenti domino immolant.
 Quid isti nisi holocaustum offerunt: immo magis holocaustum

Differunt sacrificium et Holocaustum.

sunt. **Israeliticus** etenim populus primum sacrificium in egypto obtulit.
Exod. 12. **Secundum** vero in heremo. **Exo. 13.**
Qui itaque adhuc mentem habet in seculo:
 sed boni iam aliquid operatur: deo sacrificium
 obtulit in egypto. **Qui** vero presens seculum
 deserit. et agit bona que valet: quasi iam
 egypto derelicto sacrificium prebet in heremo.
 quia repulso strepitu desideriorum carnalium
 in mentis sue quiete atque solitudine deo immolat
 quicquid operatur. **Quia** ergo sicut dictum est
 sacrificium sit etiam holocaustum: maius
 tamen est holocaustum sacrificio. quia mente
 que huius mundi delectatione non premitur:
 totum in omnipotentis dei sacrificio incenditur
 quod habetur. **Sed** sciendum nobis est quia
 sunt quidam qui etiam seculum relinquentes
 totum quidem quod habent offerunt: sed tamen
 in bonis que agunt minime compunguntur.
 et bonum quod agunt holocaustum est. sed quia
 flere ac semetipsos diiudicare nesciunt. seque
 ex amore ad lachrymas non accendunt: et
 secum eorum holocaustum non est. **Hinc**
 per psalmistam dicitur. **Memor** sit omnis
 sacrificij tui: et holocaustum tuum pingue
 fiat. **Ps. 19.** **Holocaustum** quippe siccum
 est bonum opus quod orationis lachryme non
 insundunt. **Holocaustum** vero pingue est
 quando hoc quod bene agitur: cor de humili
 etiam per lachrymas irrigatur. **Unde** rursus
 dicitur. **Holocausta** medullata offeram tibi.
Ps. 65. **Quisquis** enim bonum opus agit:
 sed omnipotentis dei amore atque desiderio
 flere nescit: holocaustum non habet. **Qui**
 vero bona operatur: et visioni iam creatoris
 sui inibat. atque ad eterna contemplationis
 gaudia peruenire festinat. seque ipsum ex
 amore quo accenditur in fletibus inactat:
 holocausta domino medullata dedit. **Studendum**
 vero nobis est et mala funditus relinquere.
 et bona que iusticimus operari. atque in ipsis
 bonis que agimus amore eterni luminis compungi.
Ipse enim cordis tenebras discit amor: lux

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

dis desiderijs occupata dicit: Omnes qui querunt eam non deficient: in mensuris eius inueniunt eam. Maligni quippe spiritus querentes non deficient: cum inferre perditionem cupiunt: et nulle bone cogitationis reseruitudine repellunt. Atque in mensuris suis animam inueniunt: quando in pollutis cogitationibus positam: facile ad peruersam operationem trahunt. Dicat ergo. In die illa erit fons patens domus dauid habitantibus hierusalē in ablutione peccatoris et menstruate: quia apertus iam nobis est fons misericordie redemptor noster: qui in domino dauid incarnari dignatus est: ut peccatorum lauet a peruerso opere: et mensuram mentem veluat ab immunda cogitatione. Patet igitur fons: curramus cum lacrymis lauamur hoc fonte pietatis. In hoc fonte ipse quoque dauid lotus est: cum rediit ad lasmenta penitentem post maculas grauis culpe. Ipse quippe inuenire fontem querebat cum diceret. Redde mihi leticiam salutaris tui: et spiritum principali confirmame. ps. 50. Iesus enim hebraice latine salutaris dicitur. Et quid est quod sibi leticiam iesu reddi postulat: nisi quod hinc ante culpam contemplari consueuerat: eiusque contemplationis gaudia in culpa perdididerat? Unde recte post penitentiam visionis eius leticiam sibi reddere querebat. In hoc fonte misericordie lota est Maria magdalene: que prius famosa peccatrix: postmodum lauit maculas lacrymis: deterit maculas corrigendo mores. Luc. 7. In hoc fonte misericordie omnibus aperto: lauit petrus quod negauerat: quod seuit amare. Mat. 26. In hoc fonte misericordie in fine suo lotus est latro qui se metipsum in morte reprehendens a culpa sua ablatum est confessione veritatis. Luc. 23. Cur igitur pigri sumus: cur torpentes et frigidi remanemus: qui in hoc fonte pietatis tantos iam se lauisse cognouimus? Ergo ne in mudatione nostra desperabimus: qui tot exempla misericordie in pignore tenemus: et cessamus veniam querere: atque cum lacrymis fiduciam habere: qui tantorum iam expiationem spei nostre pignus accepimus.

Querere enim misericordie fontem debemus: etiam si clausus esset. Patet et negligimus. Mittamus oculos fidei in mundum uniuersum: consideremus quantum peccatores diebus ac noctibus per lamenta in hoc fonte misericordie lauant: quantum post tenebras ad lucem quanti post maculas ad mundiciam redeunt. Curramus cum talibus post mortis tenebras ad aquam vite: consideremus quantum peccauimus: quantum quotidie peccamus: atque ut appareamus mundi post culpas lauemus holocaustum.

Explicit Omelia. XX.

Incipit Omelia. XXI. que exponit litteram. XL. capituli ab illa parte. Et in vestibulo porte due mense hinc: et due mense inde: usque ad illam partem in eodem capitulo. Et extra portam interiore gazaphilatia cantorum in atrio interiore etc.

Quid sumus de mysticis sensibus ezechielis prophete locuturi: qui ipsa eius bystorie verba vix capimus? Ecce etenim dicit.

Et in vestibulo porte due mense hinc: et due mense inde: ut imoletur super eas holocaustum: et pro peccato: et pro delicto. Et ad latus exterius quod ascendit ad ostium porte que pergit ad aquilonem due mense. Et ad latus alterum ante vestibulum porte due mense. Quattuor mense hinc: et quattuor mense inde per latera porte. Octo mense erant super quas immolabant.

In quibus videlicet verbis magna calligo dubietatis oritur: vtrum hec de vna porta

qualibet: an de duab⁹ aut de singulis portis dicatur. Sed dum quaterne mente per latera describunt ac postmodum in summa conclusionem dicitur octo mente erant: super quas imolabant. patet quia hoc spiritus non de singulis portis quis superius descriperat dicat. Quia si porte sex superius enarrate quaternas mentes per latera haberent: simul omnes non octo sed quadraginta et octo discernent. Rursum si hoc dicitur una dicitur: magno obstaculo nostra intelligentia reuerberatur: quod post descriptum porte vestibulum: ubi due mente hinc et due inde esse narrate sunt: adhuc ad latus exterioris quod ascendit ad ostium porte que pertinet ad aquilonem due mente esse memoratur. atque subiungitur. Et ad latus alterius ante vestibulum due mente. Si enim intra vestibulum porte bine per latera mente erant cum subditur: et ad latus exterioris due mente: atque ad latus alterum ante vestibulum due mente: inter quas etiam porta que respicit viam aquilonis esse memoratur: perfecto patet aliud vestibulum intrinsecus atque aliud extrinsecus iussit. quia et prius porta interior postmodum hoc in loco exterior aquilonis porta describitur. Nam cum tres portas superius descripsisset: tres quoque alias interioris atrij esse memoravit. quarum extremam aquilonis portam narraverat: sed ut predictum est atrij interioris. Hinc ergo cum due mente hinc in porte vestibulo: et due mente inde describunt: adhuc de eadem interiori porta sermo preterit. Quippe cum prius subinferret. quod ad latus exterioris quod ascendit ad ostium porte que pertingit ad aquilonem due mente. et ad latus alterum ante vestibulum porte due mente. Porta ergo interior: binas per latera in vestibulo mentes habere descripta est. et porta exterior similiter binas. Quattuor autem hinc et quattuor inde mente pariter sunt: dum per latera singula bine in vestibulo porte interioris: et bine hinc et inde exterioris in aquilonis porta describunt. que simul omnes octo sunt in quibus imolatur. His itaque de exteriori narratione discussis. ad spiritalem

intellectum sermo redeat. quia tanto sanctioris esse largiente hominum facilius debet: quanto nos exterioris descriptionis ignorantia non angustat. Possit enim portarum nomine sicut superius dictum est sancti predicatorum intelligi: ut vestibulum porte sit populus. Qui dum mente humili verba predicationis suscipit: in eo mente ad sacrificium ex virtute construantur. Rursum. nihil obstat si portas accipimus hoc quod nobis per ora predicationis sacri eloquii intellectus aperitur: ut vestibulum porte eiusdem nobis predicationis verba sint que prius humiliter accipimus: et post ad sacri eloquii intelligentiam veniamus. Sit itaque nobis porta interior testamentum novum. porta vero exterior testamentum vetus. quia et hoc spiritalem intellectum aperit: et illud rudibus adhuc mentibus in historia sacri eloquii litteram custodit. Habet autem porta interior in magna iam multitudine fidelium populorum duo latera. videlicet dilectionem dei: et dilectionem proximi. Bine autem mente sunt hinc et inde. quia in dilectione dei necessario tenenda est fides et vita. In dilectione autem proximi debet sumopere patientia et benignitas custodiri. Est enim in dilectione dei necessaria fides et vita. quod videlicet scriptum est. Sine fide impossibile est placere deo. Heb. 11. Et rursus scriptum est. Fides sine operibus mortua est. Jacobi. 2. Est autem in dilectione proximi nobis patientia et benignitas conservanda. quia de eadem dilectione scriptum est. Caritas patiens est: benigna est. 1. Cor. 13. Patiens scilicet ut illata a proximis mala equanimiter portet. Benigna autem ut sua bona proximis desiderabiliter impendat. Habet quoque porta exterior videlicet lex duo latera. spiritales patres: et carnalem populum. In quibus singulis bine mente sunt. quia habet in spiritualibus patribus doctrinam et prophetiam habet in carnali populo circumfessionem et sacrificium. In his itaque octo mensis imolatur. quia quicquid fides credit. quic

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

quid vita in exemplo boni operis ostēdit quicquid patiētia humiliter tolerat. quicquid benignitas largiter ministrat. quicquid doctrina salubriter docet. quicquid propheta in posterū p̄monet. quicquid circūcisio ad mandatum exterius ligavit. quicquid sacrificium ex deuotione offerētis egit. in omnipotentis dei oculis hoc esse victimā ostendit. **In** lege enim etiam per carnale sacrificiū quid aliud populus nisi deuotionem sui cordis imolabat? **Notandum** vero q̄ quattuor mense solūmodo ad holocaustū fuisse memoratur: quas videlicet vestibuli porte interioris accipimus. vt de reliquis quattuor sentiamus que ad sacrificium cōstruite fuerant: non ad holocaustum. **Holocaustū** enim (sicut precedenti iam locutione professus sum) totum incensum dicitur. **Et** lex quidē de uis ac proximū diligere: diuina mandata custodiri precipit. ab alienarū rerum concupiscentia compefcit: non tamē omnia dimitti iubet. **In** testamēto autē nouo nos veritas testatur: dicens. **Nisi** quis renunciauerit omnibus que possidet: nō potest meus esse discipulus. **Luce. 14.** **Atque** iterum dicit. **Qui** uult post me venire abneget semetipsum. **Luce. 9.** **Mense** ergo interioris porte holocaustū habent. q̄ in virtutibus testamenti noui quasi p̄ holocaustum omnia incendimus: quādo omnibus que huius mūdi sunt renunciamus. **Mense** vero porte exterioris sacrificium habent: sed holocaustum non habent: quā precepta legalia decimas offerri iubēt: s̄ dimitti omnia non iubent. **De** interioris autem vestibuli quattuor mensis dicitur. vt imoletur super eas holocaustū et p̄ peccato: et pro delicto. **Hoc** etenim inter peccatum et delictum distat. q̄ peccatum est mala facere. delictū vero est bona derelinquere. que sūm opere sūt tenēda. **Vel** certe peccatū in ope est delictū in cogitatioe. **Recte** ergo interioris porte quattuor mensis imolatur holocaustus et pro peccato: et pro delicto. quia quicūq̄ potuerit hoc p̄sens seculi pleniter continere. et derelin-

quens omnia semetipsum dño holocaustum dare: ipse iaz p̄fecte nouit et peccata operis plangere: et peccata cogitationis. vel q̄ malum fecit: vel q̄ debuit facere bonum q̄ non fecit. **Qui** etenim totum dimisit: culpas suas in fletibus iam liberi⁹ conspicit. **Cūq̄** eius mentē terrena cura non p̄pedit: pro opere simul et cogitatione plangendo mentem suaz omnipotentī domino: quid aliud q̄ holocaustū dedit. **Hec** ergo hac ratione uidetur et r̄ranus q̄ propheta cū latus exterius diceret: et ostiū et porte nominaret addidit. que p̄git ad aquilonem. **In** exteriore enim custodia littere lex data tenebatur. **Ostiū** uero porte est ipse historicus intellect⁹ legis: qui ad dñi timorē ducit. **Que** porta ad aquilonem pergere dicitur. quia lex eadē sub timore mortis custodiuit: quasi in tyopore frigidis remansit. **Unde** nonis populus eterna premia amātib⁹: non autē teporalia tormenta timētibus atq̄ iam calētibus dicitur. **Non** accepistis spiritus seruitutis iterum in timore: sed spiritum adoptionis in quo clamamus: abba pater. **Roma. 8.** **Dicatur** autē. quattuor mense hinc et quatuor mense inde per latera porte. **Dum** enim fides et uita: doctrina et propheta in bonorum mentibus custoditur: porta nostra. i. intellectus sacri eloquij quattuor ex latere mensas habet. **Cum** ergo in proficientibus populis sancta predicatio patiētia et benignitatē seruat: que p̄ in carnalibus circūcisionem et sacrificium custodiunt: mense que et quattuor quasi ex alio latere monstrantur. que simul oēs octo ad imolandū fiunt. quattuor uidelicet interiores ad holocaustū. quattuor uero exteriores ad sacrificium. **Quia** et hi q̄ in sancta ecclesia fidem. uita. patientiaz. atq̄ benignitatē custodiunt: sūmis iaz p̄culdubio uirtutibus possent. **Et** hi qui in synagoga doctrinā et prophetiam: circū-

effusionem et sacrificium cognouerunt: alia offerendo: atque sibi in seipsis alia retinendo deuotionis victimam omnipotenti domini non dederunt. Sed quia superius dictum est: ecclesiam mensas quatuor interioris vestibuli constructas: ut imoletur super eas holocaustum et pro peccato: et pro delicto. Unde mensae ipsae constructae sunt: inferius aperitur cum subditur.

Quattuor autem mensae ad holocaustum de lapidibus quadris extracte.

Quos enim hoc loco lapides quadros accipimus: nisi quoslibet sanctos: quorum vita in prosperitate atque aduersitate non uit forititer stare. Lapis etenim quadrus eque stat: in quocumque latere fuerit versus. Quisquis ergo in prosperitate non extollitur: in aduersitate non frangitur. suasionibus ad malum non trahitur. vituperationibus a bono opere non reuocatur: lapis quadrus est. Et quasi ex omni latere statum habet: qui casum in qualibet permutatione non habet. Herte cum iudeorum populum prophetam a se deperire cognosceret: et sanctos apostolos surgere in ecclesiam prouideret. pro quos multi sunt ex gentibus i fidei et vite fortitudinis solidant: in magna consolatione locutus est dicens. Lapidem ceciderunt: sed quadris lapidibus edificabimur. Esa. 6. Videtis quippe in sancta ecclesia apostolos. martyres. atque doctores surgere: de lapidum casu. id est de iudeorum perditione minus doluit. quia omnipotentis dei edificium. id est sanctam ecclesiam de quadris lapidibus prosperit. Mense ergo quatuor de quadris lapidibus struuntur. quae fides et vita patientia et benignitas de vita sanctorum in exemplum date sunt sequentibus populis: ut ita vestibulum mensas habeat. id est virtutes vite populis tenent: in quibus omnipotenti deo orationis sacrificium in ara sui cordis incendat. Quicquid enim boni fideles sanctae ecclesiae populi vel fecerunt vel faciunt. hoc in exemplo de predicatorum suorum vita susceperunt. Unde enim mensas hoc vestibulum haberet: nisi quadros lapides iuenisset. Et enim

unum de quadris lapidibus breuiter ad mensam deducamus. vultis fratres charissimi finem videre. **Mibi viuere christus est et mori lucrum. Phil. 1. Vultis vitam cognoscere. Mibi mundus crucifixus est et ego mundo. Gal. 6. Vultis patientiam audire. Et quia in hac hora et esurimus et colaphis cedimus et instabiles sumus et laboramus et operantes manibus nostris. 1. Cor. 4. Male dicimur et benedicimus. persecutionem patimur et sustinemus. blasphemamur et obsecramus. Ibidem. Vultis benignitatem cognoscere. Ego autem libentissime impendam: et supinpendam ipse pro animabus vestris. 2. Cor. 12. Ac ne forsitan credamus quia eorum pro quibus impendi desiderat deceptor fuerit: mox ad eisdem discipulos subiungit: dicens. Licet plus vos diligens minus diligar. Ibidem. Cum ergo a populo fidelium ad imitandas virtutes sanctorum predicatorum vita cognoscitur: profecto in vestibulo de quadris lapidibus mensae construunt. Habuit vero et synagoga spirituales patres in doctrina atque prophetia: ex quibus exemplum eius populus magister per timorem seruies quam per amorem sequens vitas patrum noluit imitari quas vidit. atque ideo porta exterior que ad aquilonem pergit: mensas non habet ad holocaustum. Sed quia haec moraliter diximus: restat adhuc ut easdem mensas per intelligentiam typicam perscrutemur. Porta etenim nostra in interiori vestibulo quattuor mensas habet. quia sancta ecclesia ad eruditionem fidelium populorum: quattuor regentium ordinem accipit. quos paulus ex dono omnipotentis dei enumerat: dicens. Ipse dedit quosdam quidem apostolos. quosdam autem prophetas. alios vero euangelistas. alios autem pastores et doctores. 1. Cor. 12. et. Ephe. 4. Pastores vero et doctores unum regentium ordinem notat. quia gregem dei ipse veraciter pascit qui docet. Habuit quoque et porta exterior mensas quattuor. quae videlicet synagoga obsequi exterioris obseruantiam per principes sacerdotum et seniores populi: per scribas**

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

bas atq; phariseos tenuit: qui scilicet pharisei etiā legis doctores vocati sūt. Siue autē exteriori seu interiori porte due mense hic sūt: et due inde: q; in exordij: suis sancta ecclesia apostolos et prophetas habuit. Prophetas autem diuinus non eos qui in veteri populo fuerant: sed eos qui in sancta ecclesia post apostolos sunt exorti: posteriori quoq; tempore quod nūc est habet euangelistas: atq; doctores. Quia vero euangeliū bonum nunciū dicitur: euangelistas vtiq; appellamus qui rudibus populis bona patrie celestis adnunciant. Qui videlicet euangeliste atq; doctores et priori quidē tempore fuerunt: sed et nūc vsq; domino largite permānēt: quia adhuc quotidiē et in fideles populos ad fidem trahit: et fideles quoq; in bonos mores per doctores erudiri cognoscimus. Ap̄t̄i vero et pphete ab hoc tempore presentibus sublati sunt: atq; ideo dicimus: quia mēse he porte nostre: id est sancte ecclesie quasi in alio latere fuerūt. Habet et porta que pergit ad aquilonem duas mensas hinc: et duas inde: eosdem quos diximus principes sacerdotū et seniores populi in maiori auctoritate regimini: scribas quoq; et phariseos qui rudi illi populo minori loco presuerūt. Sed he mēse iuxta portā sunt que ad aquilonē pergit: quia cum quattuor isti ordines populo preessent: synagoga in persecutioe redemptionis nostri seuiens: ad torporem perfidie prorupit. Que tamen mense habuerunt sacrificiū quod iuxta solam litteram tenuerūt: vnde et ad torporem frigoris lapsi sunt: qui flamma spiritus succēsi non sunt. Interiores autem mense holocaustum nō habent: quia siue in cordibus apostolorū atq; prophetarum: seu in mente euangelistarū atq; doctorum ignis spiritus et arsit et ardet. Qui pro eo q; omnem eorum cogitationē in bono opere assumit flamma amoris dei quasi holocaustum simul quod inuenit incendit. Holocaustum enim offerunt: qui siue in bono opere seu in sancta cogitatione medullis

tus accenduntur. Mense vero he ex quadris lapidibus facte sunt: quia dum quotidiē sacri eloquij in suis cordibus verba meditantur: ad offerendū domino orationis holocaustum quasi ex quadris lapidibus construuntur. Verba etenim scripturę sacre lapides quadri sūt: qui vbicq; stant: quia ex nullo latere reprehēsbilia inueniuntur. Nam in omne quod preteritum narrat: in omne quod venturum adnunciant: in omne quod moraliter predicant: in omne quod spiritaliter sonant: quasi in diuerso latere statū habent: quia reprehensionē non habent. Corda itaq; sanctorum mense dei sūt ad holocaustū ex quadris lapidibus cōstruete: quia qui dei verba semper cogitant: semetipsos domino a carnali vita in cogitationē maciāt. Unde scriptum est. **Et** dei eius in corde ipsius: et non supplantabunt gressus eius ps. 36. **Et** vnde rursum dicitur. **In** corde meo abscondi eloquia tua: vt non peccem tibi. ps. 118. **Sed** quia mense he vnde sint constructe cognouimus: etiam cuius mensure sint audiamus. Sequit̄.

Longitudinem vnus cubiti et dimidiij: et latitudinem cubiti vnus et dimidiij: et altitudinem cubiti vnus.]

Hunc locum quidam exposuit dicens: Longitudinē et latitudinē habet mensa vnū cubitum et dimidium: id est per quadrum: que simul iuncte tres cubitos faciunt. Qui tres cubiti habent in altitudinem cubitum vnū: vt mysteria trinitatis vnū cubiti: hoc est diuine maiestatis mensura conferuet. Qui videlicet sensus expositionis iccirco non potest stare: quia in illa summa trinitate que omnia creauit: omnia continet: dimidiū nihil est: nec ex duobus dimidijs aliquid vnū. Neq; enim quicq; imminutiōis ac decisionis habet illa substantia: que semper incommutabilis manēs nec detrimentū recipit: nec augmentum. **Sepe** autem diximus longitudi-

dinem ad longanimitatē spei: latitudinē
 vero ad charitatis amplitudinē pertinere.
Mense ergo que ad holocaustū constru-
 ere sunt longitudine cubiti vnus et dimi-
 dij metiūtur: quia sancti patres atq; do-
 ctiores qui se longanimitate ad secreta spei
 intime extendunt: per hoc quod in virtu-
 ribus viuūt: quantum ad humanam quis-
 dem mensurā pertinet valde perfecti sūt:
 quantū vero ad diuina mysteria que ple-
 ne ab homine capi nō possunt: quādiu in
 hac mortali carne subsistit: perfecti non
 sunt. **I**n semetipsis ergo iam cubitum ha-
 bent. **I**n deo autem adhuc cubitum non
 habent: quia iam quidem in virtutibus
 plene proficiūt: sed tamen aliquid de deo
 adhuc ex parte agnoscūt. **E**cce iterum in
 mensura mense ad testimoniū paulus oc-
 currit. **V**ideamus an eius vita cubito in-
 tegro mēsuratur. **D**icit enim. **Q**uotquot
 perfecti sum⁹: hoc sapiamus. **P**hilip. 2.
Videamus si in his que de deo sentit: tā
 se ad percipiēda mysteria perfecte teten-
 derit. **E**go me non arbitror comprehen-
 disse. **Q**ui rursus ait. **E**x parte cognosci-
 mus: et ex parte prophetam⁹: cum autem
 venerit quod perfectum est euacuabitur
 quod ex parte est. **P**hilippen. 3. **Q**ui ite-
 rum dicit: **H**unc cognosco ex parte: tunc
 autem cognoscam sicut et cognitus sum.
Ibidē. **S**i ergo perfectus est et ex parte
 cognoscit: cubitum habet quantū ad se:
 sed tamen dimidiū super se. **T**endantur
 ergo in longanimitate spei corda sancto-
 rum: tendant in perfectiōe quam habent
 cubito vno. **S**ed quia adhuc plene vide-
 re non possunt: vbi spei oculum mittunt:
 hoc quod super vnū cubitum habēt in di-
 midio cubito recidatur: quatenus in hac
 vita semper se imperfectos aspiciant: et ar-
 dentius ad perfectionem currant. **D**as-
 bent quoq; mēse latitudinem cubiti vnus
 et dimidij: quia sanctorū corda in cha-
 ritatis amplitudine dilatata iuxta proxi-
 mū quem diligunt et vident habent cubi-
 tum. **P**ossunt em̄ perfecte diligere: quos
 perfecte valent iuxta aliquid scire. **O**m-

nis potentem vero deum medullitus disti-
 gunt: medullitus sequūtur: sed tamen tā-
 tum diligere non possunt quantum des-
 bent: quia adhuc non valent videre quē
 diligunt: et mensura amoris minor est:
 vbi adhuc mensura minor est cognitio-
 nis. **S**uper vnum ergo cubitum habent
 et dimidium: quia hoc eius iam in amo-
 re integrum est: quod valde minus est in
 charitate cū primo: atq; illud quod eis
 valde mai⁹ est adhuc in amore dei quē nō
 vident integrum non est. **D**e hoc amo-
 re qui hic incipitur vt ex visione domini
 in eterna patria perficiat: recte esaias lo-
 quitur dicens: **V**isitauit dominus culus ignis
 est in syon: et camin⁹ eius in hierusa-
 lem. **E**sai. 31. **P**lus est autem camin⁹
 esse q̄ ignē. **Q**uia esse ignis vbi paru⁹ po-
 test: in camino autem vastior flamma suc-
 cenditur. **S**yon vero speculario: hierusa-
 lem autem visio pacis dicitur. **P**acem
 vero nostram hic interim speculamur: vt
 illic postmodū plene videamus. **E**x amo-
 re ergo domini in syon ignis: in hierusa-
 lem caminus: quia hic amoris eius flama
 mis aliquatenus ardemus vbi de illo ali-
 quid contemplamur. **S**ed ibi plene arde-
 bimus: vbi de illo plene videbimus quē
 amamus. **A**ltitudo vero mensurarum est
 cubiti vnus. **Q**ue est enim altitudo san-
 ctorum: nisi fides inuisibilij. **P**er fidem
 enim creditur quod nō videtur: atq; ideo
 per hanc infirmorum mensa ad altitudinem
 ducitur: vt cetera visibilia a despiciat in ter-
 ra: et ea que audit inuisibilia sequatur in
 celo. **S**ed vnum cubitum habet altitudo
 mense: quia vnitas est fidei in corde om-
 niū sanctorum. **U**nū deum esse trinitatē:
 et patres testamenti veteris: et predico-
 res professi sunt testamenti noui: altitu-
 do itaq; mensurarū nil vno cubito ampli-
 us: nil minus habet: quia in magna sibi
 vnitate concordat omniū fides patrum:
 sed hi qui tam in longanimitatē spei sum-
 mis virtutibus proficientes: vnū et dimi-
 dium cubitum habent: atq; in latitudine
 charitatis vno ac dimidio cubito metiuntur

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

tur: in altitudinem vero fidei vno cubito excreuit: et summa admiratione magni sunt venerandi. Debent ergo paruulorum animas in sinu sue conuersationis suscipere: atque eas in conspectu domini velut quoddam holocaustum ac sacrificium offerre. Unde aperte sequitur.

¶ Super quas ponunt vasa in quibus immolatur holocaustum et victima.]

¶ Quid enim sunt anime fidelium: nisi vasa sancta que verba pietatis capiunt: ut ex eorum mentibus holocaustum vite atque orationis immoletur? Hinc est enim quod paulus cum adhuc rudis esset in fidei uocatione: quia tam domini verba perceperat: et celesti gratia plenus erat: vas appellatus cum dicitur. Vas electiois mihi est. Actuum. 9. Hinc pastores atque doctores propheta admonet dicens. Mundami qui fertis vasa domini. Esai. 52. Ipsi enim quasi mente domini vasa portat: qui vitam fidelium erudiendo tolerant: ut quandoque hanc domino ad holocaustum et sacrificium perducant. Sed neque hoc negligenter intueendum est: quod in eisdem vasculis holocaustum et victima dicitur immolari. Holocaustum enim sicut et superius diximus victima est: non tamen victima semper holocaustum: quia cum quid ex parte offertur: et ex parte retinetur sacrificium quidem est: sed holocaustum non est. Sunt vero in multitudine magna fidelium alij: qui que mundi sunt omnia relinquunt: cuncta que possident tribuunt: nihil sibi metipsum reseruant: ad eternam patriam medullitus anhelant: sequi ex toto corde in lachrymis anhelant. Hi videlicet vasa super mensam sunt: in quibus immolatur holocaustum. Et sunt alij qui curam proprie domus gerunt: de filijs cogitant: eiusque hereditatem seruant: qui tamen eterni iudicij memores: misericordiam pauperibus impendunt: alimenta ac vestimenta eis ex parte qua decreuerint tribuunt: hi nimirum vasa super mensam sunt in quibus victima immolata est non holocaustum. Quia enim pietas et doctrina sancto-

rum admonendo et sustinendo: sua ad hoc terrendo aliorum corda usque ad hoc eruditur ut omnia deserant: et totos se in amore domini accendant: aliorum vero ad hoc usque instruitur ut omnia relinquere non valent vel ex parte qua preualent misericordes fiant: et carnis curam cum anime cura partiant. Mens domini de quadris lapidibus instructe vasa portat: in quibus immolatur holocaustum et victima. Quia et perfecti sicut dicitur est cum omnia deserunt: totum cor in amore domini accendunt: et imperfecti sacrificium offerunt: quod ex parte deuenerunt. Sequitur.

¶ Et labia eorum palmi vnus: reflexa intrinsecus per circuitum.]

¶ Quid est hoc quod mensam vnus palmo metiuunt: nisi quod in palmo manus tendit: et sancti patres atque doctores ea predicant in quibus auditorum opera tendunt? Quasi enim manum extendimus: cum opera nostra dilatamus. Loquatur ergo vnusquisque doctor: cor audientis exerceat: otiosorum torpori excutiat. Quos domini ad bona opera tendentes: palmum se habere labijs ostendit. Pensandum quoque quod in palmo digitus maior ac minimus tendit. Quid vero in maiori ac minimo digito: nisi magna extrema actio designat? Palmum ergo mensam in labia habebat: quatenus in doctorum suorum predicatione auditorum iugilet. Et sic ex eorum admonitione magna opera faciat: ut agere et minima non omittat. Sic minimus intensus sit: ut piger in agendis moribus non sit. Unde per euangelium veritas dicit: E uobis scribe et pharisei hypocrite: quod uocatis mentem et animum et ciminum et relinquitis que grauiora sunt legis. Iudicium et misericordiam et fidem hec oportuit facere: et illa non omittere. Matth. 23. Per iudicium quippe et misericordiam et fidem: maior digitus operatio ostendit. Per mentem uero et animum et ciminum: digitus pauldubio minimus figuratur. Hec ergo oportuit facere et illa non omittere: quod si opus nostrum palmum mentis volumus: sic necesse est ut tendat minimus quatenus maior digitus non attrahat. De

ne aut cum mensarū labia metiunt: et inē-
sura palmi dicitur addit vnitas: vt ex docto-
rū predicatiōe sicut vnitas tenet in fide:
itaq; q̄ vnitas mentiū seruet in opere: ne
per opus bonū qd̄ alter agit: alter ad di-
scordie malū prorūpat. **I**ta etiā bona face-
re opa debemus vt per hec quoq; cū his
cū quibus viuimus: vnanimitatē recte vt
possumus cōseruemus: idest nō deserēdo
qd̄ agimus: sed pueniendo bonis persua-
sionibus malū discordie qd̄ timemus. **E**cce
in suis opibus vnitatē palmi custodiens
paulus discordiā generari p̄hibebat: cū
quendā lapsus atq; ab ecclesia abiectū tā
velle recipere corinthios videret dicens: **S**i
cui aliquid donastis et ego. **N**am et ego si
quid donauī p̄pter vos in persona xp̄i: vt
nō circūueni amur a sathana. 2. **C**orint. 2
Qui videlicet solet de bonis mala gene-
raret: hoc qd̄ per caritatē agit ad discor-
diā trahit. **A**nde et mox de ip̄o subiecit di-
cēs: **N**on est ignoramus cogitatiōes ei?
Ibidē. **D**octor aut qui per bona que p̄di-
cat in suis auditoribus rectā opationē for-
mat: si mētes opantiū ad vnanimitatē nō
ligat: in labijs palmū habet: sed eā (que di-
cta est) palmi vnitatē nō habet. **P**ensan-
dū vero est valde qd̄ dicit: qz earundē mē-
sarū labia interi⁹ sunt reflexa. **T**unc em̄
mensarū labia intrinsicus reflectunt: qm̄
doctores ad p̄cientiā reuocāt tacita cogi-
tatiōe qd̄ dicit: qm̄ semetip̄os subtiliter p̄-
seruāt si faciūt qd̄ loquūt. **R**ecte autē cū
reflexa intrinsicus mensarū labia dicun-
tur: addit quoq; per circuitum: vt non in
vna qualibet se parte cōsiderent: atq; ex
alia semetip̄os perp̄dere pretermittant:
sed vbicq; semetip̄os inspiciant: et inquan-
tum p̄ualēt studeant singula opera im-
plere que docent: ne si predicātes facere
bona dissimulant: sui vastatores sint cul-
tores alieni. **D**octor: ecce iam mensa
es: iam vasa portas: iam in vasis fidelib⁹
p̄odus holocausti et vicime sustines: sed
intus reflecte labium: idest ad cor renoca
sermonē. **A**udi qd̄ dicit: operare qd̄ p̄-
dicat. **S**i em̄ negligis implere que doces:

alijs messem seminas: et ip̄e frumētī par-
ticipatiōe ieiunas. **A**nde scriptū est. **C**ui-
us messem famelicus comedit. **J**ob. 5.
Dessez quippe doctoris qui bona loquitur:
sed non operatur: famelicus comes-
dit: quia is qui panē iusticie esurit opera-
tur mādāta que audit: et fructū non habet
qui seminādo laborauit. **H**inc salomō ait
Hiscondit piger manū suā sub asella: nec
ad os suū porriget eā. **P**rouerb. 19. **N**e-
mo ita piger est vt ad os manū comedēdo
reducere laborē putet. **S**ed piger nec ad
os manū suam porrigit: qui nec hoc vult
operari qd̄ dicit: **H**inc iterū de bene docē-
tibus et male operātib⁹ dicit: **S**ilij effra-
im intendētes arcū: et mittentes sagittas
cōuersi sunt in die belli. **p̄s.** 77. **I**nten-
dit arcum atq; sagittas mittit: qui scri-
pture sacre scripturas proponit: et verbis
rectis auditorum vicia feriunt. **S**ed con-
uertitur in die belli: quia post semetip̄os
redeunt in temptatiōe viciorū et pectus op-
ponere non volūt: quia in temptatiōnū cer-
tamine non resistūt. **H**inc iterum dicitur:
Auertisti adiutorū gladij eius: et non es
auxiliatus ei in bello. **p̄s.** 88. **G**ladius
quippe doctoris est sermo dei. **A**nde per
paulum dicit: **E**t gladiū spiritus: quod
est verbum dei. **E**p̄hes. 6. **O**m̄ipotens
itaq; deus cū doctorem respicit nolle ope-
rari que dicit: in die belli adiutorij eius
gladium auertit. **Q**uia in temptatiōnū
certamine non permittit ei esse in adiu-
torū doctrine verba que dedit. **H**abet igitur
gladium: sed hunc in bello non adiu-
uat: quia cum aduersitas temptatiōis eru-
perit: verbi obliuiscit quod dicebat: **E**c-
ce enim de patientia forsitan sermo docto-
ri est doctrine sue magisterio docere co-
gitur: qualiter contra illata damna: con-
tra auditas contumelias patientia serue-
tur. **S**ed cum ip̄e vel damno vel contu-
melia fuerit laceffit: oblit⁹ quod docue-
rit: vel in lesione pximi: vel in reddendo
gravius cōtumeliam excedit. **I**nter hec
itaq; cogitet qui a mensa dei est: labiū in-
trius reflectat: seruet qd̄ predicat. **S**criptū

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

quisippe est. In patientia vestra poss. debis
t s animas vestras. **Luce. 21.** Et rursum
scriptum est. **Doctrina viri per patientiam
noscitur. Proverb. 19.** Si itaq; index do
ctrine patientia est. tanto quisq; doctus
ostenditur: quanto patiens fuerit. Hinc est
enim q; bonus ille discipulus qui magis
struz tolli in aera videbat: per magne cha
ritatis affectum clamabat dicens. **Pater
mi: pater mi. currus israel et auriga eius.**
4. Reg. 2. **Quis est frater charissimi
q; Helyas currus israel et auriga dicitur:**
nisi quis auriga agitatur: currus portat. **Do
ctor ergo qui mores populi et per patien
tiam sustinet: et sacri eloquij verbis docet
et currus dicitur et auriga. Currus q; tole
rando portat. auriga quia exhortando agi
tat. Currus: quia mala sustinet. auriga q; populu
bonis admonitionibus exercet.**
**Forasse autem contra vanam gloriā ser
mo doctori est. Et mire insinuans quali
ter debeat declinari. eisdem ipsis sermo
nibus vanam gloriā querit quibus con
tra eandem vanā gloriā disputat. Si igitur
hoc appetit adipisci qd prohibet: mē
sa intus labium non reflectit. Tunc autē
mensa domini ex quadris lapidibus ex
tracta habebit intus labium reflexum: si
studuerit audire qd docet. Scriptum q; p
pe est. **Ne quid per contentione: neq; per
inanem gloriā. Phil. 2.** **Itq; eisdem
rursus egregius predicator dicit. Nec q;
rentes ab hominibus gloriā. neq; a vo
bis. neq; ab alijs. 1. Thes. 2.** **De predica
tionis etenim labore laudē transitorie q;
rere. quid est aliud q; rem magnā vili pre
cio vendare. Sed est in doctrine verb
graue periculum. quia sepe sermonē docē
tium fauores au dientiū sequuntur. Et cū
doctores ab eo qd bene innotuerint appa
rere iam minores in dictis nolunt: doctri
ne verbum qd pro acquirendis animab;
auditores ex omnipotentis dei amore in
choauerunt: in hoc postmodū pro acqui
rendis laudibus laborant. Et qui in ver
bis dei querebant prius lucra spiritalia:
temporales postmodū fauores sequuntur.****

Unde fit vt siue recta quolibet opera seu
sancte doctrine verba in omnipotentis dei
iudicio pereā: cū p hec quisq; transitoria
fauorib; anhelat. Hinc etenim per prophe
tam iudee dicit. q; in seipsaz incauta mēs
inuenit. si saltē post culpā suas caute cogi
tationes rimef. **Quā vberem. pulchraz
fructiferam. speciosam vocatiōis nomē
tuū. Ad vocē loquele grandis exarsit ig
nis. 1. eaz; cōbusta sūt fructa ei.** **Hiere.
11.** **Quam quisque vberē et pulchrā: fru
ctiferam et speciosam dōis vocat. cuius vt
efficaciā in operationē: vel sancta studia i
verbis sciētie approbat. Sed ad vocē lo
quele grādus exarsit ignis in ea. q; cū lau
dari quis cepit: erubescit forsitan minor
videri q; dicit: et studet esse quod dicat.**
**Ex enim grandis loquele est: fauor adula
tis. Unde scriptū est. Qui benedicit. pri
mo suo voce grandi de nocte confurgens
similis est maledicēt. Prouerb. 27.** **Ad
vocē ergo loquele grādus exarsit ignis in
ea. q; in magnitudine fauoris flāma i cor
de accendit de amore laudis. Ossa oliv
ue fructa pburū. q; ante omnipotentis
dei oculos vel que bene gesta vel q; scien
ter sunt dicta deperit: cū iā nō amore do
mini: s; itēione transitorie laudis sūt. Sic
enī cogitatioi bone cogitatio sinistra sub
iungit: vt vix ipse qui easdē cogitationes
generat anim; cognoscat. Unde predicator
egregi; cū loquens subtiliter diceret. **Qui
unus est sermo dei et efficax. et penetrabili
or omni gladio accipit. et pingens vsq;
ad diuisionē aīe ac spirit.** **Heb. 4.** **Illico
subiunxit. Compagū quoq; et medullarū:
et discretor cogitationū et intentionū cor
dis. Ibidē. Distinguit enī dei sermo cō
pages et medullas. quia discernit cogita
tiones et intēiones cordis. Per cōpages
quoq; ossib; ossa iungunt. Et sepe dū qd
recta cogitatio agim; sed subito in lau
dis amore declinam; atq; hoc pro laude
facim; quod prius facere pro veritate ces
peramus. quia cogitationes cogitationi
bus adiunguntur: quasi quedam compa
ges sūt. Sed habent ossa que incompa****

ge luncta sunt etiā medullas. Quod predicator sanctus aperius intulit cū subfūxit. Dissertor cogitationū et intentionum cordis. Compages em̄ nostre cogitatōes sunt: medullae autē intentōes. Et sepe aliud cogitamus: atq; aliud est quod per cogitationē intendimus. Nam si quis proposito nūmoy premio pupilli: vel vidue causam defendat: et fortasse ecclesiā ingreditis in suis scibus deo dicat. Tu vides quia causas pupilli et vidue defendo. Iste proculdubio q̄s cogitat scit: sed quo intendat eius cogitatio ignorat. Aliud quippe cogitat: atq; aliud intendit. Nō em̄ defessio nē pupilli v̄ vidue: sed mercedē nūmoy querit. Nam tollere temporale premiū: et non pupilli ac viduā defendere intendit. Sermo itaq; dei discretor est cogitationū et intentionū cordis: quia nō aspiciat quid apud temetip̄m cogitas: sed per medullā compagis: id est per intentionē cogitationis que accipere requiris. Restat ergo vt doctor cum loquit: quasi mensa dei semper intus labiū reflectat: ne aut mala intentione loqui inchoet: aut cum bene ceperit seductus fauoribus in appetitū alium deducet. Fortasse autē de custodia discipline sermo doctori est. Et sepe etiā contingit vt discipline regulā quam scit diceret: nesciat tenere: qui aut nimio zelō motus min⁹ se per mansuetudinē temperat: aut nimia mansuetudine placidus: min⁹ se cōtra vicia in zeli stimulo inflammat. Magna enim cōsideratiōe deherus pensare quod scriptū est: quia in vasis templi inter coronas et plectas: boues et leones et cherubin excelsa sūt: et subter boues et leones lora dependentia. 3. Regū. 7.

Corone quippe signū victorie: plecte autem cōcordie vnanimitatē signāt. Cherubin vero plenitudo scientie dicunt. Sacerdotes em̄ atq; doctores inter coronas et plectas: id est inter fortitudinē boni operis quo ad victoriā currunt: et charitatis cōcordiā quo a se vicissim nō dissepāt: per boues et leones atq; cherubin designati sunt: quia in plenitudine scientie quam

habent: necesse est vt et boni mansuetudinem teneāt: et feruorem leonū: quatenus in disciplinā quā predicāt et ex sancto zelo accensū sint: et ex paterna dulcedine trāquilli. Quibus subter se lora depēdeant vt discipline sue retina cula quibus ipi ligati sunt etiā subiectis suis sollicite impendant. Super eos em̄ lora dependere est: custodie vicula subditis tenere. Que tunc recte seruant: cum nec boni mansuetudo in zeli feruore amittit: nec leonū terrorem in mansuetudine remittit. Tanta quippe debet esse discretio: vt nec disciplina nimia: nec ipa quoq; misericordia sit remissa. Ne si inordinate culpa dimittit: is qui est culpabilis in reatu grauius altrigatur. Et rursus si culpa immoderate retinet: tanto qui corrigi deterior fiat: quāto erga se nil ex benignitatis gratia agi considerat. Exhibēda itaq; prauis est asperitas in ostensioe: charitas in mēte: vt et dura ostensio delinquētē coherceat: et charitatis custodia mercedē mansuetudinis nō omittat. Ecce dum loquor ioseph animū pullat: vt ad ostendendā que dico ipse testis veniat. Genes. 37. Certe somnū quod de profectu suo viderat fratrib⁹ narrans: per hoc quod innocenter retulit: malicie contra se stimulos excitauit ab eisdem fratribus bysmaelitis est venditus. Ibidē. in egypto duct⁹: mira omnipotentis domini dispensatiōe eidē egypto prelatus est. Genes. 39. Cūq; in terra chanaan famēs exurgeret: fratres ad egyptum venerūt: ioseph prelatus egypto reppererūt: eūq; submissi ad terram ceruicibus adorauerūt. Et quia mutari dei consiliū non valet: quem ideo vendiderant ne adorarēt: adorauerūt quia vendiderūt. Tunc ipse vir dei spiritu discretionis plenus: cognouit fratres: non cognitus. Genes. 42. Sed memor: culpe et remissor iniurie: mala fratrum nec reddere studuit: nec sine purgatione laxare. Nam suspecta voce prorinus dixit: Exploratores estis vos: vt videatis in firmōra terre venistis: iam nunc experimētum

Historia de Ioseph in Egyptum vendito.

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

vestri capiam. Per salutē pbaraonis nō egredimini hinc. **V**idē. **S**iaculū in corde. **P**eregrini venerant: famis periculū fugiebant: frumēta que querebant nō acceperāt: et ferri se insuper actioē criminis videbant. **I**nter hec ducitur ad carcerē: et post tridūū adhuc in eadem asperitate terrent. **I**am reditur ad cor: iā culpe memoria pullat animū: atq; inter se inuicem loquūtur. **M**erito hec patimur: quia peccauimus in fratrē nostrū: videntes angustiam anime illius deprecareē nos: et non audiuimus. **P**ecirco venit super nos ista tribulatio. **V**idē. **I**n his autē cor: ioseph amore vincit: secessum petit: soluit flendo quod pietati debuit. **S**enerus ad fratres reuertit: vt cruciatus eorum animas a culpa liberaret. **P**ost hec vnus religatur in vinculis: dimittūtur ceteri cū frumentis: vt vnus frater veniat: quem minimū habere se dixerant. **V**enit postmodū frater. **V**incebat mentē pietas: cū frater innocens videre: sed permanebat in ostensione asperitas: vt fratres noxi purgarent. **G**enef. 44. **F**rumenta dantur: scyphus in sacco iunioris fratris abscondit: furti post eos questio mouetur. **M**ittitur vt reducātur addicti: in seruitutem decernit apud quem scyphus fuisse inuentus. **I**n sacco vltimi fratris inuenitur. **T**unc beniamin reducitur: afflicti omnes fratres sequūtur. **T**ormenta misericordie: cruciat et amat. **R**euerit igitur in terra cū lachrymis prostrati: veniā postulant. **D**emozes enim quid de illo patri promiserāt: merore intolerabili tabescebant. **T**unc se vltra cobibere non valens pietas clausa prorupit ad mediū: et excussit charitatis lachrymas de vultu seueritatis. **D**eterfa est ira que apparebat: rino erat ostensa misericordia que erat et non apparebat. **S**ic vir sanctus facinus fratrum et dūmū et vindicauit. **S**ic in vigoze clementiā tenuit: vt delinquentibus fratribus nec sine vltione pius existeret: nec sine pietate districtus. **E**cce hoc est magisteriū discipline: vt culpīs et discrete no-

uerit parcere et pie refecare. **Q**ui autē discretiois spiritum non habet: aut sic dicit mittit peccata vt nō corrigāt: aut sic quasi corrigendo feriūt vt non dimittāt. **D**octor ergo cui de discipline moderamine loqui necesse est: mensam dei esse se sciāt: atq; intus labiū reflectat: vt quod docēdo loquit: hoc sub discretiois spiritu vigilanter operet. **R**ec si quedā sibi deesse cōsiderat: oportet vt ab eorū predicatione cōticeat. **L**ocus quippe eius erigit vt loquat. **V**erbis ergo suis semetipm conueniat: et si non ideo loquit: quia operatur: ideo operet quia loqui compellit. **U**bi itaq; se conspicit opere implere qd dicit: ibi auditores admonet: eorūq; animos ad studiū bone operatiois accingat. **U**bi autem necdū se videt implese qd loquit: ad bona de quibus auditores admonet: se quoq; pariter inflāmet: vt ipse etiaz simul distat in opere qd per eum loquit veritas in predicatione. **S**epe enim qd viuēdo nescimus compulsi loqui doctrinā: loquendo discimus: vt dñ de cogitatiois nostre pigricia reatus natiū in mente: eandem mentē compūctio subito aborta trāstuleret: et sua voce excitata et vigilat in opere: que prius torpebat in ocio sine voce. **E**cce autē cū mense labiū palmo tendit: id est cū per doctoris os cōtra vicia disputat: atq; ad bona opera cor auditorū accendit: multi qui eius verba audiūt: quanta vel qualia mala perpetrauerint recognoscūt: atq; ad eum cōfiteutes veniūt: eumq; pro peccatis suis intercessorē fieri cum flentibus petunt: vt ipse orando deleat culpas: quas predicādo manifestat. **U**nde et subditur.

[Super mensas autez carnes oblationis.]

[Doctores etiam sancti cū pro compūctis peccatoribus atq; cōstentibus omnipotēti domino preces fundūt: per hoc qd ad veniām p carnali eorū vita postulāt: mente domini carnes oblatiois portāt. **E**t ergo sint p quibus cōuersis et flentibus rogāt:

Handwritten mark or signature.

oporet ut cōfide prius in peccato positus
predicet: et cum iam ceperint peccata re-
linquere: atq; ad innocentiam festinare: ne-
cesse est ut erga eos in ore doctoris incre-
menta p̄dicatiōis exerceat: et quibusdam
doctrinæ sue verbo t̄to vehementius infi-
stat: quāto eos grauius cecidisse p̄siderat
videlicet sciens q̄ ipse tanto mercedē ma-
gna remuneratiōis accipiet: quāto verbis
suis alios de pfundiorib; peccatis leuat
Libet inter hec sancti euāgelij ad mediū
verba deducere: cuius sacra hystoria per
hoc quod factū est miraculū narrat: mira-
que quotidiē agunt denūcia. Nam cū cō-
fessis atq; ieiuni ad dñm populi puenissent
discipulis dñs dixit: **D**isereor super tur-
bā: quia ecce iam triduo dñm sustinet me: nec
habēt quod māducēt: et si dimisero eos ie-
iunos in domos suas deficiēt in via: qui-
dam em̄ ex eis de longe uenerūt. **Mat. 9.**
Turba triduo dñm sustinet: qm̄ multi-
tudo fidelū peccata q̄ p̄perauit per peni-
tentiā declinās: ad deū se in opere: locu-
tiōe atq; cogitatiōe conuertit. Quos dñs
mittere ieiunos in domū suam dñs noluit
ne deficiāt in via: qz videlicez cōuersi pec-
catores in p̄sentia uite via deficiunt: si in
sua cōscientia sine doctrine sancte pabu-
lo dimittant. **N**e ergo lassetur in huius
peregrinatiōis itinere: pascēdi sumus sa-
cra admonitiōe. Valde autē pensanda est
pia sententia que p̄cessit ex ore ueritatis:
qua dicit: **Q**uidā enim ex eis de longe ve-
nerūt. **Ibidē.** Est autē qui nihil fraudis et
nihil carnalis corruptiōis exptus: ad om-
nipotentis dei seruitiū festinauit. **I**te de
longinquo uenit: qz per incorruptionē et
innocentiā p̄rimus fuit. **A**lius nulla im-
pudicitia: nullis flagitijs inquinat: solo
sūt cōiugio expertus: ad ministeriū spiri-
tale cōuersus est. **N**eque iste uenit de lon-
ginquo: quia usus cōiunctiōe p̄cessa: per
illlicita nō errauit. **A**lij uero post carnis
flagitia: alij post falsa testimonia: alij post
facta furta: alij post illatas uolētias: alij
post perpetrata homicidia ad penitentiā
reuerūt: atq; ad oīpotentis dei seruitiū cō-

uertunt: hi uidelicet ad dñm de longin-
quo uenit. **Q**uāto etenim quisq; plus in
prauo opere errauit: t̄to ab oīmpotente
dño longius recessit. **N**am et p̄dignus fili-
us qui patrē deseruit abiit in regionē lon-
ginquā: in qua porcos p̄auit: qz uicia nu-
triuit. **D**ent igitur alimenta eis etiā qui de
longinquo uenit: qz cōuersis peccatozi-
bus doctrine sancte cibi p̄bendi sunt: ut
in deū vires reparēt: quos in flagitijs amī-
serūt. **Q**ui sepe a potioribus t̄to necesse
est ut largioribus cibis doctrine satientē:
quāto festi maioribus uicijs uenerūt. **E**t
cū iam cōfiteri ceperint mala que cōmīse-
rūt: atq; cōfitemdo relinquere et stetit? pu-
nīre: necesse est ut doctores sancti p̄ eoz
peccatis sollicitē exortēt: quatenus mente
dñi carnes oblatiōis portent. **Q**uōti-
ens agūt: et in hoc p̄ alienis peccatis in-
terueniūt: sua ante dei oculos ampli? de-
tergūt: qz ea ipsa charitate se iustificāt: q̄
mira pietate p̄ alienis iniquitatibus se in-
lamētis maciāt. **N**ec laboriosus debet es-
se doctor: p̄ uersis peccatozibus lachry-
mas fundere: qm̄ et ipse qui oīa creauit hō-
factus p̄ nostris iniquitatibus in cruce san-
guinē fudit. **Q**ui uiuit et regnat cū patrē
in uinitate sp̄s sancti deus: per oīa r̄c.

Explicit Omelia. XXI.

Incipit Omelia. XXII. et vl-
tima: que exponit litteraz. XL.
cap. ab illa parte. **E**t extra por-
tā interiorē r̄c. vsq; ad finē ca.]

Scri eloquij mysticos sensus
p̄pheta per aspirationē sancti
spiritus prudētē intelligens:
dicit. **M**irabilia testimōia tua
ideo scrutata est anīa mea. ps. 118. **Q**ui
rurū ait: **R**euela oculos meos: et cōsi-
derabo mirabilia de lege tua. **I**bidem.
Qui em̄ necdū occulta de apertis intel-
ligit: oculos uelatos habet. **Q**ui uero iā
intelligit: reuelatos. **E**t mirabilia de lege
dei cōsiderat: qui spiritalis iſe uerb a dñs

interior hoc loco sancta ecclesia designat
 Cū enī cūcta hec intra ipsam sint: quō ex-
 tra portā interiorē sunt si extra ecclesiam
 nō sunt. **I**ntelligi ergo porta interior po-
 test ea de qua iā loq̄e superi⁹ locuti sum⁹
 que cōtra portā aquilonis ⁊ orientālē dī-
 posita: p̄ quā figurari dixim⁹ aditū q̄ no-
 bis ad interiora gaudia patrie celestis ape-
 ritur. vt hic quoq; p̄ portas circa vestibu-
 lum narrat sancta ecclesia: per portā inte-
 riorē celestis regni adit⁹ figuret. **S**z ne
 quis me verba sancti spūs estimet ad itel-
 lectū meū violenter inflectere: ⁊ dicat q̄a
 de porta interiori significationē sancte ec-
 clesie quā semel dixi mutare nō debui: in
 fulgēte dei omnipotētis gratia que cepi-
 mus ipsa teneam⁹. vt ⁊ porta interior sig-
 net ecclesiaz que nos ad interiora gaudia
 p̄ducat: ⁊ gazaphilatia. cātores. sacerdo-
 tes. templū. altare sacrificia sint in atrio
 qd̄ est extra portā: ⁊ tamen extra ecclesiaz
 nō sint. **S**i enī subtili inuestigatione per-
 quirimus: nil obstat intelligi vt interiorē
 portā sicut dicitū est sanctā ecclesiā sentia-
 mus. De qua nūc dicē. **E**t extra portam
 interiorē gazaphilatia cantōrū: atrio inte-
 riori. **D**uo sunt etenī que dicunt. **P**orta
 interior: atq; extra hāc atrii interi⁹. **Q**ua
 tenus hoc ipsum atrii ⁊ exterius sit ⁊ inte-
 rius. **A** porta exteri⁹: interior autē sicut
 predixim⁹ portis quas narrādo subiūxit.
Sancta enī ecclesia duas vitas hz. **Q**uā
 quā tēporaliter ducit. aliā quā in eternuz
 recipit. **Q**uā qua laborat in terra: aliā q̄
 remuneratur in celo. **Q**uā qua mercedes
 colligit: aliā vero in qua iam de receptis
 mercedib⁹ gaudet. atq; in vtraq; vita of-
 fert sacrificiū. **H**ic videlcet sacrificiū com-
 punctionis: ⁊ illic sacrificiū laudis. **D**e
 hoc sacrificio dicit. **S**acrificiū deo spiritū
 cōtribulatus. ps. 50. **D**e illo autē scriptū
 est. **T**ūc acceptabis sacrificiū iusticie: ob-
 lationē ⁊ holocausta. **I**bidē. **D**e quo rur-
 sus ait. **E**t cantē tibi gloria mea: ⁊ nō cō-
 pungar. ps. 29. **I**n vtroq; autē sacrificio
 carnes offerunt. qz hic oblatio carnis est
 maceratio cor: poris. ibi oblatio carnis est

in laudē dei gloria resurrectionis. **T**unc
 quippe illic quasi in holocaustū offerri ca-
 ro: quādo in eterna incorruptione permu-
 tata nil cōtradictionis: nil mortalitatis ha-
 buerit: qz tota simul amoris eius ignibus
 accēsa: in laude sine fine p̄manebit. **P**or-
 ta ergo hec interior. i. sancta ecclesia ha-
 beat interiora sua: illā videlicet vitā que
 adhuc oculis nostris occulta est. **H**abeat
 extra eam atrii exteri⁹. i. vitā presentē
 in qua omne bonū agit ut ad bonū sine
 fine p̄ueniat. **S**unt ergo in interiori atrio
 qz tamē extra portā est gazaphilatia cāto-
 rum. quia electi quicq; atq; p̄fecti. qz ad-
 huc in carne mortali subsistūt: ⁊ intra sinū
 sunt sancte ecclesie. ⁊ adhuc extra secreta
 gaudia interioris vite. **S**int gazaphilatia
 cantōrū interi⁹ ⁊ exteri⁹. qz corda san-
 ctōrū que omnipotēti deo desiderii suum
 p̄ magni ardoris amorē cantant: ⁊ iā int⁹
 sunt. ⁊ adhuc intus nō sunt. qz in sancte
 ecclesie sinu posita ⁊ tam vidēt. p̄ spirituz
 qd̄ intus fortiter amēt: ⁊ tamē adhuc nō
 vident p̄fecte qd̄ amant. **S**int itaq; in in-
 teriori atrio gazaphilatia: sed extra portā
 vt iā ⁊ intus sint p̄ desiderii: ⁊ adhuc in-
 tus nō sunt p̄ plenariū effectū. **Q**uid sunt
 autē gazaphilatia cantōrū: nisi sancta des-
 sideria amantiū. **Q**ui precepta diuina q̄
 si quasdā diuitias custodiūt i mēte: quas
 cantādo seruant. qz mādāta dei non ex
 more: sed ex amore p̄ficiunt: effoz ipse sa-
 cri eloquiū preceptiones cātabiles sunt:
 quas nō ex tristitia: sed ex desiderio sem-
 per opantur. **A**ultis cor iusti quasi cuius-
 dā cantōris gazaphilatiū audire. **L**antas
 biles mihi erant iustificationes tue: in lo-
 co incolat⁹ me ps. 118. **I**ustificatiōes dei
 dicimus precepta diuina: que nos iustos
 faciūt si impleant. **Q**ue tunc nobis in lo-
 co incolatus nostri cātabiles sunt: qn̄ in
 hac peregrinatione vite presentis ipsa ea-
 dem mādāta diligimus: ⁊ ex desiderio is-
 plemus. **H**inc est quod idē psalmista ite-
 rum ex cantōrum gazaphilatio se esse iustū
 nuat: qui ait. **M**isericordiā ⁊ iudiciū cā-
 tabo tibi domine. ps. 100. **M**isericordiā

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

domini qua peccata laxant cantare etiam peccator debet: id est hanc cum gaudio dicere atque sperare. Sed quis ita iustus est: ut eius sibi eternum iudicium ante mentis oculos reuocet et non contremiscat. An potius venire ad illud examen tanti iudicis presumat. festinet et gaudeat? Quisquis ille est: magnus est: quia iam misericordiam domini et iudicium cantat. Cantat quippe iudicium ad quod intrare non trepidat. Sit ergo mens illius gazaphilatiū cantorum: ut per diuitias misericordie quas accipit: letus pergat ad iudicium quod iam non pertimescit. Videamus si placeat fratres charissimi aliud quoque gazaphilatiū cantoris. Forsitan et ipse iudicium cātat. Quid etenim dicit: Ego enim iam delibor et tempus mee resolutionis instat. bonum certamen certavi. cursum consummaui. sedem seruaui. de reliquo reposita est mihi corona iusticie: quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex. 2. **Thi. 4.** Qui laborum suorum conscius memor certaminis quod egit. memor fidei quam seruaui esse sibi in iudicio repositam coronam dicit eam quod sibi in illa die reddi sperat potius quam donari. Profecto patet quia iudicium cantat quod venire desiderat. Unde etiam subdit. Non solum autem mihi: sed et his qui diligunt aduentum eius. **Ibidem.** Nemo enim aduentum iudicis diligit: nisi qui se habere causam in iudicio bonam nouit. Eorum ergo corda qui aduentum iusti iudicis diligunt gazaphilatiā cantorum sunt. quia per presumptionem gratie et vite: per virtutes sancti desiderij cantant iusti iudicium: quod omnes iniusti pertimescunt. **Meminit autem charitas vestra.** quia super petri locutione per portam orientis fidei: per aquilonis spem: per austri autem charitatem diximus designari. **Hec itaque gazaphilatiā inter portam orientis et aquilonis esse memorant:** atque ad viam australem respicere. quia corda sanctorum inter fidem et spem posita australem viam respiciunt: quoniam sancte charitatis ignibus inardescunt. Ipsa quoque orientalis porta respice

re dicitur ad viam aquilonis. quia nobis per fidem quidem omnia in baptisma te peccata laxantur. sed tamen dum adhuc hic viuimus: etiam post fidem sepius ad peccata declinamus. Et quasi orientis porta viam aquilonis respicit: cum vita nostra post perceptam fidem adhuc aliquatenus in frigore culpe torpescit. Quis enim in hac vita valeat post fidem sine culpa viuere: cum Iohannes dicat. Si dixerimus quia peccata non habemus ipsi nos seducimus et veritas in nobis non est. 1. **Iob. 1.** Cuius verbis Iacobus concordans ait. In multis enim offendimus omnes. **Iaco. 3.** Si autem peccata preterita in fidei perceptione dimissa sunt: et adhuc post fidei ad peccata declinat: que nobis erit prescriptio iusticie: que spes vite permanentis: nisi ut dum adhuc inter portam orientis et aquilonis sumus: ad viam austri mentis oculos leuemus. quatenus ex sancta charitate feruentes calor nos amoris liberet a culpa teporis et frigoribus. Sint ergo gazaphilatiā inter portam orientis et aquilonis: sed sicut dictum est ad australem viam facies intendant. ut inter hoc quod nati in fide sumus. et quod post ad peccata delapsi de spe pietatis presumimus: exerceamus nosmetipsos in ardore charitatis. et ibi tēdamus oculos cordis: ubi accendamus ignibus amoris. Potest autem per aquilonis portam gentilitas: per austri viam iudea per orientis autem portam ipse domitus designari. Per aquilonem quippe non immerito gentilitas figuratur: quia ille qui in torporis frigore possidet: qui dixit. **Sedebo in monte testamenti:** in lateribus aquilonis. **Esa. 14.** Per australem quoque portam recte iudea accipitur: in qua spirituales patres celesti amore feruerunt. quorum vnus loquitur dicens. **Conuerte domine captiuitatem nostram:** sicut torrens in austro. **ps. 125.** Que et si carnalem populum habuit in quo velut aquilonis frigora portauit: in sanctis tamen suis doctoribus ac prophetis ad dominum ac proximam calore charitatis arsit. Orientalis autem

porta non immerito ipsum signat: de quo scriptum est. *Ecce vir oriens nomen eius. Et de quo zacharias ait. Visitauit nos oriens ex alto. Zacha. 6. Luce. 1. Sint ergo gazaphilata cantorum ex latere porte aquilonis. quia non solum in iudea fuerunt corda sanctorum spiritualiter accessa: sed etiam in generalitate multitudinis ad sancte fidei sacramenta conuersa ardere corda sanctorum amore celestis patrie. inbiant gaudia eterna. suspirant ad societatem sanctorum ciuism in celo. sed tamen exempla huius ardores quem dono sancti spiritus acceperunt a spiritalibus patribus synagoge capiunt. Unde ipsa quoque gazaphilata et in aquilonis latere posita. oculos ad viam australem tendunt. Ecce enim ex gentibus venimus. sed in hoc quoque per sancti spiritus amore calemus. Iudee patres aspiciamus qui nobis in suis dictis quotidie sancti desiderij exempla prebent. An non quasi caloze meridiani feruoris ardebat qui estuabat dicens. Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te deus. Sitiuit anima mea ad deum viuum. quando veniam et parebo ante faciem dei. ps. 61. Qui rursus ait. Psallam et intelligam in via imaculata: quando venies ad me. ps. 100. Hoc quoque ardore succensus fuerat qui dicebat. Nunc dimittis domine seruum tuum secundum verbum tuum in pace. quia viderunt oculi mei salutare tuum. Lu. 1. 2. Quia ergo ex gentilitate venimus: sed sanctos iudee patres nobis in diuini amoris imitatione proponimus: quasi quedam cantorum gazaphilata ex latere porte que viam aquilonis respicit sumus. sed ad viam austri facies tenemus. Et notandum quod hec eadem gazaphilata inter portam aquilonis et orientis esse prebent. Quod videlicet post incarnationem diuinam multitudo gentium ad fidei venit: atque inter ipsos fideles populos et sacramenta diuine incarnationis que medulliterum diligunt corda amantium surgunt. Habeant ergo sancti gazaphilata hinc orientis portam et inde aquilonis. quia inter ipsa redemptio nis sue mysteria que sequuntur. et carnales quosdam quos et inter sanctam ecclesiam tole-*

rant multi in deum fortiter amore proficiunt. virtutibus excrescunt. eterni iudicis aduentum querunt et inter ea que amant atque illa que tolerant: quasi quedam gazaphilata diuinitatis spiritus in mente seruant. Nec iter sacramenta que diligunt et que iam contraria portantur deficiunt. quia ad australem viam facies intendunt. Quid enim patimur quod patres nostri per amore domini antea non pertulerunt. Notandum vero quod inter portam austri et aquilonis orientalis portam est describitur. quia dominus ac redemptor noster de iudea est natus. Moyses in fide sua ecclesiam ex gentibus traxit. Quasi enim inter meridianam portam et aquilonis apparuit. quia ex illa venit et istam in suo seruitio conuertit. Unde et bene dicitur quod porta eadem orientalis ad viam respicit aquilonis. quia natus dominus synagoga deseruit: et multitudinem gentium collegit. Notandum quoque est quod dum de gazaphilatis diceretur: et facies eorum ad viam australem additum est vnam. ut videlicet aperte sentiamus quia non alia est via ad celestem patriam nobis qui ex gentilitate venimus: atque alia illis patribus qui fuerunt in iudea. Sed hec eadem vna via est nobis et illis que nos ad eterna gaudia perducit: que nobis per euangelium dicit. Ego sum via: veritas et vita. Ioh. 14. De qua psalmista ait. Ut cognoscam in terra viam tuam: in omnibus gentibus salutare tuum. ps. 56. Quod enim hebraice Iesus: hoc latine dicitur salutaris. In terra ergo via cognoscitur: quia Iesus deus ante secula: et homo factus in fine seculorum: gentibus est manifestatus. Vna ergo est via et illis qui ab austro sunt: et his qui ab aquilonis porta respiciunt. quia electis iudeis et gentibus dominus ac redemptor noster expulsa pena formidinis: ad patrem factus est iter amoris: atque adiutorum peruenit. Sequitur.

¶ Et dixit ad me: Hoc gazaphilatum quod respicit viam meridianam sacerdotum est: quod excubant in custodia templi.]

¶ Atque mox subditur.

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

Porro gazaphilatiū qđ respicit ad viā aquilonis sacerdotū erit qđ excubāt ad misterīū altaris.]

¶ Quib⁹ pphete verbis p̄us nobis qđ redū est: qđ sint maioris ordīs sacerdotes: vtrū hi qđ in custodijs excubāt tēpli: an qđ in misterio altaris: **¶** qđ paulo post subdit: altare erat añ faciē tēpli: apte ostēdit illos esse maioris ordinis sacerdotes qđ in custodijs tēpli excubāt: qđ p̄fecto in altare qđ est interi⁹ ministrāt. **¶** Hi autē qđ ad altare qđ est inter faciē tēpli est excubāt tāto inferioriores sūt: quāto exteriorib⁹ ministrāt. **¶** Querendū ḡ nobis est: qđ sacerdotes sint qđ templū custodiūt: et qđ ad misterīū altaris excubare phibent. **¶** Mag⁹ gentiū fidelib⁹ scribēs ait: Templū dñi sc̄m est: qđ estis vos. **1. Cor. 3.** **¶** Qui itaq; sacerdotes sūt qđ templū dei custodiūt: nisi hi qđ orādo: p̄dī cādo: sp̄ialibus acrib⁹ vigilādo sanctā ecclesiā a malignoz sp̄rituū inissionib⁹: a prauoz suasioib⁹: ab hereticoz errorib⁹ defendūt. **¶** An nō custos tēpli fuerat qđ laboris sui passiones enumerās dicit: **¶** In labore et eruna: in vigilijs multis: in fame et siti: in ieiunijs multis: in frigore et nuditate. **2. Cor. 11.** Atq; statim subdit. **¶** Preter illa que extrinsecus sūt infirmita mea quotidiana sollicitudo oim ecclesiaz. **¶** Pensate qđ: so: custos tēpli q̄ta sollicitudine vigilet. **¶** Ecce em̄ in seip̄o ineffabilia patit: et cordis sui sollicitudinē alijs impartit. **¶** Cui⁹ rogo virtutis est: pl⁹ de utilitate primoz qđ de sua afflictōe cogitare? **¶** Quis hoc digne estimet: qđs digne p̄set? **¶** Laborat: luget: esurit: sitit: alget: ieiunat: vigilat: et tñ vigilādo de ecclesiaz oim sollicitudine cogitat. **¶** Ecce em̄ est solertissimus custos tēpli eterni in ex̄plo p̄posit⁹. **¶** Imite: qđ valet aduersa p̄ veritate pati: bona p̄ris ipendere: circa altaz sollicitudinē vigilare. **¶** Ne qđ in perfidiā: ne qđ in superbiā: ne qđ in rapinā: vel imundiciā labat: ex̄q̄rere atq; cōpescere: hoc est templū dei. i. sanctā ecclesiā custodire. **¶** Sūt autē maioris ordīs sacerdotes: qđ ad misterīū altaris ex-

cubāt. **¶** Qui videlicet in adiutorio maioris peccata delinquentiū subtilit̄ inuestigāt: et vitā carnaliū corrigūt: atq; ad hoc vsq; p̄ducit: vt per lamēta penitētie quasi in cā dāt carnē in sacrificio: quā p̄us viuere pe miserāt in pctō. **¶** Non em̄ hi qđ sanctis ecclesijs p̄sunt: p̄ semetip̄os cūcta agere p̄e ualēt. **¶** Sed vñ ipsi causis sp̄ritualib⁹ occupant: siq; praua ac carnalia p̄petrant: hec alijs discutiēda atq; corrigēda cōmittūt. **¶** Per qđ vñ carnalis vita corrigit: et vsq; ad abstinentie atq; oratiōis studiū a p̄ficiētib⁹ peruenit: quasi in altare iā caro incendit: vt in aspectu opotentis dñi inde sacrificiū redoleat: vñ prius culpa displicebat. **¶** Sed hac in re questio oritur: cū superius dictū sit qđ gazaphilatiā ad austrālē viā facies haberēt: qua ratiōe nūc dicat: qđ gazaphilatiū qđ respicit viā meridiana sacerdotū est: qui excubāt in custodijs tēpli: et gazaphilatiū qđ respicit viā aquilonis: sacerdotū qui excubāt ad misterīū altaris. **¶** Si em̄ vtraq; facies ad austrālē viam tenebāt: quō nūc vñ ad meridianā: atq; aliud ad aquilonis viā respicere dicit? **¶** Sed in his verbis agnoscim⁹ qđ gazaphilatiū sacerdotū qui excubant in custodijs tēpli ita positū fuerat: vt solaz meridianā viā respiceret: et gazaphilatiū vero sacerdotū qui excubāt ad misterīū altaris ita erat in atrio: vt et ad austrālē viā et aquilonis facie intēderet q̄nt⁹ et cū gazaphilatio sacerdotū qui excubant in custodijs tēpli meridianā viā aspiceret: et tamē sine gazaphilatio eorundē sacerdotū aquilonis viā videret. **¶** Sed qđ est si hoc fratres km̄: qđ in his verbis mysticū possum⁹ intueri: nisi hoc qđ in ea que p̄missa sunt iā sp̄ritual auditor intelligit? **¶** Quia sacerdotes maioris ordīs qui excubāt in custodijs tēpli solā meridianā viā respiciūt: qm̄ solis studijs sp̄ritualib⁹ occupati: sp̄ his que amoris dei sūt sollicitē intendūt. **¶** Sacerdotes autē minoris ordinis qđ discutiēdis peccatis delinquentiū p̄sunt: etiā ad aquilonis viā oculos reflectūt: vt in mētes peccantiū que sint opis frigora videāt: et hec ver-

his correptionis vsq; ad penitentie gemit⁹ perducetes: quasi carnes in altare dñi in cenat. Respiciat etias cũ magnis sacerdotibus ad meridiana viã: qz quantũ ad semetipos feruēt igne charitatis: et succē si sunt flāmis amoris dei. Sed qz peccata delinquentiũ crebro corrigūt: etiã ad aq; lonis viã oculos reducūt. De virisq; aut sacerdotũ ordinibus subdit.

Isti sunt filij sadoch qui accedunt de filiis leui ad dominũ vt ministrant ei.]

Sadoch latine dicit iustus. Quis autē iustus est nisi ipse cui dicit: Iustus es dñe et rectũ iudiciũ tuũ. ps. 118. Qui vero sũt filij iusti: nisi de quib⁹ scriptũ est. Quot quot aut crediderũt in eũ: dedit eis potestatem filios dei fieri. Jobis. 1. Leui autē interpretat̃ assumptus. Quis autē assumptus est: nisi populus fidelis: q̃ per sacramenta fidei est a p̃fidis segregatus. Oēs ergo q̃ perseverat̃ r̃ spiritualib⁹ actibus intendũt filij sũt iusti. Et de filiis populi assumpti accedũt ad dñm vt ministrēt ei: qz de ipis q̃s fidelibus eligunt qui ad oĩpotentis dei ministeriũ veniãt: r̃ celestibus studiis p̃ eruditioe populi intendãt. Sed nobis soletter inquirendũ est q̃ sunt qui dño ministrent: neq; em̃ oēs qui legũt: oēs qui p̃dicat̃: oēs qui p̃pria tribuũt: oēs qui p̃ carnis abstinentiã corp⁹ castigant: dño ministrent. Qui em̃ legẽ do atq; p̃dicando gloriã p̃pria querũt largiẽdo que h̃nt: r̃ corpus in abstinentia macerãdo laudes recipere ab hoĩbus appetũt: sibi nõ dño ministrent. Quo p̃tra p̃ psalmistã dñs dicit: **A**mbulãs in via immaculata: hic mihi ministrabit. ps. 100. Habet em̃ maculã in via q̃ in bono ope qd agit: terrene glorie sibi p̃mittũ pponit. Quz qui in hoc mũdo recipere mercedẽ querit: sedat in cõspectu dei spe cõ boni opis per maculã prave intentõis forasse etiam q̃s discipline prave intentõis feruet: culpas delinquentiũ refecat. Qui it̃ ad hecã gẽda si nõ ex oĩpotentis dei amore: sed zelo p̃prio ducit̃: sibi in his nõ

dño ministrat. Alius ne asper esse videat̃ multa leniter tolerat̃: que prave p̃petrant. **I**te itaq; qz videri p̃ dño districtus nõ vult per lenitatis sue studiũ sibi r̃ nõ dño ministrat. Restat ergo vt siue in verbi misterio fatigemur: seu indigētib⁹ nostra largiamur: siue per abstinentiã carnẽ domem⁹ seu zelo moueamur: siue p̃ patientiã alii qñ leniter prava tolerem⁹: vt nos simos pere debeam⁹ intentionẽ nr̃am discutere qñs omne qd facimus nõ nro: sed dñi zelo faciam⁹: ne in his que agim⁹ nobis potius q̃ dño mistremus. Non em̃ dño sed sibi ministrauerãt: de q̃bus dicebat: Oēs q̃ sua sunt querũt: non que sunt xpi Jesu. Phil. 2. Idem vero paulus cũ coelectis fratribus nõ sibi ministrare: sed dño r̃ viuẽdo r̃ moriẽdo festinabat dicẽs: Nemo nostrũ sibi viuũt: r̃ nemo sibi morit̃. Siue em̃ viuimus dño viuimus: siue morimur dñi sumus. Rom. 14. Sibi em̃ sancti nec viũt: nec moriunt̃. Sibi nõ viuũt: qz p̃ omne qd agũt ad lucra spiritalia anhelãt: atq; orãdo: predicãdo: sanctis opibus insistẽdo: celestis p̃ricie ciues multiplicare desiderãt. Sibi mĩme moriunt̃: qz in cõspectu hoĩm deũ sua morte glorificãt ad quẽ peruenire etiã moriẽdo festinãt. Pensemus itaq; in morte sanctorũ q̃tũ eorũ op̃ probriũ ab infidelib⁹ fuit: sed quãta laus dñi in corde fidelũ exereuit. Aut si suaz laudẽ quererent: p̃fecto p̃z: qz opprobria in morte tenuissent. Sed nemo illoz sibi viuũt: r̃ nemo sibi morit̃: qz suã gloriã nec viuẽdo nec moriẽdo quesierũt. Videam⁹ si ipse p̃mus pastor ecclesie q̃ sibi nõ vixit sibi sit mortu⁹. Iohãnes eius soci⁹ requirãt: r̃ de verbis dñi ex morte pastoris eius dẽ dicat: **H**oc autem dixit: significãs qua morte clarificaturus esset deũ. Jobis. 21. **N**on q̃ sibi est mortu⁹ qui deũ clarificãt in morte. **D**iscam⁹ igit̃ fr̃es mei intentõs nostrã in oẽ qd agim⁹ sollicita inquisitione discutere: r̃ nostrã nõ querere: si oĩpotenti deo volum⁹ ministrare. Sed qz ex fidei populo filios sadoch ad oĩpotentis dei misteriu diximus assumptos: nõq; in eodẽ p̃plo

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

nō sunt multi qui inueniant in mandatis
dei viuere pfecti: Sunt oīno. **Nā** subdit.
Ut mēsus est atrīū longitudi
nē centuz cubitoꝝ: ⁊ latitudinē
centū cubitoꝝ per quadrū.]

Quēp iā per longitudinē longanimita
tē spei: per latitudinē vero charitatis am
plitudinē dixim⁹ signari. Centenari⁹ au
tē numerus in q̄ denarius decies ducit:
qđ summā perfectōis signet: plene supe
rius dicitū est. Quid est igit̄ atrīū spirita
lis edificij: nisi amplitudo fidelīū popul
rū: Ipsa autē longanimitas spei ⁊ latitu
do charitatis vacua in cordib⁹ fidelīū nō
est. Nam per fidē quicqđ valet operat̄.
Unde ⁊ per paulū dicit: In xpo iesu neq;
circūcisio aliqđ valet: neq; pceptū: sed
fides que per dilectionē operat̄. Gal. 5.
Si ergo in vita fidelīū iuxta quēdā mo
dū per singulos perfecta est lōganimitas
spei: perfecta latitudo charitat̄: perfecta
certitudo fidei: perfectū studiū operatōis
atrīū templi per quadrū centū cubitos ha
bet. In mensura autem quadri nō aliud
latus maius est: atq; aliud minus: sed cū
eta simul quatuor latera equali spacio tē
dunt: quia ⁊ ipsas easdem virtutes quas
diximus: fidem scilicet: spem: charitatē:
atq; operatiōē q̄diu in hac vita viuim⁹
equales sibi esse apud nosmetip̄os inueni
amus. **R**ecirco autē maior: spe ⁊ fide cha
ritas dicit̄: quia postq̄ ad auctoris nostri
speciē peruenit: spes quidē ⁊ fides trāsit
sed charitas permanet. Nam nūc ⁊ quā
tum credimus: tantū amamus: ⁊ quantū
amamus: tantū de spe p̄sumimus. De fi
de quoq; ⁊ operatiōe iohānes apostol⁹ fa
tet dicens: Qui se dicit nosse deū ⁊ man
data eius nō custodit: mēdax est. 1. Iohis
2. Noticia quippe dei ad fidem pertinet:
mandatoꝝ custodia ad operatiōē. Cum
ergo virtus: t̄p̄is: ⁊ locus operādi suppe
tūtātō quis operat̄: quāto deū nouerit.
Et tantū se nosse deū indicat: quantū pro
deo bona operat̄. **M**ertant̄ ergo fidelis
populī virtutes in quadrū: quia vnusquis

q; qui in hoc vite exercitio versat̄ tantū
credit: quantū sperat ⁊ amat: ⁊ tantū ope
rat̄: quantū credit: amat: ⁊ sperat. **Q**uia
itaq; sancte ecclesie populi multi sūt ⁊ ro
busti per fidē: ⁊ longanimes per spem: et
ampli per charitatē: ⁊ efficaces per opera
tionē: atrīū templi centū cubitis in qua
dro mensuret̄. Nam vt aliquid quoq; de
eorū virtutib⁹ loquamur: sepe ex eis quos
dā videmus: fortiter per intelligentiā
fortes in aduersitate: iustos in operatiōe:
temperātes a voluptatibus: atq; in omni
zelo discretiōis se mensura moderātes.
Qui dū prudentiā: fortitudinē: iusticiā:
atq; temperantiā: vel sicut eas enume
ras re quibusdā placet: prudentiā: temperan
tiā: fortitudinē: atq; iusticiā tenent: mens
surā spiritalis atrij in quadro habēt. **E**c
ce enim ip̄e virtutes quas habere bonos
ac fideles diximus ita in quadro sunt: vt
vna aliam nō excedat. **M**agna quippe est
prudētia: sed si minus est a voluptatibus
temperās: minus in periculis foris: mi
nus in operatiōibus iusta: pfecto minus
est prudens. **M**agna est temperatiā: sed
si minus intelligit vnde se temperat: si ad
uersa sustinere per fortitudinē minus va
let: atq; in timore animū dei cit: si per p̄
ceptionē suam aliquādo ad iniusticie ope
ra prorupit: min⁹ est temperās. **M**agna
est fortitudo: sed si min⁹ intelligit que bo
na custodiat: quibus malis resistat: si mi
nus a voluptatis appetitu se reperat: sed
vincit delectatiōe: si iniusticie opera minus
tenet: atq; aliquādo ad iniusticie opa do
minatōe superat̄: minus est fortis. **M**as
gna est iusticia: sed si minus q̄ debet ins
ter iusta ⁊ iniusta opera discernit: si min⁹
curam mūdi delectatiōe temperat: si mi
nus se cōtra aduersa cōfortat: min⁹ est ius
ta. **M**ensuret̄ ergo perfectoz fidelīū vita
per quadrū: ⁊ tantū habeat spiritalis atrij
latus vnū: quantū latera singula: qz vnū
quisq; tantū prudens est: quantū tempe
rans: ⁊ iustus tantū quantū prudēs: tem
perās: ⁊ fortis fuerit. **S**ūt tamē inter eos
plurimi: qui adhuc carnaliter viuūt. **Q**ui

et si fortasse litteras ignorat: et precepta dei legere non valent: certe in multorum fidelium conuersatione bona que imitent vident. **E**cce in ecclesia voces sancti euangelij atque apostolorum sonant: ecce exempla bene viuendi quotidie omnibus oculis opponunt. **N**ec in excusatione dicere poterunt: non vidimus quod imitari deberemus. **U**nde et subdit.

[Et altare ante faciem templi.]

Quid est templum: nisi fidelis populus? **S**icut per paulum apostolum discipulis dicitur: **T**emplum enim dei sanctum est: quod estis vos. **1. Corinthios. 3.** **E**t quid est altare dei: nisi mens bene viuentium? **Q**ui peccatorum suorum memores lachrymis se lauiat: carnem per abinentiam macerant: nullis se mundi genibus tribuit: et habere que non habent non concupiscunt. **R**ecte igitur horum cor altare dei dicitur: ubi ex merore concupitionis ignis ardet et caro consumitur. **E**t nunquid non tales fratres charissimi quotidie in sancto hoc fideli populo quasi in templi atrio videmus? **N**unquid non eorum vitam nobis ad exemplum propositam indefinenter aspiciamus? **A**ltare ergo ante faciem templi est: cum multi in sancte ecclesie conspectu sunt positi: quod eterni iudicij memores semetipsos quotidie deo sacrificii in lacrima compunctiois macerant. **Q**ui ut predictum est corpora castigant: quatenus hoc quod per magistrum gentium dicitur impleant. **E**t exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem: sanctam: deo placentem. **Romanos. 12.** **H**ostia quippe occiditur ut offeratur. **S**ed hostia viuens est corpus omnino afflictum. **Q**uod et hostia dicitur: et viuens: quia vivit in virtutibus et est a vitiis occisus. **H**ostia videlicet: quod iam hinc mundo est a prauis actibus mortuum. **V**iuens autem: quia cuncta que preualent bona operat. **S**ed quia sub altaris nomine de compunctiois flamma sermo intulit necessarium puto que sit diuersitas eiusdem concupitionis ostendere. **A**lia quippe compunctio est: que per timorem nascitur: alia que per amorem. **Q**uia aliud est supplicia fugere: aliud premia desiderare. **U**nde etiam

in tabernaculo per legem duo altaria fieri iubentur. **Exodus. 27. et. 30.** **U**num videlicet exterius: aliud vero interius. **U**num in atrio: aliud ante archam. **U**num quod ere co opertum est: aliud quod auro vestit. **A**tque in altari ereo cremantur carnes: in altari vero aureo incenduntur aromata. **Q**uid est hoc: fratres charissimi et foris cremantur carnes intus aromata: nisi hoc quod quotidie videmus: quia duo sunt concupitionis genera? **Q**uia alij adhuc per timorem plangunt: alij vero iam se per amorem in lacrimis afficiunt. **M**ulti namque peccatorum suorum memores: dum supplicia eterna pertimescunt: quotidianis se lachrymis affligunt. **P**langunt mala que fecerunt: et incenduntur vicia igne concupitionis quorum adhuc fugas gestiones in corde patiuntur. **Q**uid isti nisi si altare sunt erectum in quo carnes ardent: quia adhuc ab eis carnalia opera planguntur? **A**lij vero a carnalibus vitiis liberati: aut longis iam fletibus securi: amoris flamma in concupitionis lachrymis inardescunt celestis patrie premia cordis oculis aspiciunt: supernis iam ciuibus interesse concupiscunt. **P**ura eis apparet seruitus: longitudo peregrinationis sue. **R**egem in decore suo videre desiderant: et flere quotidie ex eius amore non cessant. **Q**uid isti: nisi altare sunt aureum in quorum corde aromata incensa sunt: quia virtutes ardent. **B**ene autem de eodem altari dicitur: et ante velum archa sit positum in sancta sanctorum. **A**rcham quippe testamenti ipse nobis factus est: de quo scriptum esse nouimus. **I**n quo sunt omnes thesauri sapientie absconditi. **Colos. 2.** **A**rchana intra velum est redemptor noster in celo. **A**ltare vero aureum in quo timiamus: ma incendit ante velum: quia sanctorum corda que cum magnis virtutibus in dei amore succensa sunt: per sanctum desiderium in illo ardent quem adhuc reuelata facie videre non possunt. **I**nter archam quippe et altare velum est: quod hoc quod nos adhuc a visione dei separat: corruptiois nostre obstaculum remotum non est. **S**ed quisquam autem velum sumus: quod quasi timiamaris incensum flamma amoris

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

ardeamus. Per punctiōnis autē lachrymas, nil terrenū: nil transitoriū querere debemus. Solus nobis desiderii perficit: qui fecit omnia. Transcendamus per desiderii omnia: vt mēte colligamur in vniū. Non iā timore penarū. non memoria vitiōrum: sed amoris flamma succēsi ardeamus in lachrymis cum odore virtutum. **I**sta electorū oratio prospiciebat: cum in sponse laude dicebatur. **Q**ue est ista que ascendit per desertū sicut virgula fumi ex aromatib⁹ mirrhe ⁊ thuris: ⁊ vniuersi pulueris pigmentarij. **Cant. 3.** Sancta q̄p̄ pe electorum ecclesia cū ab hoc mundo in sanctis precibus ardēti amore se erigit p̄ desertū quod deserit ascendit. **Q**ualiter vero ascendat: adiungit. **S**icut virgula fumi ex aromatibus. **S**umus de incenso nascitur: sicut per psalmistā dicitur. **D**irigatur oratio mea sicut incensum in cōspetu tuo. **ps. 140.** **F**um⁹ excutere lachrymas solet. **I**taq; fumus est ex aromatib⁹ compunctio orationis cōcepta ex virtutibus amoris. **Q**ue tamen oratio fumi virgula dicitur. quia dum sola celestia postulat secreta progredit: vt ad terrena atq; tēporalia petenda minime reflectat. **E**t notandū q̄ non virga: sed virgula nuncupatur. quia interdū in compunctiōnis ardore tante subtilitatis est vis amoris: vt hāc nec ipse animus possit cōprehendere qui illuminatus meruit habere. **B**ene autē dicitur mirrhe ⁊ thuris. **T**hus enī ex lege domino in sacrificium incendit. **P**er mirram vero corpora mortua condiunt: ne vermibus corrumpanē. **M**irrhe ergo ⁊ thuris sacrificiū offerunt qui ⁊ carnem afficiunt: ne eis corruptionis vitia dominentur: ⁊ redolentē in conspectu dñi amoris sui hostiā incendunt: seq; ipsos deo in sanctis virtutibus exhibent. **A**nde ⁊ illic subditur. **E**t vniuersi pulueris pigmentarij. **P**uluis est pigmentarij: virtus bñ operantis. **E**t notandū q̄ virtutes bene operantiū non pigmenta: sed pulueres dicuntur. **C**um enim quelibet bona agim⁹: pigmenta offerimus. **C**ū vero ipsa etiā bo-

na que agimus retractamus: ⁊ ne quid in his sinistrū sit iudicio retractatiōis atendimus: quasi ex pigmentis puluerē facim⁹ vt orationē nostram domino p̄ discretiōnem ⁊ amorem subtilius incēdamus. **E**cce hec vt deo largiente potuimus: coram vobis fratres charissimi rimati sum⁹. **N**emo autem me reprehendat: si post hāc locutionem cessauero. quia sicut omēs certitatis nostre tribulationes excreuerūt: vndiq; gladijs circūfusi sumus. vndiq; imminens mortis periculū timemus. **A**lij detrunctis ad nos manibus redeūt. **A**lij captiui. alij interēpti nuntiant. **J**ob. 10. **I**am cogor linguā ab expositione retinere. quia tēdet animā meā vite mee. **J**ob. 30. **I**am nullus in me sacri eloquij studiū requirat. quia versa est in lucrum cythara mea: ⁊ organum meum in vocē flentium. **I**am cordis oculus in mysteriōrū discursiōne nō vigilat. qz dormitauit aīa mea p̄ tedio. **ps. 118.** **I**am minus lectio aīo dulcis est. qz oblitus sum māducare panē meus a voce gemit⁹ mei. **ps. 101.** **C**ui autem viuere nō licet: de scripture sacre sensib⁹ loqui mystica qualiter libet. **E**t qui cogor quotidie amara bibere: quando possum dulcia propinare. **Q**uid igitur restat: nisi vt inter flagella que ex nostris iniquitatibus parimur: cū lachrymis gratias agamus. **I**pse etenī qui nos creauit etiā pater nobis factus est. p̄ adoptionis spiritū quē dedit. **E**t aliquādo filios pane nutrit aliquādo flagello corrigit. qz p̄ volores ⁊ munera ad hereditatē perpetuā erudit. **S**it itaq; gloria omnipotentis dñi nostro iesu **C**hristo. **Q**ui viuūt ⁊ regnat cum patre in vnitate sp̄s sancti deus. p̄ omnia secula seculorum. **A**men.

Meliarum beati Gregorij pape sup Ezechiele liber secundus: **F**init feliciter. **A**nno dñi. **M**. **CCCC. XCVI.**

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF

Tabula

95

Tabula in duos libros omeliarum super tribus primis et quadragesimo capitulis Ezechielis beatissimi pape Gregorius: vixit in moralibus omnium prestantissimi subiungitur. in qua reponunt vocabula que in sensu litterali ea significat: que Ezechielis prophetia in alegorico vel moralis sensu notare Gregorio videbatur. In hac vero Tabula primus numerus ipsius librum signat: et secundus omelia. Littere autem **A B C D E**. que terminos faciunt numeroz: singulas omelias partium vixit in earum capitulis inuenies. a. primam omelie partem occupat. b. secundam et ita deinceps fit in reliquis suo seruato ordine. Et quod dicitur post. a. significatur quod reperendum est id quod queris post a ante b tamen. Et sic capias post b post c.

Adam christum figurat. lib. i. omelia. vi. post. c.
Actiua vita qualis est. lib. i. omelia. iij. post. a.
Actiua vita significatur per pinguedinem terre. lib. i. omelia. vj. post. a.
Actiua vita mensuratur sex cubitis. libro ij. omelia. xliij. post. b.
Actiua vita septem gradus habet: bona spirituum. lib. ij. omelia. xx. a.
Actui boni intus amant foris operantur. lib. ij. omelia. xx. b.
Actio gratiarum semper et de omnibus est deo tribuenda. lib. i. omelia. v. post. e.
Animalia quia diu non reuertunt signant iustos. lib. i. omelia. iij. post. b.
Animalia quattuor figurant christum euangelistas et perfectos. lib. i. omelia. iij. a.
Animalia dicuntur ire et non reuerti et ite rum ire et reuerti: et hoc sine contradictio: ne quod notat perfectorum mores. li. i. omelia. v. post. e.
Atrio manum ponens non debet retro aspici. lib. i. omelia. iij. post. b.
Ale penitentia. lib. i. omelia. iij. b.
Ale animalium notant spem et timorem in penitentia. lib. i. omelia. vij. e.
Ale iustorum dei contemplatione submit

tuntur. lib. i. omelia. viij. c.
Ambulare ante se quod est. li. i. omelia. iij. c.
Aqua mutat in vinum. li. i. omelia. vi. post. a.
Aque populos significant et quare. lib. i. omelia. viij. a.
Aquas emittere foras et eas solus habere quid est. lib. i. omelia. xij. post. a.
Apostoli sunt pectus ecclesie: christus caput: doctores brachia. li. i. omelia. vi. post. a.
Apostoli christi sunt lumen interius propter duo. li. ij. omelia. xv. c.
Abstinentia in statura figuratur. li. i. omelia. vi. post. e.
Altitudo quomodo sumitur in scriptura. lib. i. omelia. vi. post. e.
Amor dei et proximi signatur per rotas ubi est spiritus domini. li. i. omelia. vij. post. c.
Amor dei et proximi est coccus bis tinctus. lib. ij. omelia. xvi. post. a.
Amar in hoc mundo sunt repleti spiritu sancto. lib. i. omelia. x. post. c.
Aries ecclesie est terribilis contra malignos spiritus. lib. i. omelia. viij. b.
Arcus dei in nubibus habet colorum aque et ignis. lib. i. omelia. viij. post. e.
Arundo vento agitata quid est. libro. i. omelia. ix. post. a.
Apostata est duplex: intellectu et voluntate. lib. i. omelia. ix. b.
Auxilium dei necessarium penitentibus. libro. i. omelia. x. post. c.
Arma spiritualia ex omni genere sunt in scriptura sacra. lib. ij. omelia. xv. post. c.
Angustatur homo a tribus. libro. ij. omelia. xvij. post. a.
Ars quadruplex bene viuendi. libro. ij. omelia. xix. post. c.
Ars abundandi. **Ibidem**.
Ars penuriam patiendi. **Ibidem**.
Ars saturandi. **Ibidem**.
Ars esuriendi. **Ibidem**.
Aduersitas vendicat sibi spem et quomodo. **Ibidem** post. c.
Altare dei est cor iustorum. lib. ij. omelia. xxij. post. c.
Altare duplex figurat penitentes et perfectos. **Ibidem** post. c.

Ameliam...
CCCCXXV

LANDS-
 HIND STAMP-
 MILL OFFICE
 COSSWOLD

Baptismus aque figuratus ē per arcū in nubib⁹. li. i. o. viij. p. e.
Beatitude eterna qualis est. lib. i. omelia. vi. post. e.
Būtudinis cognitio notat in descriptio- ne lateris. li. i. ome. xij. c.
Bibit scriptura ⁊ comedit sed varie. lib. i. omelia. x. post. a.
Bonorum societas est utilis. lib. i. ome. v. c.
Bonū opus debet oculos discretiōis habere. lib. i. omelia. vij. a.
Bonū opus fieri debet sine scandalo. **I**bidem post. a.
Bon⁹ vir tres hz pditiōes. **I**bidem post. c.
Boni prelati sunt ecclesie rini ⁊ recti. li. i. omelia. x. post. c.
Bona opera debēt in aduersitate memorari. lib. ij. omelia. xix. post. c.

Charitas est terribilis hostib⁹. li. i. omelia. viij. post. b.
Charitas est color in arcu baptis- mali. **I**bidem post. e.
Charitas ⁊ fides sunt latitudo ⁊ altitudo equales. lib. ij. ome. xiiij. c.
Charitatis augmentū gloriā auget in celo. **I**bidem post. c.
Charitas media quid sit. lib. ij. omelia. xv. post. b.
Charitas quō est lata cū sit porta celi. li. ij. omelia. xvij. post. b.
Charitas est attriū edificij spiritualis. **I**bidem post. b.
Charitas est fide ⁊ spe maior ⁊ quomodo. lib. ij. ome. xxij. c.
Carnis impetus est nociuus. lib. i. ome. lia. v. a.
Caro vincēda ⁊ quō notat in lueta iacob. lib. ij. ome. xiiij. post. b.
Carnis desideria mactantur in corde penitentis sicut olim carnes in altari. libro. ij. ome. xxij. post. c.
Carbo significat vitrum iustum. libro. i. omelia. v. post. c.
Caput turturis retortum figurat christus ⁊ prelatus. lib. i. ome. vij. post. b.

Caput ecclesie xpus est ⁊ porta. libro. ij. omelia. xv. a.
Castra fidelium qualia debent esse. libro. i. ome. viij. post. b.
Cadere in faciē visa gloria dñi quid ē. li. i. ome. viij. post. e.
Carmen in nocte quid est in scriptura. li. i. ome. ix. post. e.
Calamus ⁊ tuncus notat bonos prelatos ⁊ subditos. li. ij. ome. xiiij. post. b.
Christus est species electri in medio ignis. lib. i. ome. ij. post. b.
Christ⁹ incipit predicare anno trigesimo. lib. i. ome. ij. a.
Christus exemplū prestat prelati in res- gendo. li. i. ome. ij. c.
Christus figuratur per quatuor animalia. libro. i. ome. liij. a.
Christus figuratus est in adā. lib. i. ome. vi. post. c.
Christus portat crucē sicut ysaac lignum. **I**bidem post. e.
Christus figuratus in ppiatorio ⁊ cbe- rubin. **I**bidem.
Christus figuratus in rubro ardente. li. i. ome. vij. post. b.
Christus dicitur crystallus horribile. lib. i. omelia. vij. d.
Christus in quo solo patri complacuit. li. i. ome. viij. d.
Christus fuit maior ⁊ minor angelis ⁊ q- modo. **I**bidem post. d.
Christus accepit gladiū super femur. **I**bidem. e.
Christ⁹ ascendit supra nubem ⁊ in nube. **I**bidem post. e.
Christus docens prelatos tangit aures muti ⁊ post linguam. libro. i. omelia. x. post. b.
Christus dicitur mons excelsus nimis. li. bro. ij. ome. xiiij. post. a.
Christus est fructus terre sublimis. **I**bidem.
Christus est ecclesie fundamentum: om- nes portat ⁊ non portatur quoniam fuit p- fecitissimus. nulla supportatione spiri- tualis egens. **I**bidem.

Tabula

Christus laborat per patientiam Ibidem post.a.
Christus dicitur vir Ibidem post.b.
Christus est es durationis magne per resurrectionem. Ibidem.
Christus quō stat in porta p miracula et post parietē. Ibidē.c.
Christus est murus angelorum et hominum: et quomodo. libro. ij. omelia. xiiij. post.a.
Christus est mur' p circuitū exemplū dādo. Ibidem post.a.
Christus tria habuit q̄ oportet nos habere. lib. ij. ome. xvi. post.a.
Christus puer minat omnes ad celū Ibidem post.a.
Christi singularis pfectio figurata ī vno cubito arche Ibidem.c.
Christus pascit. v. milia hominū. v. panibus. lib. ij. ome. xxj. post.c.
Christus est via ad austrū. i. celū. lib. ij. ome. xij. post.a.
Chris' duab' vijs minat ad celū: munitibus: flagellis. Ibidē. post.c.
Eccei et muti pabola optime declarat. lib. i. ome. x. post. b.
Celū est edificū qd̄ deus respicit in ipsuz dirigēdo. lib. ij. ome. xij. post. c.
Celū multipliciter sumit in scriptura. li. ij. ome. xiiij. post. b.
Cibus et potus est scriptura sacra. libro. i. ome. x. a.
Cibatur prelatu a deo vt subditos nutrit Ibidem post a.
Circūcisio quare fuit octaua dse. libro. ij. ome. xx. post. a.
Clpei spūales mille sunt in scriptura sacra. lib. ij. ome. xv. post. c.
Constātia laudat in stephano et paulo. libro. ij. ome. xvij. post. b.
Contrito acquiritur per psalmodiā lib. i. ome. i. post. c.
Contēplatiua vita qualis est. lib. i. ome. ij. post. a.
Contemplatiua p palmā designat. lib. ij. ome. xij. post. b.
Contemplatiua habet octo gradus. lib.

ij. ome. xx. a.
Consilium generale est facies rote. lib. i. ome. vi. c.
Cōditiones tres perfectozū in hac vita. lib. bro. i. ome. vij. post. c.
Cōditiones predicatozū sunt multe. li. i. ome. x. post. b.
Cōsuetudo peccādī est frons attrita et cor durū Ibidem.
Concordia est inter hoies habēda. lib. i. ome. viij. post. b.
Colloquia praua sunt deuitāda. libro. i. ome. ix. post. b.
Comeditur scriptura sacra et quō libro. i. a. ome. x. post. a.
Comedere et non satiari quid spūaliter ē. Ibidem post. a.
Conjugati edificant ecclesiam. li. ij. omelia. xij. b.
Continētes edificant ecclesiā xpī. lib. ij. ome. xij. b.
Colūne argētee apostoli et doctores. lib. ij. ome. xv. post. b.
Correctio dñi duplex in māsfuetudine et tra. lib. ij. ome. xvj. post. a.
Cornellus prius habuit fidē q̄ opera. li. ij. ome. xix. post. a.
Cognitio perfectozū est vni' cubiti. libro ij. omelia. xxj. b.
Cherubin et ppiciatorū xp̄m figurāt. li. i. ome. vj. post. c. j
Crucis lignū nos portat p mare scripturae ad celū Ibidē post. b.
Cruce xpī lignū est qd̄ portauit ysaac Ibidem post. c.
Cristalluz horribile figurat xp̄m. libro. i. omelia. vij. d.
Confessio est angusta et paradisu latus. lib. ij. ome. xvj. a.

Deus in scriptura sumit multiplēciter. lib. i. ome. vij. post. a.
Deus etiā sumit equiuoce. li. ij. ome. xv. post. a.
De' est int' foris suplus inferi' ad hoies lib. ij. ome. xvij. post. a.
Diatres debēt p̄tere et elemosynā dare.

libro. i. omelia. iij. post. b.
Dives et pauper conueniant in oratione
et elemosyna libro. i. ome. vij. post. d.
Petractores sunt tolerandi. libro. i. ome.
ix. post. b.
Ples iudicij qualis erit. lib. i. omelia. vi.
post. e.
Discretio in opere bono significatur per
oculos. lib. i. ome. vij. a.
Discretio prelatorum figuratur per nasum
libro. i. omelia. xi. post. a.
Discretio habenda in corrigendo. lib. ij.
omelia. xxj. post. c.
Dilectio dei et proximi notat per rotas. lib.
i. omelia. vij. post. c.
Dilectio dei et proximi est signum predesti-
nationis. lib. ij. omelia. xvij. post. c.
Dilectio dei vera includit fidem et opera
libro. ij. omelia. xxj. a.
Discordia non permittit opus bene fieri. li-
bro. ij. omelia. xxj. post. b.
Diabolus per aquilonem significat quod infri-
gidat. lib. ij. omelia. xij. post. a.
Doctores sunt brachia ecclesie christi ca-
put. lib. i. omelia. vj. post. a.
Doctorum tria genera fuerunt. libro. ij.
omelia. xvi. b.
Doctores et pastores quare simul a paulo
fungunt. lib. ij. omelia. xxj. post. a.
Doctor piger qualis est. Ibidem post. b.
Dorsum habere oculos quid significat.
libro. i. omelia. vij. post. a.
Domus exasperans qualis est lib. i. ome-
lia. ix. post. b.
Domus prelati qualis est lib. i. ome. xij.
post. a.
Domus penitentis que et qualis est. Ibidem
post. a.
Dona spiritus sancti in Christo retro gra-
de numerantur et quare. libro. ij. omelia.
xix. post. a.
Dona spiritus sancti in homine recte nu-
merantur Ibidem.
Dona spiritus sancti non habentur sine hu-
militate Ibidem post. a.
Dulcis in ore est scriptura sacra. li. i. ome-
lia. x. b.

Ebricitas spiritualis qualis est. li-
bro. i. omelia. x. post. a.
Ecclēsie partes sūt fideles et chris-
tus caput. lib. i. ome. vi. post. a.
Ecclēsia apostolorum est facies rote Ibidem.
c.
Ecclēsia comparatur eue Ibidem post. c.
Ecclēsie acies est terribilis contra hostes
libro. i. omelia. viij. b.
Ecclēsia vergit ad austrum. i. gratia spiritus
sancti. lib. ij. omelia. xij. post. a.
Ecclēsiā tria hominum genera intrant. lib.
ij. omelia. xij. b.
Ecclēsie porta et caput christus. libro. ij.
omelia. xv. a.
Ecclēsia edificatur de lignis libani Ibidem
post. b.
Ecclēsia fuit figurata in archa Noe. libro
ij. omelia. xvi. c.
Ecclēsia constat ex lapidibus quadris. i.
iustis. lib. ij. omelia. xxj. post. a.
Ecclēsia quattuor mēsas habet. i. ordines
ministroꝝ Ibidem post. a.
Ecclēsia habet duas vitas. lib. ij. omelia
xxij. a.
Elemosynam debet facere diuites. libro.
i. omelia. iij. post. b.
Electi dei cadunt ante se reprobi retro et
quō. lib. i. omelia. ix. post. a.
Episcopus differt a simplici sacerdote et
quō. li. ij. omelia. xxij. b.
Esau et iacob figurat duos populos. libro
i. omelia. vi. post. a.
Etas predicatorum est triginta annorum. lib.
i. omelia. ij. a.
Eua representat ecclesiam. li. i. omelia. vi.
post. c.
Euangeliste figurant per quattuor animalia
lib. i. omelia. iij. a.
Euangelium est facies rote. libro. i. ome-
lia. vi. c.
Exasperare quid est. libro. i. omelia. ix.
post. b.
Exasperant varie subditus et prelati. li-
bro. i. omelia. ix. c.
Fides christi habuit pulchrum p-
gressum. li. i. omelia. viij. p. a.

Fides populi quō seruat p̄ platos. libro. i. ome. ix. post. c.
Fides semp̄ successu tēporis crenit. li. ij. ome. xvi. post. b.
Fides inocētib⁹ spes peccatorib⁹ chartas beatas. li. ij. ome. xix. c.
Filij dei alti sunt. li. i. ome. vi. post. e.
Fili⁹ hominis quare p̄pheta appellatur. li. ij. ome. xiiij. post. a.
Fletus bonus est pro peccatis. li. i. ome. lia. x. post. c.
Flores habent varios odores. lib. i. ome. lia. vi. post. a.
Flumina ad locū reuertunt vnde fluunt. lib. i. ome. v. post. e.
Fruus triplex in euangelio. li. ij. ome. lia. xvij. b.
Funicul⁹ multipliciter sumit. li. ij. ome. xiiij. post. b.

Gloria dñi facit iustos cadere ī faciē. li. i. ome. viij. post. e.
Gloria est fugiēda in bono opere. lib. i. ome. xij. post. a.
Gloria in celo equat charitati. li. ij. ome. lia. xiiij. post. c.
Gloria nō querit a p̄fectis signū ē non timēt obprobria. li. ij. ome. xxij. post. b.
Gladus prelatorum sermo dei. lib. ij. o. xxij. post. b.
Gratia factio lib. i. ome. v. post. c.
Gregori⁹ se accusat de cura pastoralī. li. i. ome. xi. post. a.

Hereticus apostatat p̄ falsam fides. lib. i. ome. ix. b.
Homo vetus ⁊ nouus qualis est. lib. i. ome. x. post. a.
Homo mundanus breuem habet longitūdine. libro secundo. omelia. xix. post. a.
Helias veniet ante iudiciū. lib. i. omelia. xij. post. a.
Herba spiritualiter quō sumitur. lib. ij. ome. xv. post. a.
Hora mortis iuncta figuratur per thalamum tecum. libro secūdo. omelia. xvij. post. a.

Hostia duo exterius fides ⁊ interius bigitudo. Ibidem.
Holocauftum est vir perfectus. lib. i. ome. lia. xij. post. c.
Holocauftus sicū ⁊ pingue quid est. lib. ij. ome. xx. post. c.
Humilitas notatur in submittedo alas. libro. i. ome. viij. c.
Humilitas docet qd in alijs ⁊ nobis aspiciamus. lib. i. ome. x. post. b.
Humilis cadit ante faciem suam. libro. i. ome. xij. a.
Humilitas p̄ducit ad statū angelorū. lib. ij. ome. xiiij. post. c.
Humilitatis exemplum in Petro ⁊ paulo arguente. li. ij. ome. xvij. b.
Hostia penitētis est viua ⁊ mortua. libro. ij. ome. xxij. post. c.

Iacob ⁊ esau figurabāt duos populos. lib. i. ome. vi. post. a.
Idrariū aqua mutat in vinū. lib. i. ome. vi. post. a.
Ignis sancti spūs. lib. i. ome. v. b.
Ignis repitur in circuitu xp̄i. lib. i. ome. viij. post. c.
Impetus duplex: bonus ⁊ malus. lib. i. ome. v. a.
Impietas ⁊ im pia via quō differūt. libro. i. ome. xi. post. a.
Indurat deus cor peccatorū ⁊ quō. libro. i. ome. xj. post. b.
Incarnatio xp̄i ad vincendū dyabolum. lib. i. ome. ij. b.
Incarnatio xp̄i affert fontē misericōdie. libro. ij. omelia. xix. post. c.
Innocentia est porta orientis. lib. ij. omelia. xix. post. a.
Incipientes bene agere dicuntur picture palme. Ibidē post. c.
Incarnatio fecit deum opus alienū agere. libro. ij. ome. xvj. post. c.
Ire ⁊ nō reuerti ⁊ iterū reuerti est iustorū. libro. i. ome. v. e.
Iudiciū quale erit. li. i. ome. vi. post. e.
Iudiciū extremum precedent enoch helias. lib. i. ome. xij. post. a.
Iudiciū est valde timendū. lib. ij. omelia.

xvi. post. a.

Joseph int⁹ pius. foris senerus: sic prela-
tus. lib. ij. ome. xxj. c.

Judicium cantat a iustis & q̄so. lib. ij. o.
xxij. post. a.

Johānes baptista non est arundo. libro.
i. ome. ix. post. b.

Johānes baptista dicit ardens & lucens.
lib. i. ome. xj. post. a.

Job quibus virtutib⁹ polluit. lib. ij. ome
lia. xj. post. c.

Justus comparatur carboni lampadi. libro
i. ome. v. post. c.

Justi cadunt in faciem suā & q̄so. libro. i.
ome. viij. post. e.

Justi cadunt ante reprobi retro. li. i. ome
lia. ix. post. a.

Justus est liber script⁹ intus & foris. **J**bi-
dem post. c.

Justis subditis an predicandum sit ante
casum vel post. lib. i. ome. xj. b.

Justi sunt lapides muri qui seintice sup-
portant. lib. ij. ome. xij. post. a.

Justi bene opando in circuitu ambulat
lib. ij. ome. xvij. c.

Justus gaudet quando corrigitur exem-
plo petri. li. ij. ome. xvij. b.

Justorum septem sunt conditiones secū-
dum dona spiritus sancti. libro. ij. ome
lia. xix. post. b.

Justi querunt deum & quomodo non in-
veniunt. **J**bidem.

Justi habent palmas a dextris & sinistris
Jbidē post. c.

Justi in hoc mūdo sunt belocausū inquis
natū. lib. ij. ome. xx. c.

Justi ardore bēitudinis scētes sunt sacrē-
ficiū imaculatū. **J**bidē post. c.

Justi sunt cantores. lib. ij. omelia. xxij.
post. a.

Limpas significat virū iustum li-
bro. i. ome. v. post. c.

Latro bonus morte xp̄i saluatur
sicut homicida morte summi sacerdotis li-
berabaf. lib. i. ome. vi. post. c.

Lateria descriptio figurat beatitudinem

predicātā. lib. i. ome. xij. c.

Laus dei eterna dicit son⁹ iustorū. lib. i.
ome. viij. post. a.

Laudare deū in tympano & nō choro qd
est **J**bidē post. b.

Liber script⁹ int⁹ & foris est scriptura sa-
cra. lib. i. ome. ix. post. c.

Longitudo latitudo & profunditas quid
est fm paulū. lib. i. ome. vi. post. e.

Loquit nemo opportune que prius non
tacet. lib. i. ome. xi. a.

Loqui opportune multa requirit **J**bidē
post. a.

Loq̄ oportet aliter verecūdis & infirmis
zc. **J**bidem.

Libellus repudiij qm̄ daf peccatori a deo
lib. i. ome. xij. post. b.

Luna significat ecclesiā: stelle pfectos. li-
bro. ij. ome. xij. a.

Labor bonus reuertit ad laborantē. lib.
ij. omelia. xvij. post. a.

Lumen duplex exterius & interius. libro
ij. omelia. xv. post. b.

Luctus & silentiū quosdā delectāt. libro.
i. ome. x. post. a.

Manus dei multipliciter sumit in
scriptura. lib. i. ome. x. post. c.

Manū ponere ad aratru & respice
cere retro quid est. lib. i. ome. iij. post. b.

Misericordia dñi nō punit quin subleuet
lib. i. ome. i. d.

Mare significat scripturā sacrā. li. i. ome
lia. vi. post. b.

Maria virgo dicitur amica colūba. libro
ij. ome. xvi. c.

Maria est sicut virgula fumi. lib. ij. ome
lia. xxij. post. c.

Mine notant per staturam horribilē. li.
i. ome. vi. a.

Misericordia q̄so fit. li. i. ome. x. post. b.

Miracula alia sūt in electis & reprobis.
lib. ij. ome. xvij. post. c.

Medici sp̄ialis cōditio exēplo pauli. li.
i. ome. xj. post. a.

Montes q̄so sunt refugiu z ceruis. libro.
i. ome. ix. post. c.

Mors est porta quā semp respicit ppheta. lib. ij. ome. xij. post. c.
 Mundus est p̄tendus & ppter qd. lib. ij. ome. xvij. post. c.
 Minister dñi est qui est ad gloriā dñi. li. ij. omelia. xij. b.

Nona creatura quō efficitur. libro i. ome. x. post. a.
 Rubes christi quid ē. libro. viij. post. e.

Rubes tres habet cōditiones: volāt: pluit choruscant. lib. ij. ome. xvij. post. b.
 Rurit prelatas subditos quō est saturat? libro. i. ome. x. post. a.

Oculus duplex sicut duplex altare. lib. ij. ome. xvij. post. c.
 Oculus notat discretiōnē in opere. lib. i. ome. vij. a.

Oculi in dorso quid significant. li. i. omelia. vij. post. a.

Oculus & auris varie sumunt in scriptura. libro. ij. ome. xij. a.

Odor multiplex. lib. i. ome. vi. post. a.

Obscuritas scripture sacre quare semper manet. lib. i. ome. vi. a.

Opus bonū debet habere oculos discretos. lib. i. ome. vij. a.

Opus quod recte offertur sed nō recte dicitur. lib. i. ome. xj. post. a.

Opus dei christi & hominis. lib. ij. omelia. xvi. post. c.

Opus deo propriū significare glorificare. Ibidem.

Opus deo alienum mori flagellari. Ibidem.

Opera bona sunt frontes edificij celi. li. ij. ome. xvij. post. b.

Opus factū propter deū & regnum suū centum cubitis metitur. libro. ij. omelia. xvij. post. c.

Opus bonū debet imolari in quatuor mēsis. lib. ij. ome. xvj. a.

Oratio fumo comparatur libro. ij. omelia. xvij. post. c.

Palpebre dei quomodo interrogant homines. libro. ij. omelia.

xvij. post. a.
 Passio christi fuit ad vincendū dyabolum. lib. i. ome. ij. b.

Passio christi mors resurrectione ascensio significantur per quatuor animalia. lib. i. ome. liij. post. a.

Passio christi est porta semp contemplanda. lib. ij. ome. xij. post. c.

Passio christi quō est in nobis. li. ij. omelia. xvj. post. a.

Passio christi fuit multiplex pro salute nostra. Ibidem post. c.

Patientia penitentium. li. i. ome. vij. c.

Patiens est melior viro forti. lib. ij. omelia. xvij. post. a.

Patientia vera amat eū quē tolerat. lib. ij. ome. xx. post. c.

Patientia est maximū signū virtū docti. libro. ij. ome. xvj. post. b.

Pauperes diuitibus iungi debēt oratione & elemosynarum largitione. libro. i. ome. vij. post. d.

Pauperes spiritu soli comedunt. lib. ij. ome. x. c.

Pauperes quando centuplū recipiunt. lib. ij. ome. xvij. c.

Paupertatis utilitas in hoc mūdo. lib. ij. ome. xix. post. c.

Pax est nutritrix sapientie. libro. i. omelia. vij. post. b.

Patres antiqui in triplici genere: Moyses. dauid. lib. ij. ome. xvj. post. b.

Penitentia debent facere diuites. libro i. ome. liij. post. b.

Penitentiā ale que sunt. lib. i. ome. liij. b.

Penitentes debēt esse patientes. libro. i. ome. vij. c.

Penitentia debet fieri duabus alis: spe timore. Ibidem. c.

Penituit deus pater aliorum hominum a christo. lib. i. ome. vij. d.

Penitens solo diutino auxilio surgit. li. i. ome. ix. a.

Penitentia habet lamentationē & carnē lib. i. ome. ix. post. c.

Penitentia mouet terzam cordis. libro. i. ome. x. post. b.

Penitentia habet magnā cōmotionem. lib. i. ome. x. c.
Penitentia multum placet deo. **I**bides post. c.
Penitentes egent auxilio diuino. **I**bidem.
Penitētes tollunt grabatuz & vadunt in domum. lib. i. ome. xij. post. a.
Penitentis tētatio magna notatur in de montaco. **I**bidē post. c.
Penitētia est porta aquilonis. li. ij. ome lia. xix. post. a.
Penitentes & innocētes intrant paradysum. **I**bidem. b.
Penitētes lauat holocaustū in hostio lib. bro. ij. ome. xx. post. c.
Penitentes misericordiā consequuntur. **I**bidem.
Penitentiā plurima bona affert peccatori. **I**bidem.
Penitētia facit habitare lupū cum agno lib. ij. ome. xvi. post. a.
Penitentia vera offert hostiā viuam lib. ij. ome. xxij. post. c.
Penitentie actus quot sunt. lib. ij. ome. xxj. post. c.
Penitentū quidaz sunt de prope alij de longe **I**bidem.
Penitentis cor est altare dei ppter duo lib. ij. ome. xxij. post. c.
Penitentū oblatio est cor contrituz **I**bidem post. e.
Porta duplex mors christi & nostra. lib. ij. ome. xij. post. c.
Porta multipliciter sumit̃ in scriptura. lib. ij. ome. xv. post. c.
Porta paradisi duob' cubitis mensurat̃ lib. ij. ome. xvi. post. a.
Porta celi est lata pfectis alijs stricta lib. bro. ij. ome. xvij. post. b.
Portas quare propheta assignat tres tātum & non quatuor. libro secundo. ome. xix. post. c.
Porta orientis respicit portā aquilonis & quid significat: videlicet q̃ a gratia deꝝ scendit̃ in peccatū. lib. ij. ome. xxij. p. a.
Peccator ad vomitum redire non debet

lib. i. ome. v. b.
Peccator solo auxilio diuino surgit. lib. i. ome. ix. a.
Peccator apostat̃ a deo per opus prauum. **I**bidem. b.
Peccator ductus p̃suetudine habet frontem attritā. lib. i. ome. x. post. b.
Peccatorē quō deus indurat. lib. i. ome lia. xj. post. b.
Peccatori gratia magna fit quādo corrigitur. lib. i. ome. xij. post. b.
Peccator obstinatus habet libellum res pudij. **I**bidem.
Peccator odiens inimicū angustat. lib. ij. ome. xix. a.
Peccatores tres famosi petrus magdalena & latro loti sunt in fonte misericordie christi. lib. ij. ome. xx. post. c.
Peccatores quidā de ppe quidā de longē veniunt. lib. ij. ome. xxi. post. c.
Perfecti figurant̃ p̃ quatuor animalia lib. bro. i. ome. iij. a.
Perfecti similit̃ in sartagine fringunt. lib. i. ome. xij. post. c.
Perfecti sunt holocaustum. **I**bidem.
Proficiētes sacrificiū. **I**bidem.
Proficiētes & perfecti dicunt̃ celature. lib. ij. ome. xix. post. c.
Perfectis exemplū fuit paulus qui bus millis erat. **I**bidem.
Perfectoꝝ oblatio est op' charitate odoriferū. lib. ij. ome. xxij. post. e.
Pena inferni in scriptura. lib. i. ome. vi. post. e.
Penarū longitudo latitudo p̃funditas. **I**bidem.
Petrus increpat' a paulo nō fuit' apostolus vt quidam volunt. libro. i. ome. xvij. post. b.
Petrus negans christū fuit herba. libro ij. ome. xv. post. a.
Petra quō est refugium herinatij. libro. i. ome. ix. post. c.
Paulus est prelati exemplū paciētie. lib. bro. ij. ome. xvij. post. b.
Paulus dedit quatuor artes bene viuēdi. lib. ij. ome. xix. post. c.

Tabula

Pinguedo terre signat vitam actiuam. lib. i. omelia. vi. post. a.
Perfeuerantia in bonis est tenenda. lib. i. omelia. v. b.
Penne predicatorum debet esse iuncte. lib. i. omelia. iij. b.
Penne iuncte signant vsu mutuu pau- peris et diuitis in oratione et elemosina. li- bro. i. omelia. vij. post. d.
Populi significatur per aquas. libro. i. omelia. viij. a.
Populus viuendo bene sonat **I**bidem post. a.
Potus et cibus est scriptura libro primo omelia. x. a.
Predestinationis signum dei et proximi solidus amor lib. ij. omelia. xvij. post. c.
Predicator debet esse triginta annorum libro. i. omelia. ij. a.
Predicator q non debet esse triginta an- norum rationes et solutio. **I**bidem.
Predicatorum bonorum conditiones li- bro. i. omelia. iij. a.
Predicatio apostolorum est vna de rotis scripture. lib. i. omelia. vi. d.
Predicatio xpi conuertit populos. lib. i. ome. vij. a.
Predicatio predicando sonat **I**bidem. post. a.
Predicatio christi fuit gladius supra ses- mur. li. i. omelia. viij. e.
Predicatio requirit quasdam conditioes lib. i. omelia. ix. a.
Predicator bonus docet scripto. libro. i. omelia. x. post. b.
Predicator malus docet tantum verbo **I**bidem.
Predicator potest dare plures sensus sz sine mendacio ipsi scripture sacre **I**bidem post. b.
Predicandum an sit iustus ante casu vel post. lib. i. omelia. xi. b.
Predicatio prelatorum est funiculus ar- mentarij. lib. i. omelia. xij. post. b.
Predicationis deuotus auditor dicitur pauimentum. libro secundo. omelia. xvij. post. f.

Predicator docens peccatoze aspiciet aq- lonem. lib. ij. omelia. xix. a.
Predicator debet dicta sua pbare dictis apostoloru. lib. ij. ome. xx. post. b.
Predicator qui non operatur tollit alios se vastat. lib. secundo. omelia. xxj. post. b.
Prelat⁹ sequat xpm in regedo subditos libro. i. omelia. ij. c.
Prelatus sit sicut turtur cui⁹ caput retez quec. lib. i. omelia. vij. post. b.
Prelatus aliter erasperat q subditus. li- bro. i. omelia. ix. c.
Prelatus cibatur a domino deinde sub- ditos nutrit. li. i. ome. x. post. a.
Prelati mali eleuant a spu et no assununtur. lib. i. ome. x. post. c.
Prelatoru vita debet esse alta et circumspe- cta. li. i. omelia. xi. post. a.
Prelatus subditorum sanguis requirit. **I**bidem.
Prelati sunt fenestre ecclesie. li. i. omelia xi. post. b.
Prelatus bonus erit in campu et redit in domu. li. i. ome. xij. post. a.
Prelatis verbuz auferit propter peccata populi. **I**bidem. b.
Prelatus bonus portat agere et obsidet. **I**bidem post. c.
Prelati continentes cotingati sut lapides ecclesie. lib. ij. ome. xij. b.
Prelati boni qui late appereant mali la- teant. **I**bidem post. b.
Prelatus exemplo domini debet tenere funiculum in manu. **I**bidem post. b.
Prelatus bon⁹ dicit gazaphilacu et qua- re. lib. ij. ome. xvij. a.
Prelati boni sunt porte sculpte **I**bidem post. a.
Prelatus bonus tripliciter debet predi- care me te opere et voce. **I**bidem.
Prelati in tribus comparatur nubibus pluendo verbo choruscando operibus vo- lando contemplatione. libro. ij. omelia. xvij. post. b.
Prelatus verbo auditorum ad operan- dum extendit. libro secundo. omelia. xxi. post. b.

Prelatus bz maiorā facere & minora nō relinquere. *Ibidem.*

Prelatus bon⁹ est curvus & auriga sicut belias. *Ibidem post. b.*

Prelatus debet labium intus reflectere *Ibidem.*

Prelat⁹ debet esse plen⁹ disciplina & misericordia. *Ibidem.*

Prelati tria sunt opera: docere, orare: & conciliare. *Ibidē post. c.*

Prelat⁹ bz porrigere p̄ces & stet⁹ p̄ subditis exemplo xp̄i. *Ibidē.*

Prelatus custodit templū exemplo paus li. lib. ij. ome. xxij. b.

Prophetiā varietas. li. i. ome. i. a.

Prophetia est de presenti. *Ibidē post. a.*

Prophetia de preterito pbatur p̄ illā de futuro & ediuerso. *Ibidē. b.*

Propheta partim cognoscit & partim ignorat. *Ibidē post. b.*

Propheticus spiritus ad tēpus recedit a ppheta *Ibidē. c.*

Propheticus spūs reuertit p̄ psalmodiā *Ibidem post. e.*

Psalmodia reuocat spiritū ppheticū & cōtentionē dat *Ibidem.*

Premiū figurat per altam staturam. lib. i. omelia. vi. e.

Prospera sunt fugiēda exemplo xp̄i. lib. ij. ome. xiiij. post. a.

Prosperitas v̄dicat sibi timorē. lib. ij. ome. xix. post. c.

Pugnator bon⁹ habet in scriptura sacra mille clipeos ad pugnandū cōtra vitia. li. bro. ij. ome. xv. post. c.

Queritur hic de⁹ a iustis & p̄fectis lib. ij. ome. xix. post. b.

Quesitus deus non cito reperit. *Ibidem.*

Quiescat qui quiescit & audiat qui audit quomodo capitur. lib. i. ome. xij. post. b.

Rami palmarū offerunt christo. li. bro. ij. ome. xvij. a.

Regere oportet varie nunc seuerē: nūc benigne. lib. i. omelia. xi. p. a.

Reueri & ire & iterū ire & tamē reueri q̄ modo in eodem sine cōtradictione inueniuntur. lib. i. ome. v. post. e.

Rectitudo in scriptura qualiter sumitur. lib. i. ome. vi. post. e.

Religiosus malus variat habitū non mētē. lib. i. ome. x. post. a.

Religiōsi sunt holocaustum sed inquinatum. lib. ij. ome. xx. c.

Resurrectio generalis figurat in xp̄o. li. ij. ome. xvi. post. a.

Resurrectio corporū si sit possibilis. libro ij. ome. xx. a.

Ros celi significat vitam contemplatiuā libro. i. ome. vi. post. a.

Rota representat scripturā sacras. libro. i. omelia. vi. a.

Rota habet quatuor facies. i. scriptura. *Ibidem. c.*

Reprobi cadunt retro: sum. lib. i. omelia ix. post. a.

Riuū ecclesie sunt boni predicator lib. i. ome. x. post. c.

Sacrificiū sunt proficientes & incipientes. lib. i. ome. xij. post. c.

Sacrificium iustorum est ex mirta rha & thure. libro. ij. omelia. xxij. post. c.

Sacrificium fecit israel in egypto. holocaustum in deserto post exitum de egypto. lib. ij. ome. xx. c.

Sal sapientie acquirit per pacē. libro. i. ome. viij. post. b.

Salutis portus ligno crucis iactingit. li. i. ome. vi. post. b.

Sanguis quō sumitur in scriptura. libro i. ome. xi. post. a.

Sancta anima est thalamus. lib. ij. ome. xv. b.

Sapientia acquirit & seruat pace. libro. i. ome. viij. post. b.

Scandalū est fugiendū in opibus bonis. lib. ij. ome. xxij. post. b.

Scandalū quōq; nō est vitandū. lib. i. omelia. vij. post. a.

Scriptura semp p̄seruat obscura & quare. lib. i. ome. vi. a.

- Scriptura sacra figuratur in rota. *Ibidem.*
 Scriptura sacra compatur mari. libro. i. ome. vi. b.
 Scriptura sacra est rota habens quatuor facies. *Ibidem. c.*
 Scriptura sacra vadit per quatuor ptes. *Ibidem. d.*
 Scriptura sacra est recta: alta: terribilis. *Ibidem post e.*
 Scriptura sacra habet plures sensus. li. i. ome. vij. b.
 Scriptura est liber scriptus intus ⁊ foris lib. i. ome. ix. post. c.
 Scriptura est cibus ⁊ potus. li. i. o. x. a.
 Scriptura est dulcis in ore. *Ibidem. b.*
 Scriptura est calamus qua mēsuramur. lib. ij. ome. xiiij. b.
 Scriptura est plurimū vtilis in bello spū rituali. lib. ij. ome. xv. post. c.
 Scriptura extendit sicut pellis quā exposuit. lib. ij. ome. xvij. post. a.
 Scriptura est vtilis peccatorib⁹. libro. ij. ome. xxi. post. a.
 Scriptura est lapidi similis in quo ignis later. lib. ij. ome. xxij. a.
 Scientia sanctorū addit laborem. libro. i. ome. x. post. c.
 Sermo non semper nocet. lib. i. omelia. xi. post. a.
 Sermo dubi⁹ christi quō debet sumi. li. i. omelia. ix. post. b.
 Semen bonum quid est. libro. i. omelia. ix. post. c.
 Societas bonorū ē vtilis. lib. i. ome. v. c.
 Sol varie sumit i scriptura. li. ij. o. xix. a.
 Signū spūsancti est sentire spalia amara lib. i. ome. x. post. c.
 Silentū ⁊ luctus bonos delectat libro. i. ome. x. post. a.
 Spiritus sanct⁹ est ignis li. i. ome. v. d.
 Spiritus quare dicitur mobilis constabilis *Ibidem post. d.*
 Spūs sanct⁹ quibusdā virtutibus semp adest *Ibidem.*
 Spūs dei esse rotis notat duas dilectiones lib. i. ome. vij. post. c.
 Spūs sanct⁹ est ignis in circuitu xpī lib. i. ome. viij. post. e.
 Spūs fact⁹ hic homines amarus li. i. omelia. x. post. c.
 Spūs sanct⁹ signat p austrū qui resolute calefaciēdo lib. ij. ome. xiiij. post. a.
 Species electri figura est christi li. i. omelia. ij. post. b.
 Sensus scripture multiplices lib. i. omelia. vij. b.
 Son⁹ triplex: predicatorū populū ⁊ iustorū lib. i. ome. viij. post. a.
 Stelle significat sanctos ⁊ luna ecclesiaz lib. ij. ome. xiiij. a.
 Stare quomodo debemus *Ibidem post. c.*
 Statuum tria sunt genera lib. ij. omelia. xvi. post. b.
 Stephanus predicatur constantia ⁊ mansuetudine. libro secundo. omelia. xviiij. post. b.
 Spes debet in aduersitate teneri. libro. ij. ome. xix. post. c.
 Statura in scriptura quid significat li. i. omelia. vi. e.
 Spes est ala penitētie. libro primo omelia. vij. e.
 Surgit peccator a culpa auxilio diuino: lib. i. ome. ix. a.
 Status triplex electorū ecclesiā edificantium lib. ij. ome. xiiij. b.
Tacere debet prius homo q̄ loquit lib. i. ome. xi. a.
Thalamus lōgus latus quid sit. lib. ij. ome. xv. post. b.
Tarditas bene faciendi arguit a paulo. lib. ij. ome. xviiij. post. b.
Terribilis est scriptura ⁊ quō. li. i. ome. vi. post. e.
Terram moueri quid est. libro. i. ome. x. post. b.
Timor est ala penitentie lib. i. ome. vij. post. e.
Timor debet dominari in prosperis lib. ij. ome. xix. post. c.
Templū dei popul⁹ fidelis: altare: mēs bona lib. ij. ome. xxij. post. c.

Transfigurato christo dixit pater in te cō
placuit. li. i. omelia. viij. d.

Tectum ecclesie sancte prelati. libro. x.
post. c.

Turturis collis retortū significat christū
prelatum. lib. i. ome. vij. post. b.

Terribilis est hostibus spūalibus chari-
tas. lib. i. ome. viij. post. b.

Uerba dubie prolata a christo quō
sunt intelligenda. libro. i. omelia
ix. post. b.

Uerba detractorum sunt tolerāda. **I**bidē

Uerba in aliorum sunt fugienda. **I**bidem.
post. b.

Uenter in scriptura quō comedit et reple-
tur. li. i. ome. x. post. a.

Uiscera quomodo in scriptura sumuntur
Ibidem.

Uita immaculata qualis est. li. ij. ome. xxij.
post. b.

Uita castrozum qualis. lib. i. omelia. viij.
post. b.

Uita actiua et contemplatiua quales sūt.
lib. i. omelia. liij. post. a.

Uita duplex: actiua et contēplatiua libro.
i. omelia. v. post. e.

Uita bona alta est. li. i. omelia. vi. p^o. e.

Uita bona dicitur sonus et quare. libro. i.
omelia. viij. post. a.

Uita populozū docet prelatū quō corrige-
re debet: seuerē vel benigne. lib. ij. ome.
xviij. post. a.

Uita bono subditozum confundit malum
prelatum. **I**bidem.

Uita presens est atrium exterius. lib. ij.
omelia. xix. post. a.

Uita perfectozum est ardere coram archa
i. christo. li. ij. omelia. xxii. post. c.

Uerbu3 prelati3 datur et aufertur: et quot
modis. lib. i. omelia. xij. b.

Ue carmen et lamentatio quō sumuntur
in scriptura. lib. i. ome. ix. post. c.

Ueritatis defensor quis est. libro. i. ome.
x. post. b.

Uir iustus figuratur lampade et carbone.
lib. i. omelia. v. post. c.

Uir bonus tres habet conditiones. li. i.
omelia. vij. post. c.

Uirus in contēplatione est manus in vi-
sione. lib. ij. omelia. xij. post. a.

Uita presens est angusta: futura est lata.
libro. ij. omelia. xvi. a.

Uirtutes tres in omni tēpore necessarie
lib. ij. omelia. xvi. b.

Uirtutes theologice sunt tres ptes edifi-
tij spūalis. li. ij. omelia. xvij. c.

Uictoria hostium per opus bonum ē pala-
ma in manib⁹. libro. ij. omelia. xvij. p^o. c.

Uita duplex ecclesie et duplex sacrificium
laudis et compūctionis libro. ij. omelia.
xxij. a.

ExPLICIT Tabula.

